Jane Austen

Elinor și Marianne

roman

Editura Eminescu

JANE AUSTEN

Elinor şi Marianne

44

Traducere de Carmen-Liliana Mareş

EDITURA EMINESCU
1972

Cuprins

I 6
II 11
III 17
IV 22
V 28
VI 32
VII 36
VIII 40
IX 44
X 50
XI 57
XII 62
XIII 67
XIV 75
XV 80
XVI 89
XVII 96
XVIII 102
XIX 108
XX 118
XXI 126
XXII 136
XXIII 145
XXIV 153
XXV 160
XXVI 166
XXVII 174
XXVIII 182
XXIX 187
XXX 200

XXXI 210
XXXII 222
XXXIII 231
XXXIV 240
XXXV 249
XXXVI 257
XXXVII 267
XXXVIII 281
XXXIX 290
XL 297
XLI 306
XLII 314
XLIII 320
XLIV 331
XLV 348
XLVI 356
XLVII 366
XLVIII 374
XLIX 379
L 393

Titlul original este *Raţiune şi simţire (Sense and Sensibility).* Întrucât prima ediţie în englezeşte a apărut cu titlul *Elinor şi Marianne,* ne-am îngăduit să intitulăm şi noi astfel volumul de faţă, cu atât mai mult cu cât o traducere fidelă a titlului original, în spiritul cărţii, este destul de dificilă.

I

FAMILIA DASHWOOD SE STABI-
lise de multă vreme în Sussex. Avea moşie mare, iar reşedinţa îi era la Norland Park, în centrul proprietăţii, unde timp de mai multe generaţii dusese o viaţă atât de onorabilă încât se bucura de aprecierea unanimă a celor din jur. Fostul stăpân al acestei moşii era un celibatar, care ajunse să trăiască până la o vârstă înaintată şi a cărui soră îi fu vreme îndelungată o credincioasă menajeră şi o prietenă de nădejde. Dar moartea ei, care surveni cu zece ani înaintea morţii lui, aduse mari schimbări la conac; căci pentru a nu-i mai simţi lipsa, el invită, să se stabilească la Norland, familia nepotului lui, domnul Henry Dashwood, moştenitorul legal al domeniului şi persoana căreia intenţiona să i-l lase prin testament. Bătrânul domn îşi petrecu în mod plăcut zilele, în societatea nepotului, a nepoatei lui şi a copiilor lor. Afecţiunea ce o simţea pentru ei toţi crescu. Permanenta atenţie a doamnei şi domnului Dashwood de a-i îndeplini dorinţele, atenţie ce nu izvora pur şi simplu din interes, ci din bunătatea sufletului lor, îl făcu pe bătrân să se bucure de toate mângâierile în ultimii ani ai vieţii; iar veselia copiilor dădu savoare existenţei lui.

Domnul Henry Dashwood avea un fiu dintr-o primă căsătorie şi trei fete cu actuala lui soţie. Fiul lui, un tânăr onorabil, de ispravă, era un om cu dare de mână, căci mama lui avusese o avere mare, din care băiatului îi revenise jumătate când ajunsese la majorat. Îşi spori apoi această avere prin căsătoria pe care o făcu în scurt timp

după aceea. Pentru el, aşadar, moştenirea domeniului Norland era de mai puţină importanţă decât pentru surorile lui; căci ele nu puteau căpăta o avere prea mare chiar dacă tatăl lor ar fi moştenit acea proprietate. Mama lor n-avea niciun ban, iar tatăl lor nu dispunea de mai mult de şapte mii de lire; căci cealaltă jumătate din averea primei lui soţii era, după cum s-a mai spus, la dispoziţia băiatului ei, Henry Dashwood beneficiind doar de uzufructul ei.

Bătrânul gentilom îşi dădu duhul: când i se deschise testamentul, ca aproape oricare alt document de acest fel, el pricinui pe câtă dezamăgire, pe atâta bucurie. Bătrânul nu fu nici atât de nedrept şi nici atât de nerecunoscător să nu-i lase domeniul moştenire nepotului lui; dar i-l lăsă în nişte condiţii care reduceau valoarea moştenirii la jumătate. Domnul Dashwood ar fi vrut să poată folosi moştenirea mai mult pentru soţia şi fetele lui, decât pentru el sau pentru fiul lui: dar ea era hărăzită fiului lui şi fiului acestuia, un copilaş de numai patru ani, în aşa fel, încât nu-i mai dădea posibilitatea să aibă grijă de cele care îi erau mai dragi şi care aveau mai mare nevoie să li se asigure existenţa din venitul moşiei sau din vânzarea preţioaselor ei păduri. Totul era stipulat în folosul acestui copilaş care, cu prilejul vizitelor ce le făcuse când şi când la Norland cu tatăl şi cu mama lui, reuşise să-şi câştige până într-atât dragostea unchiului lui, prin drăgălăşenii ce se întâlnesc adesea la copii de doi-trei ani – un anume fel de a stâlci cuvintele, o dorinţă sinceră de a-şi impune capriciile, o mulţime de şiretlicuri de-ale lor şi foarte multă gălăgie – încât aproape izbutise să şteargă cu buretele toate atenţiile cu care fusese înconjurat, ani de-a rândul, bătrânul domn de către nepoata lui şi fetele acesteia. Vru totuşi să fie mărinimos şi cu ele şi ca semn al afecţiunii ce le-o purta celor trei fete, le lăsă câte o mie de lire la fiecare.

La început domnul Dashwood fu foarte dezamăgit; dar avea o fire veselă şi optimistă; putea, pe bună dreptate,

spera să trăiască ani mulţi şi, ducând o viaţă chibzuită, să pună de o parte o sumă frumuşică din produsele unei moşii care era destul de întinsă şi susceptibilă de neîntârziate îmbunătăţiri. Dar el se bucură doar un an de averea în posesia căreia intrase. Nu-i supravieţui mai mult unchiului său; zece mii de lire, inclusiv recenta moştenire, fu tot ce le rămase văduvei şi fetelor lui.

De îndată ce se află că viaţa îi este în primejdie, fu chemat fiul lui pe care domnul Dashwood îl rugă cu toată insistenţa şi urgenţa la care-l obligau boala, să aibă grijă de mama lui vitregă şi de surorile lui.

John Dashwood nu era atât de sensibil ca ceilalţi membri ai familiei; dar fu impresionat de o astfel de rugăminte ce i se făcea într-un asemenea moment, şi făgădui să-şi dea toată osteneala pentru a le asigura o viaţă confortabilă. Tatăl lui se linişti când i se dădură asemenea asigurări şi John Dashwood avu răgazul să se gândească în ce măsură îi stătea în putinţă să le ajute în mod rezonabil.

Nu era un tânăr rău la suflet, în afară de cazul în care rău la suflet înseamnă a fi nesimţitor şi cam egoist: dar în general era un om stimat; căci se comporta cu bună-cuviinţă în îndeplinirea îndatoririlor lui obişnuite. Dacă s-ar fi căsătorit cu o femeie mai bună la suflet, poate că ar fi ajuns să fie încă şi mai respectat decât era: ar fi putut deveni poate el însuşi un om amabil. Căci era încă foarte tânăr când se căsătorise şi ţinea enorm la soţia lui. Dar nevasta lui era o viguroasă caricatură a lui însuşi: mult mai egoistă şi mai îngustă la minte.

Când îi făgăduise tatălui său, se gândise în sinea lui să sporească averea surorilor sale făcându-le un cadou de o mie de lire la fiecare. Pe atunci chiar se credea în stare să o facă. Perspectiva că-şi va spori venitul pe care-l avea, cu încă patru mii de lire pe an, în afară de cealaltă jumătate ce-i rămăsese din averea mamei lui, îi încălzea inima şi-l făcea să fie chiar şi mărinimos. „Da, le va oferi trei mii de lire: va fi un gest frumos şi generos din partea

lui! Şi va fi suficient pentru a le pune la adăpost de orice grijă materială. Trei mii de lire! Se putea dispensa destul de uşor de această sumă frumuşică.” Se gândi toată ziua la această intenţie a lui, se gândi la ea mai multe zile la şir, şi nu se căi.

Abia se terminase înmormântarea tatălui său, că soţia lui John Dashwood sosi împreună cu băiatul şi servitorimea lor fără măcar s-o fi înştiinţat în vreun fel oarecare pe soacra ei. Nimeni nu-i putea contesta dreptul de a o face; casa devenise proprietatea soţului ei din clipa în care tatăl lui decedase; dar tocmai din această pricină, lipsa ei de delicateţe se dovedea a fi şi mai flagrantă, şi unei femei în situaţia doamnei Dashwood, animată de sentimentele fireşti într-o astfel de împrejurare, trebuie să i se fi părut extrem de dezagreabilă; dar doamna Dashwood avea un simţ al onoarei atât de profund, o mărinimie atât de romantică, încât orice astfel de jignire din partea absolut oricui, era doar o sursă de profund dezgust. Soţia lui John Dashwood nu fusese niciodată pe placul celor din familia lui; dar până atunci nu avusese ocazia să le arate cât de puţină consideraţie putea să aibă faţă de alţii, când aşa o cerea situaţia.

Bătrâna doamnă Dashwood se simţi atât de jignită de această comportare grosolană şi-şi dispreţui nora atât de mult pentru lipsa ei de bună-cuviinţă, încât ar fi părăsit casa pentru totdeauna la sosirea acesteia, dacă rugăminţile celei mai mari dintre fiicele ei n-ar fi făcut-o să se gândească dacă e cuviincios sau nu să plece, iar după aceea propria ei iubire duioasă faţă de cei trei copii ai ei o determinaseră să rămână şi să evite astfel, de dragul lor, o ruptură cu fratele fetelor ei.

Elinor, fata ei cea mai mare, ale cărei sfaturi avuseseră atâta efect, avea o putere de înţelegere şi un calm în a judeca lucrurile, ce-i dădeau dreptul, deşi n-avea decât nouăsprezece ani, să fie consilierul mamei ei, permiţându-i adeseori să contracareze, spre avantajul lor, al tuturora, acea pripeală a doamnei Dashwood, care, în

general, ar fi făcut-o să acţioneze cu nesăbuinţă. Elinor avea o inimă de aur; era afectuoasă, iar sentimentele îi erau profunde: ştia însă cum să şi le stăpânească: un lucru pe care mama ei îl mai avea încă de învăţat şi despre care una dintre surorile ei nici nu vroia să audă.

Însuşirile Mariannei erau, în bună măsură, cu totul asemănătoare cu cele ale lui Elinor. Era deşteaptă şi sensibilă; dar punea prea multă pasiune în tot ce făcea: nici durerile şi nici bucuriile ei nu cunoşteau moderaţie. Era mărinimoasă, bună la suflet, interesantă: avea toate calităţile în afară de prudenţă. Asemănarea dintre ea şi mama ei era într-adevăr izbitoare.

Elinor era îngrijorată de această sensibilitate exagerată a surorii ei, care, pe de altă parte, era foarte mult pe placul doamnei Dashwood. În momentul acesta de mare tristeţe pentru ele, se stimulau una pe alta în a-şi da frâu liber durerii. Chinul suferit la început era cu bună ştiinţă realimentat, împrospătat iarăşi şi iarăşi întreţinut neîncetat. Se lăsară cu totul copleşite de durerea lor, străduindu-se să şi-o sporească cu orice gând ce-o putea redeştepta şi fiind hotărâte să nu accepte ca trecerea timpului să le aducă vreo mângâiere.

Elinor era şi ea profund îndurerată; cu toate acestea era în stare să se lupte cu ea însăşi, avea destulă putere să nu se lase copleşită. Se consultă cu fratele ei, îşi primi cumnata când aceasta sosi şi izbuti s-o trateze cu deferenţa cuvenită; se strădui să o facă şi pe mama ei să aibă o comportare asemănătoare, încurajând-o să se înarmeze cu răbdare şi îngăduinţă.

Margaret, cea de-a treia soră, era o fată plăcută şi veselă; dar cum era în bună măsură pătrunsă de romantismul Mariannei, fără să posede în egală măsură bunul simţ al acesteia, la treisprezece ani nu prea dădea semne că va ajunge vreodată să fie pe potriva surorilor ei.

II

ŞI-AŞA SOŢIA DOMNULUI JOHN Dashwood se instală la Norland ca stăpână a casei, în timp ce soacra şi cumnatele ei rămaseră acolo ca simple musafire. În această calitate erau tratate de soţia domnului John Dashwood cu o rezervată politeţe, iar de soţul ei cu atâta bunătate câtă era el în stare să simtă faţă de oricine în afară de el însuşi, de soţia lui şi de copilul lor. Insistă foarte mult, chiar cu oarecare zel, ca ele să considere conacul de la Norland drept propria lor casă, şi cum doamnei Dashwood nicio perspectivă nu-i părea mai ademenitoare decât aceea de a rămâne acolo până când avea să-şi găsească o casă prin apropiere, invitaţia îi fu acceptată.

Să rămână într-o casă în care totul îi aducea aminte de bucurii din vremuri trecute era exact ce-i convenea. În momente de veselie nimeni n-o putea întrece în voioşie. Dar şi în tristeţe se lăsa dusă de imaginaţie, şi aşa cum bucuria ei era fără prihană, se arăta la fel de neconsolată în mâhnirea ei.

Doamna Dashwood cea tânără nu era de loc de acord cu ceea ce intenţiona soţul ei să facă pentru surorile lui. Trei mii de lire din averea scumpului lor băieţel ar fi însemnat să-l sărăcească îngrozitor. Îl rugă fierbinte să se mai gândească. Cum îşi putea lua răspunderea de a-şi lipsi copilul, singurul lor copil, de o sumă atât de mare? Şi ce pretenţii puteau avea domnişoarele Dashwood la o asemenea sumă, la o asemenea generozitate din partea lui? Doar nu-i erau decât pe jumătate rude de sânge,

ceea ce pentru ea nu însemna niciun fel de înrudire. Se ştie doar că n-a existat niciodată afecţiune între copiii din căsniciile unui bărbat; şi de ce trebuia oare să se ruineze şi să-l ruineze şi pe micuţul lor Harry dându-şi toţi banii surorilor lui vitrege?

— Asta a fost ultima dorinţă a tatii. S-o ajut pe văduvă şi pe fiicele sale, îi răspunse soţul ei.

— Cred că nu ştia ce vorbeşte; pun pariu că nu era întreg la minte când ţi-a spus una ca asta. De-ar fi fost în toate minţile nu s-ar fi putut gândi să-ţi ceară să-l lipseşti pe fiul tău de jumătate din avere.

— Nu mi-a cerut o sumă anume, dragă Fanny; m-a rugat numai, în termeni foarte generali, să le ajut şi să le asigur o viaţă mai confortabilă decât i-a stat lui în putinţă s-o facă; poate c-ar fi fost mai bine dacă lăsa chestiunea întru totul pe seama mea. Doar nu-şi putea închipui că n-am să am grijă de ele. Dar cum mi-a cerut să-i fac această făgăduială, nu puteam să nu-mi dau cuvântul. Cel puţin aşa m-am gândit atunci. I-am promis prin urmare că am să le ajut şi trebuie să mă ţin de cuvânt. Trebuie făcut ceva pentru ele, când or fi să plece de la Norland şi să se stabilească într-altă casă.

— Ei, atunci să facem ceva pentru ele, dar asta nu înseamnă că trebuie să le dai trei mii de lire. Nu uita că o dată daţi, banii nu se mai întorc înapoi, adăugă ea. Surorile tale au să se căsătorească şi adio bani. Dacă bietul nostru băieţel i-ar putea căpăta înapoi...

— Ei da, atunci s-ar schimba lucrurile, răspunse soţul ei pe un ton grav. S-ar putea să vină o dată şi timpul când Harry va regreta c-a fost lipsit de o sumă aşa de mare. Dacă, de pildă, s-ar întâmpla să aibă o familie numeroasă, banii pe care-i dau surorilor mele i-ar fi bineveniţi.

— Sigur că da.

— Ei, atunci, poate ar fi mai bine pentru toată lumea să reducem suma la jumătate. Cinci sute de lire adăugate la averea lor înseamnă foarte mult.

— O, ar fi grozav pentru ele! Care frate din lumea asta

ar face pe jumătate din cât faci tu pentru surorile tale, chiar dacă i-ar fi surori adevărate? Numai că nu-ţi sunt decât surori vitrege! Dar tu ai o inimă atât de largă!

— N-aş vrea să fiu meschin, replică el. În astfel de împrejurări, e bine să faci mai degrabă prea mult decât prea puţin. Aşa nimeni n-o să poată spune că n-am făcut destul pentru ele: nici chiar ele. Nu se pot aştepta la mai mult.

— Nu se ştie la ce se pot aştepta ele, spuse doamna Dashwood, dar noi nu trebuie să ne gândim la ce se aşteaptă ele. Chestiunea este: ce-ţi dă ţie mâna să faci pentru ele.

— Sigur că da. Şi cred că-mi pot permite să le dau fiecăreia câte cinci sute de lire. Aşa stând lucrurile, fără ca eu să le mai dau ceva în plus, fiecare dintre ele o să aibă peste trei mii de lire la moartea mamei lor – o avere frumuşică pentru orice tânără.

— Păi sigur. Şi dacă stai şi te gândeşti bine nici nu cred c-ar trebui să le mai dai ceva în plus. Au să aibă zece mii de lire de împărţit între ele. Dacă au să se căsătorească, fără îndoială că au să se descurce foarte bine şi dacă n-au să se căsătorească, atunci pot trăi toate trei foarte confortabil din dobânda pe care au s-o primească la zece mii de lire.

— Asta-i foarte adevărat şi deci nu ştiu dacă, ţinând seama de toate astea, n-ar fi mai nimerit să facem mai degrabă ceva pentru mama lor, cât mai este în viaţă, decât pentru ele, să-i oferim, de exemplu, o rentă anuală viageră. Aşa ar putea beneficia de rentă şi surorile mele. Cu o sută de lire pe an s-ar descurca toate foarte uşor.

Soţia lui şovăi o clipă, înainte de a-şi da consimţământul.

— Sigur că e mai bine decât să te desparţi de 1.500 de lire dintr-o dată. Dar dacă s-ar întâmpla ca doamna Dashwood să trăiască cincisprezece ani de acum înainte ne-am păcăli prea din cale-afară.

— Cincisprezece ani! Dar, dragă Fanny, din păcate n-

are să trăiască nici pe jumătate...

— Sigur că nu, dar nu ştiu dacă ai observat că oamenii trăiesc până la adânci bătrâneţe când li se plăteşte o rentă viageră; şi pe urmă ea e foarte sănătoasă şi robustă şi abia dac-a împlinit patruzeci de ani. O rentă viageră e o treabă foarte serioasă; trebuie s-o plăteşti an de an, nu poţi scăpa de ea. Nu-ţi dai seama ce anume vrei să faci. Am văzut câte necazuri se pot ivi dintr-o rentă viageră, căci potrivit testamentului tatii, mama a trebuit să plătească trei astfel de rente, unor servitori bătrâni şi nici nu-ţi poţi închipui ce greu i-a venit. Aceste rente trebuiau plătite de două ori pe an; şi mai trebuia să aibă grijă să ajungă în mâna lor şi la un moment dat s-a spus că unul dintre ei a murit şi mai târziu s-a dovedit că nu fusese adevărat. Mama se săturase până peste cap de ele. Spunea că veniturile nu mai sunt ale ei din pricina acelor permanente pretenţii băneşti; n-a fost de loc frumos din partea tatii, pentru că altfel, mama ar fi putut dispune de bani cum ar fi vrut, fără absolut nicio restricţie. De aceea am ajuns să-mi fie groază de rentele viagere, aşa că nu m-aş obliga să plătesc o astfel de rentă pentru nimic în lume.

— Sigur că e neplăcut să ai an de an astfel de pierderi ce-ţi seacă venitul picătură cu picătură, răspunse Dashwood. Aşa cum pe bună dreptate spunea şi mama ta, averea nu mai este a ta. Fără îndoială nu e de loc plăcut să fii obligat să plăteşti astfel de sume la zile fixe: îţi dă într-un fel sentimentul că eşti lipsit de independenţă.

— Aşa şi este şi până la urmă nu te alegi nici măcar cu mulţumiri. Dac-aş fi în locul tău, aş face numai ce cred eu de cuviinţă. Nu m-aş obliga să le dau vreo rentă anuală. Uneori s-ar putea să ne vină greu să ne dispensăm de o sută de lire sau chiar şi de cincizeci de lire pe an din cheltuielile noastre.

— Cred că ai dreptate, draga mea; are să fie mai bine să nu ne încurcăm cu nicio rentă viageră în cazul de faţă;

ce le-aş da ocazional va fi de mai mare ajutor decât o rentă anuală, pentru că dacă ar fi sigure de un venit mai amplu, ar duce o viaţă pe picior mare şi n-ar fi nici cu un gologan mai bogate la sfârşitul anului. Cu siguranţă că aşa o să fie cel mai bine. Un cadou de cincizeci de lire din când în când ca să nu le las să ducă lipsă de bani. Asta o să mă ajute să-mi ţin pe de-a-ntregul făgăduiala faţă de tata.

— Aşa cred şi eu. Ba, drept să-ţi spun, sunt convinsă că tatăl tău nici nu s-a gândit să le dai bani. Cred că ajutorul la care s-a gândit el trebuia să fie ceea ce pe bună dreptate se putea cineva aştepta de la tine; de exemplu să ai grijă să le găseşti o căsuţă confortabilă, să le ajuţi să se mute în ea şi să le trimiţi peşte şi vânat şi alte asemenea cadouri. Pot să jur că nu s-a gândit la nimic altceva, n-ar fi logic şi raţional să se fi aşteptat la altceva. Ia gândeşte-te numai, dragă domnule Dashwood, cât de confortabil poate trăi mama ta vitregă şi fetele ei din dobânda celor şapte mii de lire, în afară de mia de lire a fiecăreia dintre cele trei fete, care le aduce în parte un venit de cincizeci de lire pe an şi nu se poate să nu-i plătească ele şi mamei lor întreţinerea din aceste câştiguri. Împreună au să aibă cam 500 de lire pe an şi cum naiba să aibă patru femei nevoie de mai mult de atâta? Au să cheltuiască atât de puţin! N-o să aibă de fapt mai nicio cheltuială! Întreţinerea casei n-o să le coste aproape nimic. N-au să aibă trăsură, n-au să aibă cai şi nici prea mulţi servitori; n-au să primească oaspeţi, aşa că n-au să aibă niciun fel de cheltuieli. Ia gândeşte-te ce viaţă tihnită au să ducă! Cinci sute de lire pe an! Zău dacă-mi pot închipui cum au să poată ele cheltui măcar jumătate din banii ăştia; aşa că e cu totul absurd să te gândeşti să le mai dai bani de la tine. Mai degrabă au să fie ele în stare să-ţi dea ţie câte ceva.

— Pe legea mea, cred că ai perfectă dreptate, spuse domnul Dashwood. E cât se poate de limpede că atunci când m-a rugat să le ajut, tata s-a gândit numai la ce

spuneai tu. Da, e cât se poate de limpede şi-o să-mi respect cu stricteţe promisiunea, oferindu-le ajutorul şi amabilităţile de care vorbeai. Când mama are să se mute în altă casă o s-o ajut cu dragă inimă la mutat pe cât îmi va sta în putinţă. Şi poate cu această ocazie am să-i fac cadou şi nişte mobilă.

— Sigur că da, încuviinţă doamna Dashwood. Dar oricum să nu uiţi un lucru. Când tatăl şi mama ta s-au mutat la Norland, cu toate că şi-au vândut mobila de la Stanhill, au reuşit să păstreze toate porţelanurile, argintăria şi rufăria, care acum i-au rămas mamei tale. Aşa încât are să aibă aproape tot ce-i trebuie când o să se mute la ea.

— Bine chibzuit, ai dreptate. O moştenire preţioasă, ce-i drept! Şi totuşi, o parte din argintărie ne-ar fi prins şi nouă foarte bine ca s-o completeze pe cea pe care-o avem.

— Aşa-i; iar serviciul lor pentru micul dejun e de două ori mai frumos decât cel pe care-l avem. După părerea mea, mult prea frumos pentru orice casă în care le-ar da lor mâna să locuiască vreodată. Dar mă rog, ce să-i faci. Tatăl tău nu s-a gândit decât la ele. Şi nu-i datorezi nicio recunoştinţă, ascultă-mă pe mine, şi nici nu-i cazul să-ţi dai prea multă osteneală să-i îndeplineşti dorinţele; căci ştiu prea bine că dac-ar fi putut, lor le-ar fi lăsat aproape tot ce avea pe lumea asta.

Acest argument se dovedi irezistibil. Conferi intenţiilor sale hotărârea fermă ce-i lipsise până atunci de a le pune în practică; şi în cele din urmă ajunse la concluzia că ar fi fost absolut de prisos, ba chiar de prost gust, să facă mai mult pentru văduva şi fetele tatălui său decât asemenea acte de ajutorare a aproapelui cum îi sugerase soţia lui.

III

DOAMNA DASHWOOD RĂMASE LA Norland câteva luni; nu pentru că n-ar fi vrut să se mute acuma, când fiecare colţişor atât de bine cunoscut nu-i mai deştepta puternica emoţie ce i-o pricinuise o vreme; dar când începu să nu mai fie chiar atât de abătută şi când în loc să-şi amintească numai de lucruri triste începu să se mai gândească şi la altele, o cuprinse nerăbdarea de a pleca şi-şi dădu toată osteneala să-şi găsească o locuinţă potrivită prin împrejurimi. Căci i-ar fi fost imposibil să se mute prea departe de mult îndrăgitul conac de la Norland. Dar nu găsi nicio casă care să fie destul de liniştită şi de confortabilă şi care să-i convină şi fetei ei mai mari, fată foarte înţeleaptă, căci, cu judecata ei solidă, Elinor respinsese mai multe locuinţe cu care şi mama ei fusese de acord că sunt prea mari pentru venitul lor.

Doamna Dashwood ştia de la soţul ei, de promisiunea solemnă pe care i-o făcuse fiul lui în favoarea lor, promisiune ce adusese mângâiere ultimilor sale gânduri pământeşti. Nu se îndoia de sinceritatea acestei promisiuni după cum nici soţul ei nu se îndoise şi se gândea la ea cu mulţumire, socotind acest lucru în favoarea fetelor ei, deşi ea era convinsă că, în ceea ce-o privea, o sumă mai mică de şapte mii de lire i-ar fi ajuns şi chiar i-ar fi prisosit. Se bucură şi pentru fratele lor, pentru inima lui largă; îşi reproşă că nu-i recunoscuse până atunci meritele, necrezându-l în stare de mărinimie. Dar purtarea lui grijulie faţă de ea şi de surorile lui o

convinse că bunăstarea lor nu-i este indiferentă şi multă vreme se bizui cu încredere pe generozitatea intenţiilor sale.

Dispreţul pe care-l simţise faţă de nora ei, încă de când dăduse prima dată ochii cu ea, crescu şi mai mult pe măsură ce ajunse s-o cunoască mai bine, în jumătatea de an în care convieţuiră sub acelaşi acoperământ; şi poate că în ciuda sentimentelor materne şi a politeţii doamnei Dashwood, cele două femei n-ar fi putut trăi împreună atât de mult, de nu s-ar fi ivit o anume împrejurare care să le determine, după părerea doamnei Dashwood, pe fetele ei să rămână mai departe la Norland.

Această împrejurare consta în afecţiunea crescândă dintre fata ei cea mai mare şi fratele soţiei lui John Dashwood, un tânăr manierat şi plăcut, care le fu prezentat la scurtă vreme după ce sora lui se stabili la Norland şi care de atunci îşi petrecuse cea mai mare parte a timpului acolo.

Unele mame ar fi încurajat din interes intimitatea lor, căci Edward Ferrars era fiul cel mai mare al unui om care murise lăsând o avere enormă; altele ar fi încercat eventual s-o înăbuşe, din prudenţă, căci în afară de o sumă derizorie, întreaga lui avere depindea de testamentul mamei lui. Dar doamna Dashwood nu se lăsă influenţată de niciunul din aceste două considerente. Pentru ea era destul că el părea a fi un tânăr simpatic, că o iubea pe fata ei şi că Elinor îi împărtăşea sentimentele. Că deosebirea de avere poate ţine departe doi tineri ce se simt atraşi prin asemănările firii lor era o idee contrară oricăror concepţii ale doamnei Dashwood şi n-ar fi putut înţelege că meritele lui Elinor nu sunt recunoscute de toţi cei ce o cunosc. Nu-şi făcuseră o bună părere despre Edward Ferrars ca urmare a unor calităţi deosebite ale înfăţişării sau purtării sale. Nu era frumos, iar manierele sale nu-ţi deveneau agreabile decât cu timpul. Era prea lipsit de îndrăzneală pentru a face impresie în societate, dar timiditatea lui firească o dată înfrântă, felul său de a fi

îi dădea la iveală o inimă sinceră şi prietenoasă. Era înzestrat cu o inteligenţă pe care educaţia i-o rafinase în mare măsură. Dar n-avea nici însuşirile şi nici firea care să-i permită să ducă la îndeplinire dorinţa mamei şi a surorii lui: ele ţineau foarte mult să-l vadă distingându-se într-un fel oarecare – dar cum anume nici ele nu ştiau prea bine. Ar fi vrut ca el, într-un fel sau altul, să facă impresie bună în societate. Mama lui ar fi dorit să-l vadă manifestând interes pentru viaţa politică, să-l facă să ajungă în Parlament, să-l vadă că are trecere la unii dintre oamenii mari ai zilei, şi la fel ar fi vrut şi soţia lui John Dashwood; până ce s-ar fi putut ajunge la această stare binecuvântată, şi-ar fi putut potoli ambiţia văzându-l conducând o caleaşcă. Dar Edward n-avea nicio înclinaţie pentru oamenii mari sau pentru caleşti. Toate dorinţele lui erau legate de tihna casei şi de bucuriile liniştite ale vieţii de familie. Din fericire avea un frate mai tânăr care promitea mai mult.

Edward locuise mai multe săptămâni la Norland înainte ca doamna Dashwood să-l bage în seamă, căci pe atunci era atât de mâhnită încât nu dădea importanţă la cele ce se petreceau în jurul ei. Observă doar că e liniştit şi nu e de loc înfigăreţ şi asta-i plăcu. Edward nu-i tulbură mâhnirea prin conversaţii inoportune. Avu prima dată prilejul să-l observe şi să-l aprobe încă şi mai mult când, într-o zi, Elinor se întâmplă să facă o remarcă despre deosebirea dintre el şi sora lui. Contrastul o cuceri întru totul pe mama ei.

— E destul, spuse ea, să spui că nu seamănă cu Fanny; e destul. Asta implică tot ceea ce este agreabil. Pot spune că l-am şi îndrăgit.

— Cred că are să-ţi placă când ai să-l cunoşti mai bine, spuse Elinor.

— Să-mi placă! îi răspunse zâmbind mama ei. Pentru mine nu există alt sentiment de aprobare în afară de dragoste.

— S-ar putea să-l stimezi.

— Niciodată până acum n-am despărţit stima de dragoste.

Aşa că doamna Dashwood începu să-şi dea osteneala să-l cunoască mai bine. Felul ei de a fi era cuceritor şi curând izgoni timiditatea băiatului. Curând ajunse să-i aprecieze meritele; poate că puterea ei de pătrundere fu ajutată şi de simpatia pe care el o manifesta faţă de Elinor; era însă convinsă de autentica lui valoare şi până şi felul acela rezervat de a fi, care-l caracteriza, şi care era cu totul deosebit de ideea ce şi-o făcuse despre modul în care trebuie să se poarte un tânăr, nu i se mai părea lipsit de interes, de vreme ce ştia că are o inimă caldă şi un temperament afectuos.

Abia dacă şi-a dat seama de vreo dovadă de dragoste în purtarea lui faţă de Elinor, că a şi început să considere legătura dintre ei ca ceva foarte serios şi să se gândească la o foarte apropiată căsătorie între ei.

— E foarte probabil, dragă Marianne, ca în câteva luni Elinor să se aşeze la casa ei. O să ne lipsească, dar ea va fi fericită.

— Vai, mămico, şi ce-o să ne facem fără ea?

— Draga mea, nici nu poate fi vorba de o despărţire. O să locuim la o depărtare doar de câteva mile şi-o să ne întâlnim în fiecare zi lăsată de la bunul Dumnezeu. Şi-ai să dobândeşti un frate, un frate adevărat, care-o să te iubească. Am cea mai bună părere despre caracterul lui Edward. Dar eşti cam tristă, Marianne; dezaprobi cumva alegerea făcută de sora ta?

— Poate că mă cam surprinde, spuse Marianne. Edward e foarte drăguţ, şi-l iubesc din tot sufletul. Dar cu toate astea – nu este genul de tânăr care place – parcă-i lipseşte ceva – n-are o înfăţişare care să te impresioneze, n-are nimic din farmecul pe care m-aş fi aşteptat să-l aibă bărbatul de care s-ar putea îndrăgosti sora mea. Nu are în priviri acel spirit, acel foc care să te impresioneze imediat prin inteligenţă şi omenie. Şi pe urmă, tare mi-e teamă, mamă, că nu prea are gusturi alese. Se pare că muzica

nu-l prea atrage, şi deşi admiră mult desenele lui Elinor, admiraţia lui nu este a cuiva care să-şi dea seama de valoarea lor. Şi deşi se interesează adesea de ce desenează ea, este evident că, de fapt nu se pricepe deloc la desen. Admiră ca un îndrăgostit, nu ca un cunoscător. Pe mine nu m-ar putea mulţumi decât cel ce-ar îmbina aceste două calităţi. N-aş putea fi fericită alături de-un bărbat ale cărui gusturi nu coincid întru totul cu ale mele. Ar trebui să aibă aceleaşi simţăminte ca şi mine: ar trebui să ne farmece aceleaşi cărţi, aceeaşi muzică. Oh, mămico, cât de monotonă şi de molcomă a fost lectura pe care ne-a făcut-o Edward aseară! Ce rău mi-a părut pentru sora mea! Şi cu toate astea a suportat-o foarte liniştită, cred că nici măcar n-a observat. Eu una abia mai puteam sta pe scaun. Să asculţi versurile acelea minunate, care m-au înnebunit de-atâtea ori, rostite cu un calm atât de imperturbabil, cu o indiferenţă atât de îngrozitoare!

— Sunt sigură că s-ar fi descurcat mult mai bine dac-ar fi avut de citit o proză simplă şi elegantă. La asta m-am şi gândit aseară, dar tu ai vrut neapărat să-i dai să citească versuri de Cowper.

— Vai, mămico, dacă nu-l inspiră Cowper, atunci cine să-l mai inspire! Dar trebuie să recunoaştem că nu toate gusturile sunt la fel. Elinor nu simte la fel cu mine şi poate deci să i-o treacă cu vederea şi să fie fericită cu el. Dar mie, mie, dacă l-aş fi iubit, mi-ar fi frânt inima să-l aud citind cu atât de puţină sensibilitate. Cu cât cunosc mai bine lumea asta, mămico, cu atât sunt mai convinsă că n-am să întâlnesc niciodată vreun bărbat pe care să-l pot iubi cu adevărat. Sunt atât de pretenţioasă! Ar trebui să aibă toate calităţile lui Edward, iar înfăţişarea şi felul său de-a fi ar trebui să-i întregească bunătatea cu toate farmecele posibile.

— Nu uita, draga mea, că n-ai încă nici şaptesprezece ani. E prea devreme să-ţi pierzi speranţa că vei avea şi tu parte de o astfel de fericire. De ce-ai fi tu mai puţin

norocoasă decât mama ta? Dea Domnul, draga mea Marianne, ca destinul tău să se deosebească de al meu doar într-o singură privinţă!

IV

— CE PĂCAT, ELINOR, SPUSE MArianne, că lui Edward nu-i place de loc desenul.

— Nu-i place desenul! replică Elinor, dar de ce crezi asta? E adevărat că el nu desenează, dar îi place mult să admire realizările altora; şi te asigur că nu-i lipseşte înclinaţia înnăscută, deşi n-a avut prilejul să şi-o valorifice. Cred că dacă ar fi avut ocazia să înveţe, ar fi desenat foarte bine. Are atât de puţină încredere în propria lui judecată în această privinţă, încât nu e niciodată dispus să-şi dea cu părerea despre vreun tablou; dar are un gust sigur şi o simplitate înnăscută în a face aprecieri în acest domeniu care, în general, îl călăuzesc foarte corect.

Marianne nu vru s-o jignească şi nu mai adăugă nimic în legătură cu acest subiect, dar aprobarea pe care spunea Elinor că o deşteaptă desenele altora în Edward era foarte departe de acea încântare entuziastă, care, după părerea Mariannei, era singura ce putea fi considerată drept înclinaţie pentru desen. Totuşi, deşi zâmbea în sinea ei de greşeala pe care o făcea sora sa, o respecta pentru acea oarbă părtinire faţă de Edward, ce o determina să facă o astfel de eroare.

— Sper, Marianne, că-n general nu-l consideri lipsit de gust, continuă Elinor. De fapt, sunt aproape sigură că nu crezi aşa ceva, căci purtarea ta faţă de el este foarte cordială şi dacă ai gândi că n-are gust, sunt sigură că n-ai fi atât de politicoasă cu el.

Marianne nu prea ştia ce să-i răspundă. Nu vroia cu

niciun chip să jignească sentimentele surorii ei, şi totuşi îi era imposibil să-i spună ceva ce nu credea. În cele din urmă răspunse:

— Să nu te simţi jignită, Elinor, dacă n-am să-l laud în toate privinţele cum crezi tu că o merită. N-am avut prea multe ocazii să-i apreciez toate calităţile minţii, toate gusturile şi înclinaţiile, aşa cum ai avut tu ocazia s-o faci; dar am cea mai bună părere din lume despre bunătatea şi înţelepciunea lui. Cred că este într-adevăr demn de dragoste şi de respect.

— Sunt sigură, îi răspunse Elinor zâmbind, că nici cei mai buni prieteni ai lui n-ar fi nemulţumiţi să audă că este astfel lăudat. Nu-mi pot închipui cum ai fi putut să te exprimi cu mai multă căldură.

Marianne se bucură să constate că o poate încânta cu atâta uşurinţă pe sora ei.

— Cred că niciunul dintre aceia ce l-au întâlnit destul de des ca să-l poată antrena într-o discuţie fără rezerve nu se poate îndoi de înţelepciunea şi bunătatea lui, continuă Elinor. Extraordinara sa inteligenţă şi principiile lui nu sunt ascunse decât de acea timiditate pe care-o are şi care prea adesea îl face să nu scoată o vorbă. Îl cunoşti doar destul de bine ca să-ţi dai seama de reala lui valoare. Din anumite motive nu-i cunoşti atât de bine ca mine acele înclinaţii mai puţin importante, cum le spui tu. Dar s-a întâmplat ca el şi cu mine să fim mai mult împreună, în timp ce tu erai cu totul absorbită de afecţiunea faţă de mama. L-am văzut mai mult, i-am analizat sentimentele şi i-am ascultat părerile în materie de literatură şi alte domenii; şi, în general, îndrăznesc să spun că e bine informat, că-i place mult să citească, are o imaginaţie vie, o capacitate de observaţie justă şi corectă, gusturi pure şi delicate. Pe măsură ce-l cunoşti, calităţile sale capătă mai multă strălucire, la fel ca şi înfăţişarea şi felul lui de a fi. Purtarea lui e, fără îndoială, impresionantă la prima vedere şi nu se poate deloc spune că-i frumos până ce nu-ţi dai seama de expresia ochilor,

de-o bunătate cu totul deosebită şi în general de blândeţea figurii lui. În momentul de faţă îl cunosc atât de bine, încât consider că e chiar frumos sau cel puţin aproape frumos. Tu ce zici, Marianne?

— În curând am să-l găsesc şi eu frumos, Elinor, chiar dacă acum nu mi se pare. Când ai să-mi spui să-l iubesc ca pe un frate, faţa lui o să mi se pară la fel de perfectă cum îmi pare acum a fi sufletul lui.

Elinor tresări când o auzi ce spune şi-i păru rău că se dăduse de gol vorbind cu atâta căldură despre el. Îşi dădea seama că are o părere foarte bună despre Edward, credea cu tărie că sentimentul e reciproc; dar ar fi trebuit să fie mult mai sigură de aceasta, pentru a-i fi agreabilă convingerea Mariannei cu privire la ataşamentul dintre ei. Ştia că ceea ce Marianne şi mama lor îşi închipuiseră la un moment dat, credeau cu tărie în clipa următoare – că la ele a dori însemna a spera şi a spera însemna a aştepta să se întâmple. Încercă să-i explice surorii ei adevărata stare de lucruri.

— Nu încerc să neg faptul că am o foarte bună părere despre el, că-l stimez foarte mult, că-mi place...

La care, Marianne izbucni indignată:

— Îl stimezi! Îţi place! Ce inimă de gheaţă poţi avea, Elinor! Zău, mai rău decât atât! Ţi-e ruşine să fii altfel. Mai rosteşte o dată cuvintele pe care le-ai rostit, şi părăsesc odaia chiar în clipa asta.

Elinor nu-şi putu stăpâni râsul.

— Iartă-mă, spuse ea, şi fii sigură că n-am vrut să te jignesc, vorbindu-ţi atât de liniştită, despre sentimentele mele. Consideră-le mai puternice decât ţi le-am mărturisit; pe scurt, consideră-le a fi potrivite meritelor lui şi bănuiala, speranţa afecţiunii ce mi-o poartă pot fi o garanţie, fără a fi o nesăbuinţă sau o dovadă de lipsă de înţelepciune. Dar nu trebuie să crezi nimic mai mult decât atât. Nu sunt de loc sigură de simpatia lui pentru mine. Sunt momente când mă îndoiesc foarte mult de intensitatea ei şi până ce nu voi fi pe deplin sigură de

sentimentele lui nu trebuie să te mire dorinţa mea de a evita orice încurajare a vreunei atitudini subiective din partea mea, care m-ar face să cred sau să spun mai mult decât este în realitate. În inima mea nu prea mă îndoiesc, sunt aproape sigură de sentimentele lui. Dar pe lângă atracţia pe care o simte pentru mine, sunt şi alte lucruri care trebuie luate în consideraţie. E departe de a fi independent. Nu putem şti cum este în realitate mama lui; din felul în care s-a referit Fanny la comportarea şi la părerile ei nu ne prea putem gândi la ea ca la o persoană prea agreabilă; şi cred că greşesc foarte mult dacă îmi închipui că Edward nu este el însuşi conştient că va avea de întâmpinat multe greutăţi dacă ar fi să dorească să se însoare cu o femeie care n-are nici avere prea mare şi niciun rang înalt.

Marianne fu foarte mirată să afle cât de departe de adevăr mersese imaginaţia mamei sale şi a ei.

— Cum, chiar nu eşti logodită cu el? spuse ea. Dar o să vă logodiţi cât de curând, sunt sigură. Oricum această amânare va avea două avantaje. N-am să te pierd atât de curând şi Edward va avea prilejul să-şi valorifice acea înclinaţie firească pentru preocuparea ta preferată, lucru indispensabil fericirii tale viitoare. Oh, ce straşnic ar mai fi să fie până într-atâta stimulat de talentul tău încât să înveţe şi el să deseneze!

Elinor îi spusese surorii ei părerea sa sinceră. Nu putea considera că ataşamentul ei pentru Edward are perspective atât de favorabile, cum crezuse Marianne. Uneori Edward manifesta o lipsă de entuziasm care, dacă nu dovedea indiferenţă, sugera în orice caz ceva la fel de puţin promiţător. Îndoiala lui cu privire la sentimentele ei, presupunând că ar fi simţit aşa ceva, putea cel mult să-l facă să se simtă neliniştit. Era puţin probabil ca ea să deştepte în el acea deprimare ce se putea adesea observa la el. O cauză mai firească ar fi putut fi situaţia sa dependentă ce nu-i îngăduia libertatea unei astfel de afecţiuni. Ştia că mama lui nu se poartă cu el în aşa fel

încât să-l facă să se simtă bine la el acasă. Şi nici nu-i dăduse vreo asigurare că ar putea să-şi făurească un cămin al lui, fără să ţină cu stricteţe seama de părerile ei cu privire la propăşirea lui. Ştiind toate acestea, lui Elinor îi era imposibil să se simtă la largul ei în această privinţă. Nu depindea decât prea puţin de acel rezultat al preferinţei lui pentru ea, pe care mama şi sora sa îl luau drept absolut sigur. Mai mult chiar, cu cât erau mai mult împreună, cu atât sentimentele lui faţă de ea păreau mai îndoielnice; ba uneori, în unele clipe penibile avea impresia că ele nu înseamnă decât prietenie.

Dar oricare-ar fi fost adevăratele limite ale acestui ataşament, când el a fost remarcat de sora lui, acest lucru a fost suficient să o facă să nu se mai simtă în apele ei şi-n acelaşi timp (ceea ce era încă şi mai cumplit) să o facă să fie nepoliticoasă. Profită de prima ocazie ca să-şi înfrunte soacra, vorbindu-i atât de limpede despre frumoasele perspective ale fratelui ei, despre hotărârea doamnei Ferrars care dorea ca amândoi fiii ei să se căsătorească foarte bine şi de primejdia la care se expunea orice tânăr dac-ar încerca să-l prindă-n laţ, încât doamna Dashwood nu putea nici să pretindă că nu-şi dă seama de nimic şi nici să se străduiască să fie calmă. Îi dădu un răspuns prin care-şi arăta dispreţul şi părăsi imediat încăperea luând hotărârea de a nu o mai expune pe scumpa ei Elinor la o altă săptămână de astfel de insinuări, oricât de mult ar fi costat şi oricât de incomodă ar fi fost o mutare atât de neaşteptată.

Pe când se afla în această stare de spirit, poştaşul îi aduse o scrisoare ce cuprindea o propunere cum nu se poate mai oportună. O rudă de-a ei, un domn cu o frumoasă poziţie şi proprietăţi în Devonshire, îi oferea în condiţii foarte avantajoase o căsuţă ce-i aparţinea. Scrisoarea venea chiar de la acel domn şi era scrisă cu multă prietenie şi bunăvoinţă. El înţelesese că ea are nevoie de o locuinţă şi deşi locuinţa pe care i-o oferea nu era decât o vilişoară, o asigură că îi va face toate

amenajările ce le va considera ea necesare, dacă îi convenea casa. Insistă mult, după ce-i dădu amănunte în legătură cu vila şi grădina, să vină cu fetele ei la Barton Park, conacul lui, de unde va putea ea însăşi aprecia dacă locuinţa, vila Barton – căci casele se aflau în aceeaşi parohie – ar putea, dacă i s-ar aduce vreo modificare, să devină un cămin confortabil pentru ea. Părea că doreşte cu adevărat să le ofere o locuinţă; şi scrisoarea avea un stil atât de prietenos încât nu putea să nu-i facă plăcere verişoarei lui, mai ales într-un moment când suferea din pricina comportării reci şi nesimţitoare a rudelor ei mai apropiate. Nu-i trebui timp să delibereze sau să se intereseze. Luă hotărârea chiar în timp ce citea scrisoarea. Aşezarea casei de la Barton, într-un comitat atât de îndepărtat de Sussex, cum este Devonshire care, cu câteva ore în urmă, ar fi fost o obiecţiune suficientă să înlăture orice avantaj posibil al acelei reşedinţe, constituia în momentul acela cea mai bună recomandare. Acum nu i se mai părea o nenorocire să părăsească împrejurimile Norlandului, iar noua locuinţă, obiectul unei dorinţe, era o binecuvântare în comparaţie cu starea nefericită de a mai rămâne oaspete în casa nurorii ei; şi faptul că trebuia să se mute pentru totdeauna din acea casă care-i era dragă era mai puţin dureros decât acela de a locui în ea sau de a fi oaspete acolo, atâta timp cât conacul de la Norland va avea o astfel de femeie drept stăpână. Îi scrise de îndată lui sir John Middleton spre a-i mulţumi pentru amabilitatea sa şi spre a-i spune că-i acceptă propunerea; apoi se grăbi să arate amândouă scrisorile fetelor ei, ca să fie sigură că sunt şi ele de acord, înainte de a trimite răspunsul.

Elinor fusese întotdeauna de părere că ar fi mai înţelept pentru ele să se stabilească la o oarecare depărtare de Norland decât să fie în imediata apropiere a cunoştinţelor lor. În această privinţă, prin urmare, n-avea de ce se opune intenţiei mamei ei de a se muta în Devonshire. Cât despre casa în care urmau să locuiască, ea era – aşa cum

o descrisese sir John – atât de simplă, iar chiria atât de modestă, încât nu-i dădeau dreptul să facă niciun fel de obiecţie; aşadar, deşi perspectiva nu-i surâdea de loc şi deşi aveau să plece de la Norland la o depărtare mult prea mare faţă de dorinţele ei, nu făcu nicio încercare să o împiedice pe mama ei să trimită o scrisoare prin care să accepte oferta.

V

NICI NU EXPEDIASE BINE DOAMNA Dashwood scrisoarea că îşi acordă numaidecât plăcerea de a-şi anunţa fiul vitreg şi pe soţia lui că i s-a oferit o casă şi că nu-i va mai incomoda decât până când se va putea muta acolo. Cei doi rămaseră foarte surprinşi. Soţia domnului John Dashwood nu spuse nimic; dar soţul ei îşi exprimă politicos speranţa că nu se vor muta prea departe de Norland. Mama lui vitregă avu marea satisfacţie să le poată răspunde că urmau să se mute în Devonshire. Edward se întoarse repede spre ea, când o auzi ce spune, şi cu o voce mirată şi îngrijorată, care n-o surprinse de loc, repetă:

— Devonshire! E chiar adevărat că vă mutaţi acolo? Atât de departe de-aici? Şi-n ce parte anume a comitatului?

Le explică cum stau lucrurile. Casa se găsea la nord de Exeter, la o depărtare de aproximativ patru mile.

— Nu e decât o vilă mică, continuă ea, dar sper să-i pot primi acolo pe mulţi dintre prietenii mei. I se mai pot uşor adăuga una sau două odăi; şi dacă prietenilor mei n-o să le vină greu să călătorească atât de departe să mă vadă, sunt sigură că mie o să-mi vină uşor să-i găzduiesc.

Încheie invitându-i cu căldură pe doamna şi pe domnul John Dashwood s-o viziteze la Barton; iar pe Edward îl invită încă şi mai călduros. Deşi recenta conversaţie pe care o avusese cu nora ei o făcuse să devină ferm hotărâtă să plece de la Norland cât putea de repede, nu avusese niciun efect în ceea ce priveşte scopul principal

al discuţiei dintre ele. Nici prin gând nu-i trecea s-o despartă pe Elinor de Edward; şi vroia să-i arate soţiei domnului John Dashwood, prin invitaţia directă pe care i-o făcuse fratelui ei, cât de puţin o interesează faptul că ea nu aprobă căsătoria lor.

Domnul John Dashwood îşi arătă de mai multe ori părerea de rău faţă de mama lui vitregă, spunându-i că regretă că se mută atât de departe de Norland şi că nu-i dă astfel posibilitatea de a o ajuta să-şi transporte mobila. Fu sincer supărat de această situaţie; căci în felul acesta efortul la care-şi limitase îndeplinirea făgăduielii faţă de tatăl său devenea practic imposibil. Lucrurile ce le aparţineau fură expediate pe apă. De fapt ele constau mai ales din lenjerie, tacâmuri, servicii de porţelan şi cărţi, la care se adăuga frumosul pian al Mariannei. Soţia domnului John Dashwood oftă când văzu bagajele părăsind conacul Norland: nu se putea să nu-i pară rău gândindu-se că doamna Dashwood va avea lucruri atât de frumoase, când veniturile ei vor fi atât de mici în comparaţie cu ale lor.

Doamna Dashwood închirie casa pentru un an; era mobilată, aşa că putea intra numaidecât în stăpânirea ei. Nu se iviră dificultăţi nici dintr-o parte, nici din cealaltă, în privinţa învoielii; şi nu aşteptă decât să-şi mai vândă din lucrurile pe care le avea la Norland şi să-şi aleagă personalul de serviciu de care urma să aibă nevoie în viitoarea locuinţă, înainte de a porni înspre vest. Şi cum era foarte grăbită în a-şi aranja treburile ce-o interesau, toate fură gata în cel mai scurt timp. Caii ce-i rămăseseră când murise soţul ei fuseseră vânduţi la puţină vreme după moartea lui şi cum tocmai i se oferi un prilej de a-şi vinde trăsura, fu de acord să scape şi de ea, fiind insistent sfătuită în acest sens de fata ei cea mai mare. De-ar fi ţinut seama numai de dorinţele ei, ar fi păstrat trăsura spre a le oferi fetelor o viaţă mai confortabilă; dar Elinor îşi impuse punctul de vedere înţelept. Şi tot Elinor, chibzuită cum era, hotărî că trei servitori le sunt de ajuns;

două slujnice şi un valet, pe care-i aleseră grabnic din servitorimea pe care-o avuseseră la Norland.

Valetul şi una dintre slujnice fură numaidecât trimişi în Devonshire, să pregătească locuinţa pentru sosirea stăpânelor lor; căci cum n-o cunoştea de loc pe lady Middleton, doamna Dashwood preferă să se stabilească de la început în vilişoara ei, decât să fie mai întâi găzduită la Barton Park; şi se bizui până-ntr-atâta pe descrierea pe care i-o făcuse sir John despre casă, încât nu fu de loc curioasă s-o vadă înainte de a se stabili în ea. Când îşi dădu seama cât de satisfăcută este nora ei de perspectiva plecării lor, o bucurie pe care abia dacă încerca să şi-o ascundă printr-o invitaţie făcută cu multă răceală, de a-şi mai amâna plecarea, nu mai simţi nicio părere de rău să părăsească conacul de la Norland, ba chiar dimpotrivă. Acum era momentul când ginerele ei ar fi putut să-şi ţină făgăduiala pe care i-o făcuse tatălui lui. Cum neglijase s-o facă când venise să se stabilească la conac, momentul în care ele urmau să-l părăsească ar fi fost cel mai potrivit pentru ca el să-şi ţină făgăduiala. Dar foarte curând doamna Dashwood începu să-şi piardă orice speranţă în această privinţă şi să se convingă tot mai mult, din sensul general al discuţiei lui, că ajutorul pe care trebuia să i-l dea urma să se mărginească la cele şase luni pe care ele le petrecuseră la Norland. Pomeni de atâtea ori de cheltuielile tot mai mari pe care le făcea pentru gospodăria sa şi de faptul că toată lumea venea să-i ceară bani – lucru la care era expus mai presus de orice aşteptări un om cu stare – încât el părea să fie acela care are nevoie să primească bani şi nicidecum să dea.

La numai câteva săptămâni după ce primiseră prima scrisoare de la sir John Middleton, totul era atât de bine pus la punct în viitoarea lor locuinţă încât doamna Dashwood şi fetele ei îşi începură călătoria.

Vărsară multe lacrimi luându-şi rămas bun de la un loc pe care-l îndrăgiseră atât de mult. „Iubitul nostru Norland, iubitul nostru”, spunea Marianne în timp ce hoinărea

singură prin faţa casei în ultima seară dinaintea plecării lor. „Oare n-are să-mi pară rău după tine, când am să încep să mă simt ca acasă în altă parte? Oh, casă preafericită, de-ai şti cât sufăr să te privesc acum de aici, de unde poate că n-am să te mai văd niciodată! Şi voi, copaci pe care vă cunosc atât de bine! Dar voi n-o să vă schimbaţi. N-o să vă cadă nicio frunză pentru că plecăm noi de aici şi ramurile voastre vor fremăta mai departe, chiar dacă noi n-o să mai fim aici să ne uităm la voi! Da, n-o să vă schimbaţi; nu vă daţi seama de bucuria sau regretul pe care le prilejuiţi şi rămâneţi nesimţitori la schimbările celor ce se plimbă pe sub umbra voastră! Şi cine-o să rămână să se bucure de voi!”

VI

ÎN PRIMA PARTE A CĂLĂTORIEI fură prea triste şi de aceea ea li se păru neplăcută şi plictisitoare. Dar pe măsură ce se apropiau de sfârşitul ei interesul lor pentru înfăţişarea unui ţinut unde urmau să locuiască le învinse tristeţea, iar priveliştea văii Barton, când intrară în ea, le înveseli. Era o regiune roditoare, împădurită, bogată în păşuni. Şi după ce drumul şerpui în lungul ei mai bine de o milă, ajunseră la casa lor. În faţă n-avea decât o curticică verde; intrară înăuntru printr-o portiţă foarte cochetă.

Ca locuinţă, căsuţa Barton, deşi mică, era confortabilă şi solidă, ca vilă însă avea lipsuri, căci era prea simplă, avea acoperiş de ţiglă, obloanele de la ferestre nu erau vopsite în verde şi nici pereţii nu erau acoperiţi cu caprifoi. Un coridor îngust ducea, prin casă, direct în grădina din spate. De o parte şi de alta a uşii din faţă se afla câte o micuţă cameră de zi, şi dincolo de ele, oficiile şi scările. Patru dormitoare şi două camere mansardate alcătuiau restul casei. Nu fusese construită de prea multă vreme şi era în stare bună. În comparaţie cu conacul de la Norland era într-adevăr mică şi sărăcăcioasă! Dar lacrimile pe care le vărsară când intrară în casă, aducându-şi aminte de fosta lor reşedinţă se uscară curând. Se-nveseliră văzând bucuria pe care le-o arătară servitorii când le văzură şi fiecare dintre ele se hotărî să pară fericită ca să nu le mâhnească pe celelalte. Era pe la începutul lui septembrie; toamna era frumoasă; şi pentru că văzură casa pentru prima dată avantajată fiind de

vreme, curând îşi făcură o impresie favorabilă foarte importantă pentru părerea bună şi statornică ce aveau să şi-o formeze despre ea.

Casa avea o poziţie minunată. Chiar în spatele ei se ridicau nişte dealuri înalte şi tot la fel de o parte şi de alta a casei; unele dintre ele erau coline golaşe, altele erau împădurite sau acoperite de culturi. Satul Barton se afla aproape în întregime aşezat pe unul dintre aceste dealuri şi-ţi oferea o privelişte plăcută de la ferestrele vilei. În faţa casei perspectiva era vastă; domina întreaga vale şi ajungea până în ţinuturile de dincolo de ea. Dealurile ce înconjurau vilişoara mărgineau toată valea; ea se desfăcea din nou făcându-şi loc de-a lungul a două dintre cele mai prăpăstioase înălţimi de prin împrejurimi.

Doamna Dashwood era în general mulţumită de dimensiunile şi de mobilierul casei; căci deşi felul de viaţă pe care îl dusese până atunci presupunea nenumărate transformări indispensabile actualei lor locuinţe, pentru ea era o adevărată plăcere să-i aducă îmbunătăţiri; în momentul acela avea destui bani lichizi care să-i permită toate schimbările ce erau necesare pentru a da casei o înfăţişare mai elegantă.

— Cât despre casa în sine, spunea ea, fireşte că e prea mică pentru familia noastră, dar deocamdată o s-o aranjăm în aşa fel încât să ne simţim cât se poate de bine în ea; căci anul e pe sfârşite, aşa încât nu mai avem când să-i mai aducem îmbunătăţiri. Poate că la primăvară, dac-am să am destui bani, şi sper că îi voi avea, o să ne putem gândi să mai clădim. Aceste salonaşe sunt amândouă prea mici pentru prietenii noştri pe care sper să-i vedem adesea adunaţi aici; şi mă gândesc că poate n-ar fi rău să unesc coridorul cu unul din ele şi poate chiar şi cu o parte din celălalt, lăsând astfel restul acestuia drept antreu; această schimbare şi încă un salon ce se poate adăuga cu uşurinţă vor face din vilişoara noastră o căsuţă foarte confortabilă. Mi-ar fi plăcut ca scara să fie mai frumoasă. Dar nu ne putem aştepta la prea multe; cu

toate că îmi închipui că n-ar fi o treabă prea complicată să o lărgim puţin. Am să văd eu cum au să-mi meargă treburile la primăvară şi atunci o să ne mai gândim şi la alte îmbunătăţiri ce i le-am putea aduce.

Între timp, până ar fi putut efectua toate aceste schimbări dintr-un venit de cinci sute de lire pe an, al unei femei care nu fusese niciodată obişnuită să facă economii, fură destul de înţelepte să se mulţumească cu casa aşa cum se afla; aşa că fiecare dintre ele îşi făcu de lucru, aranjându-şi cărţile şi celelalte acareturi ce le aveau. Pianul Mariannei fu despachetat şi pus la loc potrivit, iar desenele lui Elinor fură expuse pe pereţii salonaşului lor.

A doua zi, pe când erau astfel ocupate, se pomeniră, curând după micul dejun, cu proprietarul lor, care trecu să le ureze bun venit la Barton şi să le pună la dispoziţie tot ce mai aveau nevoie din casa şi grădina lui.

Sir John Middleton era un bărbat chipeş de vreo patruzeci de ani. Le vizitase la Stanhill, dar de atunci trecuse prea multă vreme ca tinerele lui verişoare să-şi mai aducă aminte de el. Faţa lui era deosebit de agreabilă şi voioasă; felul său de a se purta era tot atât de prietenos ca şi stilul scrisorii ce le-o trimisese. Părea cu adevărat mulţumit să le vadă acolo şi se interesă cu multă solicitudine dacă au tot ce le trebuie. Îşi manifestă dorinţa sinceră de a avea legături cât mai prietenoase cu familia lui şi insistă atât de mult ca ele să ia zilnic masa la Barton Park până ce-şi vor fi pus toate la punct, încât, deşi rugăminţile lui aproape că depăşiră limita politeţii, ele nu puteau în niciun caz să supere pe nimeni. Nu-şi manifestă bunăvoinţa numai prin vorbe; căci cam după un ceas de la plecarea lui primiră de la conac un coş mare cu legume şi fructe, ce fu urmat, spre seară, de nişte vânat. Insistă, pe deasupra, să le ducă şi să le aducă scrisorile de la poştă şi nu renunţă la plăcerea de a le trimite zilnic ziarele.

Lady Middleton trimisese prin soţul ei o scrisoare foarte

politicoasă, arătându-şi intenţia de a-i face doamnei Dashwood o vizită, de îndată ce va fi sigură că nu le-ar incomoda şi cum la această scrisoare se răspunse printr-o invitaţie la fel de politicoasă, lady Middleton le fu prezentată chiar a doua zi.

Erau, firește, foarte nerăbdătoare să cunoască pe aceea de care depindea ca şederea lor la Barton să fie plăcută sau nu; înfăţişarea ei elegantă le făcu o bună impresie. Lady Middleton n-avea mai mult de douăzeci şi şase sau douăzeci şi şapte de ani; avea un cap frumos, o statură înaltă ce-ţi atrăgea imediat privirea şi o ţinută plină de graţie. Manierele ei aveau toată eleganţa care îi lipsea soţului, dar dacă ele ar fi împrumutat ceva din sinceritatea şi căldura acestuia, n-ar fi avut decât de câştigat. Şi cum vizita ei nu fu prea scurtă, admiraţia ce le-o deşteptase la început mai scăzu când îşi dădură seama că, deşi este perfect de binecrescută, e rezervată, rece şi nu prea are ce spune în afară de cele mai banale întrebări şi observaţii.

Cu toate acestea, nu duseră lipsă de conversaţie, căci sir John era foarte vorbăreţ şi lady Middleton îşi luase înţeleapta precauţie de a-l aduce şi pe copilul lor cel mai mare, un băieţel simpatic de vreo şase ani; prezenţa lui prilejui un subiect de discuţie la care doamnele recurseră adesea, căci se tot interesară cum îl cheamă şi câţi ani are, îi admirară frumuseţea, îi puseră întrebări la care primiră răspuns de la mama lui, în timp ce el se tot ascundea după fustele ei ţinându-şi capul în jos, spre marea mirare a lady-ei Middleton, care se minuna cât poate fi de timid în societate, când acasă face atâta gălăgie. Copiii ar trebui să participe la orice vizită oficială pentru a oferi un subiect de conversaţie la nevoie, în cazul de faţă, doamnelor le trebuiră zece minute să se hotărască dacă se arunca mai mult în partea mamei sau a tatălui, şi prin ce trăsătură anume semăna cu vreunul dintre ei, căci firește, părerile erau împărţite şi fură cu toţii uimiţi de constatările celorlalţi.

Doamnei Dashwood şi fetelor ei li se oferi în curând prilejul de a-şi spune părerea şi despre ceilalţi copii ai familiei Middleton, căci sir John nu vru să plece înainte de a i se promite că vor veni să ia masa la Barton Park a doua zi.

VII

BARTON PARK SE AFLA CAM LA o jumătate de milă de vilişoară. Doamnele trecuseră pe lângă el în drumul lor de-a lungul văii, dar conacul nu se putea vedea de acasă de la ele din cauză că era ascuns în spatele unui deal. Conacul era mare şi frumos; la fel şi ospitalitatea şi comportarea familiei Middleton. Prima spre lauda lui sir John, a doua spre cea a soţiei sale. Rareori se întâmpla să nu aibă oaspeţi pe care să-i găzduiască în casa lor şi aveau mai mulţi musafiri decât orice altă familie din împrejurimi. Aveau amândoi nevoie de societate ca să fie fericiţi, căci oricât s-ar fi deosebit ca fire şi fel de a se purta, semănau foarte mult printr-o desăvârşită lipsă de aptitudini şi înclinaţii pentru frumos, ce le limitau ocupaţiile, în afara celor oferite de societate, la o gamă foarte restrânsă. Sir John era sportiv, iar lady Middleton mamă. El mergea la vânătoare călare şi trăgea cu puşca, ea îşi răsfăţa copiii; acestea le erau singurele resurse. Lady Middleton avea avantajul de a face gusturile copiilor în tot timpul anului, pe când îndeletnicirile lui sir John nu se desfăşurau decât în jumătate din acest timp. Cu toate acestea, permanentele obligaţii pe care le avea sir John acasă şi în lume îi menţineau buna dispoziţie, iar soţiei sale îi ofereau prilej de a-şi exercita bunele maniere.

Lady Middleton se mândrea cu eleganţa ospeţelor ei şi cu toate celelalte aranjamente gospodăreşti, acest gen de vanitate oferindu-i cea mai mare plăcere ce i-o puteau prilejui petrecerile ce le dădea. Dar bucuriile ce le avea sir

John când dădea vreo petrecere erau mult mai sincere; îi plăcea să adune în jurul lui un număr de tineri mai mare decât încăpea în casă şi cu cât erau mai gălăgioşi, cu atât mai încântat era. Pentru tineretul de prin împrejurimi era o adevărată binecuvântare; căci vara organiza mereu petreceri în aer liber la care se mânca şuncă şi pui fripţi, iar iarna dădea baluri suficient de numeroase pentru orice domnişoară care depăşise vârsta de cincisprezece ani.

Stabilirea unei noi familii în ţinut era întotdeauna prilej de bucurie pentru el; iar în ce priveşte locatarii pe care reuşise să-i aducă în vila Barton era peste măsură de încântat. Domnişoarele Dashwood erau tinere, drăguţe şi lipsite de afectare. Asta era de ajuns să-şi formeze o bună părere despre ele; căci a fi naturală era pentru o fată drăguţă calitatea prin care spiritul ei devenea tot atât de atrăgător ca şi fiinţa ei. Firea lui prietenoasă îl făcea să se simtă fericit când avea posibilitatea de a-i găzdui pe cei a căror situaţie materială putea fi considerată mai precară în comparaţie cu cea din trecut. Ajutându-şi verişoarele, împărtăşea prin urmare bucuria celor cu suflet larg; şi dând găzduire în vilişoara sa unei familii alcătuită numai din femei, împărtăşea bucuria sportivului; căci un sportiv, deşi îi cinsteşte pe cei de sexul lui, este rareori dornic să le încurajeze predispoziţia pentru sport, îngăduindu-le să locuiască în preajma conacului lui.

Doamna Dashwood şi fetele ei fură întâmpinate în uşa casei de sir John, care le ură bun venit la Barton Park cu firească sinceritate; şi în timp ce le conducea în salon le spuse de mai multe ori domnişoarelor Dashwood cât fusese de necăjit cu o zi înainte fiindcă nu reuşise să găsească niciun tânăr simpatic care să le primească. N-aveau să întâlnească, le spuse el, decât un singur domn, în afară de el; un bun prieten de-al lui, care locuia la Barton Park, dar care nu era nici foarte tânăr şi nici foarte vesel. Spera că ele îl vor scuza că nu are prea mulţi invitaţi în ziua aceea şi le asigură că aşa ceva nu se va mai întâmpla niciodată. Trecuse pe la mai multe familii în

dimineaţa aceea, în speranţa că va mai putea face rost de nişte oaspeţi, dar erau nopţi cu lună şi toată lumea era de acum invitată în altă parte. Din fericire cu vreun ceas în urmă tocmai sosise la Barton mama ladyei Middleton şi cum era o femeie veselă şi plăcută spera că tinerele domnişoare nu se vor plictisi chiar atât de mult cum şi-ar fi putut închipui. Domnişoarele, cât şi mama lor, fură foarte mulţumite să ştie că sunt numai două persoane străine şi nici n-ar fi vrut să mai fie şi altele.

Doamna Jennings, mama ladyei Middleton, era o femeie mai în vârstă, grasă, veselă şi bine dispusă, care vorbea foarte mult, părea foarte fericită şi era cam vulgară. Ştia o mulţime de glume, îi plăcea să râdă şi nici nu se sfârşise bine masa că le şi spusese o mulţime de vorbe pline de duh despre amanţi şi soţi; nădăjduia că nu-şi lăsaseră inimile în Sussex şi pretinse că le văzuse roşind, chiar dacă nu era aşa. Marianne se simţi iritată la auzul unor astfel de vorbe, gândindu-se la sora ei, şi-şi îndreptă privirile spre Elinor să vadă cum suporta ea acele atacuri, cu o preocupare care-o tulbură pe Elinor mult mai mult decât ar fi putut-o irita tachinăriile banale ale doamnei Jennings.

Colonelul Brandon, prietenul lui sir John, nu părea potrivit prin felul-lui de a fi să fie prieten cu sir John, după cum lady Middleton nu părea potrivită să-i fie soţie sau doamna Jennings să fie mama ladyei Middleton. Era tăcut şi grav. Avea, totuşi, o înfăţişare plăcută, în ciuda faptului că era, după părerea Mariannei şi a Margaretei, un celibatar convins, căci era bine trecut de treizeci şi cinci de ani; dar deşi nu era frumos, părea a fi un om sensibil şi se comporta ca un adevărat domn.

Niciunul dintre cei de faţă nu erau demni să devină prieteni ai doamnei sau domnişoarelor Dashwood; dar lipsa de haz şi căldură a ladyei Middleton erau atât de respingătoare, încât gravitatea colonelului Brandon şi chiar şi veselia zgomotoasă a lui sir John şi a soacrei sale, deveneau interesante prin contrast. Lady Middleton păru

a se înveseli doar când, după masă, îşi făcură apariţia cei patru copii gălăgioşi ai ei, care-o traseră încoace şi încolo, îi rupseră hainele şi puseră capăt oricărei alte discuţii, în afară de cele în legătură cu ei înşişi.

Spre seară, întrucât se află că Marianne are înclinaţii muzicale, fu rugată să cânte. Pianul fu descuiat, toată lumea se pregăti să se desfete ascultând-o, şi Marianne, care avea un glas plăcut, interpretă, la rugămintea lor, toate cântecele pe care le adusese lady Middleton când se căsătorise, şi care zăcuseră probabil de atunci în aceeaşi poziţie pe pian; căci lady Middleton sărbătorise evenimentul renunţând la muzică, deşi, după cum spunea mama ei, cântase foarte bine la pian şi ceea ce de altfel, cum spunea singură, îi făcea şi foarte mare plăcere.

Marianne fu foarte aplaudată. La sfârşitul fiecărui cântec sir John îşi manifesta cu glas tare admiraţia, conversând tot cu glas tare cu ceilalţi în timp ce Marianne îşi interpreta repertoriul. Lady Middleton îl punea adesea la punct, minunându-se cum poate fi distrasă atenţia cuiva de la muzică fie şi pentru un moment şi o rugă pe Marianne să-i cânte o anumită melodie, pe care aceasta tocmai o terminase. Doar colonelul Brandon, dintre toţi cei de faţă, o ascultă fără să se extazieze. Nu-i făcu alt compliment decât acela de a fi atent, şi ea simţi respect pentru el cu această ocazie, ceea ce nu putea simţi pentru ceilalţi, care dovediseră o ruşinoasă lipsă de gust. Plăcerea ce i-o deşteptase acestuia muzica, deşi nu se putea compara cu desfătarea plină de extaz pe care o simţea ea însăşi, era demnă de respect în comparaţie cu îngrozitoarea lipsă de sensibilitate a celorlalţi; şi fu destul de înţeleaptă să înţeleagă că s-ar putea prea bine ca un bărbat de treizeci şi cinci de ani să fi pierdut acuitatea simţirii, acea putere minunată de a se lăsa desfătat. Era cu totul dispusă să fie îngăduitoare – ca orice om de omenie – cu vârsta înaintată a colonelului.

VIII

DOAMNA JENNINGS ERA VĂDUVĂ şi rămăsese cu o mare moştenire de la soţul ei. Avea numai două fete, trăise să le vadă măritate onorabil şi acum nu mai avea prin urmare altceva mai bun de făcut decât să mărite tot restul lumii. Era deosebit de activă în a-şi duce acest scop la îndeplinire, pe cât se pricepea; şi nu pierdea nicio ocazie să pună la cale căsătorii între tinerii pe care-i cunoştea. Era foarte iute în a-şi da seama de legăturile sentimentale şi se bucurase de avantajul de a le face pe multe tinere fete să roşească insinuând că au fermecat, pur şi simplu, pe cutare sau cutare tânăr; şi această putere de discernământ îi dădu posibilitatea să se pronunţe categoric, la scurtă vreme de la sosirea ei la Barton, că Brandon, colonelul, ar fi foarte îndrăgostit de Marianne Dashwood. Bănuise ea că aşa stau lucrurile, din prima seară când fuseseră împreună şi el îi ascultase cu atâta atenţie cântecele; şi când familia Middleton răspunse la această vizită, luând masa la vilă, faptul fu dovedit o dată pentru totdeauna prin aceea că el o ascultă din nou cu tot atâta atenţie. Asta era tot. Şi era perfect convinsă că are dreptate. Ar fi fost o partidă excelentă, pentru că *el* era bogat, iar *ea* frumoasă. Doamna Jennings dorea să-l vadă pe colonelul Brandon căsătorit încă de când, prin legătura ei de rudenie cu sir John, ajunsese să-l cunoască, iar, pe de altă parte, dorea întotdeauna să-i facă rost de un soţ bun oricărei fete drăguţe.

Avantajul imediat pe care i-l aduse această descoperire

fu într-adevăr imens pentru ea, întrucât îi dădu posibilitatea să facă nenumărate glume pe seama lor. La conac, râdea de colonel, iar la vilă râdea de Marianne. Pentru cel dintâi tachinăriile ei erau probabil cu totul indiferente, în măsura în care îl priveau numai pe el; dar pentru Marianne la început fură de neînţeles; şi când în cele din urmă le prinse sensul, nici nu ştiu bine ce să facă: să râdă de absurditatea lor sau să le dezaprobe impertinenţa; căci, după părerea ei, exprimau o lipsă de delicateţe, dacă ţinea seama de vârsta înaintată a colonelului şi de starea lui nefericită de burlac înrăit.

Doamna Dashwood, care nu se putea gândi la un bărbat cu cinci ani mai tânăr decât ea ca fiind atât de bătrân cum i se părea fiicei sale, îndrăzni să o apere pe doamna Jennings de acuzaţia că ar dori eventual să-şi râdă de vârsta lui.

— Dar mamă, cel puţin nu poţi nega absurditatea acuzaţiei, deşi poate că ţie nu ţi se pare că o face cu intenţionată rea-voinţă. Colonelul Brandon este fără îndoială mai tânăr decât doamna Jennings, dar este destul de bătrân să-mi fie tată; şi dacă vreodată ar fi fost atât de simţitor încât să se îndrăgostească, cred că acum nu mai este de mult în stare de un asemenea sentiment. E din cale-afară de ridicol! Când poate fi cineva în afara pericolului unor astfel de glume, dacă nici vârsta, nici infirmitatea nu-l mai pot apăra?

— Vorbeşti de infirmitate! spuse Elinor. Vrei să spui că domnul Brandon e infirm? Presupun că ţi se poate părea mai în vârstă decât mama; dar nu cred că poţi pretinde că e schilod, că nu se poate folosi de mâini ori de picioare!

— Nu l-ai auzit plângându-se de reumatism? Şi nu e reumatismul cea mai obişnuită infirmitate a celor ce îmbătrânesc?

— Scumpa mea copilă, îi spuse râzând mama ei, în cazul ăsta trebuie să-ţi fie permanent teamă că şi eu am să decad şi probabil că ţi se pare un miracol că am ajuns

fabuloasa vârstă de patruzeci de ani.

— Mămico, mă nedreptăţeşti! Ştiu prea bine că acest colonel Brandon nu este chiar aşa bătrân încât să-şi sperie prietenii că se va prăpădi prea curând. Mai poate trăi încă douăzeci de ani. Dar vârsta de treizeci şi cinci de ani nu mai este potrivită cu căsătoria.

— Poate că treizeci şi cinci de ani nu se potrivesc, într-o căsătorie, cu şaptesprezece. Dar dacă s-ar întâmpla cumva ca o femeie de douăzeci şi şapte de ani să nu fie căsătorită, n-aş avea nimic împotrivă ca domnul Brandon să se căsătorească cu ea.

— O femeie de douăzeci şi şapte de ani, spuse Marianne după ce se gândi o clipă, nu mai poate spera vreodată să simtă sau să inspire afecţiune şi dacă s-ar întâmpla să aibă o casă lipsită de confort sau să n-aibă avere, cred că ar putea accepta să facă oficiul de infirmieră de dragul unei vieţi îndestulate şi lipsite de griji, ca nevastă. N-ar fi deci nimic nepotrivit ca el să se căsătorească cu o astfel de femeie. Ar fi o căsătorie de convenienţă şi lumea n-ar avea nimic împotrivă. În ochii mei asta nu e nici măcar căsătorie, e o nimica toată. Mie mi se pare a fi doar un schimb comercial, în care fiecare vrea să profite de pe urma celuilalt.

— Ştiu că ar fi imposibil, replică Elinor, să te conving că o femeie de douăzeci şi şapte de ani ar putea simţi pentru un bărbat de treizeci şi cinci ceva foarte apropiat de dragoste, să-l facă să-i fie un tovarăş plăcut de viaţă. Dar trebuie să protestez atunci când îi osândeşti pe colonelul Brandon şi pe soţia lui să stea tot timpul închişi într-o cameră de om bolnav, numai pentru că s-a întâmplat ieri (şi ieri a fost o zi rece şi umedă) să se plângă de o uşoară durere reumatică la umăr.

— Dar vorbea de o vestă de flanelă, spuse Marianne, şi în mintea mea o vestă de flanelă este întotdeauna legată de dureri, crampe, reumatism şi tot felul de alte afecţiuni de care suferă de obicei cei bătrâni şi slăbănogi.

— De-ar fi avut doar un acces de friguri, nu l-ai fi

dispreţuit nici pe departe atât de mult. Hai, Marianne, mărturiseşte, că ţi se par interesanţi obrajii îmbujoraţi, ochii duşi în fundul capului şi pulsul mărit la cineva care are febră...

Nu mult după aceasta, când Elinor ieşi din odaie, Marianne spuse:

— Mămico, trebuie să-ţi mărturisesc că pe mine boala mă sperie. Sunt sigură că Edward Ferrars nu se simte bine. Suntem aici de aproape două săptămâni şi totuşi încă n-a venit. O întârziere atât de mare nu poate fi explicată decât de o boală serioasă. Ce altceva l-ar putea reţine la Norland?

— Dar îţi închipuiai cumva că are să vină atât de repede? Eu nu, spuse doamna Dashwood. Dimpotrivă. Dacă m-am simţit atât de îngrijorată în această privinţă asta s-a datorat amintirii că uneori a manifestat prea puţin entuziasm şi o anumită rezervă în a-mi accepta invitaţia, când îl pofteam să vină la Barton. Elinor îl şi aşteaptă?

— N-am vorbit niciodată cu ea despre asta, dar presupun că da.

— Nu cred că ai dreptate, pentru că ieri când m-am sfătuit cu ea despre grătarul necesar pentru căminul din camera de oaspeţi, a remarcat că n-avem urgentă nevoie de el, deoarece e puţin probabil să vină cineva pe la noi chiar aşa de curând.

— Asta-i de-a dreptul curios! Ce poate să însemne oare? Dar de fapt purtarea lor unul faţă de celălalt a fost cu totul neaşteptată! Cu cât calm şi cu câtă răceală şi-au luat rămas bun unul de altul! Cum a mai lâncezit discuţia dintre ei în ultima seară cât au fost împreună! Edward n-a făcut nicio deosebire între ea şi între mine când şi-a luat rămas bun de la noi: şi-a exprimat faţă de amândouă urările de bine ale unui frate iubitor. De două ori i-am lăsat singuri, cu bună intenţie, în cursul ultimei dimineţi a şederii noastre acolo şi de fiecare dată Elinor a ieşit după mine din cameră în mod cu totul inexplicabil. Şi când a

părăsit conacul de la Norland şi pe Edward, Elinor n-a plâns cum am plâns eu. Chiar şi acum dovedeşte aceeaşi stăpânire de sine. O vezi cumva tristă sau deprimată? Încearcă să evite societatea sau e neliniştită ori nemulţumită în prezenţa altora?

IX

DOAMNA DASHWOOD ŞI FETELE EI

erau acum destul de confortabil instalate la Barton. Casa şi grădina, cu tot ce le înconjura, le deveniseră familiare şi se dedicaseră din nou îndeletnicirilor lor obişnuite ce dăduseră atâta farmec şederii lor la Norland şi care acum le ofereau bucurii şi mai mari decât cele pe care le avuseseră acolo după pierderea tatălui lor. Sir John Middleton, care le vizită în fiecare zi, în primele două săptămâni ale şederii lor la Barton, şi care nu prea era obişnuit să-i vadă pe cei de acasă prea ocupaţi, nu-şi putea ascunde uimirea găsindu-le întotdeauna făcând câte ceva.

În afară de prietenii lor de la Barton Park nu prea erau vizitate de multă lume; căci, în ciuda rugăminţilor lui sir John ca ele să-şi facă mai multe relaţii în împrejurimi şi care le spusese în nenumărate rânduri că le ţine trăsura la dispoziţie ori de câte ori doresc, spiritul independent al doamnei Dashwood învinse dorinţa pe care o avea ca fetele ei să se bucure de societate; şi fu foarte hotărâtă în refuzul ei de a vizita acele familii la care nu puteau ajunge mergând pe jos. Iar acestea erau puţine şi nu la toate se putea ajunge cu uşurinţă. Cam la o milă şi jumătate de casa lor, de-a lungul văii Allenham, înguste şi şerpuitoare, ce se desfăcea din valea Barton, după cum s-a mai spus, fetele descoperiseră, într-una dintre primele lor plimbări, un conac străvechi, impozant care, aducându-le puţin aminte de Norland, le stârni imaginaţia şi le inspiră dorinţa să-l cunoască mai bine. Dar

interesându-se mai îndeaproape, aflară că stăpâna casei, o doamnă mai în vârstă, respectată de toată lumea, era prea bolnavă, din nefericire, ca să mai întreţină legături cu cei din jur şi că nu ieşea niciodată din casă.

În întreaga regiune din jurul casei lor se puteau face plimbări minunate. Dealurile înalte ce le ademeneau aproape de la toate ferestrele casei lor, îndemnându-le să iasă şi să se bucure de aerul înălţimilor, le ofereau o alternativă fericită când noroiul din văi nu le permitea să se bucure de frumuseţea lor şi mai încântătoare. Spre unul dintre aceste dealuri şi-au îndreptat Marianne şi Margaret paşii într-o dimineaţă memorabilă, atrase de soarele ce apărea când şi când pe un cer acoperit de nori, nemaifiind în stare să stea în casă, după cele două zile în care ploaia nu mai contenise. Vremea nu era destul de ispititoare să le facă pe celelalte două femei din casă să renunţe la creion şi la carte, cu toate că Marianne declara sus şi tare că vremea se va menţine frumoasă şi că toţi acei nori ameninţători vor fi alungaţi de pe dealurile din împrejurimi, aşa că cele două fete o porniră împreună.

Urcară vesele dealurile, bucurându-se de fiecare petic de cer albastru, pe măsură ce înaintau, şi când rafalele puternice ale unui vânt ce bătea dinspre sud-vest le izbiră în faţă, înviorându-le, le păru rău de temerile ce le împiedicaseră pe mama lor şi pe Elinor să împărtăşească acele senzaţii atât de încântătoare.

— Oare există pe lume fericire mai mare ca asta, Margaret? întrebă Marianne. O să ne plimbăm pe-aici cel puţin două ore.

Margaret fu de acord şi-şi continuară drumul împotriva vântului, înfruntându-l râzând, cu multă încântare, timp de aproape douăzeci de minute, când dintr-o dată norii se uniră deasupra capetelor lor şi o ploaie puternică începu să le izbească drept în faţă. Uimite şi necăjite fură nevoite, deşi împotriva voinţei lor, să se întoarcă înapoi, căci n-aveau alt adăpost mai apropiat decât propria lor casă. Nu se mângâiară decât cu gândul foarte potrivit

pentru momentele neplăcute în care se găseau, de a coborî cu toată iuţeala panta abruptă a dealului ce ducea chiar până în poarta grădinii lor.

O luară la fugă. Marianne fu avantajată la început, dar făcând un pas greşit căzu numaidecât şi Margaret neputând să se oprească s-o ajute, alergă fără să vrea mai departe, până ce ajunse nevătămată la poalele dealului.

Un domn, cu puşca-n mână, pe lângă care zburdau doi câini de vânătoare, tocmai trecea dealul nu departe de locul în care se afla Marianne, când se produse accidentul. Îşi lăsă jos puşca şi alergă să-i dea o mână de ajutor. Fata se ridică de jos, dar îşi scrântise în cădere piciorul şi abia mai putea sta. Domnul se oferi să o ajute, şi dându-şi seama că din sfială nu vroia să accepte ajutorul cerut de situaţia în care se afla, o ridică în braţe şi fără să mai zăbovească o porni în josul dealului. Apoi, trecând prin grădină, a cărei poartă fusese lăsată deschisă de Margaret, o duse drept în casă, unde tocmai ajunsese şi Margaret şi nu-i dădu drumul din braţe până ce nu o aşeză pe un scaun în salon.

Elinor şi mama ei se ridicară uluite când intrară, şi-n timp ce amândouă îl priveau cu o vădită uimire şi cu o tainică admiraţie ce le-o inspira înfăţişarea lui, îşi ceru scuze că le deranjase, explicându-le ce s-a întâmplat atât de sincer şi cu atâta dezinvoltură încât persoana sa, deosebit de atrăgătoare şi aşa, căpătă încă şi mai mult farmec prin voce şi expresie. Chiar de-ar fi fost bătrân, urât şi vulgar, şi-ar fi putut atrage recunoştinţa şi bunăvoinţa doamnei Dashwood, prin atenţia şi ajutorul pe care le acordase copilei ei. Dar tinereţea, frumuseţea şi buna sa creştere făcură ca fapta lui să-i meargă drept la inimă.

Îi mulţumi de o mie de ori şi cu blândeţea cu care se adresa întotdeauna celor din jurul ei, îl pofti să ia loc. Dar el o refuză, pentru că era murdar şi ud. Atunci doamna Dashwood îl întrebă cui îi rămâne îndatorată. El îi

răspunse că se numeşte Willoughby şi că în prezent locuieşte la Allenham, de unde spera că-i va permite să aibă cinstea de a veni să le facă o vizită a doua zi spre a se interesa cum se mai simte domnişoara Dashwood. Cinstea aceasta îi fu încuviinţată, după care plecă pe o ploaie mare, făcându-le astfel să li se pară încă şi mai interesant.

Frumuseţea lui bărbătească şi eleganţa cu totul deosebită a comportării sale deveniră numaidecât o temă de generală admiraţie; şi râsetele la adresa Mariannei provocate de cavalerismul său deveniră şi mai însufleţite, ţinându-se seama şi de înfăţişarea lui atât de atrăgătoare. Singură Marianne nu-l putuse vedea atât de bine ca celelalte, căci din pricina emoţiei ce-i îmbujorase faţa când o luase în braţe nu mai avusese puterea să se uite la el după ce intraseră în casă. Dar îl văzuse îndeajuns ca să-şi manifeste, împreună cu celelalte, admiraţia faţă de el şi încă cu însufleţirea ce o punea întotdeauna în laudele ei. Făptura şi întreaga lui înfăţişare erau pe măsura a ceea ce îşi imaginase întotdeauna că trebuie să întruchipeze eroul unei povestiri îndrăgite şi faptul că o dusese în casă de parcă acesta ar fi fost lucrul cel mai firesc din lume trăda o minte ageră ce o făcea să-i placă în mod cu totul deosebit felul lui de a acţiona. Toate amănuntele în legătură cu el erau interesante. Avea un nume care-i plăcea, locuia în satul lor preferat şi foarte curând ajunse la concluzia că dintre toate veşmintele, cel mai bine îi şade unui bărbat haina de vânătoare. Imaginaţia îi lucra cu febrilitate, reflecţiile îi erau plăcute şi durerea provocată de o gleznă scrântită era trecută cu vederea.

De îndată ce următorul răstimp de vreme bună din acea dimineaţă îi permise să iasă din casă, sir John trecu pe la ele; şi după ce i se povesti ce i se întâmplase Mariannei, fu întrebat cu multă curiozitate, dacă cunoaşte la Allenham vreun domn cu numele de Willoughby.

— Willoughby! exclamă sir John, dar cum, e aici?

Înseamnă că-mi daţi veşti bune; am să mă duc călare chiar mâine pe la el şi am să-l poftesc să vie joi să ia masa cu noi.

— Va să zică îl cunoşti, spuse doamna Dashwood.

— Dacă-l cunosc! Bineînţeles. Vine pe aici în fiecare an.

— Şi ce fel de tânăr este?

— Nici nu cunosc vreunul mai bun, vă asigur. Cel mai straşnic băiat din lume. Un ţintaş foarte bun şi cred că nu există călăreţ mai îndrăzneţ în toată Anglia!

— Asta-i tot ce poţi spune despre el? exclamă indignată Marianne. Dar cum se comportă când îl cunoşti mai bine? Care-i sunt îndeletnicirile, înclinaţiile, aptitudinile?

Sir John rămase cam încurcat.

— Să mă bată Dumnezeu, spuse el, dacă ştiu prea multe despre el în aceste privinţe. Dar e un tânăr plăcut, amabil şi are cea mai drăguţă căţeluşă neagră de vânătoare ce mi-a fost dat să văd. Era cu ea azi dimineaţă?

Dar Marianne nu putu să-l lămurească în ceea ce priveşte culoarea căţeluşei domnului Willoughby, după cum nici el nu-i putu spune prea multe despre însuşirile intelectuale ale tânărului.

— Dar cine este domnul Willoughby? întrebă Elinor. De unde vine? Are o casă la Allenham?

În această privinţă sir John le putu furniza informaţii mai precise; le spuse că Willoughby nu are proprietăţi în ţinut; că locuieşte acolo numai când vine să o viziteze pe bătrâna doamnă de la Allenham Court, cu care e rudă şi a cărei avere are să o moştenească, după care adăugă:

— Da, da, merită să fie prins în mreje, domnişoară Dashwood, te asigur; mai are în plus şi o moşioară a lui în Somersetshire; şi să fiu în locul dumitale, nu i l-aş ceda surioarei mai mici, chiar dacă ea a fost aceea care a făcut tumba la vale. Domnişoara Marianne nu trebuie să se aştepte să-i acapareze pe toţi bărbaţii. Dacă nu bagă bine de seamă, Brandon are să fie gelos.

— Nu cred, spuse doamna Dashwood zâmbind bine

dispusă, că Willoughby va fi incomodat de încercările vreuneia dintre fetele mele de a-l prinde în mreje. N-au fost învăţate să se ocupe cu aşa ceva. Bărbaţii, oricât ar fi de bogaţi, n-au de ce să se teamă din pricina noastră, îmi pare bine, totuşi, să aflu, din cele ce-mi spui, că e un tânăr onorabil, a cărui cunoştinţă merită să fie luată în seamă.

— Cred că nici nu este pe lumea asta un tânăr mai bun decât el, repetă sir John. Îmi amintesc că anul trecut, de Crăciun, la o mică petrecere pe care am dat-o la Barton Park, a dansat de la opt până la patru fără să se aşeze măcar o dată.

— Nu zău, chiar aşa? întrebă Marianne, cu o strălucire în priviri. Şi a dansat cu eleganţă şi însufleţire?

— Da, şi la opt era în picioare, gata să plece călare la vânătoare.

— Aşa-mi place să fie un bărbat; aşa trebuie să fie un bărbat. Oricare i-ar fi îndeletnicirile, felul de a le aduce la îndeplinire trebuie să fie impetuos şi să nu-l obosească niciodată.

— Da, da. Văd eu cum vor sta lucrurile, zise sir John. Văd eu ce-o să se întâmple. Ai să pui ochii pe el şi nici n-ai să te mai gândeşti la bietul Brandon.

— Sir John, spuse Marianne cu căldură, asta-i o expresie care nu-mi place de loc. Mi-e silă de orice întorsătură de frază banală care vrea să fie spirituală cu orice preţ; şi „a pune ochii pe-un bărbat” sau „a face o cucerire” sunt cele mai groaznice dintre toate. Au implicaţii meschine şi grosolane; şi dacă vreodată au putut fi considerate isteţe şi-au pierdut de mult ingeniozitatea.

Sir John nu prea văzu în ce constă reproşul, dar râse cu poftă de parcă l-ar fi înţeles, apoi răspunse:

— Ei, îmi închipui că într-un fel sau altul ai să faci multe cuceriri. Bietul Brandon! L-ai şi făcut praf! Şi crede-mă pe mine, merită din plin să fie prins în laţ, cu toate tumbele şi gleznele scrântite.

X

SALVATORUL MARIANNEI, AŞA cum îl denumise Margaret, pe Willoughby, exprimându-se mai degrabă elegant, decât exact, trecu pe la vilă a doua zi de dimineaţă, să se intereseze personal cum se mai simţea Marianne. Fu primit de doamna Dashwood cu o politeţe desăvârşită; cu o amabilitate izvorâtă din cele ce-i spusese sir John despre el, dar şi din recunoştinţa ce-o simţea faţă de el; şi felul în care se desfăşură vizita avu darul să-l asigure de înţelepciunea, eleganţa, afecţiunea reciprocă şi de mulţumirea ce dăinuia în familia Dashwood pe care datorită accidentului ajungea acuma s-o cunoască. Cât priveşte farmecele lor personale, în această privinţă nu mai era nevoie de o a doua întrevedere pentru a-şi da seama de ele.

Domnişoara Dashwood cea mare avea trăsături regulate, un ten delicat şi un trup deosebit de bine făcut. Marianne era încă şi mai frumoasă. Silueta ei, deşi de o frumuseţe mai puţin clasică decât a surorii ei, beneficiind de avantajul înălţimii, era mult mai impresionantă; avea o faţă atât de fermecătoare, încât atunci când se spunea despre ea că e frumoasă, folosindu-se limbajul specific laudelor, adevărul era mult mai puţin încălcat decât se întâmplă de obicei. Pielea îi era foarte brună, dar din pricina transparenţei ei tenul îi era deosebit de strălucitor; avea trăsături frumoase; zâmbetul îi era dulce şi atrăgător; ochii ei foarte negri erau vii, inteligenţi, pătrunzători, încât nu puteau să nu te farmece. La început nu-i aruncă nicio privire lui Willoughby, simţindu-

se stânjenită de amintirea ajutorului ce-l primise de la el. Dar când nu mai încercă acest sentiment, când îşi reveni din emoţie, când îşi dădu seama că pe lângă buna creştere a unui bărbat politicos el mai are şi sinceritate şi vioiciune şi mai ales când îl auzi declarând că are o adevărată pasiune pentru muzică şi dans, îi aruncă o privire atât de aprobatoare, încât reuşi să-i acapareze conversaţia în mai tot restul timpului cât rămase el în vizită.

Fu suficient să se pomenească de vreo distracţie favorită de-a ei, pentru a o face să vorbească. Nu putea tăcea când se abordau asemenea subiecte şi nu manifestă nici timiditate şi nici rezervă, în legătură cu ele. Îşi dădură curând seama că muzica şi dansul constituiau pentru ei o pasiune comună şi că ea provenea dintr-o asemănare de gândire în general în tot ce se referea la vreuna dintre ele. Această constatare îi dădu Mariannei curajul să cerceteze şi alte păreri ale lui aşa că începu să-i pună tot felul de întrebări despre cărţi: îi vorbi despre autorii ei favoriţi, asupra cărora insistă entuziasmându-se atât de tare, încât orice tânăr de douăzeci şi cinci de ani ar fi trebuit să fie într-adevăr nesimţitor să nu recunoască numaidecât calităţile deosebite ale unor astfel de opere, oricât le-ar fi nesocotit până atunci. Aveau gusturi izbitor de asemănătoare. Venerau amândoi aceleaşi cărţi, aceleaşi pasaje; sau, dacă cumva se întâmpla să apară vreo deosebire de păreri între ei, vreo obiecţie, nu dura decât până când Marianne îşi expunea convingătoarele argumente, făcând uz de strălucirea privirilor ei. El căzu de acord cu tot ce stabili ea, fu molipsit de entuziasmul ei, şi cu mult înainte ca vizita lui să ia sfârşit, discutau cu familiaritatea unor vechi cunoştinţe.

— Ei bine, Marianne, îi spuse Elinor de îndată ce plecă, pentru o singură dimineaţă cred că ai realizat destul de mult. Ţi-ai făcut o idee despre părerile domnului Willoughby în aproape toate lucrurile mai importante. Ştii ce gândeşte despre Cowper şi Scott; te-ai asigurat că le

apreciază după cum se cuvine frumuseţile şi ai primit toate încredinţările necesare că nu-l admiră pe Pope mai mult decât se cade. Dar cum ai să întreţii mai departe această cunoştinţă, dac-ai să expediezi atât de extraordinar de repede toate subiectele de discuţie? Curând ai să epuizezi toate temele preferate. O nouă întâlnire va fi suficientă pentru a-i lămuri simţămintele faţă de frumosul pitoresc şi faţă de cei ce se căsătoresc a doua oară şi pe urmă n-ai să mai ai ce să-l mai întrebi.

— Elinor, exclamă Marianne, e oare frumos din partea ta? E oare drept să-mi vorbeşti astfel? Sunt chiar aşa săracă cu duhul? Dar înţeleg ce vrei să spui. M-am simţit prea în largul meu, am fost prea fericită, prea sinceră. Am greşit împotriva tuturor cerinţelor unei banale decenţe, am fost deschisă şi sinceră, când ar fi trebuit să fiu rezervată, neinteresantă, proastă şi mincinoasă: dac-aş fi vorbit numai despre vreme şi despre starea drumurilor şi dac-aş fi deschis gura numai o dată la zece minute aş fi fost cruţată de acest reproş.

— Draga mea fetiţă, spuse doamna Dashwood, nu trebuie să te simţi jignită de cele ce ţi-a spus Elinor; n-a făcut decât să glumească. Aş certa-o chiar eu, dac-ar fi cumva capabilă de dorinţa de a te priva de bucuria conversaţiei cu noul nostru prieten.

Marianne se îmblânzi numaidecât.

Willoughby, la rândul lui, dădu nenumărate dovezi că e încântat de conversaţia lor, arătându-şi în mod vădit dorinţa de a le cunoaşte şi mai bine. Veni să le vadă în fiecare zi. La început pretexta că vrea să se intereseze de sănătatea Mariannei; dar simţindu-se încurajat de felul în care era primit, fiind înconjurat de tot mai multă simpatie, cu fiecare zi ce trecea, scuza aceasta nu mai fu necesară înainte de a deveni de-a dreptul absurdă deoarece Marianne se însănătoşise de mult şi pe deplin. Câteva zile mai fu silită să stea în casă, dar un asemenea prizonierat nu i se păruse niciodată mai puţin supărător. Willoughby era un tânăr iscusit, plin de imaginaţie, vioi şi sincer, plin

de afecţiune în felul lui de a se purta. Era exact omul destinat să cucerească inima Mariannei, căci pe lângă tot ce s-a spus despre el, avea şi un fizic atrăgător, ca să nu mai vorbim de ascuţimea lui spirituală stârnită şi sporită de exemplul pe care i-l dădea ea şi care-l făcea cum nu se poate mai simpatic fetei.

Încetul cu încetul prezenţa lui deveni cea mai mare bucurie pentru ea. Citeau, vorbeau, cântau împreună; Willoughby avea un remarcabil talent muzical şi citea cu toată sensibilitatea şi însufleţirea ce-i lipseau din nefericire lui Edward.

După părerea doamnei Dashwood, ca şi după cea a Mariannei, n-aveai ce să-i reproşezi; şi nici Elinor nu-l dezaproba cu nimic decât pentru înclinaţia pe care o avea, care o încânta pe sora ei şi-n care privinţă-i semăna foarte mult, de a spune tot ce gândeşte cu orice prilej, fără să ţină seama de persoane sau împrejurări. Făcându-şi în grabă o părere despre alţii, sacrificând politeţea obişnuită pentru plăcerea de a-şi concentra toată atenţia asupra unei preocupări în care-şi punea tot sufletul şi desconsiderând cu prea multă uşurinţă formele convenienţelor sociale, dădea dovadă de o lipsă de prudenţă pe care Elinor n-o putea aproba, în ciuda a ceea ce ar fi putut el şi Marianne să spună în sprijinul ei.

Acum Marianne începu să-şi dea seama că disperarea de care fusese cuprinsă pe la şaisprezece ani şi jumătate, de a întâlni vreodată un bărbat care să-i poată satisface ideile de perfecţiune, fusese pripită şi nejustificată. Willoughby întruchipa bărbatul pe care şi-l imaginase ea în acel ceas nefericit şi în alte perioade mai puţin pesimiste, ca fiind capabil de a-i deştepta afecţiunea; şi purtarea lui arăta că dorinţele sale în această privinţă sunt atât de serioase pe cât de profunde îi erau însuşirile spirituale.

Mama ei, în mintea căreia nu încolţise niciun gând cu privire la căsătoria lor – stârnit de perspectiva bogăţiei lui viitoare – ajunse în mai puţin de o săptămână să spere

într-un asemenea eveniment şi să se aştepte la el; şi să se felicite, în sinea ei, c-a reuşit să-şi câştige doi gineri ca Edward şi Willoughby.

Simpatia colonelului Brandon pentru Marianne, ce fusese atât de repede descoperită de prietenii lui, începu să fie observată pentru prima dată de Elinor, acum când ceilalţi încetaseră de a o mai remarca. Atenţia şi glumele lor se îndreptară de astă dată spre fericitul său rival; şi ironiile îndreptate împotriva colonelului Brandon, înainte ca el să-şi fi arătat afecţiunea, încetară când sentimentele sale începură într-adevăr să rişte batjocura pe care o provoacă de obicei sensibilitatea – şi pe bună dreptate. Elinor se văzu obligată, deşi în ciuda voinţei ei, să creadă că sentimentele ce i le atribuise colonelului Brandon doamna Jennings pentru propria ei delectare erau într-adevăr deşteptate de sora ei; şi că oricât de mult ar fi contribuit o asemănare în firea celor doi, o deosebire la fel de izbitoare de temperamente nu constituia o piedică în calea sentimentelor colonelului Brandon. Elinor urmărea situaţia cu îngrijorare; căci ce putea spera un bărbat tăcut, de treizeci şi cinci de ani în comparaţie cu unul vioi de douăzeci şi cinci? Şi cum ea nici măcar nu-i putea dori câştig de cauză, ţinea din toată inima să-l vadă indiferent. Îi plăcea de el şi în ciuda seriozităţii şi rezervei lui îl privea cu interes. Deşi grav, era totuşi un om blând; iar rezerva sa părea mai degrabă a proveni dintr-o depresiune sufletească decât dintr-o fire posacă. Sir John făcuse aluzii la dezamăgiri şi suferinţe trecute, care justificau părerea pe care o avea despre el ca fiind un om nefericit aşa că Elinor îl privea cu respect şi compasiune.

Poate că-l compătimea şi-l stima mai mult pentru că era desconsiderat de Willoughby şi de Marianne, care aveau o prejudecată împotriva lui pentru că nu era nici tânăr şi nici plin de entuziasm, şi de aceea păreau hotărâţi să-i subaprecieze meritele.

— Brandon este tocmai genul de om, spuse într-o zi Willoughby, pe când discutau împreună despre el, pe care

fiecare îl vorbeşte de bine, şi pe care nimeni nu-l bagă în seamă; pe care toţi sunt încântaţi să-l vadă, dar toată lumea uită să discute cu el.

— Exact asta gândesc şi eu despre el! exclamă Marianne.

— Nu vă mai făliţi cu părerea asta, le spuse Elinor, căci amândoi îl nedreptăţiţi. E stimat de toţi cei de la Barton Park şi nu se întâmplă niciodată să-l întâlnesc fără să nu stau de vorbă cu el.

— Fără îndoială, faptul că este protejat de dumneata constituie un punct în favoarea lui, replică Willoughby; dar cât priveşte stima ce i-o poartă ceilalţi e un reproş prin ea însăşi. Cine s-ar expune ruşinii de a fi apreciat de femei de felul ladyei Middleton şi al doamnei Jennings, faţă de care toţi ceilalţi nu pot fi decât indiferenţi?

— Dar poate că insultele unora ca voi, dumneata şi Marianne, vor compensa consideraţia pe care i-o arată lady Middleton şi mama ei. Dacă laudele lor sunt un vot de blam, atunci poate că votul vostru de blam poate însemna o laudă, căci ele nu sunt mai lipsite de discernământ, decât sunteţi voi de nedrepţi şi de părtinitori.

— Devii chiar obraznică apărându-ţi protejatul.

— Protejatul meu, cum îl numeşti, e un om înţelept; şi înţelepciunea o să mă atragă întotdeauna. Da, Marianne, chiar şi la un bărbat între treizeci şi patruzeci de ani. A umblat mult prin lume; a fost în străinătate, e un om citit, şi e înclinat spre meditaţie. Am constatat că este în stare să-mi dea multe informaţii în probleme variate; şi mi-a răspuns întotdeauna la tot ce l-am întrebat cu promptitudinea ce ţi-o dă buna creştere şi o inimă aleasă.

— Te-a informat, cu alte cuvinte, îi răspunse Marianne cu dispreţ, că în Indiile de est este foarte cald şi că suferi din pricina ţânţarilor.

— Sunt sigură că mi-ar fi spus-o şi pe asta dacă l-aş fi întrebat aşa ceva, dar întâmplător eram informată în această privinţă.

— Se prea poate, observă Willoughby, ca el să-ţi fi vorbit chiar şi de existenţa nababilor, gazelelor aurii şi palanchinelor.

— Presupun că lucrurile despre care mi-a vorbit depăşesc cu mult candoarea de care daţi dovadă. Dar pentru ce vă displace?

— Dar n-am spus că-mi displace. Dimpotrivă, consider că este un om foarte onorabil, care se bucură de aprecierea tuturor şi nu este băgat în seamă de nimeni; care n-are ce face cu atâţia bani, care nu ştie să folosească timpul de care dispune şi care îşi îmbogăţeşte garderoba cu două haine noi pe an.

— Şi unde mai pui, exclamă Marianne, că n-are nici distincţie, nici gust şi nici vigoare spirituală. Că înţelegerea lui n-are strălucire, sentimentele lui nu sunt înflăcărate, iar glasul lui e lipsit de expresie.

— Prea iei cu toptanul defectele lui, răspunse Elinor, şi te bizui atât de mult pe propria ta imaginaţie, încât laudele ce i le pot aduce sunt, în comparaţie cu asta, reci şi insipide. Nu pot spune despre el decât că e un bărbat înţelept, binecrescut, bine informat, blând şi, după cât cred, cu o inimă de aur.

— Domnişoară Dashwood, exclamă Willoughby, nu fi haină cu mine. Te străduieşti să mă dezarmezi prin argumente logice, şi să mă convingi împotriva voinţei mele. Dar n-are să-ţi meargă. Ai să constaţi că sunt tot atât de încăpăţânat pe cât eşti dumneata de vicleană. Am trei motive iraţionale care mă fac să nu-mi placă colonelul Brandon: m-a ameninţat că va ploua când vroiam să fie vreme frumoasă; s-a legat de podoabele de la trăsurica mea, şi nu l-am putut convinge să-mi cumpere iapa roibă. Dacă totuşi te-ai simţi mulţumită să afli că eu îl consider ireproşabil din toate celelalte puncte de vedere, sunt gata s-o mărturisesc. Şi-n schimb pentru această recunoaştere, care mă cam supără, nu poţi să nu-mi acorzi privilegiul de a-l antipatiza mai mult ca oricând.

XI

NICI NU LE TRECUSE PRIN CAP doamnei Dashwood şi fetelor ei, când veniseră să se stabilească în Devonshire, că vor fi ademenite de atâtea atracţii care să le ocupe tot timpul cât se iviră într-o perioadă atât de scurtă sau că vor avea atâţia musafiri încât nu vor avea prea mult răgaz pentru îndeletniciri serioase. Şi totuşi aşa se întâmplă. După ce Marianne se făcu bine, distracţiile plănuite acasă şi-n vecini de către sir John fură organizate. Începură balurile în cerc restrâns de la Barton Park şi se organizară petreceri pe râu atât de des pe cât le îngăduia ploioasa lună octombrie. Willoughby lua şi el parte la toate aceste distracţii; şi atmosfera de destindere şi intimitate firească a acestor petreceri era pe de-a întregul menită să sporească familiaritatea lui faţă de familia Dashwood, să-i ofere prilejul de a-şi da seama de minunatele calităţi ale Mariannei, să scoată în evidenţă puternica lui admiraţie pentru ea şi să capete, prin purtarea ei faţă de el, cea mai evidentă asigurare a afecţiunii ei.

Ataşamentul dintre ei nu putea s-o mire pe Elinor. Ar fi dorit doar ca el să fie arătat mai puţin făţiş; şi o dată sau de două ori îndrăzni să-i sugereze Mariannei decenţa stăpânirii de sine. Dar Marianne avea oroare de orice tăinuire când nu trebuia să ascundă o ruşine adevărată; să încerce să tăinuiască sentimente ce nu erau ruşinoase prin ele însele, nu i se părea numai un efort fără rost, ci o umilitoare supunere a raţiunii în faţa unor formule banale şi greşite. La fel gândea şi Willoughby; şi comportarea lor

era tot timpul o ilustrare a părerilor pe care le aveau.

Când el era de faţă pe Marianne n-o mai interesa nimeni altcineva. El avea dreptate în tot ce făcea. Nu spunea decât lucruri inteligente. Dacă serile la Barton Park se terminau cu un joc de cărţi el se fura pe sine, îi trişa pe toţi ceilalţi numai ca s-o ajute să câştige. Dacă amuzamentul serii era dansul, dansau împreună mai bine de jumătate din timp; şi când erau nevoiţi să se despartă pentru câteva dansuri, aveau grijă să stea împreună şi nu adresau mai nicio vorbă altor persoane. Fireşte că erau luaţi în râs pentru purtarea lor; dar ridicolul nu-i făcea să se ruşineze şi nici nu părea să-i enerveze.

Doamna Dashwood aprobă aceste sentimente ale lor cu o căldură ce n-o făcea câtuşi de puţin să împiedice această etalare excesivă a afecţiunii lor. Ei i se părea doar consecinţa firească a unei puternice atracţii a unor inimi tinere şi înflăcărate.

Aceasta a fost perioada de mare fericire a Mariannei. Îşi dăduse inima lui Willoughby; şi ataşamentul ce-l simţea pentru conacul de la Norland şi pe care-l păstrase în inima ei de când venise din Sussex avea să scadă în intensitate mai repede decât s-ar fi putut ea aştepta, datorită prezenţei lui Willoughby în casa lor.

Doar Elinor nu era chiar atât de fericită. Îi era inima grea şi nici nu se putea bucura din tot sufletul de distracţiile la care lua parte împreună cu ceilalţi. Nu-i ofereau o tovărăşie care să poată înlocui ce lăsase în urmă şi nici nu-i dădeau prilejul să regrete mai puţin conacul de la Norland. Nici lady Middleton şi nici doamna Jennings nu-i puteau oferi conversaţia căreia îi ducea dorul; cu toate că doamna Jennings nu tăcea o clipă şi cum o privise pe Elinor chiar de la început cu simpatie îi umplea acum ore întregi cu nesfârşita ei conversaţie. Îi istorisise lui Elinor de vreo trei ori povestea vieţii ei; şi dacă Elinor ar fi reţinut toate detaliile, ar fi cunoscut la scurtă vreme după ce făcuseră cunoştinţă, toate amănuntele în legătură cu boala ce-l răpusese pe domnul

Jennings şi ceea ce-i spusese el soţiei sale cu câteva minute înainte de a-şi da sufletul. Lady Middleton era mai puţin supărătoare decât mama ei prin faptul că era mai tăcută. Lui Elinor nu-i trebui prea multă vreme s-o observe spre a-şi da seama că rezerva ţinea de firea ei liniştită şi n-avea nimic de-a face cu o stăpânire dictată de bun simţ. Faţă de mama şi de soţul ei se comporta la fel ca şi faţă de ceilalţi, aşa că nici nu le căuta şi nici nu le dorea intimitatea. N-avea nimic de spus astăzi ce nu spusese şi ieri. Era anostă tot timpul, căci până şi starea ei de spirit era întotdeauna aceeaşi; şi deşi nu era împotriva petrecerilor organizate de soţul ei, cu condiţia ca ele să fie organizate în stil mare şi ca cei doi copii mai mari ai ei să ia şi ei parte la ele, nu părea să se distreze mai bine cu ocazia lor, decât s-ar fi distrat dacă ar fi rămas acasă; prezenţa ei adăuga atât de puţin la bucuria celorlalţi, indiferent cât de mult participa la conversaţia lor, încât rareori îşi aduceau aminte că este şi ea de faţă altfel decât prin solicitudinea sa faţă de cei doi băieţi neastâmpăraţi pe care-i avea.

Dintre toate noile ei cunoştinţe, Elinor nu putu găsi decât în persoana colonelului Brandon omul care în anumită măsură să merite să fie respectat pentru însuşirile sale, care să-i deştepte interes pentru prietenia lui sau să-i ofere plăcerea tovărăşiei sale. Willoughby nici nu intra în discuţie. Avea admiraţie şi respect pentru el, chiar respectul unei surori; dar el era îndrăgostit; n-avea ochi decât pentru Marianne şi un bărbat chiar mult mai puţin atrăgător ar fi putut fi totuşi mai agreabil în general. Din nefericire pentru el, Marianne nu-i dădea atenţie, aşa că Brandon nu se putea gândi numai la ea şi stând de vorbă cu Elinor îşi mai alina mâhnirea ce i-o provoca totala indiferenţă ce o manifesta sora ei faţă de el.

Înţelegerea lui Elinor faţă de colonelul Brandon deveni şi mai mare deoarece ajunse la bănuiala că el mai suferise din pricina unei iubiri neîmpărtăşite. Ajunse să bănuiască acest lucru din câteva cuvinte ce-i scăpară din

întâmplare; într-o seară, la Barton Park, şedeau împreună printr-o tacită înţelegere, în timp ce ceilalţi dansau. Colonelul îşi aţintise privirile asupra Mariannei şi după câteva minute de tăcere spuse, cu un zâmbet vag:

— După câte am înţeles, sora dumitale crede că omul nu poate iubi decât o singură dată în viaţă.

— Da, are păreri din cale-afară de romantice, răspunse Elinor.

— Sau cred, mai degrabă, că ea îşi închipuie că a iubi a doua oară în viaţă este ceva cu totul imposibil.

— Da, mă tem că aşa e. Dar nu ştiu cum de poate gândi una ca asta fără să-şi amintească de tata, care şi el s-a însurat a doua oară. Dar peste câţiva ani, experienţa şi bunul simţ cu siguranţă că o vor face să-şi mai schimbe părerile şi atunci vor putea fi mai uşor înţelese şi explicate şi de ceilalţi, nu numai de ea însăşi, cum se întâmplă în momentul de faţă.

— Aşa se va întâmpla, probabil, răspunse el; şi totuşi prejudecăţile celor tineri au atâta farmec, încât parcă-ţi pare rău să vezi că trebuie să se supună unor păreri mult mai generale.

— Nu pot fi de acord cu dumneata asupra acestui punct, spuse Elinor. Sentimente ca cele ale Mariannei aduc cu sine şi necazuri ce nu pot fi compensate nici de farmecul entuziasmului şi nici de desconsiderarea convenienţelor sociale. Comportarea ei vădeşte tendinţa nefericită de a desconsidera cu desăvârşire buna-credinţă şi abia aştept să cunoască lumea mai bine, ştiind că acest lucru va fi numai în avantajul ei.

După o scurtă pauză, colonelul Brandon reluă conversaţia, spunând:

— Crede oare sora dumitale că nu poate iubi decât o dată în viaţă? Sau a iubi pentru a doua oară înseamnă, după părerea ei, o adevărată crimă pentru cineva? Trebuie ca cei ce n-au avut noroc în prima dragoste, fie din pricina nestatorniciei persoanei iubite, fie a unor împrejurări potrivnice, să rămână indiferenţi pentru tot

restul vieţii?

— Drept să vă spun, nu-i cunosc principiile în toate amănuntele lor. Ştiu doar că n-am auzit-o niciodată să fie de acord cu vreun caz, să se arate înţelegătoare cu cineva care iubeşte a doua oară.

— Aceste păreri nu pot, fireşte, dura, spuse el; dar o schimbare, o totală schimbare a sentimentelor... dar nu, nu, să nu doriţi aşa ceva; căci atunci când tinerii trebuie să renunţe la sentimentele lor romantice, adesea acestea sunt urmate de păreri prea vulgare şi prea periculoase! Vorbesc din propria mea experienţă. Am cunoscut o dată o femeie de bună condiţie ce semăna foarte mult cu sora dumitale ca inteligenţă şi temperament, care gândea şi judeca la fel ca ea, dar care, din cauza unei schimbări provocate de un lanţ de împrejurări nefericite...

Aici se opri dintr-o dată; ai fi zis că a dezvăluit prea multe lucruri şi înfăţişarea lui îi permise lui Elinor să facă tot felul de presupuneri care altfel nici prin cap nu i-ar fi trecut. Persoana în chestiune n-ar fi stârnit probabil nicio bănuială, dacă n-ar fi convins-o pe domnişoara Dashwood că el n-ar fi vrut să fi pomenit nimic în legătură cu ea. Aşa cum stăteau lucrurile însă, nu-i trebui prea multă imaginaţie lui Elinor pentru a pune în legătură emoţia cu duioasa amintire a afecţiunii lui din trecut. Elinor nu împinse lucrurile mai departe. Marianne, în locul ei, nu s-ar fi mulţumit cu atât. Imaginaţia ei bogată ar fi reconstituit în grabă întreaga poveste şi-ar fi aranjat totul potrivit jalnicelor rânduieli ale unei pasiuni distrugătoare.

XII

ÎN TIMP CE ELINOR ŞI MARIANNE se plimbau împreună a doua zi dimineaţă, Marianne îi aduse la cunoştinţă surorii ei o veste care o sperie pe Elinor prin uimitoarea confirmare a nesăbuinţei şi imprudenţei surorii sale, cu toate că aceste defecte îi erau prea bine cunoscute. Marianne îi mărturisi, cât se poate de încântată, că Willoughby i-a dăruit un cal, crescut chiar de el pe moşia lui din Somersetshire şi care era tocmai potrivit să fie călărit de o femeie. Fără să-i treacă prin minte că mama ei plănuise să nu ţină cai, că dacă ar fi trebuit să-şi schimbe hotărârea din pricina acestui dar, ar fi fost nevoită să cumpere un cal şi pentru servitor şi până la urmă să construiască şi un grajd în care să ţină calul, ea acceptase darul fără să şovăie şi-i povestea toate acestea cu entuziasm surorii ei.

— Are intenţia să-şi trimită numaidecât grăjdarul după cal în Somersetshire, adăugă ea, şi când are să sosească o să călărim în fiecare zi. O să ţi-l dau şi ţie. Ia închipuieşte-ţi, draga mea Elinor, deosebita plăcere a unui galop pe dealurile astea.

Îi veni greu să se trezească dintr-un vis atât de frumos şi să înţeleagă adevărul trist al situaţiei în care se găseau; un timp chiar refuză să-şi închipuie că nu s-ar putea realiza; cheltuiala pentru un servitor în plus ar fi fost un fleac şi era sigură că mamă-sa n-ar fi avut nimic împotrivă; pentru servitor orice cal ar fi fost bun; oricând ar fi putut face rost de unul de la Barton Park; cât priveşte grajdul, orice şopron ar fi fost suficient. Atunci

Elinor îndrăzni să-şi manifeste îndoiala că s-ar cuveni să primească un astfel de dar de la un bărbat pe care-l cunoştea atât de puţin sau de prea puţină vreme. Asta era prea de tot.

— Greşeşti, Elinor, spuse ea cu înflăcărare, dacă-ţi închipui că-l cunosc foarte puţin pe Willoughby. E drept că nu-l ştiu de multă vreme; dar îl cunosc mult mai bine decât vreo altă fiinţă de pe lumea asta; în afară de mama şi de tine. Nu timpul sau ocaziile sunt acelea care favorizează intimitatea, ci numai şi numai temperamentul. Pentru unii oameni nici şapte ani n-ajung ca să se cunoască; altora nu le trebuie nici şapte zile. Aş găsi că e mult mai nepotrivit dacă aş accepta un cal de la fratele meu decât de la Willoughby. Pe John îl cunosc foarte puţin, deşi am locuit în aceeaşi casă ani de zile; cât despre Willoughby, mi-am făcut de mult o părere.

Elinor consideră că e mai înţelept să nu mai reia subiectul. Cunoştea firea surorii ei. Discuţia în contradictoriu în legătură cu un subiect atât de delicat n-ar fi făcut decât s-o încăpăţâneze şi mai mult în a-şi susţine părerea. Dar apelând la dragostea pentru mama lor, descriindu-i greutăţile pe care îngăduitoarea lor mamă le-ar avea de întâmpinat dacă ar consimţi şi probabil că aşa s-ar fi întâmplat ca ele să-şi mărească gospodăria, Marianne se potoli numaidecât; şi promise că nu va pomeni de calul pe care vroia să i-l dea Willoughby în dar, ca nu cumva s-o ispitească pe mama lor să săvârşească un act de imprudentă bunătate şi că-i va spune lui Willoughby, de îndată ce-l va vedea, că n-are încotro şi trebuie să-i refuze cadoul.

Se ţinu de cuvânt şi când Willoughby trecu, în aceeaşi zi, să le vadă, Elinor o auzi exprimându-şi cu glas scăzut părerea de rău că este silită să nu-i mai primească darul, îi explică totodată şi motivul ce-o determinase să-şi schimbe gândurile făcând imposibilă orice insistenţă din partea lui. Era limpede că lui Willoughby îi pare rău şi după ce-şi exprimă cu sinceritate regretul, adăugă cu

acelaşi glas:

— Dar, Marianne, calul rămâne al tău, chiar dacă nu-l poţi călări acum. Am să-l păstrez până când ai să poţi să mi-l ceri. Când ai să pleci de la Barton, ca să te stabileşti într-un cămin mai durabil te va primi însăşi Regina Mab.

Toate acestea fură auzite de domnişoara Dashwood; şi după vorbele lui, după felul în care le rosti şi i se adresă surorii ei, spunându-i pe numele de botez, îşi dădu seama că între ei se stabilise o intimitate atât de evidentă, o înţelegere atât de perfectă, care nu putea fi decât rezultatul unei depline învoieli între ei. Din clipa aceea nu se mai îndoi că se logodiseră; şi această convingere o surprinse doar prin aceea că două firi atât de sincere ca ale lor o lasă pe ea sau pe alţi prieteni de-ai lor să afle vestea din întâmplare.

A doua zi Margaret îi relată ceva care aruncă şi mai multă lumină asupra întregii situaţii. Cu o seară înainte, Willoughby trecuse pe la ele şi cum Margaret rămăsese singură, cu el şi cu Marianne în salonaş, avusese ocazia să-i observe. A doua zi, dimineaţă, cu un aer grav îi comunică sorei ei mai mari ce observase cât timp fusese în preajma lor.

— Ştii, Elinor, exclamă ea, am să-ţi spun un secret extraordinar în legătură cu Marianne. Sunt sigură c-o să se căsătorească foarte curând cu domnul Willoughby.

— Aşa spui, replică Elinor, aproape în fiecare zi de când s-au întâlnit prima dată pe dealul Highchurch; şi nici nu se cunoscuseră, cred de o săptămână, că tu şi erai convinsă că Marianne poartă la gât medalionul lui, dar până la urmă s-a dovedit a fi doar miniatura unchiului nostru.

— Zău că de data asta e altceva. Sunt sigură că au să se căsătorească foarte curând, pentru că a luat o buclă din părul ei.

— Bagă de seamă, Margaret. S-ar putea să nu fie decât o şuviţă din părul unchiului lui.

— Nu, zău, Elinor, că era al Mariannei. Sunt aproape sigură că al ei era, pentru că am văzut când i l-a tăiat.

Aseară, după ce-am luat ceaiul, când tu şi cu mama aţi ieşit din odaie, şuşoteau şi vorbeau împreună repede de tot şi mi s-a părut că el o roagă ceva şi deodată a luat foarfecele şi i-a tăiat o şuviţă lungă, pentru că avea tot părul dat pe spate; şi pe urmă Willoughby a luat şuviţa, a sărutat-o, a împachetat-o într-o bucată de hârtie albă şi a băgat-o în port-vizit.

Elinor nu putu decât să-i dea crezare când i se relatară, cu atâta siguranţă, astfel de amănunte: şi nici nu putu face altfel căci relatarea era în perfectă concordanţă cu ceea ce auzise şi văzuse ea însăşi.

Margaret nu i se dovedise surorii ei a fi întotdeauna atât de perspicace. Când într-o seară, la Barton Park, doamna Jennings o somase să-i spună care este numele tânărului pe care-l simpatiza Elinor, lucru care de multă vreme îi stârnea curiozitatea, Margaret răspunsese, uitându-se la sora ei:

— Aşa-i că n-am voie să spun, Elinor?

Fireşte că toată lumea izbucni în râs şi Elinor încercă să râdă şi ea. Dar efortul ei fu penibil. Era convinsă că Margaret se gândise la cineva, al cărui nume nu putea suferi să-l audă tot timpul luat în râs de doamna Jannings fără să-şi piardă cumpătul.

Marianne fu sincer mâhnită pentru sora ei; dar îi făcu mai mult rău decât bine, roşind şi spunându-i supărată Margaretei:

— Adu-ţi aminte că, orice presupuneri ai face, n-ai dreptul să le repeţi cu glas tare.

— Dar n-am făcut nicio presupunere, replică Margaret, tu ai fost aceea care mi-ai mărturisit-o.

La care cei de faţă se-nveseliră şi mai mult şi insistară ca Margaret să le mai spună câte ceva.

— Hai, te rugăm, domnişoară Margaret, spune-ne tot ce ştii în privinţa asta. Cum îl cheamă pe tânărul domn?

— N-am voie să vă spun, doamnă. Dar ştiu bine cum îl cheamă şi ştiu şi unde se află.

— Ei, dar putem ghici unde se află; la el acasă, la

Norland, fără doar şi poate. Cred că e diaconul din parohia de acolo.

— Nu, nu e diacon. N-are nicio profesie.

— Margaret, îi spuse Marianne cu multă căldură, ştii doar că toate astea nu-s decât invenţii de-ale tale şi că nu există o astfel de persoană.

— Atunci trebuie să fi murit de curând, Marianne, căci sunt sigură c-a existat un astfel de bărbat şi numele lui începea cu litera F.

Elinor îi rămase recunoscătoare ladyei Middleton pentru că observă chiar în clipa aceea că „plouă foarte tare”, deşi îşi închipui că întreruperea se datora mai puţin consideraţiei de care se bucura din partea ladyei Middleton, cât faptului că ei nu-i plăceau de loc ironiile lipsite de eleganţă, ce constituiau un prilej de desfătare pentru soţul şi pentru mama ei. Sugestia ei fu imediat urmată de colonelul Brandon, care se gândea întotdeauna la ceea ce simt ceilalţi; şi amândoi vorbiră pe larg despre ploaie. Willoughby deschise pianul şi o rugă pe Marianne să le cânte ceva; şi aşa subiectul fu schimbat datorită strădaniilor câtorva dintre cei de faţă. Dar Elinor nu-şi reveni chiar atât de uşor din spaima pe care o trăsese.

În seara aceea hotărâră ca a doua zi să viziteze nişte locuri foarte frumoase, cam la douăsprezece mile depărtare de Barton, ce-i aparţineau unui cumnat de-al colonelului Brandon, fără protecţia căruia nu puteau fi vizitate deoarece proprietarul, care era în străinătate, lăsase ordine stricte în această privinţă. Se spunea că domeniile erau de o rară frumuseţe, şi sir John, care le lăudă cu deosebită căldură, putea să le aprecieze destul de bine, căci în ultimii zece ani organizase cel puţin de câte două ori pe vară grupuri care să le viziteze. Domeniile acelea aveau un lac de o deosebită frumuseţe, pe care urmau să se plimbe cu barca, distrându-se astfel o bună parte a dimineţii; urmau să ia cu ei hrană rece şi să meargă până acolo în trăsuri deschise şi totul trebuia să fie organizat ca o călătorie de plăcere.

Unora dintre cei de faţă – puţini la număr, e adevărat – ideea li se păru cam îndrăzneaţă, ţinând seama de anotimpul în care se găseau şi de faptul că în ultimele două săptămâni plouase în fiecare zi; Elinor o convinse pe doamna Dashwood, care era răcită, să rămână acasă.

XIII

EXCURSIA PE CARE INTENŢIONA-seră să o facă la Whitwell se dovedi a fi foarte deosebită de ceea ce se aşteptase Elinor. Se pregătise să se ude până la piele, să fie foarte obosită şi foarte speriată; dar se petrecu ceva şi mai neplăcut, căci până la urmă nu mai plecară de loc.

Cam pe la zece se adunaseră cu toţii la Barton Park, unde urmau să ia micul dejun. Era o dimineaţă destul de frumoasă, deşi plouase toată noaptea, căci norii tocmai se împrăştiau pe cer şi soarele îşi făcea adesea apariţia. Erau toţi veseli şi bine dispuşi, nerăbdători să se distreze şi hotărâţi să se supună celor mai mari greutăţi şi neajunsuri mai degrabă decât să nu se poată bucura de excursia proiectată.

Pe când mâncau se aduseră scrisorile. Printre altele era şi una pentru colonelul Brandon; o luă, se uită la adresă, se schimbă la faţă şi ieşi imediat din odaie.

— Ce s-a întâmplat cu Brandon? întrebă sir John.

Dar nimeni nu ştia nimic.

— Sper că n-a primit veşti rele, spuse lady Middleton. Trebuie să fie ceva deosebit care să-l fi făcut pe colonelul Brandon să se ridice atât de brusc de la masa mea.

Colonelul se întoarse peste vreo cinci minute.

— Sper că n-ai primit veşti rele, domnule colonel? întrebă doamna Jennings, pe când intra în cameră.

— Câtuşi de puţin, doamnă. Mulţumesc de întrebare.

— O scrisoare de la Avignon? Sper că sora dumitale nu se simte mai rău.

— Nu, doamnă. E de la Londra; o simplă scrisoare de afaceri.

— Dar cum de scrisul de pe ea te-a tulburat atât de mult, dacă n-a fost decât o scrisoare de afaceri? Haide, haide, nu merge să ne duci cu astfel de vorbe, domnule colonel. Spune-ne mai de grabă adevărul.

— Bagă de seamă cum vorbeşti, draga mea, spuse lady Middleton.

— Te anunţă poate că verişoara dumitale Fanny s-a căsătorit? continuă doamna Jennings, fără să ţină seama de reproşul fiicei ei.

— Nu, nu-i vorba de asta.

— Ei bine, atunci ştiu de unde este, domnule colonel. Şi sper că doamna respectivă se simte bine.

— La cine vă referiţi, doamnă? spuse el, roşind uşor.

— Ştii dumneata la cine mă gândesc...

— Îmi pare deosebit de rău, doamnă, spuse el adresându-i-se ladyei Middleton, că am primit această scrisoare tocmai astăzi, căci e vorba de nişte treburi care-mi reclamă imediat prezenţa la Londra.

— La Londra! exclamă doamna Jennings. Ce treburi poţi avea la Londra în această perioadă a anului?

— Regret foarte mult, continuă el, că sunt silit să părăsesc o societate atât de plăcută; dar şi mai rău îmi pare gândindu-mă că fără mine nu veţi fi primiţi la Whitwell.

Ce mai lovitură pentru toţi cei de faţă!

— Nu-i suficient să-i scrii câteva rânduri menajerei, domnule Brandon? întrebă nerăbdătoare Marianne.

Colonelul Brandon clătină din cap.

— Dar trebuie să mergem, spuse sir John. Doar n-o să amânăm excursia când pregătirile sunt aproape gata. Poţi să te duci la Londra mâine, Brandon, asta-i...

— Ce n-aş da ca lucrurile să se poată aranja atât de uşor! Dar îmi este imposibil să-mi amân plecarea fie măcar şi cu o zi!

— Cel puţin dacă ne-ai spune şi nouă despre ce treburi

e vorba, zise doamna Jennings; ne-am putea da şi noi seama dacă drumul ăsta poate fi amânat sau nu.

— N-ar trebui să-ntârzii decât cu şase ore, spuse Willoughby, dacă ţi-ai amâna plecarea până ce ne vom întoarce.

— Nu-mi pot permite să pierd nici măcar un ceas.

Atunci Elinor îl auzi pe Willoughby şoptindu-i Mariannei:

— Sunt unii oameni cărora nu le plac petrecerile. Brandon e unul dintre ei. Îmi închipui că i-a fost frică să nu răcească şi a inventat acest şiretlic ca să scape de excursie. Pot pune pariu pe cincizeci de lire că scrisoarea a fost scrisă chiar de el.

— Sunt sigură c-aşa-i, îi răspunse Marianne.

— Ştiu eu de multă vreme că nu poţi fi convins să te răzgândeşti, spuse sir John, o dată ce te-ai hotărât să faci un lucru. Sper, totuşi, să mai chibzuieşti puţin. Gândeşte-te numai: le-am adunat aici pe cele două domnişoare Carey, care-au venit tocmai de la Newton, pe cele trei domnişoare Dashwood, care-au venit pe jos de la vilă, iar domnul Willoughby s-a sculat cu două ceasuri înainte de ora lui obişnuită, special ca să meargă la Whitwell.

Colonelul Brandon îşi manifestă din nou părerea de rău că trebuie să-i dezamăgească pe toţi, declarând însă, în acelaşi timp, că nu-şi poate amâna plecarea.

— Ei, şi-atunci când ai să te întorci?

Lady Middleton adăugă:

— Sperăm că vă veţi întoarce la Barton de îndată ce veţi putea scăpa de la Londra şi-o să amânăm excursia noastră la Whitwell până ce vă veţi întoarce.

— Sunteţi foarte amabilă. Dar nu prea cred că am să mă pot întoarce, aşa că n-aş vrea să mă angajez câtuşi de puţin.

— Aa, dar trebuie neapărat să se întoarcă, şi are să se întoarcă, exclamă sir John. Dacă nu se întoarce până la sfârşitul săptămânii, mă duc după el.

— Păi chiar aşa să faci, sir John, spuse doamna Jennings, şi cu ocazia asta poate c-ai să afli şi despre ce-i

vorba.

— Nu vreau să-mi vâr nasul în treburile altora. Îmi închipui că e vorba de ceva de care se ruşinează.

Colonelul Brandon fu anunţat că i s-au pregătit caii.

— Doar nu te duci călare până la Londra? îl întrebă Sir John.

— Nu. Mă duc călare până la Honiton şi de acolo iau diligenţa.

— Mă rog, dacă eşti hotărât, îţi urez drum bun. Dar cred că n-ar fi rău să te răzgândeşti.

— Vă asigur că nu mi-e cu putinţă.

Apoi îşi luă rămas bun de la toţi cei de faţă.

— Nu există nicio şansă să vă întâlnesc la Londra pe dumneata şi pe surorile dumitale, domnişoară Dashwood?

— Mi-e teamă că nu; niciuna.

— Atunci trebuie să-mi iau rămas bun pentru mai multă vreme decât mi-ar place s-o fac.

Mariannei nu-i adresă niciun cuvânt. Se mulţumi doar să se încline politicos în faţa ei.

— Ei haide, domnule colonel, îi zise doamna Jennings, înainte de a pleca, spune-ne şi nouă de ce ne părăseşti...

El îşi luă rămas-bun de la ea şi ieşi din încăpere, însoţit de sir John.

Nici nu plecă bine colonelul că protestele şi părerile de rău reprimate până atunci, din politeţe, izbucniră dintr-o dată; şi cu toţii fură de acord, manifestându-şi în nenumărate rânduri necazul, că e cât se poate de supărător să fii supus unei astfel de dezamăgiri.

— Bănuiesc eu cam ce treburi are, spuse doamna Jennings, exultând.

— Chiar bănuiţi doamnă? exclamară aproape toţi.

— Da. Trebuie să fie ceva în legătură cu domnişoara Williams, sunt sigură.

— Dar cine-i domnişoara Williams? întrebă Marianne.

— Cum, nu ştii cine-i domnişoara Williams? Trebuie să fi auzit de ea până acum. E o rudă de-a colonelului, draga mea, o rudă foarte apropiată. N-o să spunem cât de

apropiată, de teamă să nu jignim domnişoarele.

Apoi, vorbind pe un ton puţin mai scăzut, îi spuse lui Elinor:

— E fiica lui nelegitimă.

— Adevărat?

— Aa, da; şi seamănă leit cu el. Colonelul, cred eu, o să-i lase toată averea.

Când sir John se întoarse, se alătură şi el regretului general în legătură cu întâmplarea aceea cât se poate de neplăcută, observând totuşi în încheiere că, deoarece sunt cu toţii împreună, trebuie să facă ceva să se simtă bine şi după ce se consultară un timp, fură de acord că nu s-ar fi putut simţi bine decât la Whitwell; şi-ar mai putea cumva alina părerile de rău făcând o plimbare prin împrejurimi. Porunciră aşadar să li se pregătească trăsurile; a lui Willoughby era prima şi Marianne nu păruse nicicând mai fericită decât atunci când se urcă în ea. Willoughby mână caii foarte repede prin parc şi dispărură curând din ochii celorlalţi; nu se mai ştiu nimic despre ei până când se întoarseră, lucru care se petrecu abia după ce sosiseră toţi ceilalţi. Amândoi păreau încântaţi de plimbarea pe care o făcuseră; dar nu pomeniră decât foarte în trecere că rămăseseră mai mult pe drumul din vale, în timp ce ceilalţi urcaseră sus, pe dealuri.

Stabiliră ca în seara aceea să organizeze o petrecere dansantă şi ca toată lumea să fie foarte veselă. Mai veniră şi alţi membri ai familiei Carey să ia masa cu ai lor şi avură deosebita plăcere de a spori numărul musafirilor la aproape douăzeci, fapt pe care sir John îl sublinie cu multă bucurie. Willoughby se aşeză, ca de obicei, între cele două surori Dashwood. În dreapta lui Elinor şedea doamna Jennings şi nici nu se aşezaseră bine că se aplecă şi-i spuse Mariannei, destul de tare să fie auzită şi de Willoughby:

— Ştiu unde v-aţi petrecut dimineaţa. Cu toate şiretlicurile voastre, tot v-am descoperit.

Marianne roşi şi întrebă foarte repede:

— Unde, mă rog?

— Nu ştiaţi, spuse Willoughby, că ne-am plimbat cu trăsurica mea?

— Ştiu eu, ştiu, domnule obrăznicătură, ştiu foarte bine, de aceea m-am şi hotărât să aflu unde-aţi fost. Sper că-ţi place viitoarea dumitale casă, domnişoară Marianne. Ştiu că-i foarte mare; şi când am să te vizitez, sper să constat că i-ai schimbat mobila pentru că, acum şase ani, când am fost eu pe-acolo, avea mare nevoie de aşa ceva.

Marianne se întoarse foarte ruşinată. Doamna Jennings râse din toată inima; Elinor află că, hotărâtă fiind să ştie unde fuseseră cei doi, mersese până acolo încât îşi pusese camerista să se intereseze la grăjdarul domnului Willoughby; şi că în felul acesta auzise că se duseseră la Allenham şi-şi petrecuseră cea mai mare parte a timpului plimbându-se prin grădină şi vizitând casa.

Elinorei nu-i venea să creadă că e adevărat, căci se părea foarte puţin probabil ca Willoughby să-i fi propus, iar Marianne să fi consimţit, să intre în casă în prezenţa doamnei Smith, pe care sora ei n-o cunoştea câtuşi de puţin.

De îndată ce ieşiră din sufragerie, Elinor o întrebă dacă tot ce auzise era adevărat; şi nu mică îi fu uimirea când află că toate amănuntele relatate de doamna Jennings erau cu totul adevărate. Marianne se supără pe ea văzând că nu prea crede ce-i spune.

— Şi de ce-ţi închipui, Elinor, că n-am fost acolo sau că n-am văzut casa? Nu asta ai vrut să faci şi tu de atâtea ori?

— Ba da, Marianne, dar eu nu m-aş fi dus dacă doamna Smith ar fi fost acolo şi fără să fiu însoţită şi de altcineva decât de domnul Willoughby.

— Bine, dar domnul Willoughby este singura persoană care poate avea dreptul să-mi arate casa; ne-am plimbat doar într-o trăsurică deschisă; cum aş mai fi putut avea vreun alt însoţitor? Şi în viaţa mea n-am petrecut o

dimineaţă mai plăcută.

— Tare mi-e teamă, replică Elinor, că plăcerea ce ţi-o oferă o anume îndeletnicire nu dovedeşte întotdeauna buna cuviinţă.

— Dimpotrivă, nimic nu poate fi o mai bună dovadă în această privinţă, Elinor; căci dac-ar fi existat cea mai mică urmă de lipsă de bună-cuviinţă în ceea ce am făcut, mi-aş fi dat chiar atunci seama de acest lucru, căci ştim întotdeauna când facem ceva greşit, şi o asemenea convingere mi-ar fi tăiat orice bucurie.

— Dar, draga mea Marianne, întrucât ai şi fost expusă la nişte observaţii impertinente, n-ai început să te îndoieşti de înţelepciunea purtării tale?

— Dacă observaţiile impertinente ale doamnei Jennings sunt o dovadă de lipsă de bună-cuviinţă, apoi atunci înseamnă că păcătuim cu toţii în fiecare clipă a vieţii noastre. Am ajuns acum să nu-i mai apreciez critica, după cum nu i-aş mai aprecia nici laudele. Nu-mi dau seama să fi făcut ceva rău plimbându-mă prin grădina doamnei Smith sau vizitându-i casa. Într-o bună zi vor fi ale domnului Willoughby şi...

— Chiar dacă într-o zi vor fi ale tale, Marianne, şi încă şi atunci atitudinea ta tot n-ar avea nicio justificare.

Marianne roşi la auzul acestei aluzii; dar era cât se poate de limpede că îi făcea plăcere; şi după un răstimp de zece minute de gândire serioasă, veni iarăşi la sora ei şi-i zise bine dispusă:

— Poate, Elinor, că n-am făcut bine că m-am dus la Allenham; dar domnul Willoughby a vrut cu tot dinadinsul să-mi arate locurile şi casa şi pot să te asigur că e încântătoare. La etaj are un salonaş cum nu se poate mai drăguţ, nici prea mare şi nici prea mic ca să poată fi folosit tot timpul şi dac-ar avea mobilier modern ar fi foarte cochet. Camera e aşezată pe colţ şi are ferestre pe două laturi. Într-o parte, dincolo de gazonul din spatele casei pe care se joacă popice, vezi o pădure frumoasă, pe-o coastă de deal, iar din cealaltă, biserica şi satul, iar

dincolo de ele se deschide o privelişte către dealurile acelea frumoase, semeţe, pe care le-am admirat de atâtea ori. Camera era foarte dezavantajată când am văzut-o, căci mobilierul din ea e grozav de ponosit, dar dacă ar fi remobilată – chestie de câteva sute de lire, după cum spunea Willoughby – ar deveni una dintre cele mai plăcute din Anglia.

Dacă n-ar fi fost întrerupte de alţii, Elinor ar fi putut-o asculta descriind cu aceeaşi încântare fiecare cameră din casă.

XIV

FELUL NEPREVĂZUT ÎN CARE COlonelul Brandon îşi încheiase vizita la Barton Park, cât şi încăpăţânarea cu care ascundea pricina, îi stârniră curiozitatea doamnei Jennings, preocupând-o două sau trei zile la şir; era curioasă din fire, aşa cum şi trebuie să fie toţi aceia care se interesează îndeaproape de venirile şi plecările cunoştinţelor lor. Se tot întreba cu rare întreruperi, ce-l determinase să plece; era sigură că trebuie să fi primit vreo veste proastă şi se gândi la toate genurile de supărări care s-ar fi putut abate asupra lui, fiind stăpânită de ideea fixă că n-are să poată scăpa de toate.

— Sunt sigură că trebuie să i se fi întâmplat ceva foarte trist, spuse ea. Asta i se citea pe faţă! Bietul om! Tare mă tem că trece prin grele încercări. Moşia de la Delaford n-a fost niciodată evaluată la mai mult de două mii pe an, şi fratele lui a lăsat lucrurile foarte încurcate. Cred că trebuie să fi fost chemat pentru rezolvarea unor probleme băneşti; căci ce alta ar putea fi? Mă întreb: asta o fi oare realitatea? Aş da orice să aflu adevărul. Poate că e ceva în legătură cu domnişoara Williams şi, de fapt, cred că asta şi este, pentru că s-a fâstâcit de-a binelea când i-am vorbit despre ea. Poate că e la Londra şi e bolnavă; nimic nu e mai probabil, căci am impresia că e cam bicisnică de felul ei. Pot face prinsoare că e ceva în legătură cu domnişoara Williams. E puţin probabil să mai aibă şi acum încurcături financiare, căci e un om extrem de prudent şi fără doar şi poate că între timp şi-o fi aranjat treburile

moşiei. Ah, mă întreb ce i s-o fi întâmplat! Poate că sora lui de la Avignon se simte mai prost şi o fi trimis după el. Plecarea lui atât de grăbită pare să justifice această presupunere. Oricum, îi doresc din toată inima să scape de necazuri şi pe deasupra să se aleagă şi cu o nevastă cumsecade.

Cam aşa vorbea şi se tot întreba doamna Jennings. Părerile i se schimbau o dată cu fiecare nouă presupunere şi pe măsură ce-i treceau prin cap, toate păreau la fel de probabile. Iar Elinor, deşi era sincer interesată de soarta colonelului Brandon, nu putea să-şi pună la fel de multe întrebări în legătură cu plecarea lui atât de pripită, cum ar fi vrut doamna Jennings; căci pe lângă faptul că, după părerea ei, nu merita să dai atâta importanţă şi să te preocupi atâta vreme de o astfel de întâmplare, ea era frământată de cu totul altceva. O îngrijora neaşteptata rezervă a Mariannei şi a lui Willoughby în legătură cu ceea ce ştiau prea bine că îi interesează pe toţi în mod deosebit. Întrucât această tăcere a lor continua, fiecare zi care trecea o făcea să pară şi mai ciudată, şi mai nepotrivită cu felul lor de a fi. Elinor nu-şi putea închipui de ce nu recunosc faţă de ea şi de mama lor hotărârea pe care o luaseră şi care era vădită prin felul cum se purtau unul faţă de celălalt.

Putea înţelege foarte bine că nu se pot căsători numaidecât; căci deşi pe Willoughby n-aveai niciun motiv să-l crezi un om bogat, sir John apreciase că moşia îi aducea un venit de aproximativ şase sau şapte sute de lire pe an; dar acestea abia de-i puteau acoperi cheltuielile şi el însuşi se plângea uneori că-i sărac. Dar Elinor nu-şi putea explica taina aceasta de neînţeles păstrată de ei în legătură cu logodna lor şi care nu ascundea, de fapt, absolut nimic; venea într-o contradicţie atât de flagrantă cu părerile lor şi comportarea lor obişnuită, că uneori se gândea că poate nici nu sunt de fapt logodiţi şi această îndoială era destul să o facă să n-o mai întrebe nimic pe Marianne.

Nimic nu putea exprima mai mult ataşamentul lui Willoughby faţă de ele, decât propria lui comportare. Faţă de Marianne se manifesta cu toată tandreţea pe care-o putea dovedi inima unui îndrăgostit, iar faţă de restul familiei cu atenţia afectuoasă a unui fiu şi a unui frate. Îţi dădea impresia că ţine la casa lor de parcă ar fi fost propriul lui cămin; îşi petrecea acolo mult mai mult timp decât la Allenham şi dacă nu se întâlneau cu toţii la Barton Park, plimbarea pe care o făcea în fiecare dimineaţă se termina de cele mai multe ori la ele acasă şi-şi petrecea tot restul zilei lângă Marianne, cu copoiul lui favorit la picioare.

Mai ales într-o seară, cam la o săptămână de la plecarea colonelului Brandon, le dădu impresia că inima îi e mai mult ca oricând gata să-şi arate dragostea pentru toate cele din jur; şi când se întâmplă ca doamna Dashwood să pomenească despre intenţiile ce le are de a-şi mări şi de a-şi înfrumuseţa casa la primăvară, se opuse cu înflăcărare la orice schimbare ce i s-ar fi putut aduce acelui colţişor de lume pe care dragostea lui îl considera perfect.

— Cum! exclamă el. Să schimbaţi această scumpă căsuţă! Nu, cu asta n-am să fiu niciodată de acord. Dacă s-ar ţine seama de ceea ce simt eu pentru ea, pereţilor ăstora n-ar trebui să li se adauge măcar o pietricică, iar casa n-ar trebui lărgită nici măcar cu o palmă.

— Nu te speria, îi spuse domnişoara Dashwood, n-o să se întâmple niciodată una ca asta, căci mama n-are să aibă niciodată atâţia bani pentru aşa ceva.

— Mă bucur din inimă să te aud, vorbind astfel exclamă el. Deie Domnul ca mama ta să fie întotdeauna săracă dacă nu găseşte cu cale să-şi folosească mai bine averea.

— Îţi mulţumesc, Willoughby. Poţi fi sigur că n-am să sacrific ataşamentul pe care-l ai faţă de casa noastră, sau pe care l-ar avea oricine la care ţin, pentru tot ce-aş putea vreodată face să-mi văd casa mai mare şi mai frumoasă. Crede-mă, te rog, că orice sumă mi-ar rămâne

de prisos, când am să-mi fac socotelile la primăvară, aş lăsa-o mai degrabă nefolosită, decât s-o cheltuiesc în aşa fel încât să te fac să suferi. Dar eşti oare chiar atât de ataşat de casa asta, încât să nu-i găseşti niciun cusur?

— Da, sunt, răspunse el. Mie mi se pare că n-are niciunul. Mai mult chiar, consider că e singurul gen de casă în care poţi fi fericit şi dacă aş fi destul de bogat, aş dărâma numaidecât casa de la Combe şi aş clădi-o din nou ţinând neabătut seama de planul acestei căsuţe.

— O casă care să aibă, presupun, scări înguste şi întunecoase şi-o bucătărie în care soba să scoată fum, spuse Elinor.

— Da, da, exclamă el cu înflăcărare, cu tot, absolut tot ce-i aparţine şi acestei căsuţe; n-aş putea simţi niciunul dintre avantajele sau dezavantajele ce le-ar avea o astfel de casă. Numai sub un astfel de acoperământ aş putea fi poate la fel de fericit la Combe, cum am fost la Barton.

— Sper, îi răspunse Elinor, că vei ajunge să-ţi consideri propria casă tot atât de fără cusururi, cum o găseşti pe cea de aici, chiar dacă ar avea avantajul unor camere mai bune şi a unei scări mai largi.

— Există, fireşte, condiţii, spuse Willoughby, care m-ar face s-o îndrăgesc foarte mult; dar această casă va avea întotdeauna un locşor în inima mea, pe care nicio alta nu-l va ocupa vreodată.

Doamna Dashwood se uită încântată la Marianne, ale cărei priviri erau atât de expresiv aţintite asupra lui Willoughby, arătând cât se poate de limpede ce bine înţelege ceea ce simte el.

— De câte ori n-am vrut, cu vreo douăsprezece luni în urmă, când eram la Allenham, ca vila Barton să fie locuită! N-am trecut niciodată pe lângă ea fără să-i admir poziţia şi fără să regret că nu e nimeni care să stea în ea. Cât de puţin mă gândeam pe atunci că prima veste pe care urma s-o aud de la doamna Smith, când aveam să mai vin pe aici, va fi că vila Barton a fost închiriată; am simţit imediat o mulţumire şi un interes faţă de acest

eveniment probabil din pricină că ele n-au fost decât un presentiment al fericirii pe care aveam s-o trăiesc aici. Oare nu asta trebuie să fi fost, Marianne? spuse el adresându-i-se cu glas scăzut. Apoi vorbind ca şi mai înainte, spuse: Şi casa asta vreţi dumneavoastră s-o stricaţi, doamnă Dashwood? Vreţi s-o lipsiţi de simplitatea ce o are prin tot felul de îmbunătăţiri închipuite, şi acest salonaş îndrăgit, unde ne-am cunoscut prima dată şi unde am petrecut de atunci împreună atâtea ceasuri fericite vreţi oare să-l reduceţi la starea de simplu antreu şi vreţi ca toată lumea să se grăbească să treacă prin odăiţa ce-a păstrat în ea toate avantajele şi întreg confortul ce nu l-ar putea avea vreo altă odaie de pe lumea asta cu cel mai frumos confort?

Doamna Dashwood îl asigură din nou că nu va mai încerca să facă nicio schimbare.

— Sunteţi o femeie de treabă, replică el cu căldură. Promisiunea dumneavoastră mă mai linişteşte puţin. Dar promiteţi-mi încă ceva ca să pot fi fericit. Spuneţi-mi că nu numai casa dumneavoastră o să rămână aceeaşi, dar că şi dumneavoastră, şi toţi ai dumneavoastră, veţi rămâne neschimbaţi ca şi casa în care locuiţi şi că mă veţi trata întotdeauna cu aceeaşi bunătate care a făcut ca tot ce vă aparţine să-mi devină atât de drag.

I se promise şi acest lucru cu dragă inimă şi întreaga purtare a lui Willoughby din seara aceea le dovedi cât de mult ţine la ele şi cât este de fericit.

— Să te aşteptăm mâine la cină? îl întrebă doamna Dashwood, la plecare. Nu te poftesc de dimineaţă, pentru că trebuie să ne ducem până la Barton Park, să-i facem o vizită doamnei Middleton.

Le promise să vină a doua zi pe la patru.

XV

A DOUA ZI DOAMNA DASHWOOD îi făcu o vizită doamnei Middleton şi fu însoţită de două dintre fetele ei; Marianne se scuză că nu poate merge cu ele, dând drept pretext un fleac – cum că ar fi fost ocupată – iar mama ei, care trase concluzia că Willoughby îi promisese Mariannei cu o seară înainte să treacă pe la ea în timp ce restul familiei avea să fie plecată, fu cât se poate de mulţumită ca ea să rămână acasă.

Când se întoarseră de la Barton Park văzură trăsurica lui Willoughby şi pe servitorul acestuia aşteptând în faţa casei şi doamna Dashwood fu convinsă că presupunerea ei fusese corectă. Până acum toate se petreceau după cum proorocise; dar intrând în casă observă un lucru la care nu s-ar fi putut aştepta pentru nimic în lume. Nici nu intraseră bine în coridor că Marianne ieşi în grabă din salonaş, într-o stare de tulburare vădită, cu batista la ochi, şi, fără să le observe, urcă scările în fugă. Uimite şi alarmate, intrară direct în camera pe care tocmai o părăsise ea, unde-l găsiră numai pe Willoughby. Se sprijinea de poliţa căminului, cu spatele la ele. Se întoarse când intrară şi expresia lui arăta limpede că împărtăşea din plin emoţia de care era copleşită Marianne.

— I s-a întâmplat ceva? exclamă doamna Dashwood pe când intra. E cumva bolnavă?

— Sper că nu, replică el, încercând să pară vesel; şi cu un zâmbet silit adăugă numaidecât: Mai degrabă eu sunt acela care ar trebui să mă simt rău, căci în momentul de faţă sufăr de pe urma unei profunde dezamăgiri!

— Dezamăgiri!

— Da, căci nu mă pot ţine de cuvânt în legătură cu masa de diseară. Azi-dimineaţă, doamna Smith şi-a exercitat privilegiul averii asupra unui biet văr ce depinde de ea, trimiţându-mă după treburi la Londra. Tocmai mi s-au încredinţat mesajele; mi-am luat rămas bun de la Allenham şi spre a mă mai înveseli puţin am trecut pe la dumneavoastră să vă spun la revedere.

— Pleci la Londra! Şi chiar în dimineaţa asta?

— Dintr-o clipă într-alta...

— E foarte regretabil. Dar bineînţeles că trebuie să-i faci pe plac doamnei Smith; pe de altă parte sper că treburile cu care te duci la Londra n-au să te reţină prea mult departe de noi.

Willoughby se înroşi, în timp ce răspunse:

— Sunteţi foarte drăguţă, dar nu prea cred că am să mă întorc prea curând în Devonshire. O vizitez pe doamna Smith doar o dată pe an.

— Şi doamna Smith e singura dumitale prietenă? E oare Allenham singura casă din apropiere unde ai să fii binevenit? Vai, Willoughby, dar ar putea să-ţi fie ruşine! Aştepţi oare o invitaţie specială ca să tragi la noi?

Roşi mai tare şi privind în pământ, spuse doar:

— Sunteţi prea bună...

Doamna Dashwood o privi miratã pe Elinor. Elinor se simţea la fel de uluită. Câteva clipe tăcură cu toţii. Doamna Dashwood vorbi cea dintâi:

— Nu vreau decât să mai adaug, dragă Willoughby, că ai să fii întotdeauna binevenit la vila Barton; căci n-am să insist să te întorci imediat, pentru că numai dumneata eşti în măsură să apreciezi cât de mult ar putea fi aşa ceva pe placul doamnei Smith. Şi în această privinţă nu sunt dispusă nici să-ţi pun la îndoială judecata şi nici să te bănuiesc că n-ai fi dispus să vii.

— Obligaţiile mele în momentul de faţă, răspunse Willoughby încurcat, sunt de aşa natură încât nu îndrăznesc să mă amăgesc cu gândul că...

Se opri. Doamna Dashwood fu prea uimită ca să poată scoate o vorbă, aşa că urmă o altă pauză. Fu întreruptă de Willoughby, care spuse, cu un zâmbet vag:

— E o nebunie să mai zăbovesc pe aici. Nu vreau să mă mai chinui, rămânând printre prieteni, de a căror prezenţă îmi este imposibil să mă bucur în momentul de faţă.

Apoi îşi luă în grabă rămas-bun de la ele şi părăsi încăperea. Îl văzură urcându-se în trăsură şi într-o clipă fu departe.

Doamna Dashwood era prea emoţionată să mai poată vorbi şi ieşi numaidecât din salonaş pentru a se lăsa în singurătate, pradă neliniştii şi îngrijorării pe care i le pricinuiseră această plecare neaşteptată.

Cât despre Elinor, îngrijorarea ei era cel puţin egală cu aceea a maică-si. Se gândeau cu nelinişte şi neîncredere la ceea ce tocmai se întâmplase. Felul în care se purtase Willoughby când îşi luase rămas bun de la ele, jena pe care o manifestase, pretinsa lui veselie şi mai ales rezerva lui de a accepta invitaţia mamei ei, felul în care dăduse bir cu fugiţii – o atitudine atât de neaşteptată din partea unui îndrăgostit, şi cu atât mai puţin din partea lui, toate acestea o necăjeau foarte mult. Uneori îi era teamă că Willoughby n-avusese niciodată vreo intenţie serioasă, iar în clipa următoare că între el şi sora ei intervenise vreo ceartă dezastruoasă; profunda mâhnire ce o observase la Marianne când aceasta părăsise camera nu putea fi justificată decât de o ceartă serioasă, deşi, dac-ar fi fost să ţină seama de cât îl iubea pe ea Willoughby, o ceartă între ei ar fi părut cu neputinţă.

Dar oricare ar fi fost amănuntele în legătură cu despărţirea lor, mâhnirea manifestată de sora ei era neîndoielnică şi Elinor se gândea, cu o duioasă compătimire, la mâhnirea cumplită căreia desigur Marianne i se lăsa pradă, ba chiar o sporea şi o exagera dintr-un sentiment de datorie.

Mama ei se întoarse cam peste vreo jumătate de oră şi,

deşi avea ochii roşii, nu părea prea deprimată.

— Ştii, Elinor, scumpul nostru Willoughby e acum la o depărtare de câteva mile de Barton, spuse ea, în timp ce se aşeza ca să se apuce de lucru, şi cât de grea trebuie să-i fie inima în această călătorie.

— Ce curios... Să plece aşa, pe neaşteptate! Mie-mi pare a fi rezultatul unei hotărâri luate dintr-o dată, ţie nu? Şi când te gândeşti că aseară a fost la noi, şi a fost atât de fericit, de vesel şi de afectuos... Şi-acu, după ce ne-a anunţat doar cu zece minute înainte de a ne părăsi de ce anume are de gând să facă – iată-l plecat, fără intenţia de a se mai întoarce. Trebuie să i se fi întâmplat ceva mai grav decât ce ne-a mărturisit nouă. N-a vorbit şi nici nu s-a comportat cum îi stă în fire. Trebuie să-ţi fi dat şi tu seama de asta, după cum mi-am dat şi eu. Ce-ar putea fi? Oare să se fi certat cu Marianne? Altfel de ce s-ar fi arătat atât de puţin doritor să-ţi accepte invitaţia de a se reîntoarce la noi?

— Nu că n-ar fi vrut s-o accepte, Elinor; de asta mi-am dat perfect de bine seama. Nu putea s-o accepte. M-am gândit la toate, crede-mă, şi-mi pot foarte bine explica orice mi s-a părut curios la început şi ce ţi s-a părut, de altfel, şi ţie.

— Chiar poţi să ţi le explici pe toate?

— Sigur că da. Mi le-am lămurit cum nu se poate mai bine; dar pe tine, Elinor, căreia-ţi place să pui totul la îndoială, ştiu că justificările mele n-au să te mulţumească; oricum n-ai să reuşeşti să mă convingi că n-am dreptate. Sunt încredinţată că doamna Smith bănuieşte sentimentele ce i le poartă Mariannei, că nu este de acord cu ele (poate pentru că are alte planuri pentru el) şi din cauza asta s-a dovedit nerăbdătoare să-l îndepărteze şi că treburile pentru care l-a trimis de aici şi pe care urmează să le aranjeze, sunt doar un pretext pentru a-l face să plece de la Barton. Asta-i ce cred eu că s-a întâmplat. Pe deasupra el îşi dă seama că ea nu este de acord cu sentimentele pe care le are faţă de Marianne;

aşadar, în momentul de faţă nu îndrăzneşte să-i mărturisească adevărul despre logodna lui cu fata mea şi se simte obligat, ţinând seama de situaţia lui de dependenţă faţă de ea, să fie de acord cu planurile ei şi să plece pentru un timp din Devonshire. Ştiu c-ai să-mi spui că s-ar putea ca lucrurile să fie într-adevăr aşa, dar s-ar putea să fie şi altfel; însă n-am să-mi plec urechea la nicio obiecţie de-a ta, în afară de cazul în care ai să-mi sugerezi vreo altă posibilitate la fel de bună de a înţelege toată această poveste. Ei, Elinor, ce ai de spus?

— Nimic, pentru că mi-ai anticipat răspunsul.

— Atunci mi-ai fi spus că lucrurile s-ar fi putut petrece aşa cum m-am gândit eu, dar că s-ar fi putut petrece şi altfel. Ah, Elinor, cât de neînţelese îţi sunt sentimentele! Pui mai degrabă răul înainte. Te gândeşti că Marianne va avea de suferit şi-i cauţi pricină lui Willoughby mai degrabă decât să-i găseşti băiatului vreo scuză. Eşti hotărâtă să-l consideri vinovat, pentru că şi-a luat rămas bun de la noi cu mai puţină afecţiune decât manifesta în purtarea lui de până atunci. Nu putem oare scuza în niciun chip greşeala lui sau mâhnirea pricinuită de o recentă dezamăgire? Nu putem accepta nicio probabilitate pur şi simplu din cauză că nu există o certitudine? Nu-i datorăm oare nimic omului pe care avem toate motivele să-l iubim şi să nu-l privim cu ochi răi? Oare nu avem datoria să ţinem seama de anumite dificultăţi peste care n-a putut trece, dar pe care, deocamdată, trebuie, în mod inevitabil, să le ţină secrete? Şi la urma urmei de ce anume îl bănuieşti?

— Nici eu nu prea ştiu. Dar schimbarea pe care am observat-o amândouă la el atrage în mod inevitabil după sine suspiciunea unui lucru neplăcut. Există, totuşi, mult adevăr în ceea ce mi-ai spus adineauri şi anume că trebuie să fim îngăduitoare în ceea ce-l priveşte şi nu vreau decât să fiu nepărtinitoare în aprecierile mele faţă de toată lumea. Fără îndoială că Willoughby poate avea suficiente motive care să-i explice comportarea şi vreau

să sper că le are. Dar i-ar fi stat mult mai mult în fire să le recunoască dintr-o dată. Discreţia exagerată se prea poate să fie recomandabilă, dar oricum nu pot să nu fiu surprinsă când o observ tocmai la el.

— Dar nu trebuie să dai vina pe el pentru că s-a abătut de la felul său obişnuit de a fi, când lucrul era o necesitate absolută. Spune-mi însă, recunoşti că am avut dreptate să-l apăr cum l-am apărat? Sunt fericită că este absolvit de orice vină.

— Nu pe de-a-ntregul. Se prea poate să fie nimerit să nu-i pomenească doamnei Smith de logodna lor (dacă sunt într-adevăr logodiţi) şi dacă aşa stau lucrurile ar fi cât se poate de avantajos pentru Willoughby să nu mai prea zăbovească prin Devonshire în momentul de faţă. Dar nu-i nicio scuză pentru ei să se ascundă de noi...

— Să se ascundă de noi! Cum, draga mea copilă, eşti în stare să-i acuzi pe Willoughby şi pe Marianne că sunt secretoşi? Asta-i într-adevăr curios când zilnic le reproşai că sunt mult prea imprudenţi în manifestările lor...

— N-am nevoie de vreo dovadă a dragostei dintre ei, spuse Elinor, ci doar a logodnei lor...

— Eu una sunt convinsă de amândouă.

— Şi totuşi, niciunul dintre ei n-a suflat măcar o vorbuliţă în această privinţă.

— N-am avut nevoie de vorbe, când faptele au fost atât de grăitoare. Purtarea sa faţă de Marianne şi faţă de noi toate, în ultimele două săptămâni, nu era oare cea mai bună dovadă că o iubeşte, că o consideră ca pe viitoarea lui soţie şi că are pentru noi ataşamentul pe care-l simţi îndeobşte faţă de rudele cele mai apropiate? Nu ne-am înţeles perfect între noi? Nu mi-a cerut zilnic consimţământul, prin privirile lui, prin felul său de a se purta, prin respectul său plin de atenţie şi afecţiune? E posibil, oare, Elinor, să te îndoieşti că sunt logodiţi? (cum de ţi-a putut trece prin minte una ca asta? Cum ai putea presupune că Willoughby – convins cum trebuie să fie de dragostea surorii tale – ar putea s-o părăsească şi încă

pentru luni de zile fără să-i mărturisească dragostea ce i-o poartă, sau că s-ar putea despărţi fără să-şi fi făcut unul altuia confidenţe?

— Mărturisesc, replică Elinor, că toate împrejurările, cu excepţia uneia, singure, mă fac să cred că sunt logodiţi; dar această unică împrejurare constă în tăcerea absolută a amândurora asupra acestui subiect; şi în cazul meu ea aproape că le întrece în greutate pe toate celelalte.

— Vai, ce curios! Cred că ai într-adevăr o părere foarte proastă despre Willoughby dacă, după tot ce s-a petrecut atât de făţiş între ei poţi pune la îndoială natura legăturii ce-i uneşte. Crezi c-a jucat tot timpul teatru în manifestările lui faţă de sora ta? Crezi într-adevăr că nu ţine de loc la ea?

— Nu, nu cred aşa ceva. Probabil c-o iubeşte şi încă foarte mult, de asta nu mă îndoiesc.

— Dar trebuie să ţină la ea într-un fel foarte ciudat, dacă o poate părăsi cu atâta indiferenţă, fără să se gândească de loc la viitor, aşa cum pretinzi c-o face.

— Să nu uiţi, mamă dragă, că n-am considerat niciodată treaba asta drept sigură. Mărturisesc că am avut îndoielile mele; dar acuma ele au mai pălit şi poate că în curând n-am să le mai am de loc. Dac-o să vedem că poartă corespondenţă unul cu altul voi scăpa de toate temerile.

— Grozavă concesie le mai faci! Probabil că numai dacă i-ai vedea în faţa altarului, abia atunci ai presupune că sunt pe cale să se căsătorească. Vai ce fire ai! Dar eu n-am nevoie de astfel de dovezi. După părerea mea, nu s-a petrecut niciodată nimic care să justifice îndoiala; s-au comportat fără ascunzişuri, manifestările le-au fost sincere şi lipsite de rezerve. Presupun că nu te îndoieşti de dorinţele sorei tale. Atunci, probabil, că pe Willoughby îl suspectezi. Dar de ce? Nu e oare un om de onoare şi de suflet? Ai observat cumva la el vreo inconsecvenţă care să te poată îngrijora? Crezi c-ar fi capabil de înşelăciune?

— Sper că nu, sunt convinsă că nu, exclamă Elinor. Ţin

la Willoughby, ţin sincer la el şi orice umbră aruncată asupra integrităţii caracterului lui e la fel de dureroasă pentru mine ca şi pentru tine. A fost o pornire involuntară şi n-am s-o încurajez. Mărturisesc că m-a speriat schimbarea observată azi dimineaţă în felul său de a se purta: vorbea de parcă n-ar fi fost el însuşi şi nu ţi-a răspuns cu căldură la amabilitate. Dar toate acestea se pot explica, aşa cum presupuneai, prin situaţia nefericită în care se află. Tocmai se despărţise de sora mea, o văzuse părăsindu-l îndurerată; şi chiar de s-ar fi simţit obligat de teamă să n-o jignească pe doamna Smith, să reziste ispitei de a se reîntoarce prea curând aici fiind totuşi conştient că refuzându-ţi invitaţia, spunând că pleacă pentru un timp, ar da impresia că se poartă dubios şi nerecunoscător faţă de familia noastră – s-ar fi putut prea bine să se simtă jenat şi tulburat. Într-un asemenea caz o recunoaştere sinceră şi deschisă a greutăţilor prin care trece, ar fi fost spre onoarea sa, cred, şi mai în concordanţă cu caracterul său; – dar n-am să ridic obiecţii atât de intolerante, ca de exemplu punctele noastre deosebite de vedere al meu şi al lui sau o abatere de la ceea ce consider eu că este o atitudine corectă şi consecventă.

— Aşa trebuie să judeci lucrurile. Sunt sigură că Willoughby nu merită să fie suspectat. Deşi noi nu-l cunoaştem de prea multă vreme, el nu este un străin prin partea locului; ai auzit oare pe cineva vorbindu-l de rău? Probabil că dacă ar fi fost în situaţia de a acţiona independent şi de a se căsători numaidecât ar fi părut într-adevăr curios să ne părăsească fără să-mi mărturisească şi mie totul fără întârziere; dar lucrurile nu stau astfel. Logodna lor n-a început sub cele mai favorabile auspicii, căci nu se pot căsători prea curând şi în cazul de faţă discreţia, în măsura în care se poate păstra, s-ar putea dovedi a fi foarte recomandabilă.

Fură întrerupte de Margaret, care intră în odaie, aşa că Elinor avu timp să mediteze la presupunerile mamei ei, să

înţeleagă că multe dintre ele sunt foarte probabile şi să spere că toate se vor adeveri.

Pe Marianne n-o văzură de loc până la ora mesei, când intră în sufragerie şi se aşeză pe scaun fără să spună un cuvânt. Avea ochii umflaţi şi roşii şi chiar şi atunci aveai impresia că-şi reţine cu greu lacrimile. Evită privirile tuturor; nu putu nici să mănânce şi nici să vorbească şi, după un timp, când mama ei o mângâie pe mână cu o tandră compătimire, puţinul curaj pe care-l mai avea o părăsi cu desăvârşire şi ieşi din încăpere izbucnind în lacrimi.

Fu profund mâhnită toată seara. Era cu totul neputincioasă, pentru că nu putea să se stăpânească. Simpla amintire a vreunui fleac în legătură cu Willoughby o copleşea într-o clipă, şi deşi întreaga ei familie îşi dădea silinţa să-i aducă mângâiere, era imposibil, dacă scoteau vreo vorbă, să nu atingă vreun subiect care să nu-i răscolească durerea.

XVI

MARIANNEI I S-AR FI PĂRUT CĂ atitudinea ei n-are absolut nicio scuză, dacă ar fi putut închide ochii în prima noapte după ce se despărţise de Willoughby. I-ar fi fost ruşine să-şi privească şi surorile în faţă a doua zi dimineaţă dacă nu s-ar fi sculat mai obosită de cum se culcase cu o seară înainte. Dar sentimentele care ar fi făcut-o să se ruşineze de liniştea ei, nu-i dădură prilejul să se facă de râs. Nu închise ochii toată noaptea şi plânse mai tot timpul. Se sculă cu o groaznică durere de cap, nu fu în stare să vorbească şi nici să mănânce ceva; făcu pe mama şi pe surorile ei să sufere clipă de clipă, neîngăduind nici uneia dintre ele s-o mângâie. Nu se putea spune că e lipsită de sensibilitate.

Când micul dejun luă sfârşit ieşi singură la plimbare şi hoinări prin satul Allenham, lăsându-se pradă amintirii unor bucurii din trecut şi plângând mai toată dimineaţa din pricina necazului ce-l avea de suferit.

Îşi petrecu seara în aceeaşi stare de spirit. Cântă toate melodiile preferate ale lui Willoughby, cum obişnuia să facă în trecut, toate ariile pe care le interpretaseră împreună şi şezu în faţa pianului privind cu ochi mari la fiecare notă pe care el o scrisese pentru ea, până ce ajunse să aibă o inimă atât de grea, încât nici n-ar mai fi putut încăpea în ea mai multă tristeţe. Şi aşa îşi hrăni ea mâhnirea zi de zi. Petrecea ore întregi la pian, acum cântând, acum plângând, şi-adesea vocea i se stingea din pricina lacrimilor. Iar cărţile, întocmai ca şi muzica, erau şi ele un prilej de a-i spori tristeţea, căci o ajutau să vadă

contrastul dintre prezent şi trecut. Nu citea nimic altceva decât ceea ce citiseră pe vremuri împreună.

Dar durerea aceasta violentă nu putea fi îndurată un timp prea îndelungat; în decurs de câteva zile se transformă într-o melancolie mai calmă. Pe de altă parte însă îndeletnicirile ei zilnice, plimbările ei solitare şi meditaţiile îi provocau totuşi, din când în când, momente de durere, ce izbucneau cu tot atâta violenţă ca şi până atunci.

Nu primiră nicio scrisoare de la Willoughby, şi se părea că Marianne nici nu aşteaptă vreuna de la el. Mama ei fu surprinsă, iar Elinor fu din nou cuprinsă de nelinişte. Dar doamna Dashwood putea găsi explicaţii ori de câte ori vroia, ceea ce o mulţumea cel puţin pe ea.

— Adu-ţi aminte, Elinor, spuse ea, chiar sir John ne aduce scrisorile de la poştă – şi tot el ni le şi duce. Am convenit că ar fi nimerit să fim cât mai discrete şi trebuie să recunoaştem că acest lucru ar fi imposibil dacă corespondenţa Mariannei ar urma să treacă prin mâinile lui sir John.

Elinor nu putu să nege acest adevăr şi încercă să găsească în el un motiv care să explice în suficientă măsură tăcerea lor. Exista, totuşi, o metodă atât de directă, de simplă şi la care puteau, după părerea ei, recurge atât de lesne pentru a afla cum stau lucrurile cu adevărat şi a înlătura fără întârziere misterul, încât nu putu să nu i-o sugereze mamei ei.

— Dar de ce să n-o întrebi chiar acum pe Marianne, spuse ea, dacă este sau nu logodită cu Willoughby? Întrebarea n-ar putea s-o jignească, dacă ar veni de la tine, mama ei, o mamă atât de bună şi de înţelegătoare. N-ar fi decât rezultatul firesc al dragostei ce i-o porţi. Pe vremuri nu manifesta niciun fel de rezervă şi mai ales faţă de tine.

— Pentru nimic în lume nu i-aş pune o astfel de întrebare. Presupunând că nu sunt logodiţi, câtă suferinţă i-aş căşuna astfel! În orice caz n-ar fi de loc generos din

partea mea. Nu i-aş mai merita niciodată încrederea, după ce aş sili-o să-mi facă o mărturisire într-o chestiune destinată, pentru moment, să fie tăinuită tuturor. O cunosc pe Marianne; ştiu că mă iubeşte din toată inima şi că n-aş fi ultima căreia să-i aducă la cunoştinţă cum stau lucrurile, în cazul în care împrejurările i-ar îngădui să o facă. N-aş încerca să silesc pe nimeni să-mi mărturisească ceva, cu atât mai mult pe copila mea, pentru că simţul datoriei ar împiedica-o să mă mintă, aşa cum s-ar simţi poate înclinată s-o facă.

Elinor consideră mărinimia mamei ei exagerată, ţinând seama de tinereţea Mariannei, şi insistă în continuare, dar în zadar; o înţelepciune firească, o grijă şi o prudenţă la fel de firească mergeau mână în mână cu romantica delicateţe a doamnei Dashwood.

Trecură câteva zile înainte ca numele lui Willoughby să fie pomenit în prezenţa Mariannei de vreun membru al familiei; sir John şi doamna Jennings nu erau, fireşte, atât de delicaţi; glumele lor nu făceau decât să toarne gaz peste focul acestei dureri; dar într-o seară, dând întâmplător peste un volum de Shakespeare, doamna Dashwood exclamă:

— Nu l-am mai terminat pe *Hamlet,* Marianne. Dragul nostru Willoughby a plecat înainte de a reuşi să-l citim în întregime. O să-l punem de o parte, ca atunci când se va întoarce... dar s-ar putea întâmpla să treacă şi luni de zile până atunci...

— Luni de zile! exclamă Marianne extrem de surprinsă. Nu, nici măcar săptămâni.

Doamna Dashwood regretă că-i scăpaseră acele vorbe; dar lui Elinor îi făcură plăcere, deoarece o determinară pe Marianne să-i dea un răspuns, care să exprime clar încrederea ei în Willoughby şi care să arate că-i cunoaşte intenţiile.

Într-o dimineaţă, cam la o săptămână după plecarea lui, Marianne fu convinsă să li se alăture surorilor ei în obişnuita lor plimbare, în loc să mai rătăcească de una

singură. Până atunci evitase cu grijă să fie însoţită în hoinărelile ei. Când surorile ei îşi manifestau intenţia de a apuca în sus, pe dealuri, ea se strecura direct pe potecile ce duceau în josul văii; când era vorba ca ele s-o ia la vale, ea se grăbea să se caţere pe dealuri şi n-o mai puteau găsi când porneau la plimbare. Dar în cele din urmă fu convinsă de Elinor să le însoţească, fiindcă Elinor era împotriva izolării ei. Merseră pe drumul din vale, mai tot timpul într-o tăcere deplină, căci starea de spirit a Mariannei nu putea fi încă influenţată şi Elinor, mulţumită că reuşise să câştige bătălia într-o privinţă, nu încerca să împingă lucrurile prea departe. Dincolo de intrarea în vale, unde vegetaţia deşi încă bogată, era mai puţin sălbatică, iar priveliştea mai largă, în faţa ochilor li se deschise perspectiva unei lungi porţiuni a drumului pe care-l parcurseseră când veniseră întâi la Barton; şi ajungând acolo se opriră să privească de jur împrejur şi să cerceteze un peisaj ce alcătuia fundalul perspectivei pe care-o aveau de la vila lor dintr-un loc, în care nu se întâmplase să ajungă niciodată până atunci, în plimbările lor.

Printre elementele acestui decor observară şi unul însufleţit; era un bărbat ce venea călare spre ele. Câteva minute mai târziu îşi putură da seama că e un gentilom şi-o clipă mai târziu Marianne exclamă extaziată:

— El este, zău că el este, ştiu precis că e el! şi se grăbi să-i iasă în întâmpinare, când Elinor îi strigă:

— Marianne, mă tem că n-ai dreptate. Nu e Willoughby. Persoana nu e destul de înaltă ca să poată fi el şi nici n-are aerul lui.

— Ba da, ba da, strigă Marianne. Sunt sigură că el este. Are aerul lui, haina lui, calul lui... Ştiam eu că are să se întoarcă curând...

Şi înaintă grăbită; Elinor, spre a o împiedica pe Marianne să aibă o comportare bizară, pentru că era aproape sigură că bărbatul acela călare nu era Willoughby, grăbi pasul, potrivindu-l cu cel al Mariannei.

Curând nu le mai despărţeau nici treizeci de yarzi de călăreţ şi privindu-l din nou, inima Mariannei suferi o profundă dezamăgire; întorcându-se dintr-o dată, fata o luă la fugă înapoi, spre casă, când amândouă surorile ei ridicară glasul, încercând s-o împiedice să plece şi o a treia voce, pe care-o cunoşteau aproape tot atât de bine ca şi pe cea a lui Willoughby, începu s-o roage să se oprească; întorcându-se mirată, Marianne îl văzu pe Edward Ferrars şi porni şi ea în întâmpinarea lui.

Era singurul om din lume care ar fi putut fi, în clipa aceea, iertat pentru faptul că nu e Willoughby; singurul care ar fi putut smulge un zâmbet din partea ei; şi ea îşi şterse lacrimile ca să-i poată zâmbi şi uită pentru o clipă propria-i dezamăgire, când îşi dădu seama cât este de fericită sora ei.

Ferrars descălecă şi dându-şi calul pe mâna servitorului său, se întoarse pe jos cu ele la Barton, unde venise anume ca să le facă o vizită.

Întreaga familie îl primi cu mult entuziasm, dar mai ales Marianne, care manifestă chiar mai multă căldură decât Elinor. Într-adevăr, pentru Marianne, întâlnirea dintre Edward şi sora ei nu însemna decât o continuare a acelei inexplicabile rezerve pe care o remarcase adesea la Norland în purtarea unuia faţă de celălalt. Lui Edward, mai ales, îi lipsea înfăţişarea ce se cuvenea să o aibă un îndrăgostit şi vorbele ce trebuia să le rostească în împrejurări ca cea de faţă. Se simţea încurcat, cu greu puteai spune dacă se bucură să le vadă, nu era nici extaziat şi nici vesel, scoase puţine cuvinte în afară de cele pe care trebuia să le rostească atunci când le răspundea la întrebări şi nu-i arătă Elinorei niciun semn de afecţiune. Marianne privea şi asculta cu uimire sporită, începu chiar să încerce un sentiment de antipatie faţă de Edward, sentiment care luă sfârşit aşa cum luau sfârşit toate trăirile ei, prin aceea că gândurile o purtară din nou către Willoughby, al cărui fel de a fi alcătuia un contrast suficient de izbitor faţă de acela al presupusului său viitor

cumnat.

După un scurt răstimp, ce urmă surprizei acestei prime întâlniri, Marianne îl întrebă pe Edward dacă vine direct de la Londra. Nu, se afla de vreo două săptămâni în Devonshire.

— De două săptămâni! repetă ea, uimită de faptul că stătuse atâta vreme în acelaşi comitat cu Elinor, fără să se fi grăbit să vină să o vadă.

El păru a fi destul de deprimat când adăugă că stătuse la nişte prieteni lângă Plymouth.

— Ai fost de curând în Sussex? întrebă Elinor.

— Am fost la Norland cam cu o lună în urmă.

— Şi cum mai arată dragul, scumpul conac de la Norland? exclamă Marianne.

— Probabil că dragul, scumpul conac de la Norland arată aşa cum arată de obicei în acest anotimp. Pădurile şi potecile îi sunt, probabil, acoperite cu un strat gros de frunze moarte.

— Oh, strigă Marianne, cu câtă admiraţie le mai priveam căzând! Cât de încântată mai eram, când mă plimbam, să văd mii şi mii de frunze mânate de vânt către mine! Ce senzaţii mă făceau să încerc acest anotimp, întreaga atmosferă! Acum nu mai e nimeni acolo să le bage-n seamă. Nimeni nu se mai uită la ele, decât ca la o pacoste; sunt măturate în grabă şi îndepărtate din faţa privirilor.

— Nu toată lumea, răspunse Elinor, are pasiunea ta pentru frunzele moarte.

— Într-adevăr, adesea sentimentele mele nu sunt împărtăşite, adesea ele nu sunt înţelese. Dar uneori se întâmplă să fie. Şi pe când rostea aceste cuvinte căzu, câteva clipe, într-o reverie; dar trezindu-se din ea, spuse:

— Şi acum, Edward, zise ea atrăgându-i atenţia asupra peisajului, iată aceasta este valea Barton. Priveşte în susul ei şi rămâi nesimţitor dacă poţi. Ia uită-te la dealurile de colo. Ai mai văzut vreodată altele la fel de frumoase? La stânga, printre pădurile şi plantaţiile acelea

se află Barton Park. Se şi vede un colţ din casă. Şi dincolo de dealul cel mai îndepărtat, ce se ridică atât de majestuos, se află căsuţa noastră.

— E o regiune frumoasă, replică el, dar văile astea trebuie să fie pline de noroi iarna.

— Cum te poţi gândi la noroi, când ai în faţă astfel de privelişti?

— Pentru că, printre lucruri frumoase, văd în faţa mea şi o potecă murdară, replică el, zâmbind.

„Ce curios”, îşi spuse Marianne, păşind mai departe.

— Aveţi vecini agreabili? Familia Middleton e simpatică?

— Nu, câtuşi de puţin, răspunse Marianne; în această privinţă suntem cât se poate de dezavantajate.

— Marianne, strigă sora ei, cum poţi spune una ca asta? Cum de poţi fi atât de nedreaptă? E o familie foarte respectabilă, domnule Ferrars; şi faţă de noi s-a purtat cum nu se poate mai prietenos. Ai uitat, Marianne, câte zile plăcute le datorăm noi lor?

— Nu, spuse Marianne, cu glas scăzut, şi nici momentele penibile ce le-am încercat din pricina lor.

Elinor nu băgă în seamă ce spune; şi îndreptându-şi atenţia spre vizitatorul lor, se strădui să întreţină o conversaţie cu el, vorbindu-i despre actuala lor reşedinţă, despre anumite avantaje ce le prezintă etc., smulgându-şi din când în când întrebări şi observaţii. Răceala şi rezerva pe care o manifesta o jigneau foarte tare; era necăjită şi pe jumătate supărată; dar hotărând să se manifeste faţă de el ţinând mai degrabă seama de trecut decât de prezent, evită orice aparenţă de neplăcere sau resentiment şi-l tratăaşa cum credea ea că se cade să te porţi cu o cunoştinţă de familie.

XVII

DOAMNA DASHWOOD FU DOAR O clipă mirată când îl văzu; căci sosirea lui la Barton era, după părerea ei, cât se poate de firească. Mirarea ei fu cu mult depăşită de bucuria şi expresiile sale de simpatie. Îl primi cu toată dragostea; şi timiditatea, răceala, rezerva lui nu putură rezista unei astfel de primiri. Începură să-l părăsească înainte de a intra în casă şi fu cu desăvârşire cucerit de purtarea încântătoare a doamnei Dashwood. Într-adevăr, un bărbat nu putea fi îndrăgostit de vreuna dintre fetele ei, fără să facă o pasiune şi pentru ea; şi curând Elinor avu bucuria de a-l vedea devenind tot mai mult el însuşi. Afecţiunea ce le-o purta păru că renaşte. Iar sentimentul lui faţă de bunăstarea lor deveni din nou perceptibil. Nu se putea totuşi spune că e bine dispus; le lăudă casa, îi admiră aşezarea, fu atent şi drăguţ, dar nu era, totuşi, binedispus. Acest lucru fu observat de întreaga familie; şi punând această stare de proastă dispoziţie pe seama îngustimii de vederi a mamei lui, doamna Dashwood se aşeză la masă, indignată pe toţi părinţii egoişti.

— Care sunt planurile doamnei Ferrars în legătură cu dumneata, în momentul de faţă? întrebă ea, după ce luaseră masa şi se strânseseră cu toţii în jurul focului; tot mai vrea să devii un mare orator în ciuda propriilor dumitale dorinţe?

— Nu. Sper că acuma mama e convinsă că nu mai am nici talent şi nici vreo înclinaţie pentru viaţa politică.

— Dar cum ai să devii celebru? Căci trebuie să devii

celebru ca să-ţi mulţumeşti familia. Şi cred că n-are să-ţi vină prea uşor, având în vedere că nu ştii cum să-ţi cheltuieşti banii, că nu-ţi prea plac străinii, că n-ai nicio profesie şi nici prea multă îndrăzneală.

— Dar nici n-am să încerc să devin celebru. N-am nicio dorinţă să mă disting în vreun fel oarecare şi am toate motivele să sper că n-o voi face niciodată. Mulţumesc lui Dumnezeu că nu mi se poate impune să fiu un geniu şi un mare orator.

— Ştiu foarte bine că nu eşti ambiţios. Ai dorinţe foarte modeste.

— La fel de modeste ca şi ale celorlalţi muritori, cred. Doresc, aşa cum o doreşte toată lumea, să fiu întru totul fericit; dar aşa cum doreşte toată lumea, această fericire trebuie să fie aşa cum îmi convine mie. Mărirea n-are să mă facă fericit.

— Ar fi de fapt imposibil! exclamă Marianne. Ce legătură există oare între avere şi grandoare pe de o parte şi fericire pe de alta?

— Grandoarea n-are nimic de-a face cu fericirea, dar averea are, spuse Elinor.

— Ruşine să-ţi fie, Elinor, exclamă Marianne; banii pot aduce fericire numai acolo unde n-o poate aduce nimic altceva. În afară de înlesnire, banii nu pot oferi bucurii adevărate, în ce ne priveşte pe noi înşine.

— Poate că suntem, de fapt, de aceeaşi părere, spuse surâzând Elinor. Înlesnirea despre care vorbeai tu şi averea de care vorbeam eu sunt cam acelaşi lucru, cred; şi vom cădea desigur, de acord că fără ele, aşa cum e alcătuită astăzi lumea, am fi cu totul lipsite de confort. Atâta doar că ideile tale sunt mai nobile decât ale mele. Hai, spune-mi, te rog, ce înţelegi tu prin a fi înlesnit?

— Să ai cam o mie opt sute sau două mii de lire pe an; nu mai mult de atât...

Elinor râse.

— Două mii de lire pe an! După mine, averea înseamnă o singură mie! Îmi închipuiam eu că aşa stau probabil

lucrurile.

— Şi totuşi două mii pe an nu-i un venit prea mare, spuse Marianne. Nu se poate întreţine aşa cum trebuie o familie cu mai puţin de atât. Sunt convinsă că cerinţele mele sunt foarte modeste. O gospodărie ca lumea, servitori, o trăsură, poate chiar două şi hăitaşi, nu se poate întreţine cu mai puţini bani.

Elinor zâmbi din nou, auzind-o pe sora ei descriind cu atâtea amănunte viitoarele lor cheltuieli de la Combe Magna.

— Hăitaşi! repetă Edward. Dar la ce-ţi trebuie hăitaşi? Doar nu toată lumea vânează.

Marianne roşi pe când îi răspundea:

— Dar majoritatea vânează.

— Aş vrea, spuse Margaret schimbând subiectul discuţiei, ca cineva să ne înzestreze pe fiecare dintre noi cu o mare avere.

— Ce grozav ar mai fi! exclamă Marianne, cu ochii strălucind de entuziasm şi cu obrajii îmbujoraţi la gândul acestei fericiri imaginare.

— Cred că toată lumea ar vrea aşa ceva, spuse Elinor, în ciuda faptului că averea nu poate fi nesfârşită.

— Doamne! exclamă Margaret, ce fericită aş mai fi. Mă întreb ce-aş face cu ea!

Marianne îţi lăsa impresia că n-are niciun fel de îndoieli în această privinţă.

— Eu una n-aş şti cum să cheltuiesc o avere atât de mare, dacă toţi copiii mei ar fi bogaţi fără ajutorul meu, spuse doamna Dashwood.

— Dac-ai începe să-ţi pui casa la punct, zise Elinor, ai şti cum s-o cheltuieşti.

— Dac-ar fi să fie aşa, ce comenzi extraordinare aţi mai trimite de aici la Londra, spuse Edward. Ce zile fericite pentru librari, pentru negustorii de note muzicale şi de reproduceri de artă! Dumneata, domnişoară Dashwood, ai da comanda să ţi se trimită toate gravurile de valoare iar cât despre Marianne, ştiu ce suflet mare are, pentru ea n-

ar exista destulă muzică în Londra care s-o mulţumească. Ce de cărţi! Thomson, Cowper, Scott – le-ar cumpăra şi iar le-ar cumpăra: cred c-ar cumpăra toate exemplarele, ca nu cumva să cadă vreunul în mâini nedemne de el; şi-ar face rost de toate cărţile ce-ar putea-o învăţa cum să admire un pom bătrân şi noduros. N-am dreptate, Marianne? Iartă-mă dacă sunt foarte obraznic. Dar voiam să-ţi arăt că n-am uitat de vechile noastre dispute.

— Îmi place să mi se aducă aminte de trecut, Edward, fie el trist sau vesel; mi-e drag să-mi amintesc de el şi n-ai să mă superi niciodată dac-ai să-mi vorbeşti de vremurile de demult. Ai mare dreptate în presupunerile pe care le faci despre felul în care mi-aş cheltui banii – cel puţin o parte din ei – banii ce mi-ar prisosi fără îndoială că i-aş folosi îmbogăţindu-mi colecţia de note muzicale şi de cărţi.

— Şi grosul averii l-ai investi în alocaţii pentru autori şi moştenitorii lor.

— Nu, Edward, aş avea eu altceva de făcut cu ei.

— Atunci poate că i-ai oferi drept răsplată persoanei care va scrie cea mai izbutită pledoarie în favoarea maximei tale preferate, că nimeni nu poate iubi mai mult decât o dată în viaţă, căci presupun că nu ţi-ai schimbat părerea în această privinţă?

— Sigur că nu. La vârsta mea părerile devin oarecum stabile. E puţin probabil să mai aud sau să mai văd ceva care să mă facă să mi le schimb.

— După cum vezi, Marianne e la fel de neclintită în părerile ei ca întotdeauna. Nu s-a schimbat de loc, spuse Elinor.

— Numai c-a devenit ceva mai gravă de cum era.

— Nu, Edward, spuse Marianne. Nu-i cazul să mi-o reproşezi. Nici tu nu eşti din cale-afară de vesel.

— De ce crezi că nu sunt? replică el, cu un oftat. Dar eu n-am fost niciodată vesel din fire.

— Cred că nici firea Mariannei nu e veselă, spuse Elinor; mi-ar veni greu să spun despre ea că este o fată

veselă – e foarte serioasă, foarte zeloasă în tot ce face, uneori vorbeşte mult şi întotdeauna cu însufleţire – dar nu se arată prea adesea veselă cu adevărat.

— Cred că ai dreptate, replică el, şi cu toate astea am considerat-o întotdeauna ca pe o fată vioaie.

— Şi mie mi s-a întâmplat de multe ori să constat că fac astfel de greşeli, spuse Elinor, să apreciez greşit firea cuiva într-o privinţă sau alta închipuindu-mi că oamenii sunt mult mai veseli sau mai gravi, sau mai deştepţi sau mai proşti decât sunt în realitate şi nici nu ştiu să spun de ce, de unde anume a provenit această impresie greşită. Uneori te conduci după ceea ce îţi spun ei înşişi despre ei de multe ori după ceea ce îţi spun alţii de ei, fără să stai să te gândeşti şi să apreciezi singur.

— Dar credeam că e bine să ne conducem numai după părerea altora, Elinor, spuse Marianne. Credeam că am fost înzestrate cu judecată, numai ca să ne-o aservim judecăţii celor din jurul nostru. Astea sunt concepţiile tale, după câte ştiu.

— Nu, Marianne, niciodată. Concepţiile mele n-au tins spre aservirea înţelegerii. Ceea ce am încercat să influenţez n-a fost decât comportarea. Nu trebuie să mă înţelegi greşit. Mărturisesc că sunt vinovată de a fi dorit adeseori ca tu să dai cunoştinţelor noastre, în general, mai multă atenţie; dar te-am sfătuit eu vreodată să le adopţi sentimentele şi să te conformezi judecăţii lor în problemele serioase?

— Asta înseamnă că n-ai reuşit s-o faci pe sora ta să-ţi adopte ideile de politeţe generală, îi spuse Edward lui Elinor. Nu câştigi de loc teren?

— Dimpotrivă, răspunse Elinor uitându-se cu mult subînţeles la Marianne.

— Părerea mea, spuse el, este exact aceeaşi, dar mi-e teamă că în ceea ce priveşte punerea ei în practică seamăn mai mult cu sora ta. Nu vreau niciodată să jignesc pe cineva, dar sunt de o timiditate prostească, aşa încât adesea dau impresia că nu sunt destul de atent,

când de fapt nu sunt reţinut decât de stinghereala mea firească. M-am gândit de multe ori că natura trebuie să mă fi destinat societăţii unor oameni simpli; nu mă simt de loc la îndemână printre oamenii de bună condiţie pe care nu-i cunosc îndeaproape.

— Dar Marianne e nepoliticoasă nu din pricină că ar fi timidă, spuse Elinor.

— Îşi dă prea bine seama de valoarea ei ca să-i fie ruşine când n-are rost, replică Edward. Timiditatea nu e decât efectul unui sentiment de inferioritate de un fel sau altul. Dacă m-aş putea convinge că felul meu de a fi este firesc şi elegant, n-aş mai fi timid.

— Dar ai fi oricum rezervat, spuse Marianne, şi asta-i şi mai rău.

Edward tresări:

— Rezervat! Sunt oare rezervat, Marianne?

— Sigur, eşti foarte rezervat.

— Nu înţeleg ce vrei să spui, răspunse el, roşindu-se. Rezervat! Dar cum, în ce fel? Dar ce-ar trebui să-ţi spun? Ce-ţi trece prin gând?

Elinor fu foarte surprinsă să-l vadă atât de emoţionat, dar încercând să schimbe subiectul cu o glumă îi spuse:

— N-o cunoşti destul de bine pe sora mea ca să ştii ce vrea să spună? Nu ştii că ea-i consideră rezervaţi pe toţi cei ce nu vorbesc la fel de repede ca ea şi care nu se extaziază de aceleaşi lucruri ca şi ea?

Edward nu-i răspunse. Deveni iar grav şi gânditor, cum nu se poate mai grav şi mai gânditor şi rămase un timp tăcut şi mohorât.

XVIII

ELINOR FU FOARTE NECĂJITĂ să-şi dea seama de starea de deprimare în care se afla prietenul ei. Vizita lui n-o putea bucura pe deplin când îşi dădea seama că această vizită nu e chiar un prilej de încântare pentru el. Era evident că e nefericit; Elinor ar fi vrut să fie la fel de evident că ea se bucură din partea lui de aceeaşi afecţiune de care era sigură că se bucurase altădată; dar sentimentele ce-i purta păreau foarte nesigure în acele momente şi felul rezervat ce-l manifestă la un moment dat faţă de ea era în contradicţie cu privirea înflăcărată ce i-o aruncase cu o clipă înainte.

A doua zi de dimineaţă, înainte ca ceilalţi să fi coborât, se întâlni cu Elinor şi cu Marianne în camera în care luau micul dejun; Marianne, care întotdeauna dorea pe cât putea să-i ajute să fie fericiţi, îi lăsă în curând singuri. Dar nu urcase nici jumătate din trepte că auzi uşa salonaşului deschizându-se şi, întorcându-se, fu foarte surprinsă să-l vadă pe Edward ieşind.

— Mă duc până-n sat să văd ce-mi mai fac caii, spuse el, tot nu sunteţi voi gata să luaţi micul dejun; am să mă întorc numaidecât.

Edward se întoarse exprimându-şi din nou admiraţia pentru frumuseţea priveliştilor de prin împrejurimi: în drumul său spre sat văzuse multe părţi ale văii în toată splendoarea lor; şi satul însuşi, situat la o mai mare altitudine decât vilişoara lor, oferea o vedere generală a întregii regiuni, care-l încântase foarte mult. Acest subiect acapară atenţia Mariannei; tocmai începuse să-şi exprime

propria ei admiraţie pentru aceste privelişti şi să-l chestioneze cu de-amănuntul în legătură cu tot ce îl impresionase în mod deosebit, când Edward o întrerupse spunând:

— Marianne, să nu-mi pui prea multe întrebări: ştii doar că nu mă prea pricep la ce e pitoresc, şi am să te supăr prin ignoranţa şi lipsa mea de gust dac-o să intrăm în detalii. În loc să spun despre dealuri că sunt semeţe am să zic că sunt abrupte; în loc să descriu suprafeţele ca fiind colţuroase şi neregulate, am să spun că sunt neobişnuit de sălbatice; şi-am să declar că obiectele din zare, pe care nu le pot distinge prea bine, sunt neclare din pricina unui abur uşor, care pluteşte în atmosferă. Trebuie să te mulţumeşti cu admiraţia despre care-ţi pot vorbi cu toată sinceritatea. Consider că împrejurimile sunt foarte frumoase, dealurile sunt prăpăstioase, pădurile par a fi bogate în lemn de bună calitate, valea e tihnită şi bine adăpostită, cu pajişti bogate, iar ici şi colo, cu cochete căsuţe ţărăneşti. Este exact ceea ce consider eu a fi o regiune plăcută, pentru că îmbină utilul cu frumosul – şi aş îndrăzni chiar să spun că e şi o regiune plină de pitoresc pentru că o admiri tu; mi-o pot cu uşurinţă închipui ca fiind plină de stânci şi promontorii, de muşchi cenuşiu şi de cătină, dar toate astea pe mine mă lasă destul de rece. Nu mă pricep de loc la pitoresc.

— Mi-e teamă că ai foarte multă dreptate, replică Marianne, dar nu înţeleg de ce te făleşti cu asta.

— Presupun, spuse Elinor, că pentru a evita o anumită afectare, Edward cade într-alta. Pentru că el îşi închipuie că mulţi pretind că admiră natura mult mai mult decât se întâmplă în realitate, şi i-e silă de asemenea pretenţii, afectând o indiferenţă mai pronunţată şi mai puţin discernământ în apreciere decât are de fapt. Este pretenţios şi vrea să aibă şi el o afectare a lui.

— E foarte adevărat, spuse Marianne, că admiraţia pentru frumuseţile naturii a devenit de o banalitate îngrozitoare. Toată lumea are pretenţia că simte şi

încearcă să descrie cu gustul şi eleganţa aceluia care a definit pentru prima oară frumosul pitoresc. Detest orice limbaj banal; şi uneori nu mi-am exprimat cu glas tare simţămintele, tocmai pentru că n-am putut găsi cuvintele potrivite să le descrie, în afara acelora prea uzate şi cu totul golite de conţinut din pricina banalităţii lor.

— Sunt convins, spuse Edward, că tu simţi într-adevăr întreaga desfătare pe care spui că ţi-o oferă un peisaj frumos. Dar în schimb sora ta trebuie să-mi permită să nu simt mai mult decât mărturisesc. Îmi place o privelişte frumoasă, dar nu din cauză c-aş găsi în ea elemente pitoreşti. Nu-mi plac copacii strâmbi, răsuciţi şi diformi, îi admir mult mai mult când sunt înalţi, drepţi şi sănătoşi. Nu-mi plac căsuţele decăzute, ruinate. Nu mă dau în vânt după urzici, ciulini sau florile de pe bărăgan. Îmi face mai multă plăcere să privesc o căsuţă ţărănească tihnită, decât un turn de strajă, şi-o ceată de ţărani curaţi şi fericiţi îmi sunt cu mult mai mult pe plac decât cei mai grozavi bandiţi din lume.

Marianne îl privea uluită pe Edward, fiindu-i milă pentru sora ei. Dar Elinor nu făcu decât să râdă.

Nu mai insistară asupra subiectului; şi Marianne tăcu o vreme, gânditoare, până când atenţia îi fu deodată atrasă de ceva. Şedea lângă Edward şi atunci când acesta întinse mâna să ia ceaiul pe care i-l oferea doamna Dashwood, observă foarte clar pe unul dintre degetele lui un inel cu o şuviţă de păr în mijloc.

— Nu te-am mai văzut până acum purtând vreun inel, Edward!, exclamă ea. E părul lui Fanny? Îmi aduc aminte că ţi-a făgăduit să-ţi dea o şuviţă. Dar îmi închipuiam că părul ei e mai închis la culoare.

Marianne spuse ceea ce îi trecuse prin minte, fără să se gândească prea mult; dar când îşi dădu seama cât de mult îl supărase pe Edward cu vorbele ei enervarea ce-o simţi vorbind fără să se gândească, o întrecu cu mult pe a lui. Edward roşi până-n vârful urechilor şi aruncându-i în grabă o privire lui Elinor, spuse:

— Da, e părul surorii mele. Ştii, când este montat în inel îşi schimbă nuanţa.

Elinor îi întâlni privirea şi păru şi ea intimidată. Pricepu şi ea tot atât de repede ca şi Marianne că şuviţa de păr e chiar a ei; singura deosebire în concluziile la care ajunseră fu aceea că Marianne considera că bucla îi fusese dată în dar de Elinor, pe când Elinor era convinsă că el trebuie să şi-o fi procurat furând-o sau folosind vreun alt şiretlic de care ea n-avea cunoştinţă; oricum nu era dispusă să considere fapta lui drept un afront; şi făcându-se că n-a băgat în seamă ce se întâmplase, începu numaidecât să vorbească despre altceva, hotărându-se în sinea ei să nu piardă niciun prilej de a-şi arunca din nou ochii asupra buclei spre a fi cu totul sigură că este exact de nuanţa părului ei.

Edward nu se simţi la largul lui o bună bucată de vreme, devenind, încetul cu încetul tot mai distrat. Fu foarte grav toată dimineaţa. Marianne îşi făcu reproşuri amare pentru ceea ce spusese; dar poate şi-ar fi iertat-o mai uşor, de-ar fi ştiut cât de puţin se necăjise sora ei.

Înainte de amiază fură vizitaţi de sir John şi de doamna Jennings, care, auzind că la vilă sosise un domn, veniră să facă şi ei cunoştinţă cu musafirul. Ajutat de soacra lui, sir John descoperi foarte curând că numele de Ferrars începe cu litera F. Şi această constatare avea să devină un izvor suculent de noi tachinării la adresa credincioasei Elinor, tachinării de care nu se folosiră chiar în ziua aceea, numai datorită faptului că abia făcuseră cunoştinţă cu Edward. Dar, aşa cum stăteau lucrurile, Elinor îşi dădu seama, din câteva priviri pline de înţeles, cât de departe ajunseseră cu presupunerile bazându-se pe cele ce aflaseră de la Margaret.

Nu se întâmpla niciodată ca sir John să facă o vizită familiei Dashwood şi să o invite la masă, la conac, a doua zi, sau să nu le poftească pe cele patru doamne să ia ceaiul cu ei în seara respectivă. De data aceasta, pentru a-şi arăta toată politeţea faţă de vizitatorul lor, la a cărui

distracţie se simţea obligat să contribuie şi el, îi pofti atât la masă cât şi la ceai.

— Trebuie să luaţi ceaiul cu noi astă-seară, spuse el, căci nu suntem decât între noi; iar mâine trebuie neapărat să luaţi masa cu noi pentru că o să avem o mulţime de oaspeţi.

Doamna Jennings sublinie şi ea această necesitate:

— Şi nu se ştie dacă n-o să aranjaţi şi vreo serată dansantă, spuse ea. Şi asta o să te ispitească pe dumneata, domnişoară Marianne.

— O serată dansată! exclamă Marianne. Imposibil! Şi cine o să danseze?

— Păi cum cine! Dumneavoastră, familia Carey, familia Whitaker... Păi sigur... Dar ce-ţi închipui dumneata că nimeni nu mai poate dansa dac-a plecat o anumită persoană, căreia n-am să-i spun numele?

— Ce n-aş da ca Willoughby să fie şi el cu noi, exclamă sir John.

Aceste cuvinte, cât şi îmbujorarea din obrajii Mariannei, îl făcură pe Edward să devină din nou bănuitor.

— Dar cine mai e şi Willoughby ăsta? o întrebă el, cu glas scăzut, pe Elinor, alături de care şedea.

Aceasta îi spuse repede cine era Willoughby. Figura Mariannei spunea încă şi mai multe. Îi fu de ajuns lui Edward să înţeleagă nu numai cele la care se refereau cei de faţă, ci şi anumite expresii ale Mariannei care-l nedumeriseră; şi când musafirii plecară, se duse drept la ea şi-i spuse în şoaptă:

— Am ghicit... Să-ţi spun ce-am ghicit?

— Ce vrei să zici?

— Să-ţi spun?

— Sigur că da.

— Ei bine, află atunci că am ghicit că domnul Willoughby vânează.

Marianne se simţi uimită şi încurcată, dar nu putu să nu zâmbească, dându-şi seama de şiretenia potolită a felului său de a fi şi după ce tăcu o clipă, spuse:

— O, Edward! Cum poţi să vorbeşti în felul acesta? Dar va veni timpul sper, ba chiar sunt sigură, când are să-ţi placă...

— Nici nu mă îndoiesc, răspunse Edward, oarecum uimit de seriozitatea şi căldura cu care vorbea; căci dacă nu şi-ar fi închipuit că totul nu este decât o glumă care să-i amuze în general cunoştinţele, bizuindu-se pe un fleac sau pe o nimica toată între ea şi domnul Willoughby, nici n-ar fi îndrăznit să aducă vorba despre asta.

XIX

EDWARD RĂMASE O SĂPTĂMÂNĂ la vilă şi fu insistent rugat de doamna Dashwood să stea mai mult; dar, ca şi cum ar fi vrut să se autopedepsească, îşi manifestă hotărârea de a-şi părăsi prietenele tocmai când se simţea mai bine în societatea lor. Deveni mult mai vesel în ultimele două-trei zile, deşi starea lui de spirit mai era încă foarte inegală – îşi manifesta tot mai mult preferinţa pentru casa lor şi pentru împrejurimi – nu vorbea niciodată despre plecarea lui fără să ofteze – le declară că nici nu ştie cum are să-şi petreacă timpul liber după ce va pleca – nici nu ştie bine unde se va duce când le va părăsi – şi totuşi, de plecat trebuia să plece. Nicicând nu i se păruse că un răstimp de o săptămână poate trece atât de repede – nici nu-i venea să creadă că şi trecuse. Asta o declară de mai multe ori; mai spuse şi alte lucruri, care subliniau dispoziţia lui sufletească, contrazicându-i acţiunile. Şederea lui la Norland îi displăcea; detesta să stea la Londra; şi cu toate acestea trebuia să se ducă fie la Norland, fie la Londra. Le preţuia amabilitatea mai mult ca orice şi era cel mai fericit om când se afla cu ele. Şi totuşi trebuia să le părăsească la sfârşitul săptămânii, în ciuda dorinţei lor şi a lui şi fără să fie constrâns de timp.

Elinor puse felul său ciudat de a se comporta pe seama mamei lui; şi poate că era o împrejurare fericită pentru ea, ca Edward să aibă o mamă al cărei caracter îl cunoştea atât de puţin, căci astfel ea îşi explica toate manifestările lui ciudate. Dezamăgită, totuşi, şi iritată

cum era şi uneori nemulţumită de comportarea lui schimbătoare faţă de ea, era, în general foarte dispusă să-i considere acţiunile cu aceeaşi îngăduinţă firească şi mărinimoasă care-i fusese smulsă cu destulă greutate de către mama ei, în favoarea lui Willoughby. Deprimarea lui Edward, lipsa lui de sinceritate şi de consecvenţă erau atribuite de cele mai multe ori lipsei sale de independenţă şi faptului că el cunoştea mai bine toanele şi intenţiile doamnei Ferrars. Vizita lui atât de scurtă, insistenţa sa fermă de a le părăsi, se justificau prin aceeaşi stare de dependenţă, prin aceeaşi necesitate inevitabilă de a nu avea o atitudine mai fermă faţă de mama lui. Cauza întregii lui comportări nu era alta decât vechea, bine stabilita revendicare a datoriei împotriva voinţei, a părintelui împotriva copilului. Ar fi fost bucuroasă să afle când avea să scape de aceste greutăţi, când avea să cedeze această opoziţie, când se va fi schimbat în bine doamna Ferrars şi când va fi, în sfârşit, liber fiul ei să se bucure de viaţă. Dar aceste dorinţe vane ale ei o făceau să-şi caute mângâiere, împrospătându-şi mereu încrederea în ataşamentul ce i-l dovedea Edward, amintindu-şi de toate acele semne ale afecţiunii lui faţă de ea, ce şi-o manifestase prin priviri sau vorbe ce-i scăpaseră fără să vrea în timpul şederii lui la Barton şi mai ales prin acea dovadă atât de măgulitoare, pe care o purta mereu în deget.

— Cred, Edward, îi spuse doamna Dashwood, pe când îşi luau micul dejun, în ultima zi a şederii lui acolo, că ai fi un om mai fericit dac-ai avea o profesie care să-ţi ocupe timpul şi care să te facă să capeţi interes pentru planurile şi acţiunile tale. Asta ar aduce, pe de altă parte, o oarecare nemulţumire prietenilor tăi, prin aceea că nu le-ai mai putea acorda atât de mult din timpul tău. Dar (şi aici zâmbi), ai putea profita din punct de vedere material cel puţin într-o privinţă şi anume ai şti unde să te duci când îi părăseşti.

— Vă asigur, replică el, că m-am gândit multă vreme la

problema pe care aţi pomenit-o dumneavoastră acum. Faptul că n-am fost obligat să mă preocup de afaceri, că n-am avut o profesiune cu care să mă îndeletnicesc sau să-mi ofere cât de cât independenţă a fost, este şi va fi probabil întotdeauna pentru mine, o mare nenorocire. Dar din nefericire oroarea mea de tot ce e ordinar, împărtăşită şi de prietenii mei, m-a făcut ceea ce sunt, o fiinţă trândavă şi neajutorată. Nu ne-am putut niciodată înţelege în ceea ce priveşte alegerea unei profesii. Eu unul am preferat întotdeauna veşmintele preoţeşti. Dar pentru familia mea nu era o profesiune destul de distinsă. Mi-au recomandat armata, dar aceasta era mult prea distinsă pentru mine. Roba – precum s-a convenit – era îndeajuns de elegantă: mulţi tineri, care au studiat dreptul la Londra, au făcut o figură foarte frumoasă în cercurile cele mai alese, plimbându-se prin oraş în trăsurele foarte cochete. Dar n-aveam nicio înclinaţie pentru studierea dreptului, nici măcar în aspectele lui mai tainice, cu care familia mea ar fi fost de acord. Cât priveşte marina, ea avea moda de partea ei, dar eram prea vârstnic când s-a luat pentru prima dată în discuţie posibilitatea de a mă dedica ei; şi, în cele din urmă, cum nu era neapărat nevoie să am o profesie şi cum puteam fi la fel de sclivisit şi de luxos şi fără să port cu tot dinadinsul o tunică de ofiţer, s-a ajuns la concluzia că lipsa de ocupaţie este cât se poate de avantajoasă şi onorabilă şi un tânăr de optsprezece ani nu are în general o înclinaţie foarte serioasă de a se ocupa neapărat cu ceva, ca să poată rezista solicitărilor celor apropiaţi lui de a nu face nimic. Am fost aşadar trimis la Oxford şi de atunci n-am mai făcut nimic aşa cum se şi cade.

— Şi cum lipsa de activitate nu te-a făcut să fii fericit, presupun că urmarea acestui fapt va fi că băieţii tăi vor fi educaţi să aibă tot atâtea ocupaţii, îndeletniciri, profesii şi meserii cât şi ai lui Calumella, spuse doamna Dashwood.

— Ei vor fi educaţi în aşa fel, replică Edward cu seriozitate, încât să-mi semene cât mai puţin cu putinţă;

ca sentimente, ca acţiuni, ca rang, ca tot.

— Haide, haide, Edward; asta nu-i decât o izbucnire a proastei dispoziţii în care te afli. Acum eşti cam trist şi-ţi închipui că toţi cei ce nu sunt ca tine sunt neapărat fericiţi. Dar adu-ţi aminte că mâhnirea ce ţi-o produce despărţirea de prieteni dragi este uneori resimţită de oricine, indiferent de educaţie sau cin. Încearcă, să-ţi cunoşti propria fericire. Pentru asta n-ai nevoie decât de răbdare – sau spune-i speranţă, ca să-i asigure aceea independenţă pe care o doreşti cu atâta nerăbdare; este de datoria ei, şi va fi, va deveni cu siguranţă, în scurtă vreme, un prilej de fericire pentru ea ca tu să nu-ţi iroseşti tinereţea în nemulţumire. Câte nu se pot schimba în câteva luni?

— Cred, replică Edward, că pentru mine ar trebui să treacă multe luni ca să-mi aducă vreun bine.

Această stare deznădăjduită de spirit – deşi nu-i putu fi transmisă doamnei Dashwood – îi făcu pe toţi să sufere mai mult când se despărţiră de Edward, ceea ce se întâmplă foarte curând după aceea şi-o făcu pe Elinor mai ales să încerce un sentiment de amărăciune, pe care se trudi, încetul cu încetul să şi-l înăbuşe. Dar cum era hotărâtă să nu se lase în voia lui şi să facă tot ce-i sta în putinţă pentru a nu le da mamei şi surorilor ei impresia că suferă mai mult decât ele, ea nu adoptă metoda atât de judicioasă folosită de Marianne într-o ocazie asemănătoare, şi anume să-şi sporească şi să-şi întărească mâhnirea prin tăcere, singurătate şi lipsă de activitate. Mijloacele ce le folosiră cele două surori fură la fel de deosebite ca şi obiectivele lor, fiind în egală măsură potrivite pentru propăşirea acestora.

De îndată ce el plecă, Elinor se aşeză la masa de desen, făcându-şi de lucru toată ziua şi neîncercând nici să-i pomenească numele şi nici să-l evite, păru a da tot atâta importanţă preocupărilor fireşti ale familiei ei ca de obicei; şi dacă, prin această comportare nu-şi potoli amărăciunea, reuşi cel puţin să nu şi-o sporească în mod

inutil, cruţându-şi astfel mama şi surorile de o grijă în plus.

Această comportare total opusă felului de a fi al Mariannei nu i se păru de loc meritorie acesteia, după cum propria ei comportare nu i se păruse de loc nelalocul ei. Expedia cu multă uşurinţă problema stăpânirii de sine: era imposibilă în cazul afecţiunilor profunde şi nu era de loc lăudabilă în cazul acelora potolite. Nu îndrăznea să nu recunoască faptul că sentimentul surorii ei era într-adevăr potolit, deşi îi era ruşine să admită acest lucru; în ceea ce priveşte profunzimea afecţiunii pe care ea o simţea faţă de sora ei, apoi cea mai concludentă dovadă în această privinţă era aceea că încă o mai iubea şi o mai respecta. În ciuda acelei convingeri umilitoare.

Fără să se izoleze de familia ei sau fără să plece de acasă, hotărâtă să o evite căutând singurătatea, sau stând trează toată noaptea lăsându-se în voia gândurilor, Elinor constată că fiecare zi îi dă suficient răgaz să se gândească la Edward şi la comportarea lui cu tandreţe, cu compasiune, cu aprobare, cu dezaprobare şi cu îndoială, potrivit unei game variate ce i-o oferea starea ei de spirit în diferite momente. Nenumărate erau ocaziile când, nu că mama şi surorile ei n-ar fi fost de faţă, ci din pricina îndeletnicirilor lor, nu puteau sta de vorbă între ele, aşa că era ca şi când ar fi fost singură. Era inevitabil să-şi lase gândurile în voie; şi ele nu puteau fi încătuşate altfel; şi cum subiectul o interesa foarte mult, trecutul şi viitorul răsăreau mereu proaspete în minte, îi ocupau atenţia, îi absorbeau memoria, judecata şi fantezia.

Dintr-o astfel de reverie fu trezită de nişte musafiri, într-o dimineaţă, la scurtă vreme după plecarea lui Edward, pe când stătea la masa de desen. Întâmplarea făcea să fie singură în casă. Zgomotul ce se produse când se închise portiţa ce permitea accesul pe pajiştea verde din faţa casei, îi atrase privirea înspre fereastră şi zări un grup destul de numeros de persoane apropiindu-se de uşă. Printre ele se găseau sir John, lady Middleton şi

doamna Jennings, dar mai erau încă două persoane, un domn şi o doamnă, care îi erau cu desăvârşite necunoscuţi. Şedea lângă fereastră; şi de îndată ce sir John dădu cu ochii de ea, îi lăsă pe ceilalţi să îndeplinească ceremonia de a bate la uşă şi călcând de-a dreptul pe iarbă, o sili să deschidă fereastra ca să vorbească cu el, deşi distanţa dintre fereastră şi uşă era atât de mică încât era aproape imposibil să vorbeşti la geam fără să fii auzit de cei de la uşă.

— După cum vezi, zise el, ţi-am adus nişte musafiri. Cum îţi place de ei?

— Sst! Au să te-audă.

— Nu-i nimic dacă m-aud. Nu-i decât familia Palmer. Charlotte e foarte drăguţă, pe cinstea mea. Poţi s-o vezi dacă te uiţi într-acolo.

Dar cum Elinor era sigură că oricum avea să o vadă peste câteva clipe, îl rugă s-o scuze.

— Dar unde-i Marianne? A fugit când ne-a văzut venind? După câte văd, pianu-i deschis.

— Cred că e la plimbare.

Între timp sosi şi doamna Jennings, care nu avu destulă răbdare să aştepte să i se deschidă uşa, pentru a-şi putea debita povestea ei. Veni până la fereastră strigând:

— Bună, drăguţo. Ce mai face doamna Dashwood? Şi unde sunt surorile tale? Cum! Eşti singurică? Atunci, cred că eşti bucuroasă de oaspeţi. Am venit cu ginerele şi cu cealaltă fiică a mea să vi-i prezint. Ce repede au mai venit! Aseară, pe când ne luam ceaiul, am avut impresia c-aud o trăsură, dar nici prin cap nu mi-a trecut c-ar putea fi ei. Nu m-am gândit la altceva decât că putea să se fi întors colonelul Brandon, aşa că i-am spus lui sir John că am impresia că aud o trăsură şi că presupun că trebuie să fie colonelul Brandon, care se înapoiază...

În timp ce doamna Jennings îi istorisea toate acestea, Elinor fu silită s-o părăsească spre a-i primi pe ceilalţi musafiri: lady Meddleton îi prezentă cele două persoane pe care nu le cunoştea; în acelaşi timp, doamna

Dashwood şi Margaret coborâră şi ele şi se aşezară cu toţii să se uite unii la alţii, doamna Jennings continuându-şi istorisirea pe când străbătea coridorul spre a intra în salon, însoţită de sir John.

Doamna Palmer era cu câţiva ani mai tânără decât lady Middleton şi complet deosebită de sora ei, în toate privinţele. Era scundă şi durdulie şi avea o faţă drăgălaşă, ce trăda o profundă bună-dispoziţie. Comportarea ei nu era nici pe departe la fel de elegantă ca aceea a surorii ei, dar era cu mult mai atrăgătoare. Intră zâmbind şi surâse tot timpul cât dură vizita, în afară de câteva momente în care râse şi apoi zâmbi din nou, la plecare. Soţul ei era un tânăr grav, de vreo douăzeci şi cinci, douăzeci şi şase de ani, cu un aer mai monden şi mai înţelept decât al soţiei lui, dar mai puţin dornic de a i se face pe plac sau de a fi agreabil. Intră în odaie cu un aer important, se înclină uşor în faţa doamnelor, fără să scoată un cuvânt şi, după ce cercetă în grabă înfăţişarea lor şi a casei luă un ziar de pe masă şi-l citi tot timpul cât rămase acolo.

Doamna Palmer, care, dimpotrivă, era foarte înzestrată de la natură cu o predispoziţie de a fi politicoasă şi fericită în aceeaşi măsură, nici nu se aşezase bine că şi începu să-şi exprime admiraţia faţă de salonaşul în care erau adunaţi şi faţă de tot ce se mai afla în el.

— Ia uite ce odaie încântătoare! N-am văzut niciodată ceva mai fermecător! Îţi dai seama, mămico, cât de mult s-a schimbat în bine de când n-am mai fost pe aici! Am considerat-o întotdeauna, doamnă (întorcându-se spre doamna Dashwood), ca fiind un colţişor plăcut, dar dumneavoastră aţi reuşit să-l faceţi să devină de-a dreptul încântător. Uită-te, numai, surioară, ce agreabile sunt toate! Cum mi-aş mai dori şi eu o asemenea casă! Dumneata nu, domnule Palmer?

Domnul Palmer nu-i răspunse şi nici măcar nu-şi ridică ochii de pe ziar.

— Domnul Palmer nu ne-aude, spuse ea râzând, uneori nu m-aude de loc. E ridicol, zău aşa!

Ideea i se păru doamnei Dashwood cu totul inedită. Nu era obişnuită să găsească ceva de haz în lipsa de atenţie a celorlalţi, şi nu putu să nu-i privească cu surprindere pe amândoi.

Între timp, doamna Jennings continua să vorbească aproape strigând, povestind mai departe cât fusese de mirată să-şi vadă rudele cu o seară în urmă, şi nu se opri până ce nu le istorisi totul. Doamna Palmer râse din toată inima când îşi aduse aminte de uimirea lor şi toată lumea conveni, de vreo două, trei ori că fusese o surpriză cât se poate de plăcută.

— Vă puteţi, cred, închipui, cât de mult ne-am bucurat cu toţii când i-am văzut, adăugă doamna Jennings, aplecându-se spre Elinor şi vorbindu-i cu glas scăzut, de parcă ar fi avut intenţia să nu mai fie auzită de altcineva, deşi Elinor se afla tocmai în partea opusă a încăperii; dar, oricum nu pot să nu doresc ca ei să fi călătorit mai încet şi nici să nu fi făcut un drum atât de lung, căci trebuie să vă spun că au venit prin Londra, unde-au avut nişte treburi, fiindcă ştiţi (şi aici dădu din cap cu mult înţeles, arătând spre fiica ei) că n-ar fi trebuit să facă aşa ceva, în situaţia ei. Azi dimineaţă am vrut s-o las acasă să se odihnească, dar ea a insistat să vină cu noi; ţinea atât de mult să vă cunoască pe toate!

Doamna Palmer râse şi spuse că n-o să păţească nimic.

— Aşteaptă să nască în februarie, continuă doamna Jennings.

Lady Middleton nu mai putu suporta o asemenea conversaţie şi de aceea îşi dădu osteneala să-l întrebe pe domnul Palmer dacă e ceva interesant în ziar.

— Nu, absolut nimic, replică el, continuându-şi lectura.

— Uite că vine şi Marianne, exclamă sir John. Ei, Palmer, acum are să-ţi fie dat să vezi o fată nemaipomenit de drăguţă.

Se duse imediat în antreu, deschise uşa şi-o introduse chiar el. De îndată ce intră în odaie, doamna Jennings o întrebă dacă nu cumva a fost la Allenham; şi doamna

Palmer râse cu atâta poftă când auzi întrebarea, încât toată lumea îşi dădu seama că-i cunoaşte dedesubturile. Când Marianne intră în salonaş, domnul Palmer îşi ridică ochii de pe ziar, o privi fix câteva clipe după care se întoarse la ziarul lui. Doamna Palmer descoperi desenele ce atârnau pe pereţi, de jur împrejurul camerei. Se ridică să le cerceteze mai îndeaproape.

— Doamne, cât mai sunt de frumoase! Zău, o adevărată încântare! Uită-te numai la ele, mămicuţo, cât sunt de drăguţe! După părerea mea sunt de-a dreptul delicioase; aş putea să mă tot uit la ele...

Apoi se aşează la loc şi curând uită complet de existenţa lor în odaie.

— Când lady Middleton se ridică să plece, domnul Palmer se ridică şi el, puse ziarul pe masă, se întinse şi se uită, pe rând, la toţi.

— Ai dormit, iubitule? îl întrebă soţia lui râzând.

El nu-i răspunse; după ce mai examină o dată salonaşul, făcu doar observaţia că e cam scund şi că are tavanul strâmb. Apoi făcu plecăciunea de rigoare şi plecă împreună cu ceilalţi.

Sir John insistă foarte mult să vină cu toatele ca să petreacă la Barton Park a doua zi. Doamna Dashwood, care nu vroia să ia masa cu ei mai des decât luau ei masa la vilă, îl refuză hotărâtă, în ceea ce o privea; fetele ei n-aveau decât să facă cum le place. Dar ele nu erau de loc curioase să vadă cum mănâncă doamna şi domnul Palmer şi nici nu se puteau aştepta ca ei să le poată oferi vreo altă plăcere. Încercară, aşadar, să se scuze şi ele, vremea era nesigură şi era puţin probabil să fie frumos a doua zi. Dar sir John nu se dădu bătut – o să trimită trăsura să le ia şi ele trebuie neapărat să vină. Lady Middleton le îndemnă şi ea cu insistenţă să accepte invitaţia, deşi nu stărui să vină şi mama lor. Doamna Jennings şi doamna Palmer îşi alăturară şi ele rugăminţile lor – cu toţii păreau la fel de dornici în a evita să ia masa în familie; şi domnişoarele Dashwood n-avură încotro şi fură nevoite să

accepte.

— Dar de ce ne tot poftesc? întrebă Marianne, de îndată ce plecară. Se spune că chiria pe care le-o plătim e destul de mică; dar dac-o să trebuiască să luăm masa la Barton Park, ori de câte ori ne vine sau le vine câte un musafir, apoi înseamnă că e totuşi foarte scump plătită.

— Invitându-ne atât de des acum, spuse Elinor, nu fac altceva decât să fie la fel de politicoşi şi de amabili cu noi cum erau şi acum câteva săptămâni. Dacă petrecerile lor au ajuns să fie monotone şi plictisitoare, schimbarea nu vine de la ei. Trebuie să-i căutăm pricina în altceva.

XX

A DOUA ZI, PE CÂND DOMNIŞOARELE Dashwood intrară pe o uşă în salonul de la Barton Park, doamna Palmer intră în fugă pe cealaltă, arătând la fel de bine dispusă şi de veselă ca şi pân-atunci. Le luă afectuoasă de mână şi-şi exprimă profunda încântare de a le revedea:

— Îmi pare atât de bine să vă văd! spuse ea, aşezându-se între Elinor şi Marianne; căci vremea e aşa de urâtă, încât mi-era teamă că n-o să puteţi veni, ceea ce ar fi fost îngrozitor, pentru că noi plecăm mâine. Ştiţi, trebuie să plecăm, pentru că familia Weston vine la noi săptămâna viitoare. Vizita noastră aici a fost cu totul întâmplătoare; n-am ştiut nimic de ea până când caleaşca noastră n-a tras la poartă şi atunci domnul Palmer m-a întrebat dacă vreau să merg cu el la Barton. E atât de caraghios! Nu-mi spune niciodată nimic! Îmi pare tare rău că nu mai putem rămâne; dar, o să ne-întâlnim noi la Londra, foarte curând, sper.

Fură nevoite să o lămurească asupra zădărniciei unor asemenea speranţe.

— Să nu veniţi la Londra! exclamă râzând doamna Palmer; dar o să mă dezamăgiţi foarte tare. Aş putea să vă fac rost de cea mai cochetă casă din lume, chiar lângă casa noastră, în Hanover Square. Zău că trebuie să veniţi. Am să fiu într-adevăr fericită să vă însoţesc şi să vă prezint în lume oricând, până ce-o să-mi vină sorocul, în caz că doamnei Dashwood n-o să-i facă plăcere să iasă în public.

Îi mulţumiră, dar fură obligate să reziste tuturor rugăminţilor.

— Vai, scumpule, îi spuse doamna Palmer soţului ei, care tocmai intrase în salon, trebuie să mă ajuţi să le conving pe domnişoarele Dashwood să vină la Londra în iarna asta.

Scumpul nu-i răspunse; după ce se înclină uşor în faţa doamnelor, începu să se plângă de vreme.

— Vai ce îngrozitoare mai e! spuse el. O vreme ca asta te face să-ţi fie silă de toţi şi de toate. Ploaia aduce o atmosferă mohorâtă şi afară, şi în casă. Te face să-ţi deteşti toate cunoştinţele. Cum de-şi permite sir John să n-aibă o sală de biliard în casa lui? Cât sunt de puţini oamenii care ştiu ce înseamnă confortul! Sir John e la fel de prost ca şi vremea.

Curând se adunară şi ceilalţi.

— Mi-e teamă, domnişoară Marianne, zise sir John, că astăzi n-ai putut să-ţi faci obişnuita plimbare până la Allenham.

Marianne adoptă un aer foarte grav şi nu spuse nimic.

— Hai, nu te mai preface, spuse doamna Palmer, căci cunoaştem toată povestea, crede-mă; şi-ţi admir foarte mult gustul, căci după părerea mea e un bărbat extrem de chipeş. Casa noastră de la ţară nu e prea departe de a lui, cel mult zece mile, cred.

— Mai precis, treizeci, spuse soţul ei.

— Bine, bine, diferenţa asta nu contează prea mult. N-am fost niciodată pe la el, dar se spune că are o casă foarte drăguţă

— Ei, pe naiba; în viaţa mea n-am văzut ceva mai hâd, spuse domnul Palmer.

Marianne nu scoase o vorbă, dar faţa îi trăda interesul ce-l manifesta faţă de acest schimb de cuvinte.

— E foarte urâtă? continuă doamna Palmer. Atunci probabil că se refereau la altă casă.

Când se aşezară în jurul mesei din sufragerie, sir John observă cu regret că nu sunt decât opt cu toţii:

— Draga mea, îi spuse el soţiei lui, e de-a dreptul supărător să fim atât de puţini. De ce n-ai poftit la masă şi familia Gilbert?

— Nu ţi-am mai spus, sir John, când am vorbit despre asta ultima oară, că nu se face să-i invităm? Ei au luat masa la noi ultima dată.

— Dumneata şi cu mine, sir John, spuse doamna Jennings, n-am mai ţine seama de atâtea reguli de politeţe.

— Atunci aţi fi foarte prost crescuţi, exclamă domnul Palmer.

— Iubitule, îi spuse soţia lui râzând, ca de obicei. Tu îi contrazici pe toţi. Ştii că eşti foarte nepoliticos?

— Nu ştiam că dacă îi spun mamei tale că e prost crescută, contrazic pe cineva.

— Ah, n-ai decât să mă insulţi cât pofteşti, spuse plină de îngăduinţă bătrâna doamnă; mi-ai luat-o pe Charlotte de pe umeri, şi-acum nu mi-o mai poţi da înapoi. Aşa că tot eu sunt cea avantajată.

Charlotte râse cu poftă, gândindu-se că bărbatul ei nu mai poate scăpa de ea; şi îi spuse triumfătoare că nu-i pasă cât de dezagreabil se poartă cu ea, din moment ce n-are încotro şi trebuie să trăiască alături de ea. Ar fi fost imposibil să existe cineva mai îngăduitor sau mai ferm hotărât de a fi fericit decât doamna Palmer. Studiata indiferenţă, insolenţă şi nemulţumire a soţului ei n-o supărau câtuşi de puţin, şi când el o certa sau o insulta, ea se distra copios.

— Domnul Palmer e-atât de caraghios! îi şopti ea lui Elinor. E întotdeauna prost dispus.

După ce-l observă câtva timp, Elinor nu se simţi înclinată să-l creadă a fi cu adevărat prost dispus sau prost crescut cum vroia el să pară. Poate că devenise puţin urâcios când îşi dăduse seama, aşa cum li se întâmplă multor bărbaţi, că fiind în mod inexplicabil prea mult influenţat de frumuseţea feminină, devenise soţul unei gâsculiţe – dar ea ştia că prea mulţi bărbaţi înţelepţi

fac astfel de gafe pentru ca acest lucru să-i supere pentru prea multă vreme. După câte îşi închipuia ea, comportarea lui dispreţuitoare faţă de toată lumea, cât şi felul în care-şi bătea joc de toate, nu erau de fapt decât consecinţa dorinţei lui de a fi un om distins. Era o încercare de a părea superior altora. Scopul era prea banal ca să mai poată mira pe cineva; dar mijloacele, chiar dacă reuşeau să-i stabilească superioritatea în domeniul proastei creşteri, aveau prea puţine şanse de a-i atrage simpatia altcuiva decât a soţiei lui.

— O, dragă domnişoară Dashwood, spuse doamna Palmer, curând după aceea, vreau să vă rog, pe dumneata şi pe sora dumitale, să-mi faceţi o mare favoare. Vreţi să-mi faceţi plăcerea să veniţi şi să petreceţi câtva timp la Cleveland în preajma Crăciunului? Haide, veniţi, zău aşa – şi veniţi cât mai este şi familia Weston la noi. Nici nu vă puteţi închipui cât de fericiţi am fi! O să fie grozav! — Iubitule, i se adresă ea soţului ei, nu-i aşa că ţii şi tu foarte mult ca domnişoarele Dashwood să vină la Cleveland?

— Dar bineînţeles, replică el, cu un rânjet ironic; cu intenţia asta am şi venit în Devonshire.

— Ei, vedeţi, spuse soţia lui, acuma vă daţi seama că domnul Palmer vă aşteaptă; aşa că nu puteţi refuza invitaţia.

Amândouă se grăbiră să respingă cu hotărâre propunerea.

— Dar zău că trebuie neapărat să veniţi. Sunt sigură că are să vă facă mare plăcere. O să fie şi familia Weston la noi şi-o să petrecem de minune. Nici nu vă puteţi închipui ce locşor încântător e Cleveland; şi-n prezent suntem foarte veseli, fiindcă domnul Palmer e mai tot timpul plecat prin ţinut, făcând propagandă împotriva alegerilor; şi la noi vine acum la masă atâta lume pe care n-am mai văzut-o niciodată, încât e de-a dreptul o încântare! Dar bietul om! E din cale-afară de obositor pentru el să fie obligat să se facă agreabil tuturor.

Elinor abia putu să nu-şi trădeze amuzamentul în timp ce-şi arăta aprobarea faţă de dificultatea unei asemenea obligaţii.

— Ce plăcere o să mai fie, când are să intre-n Parlament, nu-i aşa? spuse Charlotte. Ce-am să mai râd! O să fie atât de caraghios să vezi cum toate scrisorile o să-i fie adresate: „domnului deputat”. Dar ştiţi, spune că n-are să-mi dea niciodată şi mie dreptul de a folosi un titlu oficial. Declară că n-are s-o facă. Nu-i aşa, domnule Palmer?

Dl. Palmer nici n-o băgă în seamă.

— Ştiţi, nu poate suferi să scrie, continuă ea; spune că e un lucru scârbos.

— Ba nu, spuse el, niciodată n-am spus ceva atât de ilogic. Nu trece pe seama mea cuvinte atât de vulgare.

— Ei, cred că acu vă puteţi da seama cât e de caraghios. Uite aşa se poartă-ntotdeauna. Câteodată nu-mi adresează niciun cuvânt jumătate de zi şi pe urmă te pomeneşti că spune ceva grozav de nostim – despre câte-n lună şi-n stele.

Când se întoarseră în salon, o făcu pe Elinor să se mire foarte mult întrebând-o dacă domnul Palmer nu i se pare a fi un om extraordinar de plăcut.

— Da, răspunse Elinor, pare un om foarte agreabil.

— Îmi pare atât de bine că-ţi place... Mă gândeam eu că are să-ţi fie pe plac, e atât de simpatic; şi trebuie să-ţi spun că şi dumneavoastră, dumneata şi surorile dumitale, îi plăceţi foarte mult; şi nici nu-ţi poţi închipui ce dezamăgit are să fie dacă n-o să veniţi la Cleveland. Nu pot înţelege de ce nu vreţi să ne acceptaţi invitaţia.

Elinor fu din nou nevoită să-i respingă propunerea; şi, schimbând subiectul, puse capăt rugăminţilor ei. Se gândea că e foarte probabil, că de vreme ce trăiau în aceeaşi regiune cu Willoughby, doamna Palmer le-ar putea da amănunte în plus despre caracterul acestuia, faţă de cele ce le aflaseră de la familia Middleton, care nu-l cunoştea decât prea puţin; era dornică să capete din

partea oricui o confirmare a meritelor lui, care să-i poată risipi orice umbră de teamă pentru Marianne. Începu prin a se interesa dacă-l văd des pe Willoughby la Cleveland şi dacă sunt cunoştinţe intime.

— Sigur că da, draga mea, îl cunosc foarte bine, replică doamna Palmer; nu că aş fi stat vreodată de vorbă cu el; asta nu, dar l-am văzut mereu la Londra. Întâmplarea a făcut ca într-un fel sau altul să fiu la Barton, când el era la Allenham. Mămica l-a mai văzut o dată, dar atunci eram la unchiul meu la Weymouth. Cred însă că ne-am fi putut întâlni des în Somersetshire, dacă din nefericire nu s-ar fi întâmplat să nu fim niciodată la ţară în acelaşi timp. Îmi închipui că stă foarte puţin la Combe; dar dacă ar fi stat mai mult la ţară şi tot nu cred că domnul Palmer l-ar fi vizitat, pentru că, ştii, face parte din opoziţie şi-n afară de asta casa lui e atât de departe de a noastră! Ştiu foarte bine de ce te interesezi de el; sora dumitale urmează să se căsătorească cu Willoughby. Îmi pare grozav de bine, pentru că, ştii, în cazul ăsta o să fim vecine.

— Pe cuvântul meu, spuse Elinor, dumneata ştii mult mai multe decât mine în privinţa asta, dacă ai vreun motiv să te aştepţi la această căsătorie.

— Haide, nu te mai face că nu ştii nimica, pentru că ştii doar că toată lumea vorbeşte despre asta. Te rog să mă crezi că eu am auzit de lucrul acesta când am trecut prin Londra.

— Dar cum aşa, dragă doamnă Palmer?!

— Pe cuvântul meu că-ţi spun drept. Luni de dimineaţă l-am întâlnit pe colonelul Brandon în Bond Street, chiar înainte de a părăsi noi Londra şi mi-a spus-o fără-nconjur.

— Asta mă miră foarte mult. Să fi spus colonelul Brandon una ca asta! Sunt sigură că trebuie să te fi înşelat. Nu-i stă în fire colonelului Brandon să dea informaţii unei persoane despre care ştie că n-o pot interesa lucrurile acestea, chiar dacă ele ar fi adevărate.

— Te asigur, totuşi, că aşa este şi am să-ţi spun cum s-au petrecut lucrurile. Când l-am întâlnit, s-a întors din

drum şi ne-a condus puţin; şi aşa am început să vorbim despre cumnatul şi despre sora mea, despre una şi despre alta.

„Şi-aşa, colonele, i-am spus, după câte am aflat, la vila Barton locuieşte o familie şi mama mi-a trimis vorbă şi mi-a spus că sunt nişte fete foarte drăguţe şi că una dintre ele urmează să se căsătorească cu domnul Willoughby de la Combe Magna. Ia spune-mi, te rog, e adevărat? Căci îmi închipui că dumneata trebuie să ştii, deoarece ai fost în Devonshire nu de mult...”

— Şi ce-a răspuns colonelul?

— Ei, n-a spus el prea mult; dar a dat impresia că ştie că e adevărat, aşa că din momentul acela am tras concluzia c-aşa trebuie să fie. O să fie o căsătorie nemaipomenit de reuşită, ţi-o spun eu. Când urmează să aibă loc?

— Domnul Brandon se simţea bine, sper?

— Da, foarte bine; şi nu mai contenea lăudându-te, n-a făcut nimic altceva decât să spună lucruri frumoase despre dumneata.

— Sunt încântată de aprecierile dumnealui. Pare a fi un om extraordinar; şi găsesc că este deosebit de simpatic.

— Şi eu la fel. E un om atât de încântător, încât e mare păcat că e atât de grav şi de ursuz. Mama spune că şi el era îndrăgostit de sora dumitale. Te asigur că dacă-a fost îndrăgostit, aceasta este un compliment pentru sora dumitale, pentru că lui rar i se întâmplă să se îndrăgostească de cineva.

— Oare domnul Willoughby e cunoscut bine în partea din Somersetshire unde staţi dumneavoastră?

— Da, foarte bine: vreau să spun că nu cred că-l cunosc prea mulţi oameni, pentru că Combe Magna e cam departe; dar cu toţii îl consideră a fi extrem de agreabil, te asigur. Nimeni nu e mai simpatizat decât domnul Willoughby, oriunde s-ar duce el, şi asta i-o poţi spune şi surorii dumitale. E o fată grozav de norocoasă că a pus mâna pe el, pe cinstea mea; nu că el n-ar avea noroc c-a

pus mâna pe ea, pentru că e atât de frumoasă şi de plăcută, încât nimic nu poate fi prea bun pentru ea. Dar, crede-mă, eu n-o consider de loc a fi mai frumoasă decât dumneata; căci, după părerea mea, sunteţi amândouă extraordinar de drăguţe, şi asta-i şi părerea domnului Palmer, sunt sigură, deşi nu l-am putut face s-o recunoască aseară.

Informaţiile doamnei Palmer privitoare la Willoughby nu fură prea importante; dar orice mărturie în favoarea lui, oricât de mică ar fi fost ea, îi făcea totuşi plăcere lui Elinor.

— Îmi pare atât de bine c-am făcut, în sfârşit, cunoştinţă, continuă Charlotte. Şi sper că de acum înainte o să fim întotdeauna foarte bune prietene. Nici nu-ţi poţi închipui cât de mult am dorit să vă văd. Cât de plăcut trebuie să fie să locuiţi la vilă... Presupun că nimic nu poate fi mai încântător. Şi mă bucur mult să ştiu că sora dumitale are să se mărite atât de bine. Sper c-ai să vii şi dumneata destul de des pe la Combe Magna. E un loc încântător, în orice caz.

— Îl cunoaşteţi de multă vreme pe colonelul Brandon, nu?

— Da, de foarte multă vreme; de când s-a căsătorit sora mea. Este bun prieten cu sir John. Cred, adăugă ea, cu glas scăzut, că ar fi fost foarte bucuros să mă ia de nevastă, dac-ar fi putut. Sir John şi lady Middleton au ţinut grozav să se întâmple aşa. Dar mamei mele nu i s-a părut o partidă îndeajuns de reuşită pentru mine, altfel sir John i-ar fi propus-o colonelului şi ne-am fi cununat numaidecât.

— Dar colonelul Brandon nu ştia de propunerea lui sir John adresată dinainte mamei dumitale? Nu şi-a mărturisit niciodată afecţiunea ce ţi-o purta?

— A, nu; dar dacă mămica n-ar fi obiectat, cred că ar fi fost foarte încântat. Pe atunci nu mă văzuse mai mult de două ori, căci asta s-a întâmplat când eram încă în şcoală. Oricum, sunt mult mai fericită acum. Domnul Palmer este

exact genul de bărbat ce-mi convine.

XXI

FAMILIA PALMER SE ÎNTOARSE LA Cleveland a doua zi şi celelalte două, de la Barton, rămaseră din nou să-şi ţină tovărăşie. Dar acest lucru nu dură multă vreme; lui Elinor nici nu-i ieşiseră încă bine din minte foştii vizitatori, nu încetase încă să se mire de Charlotte, care era atât de fericită, fără să aibă de ce, de domnul Palmer, care acţiona atât de simplu, înzestrat fiind cu însuşiri alese şi de curioasa lipsă de potrivire ce exista între soţ şi soţie – că zelul neostenit al lui sir John şi al doamnei Jennings de a-şi face rost de societate, îi furniză alte cunoştinţe.

Într-o dimineaţă, cu prilejul unei călătorii pe care o făcuseră la Exeter, întâlniseră două domnişoare, pe care doamna Jennings avu satisfacţia de a descoperi că îi sunt rude şi acest lucru fu suficient pentru sir John ca să le şi invite la Barton Park, de îndată ce-şi vor fi terminat obligaţiile mondene la Exeter. Acestea cedară foarte uşor în faţa invitaţiei lui sir John; lady Middleton fu foarte alarmată când, o dată cu întoarcerea soţului ei, află că avea să primească curând vizita a două fete, pe care nu le văzuse niciodată şi despre a căror eleganţă – şi chiar despre al căror considerabil rafinament – nu putea avea nicio dovadă; căci asigurările pe care le primi în această privinţă din partea soţului şi a mamei ei n-aveau nicio valoare. Dar ceea ce era încă şi mai prost, era faptul că îi mai erau şi rude; aşa că încercările doamnei Jennings de a o consola se vădiră cu totul neizbutite când îşi sfătui fiica să nu-i pese că sunt elegante; căci erau doar

verişoare şi trebuiau să fie îngăduitoare unele faţă de celelalte. Şi cum era imposibil ca să le mai împiedice sosirea, lady Middleton se resemnă cu această idee, cu filosofia unei femei bine crescute, mulţumindu-se doar să-şi dojenească, de cinci sau de şase ori pe zi, soţul pentru ceea ce făcuse.

Domnişoarele sosiră: înfăţişarea nu le era de loc lipsită de eleganţă sau de rafinament. Rochiile le erau foarte la modă, felul de a fi foarte politicos; fură încântate de casă şi de-a dreptul entuziasmate de mobilier; şi întâmplarea făcu să fie atât de înnebunite după copii, încât lady Middleton îşi făcu o bună părere despre ele încă înainte ca acestea să fi stat măcar o oră la Barton Park. Declară că sunt, într-adevăr, fete foarte plăcute, ceea ce, pentru domnia-sa, era de fapt o dovadă de admiraţie entuziastă. Aceste laude însufleţite îl făcură pe sir John să aibă o şi mai bună părere despre propria sa putere de discernământ şi o porni drept spre vilă, să le vestească domnişoarelor Dashwood sosirea domnişoarelor Steele şi să le asigure că sunt cele mai dulci fete de pe lume. Aceste laude însă nu le făcură să afle prea multe lucruri: Elinor ştia prea bine că te poţi întâlni cu cele mai dulci fete din lume în fiece colţişor al Angliei, îmbrăcând cele mai variate chipuri, trupuri, temperamente şi inteligenţe. Sir John vroia ca întreaga familie să facă pe dată o plimbare până la Barton Park spre a-i vedea musafirele. Ce om filotim şi binevoitor! Nu putea păstra nici măcar o verişoară, oricât de îndepărtată, numai pentru el şi ai săi!

— Veniţi acum, spuse el – vă rog să veniţi – trebuie să veniţi – susţin sus şi tare că trebuie să veniţi. Nici nu vă închipuiţi cât are să vă placă. Lucy e nemaipomenit de drăguţă şi atât de veselă şi de plăcută! Copiii se şi ţin scai de ea, de parc-ar fi o veche cunoştinţă. Şi amândouă vor atât de mult să vă cunoască; căci au auzit la Exeter că sunteţi cele mai frumoase fiinţe de pe lume. Şi eu le-am spus că e adevărat şi încă asta-i prea puţin spus. Sunt sigur c-o să fiţi încântate de ele. Au venit cu trăsura plină

de jucării pentru copii. Cum puteţi fi atât de rele să nu veniţi? Ştiţi, într-un fel vă sunt verişoare. Voi sunteţi verişoare cu mine şi ele sunt verişoarele nevestei mele; aşa că sunteţi rude.

Dar sir John nu le putu convinge: nu putu obţine decât promisiunea din partea lor, de a trece pe la Barton Park într-o zi-două şi le părăsi uimit de indiferenţa lor, întorcându-se acasă şi lăudându-le din nou farmecele faţă de domnişoarele Steele, aşa cum le lăudase pe domnişoarele Steele faţă de ele.

Când, aşa după cum promiseseră, veniră la Barton Park şi când le fură prezentate domnişoarelor Steele, ele nu găsiră nimic deosebit în înfăţişarea celei mai mari, care avea aproape treizeci de ani şi un chip care nu trăda nici frumuseţe şi nici inteligenţă, într-un cuvânt n-avea nimic demn de admirat; cât despre cealaltă, care n-avea mai mult de douăzeci şi doi sau douăzeci şi trei de ani, recunoscură că e deosebit de frumoasă: avea trăsături minunate, ochi iuţi şi ageri şi un aer monden care, deşi nu-i conferea o veritabilă eleganţă sau graţie, o făceau să aibă o înfăţişare distinsă. Se purtau cu deosebită politeţe şi în curând Elinor îşi dădu seama că sunt oarecum înţelepte, când remarcă prin ce atenţii necontenite şi judicioase încearcă să-i fie pe plac ladyei Middleton. Erau tot timpul entuziasmate de copiii ei, lăudându-le frumuseţea, solicitându-le linguşitor atenţia şi făcându-le toate capriciile; timpul ce-l mai aveau la dispoziţie, după ce-şi iroseau politeţea răspunzând la nişte cerinţe atât de neplăcute, şi-l petreceau admirând tot ceea ce făcea lady Middleton, dacă se întâmpla să facă ceva, sau să copieze modelul vreunei rochii elegante, pe care o purtase cu o zi înainte şi care pur şi simplu le încântase. Din fericire pentru cei care caută să intre în graţiile cuiva, folosindu-se de astfel de slăbiciuni, o mamă iubitoare, care abia aşteaptă ca odraslele ei să fie lăudate, este în acelaşi timp şi cât se poate de credulă: pretenţiile ei sunt exorbitante, dar ea e gata să înghită orice; aşa că

excesiva afecţiune şi răbdare pe care domnişoarele Steele le manifestau faţă de vlăstarele ei erau prin urmare primite de lady Middleton fără pic de uimire sau de neîncredere. Cu ochiul ei de mamă binevoitoare şi îngăduitoare observa toate poznele impertinente şi şiretlicurile dubioase la care se supuneau verişoarele ei. Văzu cum le sunt dezlegate eşarfele, cum li se trage părul peste urechi, văzu cum li se scotoceşte prin coşuleţele de lucru şi li se şterpelesc cuţitaşele şi foarfecii, şi nu se îndoi o clipă că toate acestea nu provoacă decât încântare reciprocă. Nu fu surprinsă de nimic alta decât de indiferenţa manifestată de Elinor şi de Marianne, care şedeau de o parte, fără să încerce să participe la cele ce se petreceau.

— John e atât de bine dispus astăzi! spuse ea, când acesta luă batista domnişoarei Steele şi-o aruncă pe fereastră – face tot felul de năzbâtii.

Şi curând după aceea, când cel de-al doilea băiat al ei o muşcă tare de tot pe aceeaşi domnişoară de deget, observă cu tandreţe:

— Vai, cât de jucăuş mai e şi William! Şi uite-o şi pe mititica, drăgălaşa mea Anna-Maria, adăugă ea, mângâind drăgăstos o fetiţă de vreo trei ani, care nu făcuse de loc gălăgie în ultimele două minute; e întotdeauna atât de blândă şi de liniştită. E cea mai cuminte fetiţă care-a existat vreodată!

Dar din nefericire, pe când o îmbrăţişa, spunând acele cuvinte, un ac din coafura ladyei Middleton zgârie uşor gâtul fetiţei şi astfel acel model de blândeţe începu să scoată nişte ţipete atât de sălbatice, încât nici chiar cea mai gălăgioasă dintre creaturile de pe lume n-ar fi putut-o întrece. Consternarea manifestată de mama ei fu exagerată, dar nu putu întrece spaima prin care trecură domnişoarele Steele şi toate trei făcură tot ce era de făcut într-o împrejurare atât de critică, tot ceea ce le sugeră dragostea lor ca fiind în stare să mai aline chinurile micuţei în suferinţă. O aşezară în poala mamei

lor, o copleşiră cu sărutări, rana fiindu-i spălată cu apă de lavandă de către una dintre domnişoarele Steele, care îngenunchease ca să o poată doftorici, pe când cealaltă o îndopa cu bomboane. Fiind astfel răsplătită pentru lacrimile ce le vărsa, fetiţa fu prea înţeleaptă ca să înceteze de a mai plânge. Continua să ţipe şi să suspine cu voluptate, să-i lovească cu picioarele pe cei doi fraţi ai ei pentru că vroiau să o atingă; şi toate mângâierile lor puse laolaltă se dovediră a fi fără efect, până când lady Middleton îşi aduse aminte că într-o situaţie la fel de nefericită, cu o săptămână în urmă, nişte dulceaţă de caise fusese aplicată cu mult succes la o tâmplă învineţită; acelaşi tratament fu repede sugerat pentru această zgârietură neaşteptată şi o scurtă întrerupere a ţipetelor din partea micuţei domnişoare la auzul acestor vorbe, le făcu să spere că leacul nu va fi respins. Aşadar fu scoasă din cameră, în braţele mamei ei, ce porni în căutarea medicamentului; şi cum cei doi băieţi preferară s-o urmeze, cu toate că mama lor îi rugă de mai multe ori să rămână acolo, cele patru domnişoare fură lăsate într-o linişte ce nu mai domnise de multe ore în odaia aceea.

— Vai, mititica! spuse domnişoara Steele cea mare, de îndată ce ieşiră din cameră, ar fi putut să se întâmple un accident foarte neplăcut.

— Nu prea văd cum, spuse Marianne, în afară de cazul în care ar fi avut loc în cu totul alte împrejurări. Dar aşa se întâmplă de obicei, lumea se sperie prea tare, când de fapt n-ar prea avea motive s-o facă.

— Ce femeie blândă e lady Middleton, spuse Lucy Steele.

Marianne tăcu; nu putea exprima ceea ce nu simţea, oricât de banală ar fi fost împrejurarea; aşa încât sarcina de a spune minciuni, când politeţea o cerea, cădea întotdeauna în seama lui Elinor. Fiind astfel solicitată, îşi dădu toată osteneala să vorbească despre lady Middleton cu mai multă căldură decât se simţea în stare, deşi cu mult mai puţină decât o făcuse domnişoara Lucy.

— Şi sir John, exclamă sora ei mai mare, ce bărbat fermecător e şi el!

Şi de astă dată, laudele domnişoarei Dashwood, fiind simple şi corecte, interveniră fără prea multă strălucire. Remarcă doar că este foarte vesel şi prietenos.

— Şi ce familie încântătoare au! N-am văzut în viaţa mea copii atât de drăguţi. Trebuie să recunosc că sunt nebună după ei; de fapt ţin întotdeauna enorm la copii.

— Îmi închipui c-aşa trebuie să fie, spuse Elinor zâmbind, după câte am observat în cursul acestei dimineţi.

— Am impresia, spuse Lucy, că dumneata consideri copiii familiei Middleton a fi puţin cam prea răsfăţaţi; poate că lucrurile sunt împinse cam până la limită; dar e atât de firesc din partea doamnei Middleton; cât despre mine, mie îmi plac copiii isteţi şi plini de viaţă. Nu-i pot suferi când sunt cuminţi şi potoliţi.

— Mărturisesc, replică Elinor, că atunci când sunt la Barton Park nu mă gândesc niciodată cu groază la copiii cuminţi şi potoliţi.

Cuvintele ei fură urmate de o scurtă pauză, întreruptă de domnişoara Steele cea mai în vârstă, care părea foarte dispusă să facă conversaţie şi care acum întrebă, cam brusc:

— Şi cum vă place în Devonshire, domnişoară Dashwood? Îmi închipui că trebuie să vă fi părut foarte rău să părăsiţi Sussexul.

Surprinsă oarecum de familiaritatea acestei întrebări, sau cel puţin de felul în care fusese rostită, Elinor răspunse că într-adevăr îi pare rău.

— Domeniul Norland este minunat de frumos, nu? adăugă domnişoara Steele.

— L-am auzit pe sir John admirându-l foarte mult, spuse Lucy, care părea a considera că libertatea ce şi-o luase sora ei necesită o scuză.

— Presupun că toată lumea care l-a văzut vreodată trebuie să-l admire, replică Elinor; cu toate că nu oricine îi

poate aprecia frumuseţile aşa cum o facem noi.

— Şi erau mulţi domnişori distinşi pe-acolo? Cred că nu sunt prea numeroşi prin părţile acestea. În ceea ce mă priveşte, socot că prezenţa lor este întotdeauna binevenită şi importantă.

— Dar ce te face să crezi, spuse Lucy, părând a fi ruşinată de atitudinea surorii ei, că în Devonshire sunt mai puţini tineri rafinaţi decât în Sussex?

— Draga mea, nu cred c-am spus că nu sunt. Am convingerea că există o mulţime de tineri gentilomi eleganţi la Exeter; dar, vezi, de unde să ştiu eu câţi anume ar putea fi prin împrejurimile Norlandului; îmi era doar teamă că domnişoarelor Dashwood Bartonul li s-ar putea părea plictisitor, dacă aici nu mai au atâţia curtezani ca pe vremuri. Dar poate că pe dumneavoastră nu vă interesează acest capitol şi vă simţiţi la fel de bine şi fără adoratori. Cât despre mine, mie îmi plac grozav de mult, cu condiţia să fie elegant îmbrăcaţi şi să se poarte politicos. Dar nu pot să-i sufăr când sunt murdari şi scârboşi. Uite de pildă domnul Rose, de la Exeter, un tânăr grozav de bine îmbrăcat, un adevărat filfizon, funcţionar la domnul Simpson, ei, şi cu toate astea, de s-ar întâmpla să dai ochii cu el dimineaţa, nici nu merită să-i arunci o privire. Presupun că fratele dumitale, care era foarte bogat, trebuie să fi fost un adevărat dandy înainte de a se însura nu-i aşa, domnişoară Dashwood?

— Zău dacă ştiu cum să vă răspund la întrebare, replică Elinor, pentru că nu pricep prea bine adevăratul înţeles al cuvântului. Dar în orice caz, pot să vă spun, că dacă a fost un dandy înainte de a se căsători, tot aşa a şi rămas, pentru că nu s-a schimbat absolut de loc.

— Vai de mine, dar nimeni nu se mai gândeşte la bărbaţii însuraţi ca la nişte tineri demni de luat în seamă – au ei altele de făcut...

— Doamne, Anne, exclamă sora ei, dar nu mai eşti în stare să vorbeşti de nimic altceva? Ai să le faci pe domnişoarele Dashwood să creadă că nu te gândeşti

decât la asta.

Şi apoi, pentru a schimba subiectul, începu să admire casa şi mobila din ea.

Această mostră era suficientă pentru ca domnişoarele Dashwood să-şi poată forma o părere despre domnişoarele Steele. Vulgaritatea, prostia şi libertatea manifestărilor celei mai mari nu-i puteau fi spre laudă; şi cum Elinor nu se lăsa orbită de frumuseţea sau isteţimea celei mai mici, dându-şi seama că e departe de a avea o candoare şi o eleganţă înnăscute, părăsi casa fără a dori să le cunoască mai bine.

Nu la fel se întâmplă însă şi cu domnişoarele Steele. Veniseră de la Exeter având multă admiraţie disponibilă pentru sir John Middleton, pentru familia lui şi pentru absolut toate neamurile lui; şi nu fură de loc zgârcite în a şi-o arăta faţă de graţioasele lui verişoare, pe care le declarară a fi cele mai frumoase, elegante, plăcute şi reuşite fete ce le fuseseră dat să cunoască şi pe care erau foarte dornice să le vadă cât mai des. Aşa că foarte curând Elinor îşi dădu seama că asta le era soarta inevitabilă; căci, cum sir John era cu totul de partea domnişoarelor Steele, domnişoarele Dashwood nu li se mai putură opune şi fură silite să se supună unei intimităţi ce le obliga să rămână câte o oră sau două împreună în aceeaşi cameră, aproape în fiecare zi. Mai mult decât atât, sir John nu putea face; nici nu-şi închipuia însă că ar fi nevoie de mai mult: a fi împreună însemna, după părerea lui, a fi în intimitate; şi cum reuşea, prin permanentele lui maşinaţii, să le strângă laolaltă, n-avea nici cea mai mică îndoială că deveniseră prietene la toartă.

Trebuie să recunoaştem că făcu tot ce-i stătea în putinţă să risipească rezerva ce-o manifestau domnişoarele Dashwood, dându-le domnişoarelor Steele informaţii despre tot ce ştia sau presupunea că ştie despre verişoarele lui, până în cele mai intime amănunte; şi Elinor nu le văzuse mai mult de două ori că cea mai

mare dintre ele îi şi ură succes în legătură cu sora ei care avusese norocul să cucerească un dandy foarte bine, de când venise la Barton.

— Nu încape vorbă că are să fie grozav de bine s-o măritaţi atât de tânără, spuse ea, şi, după câte am auzit, cu un adevărat gentilom, un bărbat extraordinar de chipeş. Şi sper că, şi dumneata să fii, cât de curând, la fel de norocoasă, dar te pomeneşti că şi ai vreun prieten pus de-o parte.

Elinor nu-şi putea închipui că sir John va fi mai discret în a-şi dezvălui bănuielile în legătură cu ataşamentul ei faţă de Edward, decât fusese cu lucrurile care o priveau pe Marianne; de fapt, când era să aleagă între ele două, prefera să-şi râdă de sentimentele lui Elinor, deoarece le descoperise mai de curând şi nici nu era chiar atât de sigur de ele; şi, de la vizita lui Edward nu se întâmplase niciodată să ia masa împreună fără ca el să bea în sănătatea celor mai afectuoase sentimente ale ei, fără ca el să clipească şi să dea din cap cu mult subînţeles, încât era imposibil să nu atragă atenţia tuturor celor de faţă. La fel, litera *F* fusese necontenit scoasă în evidenţă şi devenise prilejul atâtor glume, încât faptul că era cea mai spirituală literă din alfabet devenise de multă vreme, pentru Elinor, un lucru pe deplin stabilit.

După cum se şi aştepta, domnişoarele Steele profitau acum din plin de aceste glume; cea mai mare dintre ele era foarte curioasă să afle numele domnului la care se făcea aluzie, ceea ce, deşi o făcea adesea cu impertinenţă, era în perfectă concordanţă cu indiscreţia ce-i stătea în fire şi care o făcea să-şi vâre nasul în treburile familiei lor. Dar sir John nu se jucă prea mult cu acea curiozitate ce-i plăcea să o deştepte, căci fu cel puţin la fel de încântat să pomenească numele pe cât fu domnişoara Steele să-l audă.

— Se numeşte Ferrars, spuse el, vorbind în şoaptă, dar îndeajuns de tare spre a fi auzit; dar, te rog, nu-l spune mai departe căci e un mare secret.

— Ferrars! repetă domnişoara Steele; domnul Ferrars este fericitul muritor? Cum adică? Fratele cumnatei dumitale, domnişoară Dashwood? Un tânăr într-adevăr foarte agreabil; îl cunosc foarte bine.

— Anne, cum poţi spune una ca asta? exclamă Lucy, care venea cu câte un amendament la toate afirmaţiile surorii ei. E prea de tot să pretinzi că-l cunoşti foarte bine, deşi nu l-ai văzut decât o dată sau de două ori la unchiul nostru.

Elinor auzi toate acestea cu atenţie şi uimire. „Cine putea fi acel unchi? Unde locuia el? Cum de au ajuns să se cunoască?” Ar fi vrut foarte mult ca ele să continue subiectul, deşi preferă să nu intervină personal; dar nu se mai adăugă nimic în legătură cu cele ce-o interesau şi, pentru prima oară în viaţa ei, găsi că doamna Jennings nu este îndeajuns de curioasă să afle tot felul de mărunţişuri şi că nici nu este dispusă să le comunice. Felul în care domnişoara Steele vorbise despre Edward îi spori curiozitatea; căci îi dădu impresia că este oarecum răutăcioasă şi îi sugeră bănuiala că respectiva domnişoară ştia ceva, sau îşi închipuia că ştie ceva în dezavantajul lui. Dar curiozitatea nu-i fu de niciun folos; căci numele domnului Ferrars nu mai fu băgat în seamă de domnişoara Steele când se făcu aluzie la el şi nici chiar când sir John îl rosti fără reticenţe.

XXII

MARIANNE, CARE NU TOLERA NIciodată nimic vecin cu impertinenţa, vulgaritatea, inferioritatea, nici măcar gusturile care nu se potriveau cu ale ei, ajunsese între timp foarte puţin dispusă, prin însăşi starea ei de spirit, să se arate încântată de domnişoarele Steele sau să le încurajeze avansurile; constantei rezerve pe care o manifesta sora ei în comportarea sa faţă de ele, şi care împiedica orice încercare de apropiere din partea lor, îi atribuia Elinor preferinţa ce i-o arătau ei domnişoarele Steele; această preferinţă deveni în curând evidentă din partea amândurora, dar mai ales din partea lui Lucy, care nu pierdea niciun prilej de a o atrage în conversaţie sau de a se strădui să se apropie de ea împărtăşindu-i sincer şi deschis sentimentele.

Lucy era isteaţă din fire; de multe ori observaţiile ei erau juste şi amuzante; şi Elinor găsea adesea că e o tovărăşie plăcută pentru o jumătate de oră; dar însuşirile ei naturale nu fuseseră desăvârşite prin educaţie; era ignorantă şi incultă; nu-şi putu ascunde faţă de domnişoara Dashwood incapacitatea de a-şi dezvolta isteţimea, lipsa ei de cunoştinţe în cele mai banale probleme, în ciuda permanentei străduanii de a se pune într-o lumină avantajoasă. Elinor văzu cu compătimire neglijarea aptitudinilor pe care educaţia ar fi putut să le facă să devină atât de onorabile; curând îşi dădu seama, cu mai puţină înţelegere, şi de lipsa ei totală de delicateţe, de cinste şi integritate morală, dovedită de atenţiile, asiduitatea şi linguşelile faţă de cei de la Barton

Park; şi nu putea să aibă satisfacţii trainice în tovărăşia unei persoane care adăuga la ignoranţă lipsa de sinceritate; a cărei lipsă de educaţie nu le dădea posibilitatea să stea de vorbă de la egal la egal şi a cărei purtare faţă de alţii făcea să devină cu totul lipsită de valoare orice dovadă de atenţie şi deferenţă manifestate faţă de ea însăşi.

— Poate că ai să-mi socoţi întrebarea ciudată, spuse Lucy într-o zi pe când mergeau împreună de la Barton Park către vilă, dar spune-mi, te rog, o cunoşti cumva personal pe doamna Ferrars, mama cumnatei dumitale?

Lui Elinor întrebarea i se păru într-adevăr ciudată şi faţa îi trădă acest sentiment, în timp ce-i răspundea că n-o văzuse niciodată pe doamna Ferrars.

— Adevărat? replică Lucy; mă mir foarte mult, căci îmi închipuiam că trebuie s-o fi întâlnit la Norland din când în când. Atunci n-ai să-mi poţi, probabil, spune ce fel de femeie este?

— Nu, îi răspunse Elinor, foarte prudentă în a-şi exprima adevărata părere despre mama lui Edward şi de loc doritoare să satisfacă ceea ce ei i se părea o curiozitate impertinentă; nu ştiu nimic despre ea.

— Cred că-ţi închipui despre mine că mă comport foarte ciudat, interesându-mă în felul acesta despre ea, spuse Lucy, privind-o foarte atent pe Elinor, în timp ce-i vorbea; dar s-ar putea să am motive – ce n-aş da să pot merge mai departe; sper totuşi că n-ai să mă nedreptăţeşti crezând că o fac din obrăznicie.

Elinor îi dădu un răspuns politicos şi câteva clipe merseră mai departe fără să scoată o vorbă. Tăcerea fu întreruptă de Lucy, care reveni la subiect spunând, cu oarecare şovăială:

— Nu pot suporta ideea să-ţi închipui despre mine că sunt obraznică prin curiozitatea mea. Cred că aş prefera să fac orice pe lumea asta decât să fiu astfel considerată de o persoană a cărei bună părere o preţuiesc aşa cum o preţuiesc pe-a dumitale. Şi sunt convinsă că n-ar trebui să

am nici cea mai mică teamă să mă încred în dumneata; într-adevăr, m-aş bucura tare mult dac-ai vrea să mă sfătuieşti cum să mă descurc într-o situaţie atât de neplăcută ca cea în care mă găsesc; dar, nu-i cazul să te necăjesc, îmi pare rău că nu s-a întâmplat s-o cunoşti pe doamna Ferrars.

— Îmi pare şi mie rău că n-o cunosc, mai ales dacă părerea mea despre ea ţi-ar fi de vreun folos, răspunse Elinor foarte uimită. Dar, zău, crede-mă, n-am ştiut că eşti cât de cât în legătură cu familia Ferrars şi de aceea, drept să-ţi spun, sunt puţin surprinsă să te aud punându-mi atâtea întrebări privitoare la persoana ei.

— Îmi închipui că eşti şi nici nu mă mir. Dar n-ai mai fii atât de surprinsă dacă aş putea îndrăzni să-ţi spun totul. Fără îndoială că doamna Ferrars nu înseamnă nimic pentru mine în prezent, dar s-ar putea să vină şi vremea – şi cât de curând o să vină, nu depinde decât de ea – când am putea intra în legături foarte strânse.

Îşi lăsă ochii în jos, în timp ce spunea aceste cuvinte, cu drăgălaşă sfioşenie şi aruncându-i însoţitoarei sale doar o privire piezişă, pentru a-şi putea da seama de efectul produs.

— Doamne sfinte! strigă Elinor, ce vrei să spui? Îl cunoşti pe domnul Robert Ferrars? Îl cunoşti într-adevăr? Şi nu se simţi prea încântată la ideea că va avea o astfel de cumnată,

— Nu, nu pe domnul Robert Ferrars îl cunosc – pe el nu l-am văzut niciodată în viaţa mea; ci pe fratele lui, spuse ea, aţintindu-şi privirile asupra lui Elinor.

Ce simţi Elinor în clipa aceea? Uimire, care-ar fi fost atât de dureroasă pe cât de puternică, dacă n-ar fi fost imediat însoţită de neîncrederea în cele afirmate. Se întoarse spre Lucy, uimită, dar fără să scoată o vorbă, neputând ghici motivul sau obiectul unei asemenea declaraţii; şi deşi se schimbă la faţă, nu crezu de loc în adevărul celor auzite şi nu fu de loc în pericol de a face o criză de isterie sau de a leşina.

— E firesc să fii atât de mirată, continuă Lucy; căci fără îndoială că n-aveai de unde să ştii până acum; pentru că sunt sigură că n-a făcut nici cea mai mică aluzie la acest lucru nici dumitale şi nici nimănui altcuiva din familia dumitale; pentru că acest lucru trebuia să rămână un mare secret şi până în clipa de faţă a fost cu sfinţenie păstrat de mine. Nimeni, dar absolut nimeni dintre ai mei nu ştiu despre el, în afară de Anne şi nici n-aş fi pomenit despre el faţă de dumneata, dacă n-aş fi fost pe deplin încredinţată că n-ai să-l trădezi; mă gândeam că într-adevăr întrebările pe care ţi le-am pus în legătură cu doamna Ferrars trebuie să ţi se pară atât de ciudate, încât era de datoria mea să le justific. Şi nu cred că domnului Ferrars i-ar displace să afle că m-am încrezut în dumneata, pentru că ştiu că are cele mai bune păreri din lume despre întreaga familie a dumitale, şi că se gândeşte la dumneata şi la celelalte domnişoare Dashwood ca la nişte adevărate surori...

Se opri.

Elinor rămase tăcută câteva clipe. Uimirea ei faţă de cele auzite fu prea mare, la început, spre a putea fi exprimată în cuvinte; în cele din urmă însă, străduindu-se să vorbească, spuse cu precauţie, cu un calm ce-i ascundea destul de bine mirarea şi îngrijorarea:

— Şi eşti de multă vreme logodită cu el?

— Suntem logodiţi de patru ani.

— De patru ani!

— Da.

Deşi foarte zguduită, Elinor încă nu vroia să creadă ce i se spunea.

— Până mai zilele trecute nici nu ştiam măcar că vă cunoaşteţi, spuse ea.

— Şi totuşi, ne cunoaştem de multă vreme. Ştii, a fost un timp îndelungat în grija unchiului meu.

— A unchiului dumitale!

— Da, domnul Pratt. Nu l-ai auzit niciodată vorbind de domnul Pratt?

— Cred că da, răspunse Elinor, făcând eforturi tot mai mari ca să se stăpânească, pe măsură ce emoţia ei devenea mai puternică.

— A stat patru ani la unchiul meu, care locuieşte la Longstaple, lângă Plymouth. Acolo ne-am întâlnit pentru prima oară, căci sora mea şi cu mine ne duceam adesea la unchiul meu şi acolo ne-am logodit, dar abia la un an după ce-a ieşit de sub tutela domnului Pratt; dar după aceea a fost mai tot timpul cu noi. Cred că-ţi închipui că n-am prea vrut să mă logodesc, fără ştirea şi aprobarea mamei lui; dar eram prea tânără şi-l iubeam prea mult ca să fiu atât de prudentă cum s-ar fi cuvenit. Deşi nu-l cunoşti atât de bine ca mine, domnişoară Dashwood, trebuie să-l fi văzut îndeajuns ca să-ţi dai seama că e foarte capabil să facă o femeie să se ataşeze sincer de el.

— Fireşte, răspunse Elinor, fără să ştie ce spune; dar, după ce se gândi o clipă, adăugă, din nou sigură de cinstea şi de dragostea lui Edward faţă de ea şi de ipocrizia tovarăşei ei: Logoditā cu domnul Edward Ferrars! Mărturisesc că sunt atât de uimită de cele ce-mi spui, încât zău, iartă-mă te rog, dar presupun că trebuie să fie vreo greşeală de persoană sau de nume. E imposibil să ne referim la unul şi acelaşi domn Ferrars.

— Ba da, fără îndoială, exclamă Lucy, zâmbind. Persoana în cauză este domnul Edward Ferrars, fiul cel mai mare al doamnei Ferrars din Park Street şi frate cu cumnata dumitale, soţia domnului John Dashwood; cred că-ţi închipui că e puţin probabil să mă înşel în ceea ce priveşte numele bărbatului de care depinde fericirea vieţii mele.

— E ciudat, replică Elinor care se afla într-o penibilă stare de confuzie, să nu-l fi auzit cel puţin o dată pomenind numele dumitale.

— Nu, nu e de loc ciudat, ţinând seama de situaţia noastră. Prima noastră grijă a fost să păstrăm taina logodnei. Dumneata nu ştiai nimic despre mine, sau despre familia mea şi prin urmare nu putea exista prilejul

să-ţi pomenească vreodată numele meu; şi cum îi era întotdeauna foarte teamă ca nu cumva sora lui să bănuiască ceva, asta era destul ca el să nu pomenească de nimic.

Tăcu, iar Elinor îşi pierdu sentimentul de siguranţă pe care-l avusese până atunci, dar nu şi stăpânirea de sine.

— Va să zică sunteţi logodiţi de patru ani, spuse ea, cu glasul ferm.

— Da, şi Dumnezeu ştie cât o să trebuiască să mai aşteptăm! Bietul Edward! Asta îl chinuie îngrozitor.

Apoi, scoţând din buzunar un mic medalion, Lucy adăugă:

— Ia uită-te la chipul ăsta, ca să înlăturăm orice umbră de îndoială. E drept că nu e prea meşteşugit zugrăvit; oricum, cred că nu te poţi îndoi pe cine înfăţişează. Îl păstrez de vreo trei ani...

Îi întinse lui Elinor medalionul în timp ce-i vorbea şi când aceasta văzu pictura, orice îndoială cu privire la vreo hotărâre prea pripită sau la dorinţa ei de a da de gol făţărnicia se spulberă recunoscând faţa lui Edward. I-l dădu înapoi aproape numaidecât, încuviinţând asemănarea.

— N-am putut să-i dau şi eu portretul meu, ceea ce mă supără foarte tare, cu atât mai mult cu cât a dorit mereu, atât de mult, să-l aibă! Dar sunt hotărâtă să-mi fac portretul cu prima ocazie.

— Aşa şi trebuie, replică Elinor, calmă.

Apoi făcură câţiva paşi în tăcere. Lucy vorbi cea dintâi.

— Sunt sigură, spuse ea, am toată încrederea, că ai să-mi păstrezi taina, pentru că îţi închipui ce important este pentru noi să nu afle mama lui; căci n-are să fie niciodată de acord, cred. Eu n-am să am nicio avere şi îmi închipui că ea e o femeie extrem de mândră.

— Nu eu sunt cea care a vrut să afle toate aceste lucruri de la dumneata, spuse Elinor; dar cred că mă apreciezi aşa cum trebuie atunci când îţi închipui că te poţi încrede în mine. În ceea ce mă priveşte, secretul

dumitale se află în siguranţă; dar iartă-mă dacă-mi exprim mirarea faţă de o mărturisire pe care nu era de loc necesar să mi-o faci. Puteai cel puţin să-ţi închipui că împărtăşindu-mi această taină nu prea ţi-o aperi, ci dimpotrivă.

În timp ce spunea acestea o privi pe Lucy cu toată atenţia, sperând să descopere ceva în fizionomia ei; poate că cea mai mare parte din ceea ce spusese nu era decât minciună; dar faţa lui Lucy nu suferi nicio schimbare.

— Mi-era teamă că ai să-ţi închipui că-mi permit să fiu obraznică cu dumneata, spunându-ţi toate acestea, zise ea. Nu te cunosc, fireşte, de multă vreme, personal, dar după descriere te cunosc pe dumneata şi întreaga dumitale familie de multă vreme; de îndată ce te-am văzut, am avut impresia că-mi eşti o veche cunoştinţă. Şi-n afară de asta, mă gândeam că în cazul de faţă trebuie neapărat să-ţi dau anumite explicaţii, după ce ţi-am pus întrebările acelea despre mama lui Edward; şi apoi sunt atât de nefericită că n-am pe nimeni căruia să-i pot cere un sfat... Anne e singura care ştie despre asta, dar ea n-are pic de judecată; ba, dimpotrivă, îmi face mai mult rău decât bine, căci mi-e tot timpul teamă că are să mă trădeze. Nu ştie să-şi ţină gura, după cum probabil că ţi-ai dat seama; şi zău, crede-mă, mai zilele trecute când sir John a pomenit numele lui Edward, eram moartă de teamă ca nu cumva să-şi dea drumul la gură. Nici nu poţi bănui cât de mult sufăr în sinea mea din pricina asta. Singură stau şi mă mir cum de mai sunt în viaţă după câte am suferit din pricina lui Edward în ultimii patru ani. Am trăit tot timpul în atâta nesiguranţă şi încordare; pe urmă l-am şi văzut tare rar – abia dacă ne putem întâlni de două ori pe an. Zău dacă nu mă mir cum de nu mi s-a frânt încă inima...

Şi spunând aceste cuvinte îşi scoase batista; dar lui Elinor nu-i fu prea milă de ea.

— Uneori, continuă Lucy, după ce-şi şterse ochii, mă

gândesc dacă n-ar fi mai bine pentru amândoi să rupem logodna o dată pentru totdeauna.

Pe când spunea aceste cuvinte se uită drept în ochii lui Elinor.

— Dar pe urmă, alteori, n-am destul curaj. Nu pot suporta gândul să-l fac atât de nefericit, cum ştiu c-ar fi, dacă i-aş pomeni măcar de-aşa ceva. Şi cred că nici eu n-aş putea face faţă unei astfel de hotărâri – fiindcă ţin atât de mult la el... Ce m-ai sfătui să fac într-o astfel de situaţie, domnişoară Dashwood? Ce-ai face dumneata, dacă ai fi în locul meu?

— Iartă-mă, replică Elinor, uimită de o astfel de întrebare, dar în cazul de faţă nu-ţi pot da niciun sfat. Trebuie să te laşi condusă numai şi numai de propria dumitale judecată.

— Sigur că mama lui o să aibă grijă de el un oarecare timp, continuă Lucy, după o tăcere de câteva minute din partea amândurora; dar bietul Edward e atât de abătut din pricina asta! Nu ţi s-a părut că era groaznic de mâhnit când a fost la Barton? Era atât de nenorocit când ne-a părăsit la Longstaple, ca să se ducă să vă viziteze, încât mi-era teamă că o să vi se pară că-i bolnav.

— Va să zică de la unchiul dumitale venea, când ne-a vizitat, nu?

— Da, stătuse cu noi două săptămâni. Credeai c-a venit direct de la Londra?

— Nu, răspunse Elinor, dându-şi cu fiecare amănunt tot mai bine seama de adevărul spuselor lui Lucy. Îmi aduc aminte că ne spunea că a stat două săptămâni la nişte prieteni de lângă Plymouth.

Îşi mai aduse aminte şi de mirarea ce-o simţise când nu-i pomenise nimic altceva despre acei prieteni, că le trecuse până şi numele sub tăcere.

— Nu vi s-a părut îngrozitor de abătut? repetă Lucy.

— Ba da, aşa ni s-a părut, mai ales când a sosit.

— L-am rugat din suflet să se abţină cât poate, ca nu cumva să vă închipuiţi cum stau lucrurile; dar l-a întristat

foarte mult faptul că n-a putut sta cu noi mai mult de două săptămâni şi că m-a văzut în starea de nervi în care mă aflam. Bietul băiat! Mă tem că nici acum nu se simte mai fericit, căci după cum scrie e foarte amărât. Am primit veşti de la el chiar înainte de a pleca din Exeter, spuse ea scoţând o scrisoare din buzunar şi arătându-i indiferentă lui Elinor adresa. Îmi închipui că-i cunoşti scrisul – scrie atât de frumos! Dar scrisoarea asta nu-i scrisă atât de bine ca de obicei. Era obosit, cred, căci literele sunt foarte înghesuite.

Elinor văzu că e într-adevăr scrisul lui şi nu se mai îndoi. Se mângâiase cu ideea că medalionul ar fi putut ajunge în mâna ei din întâmplare; se putea foarte bine să nu i-l fi dăruit Edward; dar un schimb de scrisori între ei nu putea fi decât o urmare a unei logodne formale, nimic altceva nu l-ar fi putut justifica: câteva clipe aproape că-şi pierdu cumpătul – simţi că i se opreşte inima şi cu greu se putu ţine pe picioare; dar era neapărat necesar să se stăpânească şi se luptă cu atâta hotărâre împotriva amărăciunii ce-o copleşise, încât izbuti să se redreseze foarte repede şi întru totul, cel puţin deocamdată.

— Singura mângâiere ce ne-a mai rămas, când suntem despărţiţi vreme atât de îndelungată, este să ne scriem, spuse Lucy, vârându-şi scrisoarea în buzunar. Ba eu mai am o mângâiere pentru că-i am portretul; dar bietul Edward n-o are nici măcar pe asta. Spune că i-ar fi mai uşor dacă mi-ar avea portretul. Când a fost ultima dată la Longstaple i-am dat o şuviţă de păr montată într-un inel şi asta i-a mai adus puţină mângâiere, dar nu la fel de mare ca un portret. Ai observat poate inelul când l-ai văzut, nu?

— Da, l-am observat, spuse Elinor, cu un glas foarte liniştit, sub care se ascundeau o emoţie şi o mâhnire cum nu mai simţise până atunci.

Era umilită, buimăcită, uluită.

Din fericire pentru ea tocmai ajunseseră la vilă, aşa că nu mai putură continua conversaţia. După ce rămaseră cu ele vreo câteva minute, domnişoarele Steele se

întoarseră la Barton Park, permiţându-i astfel lui Elinor să reflecteze în linişte şi să fie nefericită.

XXIII

ORICÂT DE PUŢIN S-AR FI BIZUIT Elinor în general, pe adevărul spuselor lui Lucy, îi fu imposibil, când începu să se gândească serios, să o bănuiască de minciună, în cazul de faţă, în care nicio ispită nu putea explica nebunia de a născoci un astfel de neadevăr. Aşadar Elinor nu mai putea, nu mai îndrăznea să se mai îndoiască de afirmaţiile lui Lucy ce se bazau pe asemenea probabilităţi şi dovezi şi care nu erau contrazise decât de dorinţele lui Elinor. Că avuseseră prilejul să se cunoască în casa domnului Pratt era o mărturie indiscutabilă şi în acelaşi timp alarmantă, o adevărată bază pentru tot ce-i mai spusese Lucy; şi vizita pe care Edward o făcuse lângă Plymouth, tristeţea ce-o manifestase, nemulţumirea lui faţă de propriile sale perspective, atitudinea lui foarte nehotărâtă faţă de ea, faptul că domnişoarele Steele cunoşteau toate intimităţile celor de la Norland şi a legăturilor lor de familie, care adesea o surprinseseră, portretul, scrisoarea, inelul alcătuiau un număr atât de considerabil de probe, încât învinseră orice teamă de-a ei de a-l condamna pe nedrept, stabilind fără putinţă de tăgadă ingratitudinea pe care o manifestase faţă de ea şi pe care niciun fel de simpatie nu te putea face s-o scuzi. Resentimentul ce-l încercă faţă de o asemenea comportare, indignarea ei că se lăsase prinsă în cursă, o făcură să se compătimească o vreme; dar curând alte idei, alte consideraţii îi încolţiră în minte. Oare Edward îi înşelase cu bună-ştiinţă încrederea? Oare afecţiunea pe care i-o arătase era o

simplă prefăcătorie? Era oare logodit cu Lucy pentru că aşa-i spunea inima? Nu; Elinor nu putea crede că ceea ce va fi simţit el poate vreodată faţă de Lucy mai simte şi acum. Elinor se bucura de întreaga lui afecţiune. În asta nu se putea înşela. La Norland, mama, surorile ei, Fanny, îşi dăduseră cu toatele seama de sentimentele lui pentru ea; nu era numai o iluzie a propriei ei vanităţi. Fără îndoială că o iubea. Cât de mult îi încălzea inima această convingere. Şi o îndemna să-i ierte atâtea! Se făcuse vinovat, foarte vinovat că rămăsese la Norland, după ce-şi dăduse seama că ea avea asupra lui o influenţă mai mare decât s-ar fi cuvenit. În această privinţă n-avea nicio scuză; dar dacă-i făcuse un rău ei, apoi atunci lui îşi făcuse un rău şi mai mare; dacă situaţia ei era de plâns, a lui era disperată. Imprudenţa lui o făcuse să se simtă nenorocită un timp; dar se părea că-l lipsise de orice şansă de a fi fericit. Cu timpul era posibil ca ea să-şi regăsească liniştea; dar el, la ce se putea aştepta el? Putea fi oare vreodată îndeajuns de fericit cu Lucy Steele? Chiar dacă n-o iubea pe Elinor, putea el oare, cu integritatea şi delicateţea ce-l caracterizau, cu mintea lui atât de ascuţită, să fie mulţumit cu o nevastă ca ea – incultă, prefăcută şi egoistă?

Era firesc ca pasiunea juvenilă pe care o făcuse la nouăsprezece ani să-i fi răpit puterea de a mai vedea altceva decât frumuseţea ei şi firea ei supusă, dar următorii patru ani – ani care, dacă sunt folosiţi în mod raţional, dezvoltă atât de mult puterea de înţelegere – trebuie să-i fi deschis ochii asupra lipsurilor din educaţia ei, deşi aceeaşi perioadă de timp petrecută alături de ea, într-o societate de duzină şi cu îndeletniciri frivole, o privaseră pe Lucy de acea simplitate care ar fi putut cândva să dea o notă interesantă frumuseţii ei.

Dacă presupunând că voia să se însoare cu ea, cum cu Elinor întâmpinase din partea mamei lui greutăţi ce lui i se păruseră foarte mari, cu atât mai mari trebuiau să fie ele acum când avea o logodnică inferioară şi ca poziţie

socială şi probabil şi ca avere. De fapt poate că aceste greutăţi nu-i puneau prea mult la încercare răbdarea, din moment ce inima lui se înstrăinase atât de mult de Lucy; dar ce tristă e soarta cuiva căruia, eventuala lipsă de înţelegere şi opoziţie din partea familiei, nu-i aduc decât uşurare!

Şi pe când aceste gânduri i se perindau dureros prin minte, îl deplângea pe el mai mult decât pe ea însăşi. Îmbărbătată de convingerea că nu făptuise nimic care să o facă să merite suferinţa prin care trecea şi mângâindu-se cu credinţa că nici Edward nu făcuse nimic care să-l coboare în ochii ei, considera că ar putea chiar şi acum, după prima durere ce-o simţise de pe urma unei grele lovituri, să se stăpânească îndeajuns spre a le putea face pe mama şi pe surorile ei să nu bănuiască adevărul. Şi izbuti atât de bine să facă faţă situaţiei, încât, atunci când le întâlni la masă, la numai două ore după ce-şi pierduse cele mai dragi speranţe, nimeni nu şi-ar fi putut închipui, după felul în care se comportau cele două surori, că Elinor jelea în secret, gândindu-se la piedicile ce aveau s-o despartă pentru totdeauna de cel pe care îl iubea şi că în sinea ei Marianne se gândea numai la desăvârşitele calităţi ale unui bărbat despre care era sigură că o iubeşte din toată inima şi pe care se aştepta să-l vadă apărând în fiecare trăsură ce se apropia de casa lor.

Faptul că trebuia să ascundă de mama ei şi de Marianne ceea ce i se spusese în mod confidenţial, deşi aceasta însemna un efort în plus pentru Elinor, nu-i sporea de loc mâhnirea. Dimpotrivă, se simţea uşurată că nu e nevoită să le împărtăşească ceva ce le-ar supăra atât de tare şi să fie în acelaşi timp constrânsă de a le auzi condamnându-l pe Edward, ceea ce ar fi fost doar rezultatul firesc al iubirii lor profunde faţă de ea; asta n-ar mai fi putut suporta.

Ştia că n-o pot ajuta cu vorba sau cu sfatul; înduioşarea şi durerea lor i-ar fi sporit mâhnirea şi stăpânirea ei de sine n-ar fi fost încurajată nici de exemplul şi nici de

preţuirea lor. Singură, era mai puternică; şi bunul ei simţ era un sprijin atât de serios pentru ea, încât fermitatea îi rămase la fel de neclintită, aparenţa veseliei la fel de neabătută pe cât putea să fie, după ce trecuse cu atât de puţină vreme în urmă prin încercări cumplite.

Oricât de mult ar fi îndurerat-o prima ei conversaţie cu Lucy asupra subiectului respectiv, foarte curând simţi dorinţa de a o reînnoi; şi aceasta din mai multe motive. Vroia să mai audă o dată multe dintre amănuntele în legătură cu logodna lor; vroia mai cu seamă să înţeleagă mai bine adevăratele sentimente ale lui Lucy faţă de Edward, să-şi dea seama dacă fusese sinceră când îşi exprimase dragostea profundă faţă de el; şi vroia mai ales să o convingă pe Lucy, prin dorinţa ei de a redeschide discuţia şi prin calmul pe care urma să-l dovedească cu acest prilej, că nu avea decât un interes prietenesc, pentru că îi era tare teamă că agitaţia ce-o manifestase fără să vrea, în cursul conversaţiei din acea dimineaţă, să nu i se fi părut celeilalte cam dubioasă. Nu era de loc imposibil ca Lucy să fie geloasă pe ea: era evident că Edward o lăudase întotdeauna foarte mult şi aceasta reieşea nu numai din afirmaţiile lui Lucy, ci şi din faptul că aceasta îndrăznise să-i încredinţeze, deşi o cunoştea atât de puţin, un secret de o importanţă evidentă, mărturisită şi de ea însăşi. Şi chiar şi informaţiile pe care sir John i le dăduse în glumă trebuie să fi avut o oarecare greutate. Dar, dacă Elinor era atât de încredinţată că Edward o iubeşte cu adevărat, nu mai era nevoie, pe de altă parte, de prea multă gândire, ca să-ţi dai seama că Lucy este geloasă; şi însăşi încrederea pe care i-o arătase constituia o dovadă că aşa şi este. Ce alte motive ar fi avut să-i dezvăluie asemenea lucruri, dacă nu să o informeze pe Elinor de drepturile pe care ea, Lucy, le avea faţă de Edward şi să o îndemne să-l evite pe viitor? Nu întâmpină, prin urmare, prea mari greutăţi în a înţelege aceste intenţii ale rivalei ei; şi cu toate că era ferm hotărâtă să acţioneze faţă de ea aşa cum o

îndemnau principiile ei de onoare şi de cinste, să lupte împotriva afecţiunii ce-o simţea faţă de Edward şi să-l vadă cât mai puţin posibil, nu-şi putu refuza mângâierea de a se strădui să o convingă pe Lucy că inima ei nu-i câtuşi de puţin rănită. Şi întrucât acum nu mai putea afla nimic care s-o doară mai mult decât ceea ce i se spusese până atunci, nu se îndoi cât de cât de capacitatea ei de a asculta din nou, cu tot calmul, toate amănuntele.

Dar se întâmplă să nu aibă prea curând ocazia de a mai sta de vorbă cu Lucy, aşa cum ar fi vrut, deşi aceasta era tot atât de dispusă, pe cât era şi Elinor, să profite de primul prilej ce s-ar fi ivit; într-adevăr, vremea nu mai fu destul de frumoasă ca să le permită să facă împreună o plimbare, în cursul căreia le-ar fi venit foarte uşor să se separe de ceilalţi; şi deşi se vedeau cel puţin o dată la două zile, fie la Barton Park, fie la vilă, dar mai ales la conac, nu puteau niciodată să stea de vorbă. O astfel de idee n-ar fi putut intra vreodată nici în capului lui sir John şi nici în acela al ladyei Middleton; aşa încât foarte rar se mai ivea prilejul ca ei să stea cu toţii de vorbă, iar cât despre o discuţie între patru ochi, nici nu se putea pune problema. Se întâlneau să mănânce, să bea şi să râdă împreună, să joace cărţi sau alte jocuri de salon suficient de zgomotoase.

Avuseseră astfel loc mai multe întâlniri de acest fel, fără să i se ofere lui Elinor vreo şansă de a sta de vorbă în taină cu Lucy când, într-o dimineaţă, sir John trecu pe la vilă să le roage să ia cu toatele masa în ziua aceea cu lady Middleton, deoarece el era obligat să se ducă la clubul din Exeter şi, dacă ele nu acceptau invitaţia, soţia lui ar fi rămas absolut singură, numai cu mama ei şi cu cele două domnişoare Steele. Elinor, care presimţea că avea să poată aborda mai cu uşurinţă problema ce-o interesa, într-un grup ca cel ce urma să se întrunească, şi că aveau să se simtă mai în largul lor sub oblăduirea liniştită şi manierată a ladyei Middleton, decât a soţului ei care în genere organiza petreceri gălăgioase, acceptă

imediat invitaţia. Margaret fu şi ea de acord să se ducă, după ce primi încuviinţarea mamei ei, iar Marianne, care nu era niciodată dispusă să ia parte la aceste petreceri, fu şi ea convinsă de mama ei care nu putea suporta să o vadă că renunţă la distracţii.

Prin urmare domnişoarele Dashwood se duseră la Barton Park şi lady Middleton fu din fericire scutită de îngrozitoarea singurătate de care fusese ameninţată. Întâlnirea nu fu mai puţin searbădă decât se aşteptase Elinor; nu scoase la iveală nicio noutate de gândire sau de exprimare; şi nimic nu fu mai puţin interesant decât ceea ce discutară atât în sufragerie, cât şi în salon, unde li se alăturară şi copiii; şi atâta timp cât ei rămaseră acolo fu cu desăvârşire convinsă că nu-i va putea distrage atenţia lui Lucy, pentru a-şi putea pune planul în aplicare. Copiii se retraseră abia după ce-şi băură ceaiul. După care se aranjă masa de joc şi Elinor începu să se întrebe cum de-şi putuse măcar închipui că va găsi timp să stea de vorbă cu Lucy la Barton Park. Se ridicară toate, pregătindu-se să ia parte la jocul de cărţi.

Lady Middleton îi spuse lui Lucy:

— Mă bucur că n-ai să-i termini coşuleţul micuţei mele Anna-Maria în astă-seară, căci sunt sigură că au să te doară ochii să lucrezi filigran la lumina lumânării. Mâine dimineaţă o să vedem noi cum o să-i alinăm dezamăgirea şi sper că o să izbutim să o facem să nu-i mai pară rău.

Aluzia fu suficientă pentru ca Lucy să se trezească la realitate numaidecât şi să răspundă:

— Greşiţi foarte tare, lady Middleton; aşteptam doar să văd dacă vă puteţi aranja partida de cărţi fără mine, altfel de mult aş fi lucrat la filigranul meu; pentru nimic în lume n-aş vrea să-l dezamăgim pe îngeraşul nostru; şi dacă aveţi nevoie de mine la masa de joc, sunt foarte hotărâtă să termin coşuleţul după cină.

— Eşti foarte drăguţă – sper că n-au să te doară ochii. Nu vrei să fii amabilă să suni clopoţelul să ţi se mai aducă nişte lumânări ca să poţi lucra mai bine? Ştiu că biata

mea fetiţă ar fi îngrozitor de dezamăgită dacă coşuleţul n-ar fi gata mâine dimineaţă; căci deşi i-am spus că sunt sigură că n-are să fie, sunt convinsă că se aşteaptă să-l aibă.

Lucy îşi trase numaidecât măsuţa de lucru lângă ea şi se aşeză din nou cu o vioiciune şi o voioşie care păreau a sugera că pentru ea nu putea exista o mai mare desfătare decât a face coşuleţ din filigran pentru un copil răsfăţat.

Lady Middleton le propuse celorlalte să joace cazino. Nimeni nu ridică vreo obiecţie, în afară de Marianne, care, cu obişnuita ei indiferenţă faţă de normele obişnuite de politeţe, exclamă:

— Sper, lady Middleton, că pe mine veţi avea bunătatea să mă scuzaţi, ştiţi că detest jocul de cărţi. Am să mă duc la pian; n-am mai pus mâna pe el de când a fost acordat.

Şi fără alte ceremonii se întoarse şi se îndreptă spre pian.

Lady Middleton părea a mulţumi Domnului că ea una nu se exprimase niciodată cu atâta lipsă de politeţe.

— Ştiţi, doamnă, spuse Elinor, străduindu-se să mai atenueze purtarea jignitoare a surorii ei, Mariannei îi vine foarte greu să se ţină departe de acest instrument şi drept să vă spun nici nu prea e de mirare, căci e pianul cel mai bine acordat pe care l-am auzit vreodată.

Acum cele cinci femei care mai rămăseseră urmau să tragă cărţile.

Elinor continuă:

— Poate că, dacă s-ar întâmpla să rămân pe dinafară, i-aş putea fi de vreun ajutor domnişoarei Steele, eventual să-i răsucesc hârtiile; mai sunt atâtea de făcut la coşuleţ, încât cred că, lucrând singură, i-ar fi imposibil să-l termine în seara asta. Mi-ar face o deosebită plăcere să lucrez şi eu la el, dacă m-ar lăsa s-o ajut.

— Dar ţi-aş rămâne îndatorată, exclamă Lucy, căci constat că am mai multe de făcut la el decât îmi

închipuisem; şi zău c-ar fi îngrozitor ca până la urmă s-o dezamăgim pe scumpa noastră Anna-Maria.

— Ar fi într-adevăr îngrozitor, spuse cealaltă domnişoară Steele. Mititica de ea, cât o mai iubesc!

— Eşti foarte drăguţă, îi spuse lady Middleton lui Elinor; şi dacă zici că ţi-ar place într-adevăr să lucrezi la coşuleţ, poate că nu te-ar supăra dacă n-ai intra în joc decât la turul următor sau vrei poate să-ţi încerci norocul chiar acum?

Elinor acceptă bucuroasă prima dintre propuneri şi astfel, cu puţină iscusinţă, pe care Marianne n-ar fi condescins niciodată să o pună în aplicare, îşi atinse scopul, mulţumind-o totodată şi pe lady Middleton. Lucy îi făcu loc plină de solicitudine şi astfel cele două frumoase rivale se aşezară, una lângă alta, la aceeaşi masă şi, în cea mai deplină armonie, se apucară de aceeaşi lucrare. Pianul la care se aşezase Marianne, care cufundată în muzică şi în propriile ei gânduri şi uitase că în odaie se mai află şi altcineva în afară de ea, era din fericire atât de aproape de ele, încât Elinor consideră că poate acum, la adăpostul zgomotului pe care îl făcea, să abordeze în siguranţă subiectul ce-o interesa, fără să rişte să fie auzită de la masa de joc.

XXIV

PE UN TON FERM, DEŞI PLIN DE prudenţă, Elinor începu în felul următor:

— N-aş merita încrederea cu care m-ai onorat, dacă nu mi-aş manifesta dorinţa sau curiozitatea de a relua subiectul. Aşadar, am să-l redeschid, fără să-mi cer scuze.

— Îţi mulţumesc că ai spart gheaţa, exclamă Lucy cu căldură, m-am mai liniştit acum; căci în ziua aceea de luni mi-a fost teamă să nu te fi jignit într-un fel sau altul, prin cele ce ţi-am spus.

— Să mă fi jignit! Cum poţi să-ţi închipui una ca asta? Dar crede-mă, te rog, îi spuse Elinor cu toată sinceritatea, n-am nici cea mai mică intenţie să te fac să crezi aşa ceva. Ai avut vreun motiv de a-mi acorda încrederea, care să fie prea puţin măgulitor sau ruşinos cumva pentru mine?

— Te asigur, totuşi, îi răspunse Lucy şi ochii ei mici şi iuţi scăpărară plini de înţeles, mi s-a părut că felul dumitale de a fi trădează o răceală şi o nemulţumire, care m-au făcut să mă simt stânjenită. Am avut impresia certă că eşti supărată pe mine, şi de atunci îmi tot reproşez că te-am necăjit, îndrăznind să-ţi dezvălui propriile mele necazuri. Dar sunt foarte bucuroasă să constat că n-a fost decât o închipuire din partea mea şi că de fapt nu-mi aduci nicio vină. Dac-ai şti ce mângâiere a fost pentru mine să-mi uşurez sufletul spunându-ţi dumitale ceea ce mă preocupă în fiecare clipă a vieţii mele, sunt sigură că din milă ai trece cu vederea orice altceva.

— Da, îmi închipui că trebuie să fi fost o mare uşurare

pentru dumneata să-ţi descarci sufletul şi fii încredinţată că n-ai să ai niciodată vreun motiv să-ţi pară rău. Cazul dumitale este foarte nefericit, am impresia că eşti copleşită de greutăţi; dar dragostea ce v-o purtaţi unul altuia o să vă fie un sprijin. Cred că domnul Ferrars depinde pe de-a-ntregul de mama lui.

— N-are decât două mii de lire care să fie ale lui: ar însemna o nebunie să ne căsătorim în astfel de condiţii; deşi, de-ar fi după mine, aş putea renunţa, fără ca măcar să oftez, la orice şansă mai bună. Am fost întotdeauna obişnuită să mă descurc cu un venit foarte mic şi m-aş putea lupta cu sărăcia de dragul lui; dar îl iubesc prea mult pentru ca egoismul meu să-l lipsească, poate, de ceea ce i-ar da mama lui, dacă s-ar căsători după dorinţa inimii ei. S-ar putea să trebuiască să aşteptăm mulţi ani. Asta ar fi o perspectivă alarmantă aproape cu orice alt bărbat din lume; dar ştiu că nimic nu m-ar putea lipsi de fidelitatea şi dragostea lui Edward.

— Cred că această convingere înseamnă totul pentru dumneata; şi nu mă îndoiesc că şi el e susţinut de aceeaşi încredere în dragostea şi fidelitatea dumitale. Dacă vigoarea acestui ataşament reciproc ar scădea, aşa cum se întâmplă la mulţi oameni, şi în multe împrejurări, în decursul unei logodne de patru ani, situaţia voastră ar fi fost într-adevăr de plâns.

La aceste cuvinte Lucy îşi ridică privirile, dar Elinor avu grijă ca faţa ei să nu trădeze nicio expresie care să împrumute cuvintelor ei vreo umbră de bănuială.

— Dragostea lui Edward pentru mine, spuse Lucy, a şi fost prea bine pusă la încercare de despărţirea noastră lungă, nespus de lungă; încă de când ne-am logodit si-a dovedit trăinicia atât de bine, încât ar fi ceva de neiertat dacă m-aş îndoi acuma de ea. Pot spune fără să greşesc că în privinţa asta nu m-a făcut să mă alarmez nici măcar un moment începând din clipa în care ne-am cunoscut.

Elinor nici nu ştiu dacă e cazul să zâmbească sau să suspine auzind această afirmaţie.

Lucy continuă:

— Sunt cam geloasă din fire şi, datorită poziţiilor noastre sociale deosebite, datorită faptului că el iese în lume mult mai des decât mine, datorită faptului că am fost mai tot timpul despărţiţi, sunt îndeajuns de bănuitoare ca să pot descoperi într-o clipă adevărul, dacă aş fi observat cea mai mică schimbare în comportarea lui faţă de mine, sau vreo stare de spirit pe care să nu mi-o pot explica sau să fi vorbit de vreo femeie mai mult decât despre alta sau să fi părut, cât timp a stat la Longstaple, să fie în vreun fel oarecare mai puţin fericit decât de obicei. Nu vreau să spun că am în general un spirit de observaţie foarte dezvoltat sau că le văd pe toate foarte repede, dar sunt sigură că dacă aşa ar sta lucrurile n-aş putea să fiu păcălită.

„Toate astea, gândi Elinor, sunt foarte frumoase; dar niciuna dintre noi nu se poate înşela în această privinţă.”

După o scurtă tăcere, întrebă:

— Ce aveţi de gând să faceţi? Sau n-aveţi nicio intenţie în afară de aceea de a aştepta moartea doamnei Ferrars, ceea ce ar fi o soluţie extremă, tristă şi zguduitoare. E hotărât oare fiul ei să se supună unei astfel de aşteptări şi situaţiei chinuitoare a atâtor ani de încordare, în care să te amestece şi pe dumneata, decât să rişte mai degrabă s-o supere o vreme mărturisindu-i adevărul?

— De-am fi siguri că n-ar fi vorba decât de o vreme! Dar doamna Ferrars e o femeie mândră şi încăpăţânată şi e foarte probabil că, o dată cu primul acces de mânie pe care l-ar avea când ar afla adevărul, i-ar trece toată averea pe numele lui Robert; acest gând mă face să mă tem să iau nişte măsuri pripite, mai ales de dragul lui Edward.

— Şi de dragul dumitale, sau mergi cu dezinteresul până dincolo de orice raţiune?

Lucy o privi din nou pe Elinor şi tăcu.

— Îi cunoşti pe domnul Robert Ferrars? o întrebă Elinor.

— De loc, nu l-am văzut niciodată, dar îmi închipui că

trebuie să fie foarte deosebit de fratele lui – un prost şi un mare fandosit.

— Un mare fandosit! repetă cealaltă domnişoară Steele, a cărei ureche prinsese cuvintele, când Marianne se oprise dintr-o dată din cântat. Presupun că vorbesc despre curtezanii lor favoriţi.

— Nu, surioară, greşeşti în privinţa asta, exclama Lucy – curtezanii noştri favoriţi nu sunt mari fandosiţi.

— Cât despre cel al domnişoarei Dashwood vă dau eu cuvântul că nu este, spuse doamna Jennings, râzând cu poftă; este cel mai modest şi mai bine crescut tânăr, ce mi-a fost dat vreodată să cunosc; dar în ceea ce o priveşte pe Lucy, e o fată atât de şmecheră, încât nu ştii niciodată de cine-i place.

— Oh, exclamă domnişoara Steele cea mare, privind în jur cu mult subînţeles, curtezanul lui Lucy, credeţi-mă, este tot atât de modest şi de bine crescut ca şi cel al domnişoarei Dashwood.

Elinor roşi fără să vrea. Lucy îşi muşcă buzele şi se uită supărată la sora ei. Un timp între ele se aşternu tăcerea. Lucy fu cea care o întrerupse, vorbind cu glas şi mai scăzut, deşi Marianne tocmai le oferea o bună ocrotire cântându-le un concert maiestuos.

— Am să-ţi vorbesc deschis despre un plan al meu, la care mă tot gândesc de câtva timp şi care sper că va mai aranja lucrurile într-o oarecare măsură; de altfel trebuie să-ţi împărtăşesc secretul, căci urmează să-mi dai o mână de ajutor. Cred că-l cunoşti pe Edward îndeajuns de bine încât să ştii că ar prefera biserica oricărei alte profesii. Potrivit planului meu ar trebui să îmbrace haina preoţească, şi încă repede, apoi, cu intervenţia dumitale, pe care sunt sigură că vei fi atât de bună s-o faci din prietenie pentru el şi sper că şi din simpatie pentru mine, fratele dumitale ar putea fi convins să-i acorde parohia de la Norland, care e foarte bună, după câte am auzit şi se pare că actualul paroh nu mai are mult de trăit. Ar fi destul să ne lase să ne căsătorim, iar în ceea ce priveşte

restul, ne vom încredinţa timpului şi norocului.

— Am să fiu întotdeauna bucuroasă, replică Elinor, să-mi dovedesc într-un fel stima şi prietenia ce-o am pentru domnul Ferrars; dar nu-ţi dai seama oare că intervenţia mea n-ar fi necesară într-o astfel de ocazie? El e fratele soţiei lui John Dashwood – şi aceasta e cea mai bună recomandare pentru soţul ei.

— Dar soţia lui Dashwood n-ar prea vrea ca Edward să intre în rândul clerului.

— Atunci, bănuiesc că nici influenţa mea n-ar putea să vă fie de prea mare ajutor.

Tăcură din nou un răstimp. În cele din urmă Lucy exclamă, cu un oftat adânc:

— Cred că cel mai înţelept lucru pe care l-aş putea face ar fi să termin toată povestea asta, rupând chiar acum logodna. Se pare că suntem atât de copleşiţi de greutăţi din toate părţile, încât, deşi o vreme o să fim nenorociţi, poate c-o să fim mai fericiţi până la urmă. N-ai vrea să-mi dai un sfat, domnişoară Dashwood?

— Nu, răspunse Elinor cu un zâmbet care ascundea o mare tulburare; n-am să-ţi dau niciun fel de sfat în legătură cu un asemenea subiect. Ştii prea bine că părerea mea n-o să aibă prea mare trecere la dumneata, în afară de cazul în care ar fi la fel cu a dumitale.

— Zău că mă nedreptăţeşti, replică Lucy pe un ton foarte solemn; nu cunosc pe nimeni a cărui părere s-o preţuiesc mai mult decât pe a dumitale şi sunt sigură că dac-ar fi să-mi spui: „Te sfătuiesc să rupi neapărat logodna cu Edward Ferrars, căci ar fi spre fericirea voastră a amândurora”, m-aş hotărî să fac precum spui fără zăbavă.

Elinor se ruşină ea însăşi de ipocrizia viitoarei soţii a lui Edward şi replică:

— Acest compliment m-ar speria suficient ca să nu-mi mai dau cu părerea asupra problemei în discuţie, în cazul în care mi-aş fi format vreuna. Îmi exagerează prea mult influenţa: puterea de a despărţi doi oameni pe care-i

leagă o dragoste atât de solidă înseamnă prea mult pentru o persoană indiferentă în această privinţă.

— Tocmai pentru că dumneata eşti indiferentă, spuse Lucy, cu o oarecare pică şi subliniind cuvintele în mod deosebit, părerea dumitale are atâta importanţă pentru mine. Dacă s-ar presupune că eşti influenţată în orice fel de propriile dumitale sentimente, atunci părerea dumitale n-ar mai merita să fie luată în seamă.

Elinor consideră că e mai înţelept să nu-i mai răspundă la aceste cuvinte, ca să nu ajungă în mod cu totul neconvenabil la o şi mai mare intimitate şi lipsă de rezervă; era chiar oarecum hotărâtă să nu mai atingă acest subiect. Aşa că această discuţie dintre ele fu urmată de altă pauză de minute întregi şi din nou Lucy fu aceea care rupse tăcerea:

— O să vii la Londra în iarna asta, domnişoară Dashwood? întrebă ea, cu acea mulţumire de sine care-i era atât de firească.

— Nu, nu, n-am să vin...

— Îmi pare rău, răspunse cealaltă, dar ochii i se înseninară când auzi vestea, mi-ar fi făcut plăcere să te întâlnesc acolo! Dar îmi închipui că până la urmă tot o să vii dumneata. Sunt sigură că fratele şi cumnata dumitale or să te invite la ei.

— N-am să le accept invitaţia, chiar dacă mi-ar face-o.

— Vai ce rău îmi pare! Eram sigură c-am să te întâlnesc acolo. În a doua jumătate a lunii ianuarie Anne şi cu mine urmează să ne ducem să stăm la nişte rude care de câţiva ani ne tot poftesc să venim la ele. Dar eu mă duc numai ca să-l pot întâlni pe Edward. O să fie şi el acolo în februarie, altfel Londra n-ar prezenta nicio atracţie pentru mine; nu prea mă simt bine acolo.

Curând Elinor fu chemată la masa de joc, deoarece primul tur se terminase, aşa încât conversaţia confidenţială dintre cele două domnişoare luă sfârşit; ele se supuseră situaţiei fără părere de rău, căci niciuna nu spusese ceva care să le facă să se antipatizeze mai puţin

decât până atunci; Elinor se aşează la masa de joc cu trista convingere că Edward nu numai că n-o iubeşte pe aceea care urma să-i fie nevastă, dar că nici măcar nu are vreo şansă să fie cât de cât mulţumit în căsnicia lui, lucru pe care i l-ar fi asigurat fără doar şi poate afecţiunea sinceră a lui Elinor faţă de el; căci numai egoismul putea îndemna o femeie să silească un bărbat să menţină o logodnă, despre care ea îşi dădea atât de perfect de bine seama că e o povară.

De atunci Elinor nu mai luă subiectul în discuţie; când era abordat de Lucy, care rareori scăpa prilejul de a începe să vorbească despre el şi care avea o deosebită grijă să-şi informeze confidenta despre fericirea ei ori de câte ori primea vreo scrisoare de la Edward, Elinor se comporta cu calm şi precauţie, căutând să schimbe vorba, fără a fi nepoliticoasă; căci avea impresia că aceste discuţii ar fi însemnat să-i ofere lui Lucy o plăcere pe care nu o merita şi care ar fi fost periculoasă pentru ea însuşi.

Vizita domnişoarelor Steele la Barton Park se prelungi cu mult peste termenul invitaţiei iniţiale ce li se făcuse. Erau tot mai apreciate; prezenţa lor părea indispensabilă. Sir John nici nu vroia să audă de plecarea lor; şi în ciuda numeroaselor angajamente pe care le aveau de multă vreme la Exeter, în ciuda absolutei necesităţi ca ele să se întoarcă imediat acolo pentru a le îndeplini, ceea ce nu uitau să sublinieze la sfârşitul fiecărei săptămâni, fură convinse prin insistenţe să rămână la Barton Park aproape două luni şi să ajute la desfăşurarea acelei sărbători care necesită un număr mult mai mare de baluri intime şi de mese numeroase decât cele obişnuite, pentru a-şi dovedi importanţa.

XXV

DEŞI DOAMNA JENNINGS AVEA obiceiul să-şi petreacă o bună parte a anului prin casele copiilor, rudelor şi prietenilor ei, ea avea totuşi şi o reşedinţă proprie şi stabilă. De la moartea soţului ei, care făcuse comerţ prosper într-un cartier mai puţin elegant al Londrei, ea locuise în fiecare iarnă într-o casă de pe una din străzile de lângă Portman Square. Şi către această locuinţă începu ea să-şi îndrepte gândurile când se apropie luna ianuarie, şi într-o bună zi, cu totul pe neaşteptate, le rugă pe cele două domnişoare Dashwood să o însoţească într-acolo. Elinor, care nu observase cum se îmbujorează sora ei şi nici înfăţişarea plină de interes a acesteia, ceea ce dovedea că ideea nu-i este indiferentă, refuză imediat şi categoric propunerea în numele amândurora, nu fără să-şi arate însă recunoştinţa. Credea că exprimă atât dorinţa ei, cât şi pe aceea a surorii ei. Pretinse că sunt ferm hotărâte să n-o părăsească pe mama lor în acea perioadă a anului. Doamna Jennings fu oarecum surprinsă că i se respinge invitaţia şi o repetă numaidecât.

— Doamne, Dumnezeule! Dar sunt convinsă că mama voastră se poate prea bine lipsi de voi şi vă rog foarte mult să-mi acordaţi favoarea prezenţei voastre, căci ţin foarte, foarte mult să veniţi cu mine. Să nu vă închipuiţi că o să mă incomodaţi în vreun fel oarecare, căci n-am să mă deranjez câtuşi de puţin pentru voi. Va trebui doar s-o trimit pe Betty cu diligenţa şi sper că atâta lucru îmi pot permite. Noi trei o să putem călători foarte bine în trăsura

mea; şi când om fi la Londra, dacă n-are să vă placă să vă duceţi unde merg eu, foarte bine, n-aveţi decât să mergeţi oricând cu vreuna dintre fetele mele. Sunt sigură că mama voastră n-are să aibă nimic împotrivă; căci eu am avut atâta noroc să-mi urnesc pietrele din casă, încât cred că are să mă considere foarte potrivită în a avea grijă de voi; şi dacă n-am să vă mărit cel puţin pe una dintre voi foarte bine, înainte de a mă părăsi, apoi atunci să ştiţi că asta n-o să fie din vina mea. Să n-aveţi nicio grijă: am să ştiu eu cum să vă laud tuturor tinerilor de pe acolo.

— Am impresia, spuse sir John, că domnişoara Marianne n-ar avea nimic împotriva acestui plan, dacă sora ei mai mare ar fi şi ea de acord. Zău că n-ar fi de loc drept să nu se distreze puţin, numai pentru că domnişoara Elinor este împotrivă. Aşa că v-aş sfătui pe dumneavoastră două s-o porniţi spre Londra, când vă plictisiţi de Barton Park, fără să-i mai spuneţi un cuvânt despre asta domnişoarei Elinor.

— Ei, exclamă doamna Jennings, sunt convinsă c-am să mă simt grozav de bine în tovărăşia domnişoarei Marianne, indiferent dacă domnişoara Elinor ne va însoţi sau nu, numai că eu zic, ştii vorba aceea, cu cât suntem mai mulţi, cu atât ne distrăm mai bine şi am crezut că şi pentru ele are să fie mai agreabil să se afle împreună; pentru că dacă s-ar plictisi de mine, ar putea sta de vorbă între ele şi ar putea râde pe la spate de ciudăţeniile mele. Dar dacă nu amândouă, atunci măcar una din ele trebuie să vină cu mine. Doamne sfinte! Cum vă închipuiţi că aş putea trăi de una singură, eu, care am fost întotdeauna obişnuită, până în iarna asta, s-o am pe Charlotte cu mine! Haide, domnişoară Marianne, să dăm mâna c-am făcut târgul şi dacă până la urmă domnişoara Elinor are să se răzgândească, cu atât mai bine.

— Vă mulţumesc, doamnă, vă mulţumesc din inimă, spuse Marianne cu căldură, invitaţia ce mi-aţi făcut-o mă face să vă rămân de-a pururi recunoscătoare, şi aş fi

foarte fericită, da, mai mult decât fericită, să o pot accepta. Dar mama, draga, buna mea mamă – îmi dau seama câtă dreptate a avut Elinor când v-a refuzat – dacă în lipsa noastră s-ar simţi mai puţin fericită, mai puţin la largul ei, o, nu, nimic nu m-ar putea ispiti s-o părăsesc. N-ar trebui în niciun caz să forţăm nota.

Doamna Jennings îşi repetă convingerea că doamna Dashwood se poate lipsi foarte bine de ele; şi Elinor, care acum o înţelegea pe sora ei şi-şi dădea seama cât de indiferente îi sunt toate celelalte în dorinţa ei de a fi din nou lângă Willoughby, nu se mai opuse făţiş propunerii, lăsând-o pur şi simplu pe seama hotărârii ce avea s-o ia mama lor, de la care, totuşi, nu prea spera să primească vreun sprijin în a împiedica o vizită pe care nu putea să n-o aprobe pentru Marianne şi pe care, în ceea ce o privea, Elinor avea motive speciale s-o evite. Mama lor avea să susţină orice dorinţă a Mariannei: nu se putea aştepta s-o facă să se manifeste cu prudenţă într-o chestiune în care nu reuşise să o determine să fie mai puţin încrezătoare; şi nu îndrăznea să-i explice motivul pentru care ea n-ar fi vrut să se ducă la Londra. Că Marianne, pretenţioasă cum era, cunoscând foarte bine felul de a fi al doamnei Jennings şi fiindu-i silă de el, nu ţinuse socoteală de niciun inconvenient de acest fel, nesocotise cu totul faptul că irascibilitatea ei va fi mereu pusă la încercare şi n-avusese în vedere decât un singur obiectiv, toate acestea erau dovada cea mai puternică a importanţei deosebite pe care o prezenta acest obiectiv pentru ea; aşa că Elinor nu se aşteptase la una ca asta pentru nimic în lume, în ciuda a tot ce se întâmplase.

Când doamnei Dashwood i se aduse la cunoştinţă invitaţia primită, nici nu vru să audă că fetele sale ar putea-o refuza din pricina ei, fiind convinsă că o călătorie de acest fel ar fi foarte distractivă pentru amândouă şi dându-şi seama – în ciuda comportării pline de atenţie şi de dragoste a Mariannei faţă de ea – cât de mult ţine aceasta să o accepte; insistă deci ca amândouă fiicele ei

să primească imediat invitaţia şi apoi, cu obişnuitul ei optimism, începu să prevadă tot felul de avantaje pe care le-ar avea, cu toatele, de pe urma acestei despărţiri.

— Sunt încântată de această propunere, exclamă ea, este exact ce mi-aş fi dorit. Margaret şi cu mine o să profităm de pe urma ei la fel de mult ca şi voi. Când voi şi familia Middleton veţi fi plecat, noi ne vom continua viaţa cum nu se poate mai liniştite şi fericite, cu cărţile şi muzica noastră. Când o să vă întoarceţi înapoi, nici n-o s-o mai recunoaşteţi pe Margaret, atât de mari progrese va fi făcut! Şi am şi un mic plan de transformare a dormitoarelor voastre, pe care l-am putea pune acum în aplicare fără a deranja pe nimeni. E foarte bine să vă duceţi la Londra; orice tânără de condiţia voastră trebuie să cunoască obiceiurile şi distracţiile din Londra. O să fiţi în grija unei femei care o să vă fie ca o mamă şi de a cărei bunătate faţă de voi nici nu mă pot îndoi. Şi fără doar şi poate că o să vă vedeţi şi fratele şi orice cusururi ar avea el sau nevasta lui, nu mă pot obişnui cu ideea, când mă gândesc al cui fiu este, să vă ştiu cu totul înstrăinate de el.

— Cu toate că te-ai gândit, aşa cum faci de obicei, numai şi numai la fericirea noastră, şi-ai şters cu buretele toate impedimentele pe care le ridică plecarea noastră, există totuşi, după părerea mea, o obiecţie ce nu poate fi atât de uşor înlăturată.

Faţa Mariannei se posomorî.

— Şi ce vrea să sugereze scumpa, prudenta mea Elinor? întrebă doamna Dashwood. Cu ce obstacol formidabil are de gând să ne sperie? Să n-aud nicio vorbă despre cheltuielile ce s-ar putea ivi.

— Obiecţiunea mea este următoarea: deşi am părerile cele mai bune despre inima doamnei Jennings, ea nu este totuşi o femeie a cărei prezenţă să ne ofere plăcere sau a cărei protecţie să ne înalţe în ochii lumii.

— Asta-i foarte adevărat, replică mama ei, dar nu prea o să rămâneţi voi numai în tovărăşia ei, iar în public o să

apăreţi întotdeauna împreună cu lady Middleton.

— Dacă Elinor are unele reţineri din pricină că n-o prea agreează pe doamna Jennings, spuse Marianne, asta nu trebuie să mă împiedice pe mine să accept invitaţia. Eu n-am astfel de scrupule şi sunt sigură c-am să suport uşor toate neplăcerile legate de acest lucru.

Elinor nu putu să nu zâmbească la această manifestare de indiferenţă faţă de felul de a fi al unei persoane, faţă de care Marianne se purtase în aşa fel încât cu multă greutate putuse ea uneori s-o convingă pe Marianne să fie cât de cât politicoasă; se hotărî aşadar în sinea ei să se ducă şi ea, dacă sora ei va persista în dorinţa de-a pleca, căci nu găsea că este potrivit să o lase pe Marianne călăuzită numai de propria ei judecată sau ca doamna Jennings să fie lăsată la mila Mariannei, drept unică tovărăşie în ceasurile petrecute de ea acasă. Se împăcă mai uşor cu această idee, aducându-şi aminte că, după câte îi spusese Lucy, Edward Ferrars n-avea să fie la Londra înainte de luna februarie, şi că vizita lor putea lua sfârşit până atunci, fără a fi scurtată fără motiv.

— Vreau să mergeţi amândouă, spuse doamna Dashwood; aceste obiecţiuni n-au niciun rost. O să-ţi facă plăcere să te afli la Londra şi mai ales să fii împreună cu sora ta; şi dacă Elinor ar condescinde vreodată să se aştepte la distracţii le-ar şi întrezări dintr-o mie de surse; poate că i-ar face totuşi plăcere să strângă mai mult legăturile cu familia cumnatei ei.

Elinor ţinuse întotdeauna foarte mult să aibă prilejul de a o face pe mama ei să nu mai conteze atât de mult pe ataşamentul lui Edward faţă de ea, pentru ca şocul să fie mai puţin dureros când urma să afle întreg adevărul; şi acum, când se văzu astfel atacată, deşi nu prea avea speranţa de a izbuti, se sili să încerce a-şi pune planul în aplicare, spunând, cu tot calmul de care se simţea capabilă:

— Ţin foarte mult la Edward Ferrars, şi-o să-mi facă întotdeauna plăcere să-l văd, dar în ceea ce priveşte

restul familiei, îmi este cu totul indiferent dacă am să-i cunosc vreodată sau nu.

Doamna Dashwood zâmbi şi nu mai spuse nimic. Marianne îşi ridică privirile uimită şi Elinor avu impresia că ar fi fost poate mai bine să-şi fi ţinut gura.

După ce mai chibzuiră puţin, stabiliră, în cele din urmă, să accepte amândouă invitaţia. Doamna Jennings fu foarte bucuroasă când află acest lucru şi le asigură că o să aibă grijă de ele şi că o să se poarte aşa cum se cuvine. Dar ea nu fu singura care se bucură când află vestea. Sir John fu încântat, căci pentru un bărbat, a cărui permanentă sursă de nelinişte era groaza de a rămâne singur, racolarea a încă două persoane, care să rotunjească numărul familiei sale din Londra, însemna mare lucru. Chiar şi lady Middleton îşi dădu osteneala de a se arăta încântată, ceea ce necesita un efort neobişnuit din partea ei; iar cât despre domnişoarele Steele, şi mai ales Lucy, ele nu fură în viaţa lor mai fericite ca atunci când aflară această veste.

Elinor se supuse planului care contravenea dorinţelor ei cu mai puţină aversiune decât se aşteptase. În ceea ce o privea, o interesa acum prea puţin dacă se ducea sau nu la Londra; şi când îşi dădu seama cât de mult se bucura mama lor la ideea plecării şi câtă voioşie exprimau ochii, vocea şi comportarea surorii ei, care-şi revenise acum la vioiciunea ei obişnuită şi era încă şi mai veselă decât de obicei, nu se mai putu simţi nemulţumită de motivul acestor manifestări şi nici nu mai vru să se mai gândească la eventualele rezultate neplăcute ale călătoriei lor.

Bucuria Mariannei aproape că întrecea fericirea însăşi, atât era de tulburată şi de nerăbdătoare la gândul plecării. Faptul că trebuia să-şi părăsească mama era singurul lucru care o mai potolea puţin; şi când se despărţiră fu cât se poate de îndurerată. Nici tristeţea mamei lor nu fu mai mică; şi dintre ele trei se părea că doar Elinor nu considera eternă despărţirea.

Plecară în prima săptămână a lunii ianuarie. Familia Middleton urma să plece după câteva zile. Domnişoarele Steele îşi continuară şederea la Barton Park, urmând să pornească abia împreună cu restul familiei.

XXVI

NICI NU SE URCASE BINE ÎN TRĂsură alături de doamna Jennings şi nici nu-şi începuse bine călătoria spre Londra, sub protecţia ei şi ca invitată a doamnei Jennings, că Elinor şi începu să se minuneze de situaţia în care se afla, ţinând seama cât de puţin o cunoşteau ele pe această doamnă, cât de puţin potrivite erau în ceea ce priveşte vârsta şi felul lor de a fi şi cât de multe obiecţii făcuse împotriva plecării lor cu numai câteva zile în urmă! Dar toate aceste obiecţii fuseseră înlăturate şi trecute cu vederea din pricina entuziasmului fericit al tinereţii împărtăşit în aceeaşi măsură de Marianne şi de mama lor; şi Elinor, în ciuda îndoielilor pe care le avea din când în când, privitoare la trăinicia sentimentelor lui Willoughby, nu putea să nu observe extazul aşteptării fericite care umplea întru totul sufletul Mariannei şi strălucea în ochii ei, fără să nu simtă cât de searbede erau în comparaţie cu propriile ei perspective, cât de tristă era starea ei de spirit şi câtă solicitudine ar fi manifestat faţă de situaţia surorii ei, dacă ar fi avut şi ea în vedere acelaşi obiectiv care s-o învioreze, aceeaşi posibilitate de a nutri speranţe. Acum nu mai trebuia decât puţină, foarte puţină vreme, pentru a se vedea care sunt adevăratele intenţii ale lui Willoughby; după toate probabilităţile, acesta se şi afla la Londra. Nerăbdarea Mariannei de a pleca dovedea că e sigură că are să-l întâlnească acolo; şi Elinor era hotărâtă să afle tot ce se poate despre caracterul lui, din propriile ei observaţii sau din ce va mai auzi de la alţii; şi nu numai în felul acesta,

ci urmărind cu deosebită atenţie felul în care se va comporta faţă de sora ei, spre a se asigura cine este el cu adevărat şi ce gânduri are, încă de la primele lor întâlniri. Dacă s-ar fi întâmplat ca rezultatul observaţiilor ei să nu fie favorabil, era hotărâtă să-i deschidă cu orice preţ ochii surorii ei; şi dacă va fi altfel, strădaniile ei urmau să fie de altă natură – în acest caz va trebui să încerce să evite orice comparaţie egoistă, să înlăture orice regret care ar putea-o face să nu se bucure pe deplin de fericirea Mariannei.

Călătoria dură trei zile şi comportarea Mariannei în tot acest timp fu un fericit exemplu al amabilităţii şi spiritului de tovărăşie la care s-ar fi putut aştepta pe viitor doamna Jennings din partea ei. Nu scoase nicio vorbă mai tot drumul, cufundată în propriile ei gânduri, în afară de cazul când apărea vreun obiectiv pitoresc, care o făcea să scoată vreo exclamaţie de încântare, adresată exclusiv surorii ei. Spre a mai compensa această atitudine, Elinor îşi luă aşadar numaidecât în primire funcţia de reprezentantă a politeţii pe care singură şi-o atribuise, se purtă cu cea mai mare atenţie faţă de doamna Jennings, stătu cu ea de vorbă, râse împreună cu ea şi o ascultă pe cât îi stătu în putinţă; iar doamna Jennings, pe de altă parte, le tratâ pe amândouă cu o deosebită amabilitate, avu în permanenţă grijă ca ele să se simtă bine şi să nu se plictisească şi nu se necăji decât atunci când nu vroiau să aleagă singure ce să mănânce pe la hanuri, sau când nu reuşea să afle de la ele dacă preferă somon în loc de cod sau rasol de pasăre în loc de cotlete de viţel. În cea de a treia zi, în jurul orei trei, ajunseră la Londra, fericite după o astfel de călătorie, că nu mai stau închise într-o trăsură şi gata să se bucure de plăcerea unui foc bun.

Casa era frumoasă şi bine mobilată; şi cele două domnişoare intrară numaidecât în stăpânirea unei odăi foarte confortabile. Fusese camera Charlottei; deasupra poliţei căminului mai atârna încă un peisaj lucrat chiar de ea din mătase colorată, ca dovadă că-şi petrecuse cu

folos şapte ani într-o şcoală bună din Londra.

Cum masa avea să fie gata abia la vreo două ore după sosirea lor, Elinor se hotărî să-şi petreacă acest răgaz scriindu-i mamei ei şi se aşeză în acest scop la o măsuţă. Câteva minute mai târziu, Marianne făcu şi ea la fel.

— Eu scriu acasă, îi spuse Elinor, nu crezi c-ar fi bine să-ţi amâni scrisoarea cu două-trei zile?

— Dar nu mamei îi scriu, răspunse Marianne în grabă, ca şi cum ar fi vrut să evite să i se mai pună vreo întrebare.

Elinor nu spuse nimic: îi trecu imediat prin minte însă că îi scrie probabil lui Willoughby; şi concluzia pe care o trase numaidecât fu că trebuie să fie totuşi logodiţi, oricât de mult ar fi vrut ei să tăinuiască totul. Această convingere, deşi nu pe de-a-ntregul satisfăcătoare, îi făcu plăcere, şi-şi continuă scrisoarea cu şi mai mult zel. Marianne o termină pe a ei în câteva minute; nu părea să fie decât un bileţel; apoi îl împături, îl pecetlui şi scrise foarte repede adresa pe el. Elinor avu impresia că distinge un W mare şi Marianne nici nu terminase bine de scris că sună clopoţelul şi când valetul îşi făcu apariţia îl rugă să-i expedieze misiva printr-un curier. În felul acesta chestiunea fu imediat aranjată.

După care continuă să fie foarte bine dispusă; dar era în acelaşi timp şi foarte agitată, ceea ce nu prea îi făcu plăcere surorii ei, iar această nelinişte spori pe măsură ce se însera. Abia dacă mai putu mânca ceva la masă, iar apoi, când se întoarseră în salon, părea că ascultă nerăbdătoare orice zgomot de trăsură.

Elinor fu cât se poate de mulţumită că doamna Jennings fiind foarte ocupată la ea în cameră nu putu observa cele ce se petreceau. Se aduse ceaiul şi după ce Marianne fu dezamăgită de mai multe ori de unele bătăi în uşa vecinilor, se auzi una puternică, ce nu mai putea fi confundată: cineva bătuse la uşa casei lor. Elinor era încredinţată că valetul va anunţa sosirea lui Willoughby, iar Marianne, ridicându-se în picioare, se îndreptă spre

uşă. Domnea o tăcere deplină; nu mai putea fi suportată prea multe secunde; Marianne deschise uşa, făcu câţiva paşi spre scară şi după ce ascultă o vreme se reîntoarse în odaie, stăpânită de emoţia ce i-ar fi produs-o, în mod firesc, convingerea că l-a auzit.

Prea emoţionată să se mai poată stăpâni în clipa aceea, nu putu să nu exclame:

— O, Elinor, e Willoughby, e Willoughby, zău aşa! şi lăsă impresia că e gata să se arunce în braţele acestuia când iată că-şi făcu apariţia colonelul Brandon.

Lovitura fu prea puternică să o poată suporta calmă, aşa că părăsi imediat încăperea. Elinor fu şi ea dezamăgită; în acelaşi timp însă consideraţia pe care o avea faţă de colonelul Brandon o făcu să-l primească cu căldură; şi-i păru rău ca un bărbat care ţinea atât de mult la sora ei să-şi dea seama că ea nu încearcă decât mâhnire şi dezamăgire, văzându-l. Înţelese numaidecât că lui nu-i scăpase atitudinea Mariannei; o urmări cu atâta uimire şi preocupare, când părăsi odaia, încât cu greu reuşi să se reculeagă şi să se poarte cu politeţea de rigoare.

— Sora dumitale nu se simte bine? întrebă el.

Elinor îi răspunse că într-adevăr aşa e, şi apoi vorbi de dureri de cap, de surmenaj, de deprimare şi de tot ce-i mai trecu prin minte c-ar putea – în limitele decenţei – să explice atitudinea surorii ei.

Brandon ascultă cu toată atenţia, păru că-şi revine şi nu mai redeschise subiectul, ci începu să-i spună cât de mult se bucură să le vadă la Londra, punându-i obişnuitele întrebări despre cum călătoriseră şi despre cei pe care-i lăsaseră în urmă.

Continuară să vorbească astfel, cu calm, niciunul din ei neavând prea mult interes pentru ceea ce discutau, amândoi abătuţi, amândoi cu gândurile în altă parte. Elinor ar fi vrut foarte mult să-l întrebe dacă Willoughby e la Londra, dar nu vru să-l necăjească, interesându-se de rivalul lui; şi în cele din urmă, în lipsă de subiecte de

discuţie, îl întrebă dacă în vremea din urmă fusese tot timpul la Londra.

— Da, replică el, uşor încurcat, mai tot timpul; am fost o dată sau de două ori la Delaford pentru câteva zile, dar n-am mai putut trece pe la Barton.

Aceste cuvinte şi felul în care le spuse îi aduseră imediat în minte lui Elinor toate amănuntele în legătură cu plecarea lui de acolo, toată neplăcerea pricinuită şi bănuielile ce i le provocase doamnei Jennings; şi se temu ca nu cumva întrebarea ei să fi trădat mai multă curiozitate faţă de acest subiect decât simţise de fapt.

Curând veni şi doamna Jennings.

— Vai, domnule colonel, spuse ea cu obişnuita ei veselie gălăgioasă, mă bucur grozav să te văd – îmi pare rău că n-am putut veni mai repede – scuză-mă, te rog – dar a trebuit să mai arunc şi eu o privire pe ici, pe colo şi să mai aranjez câte ceva, căci n-am mai fost de multă vreme acasă şi cred că ştii că sunt întotdeauna o groază de mărunţişuri de pus la punct după ce ai fost plecată un timp; şi-a trebuit să aranjez lucrurile cu Cartwright. Doamne, de la masă şi pân-acum am fost mai harnică decât o albină! Dar, ia spune-mi, domnule colonel, cum ai făcut de ai aflat că voi sosi astăzi la Londra?

— Am avut plăcerea să aud acest lucru la domnul Palmer, unde am luat masa.

— Aa, aşa ai aflat; şi ce mai fac toţi de-acolo? Ce mai face Charlotte? Garantez că trebuie să fi luat proporţii serioase.

— Doamna Palmer arăta foarte bine şi am fost rugat să vă spun că o veţi vedea cu siguranţă mâine.

— Sigur că da; aşa mă gândeam şi eu. Ei bine, domnule colonel, după cum vezi. Am adus cu mine două domnişoare – de fapt acum n-o vezi decât pe una dintre ele, dar mai este una pe undeva, pe aici. Şi pe deasupra e vorba de prietena dumitale, domnişoara Marianne. Cred că n-are să-ţi pară rău să auzi una ca asta. Nu prea ştiu cum o să te înţelegi cu domnul Willoughby... Ei, e grozav

să fii tânăr şi frumos. Ştii, am fost şi eu tânără odată, dar n-am fost frumoasă – ghinionul meu. Cu toate astea, am avut un bărbat foarte bun, aşa că nu ştiu ce mai poate face în plus frumuseţea. Vai, bietul de el! E mort de opt ani şi mai bine. Dar, ia spune, domnule colonel, pe unde mi-ai umblat de când ne-am despărţit? Şi cum îţi mai merg treburile? Haide, haide, fără secrete între prieteni...

Colonelul răspunse la toate întrebările ei cu obişnuita lui blândeţe, fără să-i dea însă vreun răspuns care să-i satisfacă curiozitatea. Elinor începu să pregătească ceaiul şi Marianne fu obligată să-şi facă apariţia.

După sosirea ei, colonelul Brandon fu mai tăcut şi mai gânditor decât până atunci şi doamna Jennings nu-l putu convinge să rămână mai mult. În seara aceea nu mai avură niciun musafir şi doamnele fură toate de acord să se culce devreme.

A doua zi, Marianne îşi revenise cu totul; părea fericită. Părea să fi uitat dezamăgirea ce-o încercase cu o seară în urmă în aşteptarea a ceea ce avea să se întâmple în ziua aceea. Nu-şi luaseră bine micul dejun că trăsura doamnei Palmer se şi opri la uşa casei lor şi-n câteva minute ea apăru râzând, în odaie: era atât de încântată să le vadă pe toate, încât era greu de spus dacă se bucură mai mult să-şi revadă mama sau pe domnişoarele Dashwood. Era foarte mirată că veniseră la Londra, cu toate că se aşteptase tot timpul la asta, era foarte supărată că acceptaseră invitaţia maică-si după ce-o refuzaseră pe a ei, cu toate că, pe de altă parte, nu le-ar fi iertat niciodată dacă n-ar fi venit.

— Domnul Palmer are să fie mai mult decât fericit să vă vadă, spuse ea. Ce credeţi c-a zis când a aflat că veniţi cu mama? Acum am uitat ce-a spus, dar era ceva foarte nostim!

După ce petrecură un ceas sau două la un taifas tihnit, după cum spunea mama ei sau, cu alte cuvinte, asistând la un fel de interogatoriu din partea doamnei Jennings în legătură cu toate cunoştinţele lor, şi la tot felul de râsete

fără rost din partea doamnei Palmer, aceasta din urmă propuse ca toate să o însoţească la nişte cumpărături pe care trebuia să le facă în dimineaţa aceea, propunere ce fu repede acceptată de doamna Jennings şi de Elinor, care şi ele aveau de cumpărat câte ceva; Marianne, care refuză să meargă la început, fu până la urmă convinsă să le însoţească.

Oriunde se duseră fu, evident, cu ochii în patru. În Bond Street, mai ales, unde aveau multe de târguit, era mereu cu privirile la pândă; în orice magazin intrară, mintea îi era în cu totul altă parte decât la ceea ce avea în faţa ochilor, decât la ceea ce le interesa şi le preocupa pe celelalte. Marianne fiind pretutindeni neliniştită şi nemulţumită, Elinor nu putu obţine nicio părere din partea surorii ei cu privire la vreun articol pe care vroia să-l cumpere; nimic nu-i făcea plăcere; era doar nerăbdătoare să se întoarcă acasă şi cu greu îşi putea stăpâni enervarea ce-o resimţea faţă de plictisitoarea doamnă Palmer, care se simţea atrasă de tot ce era frumos, scump sau nou, care vroia să cumpere totul şi nu se putea hotărî să ia nimic şi-şi irosea vremea, extaziată şi în imposibilitatea de a se hotărî.

Dimineaţa se apropia de sfârşit când se întoarseră acasă; şi nici nu intrară bine pe uşă că Marianne o zbughi nerăbdătoare în sus, pe scări; când Elinor o ajunse din urmă, tocmai se întorcea de la masă cu o faţă îndurerată, ce dovedea că Willoughby nu trecuse pe acolo.

— Nu mi s-a lăsat nicio scrisoare în timp ce eram în oraş? îl întrebă ea pe valetul care tocmai intra, aducând pachetele.

I se răspunse că nu, nu lăsase nimeni nicio scrisoare.

— Eşti foarte sigur că n-am primit nicio scrisoare? Eşti sigur că niciun servitor, niciun curier n-a adus vreo scrisoare sau vreun bileţel?

Omul răspunse că nimeni nu adusese nimic.

— Cât mi se pare de curios! spuse ea, cu glas scăzut şi dezamăgit, pe când se întorcea spre fereastră.

„Într-adevăr, foarte curios”, îşi spuse Elinor în sinea ei, privindu-şi neliniştită sora. „Dacă n-ar fi ştiut că Willoughby e la Londra, nu i-ar fi scris, cum a făcut-o, i-ar fi scris la Combe Magna; şi dacă e la Londra, ce curios mi se pare că nici nu vine, nici nu scrie! Oh, scumpa mea mamă, nu faci de loc bine încuviinţând o logodnă între fata ta care e atât de tânără şi un bărbat pe care-l cunoşti atât de puţin, o logodnă ce se desfăşoară într-un mod atât de îndoielnic, atât de misterios! Tare aş mai vrea să-i pun câteva întrebări, dar cum are să-mi suporte amestecul?

După o oarecare chibzuială, hotărî că, dacă aparenţele continuau să rămână la fel de neplăcute cum păreau a fi, îi va prezenta mamei ei, în termeni cât se poate de duri, necesitatea de a face o serioasă investigaţie în această privinţă.

Doamna Palmer şi două doamne mai în vârstă, prietene intime ale doamnei Jennings, pe care le întâlnise şi le invitase în cursul dimineţii, luară masa cu ele. Una dintre ele le părăsi curând după ce luară ceaiul, pentru că avea nişte obligaţii în seara aceea şi Elinor fu silită să le ajute să organizeze o partidă de whist. Marianne nu era de niciun folos în astfel de ocazii, pentru că nu vroia să înveţe jocul; dar deşi era aşadar liberă să facă ce vroia, nu petrecu o seară mai plăcută decât Elinor, căci suferi tot timpul din pricina dezamăgirii şi a neliniştii ce i-o producea aşteptarea. Din când în când se străduia câteva minute să citească, dar repede arunca de o parte cartea şi revenea la mai plăcuta îndeletnicire de a se plimba prin odaie încoace şi încolo, oprindu-se pentru o clipă când ajungea în dreptul ferestrei, sperând să poată desluşi mult aşteptata bătaie în uşă.

XXVII

— DACĂ VREMEA ASTA SENINĂ O să mai dureze, spuse doamna Jennings când se întâlniră a doua zi dimineaţa la micul dejun, lui sir John n-are să-i convină să plece de la Barton săptămâna viitoare; e lucru trist pentr-un vânător să piardă bucuriile unei zile de vânătoare. Bieţii oameni! Îmi pare întotdeauna rău de ei, când totuşi se întâmplă s-o piardă. Ei o pun atâta la inimă!

— Asta aşa-i, exclamă Marianne veselă, îndreptându-se, în timp ce vorbea, spre fereastră, ca să poată observa starea vremii. La asta nu m-am gândit. O vreme ca asta are să-i facă pe mulţi vânători să mai zăbovească la ţară.

Acest prilej de aducere aminte avu efecte miraculoase; îi readuse întreaga bună dispoziţie.

— Pentru ei, vremea e într-adevăr foarte bună, continuă ea, pe când se aşeza din nou la masă, cu o mină fericită. Cât de mult trebuie să se bucure de ea! Dar (şi aici neliniştea puse din nou stăpânire pe ea) nu ne putem aştepta să dureze prea mult. În această perioadă a anului, şi după un asemenea şir de zile ploioase, fără îndoială că n-o să ne mai bucurăm prea mult de cer senin. În curând o să vină gerul şi o să avem probabil un ger aprig. Poate că într-o zi, două; este imposibil ca vremea asta blândă să mai dureze mult timp – se poate întâmpla să îngheţe chiar şi la noapte, nu?

— În orice caz, spuse Elinor, încercând să o împiedice pe doamna Jennings să citească gândurile surorii ei la fel de bine ca şi ea, cred că pe la sfârşitul săptămânii sir John

şi lady Middleton au să sosească la Londra.

— Sigur, draga mea, asta ţi-o garantez. Mary ştie întotdeauna să-şi impună punctul de vedere.

„Are să scrie la Combe chiar astăzi”, presupuse Elinor în sinea ei.

Dar dacă scrisese într-adevăr, scrisoarea fu concepută şi expediată pe furiş, căci deşi fusese foarte atentă nu putuse observa nimic. Oricare ar fi fost adevărul, cu toate că Elinor nu era nici pe departe mulţumită de felul cum se desfăşurau lucrurile, nu se simţea totuşi prost, atâta timp cât Marianne era bine dispusă. Şi Marianne era bine dispusă; era fericită că vremea e frumoasă şi mai fericită încă în aşteptarea gerului.

Îşi petrecură mai toată dimineaţa lăsând cărţi de vizită pe la locuinţele cunoştinţelor doamnei Jennings, spre a le informa că se află la Londra; şi Marianne îşi petrecea mai tot timpul observând dincotro bate vântul şi toate transformările cerului închipuindu-şi că se simte o schimbare în aer.

— Nu găseşti că e mai frig decât era azi-dimineaţă, Elinor? Mie mi se pare că deosebirea e foarte evidentă. Abia dacă mai pot încălzi mâinile, chiar şi în manşon. Am impresia că ieri n-a fost aşa. Parcă şi norii se împrăştie; curând are să apară şi soarele şi o să avem o după-amiază senină.

Elinor era când amuzată, când îndureratã; dar Marianne persevera şi nu vedea decât geruri care se pregăteau să vină, deducând acest lucru în fiecare seară, din strălucirea focului, şi în fiecare dimineaţă, din starea atmosferei.

Domnişoarele Dashwood nu aveau motive să fie nemulţumite de stilul de viaţă al doamnei Jennings şi de cunoştinţele ei, şi nici de comportarea ei faţă de ele, întotdeauna plină de amabilitate. Îşi conducea întreaga gospodărie conform unui plan foarte îngăduitor şi, în afară de câteva dintre vechile ei cunoştinţe din City la care, spre regretul ladyei Middleton, nu renunţase, nu era

în vizită cu nimeni care să fi putut tulbura sentimentele tinerelor ei prietene. Mulţumită să constate că lucrurile stau mai bine decât se aşteptase în această privinţă, Elinor era dispusă să fie mai înţelegătoare faţă de plictiseala petrecerilor la care luau parte în fiecare seară, fie acasă la ea, fie în altă parte şi care, constând numai din jocuri de cărţi, nu puteau de loc să o amuze.

Colonelul Brandon, care fusese poftit să treacă pe acolo oricând dorea, venea să le vadă aproape zilnic: dorea să o privească pe Marianne şi să stea de vorbă cu Elinor, care adesea găsea mai multă plăcere în a conversa cu el, decât în celelalte amuzamente de peste zi, dar care, pe de altă parte, era foarte îngrijorată de interesul pe care el îl manifesta în continuare faţă de sora ei. Îi era teamă să nu se transforme într-un ataşament foarte puternic. Îi părea rău pentru el să-l vadă cu câtă seriozitate se uita la Marianne şi era evident că era încă şi mai abătut decât la Barton.

Cam la o săptămână după sosirea lor, aflară cu certitudine că Willoughby fusese şi el pe acolo. Într-o dimineaţă când se întoarseră acasă după plimbarea cu trăsura, îi găsiră cartea de vizită pe masă.

— Doamne, Dumnezeule! exclamă Marianne, a fost aici în timp ce noi eram plecate!

Elinor, care se bucura să ştie că e la Londra, îndrăzni să-i spună:

— Fii sigură că mâine are să treacă din nou.

Dar Marianne păru că nici nu aude ce-i spune şi, când doamna Jennings intră în odaie, dispăru cu preţioasa carte de vizită.

Acest eveniment, care îi ridică moralul lui Elinor, o făcu pe sora ei să devină tot atât de agitată ca şi mai înainte, dacă nu chiar şi mai mult. Din acea clipă nu mai avu linişte; nerăbdarea cu care-l aştepta să sosească la orice oră din zi, o făcu să nu mai fie bună de nimic. A doua zi de dimineaţă, când toţi ceilalţi plecară, insistă să fie lăsată acasă.

Elinor era tulburată gândindu-se la ce s-ar putea întâmpla în Berkeley Street, în absenta lor; dar când se întoarse, nu fu nevoie s-o privească pe sora ei de două ori ca să-şi dea seama că Willoughby nu le mai făcuse a doua vizită. Chiar atunci li se aduse un bileţel ce fu pus pe masă.

— Pentru mine! exclamă Marianne, grăbindu-se să-l ia.

— Nu, domnişoară, pentru stăpâna mea.

Dar Marianne, care nu era de loc convinsă, îl luă numaidecât.

— E într-adevăr pentru doamna Jennings; ce enervant!

— Aştepţi o scrisoare? întrebă Elinor, nereuşind să se mai abţină.

— Da, oarecum, într-o oarecare măsură...

Apoi, după o scurtă pauză, Elinor spuse:

— N-ai încredere în mine, Marianne.

— Vai, Elinor, să primesc acest reproş tocmai de la tine – tu care n-ai încredere în nimeni?

— Eu! îi răspunse Elinor, oarecum încurcată. Dar zău, Marianne, eu n-am nimica de spus.

— Nici eu, răspunse Marianne cu energie; aşa că situaţiile noastre sunt asemănătoare. Niciuna dintre noi n-are nimic de spus; tu, pentru că eşti comunicativă, iar eu pentru că nu ascund niciodată nimic.

Mâhnită de acuzaţia că este prea rezervată, de care nu se putea dezvinovăţi, Elinor nu ştia cum s-o facă pe Marianne să-şi deschidă sufletul în mai mare măsură.

Curând doamna Jennings îşi făcu apariţia şi după ce i se dădu biletul îl citi cu glas tare. Era de la lady Middleton: o anunţa că sosiseră în Conduit Street şi că o roagă pe mama şi pe verişoarele ei să treacă pe acolo în seara aceea. Din pricină că sir John era ocupat, iar ea suferea de o răceală serioasă, nu putuseră să treacă prin Berkeley Street. Invitaţia fu acceptată; dar când se apropie ora la care trebuiau să plece, necesar fiind ca din politeţe faţă de doamna Jennings să o însoţească amândouă în această vizită, Elinor întâmpină oarecari

dificultăţi în a o convinge pe sora ei să meargă cu ele, pentru că ea încă nu-l văzuse pe Willoughby; aşa că nu numai că nu vroia să se mai plictisească în vizită, dar mai ales nu era dispusă să rişte ca el să treacă din nou pe acolo în absenţa lor.

În seara aceea Elinor descoperi că firea omului nu se modifică în mod esenţial o dată cu schimbarea locuinţei; căci sir John abia se stabilise la Londra, că şi izbutise să adune în casa lui vreo douăzeci de tineri şi să-i distreze cu un bal. Acest lucru nu-i convenea, totuşi, ladyei Middleton. La ţară, o serată organizată pe nepregătite era foarte la locul ei; dar la Londra, unde reputaţia de eleganţă era mult mai importantă şi mai greu de obţinut, era un risc mult prea mare ca, pentru a face plăcere câtorva fete, să se afle că lady Middleton organizase un dans de numai opt sau nouă perechi, doar cu doi muzicanţi şi cu un simplu bufet rece.

Doamna şi domnul Palmer erau şi ei prezenţi. Domnul Palmer, pe care nu-l văzuseră de când veniseră la Londra, deoarece se dovedea foarte grijuliu în a nu da de loc impresia că-i acordă vreo atenţie soacrei lui, din care pricină nici nu se apropie de ea, nu dădu niciun semn de recunoaştere la apariţia lor. Le privi în treacăt, fără să pară că ştie cine sunt şi nu făcu decât s-o salute pe doamna Jennings dând din cap, din celălalt capăt al încăperii. Când intră, Marianne aruncă o privire de jur împrejur; era suficient, *el* nu era acolo – şi se aşeză la fel de puţin dispusă să se amuze ori să-i amuze pe ceilalţi. După ce stătuseră împreună cam vreun ceas, domnul Palmer se îndreptă agale către domnişoarele Dashwood, pentru a-şi exprima uimirea că le vede la Londra, deşi colonelul Brandon fusese pentru prima dată informat de sosirea lor în casa lui şi deşi el însuşi spusese ceva foarte nostim, atunci când aflase că urmează să vină.

— Credeam că sunteţi amândouă în Devonshire, spuse el.

— Da? replică Elinor.

— Şi când vă întoarceţi acolo?

— Nu ştiu.

Şi cu asta conversaţia dintre ei luă sfârşit.

Niciodată în viaţa ei nu fusese Marianne atât de puţin dispusă să danseze ca în seara aceea şi niciodată efortul n-o obosise atât de mult. Se plânse de acest lucru pe când se înapoiau în Berkeley Street.

— Ei, ei, cunoaştem prea bine motivul, spuse doamna Jennings; dacă o anumită persoană, pe care n-am s-o numesc, s-ar fi aflat acolo, n-ai fi fost de loc obosită; şi, ca să spunem adevărul, n-a fost de loc frumos din partea lui să evite să te întâlnească, din moment ce a fost invitat.

— Invitat! exclamă Marianne.

— Aşa mi-a spus fiica mea, lady Middleton, căci se pare că sir John l-a întâlnit pe undeva pe stradă azi dimineaţă.

Marianne nu mai scoase o vorbă, dar păru a fi primit o lovitură cumplită. În această situaţie, nerăbdătoare să facă ceva care ar fi putut să-i aducă vreo mângâiere surorii ei, Elinor se hotărî să-i scrie mamei lor a doua zi dimineaţă, sperând că, făcând-o să se teamă pentru sănătatea Mariannei, o va face să-i pună acele întrebări ce fuseseră amânate atâta; şi fu încă şi mai înclinată să-şi pună planul în aplicare când a doua zi, după micul dejun, observă că Marianne trimite din nou un bilet lui Willoughby, căci nu-şi putea închipui că scrie altei persoane.

Cam pe la prânz, doamna Jennings ieşi singură în oraş cu nişte treburi şi Elinor începu numaidecât să-şi compună scrisoarea, în timp ce Marianne, prea neliniştită ca să facă ceva, prea tulburată ca să întreţină vreo conversaţie, se tot plimba de la o fereastră la alta sau se aşeza lângă foc, pradă unei triste meditaţii. Elinor se strădui foarte serios să-şi convingă mama, relatându-i tot ce se întâmplase; bănuiala ce-o avea despre nestatornicia lui Willoughby, îndemnând-o să-i ceară Mariannei, folosindu-se de orice rugăminţi în care să invoce datoria sau dragostea, pentru ca Marianne să-i dezvăluie situaţia

adevărată asupra relaţiilor dintre ei.

Nici nu-şi terminase bine scrisoarea, când o bătaie la uşă vesti un vizitator şi fu anunţat colonelul Brandon. Marianne, care-l văzuse de la fereastră şi căreia îi displăcea societatea de orice fel, plecă din odaie înainte ca acesta să intre. Brandon părea mai grav ca de obicei; şi deşi îşi exprimă satisfacţia că o găseşte singură pe Elinor, de parcă ar fi avut să-i spună ceva între patru ochi, stătu un timp fără să scoată o vorbă. Convinsă că are să-i facă vreo comunicare care-o privea pe sora ei, Elinor aşteptă cu nerăbdare să înceapă a vorbi. Nu era prima oară că avea această convingere; de mai multe ori până atunci, începând cu remarca „Sora dumitale nu prea arată bine astăzi”, sau „Sora dumitale pare cam abătută”, păruse a fi pe punctul fie de a-i dezvălui, fie de a o întreba ceva anume în legătură cu ea. După o pauză de câteva minute, el rupse tăcerea, întrebând-o, cu oarecare emoţie, când avea s-o poată felicita pentru că are un cumnat. Elinor nu se aşteptase la o astfel de întrebare şi, neavând pregătit niciun răspuns, fu obligată să recurgă la expedientul simplu şi foarte obişnuit de a întreba ce vrea să spună. El încercă să zâmbească, în timp ce-i răspundea:

— Toată lumea e la curent cu logodna surorii dumitale cu domnul Willoughby.

— Lumea nu poate fi la curent, replică Elinor, când nici familia ei nu ştie nimic despre o asemenea logodnă.

Brandon păru uimit şi spuse:

— Am să te rog să mă ierţi, mi-e teamă că întrebarea mea a fost impertinentă; dar nu credeam că e vorba de un secret, când îşi scriu pe faţă şi când toată lumea vorbeşte de căsătoria lor.

— Dar cum se poate? Pe cine ai putut auzi spunându-ţi de una ca asta?

— Pe mulţi; pe unii pe care dumneata nici nu-i cunoşti, pe alţii pe care-i cunoşti foarte bine, doamna Jennings, doamna Palmer şi familia Middleton. Şi încă n-aş fi crezut-

o, căci atunci când mintea nu prea este dispusă să se lase convinsă găseşte întotdeauna ceva care să-i sprijine îndoielile, dacă n-aş fi văzut cu totul din întâmplare în mâna valetului care m-a poftit azi înăuntru un bilet scris de sora dumitale şi adresat domnului Willoughby. Am venit să mă interesez, dar eram convins încă înainte de a pune întrebarea. E totul stabilit definitiv? Este imposibil să...? Dar n-am niciun drept şi n-aş putea avea nicio şansă de a izbuti. Scuză-mă, domnişoară Dashwood. Cred că am greşit, vorbind atât de mult, dar nici nu mai ştiu ce să mai fac şi am avut întotdeauna cea mai mare încredere în înţelepciunea dumitale. Spune-mi că totul este hotărât, că orice încercare... pe scurt, că nu-mi rămâne altceva de făcut decât să-mi ascund sentimentele, dacă acest lucru îmi este cât de cât cu putinţă.

Aceste cuvinte – mărturisire directă a dragostei lui pentru sora sa – o mişcară foarte mult. Nu putu spune nimic pentru moment; şi chiar când îşi mai reveni puţin, se gândi un timp la răspunsul cel mai potrivit pe care i l-ar fi putut da. Adevărata stare de lucruri dintre Willoughby şi sora ei îi era atât de puţin cunoscută, încât, străduindu-se să o explice, ar fi putut spune la fel de bine prea mult sau prea puţin. Totuşi, cum era convinsă că dragostea Mariannei pentru Willoughby nu-i poate lăsa nicio şansă de izbândă colonelului Brandon, oricare ar fi fost deznodământul acelui sentiment, şi dorind în acelaşi timp să nu-şi expună comportarea la vreo critică, se gândi – după o oarecare chibzuinţă – că e mai prudent şi mai puţin dureros să spună mai mult decât ştie sau crede cu adevărat. Recunoscu, prin urmare, că deşi n-a primit niciodată vreo încunoştinţare chiar din partea lor despre situaţia dintre ei, n-avea nicio îndoială în ceea ce priveşte dragostea lor reciprocă şi că nu este mirată să afle despre corespondenţa lor.

Colonelul ascultă cu atenţie, fără să scoată o vorbă; şi când ea încetă de a mai vorbi se ridică numaidecât de pe

scaun şi după ce-i spuse foarte emoţionat: „surorii dumitale îi doresc numai fericire; iar lui Willoughby să se străduiască să o merite”, îşi luă rămas bun şi plecă.

Elinor încercă un sentiment foarte neplăcut, în urma acestei conversaţii şi el nu-i diminuă de loc neliniştea ce-o simţea în alte privinţe; dimpotrivă, rămase cu o tristă impresie despre nefericirea colonelului Brandon şi nici măcar nu vru s-o ştie alinată, fiind foarte nerăbdătoare să afle despre evenimentul ce trebuia să o confirme.

XXVIII

ÎN URMĂTOARELE TREI SAU PA-
tru zile nu se întâmplă nimic care să o determine pe Elinor să regrete ce făcuse, adresându-i-se mamei ei; căci Willoughby nu veni şi nici nu scrise. Cam pe atunci trebuiau să o însoţească pe lady Middleton la o petrecere la care doamna Jennings nu putu participa, din pricină că fata ei cea mai mică nu se simţea prea bine şi Marianne, care era foarte prost dispusă, căreia nu-i păsa de felul în care arată, fiindu-i la fel de indiferent dacă se duce sau nu se duce la petrecere, se pregăti să meargă într-acolo, fără să trădeze vreo speranţă sau vreo bucurie. Stătu lângă focul din salon, până ce sosi lady Middleton, fără să se mişte măcar o dată de pe scaun, sau să-şi schimbe poziţia, cufundată în propriile-i gânduri şi nebăgând în seamă prezenţa surorii ei; şi când în cele din urmă li se spuse că lady Middleton e cu trăsura la uşă, tresări, de parc-ar fi uitat că aşteaptă pe cineva.

Sosiră la timp la destinaţie; şi de îndată ce şirul de trăsuri din faţa lor le permise, coborâră, urcară scările, îşi auziră numele anunţate de la un palier la celălalt cu glas foarte limpede şi intrară într-o încăpere splendid luminată, plină de lume şi în care era insuportabil de cald. După ce spuseră toate cele cuvenite, făcându-i o plecăciune stăpânei casei, se amestecară în mulţime împărtăşind şi ele căldura şi dezagreabila situaţie în mod necesar sporite de sosirea lor. După un timp pe care-l petrecură spunând puţin şi făcând şi mai puţin, lady Middleton se aşeză la masa de cărţi, şi cum Marianne nu

se simţea ispitită să se mişte prin salon, reuşind să găsească nişte scaune libere se aşezară, şi ea şi Elinor, nu departe de masa de joc.

De abia se cuibăriseră, când Elinor îl observă, la câţiva metri de ele, pe Willoughby, conversând foarte serios cu o tânără extrem de elegantă. Curând, Willoughby o văzu că se uită la el, o salută numaidecât, cu o plecăciune, dar fără să încerce să stea de vorbă cu ea, sau să se apropie de Marianne, deşi era imposibil să n-o fi văzut; apoi îşi continuă conversaţia cu aceeaşi doamnă. Elinor se întoarse fără să vrea spre Marianne, să vadă dacă situaţia poate rămâne neobservată de ea. Atunci îl zări şi Marianne; şi faţa îmbujorându-i-se de o neaşteptată bucurie, s-ar fi îndreptat numaidecât spre el, dacă sora ei n-ar fi oprit-o cu un gest.

— Sfinte Dumnezeule! exclamă ea, e acolo, e acolo! Oh, de ce nu se uită la mine? De ce nu-i pot vorbi?

— Te rog, linişteşte-te; te rog frumos, îi spuse Elinor, şi nu-ţi da în vileag sentimentele faţă de toţi cei de faţă. Poate că încă nu te-a observat.

Dar asta n-o putea crede nici măcar ea; să fie liniştită în astfel de momente nu numai că era ceva ce depăşea puterile Mariannei, ci şi dorinţele ei. Şedea acolo, chinuită de nerăbdare, fapt care o schimbă foarte tare la faţă.

În cele din urmă se întoarse din nou spre ele şi le privi pe amândouă; Marianne se ridică dintr-o dată şi, pronunţându-i numele cu un glas afectuos, îi întinse mâna. El se apropie şi adresându-i-se mai degrabă lui Elinor decât Mariannei, de parcă ar fi vrut să-i evite privirile şi, hotărât să nu ţină seama de atitudinea ei, se interesă, în grabă, de doamna Dashwood şi le întrebă de când sunt la Londra. Elinor îşi pierdu prezenţa de spirit când îl auzi cum li se adresează şi nu fu în stare să spună un singur cuvânt. Dar sora ei îşi exprimă sentimentele fără întârziere. Faţa i se făcu roşie ca para focului şi exclamă, cu o voce extrem de emoţionată:

— Doamne sfinte, Willoughby! Dar ce înseamnă toate

astea? N-ai primit scrisorile mele? Nu vrei să dai mâna cu mine?

Astfel interpelat nu putu să n-o facă; dar atingerea mâinii ei păru că i-e penibilă şi nu i-o ţinu decât o clipă, în tot acest timp era evident că încearcă să-şi recapete stăpânirea de sine. Elinor îi privea cu atenţie faţa şi observă că expresia ei se mai linişteşte. După o pauză de o clipă, Willoughby vorbi cât se poate de calm:

— Am avut onoarea de a trece pe la casa din Berkeley Street marţea trecută şi am regretat foarte mult că n-am avut norocul de a vă găsi acasă nici pe dumneavoastră două şi nici pe doamna Jennings. Sper că aţi găsit cartea mea de vizită?

— Dar n-ai primit bileţelele mele? exclamă Marianne, în culmea neliniştii. Sunt sigură că trebuie să fie vreo greşeală la mijloc, o greşeală îngrozitoare. Ce pot să însemne toate astea? Spune-mi, Willoughby, pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi, ce s-a întâmplat?

El nu-i dădu niciun răspuns: se înroşi puţin şi se simţi uşor stânjenit, dar, când întâlni privirea tinerei domnişoare cu care stătuse de vorbă mai înainte, simţi parcă nevoia unui efort imediat, îşi reveni din nou şi, după ce spuse: „Da, am avut plăcerea să fiu informat că aţi sosit la Londra, printr-un bilet pe care aţi fost atât de bună să mi-l trimiteţi”, se întoarse în grabă, cu o mică plecăciune şi reveni lângă prietena lui.

Marianne, care acum se făcuse palidă ca moartea şi care nu se mai putea ţine pe picioare, se prăbuşi pe scaun şi Elinor, care se aştepta s-o vadă leşinând din clipă în clipă, încercă s-o ferească de privirile celorlalţi, în timp ce căuta s-o readucă în simţiri cu apă de lavandă.

— Du-te la el, Elinor, exclamă ea, de îndată ce putu vorbi, şi sileşte-l să vină aici. Spune-i că trebuie să-l mai văd o dată, că trebuie să-i vorbesc numaidecât. Nu mă pot linişti, n-am să am o clipă de tihnă până când nu se vor lămuri toate acestea... Trebuie să fie vreo neînţelegere la mijloc. Oh, du-te imediat la el...

— Cum am să pot face una ca asta? Nu, draga mea Marianne, trebuie să ai răbdare. Acesta nu e locul potrivit pentru explicaţii. Aşteaptă până mâine.

Nu reuşi totuşi decât cu greu s-o împiedice să-l caute chiar ea şi îi fu imposibil s-o convingă să-şi stăpânească emoţia, să aştepte, cel puţin, încercând să pară liniştită, până ce va reuşi să-i vorbească între patru ochi, cu mai mult efect, căci Marianne nu înceta o clipă să-şi exprime, cu glas scăzut, chinul sentimentelor ei, prin exclamaţii ce dovedeau cât este de nefericită. În scurtă vreme Elinor îi văzu pe Willoughby părăsind încăperea pe uşa ce dădea spre scară şi, spunându-i Mariannei că a plecat, încercă s-o convingă că e cu totul imposibil să mai stea de vorbă cu el în seara aceea. Marianne o rugă numaidecât pe sora ei să o implore pe lady Middleton să le ducă acasă, deoarece era prea nenorociră ca să mai rămână acolo măcar o clipă.

Informată că Marianne nu se simte bine, lady Middleton, deşi era tocmai în toiul unui *rober,* fu prea politicoasă pentru a face cea mai mică obiecţie la dorinţa ei de a pleca numaidecât, şi trecându-şi cărţile unui prieten părăsiră petrecerea de îndată ce-şi găsiră trăsura. Nimeni nu scoase un cuvânt, în timp ce se întorceau în Berkeley Street. Marianne se chinuia în tăcere, prea nefericită ca să poată măcar să plângă; şi cum din fericire doamna Jennings nu se întorsese încă acasă, se duseră direct în camera lor şi sărurile de amoniu o mai readuseră puţin în simţiri. Curând era dezbrăcată şi culcată şi cum părea dornică să fie singură, sora ei o părăsi aşa că, în timp ce-o aştepta pe doamna Jennings să se întoarcă acasă, Elinor avu destul răgaz să se gândească la cele ce se petrecuseră.

Nu se putea îndoi de faptul că între Marianne şi Willoughby existase vreun fel de logodnă şi era la fel de limpede că acum Willoughby se plictisise de această legătură; căci orice speranţă ar mai fi nutrit Marianne, ea, Elinor, nu putea atribui o asemenea purtare nici unui fel

de greşeală sau neînţelegere. Nimic n-o putea explica decât o totală schimbare de sentimente. Şi indignarea i-ar fi fost încă şi mai mare, dacă n-ar fi observat cu ochii ei, la Willoughby, acea stânjeneală care părea o recunoaştere a faptului că ştie că nu se poartă cum se cuvine şi care o oprea să-l creadă. Atât de lipsit de scrupule încât să se fi jucat chiar de la început cu sentimentele surorii ei, fără vreun plan care să poată fi dezvăluit prin cercetări corespunzătoare. Probabil că absenţa îi slăbise afecţiunea, iar convenienţele sociale îl făcuseră poate să şi-o înfrângă; dar nu se putea hotărî să creadă că la început el n-o iubise.

În privinţa Mariannei, Elinor nu era în stare să se gândească altfel decât cu cea mai mare îngrijorare la durerea ce trebuie să i-o fi provocat o întâlnire atât de nefericită şi la chinurile încă şi mai mari pe care aveau să i le pricinuiască ceea ce urma să se întâmple. Situaţia nefericită în care se găsea ea, Elinor, nu însemna nimic în comparaţie cu cea a Mariannei; căci în timp ce ea îl putea stima pe Edward ca şi până atunci, chiar dacă trebuiau să rămână despărţiţi în viitor, putea găsi întotdeauna o alinare. Dar toate împrejurările care ar fi putut face răul să devină şi mai cumplit păreau a se fi adunat laolaltă spre a spori nefericirea Mariannei, împingând-o până la o despărţire definitivă de Willoughby – o ruptură imediată şi ireconciliabilă.

XXIX

ÎN DIMINEAŢA URMĂTOARE, ÎNAinte ca femeia de serviciu să le fi aprins focul sau ca soarele să fi câştigat vreo putere asupra unei zile reci şi posomorâte de iarnă, Marianne, numai pe jumătate îmbrăcată, stătea îngenuncheată, sprijinindu-se de pervazul uneia dintre ferestre, pentru a avea mai multă lumină şi scria cât de repede îi permiteau lacrimile ce-i curgeau fără încetare pe obraji. În această poziţie o zări Elinor când fu trezită din somn de agitaţia şi suspinele Mariannei; şi după ce-o observă câteva clipe, cu îngrijorare, dar fără să scoată vreo vorbă, o întrebă, cu toată blândeţea:

— Marianne, pot să te întreb...

— Nu, Elinor, îi răspunse ea, nu mă întreba nimic; în curând vei afla totul.

Calmul disperat cu care rosti aceste cuvinte nu dură decât atât cât le spuse, fiind imediat urmat de aceeaşi excesivă durere ce-o manifestase până atunci. Îi trebuiră câteva minute pentru a-şi putea continua scrisoarea; şi nenumăratele ei izbucniri de durere, care o sileau, la anumite intervale, să se întrerupă din scris, erau dovezi suficiente ale sentimentului ce-l încerca întrucât, mai mult ca sigur, îi scria pentru ultima dată lui Willoughby.

Elinor se manifestă cu toată atenţia liniştită, lipsită de ostentaţie de care era în stare; ar fi încercat s-o mângâie şi s-o liniştească şi mai mult încă, dacă Marianne n-ar fi implorat-o, cu toată impetuozitatea unei irascibilităţi extreme, să nu-i mai vorbească pentru nimic în lume. În

asemenea împrejurări era mai bine pentru amândouă să nu rămână împreună prea multă vreme; agitaţia sufletească a Mariannei nu numai că o făcu să părăsească odaia de îndată ce se îmbrăcă, ci, deoarece simţea pe de o parte nevoia singurătăţii şi pe de altă parte aceea de a schimba mereu locul, colindă prin casă până la ora când trebuiau să ia micul dejun, evitând să fie văzută de cineva.

La masă nici nu mâncă şi nici nu încercă măcar să o facă; şi Elinor îşi dădu toată silinţa, nu să o îndemne să mănânce, şi nu să o compătimească sau să pară că-i dă vreo importanţă, ci doar să se străduiască s-o facă pe doamna Jennings să se preocupe numai de ea.

Cum micul dejun era una dintre mesele la care doamna Jennings ţinea cel mai mult, dură un timp considerabil; tocmai mâncaseră şi se aşezau la masa de lucru, când Marianne primi o scrisoare, pe care o luă nerăbdătoare din mâinile servitorului şi, pălind cumplit, ieşi imediat din odaie. Elinor, care după felul în care se manifestase Marianne îşi dădu seama tot atât de bine ca şi când ar fi văzut cine o scrisese că trebuie să fie de la Willoughby, simţi dintr-o dată o slăbiciune care cu greu îi permise să-şi ţină capul sus şi începu să tremure toată, încât îi fu foarte teamă că va fi imposibil ca doamna Jennings să nu observe ceva. Bătrâna doamnă nu remarcă totuşi decât că Marianne a primit o scrisoare de la Willoughby, ceea ce ei i se păru a fi o glumă foarte bună şi pe care o trată ca atare, şi râzând îşi exprimă speranţa că va fi pe placul Mariannei. Era prea ocupată tot măsurând lungimea firelor pentru carpeta de lână la care lucra, ca să mai poată observa suferinţa lui Elinor; şi după ce Marianne dispăru, continuă să vorbească foarte liniştită, spunând:

— Pe cuvântul meu de onoare că n-am mai văzut în viaţa mea o fată care să fie îndrăgostită cu atâta disperare ca Marianne! Fetele mele nu erau nici pe departe atât de amorezate cum e ea, deşi se prostiseră şi ele destul; dar domnişoara Marianne s-a schimbat cu

totul. Sper din toată inima că el n-are s-o facă să mai aştepte mult, căci ţi se face rău s-o vezi cum arată şi cât e de pierită. Spune-mi, te rog, când au de gând să se căsătorească?

Deşi nicicând Elinor nu fusese mai puţin dispusă să vorbească, se strădui să răspundă acelui atac şi, încercând aşadar să zâmbească, replică:

— Dar spuneţi, doamnă, tot vorbind, aţi ajuns să vă convingeţi că sora mea e logodită cu domnul Willoughby? Aveam impresia că nu faceţi decât să glumiţi, dar o întrebare atât de serioasă pare să se bazeze pe ceva mult mai profund; vă rog, prin urmare, să nu vă mai amăgiţi. Vă asigur că nimic nu m-ar surprinde mai mult decât să aflu că urmează să se căsătorească.

— Ruşine, ruşine să-ţi fie, domnişoară Dashwood! Cum poţi vorbi în felul ăsta? Nu ştim cu toţii că trebuie să se căsătorească, fiindcă s-au îndrăgostit nebuneşte unul de altul din clipa în care s-au cunoscut? Nu i-am văzut în Devonshire împreună zi de zi, de dimineaţă până seara? Şi crezi că nu ştiu că sora dumitale a venit cu mine, la Londra, anume ca să-şi cumpere toaleta de mireasă? Haide, haide, n-ai să mă poţi face să cred altceva. Socoţi că dacă dumneata eşti atât de isteaţă, ceilalţi nu mai pot observa nimic? Dar crede-mă, n-ai nici a şansă, pentru că tot oraşul vorbeşte de căsătoria asta. Eu le povestesc tuturor despre ea şi Charlotte face la fel.

— Credeţi-mă, doamnă, îi spuse Elinor cu toată gravitatea, că vă înşelaţi foarte tare. Şi zău că faceţi foarte rău răspândind o astfel de veste; şi-o să vă daţi seama că aşa este, deşi acum nu vreţi să mă credeţi.

Doamna Jennings râse din nou, dar Elinor nu se mai simţi în stare să spună mai mult. Şi fiind nerăbdătoare să afle şi ea ce scrisese Willoughby, se grăbi să se întoarcă în camera lor. Când deschise uşa, o văzu pe Marianne întinsă în pat, aproape sufocându-se de durere, cu o scrisoare în mână şi altele două-trei împrăştiate lângă ea. Elinor se apropie, fără să scoată o vorbă, şi aşezându-se

pe pat, îi luă mâna, i-o sărută de mai multe ori cu duioşie şi apoi izbucni într-un hohot de plâns, care, la început, fu aproape tot atât de violent ca şi acela al Mariannei. Deşi nu era în stare să vorbească, Marianne păru că simte toată duioşia acestei comportări; şi după ce suferiră împreună un timp, îi înmână lui Elinor toate scrisorile, apoi, îngropându-şi faţa în batistă, aproape că urlă de durere. Elinor, care ştia că o astfel de suferinţă, oricât de greu i-ar fi venit altcuiva să o vadă, trebuia să fie lăsată să se desfăşoare, rămase lângă ea, până când durerea Mariannei se mai linişti puţin, apoi, nerăbdătoare, luă scrisoarea lui Willoughby şi citi cele ce urmează:

„Bond Street, ianuarie

Stimată domnişoară,

Am avut tocmai onoarea de a vă primi scrisoarea, pentru care vă asigur de sincera mea recunoştinţă. Îmi pare foarte rău că ceva din comportarea mea de aseară nu v-a fost pe plac; şi deşi nu reuşesc de loc să-mi dau seama prin ce anume am putut, spre nefericirea mea, să vă jignesc, vă rog să mă iertaţi pentru un lucru pe care, vă asigur, l-am făcut absolut fără nicio intenţie. N-o să mă gândesc niciodată decât cu cea mai mare plăcere şi gratitudine la fostele mele legături de prietenie cu familia dumneavoastră, în Devonshire, şi vreau să cred că ele nu vor avea de suferit din pricina vreunei greşeli sau neînţelegeri a acţiunilor mele. Am o sinceră stimă pentru întreaga dumneavoastră familie; dar dacă cumva s-a întâmplat să am nefericirea de a da impresia că am simţit mai mult decât în realitate sau mai mult decât am vrut să spun, am să-mi reproşez că nu mi-am ascuns mai bine consideraţia ce-o aveam faţă de dumneavoastră. Veţi fi de acord că este imposibil să fi avut alte intenţii, când veţi afla că afecţiunea mea se îndreaptă de multă vreme spre altcineva şi sper că peste câteva săptămâni doar,

logodna mea va deveni un fapt împlinit. Cu mare regret mă supun dorinţei dumneavoastră de a vă înapoia scrisorile pe care am avut cinstea să le primesc de la dumneavoastră şi şuviţa de păr, pe care aţi fost atât de mărinimoasă să mi-o oferiţi.

Rămân, stimată domnişoară,
al dumneavoastră supus şi umil servitor,
John Willoughby”

Oricine îşi poate închipui indignarea cu care Elinor citi această scrisoare. Deşi ştia, încă dinainte de a-şi arunca ochii pe ea, că trebuie să fie o dovadă a nestatorniciei lui şi că ea confirma probabil definitiva lor despărţire, nu-şi putea închipui un asemenea limbaj prin care să fie aduse la cunoştinţă asemenea lucruri; şi nici nu şi-l imagina pe Willoughby în stare să se abată atât de mult de la aparenţa unor maniere delicate şi onorabile – potrivite cu decenţa firească a unui gentleman – încât să trimită o scrisoare atât de neruşinată şi lipsită de omenie, o scrisoare care, în loc să exprime dorinţa lui de a-şi redobândi libertatea, manifestând în acelaşi timp şi regretele lui, nu recunoştea niciun abuz de încredere, nega orice urmă de afecţiune; o scrisoare în care fiecare rând era o insultă şi care dovedea că autorul ei este un ticălos înrăit.

Se uită un timp la această scrisoare cu uimire şi indignare; apoi o mai citi o dată şi încă o dată; dar sila ei faţă de omul care o scrisese creştea cu fiecare nouă lectură; sentimentele ce le încerca faţă de el erau atât de înverşunate, încât nu îndrăzni să i le împărtăşească Mariannei, ca nu cumva s-o facă să sufere şi mai mult încă, vorbindu-i despre ruperea logodnei lor nu ca despre o pierdere regretabilă pentru ea, ci ca de o scăpare de cel mai nefericit şi iremediabil dintre toate relele din lume – o legătură pe viaţă cu un om lipsit de scrupule.

Tot reflectând la conţinutul scrisorii, la concepţia

sufletului care o putuse dicta şi probabil la mintea cu totul de nepătruns a unei persoane de neînţeles, care nu participase în vreun alt fel la legătura lor decât prin ceea ce îi dăruise lui inima Mariannei, Elinor uită de suferinţa prin care tocmai trecea sora ei, uită că mai avea în poală alte trei scrisori pe care nu le citise încă, uită cu desăvârşire de când se află în odaie, aşa încât, atunci când auzi o trăsură oprindu-se la uşă, sări la fereastră să vadă cine poate veni atât de devreme; fu uimită să descopere trăsura doamnei Jennings, despre care ştia că fusese comandată abia pentru ora unu. Hotărâtă să n-o părăsească pe Marianne, deşi ştia că, în acele clipe, nu-i putea aduce prea multă mângâiere, se grăbi să se ducă şi să o roage pe doamna Jennings să o scuze că nu poate merge cu ea, deoarece sora ei nu se simte bine. Doamna Jennings o iertă numaidecât, arătându-şi sincera şi binevoitoarea îngrijorare pentru starea proastă a Mariannei. După ce o văzu plecând, Elinor se întoarse la Marianne, care tocmai încerca să se ridice din pat; ajunse la timp ca s-o împiedice să cadă jos, slăbită şi ameţită cum era din pricina unei îndelungate lipse de hrană şi de odihnă; căci de zile întregi nu mai avusese poftă de mâncare şi de multe nopţi nu mai dormise ca lumea; şi acum, când nu mai era susţinută de febra aşteptării, rezultatele se făceau simţite prin dureri de cap, printr-o slăbiciune de la stomac şi o epuizare nervoasă generală. Un pahar cu vin, pe care Elinor i-l aduse imediat, o făcu să se simtă ceva mai bine şi-n cele din urmă fu în stare să-şi exprime recunoştinţa faţă de bunătatea surorii ei, spunându-i:

— Biata mea Elinor! Cât de mult te fac să suferi!

Sora ei replică:

— Ce n-aş da să pot totuşi face ceva ca să te simţi mai bine...

Aceste cuvinte, ca de fapt orice altceva ar fi spus sau ar fi făcut sora ei în acele clipe, fură prea mult pentru Marianne care, chinuită cum era, nu-i putu spune decât

„O, Elinor, într-adevăr, sunt tare nefericită”, după care glasul i se pierdu în suspine.

Elinor nu mai putu suporta să asiste în tăcere la acest torent de durere nestăvilită.

— Stăpâneşte-te, dragă Marianne, exclamă ea, dacă nu vrei să te omori şi să-i omori pe toţi cei ce te iubesc. Gândeşte-te la mama ta; gândeşte-te cât este de nefericită în timp ce suferi tu; trebuie să te stăpâneşti de dragul ei.

— Nu pot, nu pot, strigă Marianne. Lasă-mă, lasă-mă, dacă te necăjesc; lasă-mă, detestă-mă, uită de mine! Dar nu mă mai chinui astfel. Oh, cât le vine de uşor să vorbească de stăpânire de sine acelora care n-au nicio supărare! Cât eşti de fericită, Elinor, cât eşti de fericită; tu nu-ţi poţi închipui prin ce suferinţe trec eu.

— Despre *mine* spui că sunt fericită, Marianne? Ah, dac-ai şti! Şi chiar îţi închipui că pot fi fericită, când te văd pe tine atât de nenorocită?

— Iartă-mă, iartă-mă te rog, spuse Marianne, înlănţuindu-i gâtul cu braţele; ştiu că suferi din pricina mea, ştiu ce inimă ai; dar, oricum, tu eşti – trebuie să fii fericită; Edward te iubeşte – ce, ce anume poate înlătura o asemenea fericire?

— Multe, multe lucruri, răspunse solemn Elinor.

— Nu, nu, exclamă Marianne cu pasiune, nu, el te iubeşte pe tine şi numai pe tine. E imposibil ca tu să ai vreo pricină de mâhnire.

— Nu pot simţi nicio bucurie când te văd în starea în care te afli.

— Nici n-ai să mă vezi altfel. Nimic nu mă poate scăpa de această nefericire.

— Nu trebuie să vorbeşti în felul acesta, Marianne. Nu ai nicio mângâiere? Nu ai oameni apropiaţi, care ţin la tine? Este oare pierderea pe care-ai suferit-o atât de mare încât să nu poţi fi consolată în niciun fel? Suferi mult acum, dar ia gândeşte-te cât ai fi suferit, dacă i-ai fi descoperit adevăratul caracter mai târziu, dacă logodna

ta ar mai fi durat încă luni şi luni în şir, cum s-ar fi putut întâmpla, până ce s-ar fi hotărât s-o rupă. Lovitura ar fi devenit încă şi mai îngrozitoare cu fiecare zi ce-ar fi trecut şi-n care tu ai fi continuat să crezi, din păcate, în statornicia lui.

— Vorbeşti de logodnă! exclamă Marianne. Dar n-am fost logodiţi.

— N-aţi fost logodiţi?

— Nu, nu este atât de nedemn pe cât îl crezi. N-a rupt niciun jurământ de credinţă faţă de mine.

— Dar ţi-a spus că te iubeşte.

— Da, nu, nu mi-a spus-o niciodată categoric. Aşa mă lăsa să cred în fiecare zi, dar nu mi-a declarat-o direct niciodată. Uneori am crezut că mi-a spus că mă iubeşte, dar de fapt nu mi-a spus-o niciodată.

— Şi totuşi i-ai scris.

— Da. Putea fi ceva rău în asta, după toate cele ce se întâmplaseră? Dar nu mai sunt în stare să vorbesc.

Elinor nu mai spuse nimic şi revenind la cele trei scrisori, care îi deşteptau acum o curiozitate şi mai mare decât până atunci, le citi imediat. Prima, pe care sora ei i-o trimisese când sosiseră la Londra, suna în felul următor:

„Berkeley Street, ianuarie

Cât de uimit vei fi, Willoughby, când vei primi acest bilet; şi cred că vei simţi mai mult decât uimire, când vei afla că sunt la Londra. Prilejul de a veni încoace, deşi în compania doamnei Jennings, a fost o ispită căreia nu ne-am putut împotrivi. Aş vrea să primeşti acest bilet la timp ca să mai poţi trece pe aici în astă seară, dar nu te aştept neapărat. În orice caz, sper să te văd mâine. Acum îţi spun la revedere.

M.D.”

Al doilea bilet, ce fusese scris în dimineaţa de dinaintea seratei date de familia Middleton, cuprindea următoarele:

„Nu-ţi pot spune cât am fost de dezamăgită că nu m-ai găsit acasă alaltăieri şi nici cât am fost de uimită să nu primesc niciun răspuns la un bilet pe care ţi l-am trimis acum mai bine de o săptămână. Aşteptam veşti de la tine şi încă şi mai mult, să te văd apărând la orice oră din zi. Treci, te rog, cât mai repede şi explică-mi motivul pentru care m-ai lăsat să aştept în zadar. Când vii, ai face bine să soseşti mai devreme, pentru că în general plecăm în jurul orei unu. Aseară am fost la lady Middleton unde s-a şi dansat. Mi s-a spus că erai poftit şi tu. Ăsta să fie adevărul? Îmi închipui că trebuie să te fi schimbat mult, de când ne-am despărţit, dacă aşa stau lucrurile şi n-ai venit acolo. Dar nu cred că aşa ceva poate fi adevărat şi sper ca, foarte curând, să mă poţi asigura personal că presupunerea aceea a mea nu e adevărată.

M.D.”

Ultima ei scrisoare către el spunea următoarele:

„Ce trebuie să-mi închipui, Willoughby, în urma purtării tale de aseară? Îţi cer iarăşi explicaţie. Eram pregătită să te întâlnesc cu plăcerea pe care despărţirea noastră ar fi fost firesc să o producă, cu familiaritatea care mi se părea foarte justificată, ţinând seama de intimitatea ce-a existat între noi la Barton. Dar cum am fost respinsă! Am petrecut o noapte nefericită, străduindu-mă să găsesc scuze unei comportări despre care cu greu aş putea spune că n-a fost jignitoare; dar deşi n-am reuşit încă să-ţi găsesc circumstanţe atenuante pentru felul în care te-ai manifestat, sunt totuşi gata să-ţi ascult justificările. Poate că ai fost prost informat sau înşelat cu bună intenţie, în ceea ce mă priveşte, care te-ar fi putut face să-ţi formezi o proastă impresie despre mine. Spune-mi despre ce este vorba; explică-mi motivele ce te-au determinat să te porţi aşa cum ai făcut-o şi voi fi mulţumită să-ţi explic totul. M-ar mâhni foarte mult să fiu obligată să-mi stric bunele

păreri ce le am despre tine; dar dacă aşa va trebui să se întâmple, dacă trebuie să aflu că nu eşti ceea ce te-am crezut noi până acum, că sentimentele tale faţă de noi toate n-au fost sincere, că comportarea ta faţă de mine a fost doar minciună, spune-mi-o mai repede. În momentul de faţă mă aflu într-o stare de îngrozitoare nehotărâre; aş vrea să te ştiu nevinovat, dar mai bine să cunoaştem amândoi adevărul, decât să sufăr ca acum. Dacă sentimentele ce le ai faţă de mine nu mai sunt cele care au fost, trimite-mi, te rog, înapoi scrisorile şi şuviţa de păr pe care ţi-am dat-o.

M.D.”

Gândindu-se la Willoughby, Elinor n-ar fi putut crede că asemenea scrisori, că nişte scrisori atât de pline de afecţiune şi de încredere, pot primi un astfel de răspuns. Dar condamnându-l, nu era, pe de altă parte, atât de orbită încât să nu-şi dea seama că de fapt s-ar fi cuvenit să nu fi fost scrise de loc; suferea în tăcere, gândindu-se la imprudenţa care o împinsese pe Marianne să rişte să dea nişte dovezi de dragoste nesolicitate, nemotivate de vreo mărturie certă din partea lui Willoughby şi foarte sever condamnate de cele ce se întâmplaseră; Marianne, observând că terminase de citit scrisorile, îi spuse că nu conţineau nimic altceva decât ceea ce ar fi scris oricine într-o situaţie asemănătoare.

Şi adăugă:

— M-am simţit la fel de solemn logodită cu el, de parcă am fi fost legaţi prin cel mai serios act oficial.

— Te cred, îi răspunse Elinor, numai că, din nefericire, el n-a încercat acelaşi sentiment.

— Ba da, Elinor, şi el a simţit acelaşi lucru săptămâni la rând. Asta o ştiu foarte bine. Orice l-o fi făcut să se schimbe acum, i-am fost pe vremuri atât de dragă, cum şi-o putea dori inima mea. Şuviţa asta de păr, la care renunţă acum cu atâta uşurinţă, i-am dat-o ca urmare a unor rugăminţi ce-i izvorau din inimă. De i-ai fi văzut

privirea, felul în care s-a purtat, de i-ai fi auzit glasul în clipa aceea! Ai uitat ultima seară pe care am petrecut-o împreună la Barton? Şi dimineaţa în care ne-am despărţit? Când mi-a spus că s-ar putea întâmpla să treacă săptămâni, multe săptămâni până ce ne vom întâlni din nou – mâhnirea lui de atunci – cum i-aş putea uita vreodată mâhnirea?

Câteva clipe nu mai putu spune nimic; dar când se mai linişti puţin, adăugă, cu glas mai ferm:

— Elinor, am fost tratată fără milă, dar nu de Willoughby.

— Dar de cine altcineva, dragă Marianne? De cine-ar fi putut fi instigat?

— De lumea întreagă, mai degrabă decât de propria lui inimă. Cred mai curând că toate cunoştinţele mele s-au aliat să-l facă să-şi formeze o proastă impresie despre mine, decât să-l cred capabil de atâta cruzime. Se prea poate ca femeia asta despre care-mi scrie – oricine o fi ea – sau toată lumea la urma urmei, în afară de scumpa mea mamă, de tine şi de Edward, să fie atât de lipsită de inimă ca să mă vorbească, de rău. În afară de voi trei, există oare vreo altă fiinţă pe lumea asta pe care să n-o bănuiesc de răutate, mai degrabă decât pe Willoughby a cărui inimă o cunosc atât de bine?

Elinor nu vru să se certe, aşa încât îi răspunse:

— Indiferent cine sunt oamenii care te vor fi duşmănit atât de tare, fă-i, surioară, să nu-şi poată dobândi izbânda lor ticăloasă, văzând cu câtă nobleţe îţi ţii capul sus convinsă fiind de propria ta nevinovăţie şi de bunele tale intenţii. Mândria ce rezistă la o astfel de rea-voinţă este înţeleaptă şi lăudabilă.

— Nu, nu, strigă Marianne. O nenorocire ca a mea este lipsită de mândrie. Nu-mi pasă dacă ştie cineva că sunt nenorocită. N-au decât să se bucure cu toţii văzându-mă chinuită. Elinor, Elinor, celor ce n-au de suferit le dă mâna să fie mândri şi independenţi, ei pot rezista jignirii, şi pot răspunde umilinţei, dar eu nu pot. Eu trebuie să simt, să

fiu chinuită – şi cei ce se pot bucura de asta n-au decât.

— Dar de dragul mamei şi al meu...

— De dragul vostru aş face mai mult decât pentru mine însămi. Dar să par fericită, când sunt atât de nenorocită – oh, Doamne, cine-mi poate pretinde aşa ceva?

Un timp nu mai scoase niciuna din ele vreo vorbă. Elinor se plimba gânditoare de la cămin la fereastră, de la fereastră la cămin, fără să-şi dea seama dacă se încălzeşte la foc sau dacă distinge ceva prin fereastră; iar Marianne, aşezată la picioarele patului, sprijinindu-şi capul de una din coloanele lui, începu să citească din nou scrisoarea lui Willoughby şi, cutremurându-se la fiecare propoziţie, exclamă în cele din urmă:

— E prea de tot! Oh, Willoughby, Willoughby, pot oare rândurile astea să fie ale tale? Eşti hain, hain, asta eşti – nimic nu-ţi poate spăla vina. Nimic nu-l poate dezvinovăţi, Elinor. Ar fi trebuit oare să creadă numaidecât orice-ar fi auzit despre mine? N-ar fi trebuit să-mi spună şi mie, să-mi dea posibilitatea să-i arăt că sunt nevinovată? *„Şuviţa de păr* (spuse, citind din scrisoare) *pe care ai fost atât de amabilă să mi-o oferi”* – oh, asta e de neiertat. Willoughby, unde-ţi era inima când ai scris aceste cuvinte? Oh, câtă cruzime şi obrăznicie! Poate avea oare vreo justificare, Elinor?

— Nu, Marianne, absolut niciuna.

— Şi totuşi femeia aia cine ştie ce şiretlicuri o fi folosit! De când se tot gândeşte cum să procedeze, cum să pună totul la cale! Cine să fie oare? Cine poate fi? Despre care dintre cunoştinţele lui feminine l-am auzit vorbind ca fiind tânără şi atrăgătoare?... Oh, de niciuna, de niciuna... Mi-a vorbit numai şi numai despre mine.

Se făcu din nou tăcere; Marianne era foarte agitată şi în cele din urmă spuse:

— Elinor, trebuie să mă duc acasă. Trebuie să mă duc să o liniştesc pe mama. N-am putea pleca chiar mâine?

— Mâine, Marianne?

— Da. De ce să mai stau aici? N-am venit decât pentru

Willoughby, şi acum cui îi mai pasă de mine? Cine se mai uită la mine?

— Ar fi imposibil să plecăm mâine. Doamnei Jennings îi datorăm mult mai mult decât o comportare politicoasă; şi până şi cea mai banală politeţe tot nu ne permite să plecăm atât de repede.

— Ei bine, atunci poate că peste două-trei zile; dar nu mai pot rămâne multă vreme aici; nu mai pot rămâne să îndur întrebările şi comentariile acestor oameni. Familia Middleton şi familia Palmer... cum am să le pot suporta compătimirea? Compătimirea unei femei de felul ladyei Middleton! Oh, ce-ar spune *el* de una ca asta?

Elinor o sfătui să se întindă din nou şi Marianne o ascultă; dar nu-şi putea găsi nicicum locul; şi foarte agitată trupeşte şi sufleteşte se mişca într-una, căutându-şi altă poziţie, până când, devenind tot mai nervoasă, Elinor abia o mai putu face să nu se scoale din pat şi un timp se temu că va trebui să strige după ajutor. Până la urmă însă o convinse să se stropească cu două-trei picături de apă de lavandă, care se dovediră a fi de folos şi, după aceea, până la sosirea doamnei Jennings, rămase în pat liniştită, fără să se mişte.

XXX

CÂND SE ÎNTOARSE, DOAMNA JENnings intră numaidecât în camera lor cu un aer de sinceră îngrijorare.

— Cum te mai simţi, draga mea? o întrebă ea, plină de compătimire pe Marianne care întoarse capul, fără să încerce măcar să-i răspundă.

— Cum se simte, Elinor? Biata mititică! Arată foarte rău. Şi nici nu-i de mirare. Da, e adevărat. Urmează să se însoare curând... Un om de nimic! Nu-l mai pot suferi. Am aflat despre asta acum o jumătate de oră, de la doamna Taylor, iar ei i-a spus-o o bună prietenă chiar de-a domnişoarei Grey, altfel, poţi fi sigură, că nici n-aş fi putut crede una ca asta; şi când am aflat, era cât pe-aci să leşin. Ei bine, am zis, dacă-i adevărat, tot ce pot să spun este că s-a purtat detestabil cu o domnişoară pe care o cunosc, şi doresc din toată inima ca viitoarea lui nevastă să-i scoată sufletul. Şi asta am s-o spun la toată lumea, fii sigură, draga mea. Nu-mi puteam imagina că există bărbaţi care să se poarte astfel; şi dacă-l mai întâlnesc vreodată, am să-i trag o săpunealã cum n-a mai primit de mult. Dar, draga mea domnişoară Marianne, ai cu ce să te mângâi... nu e el singurul bărbat din lume cu care să merite să te măriţi; şi drăguţă cum eşti, n-ai să fii lipsită de admiratori. Biata mititică! Acum n-am s-o mai deranjez; ar face bine să-şi verse durerea plângând şi să scape de ea. Din fericire, familiile Parry şi Sanderson vin la noi astă-seară şi asta o s-o mai amuze puţin.

Apoi plecă, ieşind din cameră în vârful picioarelor, de

parcă şi-ar fi închipuit că zgomotul poate spori nefericirea tinerei ei prietene.

Spre mirarea surorii ei, Marianne se hotărî să ia masa cu ele. Elinor o sfătui să rămână în camera lor. Dar nu, vroia să coboare, avea să suporte totul foarte bine şi lumea n-avea să mai facă atâta caz de ea. Încântată că o vede o clipă călăuzită de o astfel de raţiune, deşi nu prea-i venea să creadă că Marianne va putea face faţă întregii ceremonii de la masă, Elinor nu-i mai spuse nimic; şi după ce-i aranjă pe cât putu rochia, în timp ce sora ei stătea întinsă în pat, când li se spuse că masa e gata, o ajută să coboare în sufragerie.

Odată ajunsă acolo, deşi părea foarte nefericită, mâncă mai mult şi fu mai calmă decât se aşteptase Elinor. De-ar fi încercat să vorbească sau dacă şi-ar fi dat seama pe jumătate măcar de atenţiile bine intenţionate, dar prost înţelese ale doamnei Jennings, nu şi-ar fi putut păstra calmul; dar buzele ei nu rostiră nici măcar o silabă şi faptul că era atât de cufundată în gânduri nu-i dădu posibilitatea să înţeleagă tot ce se petrece în jurul ei.

Elinor, care încercă să fie la înălţimea bunătăţii doamnei Jennings, deşi efuziunile ei erau adesea supărătoare şi uneori aproape ridicole, îşi manifestă recunoştinţa răspunzând la amabilităţile la care sora ei nu era în stare să răspundă. Buna lor prietenă văzu că Marianne e nefericită şi simţi că trebuie să facă tot ce-i stă în putinţă ca ea să se simtă mai bine. Aşadar, se purtă faţă de Marianne cu toată tandreţea, plină de îngăduinţa pe care o are un părinte faţă de copilul preferat în ultimele zile de vacanţă. Marianne trebuia să ocupe cel mai bun loc lângă foc, să fie îndemnată să mănânce cele mai bune lucruri din casă şi distrată relatându-i-se toate noutăţile zilei. Dacă faţa Mariannei n-ar fi fost pentru Elinor o stavilă în calea oricărei veselii, ar fi amuzat-o strădaniile doamnei Jennings de a vindeca o dezamăgire amoroasă prin dulciuri de tot felul, măsline şi un foc bun. De îndată însă ce Marianne îşi dădu seama de intenţiile

doamnei Jennings, care exagerase, îndemnând-o să se înfrupte din toate de prea multe ori, nu mai putu suporta. Exprimându-şi printr-o exclamaţie pripită nefericirea şi făcându-i semn lui Elinor să n-o urmeze, se ridică şi părăsi repede încăperea.

— Biata fetiţă! exclamă doamna Jennings, de îndată ce plecase, cât de rău îmi face s-o văd atât de mâhnită! Şi ia uită-te, a plecat fără să-şi fi băut vinul. Şi n-a mâncat nici cireşile uscate! Vai, Doamne! Se pare că nimic n-o poate ajuta. Dacă aş şti că are vreo preferinţă pentru ceva, aş porunci să se cutreiere tot oraşul pentru a-i îndeplini dorinţa. Vai, mi se pare cel mai ciudat lucru de pe lume, ca un bărbat să se poarte aşa de urât cu o fată atât de drăguţă! Dar, când de o parte sunt atâţia bani, iar de alta de loc, atunci – Doamne, ai grijă de noi – bărbaţii nici nu mai ţin seama de asemenea lucruri!.

— Înseamnă deci că domnişoara – Grey mi se pare că aţi spus că se numeşte – e foarte bogată?

— Cincizeci de mii de lire, draga mea. Ai văzut-o vreodată? Se spune că e o fată elegantă, mondenă, dar nu frumoasă. Mi-o aduc foarte bine aminte pe mătuşa ei, Biddy Henshawe; s-a căsătorit cu un bărbat extrem de înstărit. Dar toţi din familia ei au avere. Cincizeci de mii de lire! Şi fără îndoială că vin tocmai la timp, căci se spune că Willoughby nu mai are un sfanţ. Şi nici nu-i de mirare! Când tot timpul se plimbă în trăsurică şi merge la vânătoare! Ei, nici nu merită să mai vorbim; dar când un tânăr, orice-o fi el, vine şi o face pe îndrăgostitul faţă de o fată drăguţă şi promite s-o ia în căsătorie, n-are voie să nu se ţină de cuvânt, numai pentru că a sărăcit şi pentru că o fată mai înstărită e gata să-l ia de bărbat, în cazul ăsta, de ce nu-şi vinde caii, nu-şi închiriază casa, nu-şi concediază servitorii şi nu ia numaidecât nişte măsuri serioase? Garantez că domnişoara Marianne ar fi fost gata să-l aştepte până ce se mai îndreptau lucrurile. Dar în zilele noastre aşa ceva nu mai merge; tinerii de-acum nu mai renunţă la absolut niciun fel de plăcere.

— Ştiţi cumva ce fel de fată e domnişoara Grey? Se spune că e simpatică...

— N-am auzit vorbindu-se rău despre ea; ba, drept să-ţi spun, nici n-am auzit pomenindu-se de ea; doar azi-dimineaţă doamna Taylor mi-a spus că, într-o zi, domnişoara Walker i-ar fi făcut o aluzie cum că, după câte are ea impresia, doamnei şi domnului Ellison nu le-ar părea prea rău s-o mărite pe domnişoara Grey, căci ea şi doamna Ellison nu s-au împăcat niciodată.

— Dar-cine sunt Ellisonii?

— Tutorii ei, draga mea. Dar acum e majoră şi poate alege singură; însă ce mai alegere a făcut!... Dar uite, spuse ea, după o pauză de câteva clipe, biata dumitale surioară, îmi închipui, s-a dus în cameră la ea să jelească de una singură. N-am putea face oare chiar nimic s-o mai consolăm? Drăguţa de ea, mi se pare o răutate să o lăsăm singură. Ei, o să avem noi curând grijă să poftim nişte prieteni şi asta o s-o mai distreze puţin. Ce să jucăm? Nu-i place whistul, după câte ştiu; dar nu există oare vreun joc de societate care să-i placă?

— Dragă doamnă Jennings, toate eforturile dumneavoastră amabile sunt de prisos. Cred că Marianne o să rămână la ea în cameră în seara asta. Dac-am să pot, am s-o conving să se culce devreme, căci sunt sigură că are nevoie de odihnă.

— Da, cred că aşa o să fie cel mai bine pentru ea. Să spună ce vrea să mănânce şi să se culce. Doamne! Nici nu-i de mirare că arată atât de rău de vreo două săptămâni încoace, căci presupun că povestea asta i-a stat pe suflet cam în tot timpul ăsta. Şi-aşa va să zică, scrisoarea pe care a primit-o astăzi i-a pus capăt! Biata fetiţă! Dac-aş fi avut vreo idee despre cum stau lucrurile, fii sigură că pentru nimic în lume n-aş fi făcut glume pe socoteala ei. Dar pe de altă parte, vezi, de unde era să ghicesc eu una ca asta? Eram convinsă că nu e decât o banală scrisoare de dragoste şi, ştii ce mult le place tinerilor să-i tachinezi cu de-alde astea. Oh, Doamne! Ce

rău o să le mai pară fetelor mele şi lui sir John când au să afle şi ei povestea! Dacă nu mi-aş fi pierdut capul de tot, ar fi trebuit să trec prin Conduit Street, în drum spre casă, şi să-i anunţ şi pe ei. Dar am să-i văd eu mâine.

— Presupun că nu-i necesar să-i atrageţi atenţia doamnei Palmer şi lui sir John să nu pomenească de numele lui Willoughby sau să facă vreo cât de mică aluzie faţă de sora mea la cele ce s-au petrecut. Cred că buni la suflet, cum sunt, o să-şi dea singuri seama că n-ar fi potrivit din partea lor să dea impresia, în prezenţa ei, că ştiu totul; şi cu cât au să-mi vorbească şi mie mai puţin despre acest subiect, cu atât au să-mi cruţe sentimentele, după cum cred că vă daţi prea bine seama, scumpă doamnă.

— Doamne sfinte, sigur că da. Îmi dau seama. Cred că trebuie să-ţi vină foarte greu să auzi vorbindu-se despre asta; cât despre sora dumitale, pentru nimic în lume nu i-aş mai pomeni vreun cuvânt despre toată povestea. Ai văzut doar că n-am spus un singur cuvânt în legătură cu asta în tot timpul mesei. Şi nici sir John sau fetele mele n-au s-o facă, căci sunt cu toţii foarte atenţi şi grijulii; mai ales dac-am să le mai şi atrag atenţia, cum şi intenţionez s-o fac. În ceea ce mă priveşte, cu cât o să vorbim mai puţin despre toată povestea asta, cred eu, cu atât are să fie mai bine, cu atât are să treacă şi are să se uite mai repede. Şi, pe urmă, la ce bun atâta vorbărie?

— În cazul de faţă nu poate face decât rău; poate şi mai mult decât în alte cazuri asemănătoare, căci s-a petrecut în împrejurări, care, de dragul celor implicaţi în el, îl face nepotrivit să devină subiect de conversaţie publică. Trebuie să recunosc un lucru despre domnul Willoughby – el n-a rupt de fapt o logodnă care să fi existat între el şi sora mea.

— Draga mea, nu încerca să-l aperi. N-a existat o logodnă între ei! După ce i-a arătat casa de la Allenham şi după ce-au hotărât şi odăile în care aveau să locuiască mai târziu!

De dragul surorii ei, Elinor nu mai insistă asupra subiectului; căci, deşi Marianne ar fi putut pierde mult prin dezvăluirea adevărului, Willoughby n-ar fi avut decât foarte puţin de câştigat. Şi, după ce amândouă tăcură un timp, doamna Jennings izbucni din nou, cu toată veselia ei firească:

— Ei, draga mea, să mai spui că nu-i adevărată zicala care ne învaţă că „Tot rău-i spre bine”, căci o să fie în avantajul colonelului Brandon. În sfârşit, o să pună mâna pe ea; da, are să reuşească. Ascultă-mă pe mine ce-ţi spun: zău dacă n-au să se căsătorească până la Sânziene. Doamne! Ce-o să mai râdă colonelul pe-nfundate, când o afla vestea! Sper că are să vină-n seara asta. Şi are să fie, fără doar şi poate, o partidă mult mai bună pentru sora dumitale. Două mii de lire pe an, fără vreo datorie sau alte angarale – în afară de fetiţa aceea din flori; oh, uitasem de ea; dar poate n-ar costa prea mult s-o dea la o meserie şi atunci ce importanţă mai are? Delaford este un locşor frumos, ascultă-mă ce-ţi spun; exact ce numesc eu o aşezare drăguţă, de modă veche, cu tot confortul şi dichisul; are o grădină întinsă, înconjurată de ziduri peste care se apleacă cei mai roditori pomi de prin ţinut; şi într-un colţ este un dud grozav! Doamne, cum ne-am mai îndopat, Charlotte şi cu mine, când am fost ultima dată acolo! Şi pe urmă mai există şi o hulubărie şi câteva iazuri minunate cu peşti şi un canal foarte pitoresc, pe scurt, tot ce ţi-ai putea dori; şi pe deasupra mai e şi aproape de biserică şi la o depărtare de numai un sfert de milă de drumul mare; aşa că nu te plictiseşti niciodată, căci nu e nevoie decât să te duci şi să te aşezi într-un boschet de tisă din spatele casei şi poţi vedea toate trăsurile care trec pe drum. Oh, e un loc foarte frumos! Măcelăria e foarte aproape, în sat, iar casa parohială la o aruncătură de băţ. După părerea mea, e de o mie de ori mai frumos decât Barton Park, unde trebuie să trimită după carne la o distanţă de vreo trei mile şi unde n-au alt vecin mai apropiat decât mama dumitale. Ei bine, am să-l încurajez

pe colonel de îndată ce voi avea prilejul. Ştii, vorba aceea: cui pe cui se scoate. Numai de-am izbuti să i-l scoatem pe Willoughby din cap!

— De-am putea face asta, doamnă, spuse Elinor, o să ne descurcăm foarte bine, cu sau fără colonelul Brandon.

Şi apoi, ridicându-se, se duse să vadă ce mai face Marianne, pe care o găsi, după cum se aştepta, în camera ei, aplecându-se, tăcută şi tristă, spre rămăşiţele focului din cămin, care-i luminaseră camera până la sosirea lui Elinor.

— Ai face mai bine să mă laşi singură, fu tot ce-o auzi spunând pe sora ei.

— Am să te las, dac-ai să te culci, îi spuse Elinor.

Dar refuză s-o asculte la început, din pricina încăpăţânării de moment a unei suferinţe ce nu-şi găsea alinare. Elinor reuşi totuşi să se facă ascultată, vorbindu-i cu seriozitate şi blândeţe în acelaşi timp; şi înainte de a pleca o văzu punându-şi pe pernă capul înfierbântat de durere şi-o lăsă, aşa cum spera, învăluită într-o paşnică odihnă.

Când se întoarse în salon, doamna Jennings i se alătură, intrând cu un pahar plin în mână.

— Draga mea, îi spuse ea, tocmai mi-am adus aminte că am în casă cel mai bun vin de Constantia ce s-a băut vreodată, aşa că i-am adus un pahar surorii dumitale. Bietul meu bărbat! Cât de mult îi plăcea! Ori de câte ori avea o criză dureroasă de gută, spunea că-i face mai bine decât orice alt lucru de pe lume. Du-i-l, te rog, surorii dumitale.

— Scumpă doamnă Jennings, replică Elinor, zâmbind la gândul deosebirii dintre afecţiunile pentru care fusese recomandat, cât sunteţi de bună! Dar pe Marianne am lăsat-o în pat aproape adormită, sper, şi cum cred că nimic nu i-ar face mai bine decât să se odihnească, cu permisiunea dumneavoastră, am să beau eu vinul.

Deşi doamna Jennings regretă că nu adusese băutura cu cinci minute mai devreme, fu mulţumită de

compromis; şi în timp ce Elinor îl dădea pe gât, se gândi că deşi efectele lui în ceea ce priveşte criza de gută o interesau prea puţin în acele clipe, putea să-i încerce puterea de a vindeca o inimă dezamăgită tot atât de bine asupra ei, cât şi asupra surorii ei.

Pe când luau ceaiul, veni şi colonelul Brandon; şi după felul în care se uită în jur, să vadă dacă nu cumva Marianne este acolo, Elinor îşi dădu numaidecât seama că el nici nu se aştepta şi nici nu dorea să o vadă acolo şi că, pe scurt, aflase motivul absenţei ei. Doamnei Jennings nu-i trecură aceleaşi gânduri prin minte; căci, curând după ce el sosi, se apropie de masa unde Elinor pregătea ceaiul şi-i şopti:

— Colonelul pare la fel de grav ca-ntotdeauna, după cum vezi; nu ştie nimic despre cele întâmplate; te rog, spune-i tu, draga mea,

Curând după aceea el îşi trase un scaun lângă cel al lui Elinor şi, cu un aer care-i confirma lui Elinor convingerea că e la curent cu totul, se interesă de sora ei.

— Marianne nu se simte bine, spuse Elinor. A avut o indispoziţie toată ziua şi am convins-o să se ducă la culcare.

— Atunci poate că, replică el şovăitor poate că ce-am auzit azi dimineaţă poate fi... o fi mai mult adevăr în cele ce-am auzit, decât credeam la început.

— Dar ce anume ai auzit?

— Că un domn, despre care aveam motive să cred... mă rog, că un bărbat, despre care *ştiam* că este logodit – dar ce să-ţi mai spun? Dacă dumneata ştii totul, ceea ce e mai mult ca sigur, sper să mă cruţi...

— Te referi, spuse Elinor cu un calm silit, la căsătoria domnului Willoughby cu domnişoara Grey. Da, ştim totul în această privinţă. Se pare că a fost o zi revelatoare pentru toată lumea întrucât şi nouă ni s-a dezvăluit adevărul abia azi. Misterele domnului Willoughby sunt de nepătruns! Dar dumneata unde ai auzit noutatea?

— Într-un magazin din Pall Mall, unde aveam ceva

treabă. Două doamne îşi aşteptau trăsura şi una dintre ele îi făcea celeilalte o relatare a căsătoriei proiectate, cu glas atât de răsunător şi fără niciun fel de fereală, încât mi-a fost imposibil să nu aud totul. Ceea ce mi-a atras mai întâi atenţia a fost numele de Willoughby, de John Willoughby care-a fost repetat de mai multe ori; şi din cele ce-au urmat am aflat că acum totul este definitiv stabilit cu privire la căsătoria lui cu domnişoara Grey – nu mai este vorba de niciun secret – că această căsătorie o să aibă loc în următoarele câteva săptămâni şi s-au mai dat şi-o mulţime de amănunte în legătură cu pregătirile şi cu alte chestiuni. Îmi mai aduc aminte în mod special de un lucru, pentru că m-a ajutat să identific încă şi mai bine persoana: de îndată ce se va termina ceremonia, urmează să plece la Combe Magna, reşedinţa lui din Somersetshire. Cât de mare mi-a fost mirarea! Dar e imposibil să vă descriu ce-am simţit. Interesându-mă cine este doamna cea comunicativă – pentru că am rămas în magazin până după plecarea lor – am aflat că este o oarecare doamnă Ellison şi după informaţiile primite ulterior, domnişoara Grey e pupila ei.

— Într-adevăr! Dar ai mai aflat şi că domnişoara Grey are cincizeci de mii de lire? Explicaţia, dacă trebuie să-i dezlegăm misterul, nu poate fi găsită decât în acest amănunt.

— S-ar putea să fie aşa, dar Willoughby e în stare – cel puţin eu cred că...

Se opri o clipă, apoi adăugă cu un glas ce părea plin de şovăială:

— Şi sora dumitale... ea cum...

— A trecut prin clipe foarte grele. Dar nădăjduiesc ca suferinţa ei să fie pe cât de puternică, pe atât de scurtă. A fost şi mai este încă o lovitură cumplită. Cred că până ieri nici nu s-a îndoit măcar de dragostea lui; şi poate că nici acum... dar eu sunt aproape convinsă că el n-a ţinut niciodată cu adevărat la ea. A minţit-o tot timpul şi în anumite privinţe pare chiar a fi un om fără inimă.

— Ah, aşa şi este! spuse colonelul Brandon. Dar sora dumitale – dac-am înţeles bine din cele ce mi-ai spus – nu are chiar aceeaşi impresie despre el.

— Îi cunoşti doar firea şi-ţi poţi da seama ce repede l-ar mai scuza, dac-ar putea-o face.

Colonelul nu răspunse şi ceva mai târziu strângându-se ceştile de ceai şi făcându-se pregătiri pentru jocul de cărţi, subiectul, bineînţeles, nu mai putu fi abordat. Doamna Jennings, care-i urmărise cu plăcere în timp ce stăteau de vorbă şi care se aştepta să vadă efectul celor împărtăşite de domnişoara Dashwood printr-o manifestare imediată de veselie din partea colonelului Brandon, care ar fi fost firească la un bărbat în floarea tinereţii, a speranţei şi a fericirii, observă cu uimire că rămâne tot restul serii încă şi mai grav, şi mai gânditor decât de obicei.

XXXI

A DOUA ZI, DUPĂ O NOAPTE ÎN care dormi mai mult decât se aşteptase, Marianne se deşteptă la fel de conştientă de suferinţa ei ca şi atunci când se culcase.

Elinor o încurajă pe cât putu să-şi descarce sufletul şi înainte de a fi chemate la micul dejun analizaseră situaţia pe toate feţele, Elinor dovedind aceeaşi convingere fermă şi dându-i aceleaşi sfaturi afectuoase, Marianne manifestând aceleaşi sentimente impetuoase şi aceleaşi păreri contradictorii, ca şi până atunci. Uneori îl considera pe Willoughby la fel de nefericit şi de nevinovat precum era şi ea, iar alteori, pierzând orice nădejde, deoarece îşi dădea seama că este imposibil să-l găsească nevinovat. Acum era absolut indiferentă la ce spune lumea, în clipa următoare vroia să se izoleze pentru totdeauna, ca apoi să se hotărască să reziste cu energie. Într-o singură privinţă era, totuşi, egală în a se manifesta şi anume, atunci când era cazul, să evite, pe cât posibil, prezenţa doamnei Jennings şi îndurând-o printr-o tăcere încăpăţânată atunci când n-avea încotro şi trebuia s-o suporte. Îşi oţelise, în această privinţă, inima nevrând să creadă că doamna Jennings i-ar putea privi suferinţele măcar cu un pic de compătimire.

— Nu, nu, este imposibil, spunea ea; doamna Jennings nu poate fi simţitoare. Amabilitatea ei nu vădeşte înţelegere, bunătatea ei nu înseamnă duioşie. Nu doreşte altceva decât să aibă un subiect de bârfă; acum manifestă simpatie faţă de mine doar pentru că i-l ofer.

Elinor n-avusese nevoie de această dovadă pentru a-şi da seama cât de nedreaptă este adesea sora ei în părerile ce şi le face despre oameni, datorită irascibilităţii, importanţei prea mari ce o dădea unei sensibilităţi profunde şi farmecelor unei comportări alese. Ca şi jumătate din oameni, dacă sunt jumătate din ei deştepţi şi buni, Marianne, care avea însuşiri deosebite şi un caracter deosebit, nu era nici rezonabilă şi nici sinceră. Ea se aştepta ca şi ceilalţi să aibă aceleaşi păreri şi simţăminte ca şi ale ei şi le judeca comportarea prin efectul imediat al acţiunilor lor asupra ei. Aşa se face că după micul dejun, pe când cele două surori se aflau în camera lor, avu loc un incident care o făcu pe Marianne să aprecieze şi mai puţin încă bunătatea doamnei Jennings; datorită propriei ei slăbiciuni, întâmplarea se dovedi a fi o nouă sursă de durere pentru Marianne, deşi doamna Jennings nu acţionă decât mânată de o extraordinară bunăvoinţă.

Cu o scrisoare în mâna întinsă şi cu o faţă veselă şi zâmbitoare, convinsă fiind că are să aducă mângâiere, ea intră în odaie, spunând:

— Ei, draga mea, ţi-am adus ceva de care sunt sigură că-ţi va face mult bine.

Marianne auzise îndeajuns. Într-o clipă, imaginaţia ei îi şi punea în faţă o scrisoare de la Willoughby, plină de duioşie şi de căinţă, o scrisoare care explica tot ce se întâmplase, o scrisoare foarte convingătoare şi care-i dădea satisfacţie deplină; avea să fie numaidecât urmată de Willoughby personal, care se va repezi nerăbdător în odaie pentru ca, aruncându-se la picioarele ei, prin privirile lui elocvente să întărească asigurările din scrisoarea sa. Visul unei clipe fu distrus de cea următoare. Avea acum sub ochi scrisul mamei sale, care până atunci fusese întotdeauna pentru ea numai şi numai prilej de bucurie; după dezamăgirea pe care o simţi, avu impresia că abia în clipa aceea începuse să sufere cu adevărat.

Niciun limbaj ce i-ar fi stat la îndemână în momentele ei de maximă elocinţă n-ar fi putut exprima lipsa de omenie a doamnei Jennings; nu i-o putea reproşa decât prin lacrimile ce-i şiroiau din ochi cu o îndârjire pătimaşă; reproşul însă nu fu înţeles ca atare de doamna Jennings, care după ce-şi exprimă în toate felurile mila ce-o resimţea pentru biata fetiţă, se retrase, nu fără a se referi din nou la scrisoare ca la un motiv de mângâiere. Dar, când fu destul de calmă pentru a o putea citi, scrisoarea nu prea-i aduse consolare. Numele lui Willoughby revenea prea des. Mama ei, care mai credea încă în logodna lor, şi se bizuia mai mult ca oricând pe statornicia sentimentelor lui, fusese stârnită de rugămintea lui Elinor, de a o face pe Marianne să-şi deschidă mai mult inima faţă de ele două; şi întreaga scrisoare manifesta, atâta duioşie faţă de Marianne, atâta afecţiune faţă de Willoughby, şi o convingere atât de profundă în fericirea ce-i aştepta împreună, încât plânse chinuită tot timpul cât o citi.

Simţi din nou nerăbdarea de a se vedea acasă; mama ei îi era mai dragă ca oricând; mai dragă tocmai datorită excesului de încredere pe care greşit şi-l manifesta faţă de Willoughby şi Marianne dorea imperios să plece acasă. Elinor, care nu era nici ea în stare să-şi dea seama dacă e mai bine pentru Marianne să rămână la Londra sau să se înapoieze la Barton, nu-i dădu niciun sfat, rugând-o doar să aibă răbdare până ce vor cunoaşte dorinţele mamei lor, şi în cele din urmă sora ei îşi dădu consimţământul să aştepte până când le vor fi aflat.

Doamna Jennings le părăsi mai devreme decât de obicei; căci nu se simţea la îndemână să ştie că familiile Middleton şi Palmer nu sunt la fel de mâhnite ca şi ea şi refuzând-o categoric pe Elinor, care se oferise s-o însoţească, plecă, lăsându-le singure tot restul dimineţii. Elinor, cu inima grea, dându-şi seama de necazul pe care avea să-l pricinuiască şi înţelegând, după scrisoarea ce-o primise Marianne, cât de puţin izbutise s-o pregătească

pe mama lor, se apucă să-i scrie, pentru a-i relata cele întâmplate rugând-o să-i comunice ce urmează să facă ele; Marianne, care venise şi ea în salon după plecarea doamnei Jennings, rămase neclintită la masa unde scria Elinor, urmărind mişcările peniţei, foarte necăjită că sora ei trebuie să ducă la îndeplinire o sarcină atât de grea. Şi încă şi mai sincer necăjită gândindu-se la efectul ce-l va avea această veste asupra mamei ei.

Astfel se scurse cam un sfert de oră, când Marianne, ai cărei nervi nu mai puteau suporta un zgomot brusc, tresări speriată, auzind o bătaie în uşă.

— Cine poate fi? se întrebă Elinor. Şi încă atât de devreme. Credeam că nu avem să ne mai temem de nimeni.

Marianne se duse la fereastră.

— E colonelul Brandon, spuse ea enervată. De el trebuie să ne temem întotdeauna.

— N-are să intre când o să afle că doamna Jennings nu este acasă.

— Nu mă bazez eu pe una ca asta, spuse ea grăbindu-se să se retragă în camera lor. Un om care n-are ce face cu timpul lui. Nu-şi dă seama că-i deranjează pe ceilalţi.

Presupunerea ei se dovedi a fi adevărată, deşi se baza pe o eroare şi-o nedreptate; căci colonelul Brandon intră în casă; şi Elinor, care era sigură că venise îngrijorat fiind pentru Marianne şi care îi citi această îngrijorare în expresia lui tulburată şi tristă şi în întrebarea scurtă, dar profund emoţionată pe care i-o puse în legătură cu sănătatea surorii ei, o condamnă în gând pe Marianne pentru că îi acordă atât de puţină stimă.

După ce o salută îi spuse:

— Am întâlnit-o pe doamna Jennings în Bond Street: ea m-a îndemnat să vin încoace şi m-am consolat cu gândul că am să te găsesc numai pe dumneata, fiindcă ţineam foarte mult să te întâlnesc singură. Scopul meu... dorinţa mea... singura mea dorinţă e de a sta de vorbă cu dumneata... Sper, cred că voi aduce mângâiere; nu, nu

trebuie să folosesc cuvântul mângâiere... sau nu imediat... ci mai curând convingere, o convingere care să rămână în mintea surorii dumitale. Îmi vei permite să-mi arăt consideraţia ce-o am pentru ea, pentru dumneata, pentru mama dumitale, relatându-ţi nişte împrejurări, mânat fiind de o foarte sinceră afecţiune... de o dorinţă adevărată de a vă fi de folos... sper că nu greşesc – deşi însuşi faptul că mi-au trebuit atâtea ore ca să mă conving că am dreptate în ceea ce intenţionez să fac – înseamnă că am motive să cred că nu mă înşel...

Se opri.

— Te înţeleg, îi spuse Elinor. Ai ceva să-mi spui despre domnul Willoughby, ceva care ne va ajuta să-i cunoaştem şi mai bine caracterul. Vei face un act de adevărată prietenie faţă de Marianne, spunându-ne tot ce ştii. Îţi voi rămâne foarte îndatorată pentru orice informaţie ce mi-ai putea-o da în această privinţă, iar recunoştinţa ei o vei dobândi cu timpul. Te rog, spune-mi tot ce ştii. Te rog...

— Îţi voi spune; ca să fiu scurt, în octombrie, când am plecat de la Barton... dar nu vei înţelege dacă îmi încep povestirea doar de atunci... trebuie să o încep mai dinainte. Ai să constaţi, domnişoară Dashwood, că sunt un foarte prost povestitor; nici nu ştiu bine de unde s-o iau. Va trebui, cred, să-ţi spun câteva cuvinte despre mine însumi şi am s-o fac pe scurt. Nu prea sunt ispitit să spun multe despre un asemenea subiect, zise el, oftând din adâncul inimii.

Se opri o clipă să-şi adune gândurile şi apoi, suspinând din nou, continuă:

— Probabil că nu-ţi mai aduci de loc aminte de o discuţie (nu cred să-ţi fi făcut vreo impresie)... de o conversaţie pe care am avut-o într-o seară la Barton Park... o seară în care se dansa... şi-n care ţi-am pomenit de o tânără pe care o cunoscusem eu odată şi care semăna, într-o oarecare măsură, cu sora dumitale Marianne.

— Ba da, îi răspunse Elinor, îmi aduc aminte.

Colonelul păru încântat la auzul acestei confirmări şi adăugă:

— Dacă nu cumva mă înşală nesiguranţa şi părtinirea unei amintiri pline de duioşie, între ele două există o puternică asemănare, fizică şi spirituală. Avea aceeaşi inimă caldă, aceeaşi nerăbdare a imaginaţiei şi a minţii. Această tânără era una dintre rudele mele cele mai apropiate, orfană din copilărie, fiind în grija tatălui meu. Eram cam de aceeaşi vârstă şi-am fost încă din primii ani de viaţă prieteni şi camarazi de joacă. Nu pot să-mi amintesc să n-o fi iubit vreodată pe Eliza; şi dragostea mea pentru ea, pe măsură ce creşteam, s-a dovedit a fi aşa cum, poate că, judecându-mă după gravitatea mea tristă şi sumbră de acum, nu ţi-ai putea închipui că aş fi fost în stare s-o simt vreodată. A ei, pentru mine, cred că era tot atât de fierbinte ca dragostea surorii dumitale pentru Willoughby şi a fost la fel de nefericită, deşi din cu totul alte motive. La şaptesprezece ani am pierdut-o pentru totdeauna. S-a căsătorit, împotriva dorinţei ei, cu fratele meu. Avea o avere mare şi moşia familiei noastre era împovărată de datorii. Mă tem că asta e tot ce pot spune despre comportarea aceluia care i-a fost în acelaşi timp unchi şi tutore. Fratele meu n-o merita; nici măcar n-o iubea. Am sperat că dragostea ei pentru mine o va ajuta să treacă prin toate situaţiile grele, şi un timp aşa a şi fost; dar până la urmă situaţia nenorocită în care se afla, căci se lovea de multă răutate, îi înfrânse curajul şi deşi îmi promisese că nimic... dar cât de prost îţi mai istorisesc lucrurile! Nici nu ţi-am pomenit cum s-a ajuns la toate acestea. Nu mai aveam decât câteva ore ca să fugim împreună în Scoţia. Dar trădarea sau prostia fetei de serviciu a verişoarei mele ne-a dat de gol. Am fost surghiunit în casa unei rude ce locuia foarte departe, iar ei nu i s-a îngăduit nicio libertate, nu i s-a dat voie să apară în societate, să se amuze în vreun fel oarecare, până ce tata nu şi-a impus punctul de vedere. Mă încrezusem prea mult în curajul ei şi lovitura pe care-am

primit-o a fost foarte grea; dar dacă măcar căsătoria ei ar fi fost fericită, aşa tânăr cum eram, m-aş fi împăcat cu situaţia în câteva luni sau cel puţin n-ar trebui să mă jeluiesc acum. Dar nu s-a întâmplat aşa. Fratele meu nu ţinea de loc la ea; plăcerile lui erau altfel decât s-ar fi cuvenit să fie şi s-a purtat prost cu ea chiar de la început. Rezultatul acestei comportări, faţă de o minte atât de tânără, de vioaie şi de lipsită de experienţă ca aceea a doamnei Brandon, a fost cât se poate de firesc. La început s-a resemnat faţă de situaţia ei nenorocită, şi-ar fi fost foarte bine dacă n-ar fi trebuit să-şi înfrângă regretele pe care le avea când îşi aducea aminte de mine. Dar este oare de mirare că, alături de un bărbat care o provoca să fie necredincioasă şi fără vreun prieten care s-o sfătuiască să fie cuminte (căci tatăl meu n-a mai trăit decât vreo câteva luni după căsătoria lor, iar eu eram cu regimentul în Indiile Orientale), este oare de mirare că a decăzut? Poate că dac-aş fi rămas în Anglia... dar gândul meu a fost să contribui la fericirea lor plecând pentru câţiva ani de lângă ea, în care scop mi-am şi obţinut mutarea. Lovitura pe care mi-a dat-o căsătoria ei, continuă el cu un glas foarte agitat, a fost o nimica toată, a fost un fleac faţă de ce-am simţit când am auzit despre divorţul ei, cam la vreo doi ani după aceea. Această lovitură m-a făcut să devin atât de mohorât... şi chiar şi-acum amintirea a ceea ce am suferit...

Nu mai putu scoate un singur cuvânt şi, ridicându-se în grabă, se plimbă câteva minute prin odaie. Impresionată de cele ce auzise de la el şi încă şi mai mult de suferinţa lui, Elinor nu era în stare să vorbească. Brandon observă cât îi pare ei de rău şi apropiindu-se, îi luă mâna, i-o strânse şi i-o sărută cu un respect plin de recunoştinţă. După încă vreo câteva minute de tăcere, reuşi să continue calm:

— Trecuseră trei ani de la acel nefericit eveniment, când m-am întors în Anglia. Prima mea grijă, după ce-am sosit, a fost, firește, să o caut; dar încercările mele de a o

găsi fură tot atât de neizbutite pe cât erau de triste. N-am putut decât să dau de urma primului bărbat care o sedusese şi aveam toate motivele să mă tem că îl părăsise doar spre a se cufunda şi mai mult într-o viaţă de desfrâu. Pensia pe care o primea prin lege nu era pe potriva averii ei şi nici nu era suficientă să o întreţină în mod confortabil; de la fratele meu am aflat că, în urmă cu câteva luni, transmisese unei alte persoane dreptul de a folosi această pensie. Fratele meu îşi închipuia, şi cu cât calm, că risipa ei, mizeria de care fusese urmată, o obligaseră să dispună astfel de pensie, pentru a ieşi din vreun impas. Până la urmă, însă, doar la şase luni de la întoarcerea mea în Anglia, am reuşit totuşi s-o găsesc. Afecţiunea faţă de un fost servitor de-al meu, care avusese după aceea o soartă nefericită, m-a făcut să-l vizitez într-o casă mizeră unde era ţinut închis pentru că era datornic; şi-acolo, în aceeaşi casă, închisă din aceleaşi motive, am găsit-o pe nefericita mea cumnată. Era atât de schimbată, atât de ofilită, de istovită din pricina a tot felul de suferinţe cumplite! Greu mi-a venit să cred că fiinţa nefericită şi firavă din faţa mea era ce mai rămăsese din fata sănătoasă, înfloritoare, fermecătoare pe care o iubisem odată la nebunie! Ce-am suferit când am văzut-o în halul în care se afla... dar n-am dreptul să te mai necăjesc descriindu-ţi toate acestea... şi-aşa te-am mâhnit prea mult... Că după toate aparenţele era într-un stadiu foarte avansat de tuberculoză, a fost pentru mine, da, în situaţia în care se afla, a fost pentru mine cea mai mare mângâiere. Viaţa nu-i mai putea oferi nimic, decât răgazul să se pregătească mai bine de moarte. Am mutat-o într-o locuinţă foarte confortabilă, unde se bucura de o bună îngrijire; am vizitat-o zilnic cât a mai trăit; am fost alături de ea în ultimele clipe ale vieţii.

Se opri din nou spre a-şi mai reveni puţin; printr-o exclamaţie plină de duioşie, Elinor îşi manifestă mâhnirea ce-o simţea faţă de soarta nefericitei lui prietene.

— Sper, spuse el, că sora dumitale n-o să fie jignită de

asemănarea pe care o găsesc între ea şi biata mea rudă dezonorată. Soarta lor, norocul lor nu pot fi la fel. Dacă firea blândă a verişoarei mele ar fi fost apărată de o minte hotărâtă sau de o căsătorie fericită, ar fi putut deveni aşa cum veţi ajunge să o vedeţi pe Marianne. Dar de ce ţi-am spus toate acestea? S-ar părea că te-am necăjit degeaba. Oh, domnişoară Dashwood... o poveste ca asta... neistorisită de paisprezece ani... e foarte greu de reprodus, crede-mă! Dar promit să fiu mai adunat, mai concis. Mi-a lăsat în grijă unicul ei copil, o fetiţă, vlăstarul primei ei legături vinovate, care avea pe atunci vreo trei ani. Îşi iubea copila şi a ţinut-o întotdeauna alături de ea. Îmi încredinţa ceva valoros, ceva preţios şi cu dragă inimă mi-aş fi îndeplinit îndatorirea faţă de fetiţă, ocupându-mă chiar eu de educaţia ei, dacă situaţia mea şi a ei mi-ar fi putut-o permite; dar eu n-aveam familie, n-aveam cămin, aşa că micuţa Eliza fu dată la un internat. Mă duceam s-o văd ori de câte ori îmi era cu putinţă; şi după moartea fratelui meu (care a survenit acum cinci ani lăsându-mă moştenitorul averii familiei) m-a vizitat adesea la Delaford. Spuneam despre ea că este o rudă îndepărtată, dar îmi dau foarte bine seama că în general am fost bănuit că între noi există o legătură mult mai strânsă. Cu trei ani în urmă (tocmai împlinise paisprezece ani) am scos-o de la şcoală şi-am dat-o în grija unei femei foarte respectabile, ce locuia în Dorsetshire, care se mai îngrijea de alte patru sau cinci fete cam de aceeaşi vârstă, şi timp de doi ani am avut toate motivele să fiu mulţumit de felul în care se aranjaseră lucrurile. Dar în februarie, anul trecut, sunt aproape douăsprezece luni de atunci, a dispărut dintr-o dată. La rugămintea ei insistentă îi dădusem voie (în mod cu totul imprudent, cum s-a dovedit mai târziu) să se ducă la Bath, împreună cu una dintre tinerele ei prietene, care-l însoţea acolo pe tatăl ei obligat să-şi vadă de sănătate. Ştiam că este un om foarte cumsecade şi aveam o părere bună şi despre fata lui – o părere mai bună decât merita; căci, deşi

cunoştea desigur întreaga situaţie, n-a vrut să-mi spună absolut nimic, păstrând secretul cu încăpăţânare şi în mod cu totul nechibzuit. Tatăl ei era un om bine intenţionat, dar nu prea isteţ, aşa că n-a putut să-mi dea nicio informaţie, fiindcă fusese obligat să stea mai mult în casă, în timp ce fetele hoinăreau prin tot oraşul. Intrând în legătură cu cine le poftea inima; bătrânul încercă să mă convingă, fiind şi el încredinţat de ce îmi spune, că fiica lui n-are absolut niciun amestec în toată afacerea. Pe scurt, n-am putut afla nimic altceva decât că plecase, iar ce s-a mai întâmplat în următoarele opt luni a rămas doar de domeniul presupunerilor. Cred că oricine îşi poate închipui la ce m-am gândit, de ce m-am temut, şi pe deasupra cât am suferit.

— Doamne, Dumnezeule, strigă Elinor, să fi fost oare... să fi fost oare Willoughby?

— Primele ştiri pe care le-am avut de la Eliza le-am primit printr-o scrisoare pe care mi-a trimis-o chiar ea în octombrie, anul trecut. Mi-a fost adusă de la Delaford şi mi-a fost înmânată chiar în dimineaţa când intenţionam să mergem în excursie la Whitwell; de aceea am plecat atât de brusc şi sunt sigur că plecarea mea trebuie să fi părut atunci curioasă la toată lumea, ba cred că unii au fost chiar şi jigniţi. Presupun că domnul Willoughby, când mă critica din priviri pentru lipsa de politeţe de care mă făceam vinovat, împiedicându-le excursia, nici nu visa că eram chemat ca să aduc alinare unei fete pe care o nenorocise; dar la ce-ar fi folosit, chiar dac-ar fi ştiut-o? Ar fi fost mai puţin vesel sau mai puţin fericit, când i-ar fi zâmbit sora dumitale? Nu. Căci el săvârşise ceva ce niciun bărbat cu simţire n-ar fi putut-o face. O abandonase pe fata de a cărei tinereţe şi nevinovăţie profitase, lăsând-o nespus de nefericită, fără să-i asigure o casă onorabilă, fără ajutor, fără prieteni, fără să-i spună unde plecase! O părăsise, promiţându-i că se va întoarce; nici nu s-a întors, nici nu i-a scris, şi nici nu i-a adus vreo mângâiere sau vreun ajutor.

— Dar asta le întrece pe toate! exclamă Elinor.

— Acum îţi poţi da seama ce fel de om este: un cheltuitor şi-un desfrânat, mai rău chiar decât amândouă laolaltă. Ştiind toate acestea, şi ştiindu-le de-atâtea săptămâni, îţi închipui ce trebuie să fi încercat, când mi-am dat seama că sora dumitale ţine la el mai mult decât oricând şi fiind încredinţat că urmează să se mărite cu el: imaginează-ţi ce trebuie să fi simţit, gândindu-mă cu îngrijorare la întreaga dumitale familie. Când am trecut pe aici săptămâna trecută şi te-am găsit singură, am venit hotărât să aflu care-i adevărul, deşi nu eram prea hotărât ce voi face când îl voi şti. Cred că atunci atitudinea mea trebuie să ţi se fi părut curioasă, dar acum ai s-o înţelegi. Să vă las pe toate să fiţi înşelate, să o văd pe sora dumitale... dar ce puteam face? Nu puteam spera că amestecul meu ar fi putut avea vreo şansă de succes; şi uneori mă gândeam că Willoughby s-ar mai putea îndrepta sub influenţa surorii dumitale. Dar acum, după ce s-a comportat în felul acesta ruşinos, cine mai ştie ce intenţii o fi avut faţă de ea? Oricare i-ar fi fost însă gândurile, poate că acum domnişoara Marianne o să fie, şi fără îndoială că va fi de aci înainte, mulţumită de întorsătura pe care au luat-o lucrurile, când are să se gândească la cele ce i s-au întâmplat bietei mele Eliza, când are să chibzuiască la situaţia nenorocită şi fără de speranţă a acestei biete copile, când are să şi-o închipuie iubindu-l atât de mult, cum îl iubeşte şi ea, făcându-şi mereu reproşuri, care au s-o chinuie toată viaţa. Cred că dacă are să se compare cu Eliza, asta are să-i fie de ajutor. Are să-şi dea seama că suferinţele ei nu înseamnă mare lucru; nu sunt rezultatul unei purtări nepotrivite din partea ei şi n-o pot face de ruşine. Dimpotrivă, cei ce-i sunt prieteni o vor aprecia şi mai mult încă. Îngrijorarea pricinuită de suferinţele ei şi respectul pentru curajul ei în faţa acestora vor spori ataşamentul prietenilor ei. Dar în orice caz fac apel la discernământul dumitale, domnişoară Elinor, când va fi vorba să-i transmiţi toate

cele ce ţi le-am spus. Sigur că dumneata ştii cel mai bine ce efect vor avea; dacă n-aş fi crezut cu convingere şi din toată inima că i-ar putea fi de vreun folos, că ar putea-o face să regrete mai puţin, n-aş fi îndrăznit să te supăr vorbindu-ţi despre necazurile familiei mele, şi făcându-te poate să crezi că am ţinut în felul acesta să cresc în ochii voştri, în detrimentul altora.

Elinor îi mulţumi pentru tot ce aflase de la el cu profundă recunoştinţă, fiind asigurată că Marianne va avea într-adevăr de profitat când va afla cele ce-i istorisise colonelul Brandon.

— Ceea ce m-a îndurerat mai mult ca orice, spuse ea, a fost felul în care s-a străduit să-l găsească nevinovat, căci asta o face să sufere mai mult decât dacă ar fi încredinţată de nemernicia lui. Acum, chiar dacă va suferi cumplit la început, sunt sigură că în curând are să se simtă mai bine.

Apoi, după o scurtă pauză, continuă:

— L-ai mai văzut vreodată pe domnul Willoughby, de când ai plecat de la Barton?

— Da, răspunse el grav. L-am mai văzut o dată. N-am putut evita o anumită întâlnire cu el.

Surprinsă de maniera lui, Elinor îl privi speriată, întrebând:

— Cum?! L-ai întâlnit ca să...

— Nu l-aş fi putut întâlni în niciun alt chip. Eliza îmi mărturisise, deşi aproape împotriva voinţei ei, numele iubitului; şi când Willoughby veni la Londra, cam la două săptămâni după sosirea mea, ne-am dat întâlnire; el pentru a-şi apăra comportarea, eu pentru a i-o pedepsi. Niciunul dintre noi n-a fost rănit şi de aceea vestea înfruntării noastre nu s-a mai răspândit.

Elinor oftă, gândindu-se că n-ar fi fost nevoie ca duelul să aibă loc; dar presupuse că nu este de condamnat când un bărbat şi un soldat îl consideră necesar.

— Asta a fost nefericita asemănare dintre soarta mamei şi a fiicei, spuse colonelul Brandon, după o pauză.

Prea puţin am reuşit să-mi îndeplinesc misiunea.

— Şi Eliza mai e la Londra?

— Nu, de îndată ce şi-a revenit din lehuzie, căci atunci când am dat de urma ei tocmai trebuia să nască, am dus-o la ţară împreună cu copilul ei şi de atunci stă acolo.

Apoi, aducându-şi aminte că o desparte probabil pe domnişoara Elinor de sora ei, îşi încheie vizita, primind din nou aceleaşi asigurări de recunoştinţă din partea ei şi, părăsind-o, o lăsă pe Elinor cu inima plină de compasiune şi respect faţă de el.

XXXII

CÂND, FOARTE CURÂND DUPĂ aceea, domnişoara Dashwood îi relată toate amănuntele acestei conversaţii surorii ei, efectul pe care-l avu asupra acesteia nu fu pe de-a-ntregul acela pe care Elinor sperase să-l vadă. Nu că Marianne n-ar fi dat crezare la tot ce i se povestise, căci ascultă întreaga relatare cu o atenţie răbdătoare şi supusă; nu făcu nicio obiecţie şi nicio remarcă, nu încercă să-i ia apărarea lui Willoughby şi, prin lacrimile pe care le vărsă, dovedi că-şi dă seama de vinovăţia lui. Dar, deşi această comportare o asigură pe Elinor că sora ei a fost, în sfârşit, convinsă de vinovăţia lui Willoughby, deşi observă cu satisfacţie efectul vorbelor ei, prin aceea că ea nu-l mai evita pe colonelul Brandon, când trecea pe acolo, prin aceea că stătea de vorbă cu el, şi chiar de bunăvoie, arătându-i un fel de respect plin de înţelegere, deşi observă că este mai puţin irascibilă decât până atunci, nu o văzu însă mai puţin nefericită. Starea ei de spirit ajunse să capete un oarecare echilibru, dar acest echilibru se manifesta printr-o tristeţe mohorâtă. Pierderea pe care o simţi când îşi dădu seama de adevăratul caracter al lui Willoughby însemnă pentru ea o lovitură şi mai puternică încă decât aceea ce-o primise atunci când văzuse că a pierdut dragostea lui. Felul în care el profitase de domnişoara Williams şi cum o părăsise după aceea, nefericirea acelei biete fete şi îndoielile ce le avea cu privire la intenţiile pe care el ar fi putut să le aibă faţă de ea, Marianne, însemnau o povară atât de grea pentru mintea ei, încât nu îndrăznea să-i

spună nici măcar lui Elinor tot ce simţea, şi faptul că mocnea în tăcere meditând la supărările ei o îndurera pe sora ei mult mai mult decât dacă Marianne i-ar fi vorbit deschis despre ele, dacă ea i le-ar fi mărturisit ori de câte ori simţea nevoia.

Dacă ar fi să relatăm cele spuse şi simţite de doamna Dashwood atunci când a primit scrisoarea lui Elinor şi a răspuns la ea, ar însemna doar să repetăm cele spuse şi simţite de fiicele ei; o dezamăgire aproape la fel de chinuitoare ca şi aceea a Mariannei şi o indignare încă şi mai mare ca a lui Elinor. Primiră scrisori lungi, una după alta, prin care ea le arăta tot ce suferea şi gândea, prin care-şi exprima îngrijorarea plină de solicitudine faţă de Marianne şi o implora să-şi înfrunte cu curaj nenorocirea. Profundă, într-adevăr, trebuie să fi fost durerea Mariannei, dacă mama ei o putea astfel îmbărbăta! Umilitoare şi înjositoare trebuie să fi fost sursa acelor regrete, pe care dorea să nu le mai simtă Marianne!

Împotriva a tot ceea ce i-ar fi putut aduce mângâiere, doamna Dashwood hotărâse că ar fi fost mai bine pentru Marianne să fie, în acele momente, oriunde altundeva decât la Barton, unde tot ce i-ar fi căzut sub ochi i-ar fi adus aminte de trecut şi ar fi mâhnit-o peste măsură, făcându-l pe Willoughby să-i apară mereu în gând, aşa cum îl văzuse acolo întotdeauna. Aşa că, ea le recomandă fetelor ei să nu-şi scurteze nici într-un caz vizita la Londra, a cărei durată, deşi nimeni n-o stabilise cu precizie, urma, după impresia tuturor, să fie de cel puţin cinci-şase săptămâni. Acolo aveau să se bucure fără doar şi poate de tot felul de îndeletniciri, de preocupări, de o societate pe care nu o puteau avea sau întâlni la Barton şi care ar fi reuşit, după cum spera, să o mai potolească din când în când pe Marianne, în aşa fel încât să se mai intereseze şi de alte lucruri şi să se amuze cât de cât, chiar dacă ea respingea în momentul acela asemenea idee.

Doamna Dashwood îşi închipuia că primejdia de a-l reîntâlni pe Willoughby era tot atât de mică la Londra ca

şi la ţară, căci Willoughby n-avea ce mai căuta în casele celor ce se considerau prietenii Mariannei. Aşa că dacă nu se puteau întâlni intenţionat, nu trebuiau să se lase expuşi neglijenţei de a se întâlni din întâmplare, dar şansa aceasta era mult mai mică în îmbulzeala din Londra, decât în sihăstria de la Barton, unde ar fi fost poate obligat să facă o vizită la Allenham, cu ocazia căsătoriei lui, pe care doamna Dashwood o considera acum foarte sigură, deşi la început se gândise la ea doar ca la o simplă eventualitate.

Şi mai avea încă un motiv de a dori ca fetele ei să rămână acolo; aflase, printr-o scrisoare pe care o primise de la fiul ei vitreg, că el şi soţia lui aveau să sosească la Londra cam pe la mijlocul lunii februarie şi socotea că e bine ca ele să-şi vadă din când în când fratele.

Marianne promisese să se lase călăuzită de părerile mamei ei, aşa că li se supuse, fără împotrivire, deşi ar fi vrut şi s-ar fi aşteptat la cu totul altceva, deşi considera hotărârea mamei ei ca fiind cu totul greşită, bizuindu-se pe motive eronate; şi deşi, cerându-i să rămână în continuare la Londra, o lipsea de singurul lucru ce-i putea alina cu adevărat nefericirea, de duioşia mamei ei de care s-ar fi putut bucura direct şi o condamna să vadă o societate şi nişte scene ce n-aveau să-i mai lase nici măcar o clipă de linişte.

O mângâia însă mult gândul că ceea ce trebuia să însemne un rău pentru ea avea să fie un bine pentru sora ei; iar Elinor, pe de altă parte, bănuind că n-are să-l poată evita cu totul pe Edward, se consola cu ideea că, deşi prelungirea vizitei lor nu putea fi decât un prilej de nefericire pentru ea, îi va face Mariannei mai mult bine decât o întoarcere imediată în Devonshire.

Grija ei, de a o face pe sora sa să nu audă niciodată menţionându-se numele lui Willoughby se dovedi într-adevăr a fi utilă. Deşi fără să-şi dea seama de acest lucru, Marianne profită de pe urma ei, căci nici doamna Jennings, nici sir John, şi nici măcar doamna Palmer nu

mai vorbiră despre el în prezenţa ei. Elinor ar fi vrut ca şi ea să fie scutită de comentariile lor, dar acest lucru fu imposibil şi fu obligată să asculte, zi de zi, indignarea tuturora.

Sir John nu putea crede posibil un asemenea lucru. Un om despre care întotdeauna avusese motive să aibă o părere atât de bună! Un tânăr atât de simpatic! Nu credea să existe un călăreţ mai îndrăzneţ în întreaga Anglie! Era ceva cu totul inexplicabil! Din partea lui n-avea decât să se ducă la naiba! Pentru nimic în lume n-avea să-i mai adreseze vreo vorbă, oriunde s-ar fi întâmplat să-l întâlnească! Nu, nici măcar de-ar fi fost să fie împreună în hăţişurile de pe lângă Barton şi să trebuiască amândoi să aştepte două ore în şir. Ce individ ticălos! Ce câine mincinos! Şi când te gândeşti că ultima dată când se întâlniseră se oferise să-i dăruiască unul dintre căţeluşii lui, *Folly!* Dar cu asta s-a sfârşit totul!

În felul ei, doamna Palmer era la fel de supărată. Era hotărâtă să înceteze numaidecât orice legături cu el şi era foarte mulţumită că de fapt nici nu făcuse cunoştinţă cu el. Ce n-ar fi dat să fie Combe Magna mai departe de Cleveland; dar asta n-avea nicio importanţă, căci oricum era mult prea departe ca să-i viziteze moşia; îl ura atât de mult, încât era hotărâtă să nu-i mai pomenească niciodată numele şi avea să le spună tuturor cunoştinţelor ei ce om de nimica este.

Doamna Palmer îşi arătă bunăvoinţa, încercând să afle cât mai multe amănunte în legătură cu apropiata căsătorie şi să i le comunice lui Elinor. Curând fu în măsură să le spună cine avea să le construiască noua caleaşcă, de ce pictor era făcut portretul domnului Willoughby şi la ce magazin puteau fi văzute rochiile domnişoarei Grey.

Nepăsarea calmă şi politicoasă a ladyei Middleton în această privinţă fu un fericit prilej de uşurare pentru starea de spirit în care se găsea Elinor, care era adesea foarte deprimată din pricina amabilităţii zgomotoase a

celorlalţi. Era un motiv de consolare pentru ea să ştie că cel puţin una dintre persoanele din cercul lor de prieteni nu manifestă interes în această privinţă; era o mare mângâiere pentru ea să ştie că există cel puţin cineva care, atunci când o întâlneşte, nu manifestă vreun sentiment de curiozitate, căutând să afle amănunte, şi nici îngrijorare pentru sănătatea surorii ei.

Orice însuşire este uneori apreciată, ţinând seama de condiţiile de moment, mai mult decât merită cu adevărat; şi Elinor era uneori atât de obosită de condoleanţele prea amabile, încât ajunsese să considere buna creştere a fi mai de folos decât bunătatea.

Lady Middleton îşi exprima ceea ce simţea pentru tot ce se întâmplase exclamând, o dată sau de două ori pe zi, dacă subiectul era luat în discuţie: „Este de-a dreptul scandalos!”, fără a manifesta nici cea mai mică emoţie şi fără să-şi mai aducă aminte un cuvânt despre întreaga chestiune; şi după ce-şi sprijinise în felul acesta demnitatea propriului ei sex şi după ce criticase cu hotărâre defectele celuilalt, se consideră liberă să se îngrijească de propriile ei reuniuni şi se hotărî, aşadar (deşi oarecum împotriva părerii lui sir John), că, deoarece doamna Willoughby va fi o femeie mondenă şi în acelaşi timp bogată, ea, lady Middleton, îi va lăsa cartea ei de vizită, de îndată ce se va mărita.

Felul delicat, neostentativ în care se interesa colonelul Brandon n-o supăra niciodată pe Elinor. El îşi câştigase cu prisosinţă dreptul de a discuta cu intimitate despre dezamăgirea surorii ei, prin zelul prietenos cu care se străduise să i-o mai aline şi stăteau întotdeauna de vorbă, încrezându-se unul în celălalt. Cea mai de seamă răsplată pentru penibilul efort ce-l făcuse în a-şi dezvălui durerile trecute şi umilinţele prezente o primea când privirile pline de înţelegere ale Mariannei se opreau uneori asupra lui şi când îi auzea glasul blând, ori de câte ori era obligată sau se simţea obligată să-i vorbească (deşi acest lucru nu se întâmpla prea adesea). Aceste manifestări îl asigurau că

eforturile lui o făcuseră să-l privească mai binevoitor şi tot ele o făceau pe Elinor să spere că această bunăvoinţă va spori cu timpul; dar doamna Jennings, care nu cunoştea adevărata stare de lucruri, care ştia numai că Brandon este la fel de grav ca de obicei, şi că ea nu-l poate convinge nici să facă cererea în căsătorie şi nici să-i încredinţeze ei această misiune, începu, cam după vreo două zile, să creadă că nu se vor mai cununa pe la Sânziene, Ci tocmai la toamnă, iar după vreo săptămână să fie încredinţată că nunta nici nu va mai avea loc. Buna înţelegere dintre colonel şi Elinor părea mai degrabă să arate că onoarea de a deveni stăpâna dudului, a canalului şi a boschetului de tisă îi va reveni *ei;* şi câtăva vreme doamna Jennings încetă cu desăvârşire să se mai gândească la domnul Ferrars.

Cam pe la începutul lunii februarie, la vreo două săptămâni după ce Marianne primise scrisoarea lui Willoughby, Elinor avu penibila misiune de a-i aduce la cunoştinţă că s-a însurat. Avusese grijă să i se transmită vestea mai întâi ei, de îndată ce se află că s-a oficiat ceremonia, deoarece voia ca Marianne să nu afle de acest lucru de prin ziare, pe care le cerceta cu înfrigurare în fiecare dimineaţă.

Marianne primi vestea hotărâtă fiind să nu se tulbure; nu făcu niciun comentariu în legătură cu ea şi, la început, nu vărsă lacrimi; dar nu mult după aceea izbucni în plâns, fără să vrea, şi tot restul zilei fu într-o stare jalnică, asemănătoare cu aceea în care fusese atunci când aflase că evenimentul urma să aibă loc.

Tânăra pereche părăsi Londra curând după nuntă; şi Elinor speră că acum va reuşi s-o convingă pe sora ei – care nu mai ieşise din casă de când primise lovitura – să iasă câte puţin în oraş, aşa cum făcuse de atâtea ori, deoarece acum nu mai exista nicio primejdie să-i întâlnească pe vreunul din cei doi.

Cam pe atunci, cele două domnişoare Steele, care sosiseră de curând în casa verişoarei lor, în Bartlett’s

Buildings, Holborn, se prezentară din nou în faţa rudelor lor mai nobile din Conduit şi Berkeley Street şi fură primite de toată lumea cu multă cordialitate.

Doar Elinor nu se bucură să le vadă. Prezenţa lor o făcea întotdeauna să sufere, şi abia dacă putu să răspundă cu amabilitate la nemaipomenita bucurie manifestată de Lucy, când află că mai este *încă* la Londra.

— Aş fi fost foarte dezamăgită să nu te *mai* fi întâlnit aici, spuse ea de mai multe ori, subliniind cât putu mai mult cuvântul *mai.* Dar ştiam eu că *am* să te întâlnesc. Eram aproape sigură că n-o să pleci atât de repede din capitală, deşi ştii, cred, că la Barton *mi-ai spus* că nu intenţionezi să rămâi mai mult de-o lună. Dar am socotit încă de pe atunci că ai să te răzgândeşti până la urmă. Ar fi fost mare păcat să pleci înainte de a fi sosit fratele şi sora dumitale. Şi sunt încredinţată că acum n-ai *niciun motiv* să te grăbeşti. Sunt grozav de bucuroasă că *nu te-ai ţinut de cuvânt.*

Elinor o înţelese perfect şi fu silită să facă apel la toată stăpânirea ei de sine pentru a-i da impresia că nu o înţelege.

— Ei, dragele mele, spuse doamna Jennings, cum aţi călătorit?

— Nu cu diligenţa, vă asigur, replică domnişoara Steele cea mare, entuziasmându-se dintr-o dată; am venit cu trăsura tot drumul şi pot să vă asigur că am fost însoţite de un domnişor foarte elegant. Preotul Davies tocmai venea la Londra şi ne-am gândit că n-ar fi rău să venim şi noi cu trăsura; şi s-a purtat ca un domn şi-a plătit cu zece-doisprezece şilingi mai mult decât noi.

— O, o, exclamă doamna Jennings; foarte drăguţ, şi sunt sigură, garantez chiar, că preotul nu e însurat.

— Asta-i acum, răspunse domnişoara Steele cea mare, râzând afectată şi făcând-o pe mironosiţa. Toată lumea râde de mine în legătură cu preotul şi nu ştiu de ce. Verişoarele mele spun că sunt sigure c-am făcut o cucerire; dar în ce mă priveşte, credeţi-mă, vă rog, că

ceasuri întregi nici nu mă gândesc la el. Doamne! „Ia uite-l venind pe curtezanul tău, Nancy”, îmi spuse verişoara mea mai zilele trecute, când îl văzu apropiindu-se de casă. „Curtezanul meu! i-am răspuns. Nu ştiu la cine te referi. Preotul nu e curtezanul meu.”

— Ei, ei, astea-s vorbe, dar n-ai să ne duci tu cu ele. Văd eu că preotul ţi-e ursitul.

— Nu, zău că nu! replică domnişoara Steele afectând seriozitate. Şi chiar te rog din suflet să-i contrazici pe aceia pe care ai să-i auzi vorbind despre aşa ceva.

Doamna Jennings o asigură numaidecât că nici nu se gândeşte să facă una ca asta, obligând-o pe domnişoara Steele să se simtă pe de-a-ntregul fericită.

— Presupun, domnişoară Dashwood, c-o să staţi cu fratele şi cu sora dumneavoastră, când vor sosi la Londra, spuse Lucy, reîncepându-şi atacul, după ce-şi încetase o vreme aluziile ostile.

— Nu, nu cred că vom sta la ei.

— Ba da, cred că aşa veţi face.

Elinor nu vru să-i facă pe plac, răspunzându-i din nou în contradictoriu.

— Ce bine că doamna Dashwood nu vă simte lipsa de atâta vreme!

— De-atâta vreme! interveni doamna Jennings. Dar vizita lor abia a început!

Lucy fu redusă la tăcere.

— Îmi pare rău că n-o putem vedea pe sora dumitale, domnişoară Dashwood, spuse domnişoara Steele cea mare. Îmi pare rău că nu se simte bine.

Într-adevăr, Marianne ieşise din odaie la sosirea lor.

— Eşti foarte drăguţă. Surorii mele îi va părea tot atât de rău că n-a putut să vă vadă; dar în ultima vreme a suferit cumplit din pricina unor migrene, din cauza cărora nu se simte destul de bine pentru a vedea lume sau a face conversaţie.

— Vai, ce păcat! Bine, dar nişte vechi prietene ca Lucy şi ca mine... *Pe noi* cred că ne-ar putea primi şi n-am

scoate un singur cuvânt.

Foarte politicoasă, Elinor îi refuză propunerea. S-ar putea ca sora ei să se fi culcat sau să fie în capot şi deci n-ar putea coborî.

— Dacă-i vorba numai de asta, exclamă domnişoara Steele, apoi ne putem duce noi s-o vedem.

Elinor simţi că impertinenţa ei începe s-o scoată din răbdări; dar nu mai avu nevoie să facă eforturi pentru a se stăpâni, întrucât interveni dojana aspră a lui Lucy, care acum, ca şi-n atâtea alte ocazii, deşi nu putea îndulci maniera uneia dintre surori, sluji măcar la îmblânzirea comportării celeilalte.

XXXIII

DUPĂ OARECARE ÎMPOTRIVIRE, Marianne cedă rugăminţilor surorii ei şi consimţi să iasă într-o dimineaţă cu ea şi cu doamna Jennings, pentru o jumătate de oră. Le puse însă o condiţie: să nu facă nicio vizită şi nu acceptă să le însoţească decât până la magazinul Gray, din Sackville Street, unde Elinor voia să schimbe nişte bijuterii demodate de-ale mamei ei.

Când se opriră la uşa magazinului, doamna Jennings îşi aduse aminte că la celălalt capăt al străzii locuia o doamnă căreia s-ar fi cuvenit să-i facă o vizită, şi cum ea n-avea ce face în magazin, hotărârâră ca în timp ce Elinor şi Marianne aveau să-şi rezolve treburile, ea va face vizita şi apoi se va întoarce să le ia.

Când domnişoarele Dashwood urcară scările, constatară că în prăvălie era lume multă înaintea lor şi că nu era niciun cunoscut cu care ar fi putut sta de vorbă, aşa că fură obligate să aştepte. Tot ce puteau face era să se aşeze la capătul mai puţin aglomerat al tejghelei; acolo era doar un singur domn şi probabil că Elinor nădăjduia că acesta va fi destul de politicos să nu le facă să-l aştepte prea mult. Dar politeţea lui se dovedi a fi întrecută de agerimea ochilor şi de rafinamentul gusturilor. Tocmai îşi comanda o cutie în care urma să-şi păstreze scobitoarea; şi până când se hotărî asupra mărimii, formei şi ornamentelor de pe ea – după ce examină şi analiză timp de un sfert de oră fiecare dintre cutiile de scobitori din magazin, n-avu răgaz să le acorde celor două domnişoare prea multă atenţie; nu făcu decât

să le arunce vreo trei, patru priviri foarte îndrăzneţe, făcând-o pe Elinor să-şi întipărească în minte o figură cu totul ştearsă, o persoană cu desăvârşire neinteresantă, în ciuda faptului că era îmbrăcată după ultimul strigăt al modei.

Marianne fu cruţată de sentimentele supărătoare de dispreţ şi de silă stârnite de această cercetare impertinentă a trăsăturilor lor, de dovezile de îngâmfare şi de proastă creştere, pur şi simplu pentru motivul că nu fu de loc conştientă de prezenţa lui; căci ea se putea concentra asupra gândurilor ei şi putea să nu-şi dea seama de ce se petrece în jur, tot atât de bine în magazinul domnului Gray, ca şi în propria ei odaie.

În cele din urmă domnul se hotărî. Cutia urma să fie montată în fildeş, aur şi perle; şi după ce gentilomul stabili ultima zi în care mai poate trăi fără să fi intrat în posesia cutiuţei pentru scobitoare, îşi trase mănuşile cu o grijă ce nu precupeţea trecerea timpului şi aruncându-le încă o privire domnişoarelor Dashwood, dar una ce părea mai degrabă a reclama admiraţia lor decât a şi-o exprima pe a sa, ieşi din magazin, cu aerul fericit al îngâmfării autentice şi al unei indiferenţe afectate.

Elinor nu-şi pierdu timpul în a-şi arăta scopul pentru care venise şi tocmai era pe punctul de a aranja lucrurile, când un alt domn se apropie de ea. Când îşi ridică ochii spre el, constată, cu oarecare surpriză, că este chiar fratele ei.

Afecţiunea şi plăcerea cu care se întâlniră produse o foarte bună impresie în prăvălia domnului Gray. Lui John Dashwood nu-i părea de loc rău să-şi revadă surorile; iar ele fură de-a dreptul bucuroase; se interesă respectuos şi atent de mama lor.

Elinor află că el şi cu Fanny sunt de două zile la Londra.

— Am ţinut foarte mult să trecem pe la voi ieri, spuse el, dar a fost imposibil, căci a trebuit să-l ducem pe Harry să vadă animalele sălbatice de la Exeter Exchange, iar restul zilei l-am petrecut în tovărăşia doamnei Ferrars. Lui

Harry i-am făcut o plăcere grozavă. Azi dimineaţă aş fi trecut cu dragă inimă să vă văd, dac-aş fi putut găsi o jumătate de oră liberă, dar sunt întotdeauna atâtea de făcut, când soseşti pentru prima dată la Londra! Am venit aici să-i comand lui Fanny o pecete. Dar cred că mâine o să putem negreşit să venim în Berkeley Street şi să-i fim prezentaţi prietenei voastre, doamna Jennings. După câte am auzit e o femeie foarte bogată. Şi pe urmă trebuie să mă prezentaţi şi familiei Middleton. Fiind rudele mamei mele vitrege, voi fi fericit să-mi exprim consideraţia faţă de ei. După câte am înţeles, când sunt la ţară, sunt nişte vecini admirabili.

— Într-adevăr. Nici nu pot să-ţi descriu atenţia lor faţă de noi, amabilitatea lor care merge până la cele mai mici amănunte.

— Sunt nespus de bucuros să aud aşa ceva, pe cuvântul meu. Nespus de bucuros. Dar aşa se şi cuvine să se poarte; sunt oameni foarte bogaţi şi vă sunt şi rude; şi este de aşteptat să se poarte în aşa fel încât să vă facă să vă simţiţi cât mai bine. V-aţi aranjat deci cum nu se poate mai confortabil în vilişoara voastră şi nu mai aveţi nevoie de nimic! Edward ne-a descris-o ca fiind într-adevăr fermecătoare: cea mai reuşită căsuţă, spunea, din câte i-a fost dat să vadă şi i-a făcut impresia că vă simţiţi, toate, foarte bine acolo. Ne-am bucurat din inimă să aflăm astfel de lucruri, crede-mă.

Elinor se simţi puţin ruşinată pentru fratele ei; şi nu-i păru rău că sosirea servitorului doamnei Jennings, care veni să le spună că stăpâna lui le aşteaptă la uşă, îi dădu prilejul să nu-i mai dea un răspuns.

Domnul Dashwood le însoţi până jos, îi fu prezentat doamnei Jennings la uşa trăsurii şi-şi luă rămas bun, arătându-şi din nou speranţa de a putea trece să le vadă a doua zi.

Veni să le viziteze, aşa cum spusese. Sosi scuzând-o pe cumnata lor că n-a putut veni şi ea, era însă atât de ocupată cu mama ei, încât într-adevăr n-avea niciun pic

de răgaz să mai meargă undeva. Doamna Jennings, însă, îl asigură numaidecât că ea nu ţine la politeţuri de felul acesta, că sunt veri, sau cam aşa ceva şi că foarte curând împreună cu surorile lui o să treacă ea să-i facă o vizită soţiei lui. Comportarea lui faţă de ele fu foarte amabilă, deşi fără exagerare, iar faţă de doamna Jennings de o atentă politeţe; şi când, curând după sosirea lui, apăru şi colonelul Brandon, îl privi cu o curiozitate care părea a spune că nu vrea decât să-l ştie bogat, pentru a se purta la fel de politicos şi faţă de el.

După ce rămase cu ele vreo jumătate de oră, John Dashwood o rugă pe Elinor să facă o plimbare, să-l conducă până în Conduit Street şi să-l prezinte lui sir John şi ladyei Middleton. Vremea era foarte frumoasă, aşa încât ea consimţi bucuroasă. De îndată ce ieşiră din casă, îşi începu interogatoriul.

— Cine e colonelul Brandon? E un om avut?

— Da. Are proprietăţi întinse în Dorsetshire.

— Îmi pare bine s-o aflu. Pare a fi un domn şi cred, Elinor, că te pot felicita pentru perspectiva unui aranjament de viitor foarte onorabil.

— Pe mine, frate? Ce vrei să spui cu asta?

— Te place. L-am observat cu atenţie şi sunt convins de acest lucru. Cam la ce sumă se ridică averea lui?

— Cam la două mii de lire pe an, cred.

— Două mii pe an! spuse el, apoi montându-se încetul cu încetul, adăugă, atingând o culme de entuziastă generozitate:

— Elinor, de dragul tău aş vrea din toată inima să fie de două ori mai bogat.

— Te cred, îi răspunse Elinor, dar sunt foarte sigură că domnul Brandon n-are nici cea mai mică dorinţă să se căsătorească cu mine.

— Greşeşti, Elinor. Greşeşti foarte mult. Dacă ţi-ai da puţină osteneală, ai pune numaidecât mâna pe el. Poate că în momentul de faţă nu e foarte hotărât; faptul că nu prea ai avere l-ar putea reţine; toţi prietenii l-ar putea

sfătui să nu facă pasul ăsta. Dar puţină încurajare şi câteva mici atenţii, din acelea la care femeile se pricep atât de bine, au să-l hotărască chiar şi fără voia lui. N-ai avea niciun motiv să nu încerci. Nu se poate presupune c-ai putea fi împiedicată de vreo legătură anterioară în ceea ce te priveşte – cred că ştii că o asemenea legătură este cu totul exclusă, obiecţiile sunt de neînlăturat – eşti prea înţeleaptă să nu-ţi dai seama de aşa ceva. Trebuie să pui mâna pe colonelul Brandon; am să mă port faţă de el în aşa fel, încât să fie încântat de tine şi de familia ta. E o partidă care va aduce negreşit bucurie tuturor. Pe scurt, e un lucru care, şi aici începu să vorbească cu glas scăzut şi până la urmă în şoaptă, dând multă importanţă celor spuse, care va fi extrem de binevenit pentru toţi. Dar apoi revenindu-şi, adăugă:

— Adică, vreau să spun că toţi prietenii tăi vor să te vadă într-adevăr bine căsătorită; mai ales Fanny, căci ea ţine foarte mult la tine, crede-mă. Şi pe urmă şi mama ei, doamna Ferrars, o femeie foarte bună la suflet. Şi ea ar fi foarte încântată; chiar vorbea despre asta mai zilele trecute.

Elinor nu catadicsi să-i răspundă.

— Ei bine, zău c-ar fi nemaipomenit, continuă el, ar fi nostim de tot ca Fanny să aibă un frate şi eu o soră care să se căpătuiască în acelaşi timp. Şi totuşi nu e de loc imposibil.

— Urmează ca domnul Edward Ferrars să se căsătorească? întrebă Elinor pe un ton decis.

— Nu s-a stabilit nimic precis, dar se vorbeşte de aşa ceva. Are o mama excelentă. Dacă însurătoarea va avea loc, doamna Ferrars este gata, cu toată generozitatea, să-i asigure un venit de o mie de lire pe an. Tânăra este onorabila domnişoară Morton, unica fiică a răposatului lord Morton, având o avere de treizeci de mii de lire. O partidă foarte recomandabilă, de ambele părţi, şi nu mă îndoiesc că nunta se va face la momentul potrivit. Pentru o mamă a renunţa pentru totdeauna la o mie de lire pe

an înseamnă mare lucru; dar doamna Ferrars este o fire nobilă. Să-ţi mai dau un exemplu de cât este de mărinimoasă. Mai zilele trecute, de îndată ce-am sosit la Londra, dându-şi seama că nu prea avem bani, i-a pus în mână lui Fanny două sute de lire. Şi ne-au prins foarte bine, pentru că cheltuim enorm cât timp stăm la Londra.

Se opri o clipă, aşteptând aprobarea şi compătimirea ei; iar ea îi răspunse cu un efort:

— Îmi închipui că atât la Londra cât şi la ţară faceţi cheltuieli serioase, dar pe de altă parte aveţi un venit mare.

— Nu chiar atât de mare, aş zice, pe cât îşi închipuie unii. Asta nu înseamnă c-aş putea să mă plâng; fără îndoială că e un venit îndestulător şi cu timpul sper că va fi şi mai mare. Preluarea izlazului de la Norland, care tocmai e în curs, ne seacă de bani. Şi apoi, în ultima jumătate de an, am mai făcut o mică achiziţie; am cumpărat ferma East Kingham, de care nu se poate să nu-ţi aduci aminte, unde locuia bătrânul Gibson. Bucata aceea de pământ era atât de potrivită pentru mine din toate punctele de vedere, mai ales că era şi vecină cu proprietatea mea, încât m-am simţit obligat să o cumpăr. N-aş fi putut avea conştiinţa liniştită dac-aş fi lăsat-o să cadă în mâini străine. Omul trebuie să plătească dacă vrea să aibă avantaje şi m-a costat o sumă frumuşică.

— Mai mult decât presupui că valorează cu adevărat?

— Nu, sper că nu. Aş fi putut-o revinde chiar a doua zi, cu mai mult decât am cumpărat-o; dar în ceea ce priveşte banii cu care am făcut investiţia, s-ar fi putut să am mare ghinion, căci acţiunile aveau tocmai atunci un curs atât de scăzut, încât dacă nu s-ar fi întâmplat să am suma necesară în mâna bancherului meu ar fi trebuit să-mi vând tot stocul în pierdere.

Elinor nu se putu stăpâni să nu zâmbească.

— Şi am mai avut şi alte cheltuieli mari şi inevitabile când ne-am mutat la Norland. După cum prea bine ştii, onoratul nostru tată i-a lăsat mamei tale toate lucrurile de

la Stanhill (şi erau foarte valoroase, zău aşa). Departe de mine gândul să mă plâng de ce-a făcut el; avea fără îndoială dreptul să dispună de averea lui cum a crezut că-i mai bine. Dar, din această pricină, am fost siliţi să cumpărăm foarte multă rufărie, porţelanuri şi altele asemenea în locul celor ce ni se luaseră. Presupun că-ţi închipui, după toate cheltuielile astea, cât de departe suntem de a fi bogaţi şi cât de binevenită este mărinimia doamnei Ferrars.

— Ei, sigur, spuse Elinor, dar sper că ajutaţi de generozitatea ei puteţi duce totuşi un trai confortabil.

— Da, cred că peste un an sau doi vom putea spune acest lucru, replică el grav; mai avem totuşi o groază de lucruri de făcut. Nu s-a pus încă nicio piatră măcar la sera lui Fanny şi grădina de flori e de abia schiţată.

— Şi unde-o să puneţi sera?

— Pe movila din spatele casei. Am doborât toţi nucii ăia bătrâni, ca să-i facem loc. Va alcătui o privelişte frumoasă din orice punct al parcului, iar grădina de flori va urca panta până la ea şi va fi grozav de frumoasă. Am scos toţi ciulinii care năpădiseră botul dealului.

Elinor îşi păstră pentru sine îngrijorarea şi criticile şi fu foarte mulţumită că Marianne nu e acolo ca să împărtăşească şi ea indignarea ei.

Şi acum, după ce-i arătase destul de clar cât de sărac este şi după ce scăpase de obligaţia de a cumpăra câte o pereche de cercei pentru fiecare dintre surorile lui, în următoarea vizită ce urma să o facă în magazinul domnului Gray, se înveseli dintr-o dată şi începu să o felicite pe Elinor pentru că avea o prietenă ca doamna Jennings.

— Pare a fi o relaţie foarte preţioasă. Casa ei, stilul ei de viaţă, toate vădesc un venit foarte mare; şi cunoştinţa voastră cu ea nu numai că v-a fost de folos până acum, dar până la urmă se poate dovedi a fi foarte avantajoasă din punct de vedere material. Faptul că v-a invitat la Londra este un semn foarte bun pentru voi; arată într-

adevăr atât de mult cât ţine la voi, încât, după toate probabilităţile, n-o să vă uite când are să moară. Cu siguranţă că de pe urma ei va rămâne o moştenire însemnată.

— Ba eu mă tem că dimpotrivă, mai nimic; n-are decât uzufructul proprietăţii, care va reveni copiilor ei.

— Dar cine-şi poate închipui că îşi cheltuieşte tot venitul? Puţini oameni cât de cât înţelepţi ar face una ca asta; şi va putea lăsa moştenire tot ce economiseşte.

— Şi nu crezi că e mai probabil să lase această moştenire fiicelor ei decât nouă?

— Amândouă fetele ei sunt măritate extrem de bine, aşa că nu văd de ce-ar fi nevoie să le mai lase vreo moştenire. În schimb, după părerea mea, prin faptul că are atâta grijă de voi, şi că se poartă cu voi atât de amabil, aceasta vă dă dreptul să vă bucuraţi şi pe viitor de consideraţia ei, lucru de care o femeie conştiincioasă ar trebui să ţină seama. Nimic nu poate manifesta o mai mare bunăvoinţă decât felul în care se poartă ea şi nu cred să facă toate astea fără să-şi dea seama că această comportare a ei vă poate face să vă aşteptaţi şi la alte atitudini binevoitoare din partea sa.

— Dar noi, cele în cauză, nu ne aşteptăm la nimic. Zău, frăţioare, grija pe care o ai pentru bunăstarea şi prosperitatea noastră te duce cu gândul prea departe.

— Ei, da, spuse el, părând a se reculege, nu totul le stă în putinţă oamenilor, ba chiar foarte puţin. Dar, draga mea Elinor, ce i s-a întâmplat Mariannei? N-arată de loc bine, e palidă şi a slăbit foarte mult. E cumva bolnavă?

— Nu se prea simte bine, a avut o depresiune nervoasă în ultimele câteva săptămâni.

— Îmi pare rău pentru ea. La vârsta ei, orice fel de boală distruge pentru totdeauna prospeţimea! A ei a fost de scurtă durată. În septembrie, anul trecut, era cea mai frumoasă fată din câte-mi fusese dat să văd şi cu mari şanse să atragă bărbaţii. Avea un gen de frumuseţe extrem de ispititoare pentru reprezentanţii sexului tare.

Îmi aduc aminte că Fanny spunea adeseori că are să se căsătorească mai repede şi mai bine decât tine; nu că n-ar ţine grozav de mult la tine, dar aşa i s-a părut ei. Şi totuşi, se va dovedi că s-a înşelat. Mă îndoiesc că în momentul de faţă, Marianne s-ar putea căsători cu un bărbat care să aibă un venit mai mare de cinci-şase sute de lire pe an, şi înseamnă că am să mă păcălesc foarte tare dacă tu n-ai să te măriţi mai bine. Dorsetshire! Nu prea cunosc bine ţinutul, dar, dragă Elinor, zău că mi-ar face mare plăcere să-l cunosc mai în amănunt, şi cred că te pot asigura că Fanny şi cu mine vom fi printre primii şi cei mai încântaţi dintre oaspeţii tăi.

Elinor încercă foarte serios să-l convingă că nu e de loc probabil ca ea să se mărite cu colonelul Brandon; dar lui John Dashwood ideea îi plăcea prea mult ca să renunţe la ea şi era foarte hotărât să încerce să stabilească o cunoştinţă mai apropiată cu acel domn şi să ajute la promovarea căsătoriei lor, prin tot felul de atenţii. Avea destule remuşcări că n-a făcut nimic pentru surorile lui, pentru a dori ca alţii să facă foarte multe; şi o propunere în căsătorie din partea colonelului Brandon sau o moştenire de la doamna Jennings, erau mijloace de compensare a propriei lui neglijenţe.

Avură norocul de a o găsi pe lady Middleton acasă, iar sir John se întoarse, înainte ca vizita lor să fi luat sfârşit. Politeţea se revărsă din plin de ambele părţi. Sir John era dispus să simpatizeze pe oricine; şi deşi domnul Dashwood nu părea a se pricepe foarte mult la cai, curând îl categorisi ca pe un tânăr foarte amabil, în timp ce lady Middleton descoperi destulă eleganţă în înfăţişarea lui, pentru a se gândi că merită să intre în relaţii cu el; şi domnul Dashwood plecă încântat de amândoi.

— Am să-i pot relata o mulţime de lucruri plăcute lui Fanny, spuse el, în timp ce se întorceau. Lady Middleton e într-adevăr o femeie cât se poate de elegantă! O femeie pe care sunt sigur că Fanny ar vrea s-o cunoască.

Doamna Jennings este şi ea o femeie extrem de binecrescută, dar nu tot atât de elegantă ca fiica ei. Cumnata ta nu trebuie să aibă vreun scrupul nici măcar în privinţa vizitei; căci noi nu ştiam decât că doamna Jennings este văduva unui om ce şi-a agonisit averea în mod foarte dubios şi Fanny, cât şi doamna Ferrars, au avut o prejudecată categorică în sensul că nici ea şi nici fiicele ei nu sunt genul de femei pe care Fanny să fi vrut să le aibă în societatea ei. Dar acum pot să-i spun despre amândouă numai lucruri care sunt în avantajul lor.

XXXIV

SOŢIA DOMNULUI JOHN DASHwood avu atâta încredere în puterea de discernământ a soţului ei, încât chiar a doua zi făcu câte o vizită atât doamnei Jennings, cât şi fiicei ei; şi încrederea îi fu răsplătită constatând că şi prima, cea la care stăteau cumnatele ei, nu era de loc de dispreţuit; iar cât priveşte lady Middleton, pe ea o consideră una dintre cele mai fermecătoare femei de pe lume.

Lady Middleton fu la fel de încântată de doamna Dashwood. Amândouă aveau un fel de egoism nesimţitor, care le atrăgea în mod reciproc şi se apreciau una pe cealaltă pentru că se asemănau prin conformarea rigidă la aceleaşi insipide reguli de comportare în societate şi printr-o lipsă generală de înţelegere.

Dar aceleaşi maniere care-i câştigară soţiei lui John Dashwood părerea bună a ladyei Middleton, nu fură de loc pe placul doamnei Jennings, căreia nu-i făcu decât impresia unei femei puţin cam mândre, cu un fel de a fi lipsit de cordialitate, care nu le întâmpină cu niciun pic de afecţiune pe surorile soţului ei, şi aproape că nu avu ce să le spună, căci nu scoase o vorbă în cursul a cel puţin şapte minute şi jumătate din sfertul de oră pe care-l acordă pentru vizita în Berkeley Street.

Deşi nu puse nicio întrebare în sensul acesta, Elinor ar fi vrut foarte mult să ştie dacă Edward se află şi el la Londra; dar nimic n-ar fi putut-o face pe Fanny să-i pomenească de bunăvoie numele în prezenţa ei, până ce nu ar fi avut posibilitatea să-i spună că se hotărâse

căsătoria lui cu domnişoara Morton sau până ce nu şi-ar fi dat seama că cele pomenite de soţul ei în legătură cu intenţiile colonelului Brandon sunt adevărate; pentru că ea încă îi considera atât de ataşaţi unul de altul, încât oricât de mult te-ai fi străduit să-i desparţi prin vorbă sau prin faptă, n-o puteai face. Dar foarte curând vestea pe care Fanny nu voise s-o transmită parveni din altă sursă. Nu mult după aceea Lucy veni să o facă pe Elinor să-şi arate compătimirea faţă de ea, din pricină că nu-l poate vedea pe Edward, deşi el sosise la Londra o dată cu doamna şi cu domnul Dashwood. El nu îndrăznea să vină la Bartlett's Buildings ca nu cumva să fie descoperit; şi deşi erau amândoi nespus de nerăbdători să se vadă, pentru un moment nu puteau face nimic altceva decât să-şi scrie.

Edward le informă chiar el de sosirea lui la Londra, foarte curând după aceea venind de două ori în Berkeley Street. De două ori, când se întoarseră de la treburile ce le avuseseră în oraş, îi găsiră cartea de vizită pe masă. Lui Elinor îi făcu plăcere să ştie că trecuse să le vadă şi încă şi mai multă plăcere că se întâmplase ca ele să nu fie acasă.

Familia Dashwood era atât de nemaipomenit de încântată de familia Middleton, încât, deşi nu prea aveau obiceiul să dea nimic, se hotărâră să le ofere o masă; şi curând după ce făcură cunoştinţă îi invită pe Middletoni să mănânce cu ei în Harley Street, unde închiriaseră pentru trei luni o casă foarte frumoasă. Surorile lor şi doamna Jennings fură invitate şi ele şi John Dashwood avu grijă să-l poftească şi pe colonelul Brandon care, întotdeauna bucuros să fie în preajma domnişoarelor Dashwood, îi primi foarte politicoasa invitaţie cu oarecare surprindere, dar cu şi mai mare plăcere. Urmau să facă cunoştinţă cu doamna Ferrars, dar Elinor nu putu afla dacă şi fiii ei vor lua masa acolo. În orice caz prilejul de a o cunoaşte o făcu să devină foarte interesată de această petrecere; căci deşi acum o putea întâlni pe mama lui

Edward fără să resimtă acea puternică nelinişte pe care ar fi încercat-o în alte împrejurări, deşi acum o putea cunoaşte fără să-i pese absolut de loc de impresia ce avea să o producă asupră-i, dorinţa ei de a fi în preajma doamnei Ferrars, curiozitatea ei de a şti cum e, erau mai vii decât oricând.

Şi interesul cu care aştepta nerăbdătoare întâlnirea spori curând după aceea mai degrabă ca intensitate, decât ca bucurie, când află că şi domnişoarele Steele aveau să ia parte la petrecere.

Atât de mult îi intraseră pe sub piele ladyei Middleton, zelul cu care se comportau în prezenţa ei le făcuse să devină atât de agreabile, încât deşi fără îndoială că Lucy nu era elegantă, iar sora ei nici măcar prea politicoasă, ea fu la fel de promptă, ca şi sir John, în a le pofti să petreacă o săptămână sau două în Conduit Street, şi se întâmplă ca de îndată ce domnişoarele Steele să afle de această invitaţie, să le convină de minune să-şi înceapă vizita cu câteva zile înainte ca petrecerea din Harley Street să aibă loc.

Soţia domnului John Dashwood n-ar fi dat nicio importanţă pretenţiilor lor de a fi luate în seamă ca fiind nepoatele gentilomului care timp de mulţi ani avusese grija fratelui ei şi fără îndoială că nu le-ar fi poftit la masa ei, dacă n-ar fi fost musafirele ladyei Middleton; şi Lucy, care de multă vreme dorea să facă personal cunoştinţă cu familia, pentru a le putea aprecia mai bine caracterele şi dificultatea propriei ei situaţii şi pentru a avea un prilej de a se strădui să le fie pe plac, arareori fusese mai fericită decât atunci când primi invitaţia doamnei Dashwood.

Efectul pe care aceasta îl avu asupra lui Elinor fu cu totul altul. Începu numaidecât să presupună că Edward, care locuia cu mama lui, trebuia să fie şi el invitat, deoarece mama lui era poftită la o petrecere dată de sora lui; şi să-l vadă pentru prima dată – după toate câte se întâmplaseră – în tovărăşia lui Lucy! Nici nu ştia dacă

avea să poată suporta această situaţie!

Aceste temeri nu se bizuiau, poate, numai pe raţiune şi fireşte, de loc pe adevăr. Ele fură înlăturate, totuşi, nu prin faptul că ea reuşi să se reculeagă, ci prin bunăvoinţa lui Lucy, care crezu că avea să-i producă o grozavă dezamăgire când îi spusese că Edward nu va veni marţi în Harley Street, ba spera chiar să o facă să sufere şi mai mult încă, încercând să o convingă că Edward se ţine deoparte tocmai din pricina imensei afecţiuni faţă de ea, Lucy, şi pe care nu şi-o putea ascunde când erau împreună.

Veni şi importanta zi de marţi, când cele două domnişoare aveau să facă cunoştinţă cu formidabila lor soacră.

— Fie-ţi milă de mine, domnişoară Dashwood! spuse Lucy, în timp ce urcau scările împreună, căci familia Middleton sosi imediat după doamna Jennings, aşa încât toţi îl urmară pe servitor în acelaşi timp, n-am pe nimeni aici care să mă poată compătimi. Îţi jur că abia mă mai pot ţine pe picioare! Doamne sfinte! Peste o clipă am să dau ochii cu persoana de care depinde întreaga mea fericire, persoana care urmează să-mi fie mamă!

Elinor ar fi putut-o linişti imediat, sugerând posibilitatea că doamna pe care urmau să o vadă avea să devină mai degrabă mama domnişoarei Morton decât a ei; dar în loc de a face una ca asta, o asigură, şi pe deasupra cu mare sinceritate, că într-adevăr îi este milă de ea, spre totala uimire a lui Lucy, care, deşi nu se prea simţea nici ea la îndemână, spera să poată fi cel puţin obiectul unei nestăpânite invidii din partea lui Elinor.

Doamna Ferrars era o femeie mică de statură, slabă, dreaptă ca lumânarea, băţoasă chiar când voia să se poarte cu politeţe şi atât de serioasă ca înfăţişare, încât îţi dădea impresia că-i acră. N-avea pic de sânge în obraji şi faţa ei mică era lipsită de frumuseţe şi de expresie; dar o fericită contracţie a frunţii îi salva înfăţişarea de ruşinea de a fi insipidă, dându-i un puternic aer de mândrie şi de

răutate. Nu era o femeie care să vorbească mult, căci, spre deosebire de majoritatea oamenilor, cuvintele nu-i erau mai numeroase decât ideile; şi dintre puţinele silabe ce-i scăpară de pe buze, niciuna nu-i fu adresată domnişoarei Dashwood, pe care o privi foarte hotărâtă s-o antipatizeze cu orice preţ.

Acum, această comportare n-o mai putea face nefericită. Cu câteva luni în urmă, ar fi durut-o foarte mult; dar în momentul acela doamna Ferrars nu-i mai putea provoca vreo suferinţă şi faptul că se comporta mult mai amabil faţă de domnişoarele Steele, anume ca s-o umilească şi mai mult, nu făcu decât s-o amuze. Nu putea decât să zâmbească văzând politeţea pe care atât mama cât şi fiica i-o arătau însăşi persoanei – căci mai ales către Lucy se îndreptau atenţiile lor – pe care dintre toţi cei de faţă, dac-ar fi ştiut ele ce ştia Elinor, ar fi ţinut cel mai mult să o înjosească; în timp ce ea care n-avea nicio putere să le atragă, era evident neglijată de amândouă. În timp ce zâmbea văzând amabilitatea lor atât de deplasată, nu putu să nu se gândească la meschinăria ridicolă din care provenea, şi nici să nu remarce atenţiile studiate cu care domnişoara Steele încerca să se facă plăcută, fără să nu le dispreţuiască din adâncul inimii pe toate patru.

Lucy era peste măsură de încântată, dându-şi seama cât de mult caz se face de ea; iar domnişoara Steele cea mare n-avea nevoie decât să fie tachinată în legătură cu preotul Davis, pentru a fi întru totul fericită.

Masa fu grandioasă, servitorii numeroşi şi totul dovedea tendinţa stăpânei spre ostentaţie şi posibilităţile stăpânului de a o sprijini. În ciuda îmbunătăţirilor şi transformărilor ce le aduceau conacului şi moşiei de la Norland, şi în ciuda faptului că proprietarul ei fusese la un moment dat la un pas de a o vinde în pierdere, nimic nu dădea la iveală vreunul dintre simptomele acelei sărăcii pe care încercase să o sugereze prin relatările lui; sărăcia nu se manifestă decât în conversaţie, căci în această

privinţă se putu observa o carenţă considerabilă. În ceea ce-l privea, John Dashwood nu prea avea multe de spus, care să fi meritat a fi ascultate, iar soţia lui încă şi mai puţine. Dar acest fapt nu era prea ruşinos pentru ei, căci cam tot aşa stăteau lucrurile şi cu oaspeţii lor de vază, care mai toţi prezentau unul sau altul destule cusururi pentru a putea fi agreabili – lipsă de înţelepciune, firească sau dobândită, lipsă de eleganţă, lipsă de vioiciune sau de temperament.

Când doamnele se retraseră în salon, după-masă, această sărăcie deveni şi mai evidentă, căci domnii mai aduseseră totuşi oarecare varietate în conversaţie – discutând despre politică, despre îngrădirea proprietăţilor şi despre dresarea cailor; dar pe urmă totul se sfârşi, aşa că până când li se aduseră cafelele doamnele nu discutară decât despre un singur lucru şi anume care dintre cei doi băieţi era mai înalt: Harry Dashwood sau William, al doilea fiu al ladyei Middleton – care erau cam de aceeaşi vârstă.

Dacă băieţii ar fi fost amândoi de faţă, această dispută s-ar fi putut rezolva foarte repede măsurându-i; dar cum numai Harry era acolo, amândouă taberele nu făceau decât să-şi dea cu presupusul; şi fiecare era îndreptăţită să fie foarte sigură de părerea pe care-o avea şi s-o tot repete, de câte ori îi venea bine.

Taberele erau alcătuite după cum urmează:

Cele două mame, deşi fiecare dintre ele era convinsă că băiatul ei este mai înalt, îşi susţineau politicos ideea că fiul celeilalte este mai înalt.

Fiecare din cele două bunici, nu mai puţin părtinitoare, dar mai sincere, îl susţineau cu tot atâta tărie pe propriul lor descendent.

Lucy, care nu ştia cum să facă să se arate pe placul ambelor mame, socotea că amândoi băieţii sunt remarcabil de înalţi pentru vârsta lor şi nu-şi putea închipui că există nici cea mai mică diferenţă între ei; iar sora ei, cu şi mai multă abilitate dădu cât de repede putu

câştig de cauză şi unuia şi celuilalt.

După ce Elinor îşi manifestă impresia că William este mai înalt, afirmaţie prin care o jigni pe doamna Ferrars şi încă şi mai mult pe Fanny, nu crezu că este necesar să mai aducă alte argumente; iar Marianne, când i se ceru părerea, le jigni pe toate, declarându-le că nu-şi poate exprima vreo opinie, deoarece nu se gândise niciodată la un asemenea lucru.

Înainte de a se muta de la Norland, Elinor pictase două panouri foarte drăguţe pentru cumnata ei, care, montate şi aduse acasă de curând, împodobeau salonul unde tocmai se aflau; ele fură observate de John Dashwood când domnii intrară în odaie. Le luă numaidecât şi i le dădu colonelului Brandon să le admire.

— Sunt făcute de sora mea cea mai mare, spuse el, şi dumneata, ca om de gust ce eşti, cred că ai să le apreciezi. Nu ştiu dac-ai mai avut prilejul să mai vezi şi alte lucrări de-ale ei, dar în general se spune despre ea că desenează foarte bine.

Colonelul, deşi pretinse că nu e de loc cunoscător în materie, admiră cu căldură panourile, aşa cum ar fi admirat orice lucru pictat de domnişoara Dashwood; şi curiozitatea celorlalţi fiind firească, deşteptată, fură trecute din mână în mână, spre a fi examinate de toată lumea. Doamna Ferrars, care nu ştia că sunt opera lui Elinor, dori în mod special să se uite la ele; şi după ce se bucurară de mărinimoasa apreciere a ladyei Middleton, îi fură înmânate de către Fanny mamei ei, având însă grijă să o informeze, în acelaşi timp, că sunt lucrate de domnişoara Dashwood.

— Hm, spuse doamna Ferrars, foarte drăguţe şi fără să se uite o clipă la ele, i le dădu înapoi fetei ei.

Poate, o clipă Fanny se gândi că mama ei prea fusese nepoliticoasă, căci, roşind puţin, spuse imediat.

— Sunt foarte drăguţe, mămico, nu?

Dar probabil o cuprinse teama că fusese prea politicoasă şi prea încurajatoare, căci adăugă

numaidecât:

— Nu crezi că au ceva din stilul în care pictează domnişoara Morton? Ea pictează într-adevăr încântător. Vai ce frumos este ultimul ei peisaj!

— Frumos într-adevăr! Dar ea face totul admirabil!

Asta Marianne n-o mai putu suporta; era tare nemulţumită de doamna Ferrars; şi o laudă, atât de inoportună în favoarea altcuiva şi în detrimentul lui Elinor, deşi n-avea nici cea mai mică idee care era scopul principal al acestor aluzii, o provocă să spună imediat, cu multă aprindere:

— O admiraţie foarte ciudată! Care dintre noi are oare ceva de-a face cu domnişoara Morton? Cine dintre noi o cunoaşte şi cui îi pasă de ea? Noi la Elinor ne gândeam şi despre ea vorbeam.

Şi spunând aceste cuvinte luă panourile din mâinile cumnatei ei să le admire aşa cum se cuvenea.

Doamna Ferrars păru extrem de mânioasă şi îmbăţoşându-se mai tare ca oricând rosti, drept răspuns, următoarea filipică:

— Domnişoara Morton este fiica lordului Morton.

Fanny păru şi ea a fi foarte supărată, iar soţul ei era speriat la culme de îndrăzneala surorii lui. Lui Elinor îi făcu mai mult rău înflăcărarea Mariannei, decât cauza ce o produsese; dar privirile colonelului Brandon, aţintite asupra Mariannei, arătau că el nu remarcase decât ceea ce era în avantajul ei, inima ei afectuoasă, care nu putea suporta să-şi vadă sora cât de cât desconsiderată.

Dar simţămintele tumultuoase ale Mariannei nu se mulţumiră doar cu atâta. Obrăznicia rece cu care se comportase doamna Ferrars faţă de sora ei, părea a prevesti greutăţi şi necazuri pentru Elinor, la care inima ei rănită nu se putea gândi decât cu groază; şi mânată de o puternică pornire tandră şi duioasă se îndreptă după o clipă spre scaunul surorii ei şi cuprinzând-o cu mâna pe după gât şi lipindu-şi obrazul de al lui Elinor, îi spuse încet, dar cu multă pasiune:

— Dragă Elinor, draga mea, nu ţine seama de ei. Nu-i lăsa să te mâhnească.

Nu-i putu spune mai multe: era surescitată la maximum; şi ascunzându-şi faţa după umărul lui Elinor, izbucni în lacrimi. Atrase astfel atenţia celor de faţă care se îngrijorară aproape cu toţii. Colonelul Brandon se ridică şi veni lângă ele, aproape fără să-şi dea seama de ce face. Doamna Jennings, cu o exclamaţie plină de înţeles: „Vai, biata mititică!”, îi dădu numaidecât sărurile ei; iar sir John fu atât de furios pe cel ce provocase această stare de nervi, încât se mută îndată lângă Lucy Steele şi-i relată în şoaptă întreaga poveste nefericită a Mariannei.

Marianne reuşi totuşi să-şi revină în câteva minute, îndeajuns pentru a pune capăt agitaţiei produse şi se aşeză printre ceilalţi; nu uită însă toată seara cele întâmplate.

— Biata Marianne! îi spuse cu glas scăzut fratele ei colonelului Brandon, de îndată ce putu sta de vorbă cu el, n-are o sănătate la fel de robustă ca cea a surorii ei... e foarte nervoasă... n-are constituţia lui Elinor; şi nu trebuie să uităm că e foarte supărător pentru o domnişoară care a fost o frumuseţe să-şi dea seama că şi-a pierdut nurii. Poate că n-ai să mă crezi, dar Marianne era într-adevăr splendidă acum câteva luni; tot atât de frumoasă ca Elinor. Dar după cum vezi, frumuseţea ei s-a ofilit de tot.

XXXV

ELINOR ÎŞI SATISFĂCUSE CURIOzitatea de a o vedea pe doamna Ferrars. Constatase la ea tot ce-ar fi putut face ca o legătură mai strânsă între cele două familii să nu fie de dorit. Îi observase îndeajuns mândria, meschinăria şi evidenta pornire pe care o avea împotriva ei, pentru a-şi da seama câte greutăţi ar fi întâmpinat o eventuală logodnă cu Edward şi cât de mult ar fi încercat să împiedice ea căsătoria lor, dacă el ar fi fost de fapt liber; şi văzuse cam destule pentru a mulţumi Domnului că un obstacol şi mai serios o împiedica să sufere din pricina acelora pe care le-ar fi putut ridica doamna Ferrars, că îi permitea să nu mai depindă de capriciile ei sau de solicitudinea ei. Sau dacă cel puţin nu putea ajunge să se bucure întru totul că Edward e legat cu lanţuri de Lucy, se gândi că, dacă Lucy ar fi fost puţin mai agreabilă, ea, Elinor, ar fi trebuit să se bucure.

Fu foarte mirată când îşi dădu seama că Lucy este atât de încântată de felul politicos în care doamna Ferrars se purtase cu ea; că interesul şi vanitatea o orbeau întratâta, încât o făceau să creadă că atenţia ce i se dăduse numai pentru că ea nu era Elinor, constituia de fapt un compliment pentru ea, Lucy, sau că o putea încuraja din pricina preferinţei ce i se acordase, datorită faptului că doamna Ferrars nu cunoştea adevărata ei situaţie. Dar faptul că aşa stăteau lucrurile fu proclamat nu numai de ochii lui Lucy în seara aceea, ci şi de vorbele acesteia încă şi mai categorice a doua zi dimineaţă; căci manifestându-şi dorinţa faţă de lady Middleton, aceasta o adusese în

Berkeley Street, unde Lucy spera că va avea prilejul să stea singură de vorbă cu Elinor şi să-i spună cât este de fericită.

Se dovedi a avea noroc, căci nu mult după sosirea ei, doamna Jennings fu chemată de doamna Palmer aşa că plecă numaidecât.

— Draga mea prietenă, exclamă Lucy, de îndată ce rămaseră între ele, am venit să-ţi vorbesc de fericirea mea. Să poată oare exista ceva mai măgulitor decât felul în care s-a purtat ieri doamna Ferrars cu mine? Cât de binevoitoare a fost! Ştii prea bine cât de teamă îmi era la gândul că trebuie s-o întâlnesc; dar chiar din clipa când i-am fost prezentată, s-a purtat cu atâta amabilitate, încât zău dacă nu mi-a făcut impresia că e topită după mine. Spune-mi, n-am dreptate? Ai fost de faţă doar; nu te-a izbit felul în care s-a comportat faţă de mine?

— A fost, într-adevăr, foarte politicoasă cu dumneata.

— Politicoasă?... N-ai remarcat nimic altceva decât politeţe? Eu am văzut mult mai mult decât atât. Bunăvoinţa ei nu s-a manifestat faţă de nimeni mai mult decât faţă de mine!... Nici urmă de mândrie, de aroganţă, şi la fel şi atitudinea cumnatei dumitale: plină de drăgălăşenie şi amabilitate!

Elinor ar fi vrut să vorbească despre altceva, dar Lucy insista mereu să recunoască pe loc că are toate motivele să fie fericită, aşa că domnişoara Dashwood trebui să-i cânte în strună.

— Fără îndoială, îi spuse ea, că dacă ele ar fi ştiut că eşti logodită cu Edward, nimic n-ar fi fost mai măgulitor decât felul în care s-au purtat cu dumneata; dar cum nu acesta e cazul...

— Îmi închipuiam eu c-aşa ai să-mi spui, replică Lucy repede, dar doamna Ferrars n-avea absolut niciun motiv să-şi arate simpatia faţă de mine, dacă nu m-ar fi plăcut cu adevărat, şi acest fapt înseamnă totul pentru mine. Vorbele dumitale n-o să-mi poată micşora mulţumirea. Sunt sigură că toate se vor termina cu bine, şi că nu voi

avea de întâmpinat niciun fel de greutate aşa cum mă gândisem. Doamna Ferrars este încântătoare şi la fel şi cumnata dumitale. Sunt amândouă nişte femei admirabile, zău aşa!... Mă mir cum de nu mi-ai spus niciodată până acum cât este de simpatică doamna Dashwood!

Elinor nu-i putu da niciun răspuns şi nici nu încercă s-o facă.

— Nu te simţi bine, domnişoară Dashwood?... Pari abătută... nu prea vorbeşti; sunt sigură că ai ceva.

— Sunt mai sănătoasă ca oricând.

— Mă bucur din toată inima; dar zău că nu prea arăţi bine. Mi-ar părea atât de rău să te ştiu bolnavă; pe dumneata, care ai fost cea mai mare mângâiere pentru mine!... Dumnezeu ştie ce m-aş fi făcut fără prietenia dumitale!

Elinor încercă să-i răspundă cu politeţe, nefiind însă prea sigură că va izbuti. Dar Lucy păru mulţumită, căci răspunse numaidecât:

— Sunt într-adevăr convinsă de sentimentele ce mi le porţi şi în afară de dragostea lui Edward, prietenia dumitale e cea mai mare mângâiere pe care o am. Bietul Edward! Dar de acum o s-avem cel puţin un avantaj, o să ne putem întâlni, şi încă destul de des, căci lady Middleton este încântată de doamna Dashwood, aşa că o să facem multe vizite în Harley Street, îmi închipui; pe de altă parte, Edward îşi petrece jumătate din timp în casa surorii lui, şi-n afară de asta lady Middleton şi doamna Ferrars o să se viziteze şi ele; iar doamna Ferrars şi cumnata dumitale au fost amândouă atât de drăguţe încât să-mi spună, în repetate rânduri, că vor fi întotdeauna bucuroase să mă vadă. Sunt nişte femei fermecătoare!... Sunt întru totul convinsă că dac-ai să-i spui cumnatei dumitale ce părere am despre ea, n-ai să reuşeşti niciodată să exagerezi entuziasmul meu.

Dar Elinor nu vru s-o lase să spere că îi va transmite această apreciere cumnatei ei. Lucy continuă:

— Sunt convinsă că mi-aş fi dat imediat seama dacă nu i-aş fi plăcut doamnei Ferrars. De exemplu, dacă nu mi-ar fi făcut decât plecăciunea de rigoare, fără să-mi mai adreseze vreun cuvânt, fără să mă mai bage în seamă şi fără să-mi mai arunce vreo privire binevoitoare – ştii ce vreau să spun – dacă aş fi fost tratată cu o asemenea răceală, aş fi renunţat disperată la toate. N-aş fi putut suporta o astfel de situaţie. Căci atunci când antipatizează pe cineva ştiu că e foarte violentă în manifestări.

Dar Elinor nu putu da vreun răspuns la această atitudine triumfătoare, pentru că uşa se deschise, servitorul îl anunţă pe domnul Ferrars şi Edward intră numaidecât.

Trecură printr-un moment de mare stânjeneală şi acest lucru se putu observa pe faţa fiecăruia dintre ei. Se fâstâciră cu toţii; şi Edward păru înclinat mai degrabă să plece din cameră decât să mai înainteze un singur pas. O împrejurare, pe care ei ar fi fost foarte doritori să o evite, se abătuse asupra lor şi încă sub forma cea mai neplăcută. Nu numai că se aflau toţi trei laolaltă, dar erau împreună fără să poată profita de prezenţa vreunei alte persoane. Domnişoarele îşi reveniră cele dintâi. Lucy nu trebuia să-şi arate încântarea: trebuia încă să păstreze aparenţa că logodna ei e secretă. Aşadar nu-şi putu manifesta afecţiunea decât prin priviri şi după ce îi adresă doar câteva cuvinte, nu mai spuse nimic.

Elinor avea mai multe de făcut.

Rolul pe care trebuia să-l joace ea era mult mai greu; şi ţinea atât de mult, de dragul lui şi al ei, să-l joace aşa cum trebuie, încât se sili să se stăpânească şi după câteva momente de reculegere îi ură bun venit, cu o privire şi cu o atitudine ce păreau aproape fireşti şi aproape sincere; şi după ce se mai luptă puţin cu ea însăşi, după ce mai făcu un efort, reuşi să-şi joace rolul încă şi mai bine. Nu voia ca prezenţa lui Lucy, şi nici conştiinţa vreunei nedreptăţi ce i s-ar fi făcut, s-o

împiedice să-i spună cât este de fericită să-l vadă şi că regretase foarte mult că nu fusese acasă când trecuse prin Berkeley Street. Nu vru ca prezenţa lui Lucy să o facă să-i fie teamă să se poarte faţă de el cu acea atenţie ce se cuvenea să o manifeste faţă de cineva care-i era prieten şi aproape rudă, deşi foarte curând observă că Lucy o supraveghea îndeaproape.

Comportarea ei îl mai linişti puţin pe Edward şi-i dădu destul curaj să se aşeze; cu toate acestea se simţea şi mai încurcat decât cele două domnişoare, aşa cum era şi de aşteptat, deşi cea mai mare parte dintre bărbaţi nu s-ar fi simţit atât de stânjeniţi, căci inima lui nu era indiferentă ca cea a lui Lucy, şi nici conştiinţa nu-i era la fel de curată ca cea a lui Elinor.

Cu un aer rezervat, dar foarte sigur, Lucy părea hotărâtă să nu-i ajute în niciun fel pe alţii să se simtă la îndemână şi nu vru să scoată o vorbă; aşa că aproape toată conversaţia fu susţinută de Elinor, care fu nevoită să-i dea lui Edward toate informaţiile privitoare la sănătatea mamei lor, la împrejurările în care veniseră la Londra şi aşa mai departe, ca răspuns la întrebările pe care Edward ar fi trebuit să i le pună, dar nu le pusese.

Dar strădaniile ei merseră încă şi mai departe; căci curând după aceea se comportă cu atâta eroism încât se hotărî să-i lase singuri, sub pretextul că se duce să o aducă pe Marianne; o şi făcu, cum nu se poate mai frumos, căci zăbovi pe palier vreo câteva minute, cu toată bărbăţia de care se simţea în stare, înainte de a se duce la sora ei. De îndată ce-i comunică Mariannei vestea, extazul lui Edward trebui să ia sfârşit, căci bucuria Mariannei o făcu pe aceasta să se întoarcă în grabă în salon. Plăcerea ce o simţi când îl văzu, fu pe potriva celorlalte sentimente ale ei, puternică în sine şi manifestată făţiş. Îl întâmpină cu o mână întinsă care se cerea a fi strânsă şi cu o voce ce exprima o dragoste de soră.

— Dragă Edward! exclamă ea, iată o clipă cu adevărat

fericită! Prezenţa ta aici pare o răsplată pentru toate!

Edward încercă să răspundă aşa cum se cuvenea la aceste amabilităţi, dar faţă de martorii prezenţi nu îndrăzni să exprime nici jumătate din cele ce simţea. Se aşezară din nou cu toţii; şi vreo câteva clipe nimeni nu scoase un cuvânt; timp în care Marianne se uită cu cea mai vădită duioşie când la Edward şi când la Elinor, regretând doar faptul că plăcerea lor de a se revedea este oarecum împiedicată de prezenţa, de loc binevenită, a lui Lucy. Edward fu primul care vorbi şi se miră de schimbarea ce-o putu observa în înfăţişarea Mariannei, exprimându-şi teama că poate Londra nu-i prea priește.

— Ei, nu te gândi la mine! răspunse ea serios şi energic, cu toate că ochii i se umplură de lacrimi, în timp ce vorbea. Nu te gândi la sănătatea mea. După cum vezi, Elinor se simte bine. Şi asta trebuie să fie de ajuns pentru amândoi.

Această observaţie nu era destinată a-i face pe Edward şi pe Elinor să se simtă mai la îndemână, şi nici să-i fie pe placul lui Lucy, care-i aruncă Mariannei o căutătură cu totul lipsită de bunăvoinţă.

— Îţi place Londra? întrebă Edward, care voia cu orice preţ să schimbe subiectul.

— De loc. M-am aşteptat să aflu tot felul de distracţii aici, dar n-am găsit niciuna. Singura consolare ce mi s-a oferit este să te văd pe tine, Edward; şi slavă Domnului! eşti acelaşi dintotdeauna!

Se opri şi nimeni nu mai spuse nimic.

— Cred, Elinor, adăugă ea curând după aceea, că ar trebui să-l rugăm pe Edward să ne însoţească la întoarcerea noastră la Barton. Probabil c-o să plecăm într-o săptămână, două. Şi cred că Edward n-ar avea nimic împotrivă să aibă grijă de noi pe drum.

Bietul Edward mormăi ceva, dar nimeni nu ştiu ce anume, nici măcar el. În schimb Marianne, care-i observă neliniştea, şi care o atribui cu uşurinţă motivelor ce-i erau ei pe plac, fu pe deplin mulţumită şi începu numaidecât

să vorbească despre altceva.

— Vai, Edward, ce zi am mai petrecut ieri, în Harley Street! Ce plictiseală, ce groaznică plictiseală! Dar trebuie să-ţi spun eu multe în această privinţă pe care nu ţi le pot spune acum.

Şi dând astfel dovadă de o admirabilă discreţie, amână pentru mai târziu. Când vor putea vorbi mai în taină, dezvăluirea faptului că rudele lor comune i se păreau mai dezagreabile ca oricând şi că pe mama lui mai ales o găsea cu totul respingătoare.

— Dar de ce n-ai fost şi tu acolo, Edward? De ce n-ai venit?

— Am fost reţinut în altă parte.

— Reţinut! Dar cum se poate una ca asta, când trebuia să te întâlneşti cu persoane atât de apropiate?

— Poate că dumneata, domnişoară Marianne, exclamă Lucy, care voia acum să se răzbune pe ea, crezi că tinerii nu se ţin niciodată de cuvânt, dacă n-au chef, oricât de mici sau de mari le-ar fi obligaţiile.

Elinor se supără, dar Marianne nu păru să-i simtă de loc înţepătura, căci replică foarte calm:

— Nu chiar aşa; căci, la drept vorbind ştiu eu că pe Edward conştiinţa nu l-a lăsat să vină în Harley Street. Şi el are, zău aşa, cea mai delicată conştiinţă de pe lume; cea mai scrupuloasă în a se ţine de toate promisiunile, oricât ar fi ele de neînsemnate, şi oricât de mult ar fi împotriva propriilor lui interese şi bucurii. Este cel mai temător om din lume când este să facă pe cineva să sufere, să dezamăgească vreo speranţă, cel mai puţin capabil de egoism, din oamenii ce mi-a fost dat să-i cunosc. Cum! Nu vrei să accepţi niciodată să fii lăudat? Atunci înseamnă că nu-mi eşti prieten, căci toţi cei ce-mi acceptă dragostea şi stima, trebuie să se supună sincerelor mele aprecieri despre ei.

Se pare însă că, în cazul de faţă, laudele ei nu fură de loc pe placul a doi dintre cei ce o ascultau şi atât de puţin plăcute lui Edward încât foarte curând el se ridică să

plece.

— Pleci atât de repede! spuse Marianne, dragă Edward, dar nu se poate!

Şi trăgându-l puţin deoparte, îşi arătă în şoaptă convingerea că Lucy n-o să mai rămână multă vreme. Dar nici acest stimulent nu avu vreun efect, căci Edward insistă să plece; Lucy, care ar fi rămas acolo chiar dacă vizita lui ar fi durat două ore, plecă şi ea curând după aceea.

— De ce tot vine ea pe-aici? întrebă Marianne, după ce Lucy le părăsi. Nu şi-a dat seama că noi abia aşteptam s-o vedem plecată? Ce enervant pentru Edward!

— Dar de ce? Doar toate îi eram prietene şi pe Lucy o cunoaşte încă dinainte de a ne fi întâlnit pe noi. E firesc ca el să dorească s-o vadă şi pe ea, ca şi pe noi.

Marianne o privi ţintă şi spuse:

— Ştii, Elinor, că nu pot suporta felul acesta de a vorbi. Dacă nu vrei decât să ţi se contrazică afirmaţiile, cum şi cred că e cazul, ar trebui să-ţi aduci aminte că eu sunt ultima fiinţă de pe lume care să fac aşa ceva. Nu mă pot coborî până acolo încât să mi se smulgă prin viclenie asigurări de care nu este neapărată nevoie.

După care părăsi încăperea; şi Elinor nu îndrăzni s-o urmeze şi să-i spună mai multe, căci, deoarece îi promisese lui Lucy să păstreze taina n-avea posibilitatea să-i dea Mariannei informaţii care s-o convingă; şi oricât de neplăcute ar fi putut fi urmările faptului că ea persistă într-o eroare, trebuia totuşi să le accepte. Tot ce avea de sperat era ca Edward să n-o expună prea adesea şi să nu se expună nici pe el la nefericita situaţie de a fi martorii cordialităţii prost plasate a Mariannei şi nici la repetarea dureroaselor incidente ce avuseseră loc cu prilejul recentei lui vizite – şi avea toate motivele să se aştepte la una ca asta.

XXXVI

LA CÂTEVA ZILE DUPĂ ACEASTĂ întâlnire, ziarele anunţară că soţia domnului Thomas Palmer dăduse naştere unui fiu şi moştenitor; un paragraf foarte interesant şi pe deplin satisfăcător, cel puţin pentru toate cunoştinţele lor apropiate care ştiuseră de acest lucru dinainte.

Acest eveniment, de mare importanţă pentru fericirea doamnei Jennings, produse un timp o schimbare în felul ei de a-şi petrece vremea şi influenţă, într-o măsură similară, îndeletnicirile tinerelor ei prietene; căci, deoarece dorea să fie alături de Charlotte cât mai mult cu putinţă, se ducea acolo în fiecare dimineaţă, de îndată ce se îmbrăca şi nu se întorcea decât seara târziu; la insistenţele familiei Middleton, domnişoarele Dashwood îşi petreceau timpul, de dimineaţă până seara, în Conduit Street. Dac-ar fi fost ca ele să ţină seama de propriile lor plăceri, ar fi rămas mai degrabă, măcar dimineţile, în casa doamnei Jennings; dar nu puteau să-şi impună voinţa împotriva insistenţelor tuturor. Aşa că începură să petreacă ceasuri întregi în tovărăşia ladyei Middleton şi a celor două domnişoare Steele, care de fapt nu le preţuiau de loc societatea, deşi se prefăceau foarte mult a o dori.

Domnişoarele Dashwood erau prea înţelepte ca să constituie o companie agreabilă pentru lady Middleton, iar prezenţa lor în casa ei era privită cu gelozie de cele două domnişoare, care aveau impresia că Elinor şi Marianne se introduc în domeniile lor, împărtăşind amabilitatea pe care ele voiau s-o monopolizeze. Deşi

nicio comportare n-ar fi putut fi mai politicoasă decât aceea a ladyei Middleton faţă de Elinor şi Marianne, ele nu-i erau de loc pe plac. Deoarece n-o linguşeau niciodată, nici pe ea şi nici pe copiii ei, considera că nu pot fi bune la suflet şi din cauză că le plăcea să citească, îşi închipuia că sunt ironice – neştiind probabil exact ce înseamnă acest cuvânt; dar asta n-avea nicio importanţă. În orice caz însemna o critică şi încă făcută cu uşurinţă.

Prezenţa lor se dovedi a nu-i fi la îndemână nici ladyei Middleton şi nici lui Lucy. Stânjenea atât trândăvia celei dintâi cât şi firea activă a celeilalte. Ladyei Middleton îi era ruşine să nu facă nimic în prezenţa lor, iar Lucy se temea că ele o vor dispreţui pentru linguşelile pe care se mândrea să le rostească cu alte ocazii. Dintre ele trei, domnişoara Steele cea mare era cel mai puţin tulburată de prezenţa domnişoarelor Dashwood; şi ele ar fi putut să ajungă la o deplină înţelegere cu ea. Dacă vreuna dintre ele i-ar fi făcut o amplă şi amănunţită prezentare a întregii poveşti dintre Marianne şi Willoughby, s-ar fi socotit din plin recompensată pentru sacrificiul pe care, datorită vizitei lor, îl făcea cedând, după masă, locul cel mai bun de lângă foc. Dar această posibilitate nu-i fu acordată; căci deşi adesea îşi manifesta, în prezenţa lui Elinor, compătimirea faţă de sora ei şi deşi făcu de mai multe ori aluzie la nestatornicia adoratorilor în prezenţa Mariannei, toate acestea n-avură niciun efect, în afară de o privire indiferentă din partea lui Elinor sau dezgustată din partea Mariannei. Chiar şi un efort mai puţin complicat le-ar fi făcut să-şi găsească o prietenă în ea: n-ar fi trebuit decât s-o tachineze în legătură cu preotul Davis. Dar ele ţineau atât de puţin, mult mai puţin decât toţi ceilalţi, să fie amabile faţă de ea, încât dacă sir John nu lua masa acasă, şi-ar fi putut petrece o zi întreagă fără să audă vreo altă aluzie amuzantă la acest subiect, decât cele pe care avea amabilitatea să şi le acorde singură.

Dar toate aceste gelozii şi nemulţumiri erau atât de puţin bănuite de doamna Jennings, încât ea îşi închipuia

că e pur şi simplu încântător pentru fete să fie împreună şi în fiecare seară îşi felicita tinerele prietene că scăpaseră atâta vreme de tovărăşia unei bătrâne proaste. Se ducea uneori cu ele la sir John şi rămânea câteodată acasă împreună cu ele; dar oriunde s-ar fi aflat, se întorcea întotdeauna foarte bine dispusă, încântată şi dându-şi importanţă, convinsă fiind că Charlotte se simte atât de bine pentru că este sub îngrijirea ei şi era gata să facă o prezentare atât de exactă, de minuţioasă a sănătăţii fiicei ei, încât numai domnişoara Steele cea mare putea fi atât de curioasă încât să dorească să afle totul. Un singur lucru o supăra cu adevărat şi de el se plângea în fiecare zi. Domnul Palmer susţinea părerea, obişnuită printre bărbaţi, dar care nu i se potrivea unui tată, că toţi bebeluşii sunt la fel; şi deşi doamna Jennings putea foarte precis observa, în diferite ocazii, cea mai izbitoare asemănare între nepoţel şi toate rudele lui de ambele părţi, nu-l putea convinge în niciun chip pe tată de acest lucru; nu-l putea face să creadă că nu este exact la fel cu ceilalţi copii de aceeaşi vârstă şi nici să recunoască faptul că este cel mai grozav copil din lume.

Trebuie acum să facem o relatare a unei nenorociri ce se abătu, cam pe atunci, asupra lui Fanny Dashwood. Întâmplarea făcu ca prima oară când domnişoarele Dashwood şi doamna Jennings o vizitară în Harley Street, să mai treacă pe acolo şi o altă cunoştinţă, împrejurare care aparent nu urma să-i asume vreun rău. Dar cum imaginaţia unora îi face să-şi formeze păreri greşite despre modul nostru de comportare şi să tragă concluzii din cele mai neînsemnate aparenţe, fericirea omului rămâne întotdeauna, în oarecare măsură, la voia norocului. În cazul de faţă doamna care venise după cele două surori şi-a lăsat imaginaţia să meargă atât de departe, încât să întreacă adevărul şi probabilitatea şi, auzind doar numele domnişoarelor Dashwood, înţelegând că sunt cumnatele doamnei Dashwood, îşi închipui numaidecât că ele locuiesc în Harley Street; şi această

înţelegere greşită a situaţiei făcu ca ele să fie, peste câteva zile, invitate, împreună cu fratele şi cumnata lor, la o mică serată muzicală, ce urma să aibă loc în casa ei.

Rezultatul a fost că doamna Dashwood nu numai că s-a văzut obligată să se supună marelui inconvenient de a-şi trimite trăsura după domnişoarele Dashwood, dar, ceea ce era încă şi mai rău, silită să suporte neplăcerea de a face impresia că le acordă toată atenţia; şi cine ştie dacă n-aveau să se aştepte să le mai scoată în lume şi altădată? E adevărat, pe de altă parte, că avea puterea de a le dezamăgi. Dar asta nu era destul; căci atunci când oamenii sunt hotărâţi să se poarte aşa cum ştiu că nu trebuie, ei se simt jigniţi când alţii se aşteaptă de la ei la ceva mai bun.

Marianne ajunsese, treptat, să se obişnuiască atât de mult să iasă în fiecare zi în lume, încât acum îi era indiferent dacă o face sau nu; se pregătea calm şi mecanic pentru ocaziile mondene din fiecare seară, deşi fără să se aştepte ca ele să-i aducă cea mai mică bucurie şi de cele mai multe ori fără să ştie, până în ultima clipă, unde urma să meargă.

Devenise atât de indiferentă la îmbrăcămintea şi înfăţişarea ei, încât în timpul pe care-l consacra toaletei nu-i acorda nici pe departe atâta atenţie cât manifesta în această privinţă domnişoara Steele cea mare, în primele cinci minute ale şederii lor împreună, după ce era gata. Nimic nu scăpa minuţioasei observaţii şi curiozităţii domnişoarei Steele; ea le vedea pe toate şi întreba despre toate; nu-şi putea găsi liniştea până ce nu se interesa cât a costat fiecare dintre articolele de îmbrăcăminte ale Mariannei; ar fi putut ghici numărul rochiilor ei mai bine chiar decât Marianne; şi nu-şi pierduse nici măcar speranţa de a afla, înainte de a se despărţi, cât o costă spălatul rufelor pe săptămână şi cât cheltuieşte anual cu propria ei persoană. Şi, pe deasupra, neruşinarea tuturor acestor investigaţii se încheia în general cu câte un compliment, care menit să mai împace

lucrurile, era considerat de Marianne ca cel mai mare afront dintre toate; căci după ce era supusă la o minuţioasă cercetare a valorii şi croielii rochiei ei, a culorii pantofilor şi a coafurii, era aproape sigură că o să i se spună că „pe cuvânt de onoare, eşti foarte elegantă şi, după părerea mea, ai să faci nenumărate cuceriri”.

Cu asemenea încurajări fu şi de astă dată trimisă să se urce în trăsura fratelui ei, în care se instalară la cinci minute după ce se oprise în faţa casei, o punctualitate ce nu fu întru totul pe placul cumnatei, pornită dinainte spre casa unde erau invitate sperând ca ele să întârzie producând astfel supărare fie ei, fie vizitiului.

În seara aceea nu se petrecu nimic remarcabil. Petrecerea, ca şi alte serate muzicale, adunase un mare număr de persoane, cărora le plăcea cu adevărat muzica, şi încă şi mai multe, care nu aveau niciun pic de gust; iar muzicanţii erau, ca de obicei, după propria lor părere, cât şi după aceea a prietenilor lor intimi, cei mai buni interpreţi neprofesionişti din întreaga Anglie.

Cum Elinor n-avea o deosebită înclinaţie spre muzică şi nici nu pretindea una ca asta, nu-şi făcu niciun scrupul din a-şi întoarce privirile de la pian, ori de câte ori avea chef şi fără să fie impresionată nici de prezenţa unei harpe nici de cea a unui violoncel, îşi aţintea ochii, după cum simţea nevoia, asupra altor obiecte din încăpere. Şi-aşa, pe când se tot uita în jurul ei, descoperi într-un grup de tineri, chiar pe acela care le dăduse la magazinul Grey o lecţie despre cutiile pentru scobitori. Curând după aceea constată că şi el se uită la ea, vorbind cu multă familiaritate cu fratele ei; şi tocmai se hotărâse să afle de la acesta cine este, când îi văzu pe amândoi îndreptându-se spre ea, şi domnul Dashwood i-l prezentă:

— Domnul Robert Ferrars.

Tânărul i se adresă cu o politeţe firească, răsucindu-şi capul într-o plecăciune, care o făcu să-şi dea seama, mai bine decât ar fi putut-o convinge cineva prin vorbe, că este exact filfizonul descris de Lucy. Ce fericire ar fi fost

pentru ea dacă sentimentele ei pentru Edward ar fi depins mai puţin de propriile lui merite, decât de cele ale rudelor lui apropiate! Căci, altfel plecăciunea fratelui lui ar fi dat o lovitură de graţie operaţiei începute de acreala mamei şi surorii lui. Dar în timp ce Elinor se minuna cât de deosebiţi sunt cei doi fraţi, nu putu în niciun fel constata că goliciunea sufletească şi îngâmfarea unuia ar fi putut-o face să uite modestia şi adevărata valoare a celuilalt. Robert îi explică el însuşi de ce erau atât de deosebiţi, în decursul unei conversaţii de un sfert de oră; căci, vorbindu-i despre fratele lui, şi jeluindu-se din pricina extraordinarei lui stângăcii, care era, după părerea sa, adevărata cauză care îl făcea să nu frecventeze societatea potrivită rangului lui social, el o atribui cu multă candoare şi generozitate mult mai puţin unei deficienţe înnăscute, decât nenorocirii de a fi fost educat acasă; pe când el, care probabil că nu era cu adevărat şi-n chip special mai înzestrat de la natură, era la fel de capabil ca oricine să se învârtă în lume, numai datorită faptului că fusese educat la o şcoală aristocratică.

— Pe cinstea mea, adăugă el, asta-i singura explicaţie, după părerea mea, şi-aşa îi spun şi eu adeseori mamei, când îşi tot face griji în privinţa asta. „Dragă doamnă, îi zic întotdeauna, ar trebui să te mai linişteşti. Acum răul nu mai poate fi remediat şi l-ai făcut cu propria dumitale mână. De ce te-ai lăsat convinsă, împotriva voinţei dumitale de sir Robert, unchiul meu, să-l educi pe Edward acasă în momentul cel mai critic al vieţii sale? Dacă l-ai fi trimis la Westminster, ca pe mine, în loc să-l dai în grija domnului Pratt, toate astea nu s-ar fi întâmplat.” În felul acesta consider eu întotdeauna problema şi mama este întru totul convinsă de greşeala pe care a făcut-o.

Elinor nu-l contrazise pentru că, oricare-ar fi fost, în general, aprecierile ei în legătură cu avantajele şcolilor aristocratice, nu se putea gândi cu prea multă satisfacţie la şederea lui în casa familiei Pratt.

Apoi Robert spuse din nou:

— Locuiţi în Devonshire, într-o vilă de lângă Dawlish, dacă nu mă înşel...

Elinor îi explică unde se află de fapt casa lor şi lui i se păru cam surprinzător ca cineva să locuiască în Devonshire fără să fie aproape de Dawlish. Dar îşi arătă profunda apreciere pentru genul de casă în care locuiesc.

— În ceea ce mă priveşte, spuse el, mie-mi plac grozav de mult vilele; sunt întotdeauna atât de elegante şi-atât de confortabile... Şi zău, dac-aş avea ceva bani în plus, mi-aş cumpăra o bucăţică de pământ, nu prea departe de Londra, şi mi-aş construi şi eu o vilişoară, unde aş putea veni singur cu trăsura, oricând mi-ar place şi mi-aş putea aduce şi nişte prieteni să ne simţim bine. Îi sfătuiesc pe toţi aceia care intenţionează să-şi facă o casă, să construiască vile. Mai zilele trecute prietenul meu, lordul Courtland, a trecut înadins pe la mine să-mi ceară sfatul şi mi-a pus în faţă trei planuri diferite, alcătuite de Bonomi. Trebuia să-mi dau cu părerea care e cel mai bun. „Dragul meu Courtland, i-am spus, aruncându-le numaidecât pe toate în foc, nu-l alege pe niciunul dintre ele şi clădeşte-ţi neapărat o vilişoară.” Şi-mi închipui c-aşa are să şi facă. Unii oameni îşi închipuie că vilele nu oferă confort şi nici spaţiu, dar n-au de loc dreptate. Luna trecută am fost la prietenul meu Elliott, lângă Dartford. Lady Elliott ar fi vrut să dea o petrecere dansantă. „Dar cum să facem? Dragul meu Ferrars, spune-mi te rog cum să ne descurcăm?” îmi zise ea. În vilişoara asta nu există nici măcar o singură cameră în care să încapă zece perechi; şi masa unde s-o mai aranjez?” Eu mi-am dat imediat seama că totul se poate rezolva foarte uşor, aşa că i-am spus: „Draga mea lady Elliott, nu te nelinişti. În sufragerie o să încapă uşor optsprezece perechi; în camera de zi se pot aranja mesele de joc; în bibliotecă o să se poată servi ceaiul şi gustări şi dă dispoziţii ca supeul să se servească în salon.” Lady Elliott a fost încântată de sugestie. Am măsurat împreună sufrageria şi am

constatat că în ea vor putea să încapă exact optsprezece perechi şi întreaga petrecere a fost organizată întocmai după planul meu. Aşa că, după cum vezi, de fapt, dacă oamenii ştiu cum să aranjeze lucrurile, poţi beneficia de acelaşi confort într-o vilă ca şi în cea mai spaţioasă reşedinţă

Elinor fu de acord cu tot ce-i spunea, căci nu considera că Robert merita complimentul de a i se aduce obiecţii rezonabile.

Cum nici lui John Dashwood nu-i plăcea muzica mai mult decât surorii lui mai mari, avu şi el prilejul să se gândească între timp la orice alt lucru; şi în cursul serii îi trecu prin minte o idee, pe care i-o comunică soţiei lui, spre aprobare, de îndată ce ajunseră acasă. Greşita presupunere a doamnei Dennison că surorile lui stau la el, îi sugerase că ar fi de fapt un act de bună-cuviinţă din partea lor să le invite într-adevăr, atâta timp cât doamna Jennings era ocupată cu fiica ei şi pleca mai tot timpul de acasă. N-ar fi fost vorba de o cheltuială prea mare şi nici de cine ştie ce deranj; şi ar fi însemnat o atenţie pe care conştiinţa lui delicată i-o arăta ca fiind absolut necesară pentru a se putea elibera cu totul de promisiunea ce i-o făcuse tatălui lui. Fanny tresări speriată când îl auzi făcând această propunere.

— Nu prea văd cum le-am putea invita, spuse ea, fără să-i aducem o jignire ladyei Middleton, căci îşi petrec acolo mai tot timpul; altfel mi-ar face o deosebită plăcere să le primesc. Ştii doar că sunt întotdeauna gata să-mi arăt atenţia faţă de ele, aşa cum am făcut-o şi în seara asta, luându-le cu noi la petrecere. Dar sunt musafirele ladyei Middleton. Cum aş putea să le iau din casa ei?

Cu multă umilinţă, soţul ei îi spuse că el nu vede raţiunea acestei obiecţii.

— Au petrecut o săptămână în Conduit Street şi cred că lady Middleton nu s-ar supăra dacă ele ar veni să stea tot atâtea zile în casa unor rude atât de apropiate.

Fanny făcu o scurtă pauză, apoi, cu o energie reînnoită,

spuse:

— Iubitul meu, le-aş pofti cu dragă inimă, dacă mi-ar sta în putinţă. Dar tocmai hotărâsem în sinea mea să le poftesc pe domnişoarele Steele să vină să petreacă vreo câteva zile cu noi. Sunt fete foarte binecrescute şi cumsecade; şi, deoarece unchiul lor a făcut atâtea pentru Edward, se cuvine să le dăm şi noi puţină atenţie. Ştii, pe surorile tale le putem invita în alt an, dar s-ar putea ca domnişoarele Steele să nu mai fie la Londra. Sunt încredinţată că au să-ţi placă; de fapt, ştiu eu că îţi şi sunt pe plac şi la fel îi sunt şi mamei; şi Harry ţine atât de mult la ele!

Domnul Dashwood fu convins. Îşi dădu numaidecât seama cât este de necesar ca ei să le invite neîntârziat pe domnişoarele Steele; şi îşi linişti conştiinţa prin hotărârea de a-şi invita surorile în alt an, sperând totuşi, cu multă şiretenie, că în anul următor nu va mai fi nevoie să le invite el, deoarece Elinor va veni la Londra ca soţie a colonelului Brandon, iar Marianne ca invitata lor.

Bucurându-se că izbutise să scape şi mândră de promptitudinea cu care reuşise să aranjeze totul, Fanny îi scrise a doua zi de dimineaţă lui Lucy, rugând-o să accepte să petreacă câteva zile în Harley Street, împreună cu sora ei, de îndată ce lady Middleton s-ar putea dispensa de prezenţa lor. Această invitaţie fu îndeajuns să o facă pe Lucy să fie într-adevăr fericită şi pe bună dreptate. Se părea că însăşi doamna Dashwood lucrează în sprijinul intereselor ei întărindu-i speranţele şi promovându-i intenţiile! Un asemenea prilej de a fi alături de Edward şi de familia lui slujea mai mult ca orice altceva propriilor ei interese; o astfel de invitaţie era o adevărată încântare pentru inima ei! Era un avantaj, pe care nu ştia cum să-l accepte cu mai multă recunoştinţă sau mai grabnic; şi se constată foarte curând că vizita lor în casa ladyei Middleton, care până atunci nu avusese o durată bine stabilită, fusese oricum încă de la început menită să se încheie peste două zile.

Când i se arătă lui Elinor scrisoarea, ceea ce se întâmplă la mai puţin de zece minute de la sosirea ei, Elinor avu pentru prima dată impresia că Lucy are oarecari temeiuri în speranţele ei; căci dovada aceasta de deosebită amabilitate, ce i se acorda la un timp atât de scurt după ce făcuse cunoştinţă cu familia lui Edward, părea să arate că bunăvoinţa faţă de ea nu provenea numai dintr-o atitudine răutăcioasă faţă de Elinor; şi că, ajutată de timp şi de propria ei iscusinţă, Lucy va reuşi să-şi vadă visul împlinit. Linguşelile ei reuşiseră să subjuge mândria ladyei Middleton şi izbutiseră să o facă să pătrundă în inima destul de rece a lui Fanny Dashwood; aceste rezultate îi deschideau o frumoasă perspectivă pentru altele şi mai mari.

Domnişoarele Steele se mutară în Harley Street; şi tot ce mai află Elinor referitor la influenţa exercitată de ele acolo, îi întări convingerea că Lucy va izbuti în intenţiile ei. Sir John, care le vizită de mai multe ori, le făcu nişte relatări uluitoare, arătând cât de mult se bucurau cele două surori de favoarea gazdelor lor. Doamna Dashwood nu se arătase niciodată până atunci a fi atât de încântată de vreo domnişoară cum era de ele; le dăruise fiecăreia câte un manual de croşetat scris de nu ştiu ce emigrant, îi spunea lui Lucy pe numele ei mic şi nu ştia dacă va putea vreodată să se despartă de ele.

XXXVII

DUPĂ VREO DOUĂ SĂPTĂMÂNI DE la naştere, doamna Palmer se simţi atât de bine, încât mama ei consideră că nu mai este necesar să-i acorde tot timpul disponibil; şi, mulţumindu-se s-o viziteze o dată sau de două ori pe zi, revenise acasă la ea, la propriile ei îndeletniciri.

Într-o dimineaţă, cam la trei sau patru zile după ce-şi reluaseră viaţa obişnuită în Berkeley Street, când doamna Jennings se întoarse acasă după vizita obişnuită ce i-o făcea Charlottei, intră în salonul în care se afla doar Elinor, cu un asemenea aer de grabă şi de importanţă încât o făcu pe Elinor să creadă că-i va împărtăşi o veste nemaipomenită, şi nelăsându-i de loc timp să facă presupuneri în legătură cu ea, începu să-i spună fără întârziere:

— Doamne, Dumnezeule, dragă domnişoară Dashwood! Ai auzit noutatea?

— Nu, doamnă. Ce s-a întâmplat?

— Ceva atât de ciudat! Dar am să-ţi povestesc totul. Când am ajuns acasă la Charlotte, am găsit-o foarte îngrijorată în legătură cu băieţelul. Era convinsă că e foarte bolnav: plângea, era agitat şi toată pielea îi era acoperită cu bubuliţe. Aşa că m-am dus numaidecât să mă uit la el după care i-am spus: „Doamne, draga mea, n-are decât o erupţie din pricină că-i ies dinţii, n-ai de ce să te temi”, şi îngrijitoarea copilului i-a spus la fel. Dar Charlotte nu, nu voia să ne creadă, aşa că am trimis după domnul Donovan care din fericire era acasă, tocmai se

întorsese din Harley Street, aşa că a venit numaidecât la noi şi nici nu l-a văzut bine pe băieţel că a spus şi el că nu-i vorba decât de acelaşi lucru de care spusesem şi noi şi atunci Charlotte s-a mai liniştit. Şi-aşa, când era pe punctul să plece, mi-a trecut prin cap să-l întreb, drept să-ţi spun nici nu ştiu ce mi-a venit, dacă mai e ceva nou. Şi atunci a zâmbit cu un aer ipocrit de mironosiţă şi şi-a luat o înfăţişare gravă lăsând să se înţeleagă că ar şti el ceva şi până la urmă mi-a şoptit: „Cred că ar fi recomandabil pentru domnişoarele pe care le ai în grijă să nu le ajungă la urechi ceva neplăcut despre indispoziţia cumnatei lor, să le spui că, după părerea mea, nu există motiv de mare îngrijorare; sper că doamna Dashwood o să-şi revină.

— Cum, Fanny e bolnavă?

— Exact asta am întrebat şi eu, draga mea. „Doamne sfinte, i-am spus, cum, s-a îmbolnăvit cumva doamna Dashwood?”

Şi-aşa a ieşit totul la iveală; ca să nu mai lungim vorba, am putut afla următoarele: domnul Edward Ferrars, tânărul în legătură cu care te luam adesea peste picior (dar, după cum se dovedeşte acum, sunt grozav de încântată că n-aveam motive s-o fac), se pare că de mai bine de un an este logodit cu verişoara mea Lucy! Ei poftim, draga mea! Şi nimeni n-a ştiut absolut nimic de toată povestea în afară de Nancy! Ţi-ai fi putut închipui una ca asta? Nu e de mirare că se plac; dar ca între ei să existe o asemenea legătură şi nimeni să n-o bănuiască! Asta-i foarte curios. Nu mi s-a întâmplat niciodată să-i văd împreună, căci altfel mi-aş fi dat eu seama numaidecât. Şi-aşa, totul s-a păstrat în mare taină, de frica doamnei Ferrars, şi nici ea şi nici fratele sau cumnata dumitale n-au bănuit absolut nimic despre legătura dintre ei; până azi dimineaţă, când biata Nancy, care, după câte ştii, e o fiinţă bine intenţionată, dar nu e cine ştie ce iscusită, i-a dat de gol. „Doamne, s-a gândit ea, toată lumea ţine atât de mult la Lucy, sunt sigură că n-au să-i facă greutăţi”, aşa că s-a dus numaidecât la cumnata dumitale, care era

singură şi lucra la un covor, neavând habar de ce-avea să urmeze – căci tocmai îi spusese, cu vreo cinci minute în urmă, fratelui dumitale, că are de gând să pună la cale o căsătorie între Edward şi fiica nu ştiu cărui lord. Aşa că-ţi închipui cât a fost de lovită în mândria şi vanitatea ei. A făcut numaidecât o criză de isterie, ţipând atât de tare, încât a fost auzită de fratele dumitale, care era jos, în camera lui, gândindu-se ce să-i scrie administratorului său de la ţară. Acesta a urcat în fugă scările şi a avut loc o scenă îngrozitoare, căci între timp Lucy sosise şi ea, fără să-i treacă măcar prin gând ce se petrecea. Biata mititică! Tare mi-e milă de ea. Şi, după părerea mea, au tratat-o cum nu se poate mai rău; căci cumnata dumitale, care devenise întruchiparea furiei, a certat-o cumplit şi a făcut-o pe biata Lucy să leşine. Nancy căzuse în genunchi şi plângea amarnic; şi fratele dumitale se tot plimba prin odaie şi spunea că nu ştie ce să facă. Doamna Dashwood le spuse să nu mai rămână o clipă în casa ei; şi fratele dumitale trebui să cadă şi el în genunchi pentru a o convinge să le mai lase pe cele două fete să stea până ce-şi vor fi făcut bagajele. Apoi Fanny făcu o nouă criză de isterie şi el se sperie atât de tare, încât trimise numaidecât după domnul Donovan şi domnul Donovan găsi casa în această groaznică agitaţie. Trăsura era la uşă, aşteptând să le ia pe bietele mele verişoare şi ele tocmai urcau în ea, când el ieşi din casă; biata Lucy, mi-a spus el, era într-aşa un hal, că abia se mai putea ţine pe picioare, iar cât despre Nancy, nici ea nu era mult mai bine. Drept să-ţi spun, cumnata dumitale mă scoate din sărite; şi sper, din toată inima, că cei doi tineri se vor căsători, împotriva voinţei ei. Doamne, ce lovitură o să mai fie pentru domnul Edward, când o să audă de asta! Să-şi vadă iubita tratată cu atâta dispreţ! Căci, după câte-am auzit, ţine foarte mult la ea, după cum e şi firesc. Şi nici n-o să mă mir dacă o să facă un scandal monstru – şi la fel crede şi domnul Donovan. Noi doi am stat multă vreme de vorbă despre toate astea; şi e foarte bine că s-a

dus din nou în Harley Street, să fie acolo când o să afle şi doamna Ferrars întreaga poveste, căci au trimis după ea, de îndată ce verişoarele mele au plecat de-acolo, întrucât cumnata dumitale era sigură că şi mamă ei are să facă o criză de nervi; şi-n ceea ce mă priveşte, n-are decât. Nu mi-e milă de niciuna din ele. Nu trebuie să se facă atâta caz de avere şi nobleţe. Nu există niciun motiv pentru care domnul Edward şi Lucy n-ar trebui să se căsătorească; căci sunt sigură că doamna Ferrars şi-ar putea permite să fie generoasă cu fiul ei şi deşi Lucy n-are aproape nimic, ea e unul dintre rarii oameni care ştiu să se descurce cu foarte puţin; şi cred că dacă doamna Ferrars i-ar da nu mai mult de cinci sute de lire pe an, ea ar face faţă la fel de onorabil ca alţii cu opt sute. Cât de confortabil ar mai putea trăi într-o vilişoară ca a voastră – sau poate ceva mai mare – cu două slujnice şi doi valeţi; sunt convinsă că eu le-aş putea găsi o fată-n casă, căci Betty a mea are o soră care nu e angajată şi care-ar fi exact ce le trebuie.

După ce spuse toate acestea, doamna Jennings se opri; şi cum Elinor avusese destul timp să-şi adune gândurile, fu în stare să-i dea un răspuns şi să facă comentariile cerute în mod firesc de subiectul respectiv. Fericită să constate că nu este bănuită a avea vreun interes deosebit în această problemă, că doamna Jennings (aşa cum sperase adeseori în ultima vreme) încetase să-şi mai închipuie că ea ţine cât de cât la Edward, şi fericită mai ales că Marianne nu era de faţă, reuşi cu multă uşurinţă să vorbească despre tot ce se întâmplase fără să se simtă stânjenită şi să-şi exprime părerile despre comportarea tuturor celor în cauză – pe cât i se păru – fără părtinire.

Nu-şi putea încă da seama ce avea să însemne cu adevărat pentru ea evenimentul; încercă, totuşi, în mod serios, să nu se mai gândească la altceva, decât la eventualitatea ca totul să se termine cu o căsătorie între Edward şi Lucy. Era nerăbdătoare să afle, ce urma să spună şi să facă doamna Ferrars, deşi nu prea avea

îndoieli în această privinţă; şi era încă şi mai nerăbdătoare să afle cum o să se comporte Edward în această împrejurare. Simţea multă compătimire pentru el; pentru Lucy foarte puţină şi trebui chiar să se străduiască din răsputeri ca să-i fie cât de cât milă de ea; în legătură cu ceilalţi n-avea nici cea mai mică părere de rău.

Deoarece doamna Jennings nu mai putea vorbi acum despre nimic altceva, Elinor îşi dădu curând seama că va fi neapărată nevoie să o pregătească pe Marianne să poată şi ea lua parte la discuţii. N-avea nicio clipă de pierdut pentru a-i spulbera iluziile deşarte, pentru a-i dezvălui adevărata situaţie şi pentru a o determina, prin eforturi, să-i asculte pe ceilalţi vorbind despre întreaga poveste fără să trădeze vreo mâhnire în legătură cu sora ei sau vreun resentiment faţă de Edward.

Misiunea lui Elinor era penibilă. Trebuia să-i răpească surorii ei ceea ce Elinor socotea a fi principala consolare a Mariannei – trebuia să-i dea amănunte despre Edward care – se temea ea – aveau să o facă pe Marianne să-şi piardă definitiv părerea bună despre el şi să o facă pe sora ei – datorită asemănării ce exista între situaţiile lor – să încerce din nou toată dezamăgirea pe care o simţise înainte. Dar oricât de greu de dus la îndeplinire ar fi fost o asemenea sarcină, n-avea încotro, aşa că Elinor se grăbi să o îndeplinească.

Relatarea ei fu simplă şi clară; şi deşi n-o putu face fără oarecare emoţie, nu şi-o însoţi nici cu vreo agitaţie violentă şi nici cu vreo izbucnire de durere. Acestea veniră mai degrabă din partea interlocutoarei, căci Marianne fu îngrozită când află totul şi plânse amarnic. Elinor trebuia să-i consoleze pe ceilalţi şi când era vorba de propria ei suferinţă, nu numai de a lor. Fu gata să ofere toată alinarea pe care o puteau aduce asigurările că ea este foarte liniştită şi încercă de a-l dezvinovăţi pe Edward de orice altă acuzaţie, în afară de aceea de a fi fost imprudent.

Dar un timp Marianne nu vru să accepte niciuna, nici cealaltă. Edward i se părea a fi un al doilea Willoughby; şi dacă recunoştea, aşa cum Elinor trebuia s-o facă, că-l iubise din toată inima, atunci nu putea să simtă mai puţin decât simţise ea pentru Willoughby. Cât despre Lucy Steele, o considera a fi total dezagreabilă şi cu desăvârşire incapabilă de a-l face pe un om cât de cât raţional să se ataşeze de ea, aşa că la început nu izbuti s-o determine să creadă că el putuse avea vreun sentiment de afecţiune faţă de Lucy şi încă şi mai greu, să-l ierte. Nu putea admite ca această afecţiune să fi fost firească şi Elinor o lăsă să se convingă de acest adevăr, prin singurul lucru care putea avea acest dar şi anume o bună cunoaştere a oamenilor.

Nu apucase să-i vorbească decât despre logodna lui şi despre durata acesteia, că Marianne îşi dădu drumul simţămintelor ei şi Elinor nu-i mai putu da niciun amănunt: un timp, nu putu face altceva decât să-i potolească suferinţa, să-i alunge spaima şi să lupte împotriva resentimentelor ei. Prima întrebare pe care-o puse şi care îi permise lui Elinor să-i mai dea şi alte amănunte, fu următoarea:

— Şi de când ştii tu toate acestea, Elinor? Ţi-a scris cumva Edward?

— Ştiu adevărul de patru luni. Când Lucy a venit la Barton, anul trecut, în noiembrie, mi-a vorbit de logodna lor, rugându-mă să-i păstrez secretul. Auzind aceste cuvinte, ochii Mariannei exprimară o surprindere căreia buzele ei nu puteau să-i dea glas. După o tăcere pricinuită de marea ei uimire, exclamă:

— Patru luni! Ştii de această logodnă de patru luni?

Elinor încuviinţă.

— Cum adică, aveai această povară pe suflet, în timp ce căutai să-mi alini mie mâhnirea? Şi eu care ţi-am reproşat că tu eşti fericită!

— Nu era atunci momentul cel mai prielnic ca tu să afli cât de tristă eram.

— Patru luni! exclamă din nou Marianne. Şi-ai fost atât de calmă, de voioasă! Cine ţi-a dat puteri?

— Sentimentul că-mi fac datoria. Promisiunea pe care i-o făcusem lui Lucy nu-mi îngăduia să-i dezvălui secretul. Aveam deci obligaţia faţă de ea să evit să fac vreo aluzie la faptul că eu cunosc adevărul. Şi, pe de altă parte, aveam obligaţia faţă de familia mea şi de prieteni să nu-i fac să manifeste faţă de mine o grijă, la care mi-ar fi fost greu să răspund.

Marianne păru din cale afară de impresionată.

— Am vrut adeseori să nu te mai fac pe tine şi pe mama să mai nutriţi speranţe deşarte, adăugă Elinor, şi o dată sau de două ori am încercat chiar s-o fac; dar n-aş fi izbutit niciodată să vă conving fără să dezvălui taina ce mi se încredinţase.

— Patru luni! Şi-l iubeai totuşi!

— Da. Dar nu-l iubeam numai pe el; gândindu-mă la cei ce-mi erau dragi, am fost bucuroasă să-i cruţ de neplăcerea de a afla prin ce trec eu. Acum pot gândi şi vorbi despre toate cu foarte puţină emoţie. Nu voiam ca voi să suferiţi din pricina mea; căci te asigur că nici eu nu mai sunt atât de chinuită. Am multe lucruri care mă susţin. Sunt conştientă că dezamăgirea provocată nu este rezultatul propriei mele imprudenţe şi am suportat-o, pe cât am putut, fără să le-o mai împărtăşesc şi altora. Conduita lui Edward nu mi se pare cu totul vinovată. Aş vrea să-l ştiu fericit; şi sunt atât de sigură că el îşi va face întotdeauna datoria, încât, deşi poate că acum mai nutreşte vreun regret, în cele din urmă va reuşi totuşi să fie fericit. Lucy nu-i lipsită de înţelepciune şi aceasta este o temelie pe care se pot clădi tot felul de lucruri bune. Şi la urma urmelor, Marianne, dacă trecem cu vederea tot ce este fermecător în ideea unui ataşament unic şi constant şi tot ceea ce se poate spune despre faptul că fericirea cuiva depinde numai şi numai de o anumită persoană, această idee nu este menită, nu se cuvine, nu e posibil să fie adevărată. Edward se va căsători cu Lucy;

el se va căsători cu o femeie superioară multora de acelaşi sex cu ea ca înfăţişare şi inteligenţă; iar timpul şi obişnuinţa îl vor învăţa să uite că a considerat vreodată o femeie ca fiindu-i superioară ei.

— Dacă acesta este felul tău de a gândi, spuse Marianne, dacă pierderea a ceea ce îţi este mai drag o poţi compensa atât de uşor cu altceva, atunci curajul tău, stăpânirea ta sunt poate mai puţin surprinzătoare. Le pot pricepe mai uşor.

— Te înţeleg. Tu, Marianne, îţi închipui că n-am suferit vreodată prea mult. Timp de patru luni, draga mea, toată această situaţie mi-a împovărat sufletul, fără să am vreo posibilitate să mă destăinui cuiva, ştiind că dacă v-aş fi dezvăluit adevărul, tu şi mama aţi fi fost cât se poate de nefericite, oricât aş fi încercat să vă explic situaţia. Adevărul mi-a fost împărtăşit – într-un fel mi-a fost băgat pe gât chiar de către persoana a cărei logodnă anterioară cu Edward îmi distrugea toate perspectivele – mi-a fost împărtăşit, după cum mi s-a părut, cu un aer triumfător. Am fost, prin urmare, silită să mă lupt cu suspiciunile acestei persoane străduindu-mă să par indiferentă tocmai când eram profund interesată; şi asta nu s-a întâmplat numai o dată; a trebuit să-i ascult în nenumărate rânduri vorbele pline de speranţă şi izbucnirile ei victorioase. Ştiam că sunt pentru totdeauna despărţită de Edward, fără să aflu măcar de o singură împrejurare care să mă facă să doresc mai puţin dragostea lui. Nimic nu mi l-a arătat a fi nevrednic; şi nimic nu mi-a dovedit că ar fi indiferent faţă de mine. A trebuit să înfrunt purtarea răuvoitoare a surorii lui, atitudinea insolentă a mamei lui; şi dragostea mea mi-a adus numai suferinţe şi niciun fel de bucurie. Şi toate acestea s-au petrecut într-un timp când, după cum ştii bine, am mai avut de suferit şi de pe urma unei alte nenorociri. Cred că acum îţi dai seama, dacă îţi închipui că sunt şi eu capabilă de vreun sentiment, că am suferit cu adevărat. Calmul sufletesc pe care am reuşit să mi-l impun în analizarea acestei situaţii,

consolarea dispusă s-o primesc, nu sunt decât rezultatul unei strădanii constante şi chinuitoare; n-au venit de la sine; la început n-au însemnat o mângâiere pentru mine. Nu, Marianne. Atunci, dacă n-aş fi fost obligată, printr-un legământ, să tac, poate că nimic nu m-ar fi putut reţine pe de-a-ntregul să arăt tuturor cât sunt de nefericită, nici măcar conştiinţa datoriei mele faţă de oamenii cei mai apropiaţi mie.

Marianne se simţi tare ruşinată.

— Oh, Elinor, exclamă ea, m-ai făcut să-mi fie de-a pururi silă de mine. Cât de crudă am fost cu tine! Cu tine, care-ai fost singura mea consolare, care-ai suportat, alături de mine, întreaga-mi nefericire, care păreai că nu suferi decât pentru mine! Asta mi-e recunoştinţa? Nu te pot oare răsplăti în niciun alt fel? Pentru că meritele tale îmi depăşeau puterea de înţelegere am încercat să le nesocotesc.

Aceste destăinuiri fură urmate de cele mai duioase mângâieri. Starea de spirit în care se afla Marianne îi permise lui Elinor, cu multă uşurinţă, să o facă să-i promită cele ce voia; şi la rugămintea ei, Marianne îi promise să nu manifeste niciodată nici cea mai mică urmă de amărăciune când va discuta cele întâmplate cu ceilalţi; să o întâlnească pe Lucy fără să arate că-i displace şi mai mult încă, să-l vadă chiar şi pe Edward, de s-ar întâmpla să-l întâlnească vreodată, fără să se comporte faţă de el mai puţin cordial decât de obicei. Acestea însemnau concesii serioase din partea Mariannei; dar atunci când ea îşi dădea seama că jignise pe cineva, nicio compensaţie nu i se părea prea greu de acordat.

Se ţinu admirabil de promisiunea pe care o făcuse de a fi discretă. Ascultă tot ceea ce avu doamna Jennings de spus în legătură cu subiectul, fără să se schimbe câtuşi de puţin la faţă, fu cu totul de acord cu ea, şi de trei ori spuse chiar: „Da, doamnă”. Ascultă cum o laudă pe Lucy, fără să facă altceva decât să se mişte de pe un scaun pe altul; şi când doamna Jennings vorbi despre afecţiunea lui

Edward, nu făcu altceva decât să înghită nodul ce i se punea în gât. Aceste progrese către eroism, manifestate de sora ei, o făcu pe Elinor să poată suporta şi ea mai bine orice.

Dimineaţa zilei următoare le făcu să treacă printr-o nouă încercare, căci fratele lor veni cu o înfăţişare foarte gravă să discute toată povestea aceea îngrozitoare şi să le dea veşti despre soţia lui.

— Cred c-aţi auzit, spuse el, foarte solemn, de îndată ce se aşează, de extraordinara descoperire ce s-a făcut ieri, sub acoperământul nostru.

Toate dădură din cap. Arătând că ştiu cum stau lucrurile; momentul li se păru prea înfricoşător ca să mai poată vorbi.

— Cumnata voastră, continuă el, a suferit îngrozitor; şi doamna Ferrars la fel. Pe scurt, a fost o scenă mai mult decât neplăcută pentru toată lumea, dar vreau să sper că furtuna se va potoli fără să ne fi doborât pe vreunul. Biata Fanny! A făcut o criză de nervi, care a ţinut-o toată ziua. Dar nu vreau să vă alarmez din cale afară. Donovan spune că n-avem motive serioase de îngrijorare. Are o constituţie robustă şi o fire hotărâtă care poate înfrunta orice încercare. A suportat totul cu o tărie extraordinară! Spune că niciodată n-o să-şi mai facă o bună impresie despre cineva; şi nici nu-i de mirare, când te gândeşti cum a fost înşelată! Să ai de-a face cu atâta nerecunoştinţă, când ai manifestat o atare bunătate, când ai arătat atâta încredere! Numai inima ei mărinimoasă a făcut-o să le poftească pe cele două domnişoare în casa noastră; pur şi simplu pentru că Fanny considera că merită să li se acorde oarecare atenţie, că erau nişte fete de treabă şi binecrescute şi că-i vor fi nişte tovarăşe plăcute; căci, de-ar fi fost altfel, amândoi am fi dorit foarte mult să te fi invitat pe tine şi pe Marianne să staţi la noi, în timpul în care buna voastră prietenă era ocupată cu fiica ei. Şi uite care ne-a fost răsplata! „Ce n-aş da, spune biata Fanny, afectuoasă cum

o ştiţi, să le fi poftit mai degrabă pe surorile tale decât pe ele.”

Aici se opri, ca să primească mulţumiri; şi o dată ce acest lucru se făcu, continuă:

— Nici nu se poate descrie ce-a suferit doamna Ferrars când Fanny i-a adus la cunoştinţă vestea. Era oare posibil ca tot timpul cât ea, cu dragoste profundă plănuise o căsătorie cum nu se poate mai potrivită pentru frate-său, acesta să fi fost logodit în secret cu altcineva? Ea n-ar fi putut niciodată bănui una ca asta! Dac-a avut cândva vreo suspiciune, apoi această suspiciune era îndreptată împotriva unei cu totul alte persoane. Din partea asta, spunea ea, eram convinsă că pot fi în siguranţă. Era tare chinuită. Ne-am consultat însă cu toţii asupra a ceea ce trebuie făcut şi, în cele din urmă, ea hotărî să-l cheme pe Edward. Băiatul veni. Dar îmi vine greu să vă povestesc ce-a urmat. Tot ceea ce doamna Ferrars a putut spune spre a-l face să rupă logodna, ajutată de asemenea, după cum prea bine vă puteţi închipui, de argumentele mele, şi de rugăminţile lui Fanny, nu fu de niciun folos. Datoria, dragostea faţă de familia sa, toate acestea fură desconsiderate. Niciodată până atunci nu mi l-aş fi putut închipui pe Edward să fie atât de încăpăţânat, atât de nesimţitor. Mama lui îşi arătă foarte mărinimoasele ei intenţii în caz că ar fi acceptat să se însoare cu domnişoara Morton, îi spuse că-i va dărui moşia din Norfolk, care, fiind scutită de impozite, aduce un venit bun de o mie de lire pe an; când văzu că situaţia devine disperată, se oferi chiar să-i asigure un venit de o mie două sute de lire; şi dacă avea să se opună, dacă urma să persiste în acea josnică legătură a lui, îi descrise sărăcia inevitabilă la care se expune printr-o astfel de căsătorie. Declară că o să-i dea cele două mii de lire care erau ale lui şi că n-o să mai aibă de-a face cu el în viaţa ei; şi va merge atât de departe în a nu-l ajuta în niciun chip, încât, dac-ar fi vrut să încerce vreo profesiune oarecare, pentru a-şi mai rotunji veniturile, ea va face tot ce-i va sta în

putinţă să-l împiedice să avanseze.

La care, Marianne, indignată la culme, bătu din palme şi strigă:

— Doamne sfinte! E oare cu putinţă?

— Ai dreptate, Marianne, să te miri de o încăpăţânare, care a putut rezista la astfel de argumente, replică fratele ei. Exclamaţia ta este cât se poate de firească.

Marianne era cât pe-aci să-i răspundă, dar îşi aduse aminte de promisiunea ce-o făcuse şi se abţinu.

— Dar, continuă fratele lor, în zadar a fost rugat. Edward a vorbit foarte puţin, dar a fost foarte hotărât în ceea ce a spus. Nimic nu l-ar putea convinge să renunţe la logodnă. Avea să-şi ţină cuvântul, oricât de mult l-ar fi costat.

— Atunci, spuse doamna Jennings, cu sinceritate, fără niciun ascunziş, şi nemaiputându-se abţine, s-a comportat ca un om cinstit! Să mă iertaţi, domnule Dashwood, dar dac-ar fi făcut altfel, l-aş fi considerat un ticălos. Sunt şi eu, oarecum, ca şi dumneata, interesată în această problemă, deoarece Lucy Steele îmi este verişoară; şi după părerea mea nu este altă fată mai bună pe lumea asta şi niciuna care să merite în mai mare măsură un soţ bun.

John Dashwood fu foarte uimit; dar era calm din fire, şi nu era în stare să reacţioneze la o astfel de provocare, şi nici nu era dispus să jignească pe nimeni, mai ales o persoană avută. Aşa că răspunse fără cel mai mic resentiment:

— N-aş vrea câtuşi de puţin să vorbesc nerespectuos de vreuna dintre rudele dumneavoastră, doamnă. Domnişoara Lucy Steele este, cred, o tânără plină de virtuţi, dar, ştiţi, în cazul de faţă, legătura este cu totul imposibilă. Şi să se fi logodit în secret cu un tânăr, care era dat în grija unchiului ei, mai cu seamă că era fiul unei femei atât de bogate cum este doamna Ferrars, este oarecum neobişnuit. Pe scurt, nu vreau să fac consideraţii în legătură cu comportarea unei persoane la care ţineţi,

doamnă Jennings. Cu toţii îi dorim numai fericire; iar comportarea doamnei Ferrars a fost tot timpul aceea pe care ar fi adoptat-o într-o astfel de împrejurare orice mamă bună, conştiincioasă. A fost demnă şi generoasă. Edward şi-a ales singur soarta şi tare mi-e teamă că nu va fi prea bună.

Marianne oftă, arătându-şi şi ea temerile, în felul acesta; inima lui Elinor se strânse gândindu-se la ce trebuia să fi simţit Edward în timp ce înfrunta ameninţările mamei lui, pentru o femeie care nu-i putea răsplăti jertfa.

— Ei bine, domnule, întrebă doamna Jennings, şi cum s-au terminat lucrurile?

— Îmi pare rău că trebuie să vă spun, doamnă, printr-o ruptură cât se poate de nefericită; mama lui Edward nu mai vrea să mai aibă niciodată de-a face cu el. Ieri a plecat din casa ei, dar nu ştiu unde s-a dus sau dacă mai este încă în oraş; căci noi fireşte, nu ne putem interesa.

— Bietul tânăr! Şi ce-o să se aleagă de el?

— Chiar aşa, doamnă! Ce-o să se aleagă de el! Mai bine să nu ne mai gândim. Născut cu perspective atât de frumoase! Ce bogăţie îl aştepta! Nici nu pot concepe o situaţie mai jalnică. Cum are să poată trăi un om din dobânda ce i-o aduce suma de două mii de lire! Şi când îţi aduci aminte că, de nu s-ar fi comportat ca un nebun, în trei luni ar fi putut avea asigurat un venit de două mii cinci sute de lire pe an (căci domnişoara Morton este posesoarea a treizeci de mii de lire), apoi atunci nici nu-mi pot închipui o mai mare nenorocire. Tuturor ne pare rău de el; şi cu atât mai mult, cu cât ne este cu totul imposibil să-l ajutăm.

— Bietul tânăr! exclamă doamna Jennings. L-aş primi cu dragă inimă în casa mea, să-i dau hrană şi adăpost şi i-aş şi spune-o dacă aş şti unde se află. Nu se cuvine să trăiască pe cheltuiala lui, prin camere mobilate şi prin cârciumi.

Elinor îi mulţumi din suflet în sinea ei, pentru bunătatea

pe care o dovedea faţă de Edward, deşi nu putu să nu zâmbească de felul în care şi-o manifestă.

— De s-ar fi purtat faţă de el însuşi cum erau dispuşi să se poarte toţi prietenii lui faţă de el, spuse John Dashwood, acum ar fi fost în situaţia în care s-ar fi cuvenit să fie şi n-ar fi avut nevoie de nimic; dar aşa cum stau lucrurile, nimeni nu-l poate ajuta. Şi mai e ceva, care tocmai i se pregăteşte, cel mai rău dintre toate – mama lui s-a hotărât, în mod firesc, să-i dăruiască numaidecât moşia care i s-ar fi cuvenit de drept lui Edward, fratelui său Robert. Azi dimineaţă, când am plecat, tocmai stătea de vorbă cu avocatul şi discuta această problemă.

— Ei, spuse doamna Jennings, asta-i răzbunarea ei. Fiecare are felul lui de a fi. Eu una nu cred că m-aş fi purtat aşa – să-i fi acordat independenţă unuia dintre fiii mei, numai pentru că celălalt m-a necăjit.

Marianne se ridică şi începu să se plimbe prin odaie.

— Poate să existe oare ceva care să deştepte mai multă invidie într-un bărbat, continuă John, decât să-l vadă pe fratele lui mai mic devenind posesorul unei moşii care-ar fi putut fi a lui? Bietul Edward! Îmi pare sincer rău pentru el!

Peste alte câteva minute, timp în care mai dădu drumul la câteva izbucniri de acelaşi fel, vizita lui luă sfârşit şi după ce le asigură pe surorile lui de mai multe ori că indispoziţia lui Fanny nu este cu adevărat periculoasă, şi că, prin urmare, nu trebuie să se neliniştească prea mult din pricina ei, plecă, lăsându-le pe cele trei femei să aibă, de data aceasta, absolut aceleaşi păreri cel puţin în ceea ce priveşte comportarea doamnei Ferrars, a familiei Dashwood şi a lui Edward.

Indignarea Mariannei izbucni de îndată ce el părăsi încăperea; şi cum vehemenţa ei nu-i permise nici lui Elinor să fie rezervată, iar doamna Jennings putea să se manifeste după bunul ei plac, ele începură să critice foarte violent cealaltă tabără.

XXXVIII

DOAMNA JENNINGS APRECIE CU multă căldură comportarea lui Edward, dar adevăratul ei merit nu fu înţeles decât de Elinor şi Marianne. Numai ele îşi dădeau seama cât de măruntă era ispita pentru care el se dovedise a fi un fiu neascultător şi în afară de conştiinţa că îşi face datoria, cât de mică îi era mângâierea când ştia că trebuie să renunţe la rude şi la avere. Elinor fu mândră pentru integritatea de care dădea dovadă, iar Marianne îi iertă toate greşelile din compătimire faţă de felul cum fusese pedepsit. Dar deşi încrederea dintre ele fusese restabilită prin această dezvăluire publică, nici uneia nu-i făcea plăcere să abordeze subiectul când erau singure. Elinor îl evita din principiu, deoarece îi plăcea să i se implânte şi mai adânc în inimă – prin asigurările prea ferme şi înflăcărate ale Mariannei – credinţa că Edward o mai iubeşte încă. Iar Mariannei, pe de altă parte, îi cam pieri curajul, încercând să vorbească despre un subiect care o făcea întotdeauna să rămână mai nemulţumită ca oricând de ea însăşi, prin comparaţia ce era astfel silită să o facă între comportarea lui Elinor şi a ei.

Simţea întreaga vigoare a acelei comparaţii; dar nu aşa cum ar fi sperat sora ei, obligând-o şi pe ea să se stăpânească; îi deştepta mereu durerea ce i-o aduceau reproşurile neîncetate ce şi le făcea, regreta amarnic că nu se stăpânise până atunci; dar nu-i aducea decât chinul pocăinţei, nu şi speranţa într-o îndreptare. Spiritul îi era încă atât de slăbit, încât mai credea şi acum că i-e imposibil să facă vreun efort în acest sens, aşa că mai rău

se descuraja.

Două sau trei zile după aceea nu mai aflară nicio noutate din Harley Street sau Bartlett’s Buildings. Dar deşi cunoşteau atâtea despre această problemă, încât doamna Jennings ar fi fost şi aşa destul de ocupată în a răspândi mai departe ceea ce ştia, fără să încerce să mai afle şi altele, ea se hotărâse, încă de la început, să facă o vizită de consolare verişoarelor ei şi cu această ocazie să mai afle şi alte amănunte; nu putuse încă să treacă pe la ele, numai din pricină că se întâmplase să aibă mai mulţi oaspeţi decât de obicei.

A treia zi după ce aflaseră toată povestea, vremea era atât de frumoasă, o duminică însorită, încât mulţi locuitori ai Londrei fură atraşi spre parcul Kensington, deşi se aflau abia în a doua săptămână a lunii martie. Doamna Jennings şi Elinor fură şi ele printre cei care se duseră la plimbare; dar Marianne, care aflase că doamna şi domnul Willoughby se întorseseră la Londra şi trăia tot timpul cu teama să nu-i întâlnească, preferă să rămână acasă, decât să se aventureze într-un loc atât de frecventat.

O cunoştinţă intimă de-a doamnei Jennings li se alătură de îndată ce intrară în parc, şi lui Elinor nu-i păru de loc rău de această întâlnire, căci, în timp ce prietena se întreţinea cu doamna Jennings, ea putea reflecta în linişte. Nu-i văzu nici pe soţii Willoughby şi nici pe Edward şi-un timp nu observă nimic vesel sau trist care să o poată interesa în vreun fel oarecare. Dar în cele din urmă se trezi cu oarecare uimire acostată de domnişoara Nancy Steele, care, deşi părea oarecum ruşinată, manifestă marea bucurie de a le fi întâlnit şi fiind încurajată de amabilitatea deosebită a doamnei Jennings, îşi părăsi, pentru un timp, grupul cu care venise şi li se alătură. Doamna Jennings îi şopti numaidecât lui Elinor:

— Draga mea, smulge cât mai multe amănunte de la ea. Are să-ţi spună tot, dac-o întrebi. După cum vezi, eu n-o pot lăsa singură pe doamna Clarke.

Din fericire pentru curiozitatea doamnei Jennings şi

aceea a lui Elinor, ea spuse totul fără să fie întrebată, căci altfel, Elinor n-ar fi aflat nimic.

— Sunt cum nu se poate mai bucuroasă să te întâlnesc, spuse domnişoara Steele, luând-o pe Elinor cu familiaritate de braţ, căci dintre toţi oamenii din lumea asta, pe dumneata ţineam cel mai mult să te văd. Şi apoi cu glas mai scăzut: presupun că doamna Jennings a aflat tot. E supărată?

— Cred că pe voi nu-i supărată de loc.

— Asta-i bine. Dar lady Middleton e supărată?

— Nu văd de ce ar fi.

— Sunt grozav de bucuroasă. Doamne, Dumnezeule! Prin ce-am trecut! Niciodată n-am mai văzut-o pe Lucy atât de furioasă. La început mi-a jurat că-n viaţa ei n-are să-mi mai aranjeze vreo pălărie nouă şi nici n-are să mai facă nimic altceva pentru mine, cât oi trăi; dar acum a început să mai vină de-acasă şi suntem la fel de bune prietene cum eram şi pân-acu. Uite, ea mi-a făcut aseară funda asta la pălărie şi mi-a pus pana în ea. Ei haide, şi dumneata ai de gând să-ţi râzi de mine... Dar de ce să nu port şi eu funde roz? Nu-mi pasă dacă rozul este culoarea favorită a preotului. Îţi spun drept, în ceea ce mă priveşte, n-aş fi ştiut niciodată că lui îi place mai mult decât oricare altă culoare, de nu s-ar fi întâmplat s-o spună. Verişoarele mele m-au necăjit atâta din cauza asta! Zău, îţi spun drept, câteodată nici nu mai ştiu cum să apar în faţa lor.

Începuse să vorbească despre ceva ce n-o interesa de loc pe Elinor, aşa încât curând consideră că e mai bine să revină la primul subiect.

— Ei bine, domnişoară Dashwood, spuse ea cu glas triumfător, oamenii pot spune ce poftesc despre faptul că domnul Ferrars a declarat că nu vrea s-o ia pe Lucy, fiindcă asta nu-i adevărat, s-o ştii de la mine; şi e ruşinos să răspândeşti ştiri atât de răuvoitoare. Ştii, orice-ar fi gândit Lucy în această privinţă, nu era treaba altor oameni să afirme categoric acest lucru.

— Te asigur, îi spuse Elinor, că n-am auzit încă pe

nimeni să fi făcut vreo astfel de aluzie.

— Oh, chiar n-ai auzit? Ba s-a spus, şi încă de mai multe persoane, asta o ştiu eu prea bine; căci domnişoara Godby i-a spus domnişoarei Sparks, că niciun om cu mintea întreagă nu se poate aştepta ca domnul Ferrars să renunţe la o femeie ca domnişoara Morton, cu o avere de treizeci de mii de lire, pentru Lucy Steele, care n-are niciun franc. Asta o ştiu chiar de la domnişoara Sparks. Şi-n afară de asta, chiar vărul meu Richard ne-a zis că, atunci când o fi la o adică, tare i-e teamă că domnul Ferrars o s-o lase baltă; şi cum Edward n-a trecut pe la noi trei zile în şir, nici eu n-am mai ştiut ce să cred şi în sinea mea sunt convinsă că Lucy socotea şi ea că l-a pierdut; căci am plecat din casa fratelui dumitale miercuri, şi n-am mai văzut nici urmă de Edward joi, vineri, şi sâmbătă, aşa că nu mai ştiam ce s-a întâmplat cu el. O dată Lucy s-a gândit să-i scrie, dar pe-urmă n-a mai făcut-o din mândrie. Azi dimineaţă, însă, veni, tocmai când ne întorceam de la biserică; şi pe-urmă a spus tot ce se-ntâmplase, cum că a fost chemat miercuri în Harley Street şi că l-au luat la rost mama lui şi toţi ceilalţi, şi cum declarase în faţa tuturor că el n-o iubeşte decât pe Lucy şi că n-are să se-nsoare cu altcineva decât cu Lucy. Şi cum că fusese atât de necăjit de cele ce se petrecuseră, încât de îndată ce-a ieşit din casa mamei lui, s-a suit pe cal şi s-a dus undeva, la ţară; şi cum că a stat toată ziua de joi şi cea de vineri la un han, ca să-i mai treacă năduful. Şi cum că, după ce s-a tot gândit la întreaga situaţie, a spus că i se părea că acum, când nu mai are nicio avere, absolut nimic, n-ar fi de loc frumos din partea lui s-o ţină pe Lucy legată de el, căci ar fi spre paguba ei fiindcă el n-are nimic decât două mii de lire şi nicio speranţă să mai obţină altceva; şi dacă o să-mbrace haine preoţeşti, aşa cum îl bătea gândul s-o facă, nu putea să ajungă decât diacon şi cum ar fi putut ei trăi numai cu-atât? Nu putea îndura gândul ca Lucy s-o ducă atât de prost, aşa că o rugă fierbinte, dacă ea doreşte s-o facă, să rupă

numaidecât logodna şi să-l lase pe el să se descurce cum poate. L-am auzit spunând toate acestea foarte limpede. Şi vorbea că vrea să se retragă spre binele ei şi ţinând seama de interesele ei, şi nu de-ale lui. Jur pe ce am eu mai sfânt că n-a spus un singur cuvânt cum că s-ar fi săturat de ea sau că ar vrea să se însoare cu domnişoara Morton, sau altceva de felul ăsta. Dar, poţi fi convinsă că Lucy n-a ţinut seama de vorbele lui şi i-a spus numaidecât (folosind o mulţime de vorbe drăgăstoase ca iubitule şi scumpule, ei, ştii dumneata, tot felul de cuvinte d-astea – o, aşa ceva nu se prea poate repeta) – i-a spus pe dată că n-are nici cea mai mică intenţie să rupă logodna, căci poate trăi alături de el cu o nimica toată şi că oricât de puţin ar avea, i-ar place să fie alături de el sau cam aşa ceva. Şi-atunci el a fost grozav de fericit şi-au mai vorbit un timp despre ce-ar trebui ei să facă, şi-au căzut la-nvoială ca el să se hirotonisească de îndată şi că or să mai trebuiască să aştepte cu căsătoria, până ce el o să capete o parohie. Şi tocmai în clipa aia n-am mai putut auzi nimic, fiindcă verişoara mea m-a strigat de jos să-mi spună că doamna Richardson venise cu trăsura să o ia pe una dintre noi la parcul Kensington; aşa că am fost silită să intru în odaie şi să-i întrerup, s-o întreb pe Lucy dacă n-ar dori să meargă ea, dar nu voia să-l lase singur pe Edward, aşa că am dat o fugă până sus, să-mi pun o pereche de ciorapi de mătase şi-am ieşit în oraş cu familia Richardson.

— Nu înţeleg cum spuneai că i-ai întrerupt, spuse Elinor, eraţi doar toţi în aceeaşi încăpere, nu?

— A, nu. Nu eram. Ei! domnişoară Dashwood, ce-ţi închipui dumneata că oamenii se giugiulesc când mai este cineva de faţă? Vai, ce ruşine! Te credeam mai înţeleaptă. (Şi râse afectat.) Nu, nu; se-nchiseseră în salon şi tot ce-am auzit, am auzit ascultând la uşă.

— Cum! exclamă Elinor. Mi-ai repetat tot ce-ai aflat dumneata ascultând la uşă? Îmi pare rău că n-am ştiut de asta mai dinainte, căci fi sigură că nu te-aş fi lăsat să-mi

reproduci amănuntele unei conversaţii despre care nu s-ar fi cuvenit să ştii nici dumneata. Cum de te-ai purtat aşa de incorect cu sora dumitale?

— Ia uită-te! Dar cine se supără pentru aşa ceva? N-am făcut decât să stau la uşă şi-am auzit ce-am putut. Şi sunt sigură că Lucy ar fi făcut la fel dacă ar fi fost vorba de mine; acu un an sau doi, când Martha Sharpe şi cu mine aveam atâtea secrete împreună n-a şovăit o clipă să se ascundă într-un dulap din perete sau în spatele paravanului de la cămin anume ca s-audă ce spunem.

Elinor încercă să vorbească despre altceva; dar domnişoara Steele nu putea lăsa să treacă nici două minute fără să se descarce de ce avea pe suflet.

— Edward se gândeşte să plece la Oxford, spuse ea, dar acum locuieşte în Pall Mall la nr.X. Ce mamă rea mai are, nu? Iar fratele şi cumnata dumitale n-au fost nici ei prea drăguţi! Dar n-am să-i vorbesc de rău în faţa dumitale; şi-n orice caz ne-au trimis acasă cu trăsura lor, un lucru la care nu m-am aşteptat. Iar în ce mă priveşte, îmi era tare teamă că soţia fratelui dumitale are să ne ceară înapoi coşuleţele de lucru ce ni le dăduse cu câteva zile mai înainte; dar n-a mai spus nimic de ele şi-am avut eu grijă să fac să nu mai dea cu ochii de mine. Edward spune că are treburi la Oxford, aşa c-o să fie silit să se ducă un timp acolo; şi după aceea, de-ndată ce are să dea peste vreun episcop, are să fie şi el hirotonisit. Mă întreb unde are să-şi găsească un post! Doamne sfinte! (la care începu să chicotească). Pot să fac prinsoare că ştiu ce-or să spună verişoarele mele, când or să audă de asta. Or să-mi spună să-i scriu preotului, ca să obţină pentru Edward postul de diacon, în noua lui parohie. Sunt convinsă că asta au să-mi spună; dar n-aş face una ca asta pentru nimic în lume. „Haide, haide, am să le spun numaidecât, mă mir cum de v-aţi putut gândi la aşa ceva. Auzi vorbă, să-i scriu eu preotului!”

— Mă rog, spuse Elinor, e oricum o consolare să fii pregătit pentru ce-i mai rău. Ai răspunsul gata.

Domnişoara Steele avea să-i mai spună şi altele în legătură cu acelaşi subiect, dar fu nevoită să-l schimbe, deoarece tocmai se apropia grupul ei.

— O, uite-i şi pe Richardsoni. Aveam o groază de lucruri să-ţi mai spun, dar trebuie să mă întorc la ei. Te asigur că sunt oameni foarte subţiri. El câştigă enorm de mulţi bani şi au şi trăsura lor. N-am avut timp să stau de vorbă cu doamna Jennings, dar spune-i, te rog, că sunt grozav de fericită că nu e supărată pe noi, şi nici lady Middleton şi dacă cumva s-o întâmpla ca dumneata şi sora dumitale să plecaţi şi dacă n-ar avea cine să-i ţină tovărăşie, are să ne facă o deosebită plăcere să venim să stăm cu ea, oricât o dori. Îmi închipui că lady Middleton n-o să ne mai poftească în sezonul ăsta. La revedere; îmi pare rău că n-am întâlnit-o şi pe domnişoara Marianne. Transmite-i, te rog, complimente. O, dar îmi pare că azi ai îmbrăcat rochia dumitale de muslin cu picăţele. Mă mir cum de nu ţi-a fost frică să nu se rupă.

Şi manifestându-şi această îngrijorare se despărţiră; căci nu mai avu vreme decât să-şi ia rămas bun de la doamna Jennings, înainte de a fi rechemată de doamna Richardson; iar Elinor avea acuma destule informaţii la care să poată chibzui un timp, deşi nu aflase mare lucru în plus faţă de ceea ce prevăzuse şi de ce-i trecuse prin minte.

Căsătoria lui Edward cu Lucy fusese tot atât de ferm hotărâtă, iar momentul când avea să aibă loc tot atât de nesigur, aşa cum se gândise ea că se va întâmpla: totul depindea, precum se şi aşteptase, de reuşita lui în a-şi găsi un post, ceea ce părea, în momentul acela, a fi ceva aproape imposibil.

De îndată ce se înapoiară la trăsură, doamna Jennings fu nerăbdătoare să afle noutăţile; dar cum Elinor dorea să răspândească cât mai puţine veşti, care fuseseră atât de necinstit obţinute, se mărgini să repete pe scurt câteva amănunte nesemnificative, despre care era sigură că Lucy, ar fi vrut şi ea să fie aflate spre avantajul ei. Nu-i

vorbi decât de faptul că ei nu rupseseră logodna şi de ceea ce aveau de gând să întreprindă în vederea acestui scop; şi toate acestea o făcură pe doamna Jennings să facă următoarea observaţie cât se poate de firească:

— Să aştepte până ce şi-o găsi o parohie! Ei, atunci ştim cu toţii cum se vor termina toate acestea: au să aştepte un an, şi văzând că nu iese nimica bun din asta, au să accepte un post de diacon cu cincizeci de lire pe an, şi-au să se descurce cu ele şi cu dobânda de la cele două mii de lire şi puţinul pe care-o să i-l poată da lui Lucy domnul Steele şi domnul Pratt. Şi pe urmă o să aibă câte un copil în fiecare an şi Domnul să-i ţină în pază! Cât au să mai sufere din pricina sărăciei! Trebuie să mă gândesc cu ce-i pot ajuta să-şi mobileze casa. Şi eu care mă gândeam mai zilele trecute la două slujnice şi doi valeţi. Nu, nu, o să le trebuiască o fată voinică, care să le facă toată treaba. În situaţia actuală, sora lui Betty n-are să poată face faţă.

A doua zi de dimineaţă, Elinor primi, prin curier, o scrisoare chiar de la Lucy. Suna astfel:

„Bartlett's Buildings, martie.

Sper, dragă domnişoară Dashwood, că-mi vei ierta îndrăzneala de a-ţi scrie; dar ştiu că prietenia ce-mi porţi o să te facă să te bucuri când ai să afli veşti bune despre mine şi despre dragul meu Edward, după toate necazurile prin care-am trecut în ultima vreme, aşa că n-am să mă mai scuz, ci am să continui prin a-ţi spune că, slavă Domnului, deşi am suferit îngrozitor, suntem amândoi foarte bine şi fericiţi, aşa cum trebuie să fim, bucurându-ne unul de dragostea celuilalt. Am trecut prin grele încercări, am fost foarte persecutaţi, dar, pe de altă parte, ne-am dat, cu recunoştinţă, seama că avem şi mulţi prieteni, dumneata nefiind ultima dintre ei; de bunăvoinţa lor am să-mi amintesc întotdeauna cu recunoştinţă, cum o s-o facă şi Edward, căruia i-am spus

despre asta. Sunt sigură că are să te bucure să afli, şi cred că la fel şi pe doamna Jennings, că ieri după-amiază am petrecut două ore fericite împreună cu el: n-a vrut de loc să se gândească la eventualitatea unei despărţiri, deşi eu am insistat, căci credeam că am datoria să o fac, l-am îndemnat să renunţe la mine, deoarece asta ar fi fost mult mai prudent pentru el şi m-aş fi despărţit de el chiar atunci, pentru totdeauna, dacă ar fi vrut să consimtă; dar mi-a spus că n-are s-o facă niciodată, că nu ţine seama de mânia mamei lui, atâta timp cât are dragostea mea; perspectivele noastre nu sunt, fireşte, prea surâzătoare, dar n-avem alta de făcut decât de aşteptat, sperând că toate se vor aranja cu bine; foarte curând are să fie hirotonisit şi dacă cumva ai să ai ocazia să-l recomanzi cuiva care are o parohie liberă sunt sigură că n-ai să ne dai uitării; şi cred că şi scumpa doamnă Jennings are să puie o vorbă bună pentru noi pe lângă sir John sau domnul Palmer sau oricare altul dintre prietenii dumneaei, care ne-ar putea da o mână de ajutor. Biata Nancy a fost foarte vinovată pentru ce-a făcut, dar ea nu ne-a vrut decât binele, aşa că nu mai am nimic de spus; sper că doamnei Jennings nu-i va veni prea greu să treacă pe la noi, dacă are cumva, în vreuna dintre dimineţi, drum pe aici; ar face o faptă bună şi verişoarele mele ar fi mândre s-o cunoască. Foaia de hârtie pe care o am în faţă îmi aduce aminte că trebuie să închei şi rugându-te să-i transmiţi salutări respectuoase şi pline de recunoştinţă, atât ei, cât şi lui sir John, ladyei Middleton şi dragilor lor copilaşi, când s-o întâmpla să-i întâlneşti, şi toată dragostea mea domnişoarei Marianne, rămân a dumitale etc., etc.”

De îndată ce Elinor o citi, făcu ceea ce crezu ea că ar fi vrut de fapt Lucy să facă, şi anume o puse în mâinile doamnei Jennings, care o citi cu glas tare, exprimându-şi satisfacţia şi laudele.

— Bravo ei! Şi ce frumos scrie, zău aşa! A făcut exact

ce s-ar fi cuvenit, să-l dezlege de obligaţia logodnei, dacă s-ar fi arătat dornic. La asta mă şi aşteptam de la Lucy. Biata fetiţă! Ce n-aş da să-i pot face rost lui Edward de o parohie. Uite, îmi spune scumpa doamnă Jennings. Este cea mai bună fată pe care am cunoscut-o vreodată. Bravo ei, pe cuvântul meu. Propoziţia aceea e exprimată foarte frumos. Da, da, sigur c-am să mă duc să-i fac o vizită. Şi cu câtă atenţie se gândeşte la fiecare dintre noi!... Îţi mulţumesc, draga mea, că mi-ai arătat-o şi mie. Este o scrisoare cum nu se poate mai izbutită şi-i face multă cinste minţii şi inimii acestei fete.

XXXIX

CELE DOUĂ DOMNIŞOARE DASHwood erau acum de vreo două luni la Londra şi nerăbdarea Mariannei de a pleca sporea pe zi ce trecea. Suspina după aerul, după libertatea, după liniştea de la ţară, şi-şi închipuia că, dacă există vreun loc care să-i aducă mulţumire, atunci acela este numai Barton. Elinor nu era nici ea mai puţin nerăbdătoare să plece şi dacă nu se grăbea chiar atât de mult să pornească pe dată, asta era numai din cauză că era conştientă de greutăţile unei călătorii atât de lungi, pe care Marianne nu le putea înţelege. Începu, totuşi, să se gândească în mod serios că vor trebui să o întreprindă şi îi şi vorbise de această dorinţă amabilei lor gazde, care li se împotrivi cu toată elocinţa bunăvoinţei sale, când le fu sugerat un plan care, deşi le mai întârzia cu câteva săptămâni plecarea acasă, i se păru lui Elinor mai convenabil decât oricare altul. Familia Palmer urma să plece la Cleveland, cam pe la sfârşitul lui martie, pentru sărbătoarea Paştelui, şi doamna Jennings şi cele două prietene ale ei, primiră o foarte călduroasă invitaţie din partea Charlottei să meargă cu ea. Invitaţia în sine nu ar fi fost suficientă pentru firea delicată şi rezervată a lui Elinor; dar însuşi domnul Palmer insistă cu atâta politeţe sinceră, ceea ce, ţinând seama şi de faptul că el îşi schimbase mult comportarea faţă de ele, de când se aflase de nefericirea Mariannei, o făcu pe Elinor să accepte cu plăcere invitaţia.

Când o informă totuşi pe Marianne, de cele ce făcuse,

răspunsul pe care-l primi din partea ei nu fu de loc de bun augur.

— Cleveland! exclamă ea foarte agitată. Nu, nu mă pot duce la Cleveland.

— Uiţi, îi răspunse Elinor cu blândeţe, că aşezarea conacului nu este în vecinătatea...

— Dar e în Somersetshire. Nu mă pot duce în Somersetshire. Acolo, unde aşteptasem cu atâta nerăbdare să mă duc; nu, Elinor, nu mă poţi determina să merg acolo.

Elinor nu vru să o convingă că este mai bine să-şi înfrângă astfel de sentimente; se strădui doar să le contracareze, acţionând asupra altora şi-i prezentă şederea lor la Cleveland ca pe o măsură care-ar putea să stabilească mai repede şi mai comod decât orice alt plan şi poate că şi fără o mai mare întârziere, momentul reîntoarcerii lor la scumpa lor mamă, pe care voiau atât de mult să o revadă. De la Cleveland, care se afla la câteva mile de Bristol, distanţa până la Barton putea fi parcursă în cel mult o zi, dar o zi bună de drum; şi era uşor ca servitorul mamei lor să le însoţească la întoarcere, şi cum la Cleveland nu era vorba să rămână mai mult de o săptămână, asta însemna că puteau ajunge acasă cam peste vreo trei săptămâni. Şi cum dragostea Mariannei pentru mama ei era sinceră, ea avea negreşit să triumfe, fără prea mari dificultăţi, asupra relelor pe care şi le imaginase fata la început.

Doamna Jennings, care nu se săturase de loc de invitatele ei, insistă foarte mult ca ele să se întoarcă cu ea înapoi de la Cleveland. Elinor îi spuse că-i rămâne recunoscătoare pentru atenţie, dar că nu-şi puteau schimba planul; primind în curând şi aprobarea mamei lor, puseră la punct pe cât se putea, toate amănuntele privitoare la reîntoarcerea lor şi Marianne se simţi oarecum alinată numărând orele ce-o mai despărţeau de Barton.

— Oh, colonele, nu ştiu ce-o să ne facem noi doi,

dumneata şi cu mine, fără domnişoarele Dashwood, i se adresă doamna Jennings cu ocazia primei vizite a lui Brandon, după stabilirea plecării fetelor – căci sunt foarte decise ca de la familia Palmer să se ducă mai departe acasă la ele. Şi cât de părăsiţi o să ne simţim când am să mă întorc acasă! Doamne! O să stăm şi-o să ne uităm cu gura căscată unul la altul ca două pisici adormite.

Poate că doamna Jennings spera ca, prezentându-i în felul acesta viguros viitorul lor plictis, să-l provoace să facă acea cerere în căsătorie care să-i permită să scape de această neplăcere; curând după aceea avu un motiv temeinic să-şi închipuie că reuşise; căci, atunci când Elinor se dusese la fereastră să măsoare dimensiunile unei schiţe pe care voia să i-o facă prietenei ei, el o urmă, cu un aer foarte semnificativ şi stătu de vorbă cu ea mai multe minute. Nu-i scăpă nici efectul pe care convorbirea o avu asupra lui Elinor; căci deşi doamna Jennings era o femeie prea respectabilă ca să tragă cu urechea şi ca să nu audă îşi schimbase chiar scaunul, mutându-se pe unul aproape de pianul la care cânta Marianne, nu putu să nu observe că Elinor se schimbase la faţă, era agitată şi prea preocupată de cele ce îi spunea el, ca să mai fie atentă la ce face. O altă confirmare a speranţelor ei o avu în intervalul în care Marianne trecea de la o lecţie la alta, când câteva cuvinte rostite de colonel îi ajunseră în mod inevitabil la ureche, cuvinte prin care părea că-şi cere scuze pentru starea proastă a casei. Asta făcea ca întreaga chestiune să nu mai ridice îndoieli. Ea se miră doar că el considera necesar să facă o asemenea prezentare a casei, dar presupuse că trebuie să fie o chestiune de etichetă. Nu putu auzi ce răspunse Elinor, dar judecă, după mişcarea buzelor ei, că ea nu considera acest lucru ca reprezentând un impediment; şi în fundul inimii ei doamna Jennings o lăudă pentru că era atât de cinstită. Apoi mai vorbiră câteva minute fără ca ea să mai prindă vreo silabă, când o altă fericită pauză în execuţia Mariannei îi aduse la ureche aceste cuvinte, rostite de

vocea calmă a colonelului:

— Mi-e teamă că n-o să se poată foarte curând.

Uimită şi prost impresionată de un fel de a vorbi care nu semăna de loc cu acela al unui îndrăgostit, era cât pe-aci să strige: „Doamne, dar ce-ar putea s-o împiedice?”, dar stăpânindu-şi dorinţa, se mărgini doar să exclame în sinea ei: „Asta-i foarte curios! Sper că nu aşteaptă să îmbătrânească.”

Dar această întârziere din partea colonelului nu păru s-o jignească sau s-o umilească de loc pe frumoasa lui interlocutoare; căci, curând după aceea, când ei îşi întrerupseră convorbirea şi fiecare se duse într-altă parte a încăperii, doamna Jennings o auzi foarte clar pe Elinor spunând, pe un glas ce dovedea că vorbeşte din adâncul inimii:

— Îţi rămân veşnic îndatorată.

Doamna Jennings fu încântată de recunoştinţa ce o manifesta, întrebându-se doar, cum putea colonelul, să-şi ia rămas bun de la ele, aşa cum o şi făcu numaidecât după aceea, cu cel mai deplin sânge rece şi să plece fără să-i dea vreun răspuns! Nu şi-ar fi închipuit că vechiul ei prieten poate fi un peţitor atât de indiferent.

De fapt, între ei avusese loc doar următoarea convorbire:

— Am auzit, îi spuse el, cu multă compătimire, de nedreptatea pe care prietenul dumitale, domnul Ferrars, a suferit-o din partea familiei lui; căci, dacă înţeleg bine cum stau lucrurile, a fost alungat definitiv de ei, din pricină că n-a vrut să rupă logodna cu o tânără plină de calităţi. Sunt oare bine informat? E adevărat?

Elinor îi spuse că da.

— Este îngrozitoare cruzimea, cruzimea cu totul greşită, replică el, cu multă aprindere, de a despărţi sau de a încerca să desparţi doi tineri ce ţin de multă vreme unul la altul. Doamna Ferrars nu-şi dă seama ce-ar putea face – până unde l-ar putea împinge pe fiul ei. L-am văzut pe domnul Ferrars de două sau de trei ori în Harley Street

şi-mi place foarte mult. Nu este un tânăr cu care să te poţi împrieteni într-un timp scurt, dar l-am cunoscut îndeajuns ca să-i doresc binele, numai de dragul lui, iar ca prieten al dumitale, i-l doresc încă şi mai mult. După câte am înţeles, vrea să intre în rândul clerului. Nu vrei să fii atât de drăguţă şi să-i spui că parohia de la Delaford, care tocmai este vacantă, după câte am fost informat printr-o scrisoare pe care-am primit-o astăzi prin poştă, este a lui, dacă crede că merită s-o accepte? Dar cred că, în nefericitele împrejurări în care se află acum, ar fi o prostie să mă îndoiesc că ar putea-o refuza; îmi pare rău doar că nu este mai avantajoasă. Este o parohie, dar una foarte mică; cred că ultimul paroh nu avea un venit mai mare de două sute lire pe an; şi deşi probabil că situaţia s-ar mai putea ameliora, nu cred însă că în aşa măsură încât să-i aducă un venit mai frumuşel. În orice caz, îmi face mare plăcere să i-o ofer aşa cum se prezintă. Asigură-l te rog de acest lucru.

Uimirea lui Elinor, când află de propunerea colonelului, cu greu ar fi întrecut-o pe cea pe care ar fi simţit-o dacă Brandon ar fi cerut-o în căsătorie. Postul, pe care îl considerase nesperat pentru Edward, cu două zile în urmă, îi stătea la dispoziţie, permiţându-i astfel să se însoare; şi tocmai ea, din toţi muritorii trebuia să i-l acorde! Se simţi foarte emoţionată şi această emoţie fu atribuită de doamna Jennings unei cauze cu totul diferite; dar orice sentimente minore, mai puţin pure, mai puţin plăcute, puteau contribui la emoţia pe care o încerca, stima ei pentru bunăvoinţa generală şi recunoştinţa pentru prietenia deosebită ce-o avea faţă de ea – ambele constituind cauzele acestui gest al colonelului Brandon – fură puternic simţite şi exprimate cu multă căldură. Ea îi mulţumi pentru propunere din toată inima, îi vorbi despre firea lui Edward şi despre principiile lui, lăudându-le aşa cum ştia că merită; şi-i promise că-i va transmite cu plăcere oferta, dacă Brandon voia într-adevăr să lase pe altcineva să îndeplinească o misiune atât de plăcută. Dar

în acelaşi timp nu putu să nu-i treacă prin minte că nimeni n-ar fi putut-o face atât de bine ca el însuşi. Era o sarcină de care, pe scurt, ar fi fost foarte bucuroasă să fie cruţată, nevoind să-l facă pe Edward să sufere devenindu-i obligat ei; dar colonelul Brandon, din aceleaşi motive de delicateţe sufletească, refuzând să facă el însuşi acest lucru, părea atât de doritor ca propunerea să fie sugerată neapărat, de ea, încât Elinor nu vru, în niciun caz să se mai opună. După câte ştia Edward mai era încă la Londra şi-i aflase, din fericire, adresa de la domnişoara Steele. Putea aşadar să-şi ia însărcinarea de a-l informa în cursul zilei. După ce toate acestea fură stabilite, colonelul Brandon începu să vorbească despre propriul lui avantaj de a-şi asigura un vecin atât de respectabil şi de agreabil şi abia atunci menţionă, cu părere de rău, că locuinţa este mică şi nu prea grozavă; un rău pe care, după cum presupusese doamna Jennings ea nu-l considera prea mare.

— Cred că ei nu pot face vreo obiecţie, spuse ea, oricât de mică ar fi casa, căci va fi pe măsura familiei şi a veniturilor lor.

La aceste vorbe colonelul fu surprins să afle că ea se gândeşte că domnul Ferrars se va căsători, ca urmare a situaţiei pe care el i-o oferea; căci el presupunea că este imposibil ca parohia Delaford să-i ofere un venit care să-l poată face pe un om obişnuit cu un anumit stil de viaţă să îndrăznească să-şi întemeieze un cămin şi îi împărtăşi lui Elinor acest gând al său.

— Micuţa casă parohială îi poate asigura domnului Ferrars doar o viaţă confortabilă de holtei, dar nu şi condiţiile necesare pentru a se însura. Din păcate mă văd silit să spun că nu-l pot ajuta mai mult; protecţia ce i-o pot acorda se limitează aici. Dacă însă, prin vreo întâmplare neprevăzută îl voi mai putea ajuta cu ceva, însemnează că va trebui să-mi schimb impresia pe care o am despre el, dacă n-am să fiu tot atât de prompt în a-i fi util atunci, precum o doresc în momentul de faţă. E foarte

adevărat că ceea ce fac pentru el acum nu înseamnă mai nimica, deoarece îl face să se apropie atât de puţin de ceea ce trebuie să fie pentru el obiectivul principal, singurul ţel al fericirii lui. Din păcate căsătoria lui nu poate avea loc decât în viitorul îndepărtat sau cel puţin mă tem că n-o să poată avea loc prea curând.

Aceasta fu propoziţiunea care, prost înţeleasă de doamna Jennings, îi jigni, şi pe bună dreptate, sentimentele ei delicate; dar, după această relatare a celor ce s-au petrecut de fapt între colonelul Brandon şi Elinor, pe când stăteau la fereastră, recunoştinţa exprimată de fată când se despărţiră, ar fi putut în general părea a fi la fel de justificată în căldura ei şi la fel de frumos exprimată de parcă ar fi fost urmarea unei cereri în căsătorie.

XL

— EI, DOMNIŞOARĂ DASHWOOD, îi spuse doamna Jennings zâmbind cu mult subînţeles de îndată ce Brandon plecase, n-am să te întreb ce ţi-a spus colonelul; căci, deşi pe onoarea mea c-am încercat să nu ascult ce vorbiţi, n-am putut să nu aud destule ca să înţeleg ce voia, şi te asigur că în viaţa mea n-am fost mai bucuroasă şi-ţi doresc din toată inima să fii fericită.

— Vă mulţumesc, doamnă, spuse Elinor. Sunt într-adevăr fericită şi-mi dau prea bine seama de bunătatea colonelului Brandon. Nu sunt mulţi aceia care ar acţiona aşa cum a făcut-o el. Puţini oameni au o inimă atât de simţitoare ca a lui! N-am fost mai mirată în viaţa mea.

— Doamne, draga mea, dar eşti foarte modestă. Pe mine nu mă miră câtuşi de puţin; căci în ultima vreme m-am gândit adeseori că e foarte probabil să se întâmple aşa ceva.

— Aţi făcut această apreciere cunoscând foarte bine bunăvoinţa colonelului faţă de toată lumea, dar n-aţi putut prevedea, cred, că se va ivi prilejul atât de curând.

— Prilejul! repetă doamna Jennings. Ei, în privinţa asta, atunci când un bărbat s-a hotărât la un asemenea pas, găseşte el cumva, mai devreme sau mai târziu un prilej. Ei bine, draga mea, îţi doresc din nou mult noroc; şi dacă a fost vreodată o pereche fericită în lumea asta, atunci cred că în curând o să ştiu unde să o caut.

— Deci, presupun că vreţi să le faceţi o vizită la Delaford, spuse Elinor, cu o umbră de zâmbet.

— Ei, draga mea, să fii sigură că aşa am să fac; iar cât

priveşte cele ce ţi-a spus cum că locuinţa ar fi proastă, nu prea ştiu ce-a urmărit colonelul cu asta, căci rar mi-a fost dat să văd o casă mai bună.

— Spunea că ar necesita reparaţii.

— Ei, şi din a cui vină, mă rog? De ce n-o repară? Cine altul decât el ar trebui să se ocupe de asta?

Fură întrerupte de servitorul care intră spre a le anunţa că trăsura aşteaptă la uşă; iar doamna Jennings se pregăti numaidecât de plecare şi-i spuse:

— Ei bine, draga mea, trebuie să plec înainte de a fi spus măcar jumătate din ce-mi stătea pe suflet. Dar o să putem, de altfel, să mai vorbim despre chestiunea asta diseară, căci vom fi singure. Nu-ţi cer să vii cu mine, căci îmi închipui că mintea ţi-e prea preocupată de cele întâmplate ca să ai chef să vezi lume; şi pe deasupra, îmi închipui c-abia aştepţi să-i povesteşti totul surorii dumitale.

Marianne ieşise din odaie înainte ca ele să fi început conversaţia.

— Sigur, doamnă, am să-i spun Mariannei, dar pentru moment n-aş mai vrea să mai pomenesc despre acest lucru nimănui altcuiva.

— Aa, bine, spuse doamna Jennings cam dezamăgită. Atunci probabil că nu doreşti s-o încunoştinţez nici măcar pe Lucy despre asta, căci astăzi aveam de gând să mă duc până în Holborn.

— Nu, doamnă, nici măcar pe Lucy, vă rog. O amânare de o zi n-are nicio importanţă; şi până ce nu-i voi fi scris domnului Ferrars, cred că nu s-ar cuveni să pomenim vreo vorbă altcuiva. Şi-am să-i scriu numaidecât. Este important ca el să nu piardă timp de loc, căci fără îndoială că va avea o groază de lucruri de făcut în legătură cu hirotonisirea lui.

La început aceste vorbe o uimiră nespus pe doamna Jennings. Nu putu înţelege imediat de ce domnul Ferrars trebuia pus atât de repede la curent. După câteva minute de gândire, totuşi, îi veni în minte o idee grozavă şi

exclamă:

— Aha, înţeleg. Domnul Ferrars este omul cu pricina. Ei, cu atât mai bine pentru el. Ei, sigur, atunci trebuie hirotonisit cât se poate de repede; şi-mi pare bine să aflu că lucrurile au ajuns atât de departe între voi. Dar, draga mea, nu depăşeşte acest lucru obligaţiile tale? N-ar fi cazul să-i scrie de fapt colonelul? Nici nu încape îndoială că el s-ar cuveni s-o facă.

Elinor nu prea înţelese ce vrea doamna Jennings să exprime în primele propoziţiuni şi nici nu crezu că merită să-i mai pună vreo întrebare în această privinţă, aşa că nu răspunse decât la ultimele ei cuvinte.

— Colonelul Brandon este un om atât de delicat, încât a ţinut ca domnul Ferrars să fie anunţat de oricine altcineva în afară de el.

— Aşa că eşti silită dumneata s-o faci. Ei bine, asta-i o delicateţe cam ciudată! Oricum, n-am să te deranjez (văzuse că Elinor tocmai se pregăteşte să scrie). Îţi cunoşti mai bine interesele. Aşa că la revedere, draga mea. N-am mai auzit ceva care să-mi facă atâta plăcere, de când a născut Charlotte a mea.

Şi plecă, dar se întoarse din nou peste o clipă:

— Tocmai mi-am adus aminte de sora lui Betty, draga mea. Mi-ar părea grozav de bine să-i fac rost de-o stăpână atât de cumsecade. Dar zău că nu ştiu dac-ar fi bună de cameristă. E foarte pricepută la treburile gospodăreşti şi lucrează foarte bine cu acul. Ei, dar o să te gândeşti la toate astea pe îndelete.

— Sigur, doamnă, replică Elinor, neauzind prea bine ce-i spune şi fiind mai preocupată să rămână singură decât să înţeleagă despre ce e vorba.

Cum să înceapă – cum să se exprime în biletul pe care avea să i-l trimită lui Edward – asta era ceea ce o interesa pentru un moment. Situaţia deosebită dintre ei făcea să-i vină foarte greu să facă un lucru care pentru oricine altcineva ar fi fost o nimica toată; dar ei îi era în egală măsură teamă să spună prea mult sau prea puţin şi

pierdu multă vreme chibzuind, cu pana în mână, aplecată deasupra hârtiei, până când fu întreruptă de sosirea lui Edward personal.

O întâlnise pe doamna Jennings la uşă, în drum spre trăsură pe când venea să-şi lase cartea de vizită de rămas bun; şi doamna Jennings, scuzându-se că nu se întoarce chiar ea, îl obligase să intre, spunându-i că Elinor este sus şi că doreşte să-i vorbească într-o problemă foarte importantă.

Elinor tocmai se felicita – în ciuda faptului că nu prea ştia ce să pună pe hârtie – pentru că, oricât de greu i-ar fi fost să se exprime aşa cum se cuvine printr-o scrisoare, era în orice caz preferabil decât să-i anunţe vestea prin viu grai, când vizitatorul intră silind-o astfel să facă tocmai acest mare efort. Fu foarte uimită şi nedumerită să-l vadă apărând dintr-o dată. Nu-l mai întâlnise de când se răspândise vestea logodnei lui şi deci de când el aflase că ea e la curent. Ţinând seama de faptul că Elinor se gândise atât la ce trebuia să-i scrie şi ce trebuia să-i comunice, se simţi foarte prost câteva minute. Şi el părea foarte tulburat; se aşezară amândoi cât se poate de stânjeniţi. Edward nu-şi putea aduce aminte, dacă-şi ceruse scuze pentru că intrase în odaie fără să fie anunţat; dar, hotărând că e mai bine să fie în siguranţă, o rugă să-l ierte, cu multă ceremonie de îndată ce putu spune ceva, după care se aşează pe scaun.

— Mi-a spus doamna Jennings, zise el, că doreşti să-mi vorbeşti, sau cel puţin aşa am înţeles eu la ea – căci altfel nu te-aş fi deranjat în chipul acesta; deşi, pe de altă parte, mi-ar fi părut foarte foarte rău să plec din Londra fără să te văd pe tine şi pe sora ta; mai ales că probabil va mai trece o bună bucată de vreme – nu prea pot spera să am plăcerea de a vă revedea foarte curând. Plec mâine la Oxford.

— N-ai fi plecat, totuşi, zise Elinor, revenindu-şi şi hotărâtă să scape cât mai repede de ceea ce o înspăimânta atât de tare – fără să primeşti din partea

noastră toate urările de bine, chiar dacă n-am fi putut să ţi le transmitem personal. Doamna Jennings avea perfectă dreptate în ceea ce ţi-a spus. Am să-ţi comunic ceva foarte important; şi tocmai mă pregăteam să o fac printr-o scrisoare. Mi s-a încredinţat o misiune cât se poate de plăcută. (Pe când vorbea respira ceva mai repede decât de obicei.) Colonelul Brandon, care a plecat doar de vreo zece minute, m-a rugat să te informez că deoarece a aflat de dorinţa ta de a te hirotonisi, are marea plăcere de a-ţi oferi parohia de la Delaford, care tocmai este vacantă; singura lui părere de rău este că nu e mai rentabilă. Dă-mi voie să te felicit că ai un prieten atât de respectabil şi de înţelept şi să mă alătur şi eu regretelor lui că parohia nu aduce un venit mai mare de două sute de lire pe an, pentru că altfel ţi-ar oferi posibilităţi mai bune – nefiind doar un simplu aranjament temporar numai pentru dumneata – adică, în două vorbe, ţi-ar putea permite să-ţi vezi împlinite toate dorinţele de fericire.

Întrucât Edward nu putu exprima singur ce simţea nu ne putem aştepta să aflăm de la nimeni altcineva, înfăţişarea lui trăda toată uimirea pe care nu se putea să n-o stârnească o veste atât de neaşteptată, care nici prin gând nu-i trecuse, dar de rostit nu rosti decât aceste două cuvinte:

— Colonelul Brandon!

— Da, continuă Elinor, prinzând mai mult curaj mai ales că trecuse ceea ce fusese mai greu; colonelul Brandon s-a gândit să-ţi dea parohia, drept mărturie a îngrijorării lui stârnite de cele ce s-au întâmplat în ultima vreme – de situaţia crudă în care te-a adus comportarea de neiertat a familiei tale. Sunt sigură că această îngrijorare o împărtăşesc toţi prietenii tăi, printre care Marianne şi cu mine. Colonelul vrea să-ţi dea astfel şi o dovadă a deosebitei stime ce ţi-o poartă pentru caracterul tău în general şi a deplinei sale aprobări pentru comportarea ta în împrejurarea de faţă.

— Colonelul Brandon să-mi dea mie o slujbă! E oare cu putinţă?

— Lipsa de înţelegere a propriilor tale rude te face să te miri când găseşti prietenie în altă parte.

— Ba nu, replică Edward, devenind dintr-o dată lucid; nu sunt de loc surprins să o găsesc la tine; căci îmi dau prea bine seama că toate acestea ţi le datorez ţie, bunătăţii tale. O simt şi aş exprima-o, dac-aş putea – dar, după cum ştii, nu sunt un bun orator.

— Te înşeli cumplit. Te asigur că le datorezi în întregime, sau cel puţin aproape în întregime, propriilor tale merite şi înţelegerii colonelului Brandon pentru ele. Eu n-am avut niciun amestec în treaba asta. Nici măcar n-am ştiut, până nu i-am aflat intenţiile, că parohia este vacantă; şi nici nu mi-ar fi putut trece prin minte că are posibilitatea să ofere cuiva o asemenea situaţie. Ca prieten al meu, al familiei mele, s-ar putea probabil, o pot chiar şi afirma, că i-a făcut încă şi mai mare plăcere să ţi-o acorde; dar, pe cuvântul meu, nu datorezi nimic intervenţiilor mele.

Adevărul o obligă să-şi recunoască un mic merit în această privinţă; dar, pe de altă parte, era atât de puţin doritoare să apară ca binefăcătoarea lui Edward, încât şovăi s-o recunoască; ceea ce contribui probabil să întărească acea bănuială pe care Edward tocmai şi-o formase în mintea lui. Câteva clipe rămase cufundat în gânduri, după ce Elinor încetase de a mai vorbi, în cele din urmă, spuse, de parc-ar fi făcut un mare efort:

— Colonelul Brandon pare a fi un om foarte respectabil şi cu multe merite. Întotdeauna am auzit vorbindu-se de el în felul acesta şi ştiu că fratele tău îl preţuieşte foarte mult. Este, fără îndoială, un om înţelept şi care se comportă ca un adevărat gentleman.

— Într-adevăr, îi răspunse Elinor, cred că, dacă ai să-l cunoşti mai bine, ai să constaţi că este exact aşa cum ai auzit vorbindu-se de el şi întrucât veţi fi vecini foarte apropiaţi (căci după câte am înţeles casa parohială se află

chiar lângă conac) este foarte important ca el să fie într-adevăr aşa cum a fost zugrăvit.

Edward nu-i răspunse, dar când ea îşi întoarse capul, îi aruncă o privire atât de serioasă, atât de gravă, atât de tristă, de parc-ar fi vrut să spună c-ar fi dorit ca distanţa dintre casa parohială şi conac să fie mult mai mare.

— După câte ştiu, colonelul Brandon locuieşte în strada St. James, spuse el curând după aceea, sculându-se de pe scaun.

Elinor îi dădu numărul de la casă.

— Atunci trebuie să mă grăbesc, să-i aduc acele mulţumiri pe care nu-mi permiţi să ţi le ofer ţie; să-l asigur că m-a făcut un om extrem de fericit.

Elinor nu încercă să-l mai reţină şi se despărţiră: din partea ei cu o asigurare – dată cu toată seriozitatea – că-i urează să se bucure tot timpul de fericire, indiferent de soarta schimbătoare care s-ar putea abate asupra lui; iar din partea lui mai degrabă cu o încercare de a-i răspunde cu aceeaşi bunăvoinţă decât cu putinţa de a o exprima.

„Când îl voi revedea, îşi spuse Elinor în timp ce uşa se închidea în urma lui, o să-l întâlnesc în calitate de soţ al lui Lucy.”

Şi făcând această plăcută anticipare se aşeză să se mai gândească la trecut, să-şi aducă aminte de vorbele lui Edward şi să se străduiască să-i înţeleagă toate simţămintele şi să reflecteze, firește, la propria ei nemulţumire.

Când doamna Jennings sosi acasă, deşi se întorcea de la persoane pe care nu le mai văzuse până atunci şi despre care ar fi avut, aşadar, o mulţime de lucruri de povestit, mintea îi era până într-atâta preocupată de importantul secret pe care-l deţinea, şi care o interesa mai mult decât orice, încât reveni la el, de îndată ce Elinor îşi făcu apariţia.

— Ei bine, draga mea, exclamă ea, ţi l-am trimis pe tânărul în cauză. N-am făcut bine? Şi presupun că n-ai întâmpinat greutăţi prea mari – a fost dispus să-ţi accepte

propunerea, nu?

— Nu, doamnă; era greu de presupus să refuze.

— Ei, şi când va fi gata? Căci se pare că totul nu depinde decât de asta.

— Drept să vă spun, răspunse Elinor, cunosc atât de puţine lucruri despre toate aceste forme, încât nu pot face nici măcar o presupunere în legătură cu perioada de timp şi pregătirile necesare, dar îmi închipui că va putea îmbrăca haina preoţească în vreo două, trei luni.

— Două, trei luni! exclamă doamna Jennings. Doamne sfinte, draga mea, şi vorbeşti cu atâta calm! Poate oare colonelul să mai aştepte atâta amar de vreme? Doamne, Dumnezeule! Eu una, zău că n-aş putea avea atâta răbdare. Şi deşi oricui i-ar face plăcere să se poarte amabil cu bietul domn Ferrars, nu cred că merită să-l aşteptaţi două sau trei luni. Cred că o să puteţi găsi pe altcineva care să vă facă treaba, cineva care este gata hirotonisit.

— Dragă doamnă Jennings, spuse Elinor, dar cum vă puteţi gândi la una ca asta? Păi, singurul scop al colonelului Brandon este să-i fie de folos domnului Ferrars.

— Doamne sfinte, draga mea, doar nu vrei să mă convingi că Brandon te ia de nevastă numai ca să-i poată plăti zece lire domnului Ferrars!

Aceste cuvinte puseră capăt neînţelegerii; avu loc numaidecât o explicaţie, care le amuză foarte mult pe amândouă pentru un moment, şi care nu le făcu pe niciuna din ele mai puţin fericite; căci doamna Jennings schimbă o satisfacţie de un fel cu alta nouă de altfel, fără însă a renunţa la perspectiva primei bucurii.

— Ei, da, casa parohială este cam mică, spuse ea, după ce trecu prima izbucnire de uimire şi satisfacţie, şi tare mă tem că este într-adevăr într-o stare cam proastă; dar să-l aud pe un om scuzându-se, după cum mi s-a părut, pentru o casă care, pe câte ştiu, are cinci camere la parter şi, pe lângă asta, pare-mi-se că menajera de acolo

mi-a spus că poate găzdui peste noapte cincisprezece persoane, şi să se scuze tocmai faţă de dumneata care ai fost deprinsă cu vila Barton! Părea de-a dreptul ridicol. Însă, draga mea, trebuie să insistăm şi să-l convingem pe colonel să repare cumva casa parohială pentru a o face confortabilă înainte ca Lucy să se stabilească acolo.

— Dar colonelul Brandon spunea că nu prea crede că venitul care-l va avea le va ajunge pentru a se căsători.

— Colonelul e un găgăuţă, draga mea; pentru că venitul lui este de o mie de lire pe an; îşi închipuie că nimeni nu se mai poate însura dacă dispune de o sumă mai mică. Ascultă-mă pe mine ce-ţi spun: dac-am să mai trăiesc pân-atunci, am să fac o vizită la casa parohială de la Delaford înainte de căderea frunzelor şi cred că-ţi închipui că n-am să mă duc dacă Lucy n-are să fie acolo.

Elinor îi împărtăşi întru totul părerea că e puţin probabil ca ei să mai întârzie nunta.

XLI

DUPĂ CE EDWARD ÎI MULŢUMISE colonelului Brandon se duse să-i destăinuiască lui Lucy fericirea lui; şi până să sosească la Bartlett's Buildings ajunsese într-o asemenea stare de exaltare, încât, a doua zi când doamna Jennings trecu pe la Lucy să o felicite, aceasta o încredinţă că nicicând nu-l mai văzuse pe Edward atât de bine dispus.

În orice caz ea cel puţin era extrem de fericită şi de veselă şi ca şi doamna Jennings îşi manifestă deplina bucurie şi speranţă că înainte de venirea toamnei vor putea petrece cu toţii zile agreabile în casa parohială din Delaford. Şi-n acelaşi timp îşi arătă şi ea deplina recunoştinţă pe care o avea Edward faţă de Elinor, şi vorbi despre prietenia pe care le-o arătase Elinor, cu o căldură plină de gratitudine. Lucy era gata să recunoască toate obligaţiile lor faţă de Elinor şi declară pe faţă că nicio strădanie prezentă sau viitoare din partea domnişoarei Dashwood în favoarea lor n-o va mai uimi vreodată, căci Lucy o considera capabilă să facă orice îi stătea în putinţă pentru cei pe care îi preţuia cu adevărat. Cât despre colonelul Brandon, nu numai că era gata să-l venereze ca pe un sfânt, dar mai mult decât atât era pur şi simplu gata să-l trateze ca atare în toate treburile lumeşti; era doritoare ca dările plătite de el bisericii să crească la maximum; şi se hotărî în sinea ei să se folosească, atunci când avea să se instaleze la Delaford, cât mai mult de servitorii lui, de trăsura lui, de vacile şi de păsările lui.

Se scursese un răstimp de o săptămână de când John Dashwood trecuse prin Berkeley Street, şi cum de atunci nu se mai interesaseră de starea sănătăţii soţiei lui decât o dată, prin cineva, Elinor începu să-şi dea seama c-ar fi necesar să-i facă o vizită. Pe de altă parte nu numai că n-avea niciun chef să îndeplinească această obligaţie, dar nici nu se bucura de vreun sprijin sau încurajare din partea celorlalte femei din casă. Marianne, nu numai că refuza cu desăvârşire să se ducă, dar şi insista să-şi împiedice sora să treacă pe la cumnata lor; deşi doamna Jennings îi ţinea întotdeauna trăsura la dispoziţia lui Elinor, o detesta atât de mult pe soţia lui John Dashwood, încât nici măcar curiozitatea ei de a o vedea cum arată după ultima descoperire ce-o făcuse, şi nici dorinţa ei puternică de a o jigni, luându-i partea lui Edward, nu-i putură învinge aversiunea faţă de societatea ei. Ca urmare, Elinor porni de una singură să-i facă o vizită, pe care nimeni n-o putea detesta mai mult, riscând să fie obligată să rămână între patru ochi cu o femeie pe care n-avea motive s-o simpatizeze.

I se spuse că doamna Dashwood nu poate primi: dar înainte ca trăsura să întoarcă, se întâmplă ca soţul ei tocmai să iasă din casă. Se arătă foarte bucuros să o întâlnească pe Elinor, îi spuse că tocmai venea la ele, în Berkeley Street, şi asigurând-o că Fanny va fi foarte încântată să o vadă, o pofti să intre.

Urcară până în salon. Dar acolo nu era nimeni.

— Probabil că Fanny e în camera ei, spuse el, am să mă duc să o chem numaidecât, căci sunt sigur că nu va avea nici cea mai mică obiecţie să te vadă. Nici vorbă de aşa ceva, crede-mă. Acum, mai ales nu mai poate avea... Şi oricum, tu şi Marianne aţi fost întotdeauna favoritele ei. Dar Marianne de ce n-a vrut să vină?

Elinor încercă să o scuze cum putu.

— Nu-mi pare rău să te văd singură, replică el, căci am o mulţime de lucruri să-ţi spun. O fi oare adevărată povestea cu parohia colonelului Brandon? I-a dat-o într-

adevăr lui Edward? Am aflat despre asta ieri, din întâmplare, şi veneam la voi tocmai să mă mai interesez în legătură cu acest lucru.

— E foarte adevărat. Colonelul Brandon i-a dat lui Edward parohia Delaford.

— Nu zău? Ei bine, asta mă surprinde peste măsură! Între ei nu există doar nicio legătură de rudenie, nici măcar nu se cunosc prea bine! Şi nici nu ştii cât costă o parohie în ziua de azi!... Şi asta ce venit aduce?

— Cam vreo două sute de lire pe an.

— Foarte frumos. Pe o astfel de parohie – presupunând că fostul paroh era bătrân şi bicisnic şi în consecinţă e foarte probabil să o elibereze curând – ar fi putut căpăta, cred, cam o mie patru sute de lire. Şi cum se face că n-a aranjat această problemă înainte de moartea preotului de acolo? Acum, ar fi într-adevăr prea târziu s-o mai vândă, dar un om atât de chibzuit cum este colonelul Brandon! Mă mir că este aşa de nesocotit într-o chestiune de un interes atât de banal şi de firesc! Ei, sunt convins că mai în toate firile omeneşti există multă inconsecvenţă. Dacă stau bine şi mă gândesc totuşi, îmi închipui că situaţia trebuie să fie următoarea: Edward urmează să deţină parohia până când persoana căreia colonelul i-a vândut-o de fapt o să împlinească vârsta care să-i permită să o ia în primire. Da, da, aşa trebuie să stea lucrurile, poţi să fii sigură.

Elinor îl contrazise însă categoric; şi spunându-i că ea însăşi îi transmisese lui Edward oferta colonelului Brandon şi că prin urmare cunoaşte prea bine termenii în care i-a fost făcută, îl determină să-i dea crezare.

— Este de-a dreptul uluitor! exclamă el, după ce o ascultă. Care-ar putea fi oare scopul colonelului?

— Unul cât se poate de simplu, acela de a-i fi de folos domnului Ferrars.

— Mă rog, mă rog, oricum ar fi colonelul Brandon, Edward este un om foarte norocos. Te rog totuşi să nu-i pomeneşti lui Fanny despre toate acestea; căci deşi i-am

adus la cunoştinţă noutatea şi o suportă foarte bine, nu i-ar plăcea să se vorbească prea mult de acest lucru.

Lui Elinor îi veni destul de greu, când îl auzi, să nu facă observaţia că, după părerea ei, Fanny n-avea de ce să se necăjească auzind că fratele ei a dobândit un venit care nu i-ar putea sărăci nici pe ea şi nici pe fiul ei.

— Doamna Ferrars, adăugă el, coborându-şi glasul la un ton care să se potrivească unui subiect de o atare importanţă, n-a aflat încă nimic în această privinţă; şi cred că cel mai bun lucru ar fi să-i ascundem realitatea cât mai mult timp cu putinţă. În orice caz va auzi cum stau lucrurile când va avea loc căsătoria.

— Dar la ce toate aceste precauţii? Deşi nu se poate presupune ca doamna Ferrars să aibă o satisfacţie cât de mică ştiind că fiul ei câştigă destul pentru a se întreţine, căci asta nici nu intră în discuţie, de ce totuşi, ţinând seama de felul în care s-a comportat în ultima vreme, să ne închipuim că o mai poate afecta în vreun fel? A terminat-o cu fiul ei – l-a alungat pentru totdeauna şi i-a făcut şi pe aceia asupra cărora are vreo oarecare influenţă să-i alunge şi ei. Fără îndoială că, după ce a procedat în felul acesta, nimeni nu-şi poate imagina să fie în stare să se necăjească sau să se bucure din pricina lui: n-o mai poate interesa nimic din ceea ce i se întâmplă lui Edward. Bănuiesc că nu e atât de slabă încât să renunţe la mângâierea ce ţi-o aduce un copil şi să păstreze, totuşi, grijile unui părinte!

— Eh, Elinor, spuse John, judecata ta e foarte sănătoasă, dar nu cunoşti de loc firea omenească. Crede-mă pe mine, când va avea loc nefericita căsătorie a lui Edward, mama lui va fi la fel de afectată ca şi cum nu l-ar fi dezmoştenit niciodată; aşadar orice împrejurare care poate apropia acest îngrozitor eveniment, trebuie să-i fie tăinuită cât mai mult cu putinţă. Doamna Ferrars nu poate uita că Edward este fiul ei.

— Mă uimeşti: cred că între timp acest amănunt i-a ieşit complet din minte.

— O nedreptăţeşti la culme. Doamna Ferrars este una dintre cele mai afectuoase mame din lume.

Elinor nu mai spuse nimic.

— Acum ne gândim, spuse domnul Dashwood, după o scurtă pauză, să-l căsătorim pe Robert cu domnişoara Morton.

Zâmbind la auzul tonului grav şi teribil de important al fratelui ei, Elinor îi replică liniştită:

— Presupun că domnişoara n-are nicio preferinţă de manifestat în această afacere.

— Preferinţă! Ce vrei să spui cu asta?

— Vreau doar să spun că, după cele ce-mi relatai, s-ar părea că domnişoarei Morton trebuie să-i fie indiferent dacă se căsătoreşte cu Edward sau cu Robert.

— Sigur, nu poate fi nicio deosebire; căci acum Robert este acela care va fi considerat, din toate punctele de vedere, băiatul cel mai mare; şi, oricum, amândoi sunt nişte tineri foarte plăcuţi: n-aş putea spune că unul îi este superior celuilalt.

Elinor tăcu şi pentru un timp nici John nu mai scoase o vorbă. Reflecţiile lui se încheiară astfel:

— De un lucru te pot asigura, draga mea surioară, spuse el luându-i afectuos mâna şi vorbind pe un glas foarte scăzut; şi am s-o fac, pentru că o să te bucure cu siguranţă. Am motive serioase să cred, pentru că dacă n-aş cunoaşte lucrurile din sursa cea mai autorizată nici nu le-aş repeta – ba chiar ar fi o greşeală să spun vreo vorbă – dar le ştiu din sursa cea mai autorizată – nu c-aş fi auzit-o chiar pe doamna Ferrars spunând aceste cuvinte, dar fiica ei a auzit-o şi de la ea am aflat – că, pe scurt, orice obiecţiuni ar putea exista împotriva unei anumite legături – unei *anumite legături,* înţelegi tu ce vreau să zic – n-ar fi supărat-o nici pe jumătate, cât o supără cea în cauză. Mi-a făcut grozav de multă plăcere să aflu că doamna Ferrars vede situaţia într-o asemenea lumină; ştii, ăsta e un lucru foarte plăcut. „Nici n-ar fi suferit vreo comparaţie, spunea ea, ar fi fost răul cel mai mic din

două.” Şi acum ar fi bucuroasă să nu se pregătească pentru ce-i mai trist. Oricum însă, toate astea sunt excluse, nu mai merită să ne mai gândim la ele sau să le mai pomenim. Iar în ceea ce priveşte vreun ataşament, după cum ştii, n-ar mai putea exista: totul a trecut. Dar m-am gândit să-ţi relatez totuşi aceste amănunte pentru că ştiam câtă plăcere îţi pot face. Nu că ai avea vreun motiv să regreţi, draga mea Elinor; nu încape îndoială că-ţi merge foarte bine – la fel de bine sau poate mai bine, dacă ţinem seama de toate. A mai fost pe la tine colonelul Brandon?

Elinor auzise îndeajuns, dacă nu ca să-i mulţumească vanitatea şi să-i crească propria importanţă, cel puţin s-o calce pe nervi şi să-i umple gândurile; aşa că fu încântată să fie cruţată de necesitatea de a da un răspuns şi de primejdia de a mai auzi şi altceva de la fratele ei, datorită intrării în salon a domnului Robert Ferrars. După ce stătu câteva clipe la taifas cu ei, John Dashwood, aducându-şi aminte că Fanny, nu fusese încă informată de prezenţa surorii lui acolo, părăsi odaia, ducându-se s-o caute; şi Elinor avu prilejul să-l cunoască mai bine pe Robert, care, prin veselia lui lipsită de griji, prin fericita mulţumire de sine ce-o manifesta, prin felul său de a se comporta, bucurându-se pe de altă parte şi de împărţirea atât de nedreaptă a dragostei şi generozităţii mamei lui ce-l prejudicia pe fratele său surghiunit – dragoste şi generozitate ce şi le câştigase printr-o viaţă desfrânată, în pofida integrităţii morale a fratelui său – prin toate acestea nu făcea decât să confirme părerea cât se poate de nefavorabilă pe care ajunsese să şi-o formeze în inima şi-n mintea ei.

Nici nu erau încă singuri de două minute, când Robert începu să vorbească despre Edward; căci şi el auzise de acea parohie şi îi puse o mulţime de întrebări. Elinor repetă toate detaliile ce i le dăduse şi lui John, impresionându-l altfel decât pe cumnatul lui, dar tot atât de vizibil. Râse cu multă poftă. Ideea de a-l vedea pe

Edward preot şi de a-l şti că trăieşte într-o căsuţă parohială, îl amuză peste măsură; şi când şi-l mai imagină şi îmbrăcat în veşminte albe, citind rugăciuni şi anunţând căsătoria dintre John Smith şi Mary Brown, nu putu concepe nimic mai caraghios.

Pe când Elinor aştepta în tăcere şi cu o ţeapănă gravitate sfârşitul acestor aiureli, ea nu putu să nu-şi aţintească asupra lui o privire ce exprima întregul dispreţ deşteptat de ele. Dar această privire avu un efect foarte bun, căci Elinor se simţi mai uşurată cu toate că el nu reuşise să-i prindă tâlcul. Fu adus de la glumă la seriozitate nu din pricina vreunui reproş de-al ei, ci datorită propriei lui înţelepciuni.

— O putem noi trata ca pe o glumă, spuse el, în cele din urmă, revenindu-şi din râsul afectat, care prelungise în mod considerabil momentul de veselie; dar, pe cinstea mea. E o chestiune cât se poate de gravă. Bietul Edward! E ruinat pentru totdeauna. Îmi pare foarte rău pentru el, căci ştiu că este o fiinţă cu o inimă de aur – la fel de bine intenţionat ca oricare alt om de pe lume. Să nu-l judeci, domnişoară Dashwood, după puţinele cunoştinţe pe care le ai despre el. Bietul Edward! Felul lui de a se purta nu este, fără îndoială, prea fericit. Dar nu suntem născuţi toţi cu aceleaşi însuşiri, cu aceeaşi abilitate. Bietul băiat! Să-l ştii într-un cerc de străini! E destul de jalnic; dar, pe cinstea mea, cred că are o inimă la fel de bună ca oricare alta din acest regat; şi declar şi afirm că n-am fost nicicând în viaţa mea mai şocat decât atunci când a izbucnit toată povestea asta. Nu-mi venea să cred. Mama a fost prima care mi-a adus vestea; şi, simţindu-mă dator să acţionez cu hotărâre, i-am spus numaidecât: — „Dragă doamnă, nu ştiu ce ai de gând să faci în această împrejurare, dar, în ceea ce mă priveşte, trebuie să mărturisesc că dacă Edward se căsătoreşte cu această femeie, eu unul nu mai vreau să-l văd în ochi.” Asta-i ce i-am spus atunci. Am fost într-adevăr nemaipomenit de şocat. Bietul Edward! Şi-a făcut-o cu mâna lui şi fără

posibilitate de a mai scăpa, s-a izgonit singur din orice societate onorabilă! Dar, după cum i-am spus mamei, nu sunt de loc surprins de cele ce-a făcut. Genul de educaţie pe care l-a căpătat nu putea duce decât la una ca asta. Biata mama, era pe jumătate înnebunită.

— Aţi văzut-o vreodată pe domnişoara respectivă?

— Da, o dată, pe când stătea în casa surorii mele, s-a întâmplat să trec pe aici vreo zece minute; dar am văzut-o destul să-mi formez o părere: o simplă provincială stângace, lipsită de stil sau de eleganţă şi nici măcar frumoasă. Mi-o aduc aminte perfect. Exact genul de fată pe care mi-l închipui capabil să sucească minţile bietului Edward. M-am oferit imediat, de îndată ce mama mi-a relatat situaţia, să stau personal de vorbă cu el şi să-l conving să renunţe la acea partidă; dar am constatat că era prea târziu să mai pot face ceva; căci, din nefericire, n-am prea fost pe acasă chiar în vremea aceea şi n-am ştiut nimic de toată povestea decât după ce s-a produs ruptura şi când, ştii, nu m-am mai putut amesteca. Dar, dac-aş fi fost informat cu câteva ceasuri mai devreme, cred că aş fi reuşit să fac ceva. Fără îndoială că i-aş fi prezentat lui Edward situaţia într-o lumină foarte puternică. „Dragă băiete, i-aş fi spus, gândeşte-te la cele ce faci. Eşti pe cale să închei o legătură cât se poate de ruşinoasă, o legătură pe care familia ta o dezaprobă în mod unanim.” Ce să mai vorbim, nu-mi pot închipui că n-aş fi putut eu găsi vreun mijloc să-l conving; dar acum e prea târziu, mult prea târziu. Cred că e pe jumătate mort de foame, asta-i aproape sigur; e cu siguranţă mort de foame.

Tocmai stabilise acest lucru fără să-şi piardă cumpătul, când intrarea lui Fanny în salon puse capăt subiectului. Dar deşi ea nu vorbea niciodată despre acest lucru în afara familiei, Elinor îşi dădu seama de influenţa pe care întreaga situaţie o avusese asupra spiritului lui Fanny din expresia ei stânjenită şi încurcată când îşi făcu apariţia şi datorită faptului că încercă să se poarte cu cordialitate

faţă de ea. Fanny merse chiar atât de departe încât să-şi arate părerea de rău când află că Elinor şi sora ei aveau să plece curând din Londra, deoarece dorise să le vadă mai des; o strădanie în care soţul ei, care-o însoţise în cameră şi care-i sorbea cu nesaţ fiecare vorbă, păru a distinge numai afecţiune şi graţie.

XLII

O ALTĂ SCURTĂ VIZITĂ ÎN HARley Street, în cursul căreia Elinor fu felicitată de fratele ei că aveau să călătorească atât de departe, spre Barton, fără să cheltuiască niciun ban, fiind apoi urmate, la Cleveland, după o zi, două de colonelul Brandon, strânse relaţiile pe care fratele şi cele două surori le întreţinură la Londra; şi o vagă invitaţie din partea lui Fanny ca ele să treacă pe la Norland, oricând s-o întâmpla să aibă drum pe acolo, ceea ce era cât se poate de puţin probabil, cât şi o asigurare mai călduroasă, deşi mai puţin publică din partea lui John faţă de Elinor, despre promptitudinea cu care avea el să vină să o vadă la Delaford – asta era cam tot la ce se limitau viitoarele lor distracţii în provincie.

Fu un prilej de amuzament pentru ea să observe că toţi prietenii ei păreau hotărâţi să o trimită la Delaford, un loc unde, dintre atâtea altele, ar fi vrut acum cel mai puţin să se ducă, sau să stea; căci nu numai că era considerat drept viitorul ei cămin de către fratele ei şi de către doamna Jennings, dar chiar şi Lucy, când se despărţiră, insistă foarte mult să o viziteze acolo.

Cândva, pe la începutul lui aprilie, destul de devreme, în cursul dimineţii, cele două grupuri din Hanover Square şi din Berkeley Street îşi părăsiră casele şi porniră spre locul de întâlnire stabilit. Aveau să călătorească mai bine de două zile, pentru că trebuia să se ţină seama de confortul Charlottei şi al copilului; domnul Palmer, ce urma să călătorească mai rapid împreună cu colonelul Brandon, trebuia să vină şi el la Cleveland curând după

sosirea lor.

Oricât de puţine fuseseră orele tihnite pe care Marianne le petrecuse la Londra, şi oricât de dornică ar fi fost ea să părăsească oraşul, nu putu, când sosi momentul, să-şi ia rămas bun fără să simtă o profundă durere, de la casa în care trăise ultimele ei momente de speranţă şi încredere în Willoughby, ce se stinseseră cu totul între timp. Şi nici nu putea părăsi, fără să verse multe lacrimi, oraşul unde rămânea Willoughby, ocupat cu alte angajamente şi alte proiecte, la care ea nu putea fi părtaşă.

Satisfacţia lui Elinor, în momentul plecării, fu mult mai concretă. Ea nu avea un asemenea obiect asupra căruia să stăruie şi să-şi fixeze gândurile, nu lăsa în urma ei pe nimeni de care să regrete o clipă măcar că se desparte; era bucuroasă să ştie că s-a eliberat de prietenia chinuitoare a lui Lucy; era recunoscătoare că-şi poate duce sora înapoi fără să-l fi zărit pe Willoughby, de la căsătoria lui; şi aştepta cu nerăbdare şi speranţă ceea ce ar putea face câteva luni de tihnă, la Barton, spre a-i reda Mariannei liniştea sufletească şi spre a i-o consolida pe a ei.

Călătoria decurse fără greutăţi. A doua zi ajunseră în comitatul Somerset, îndrăgit, dar interzis Mariannei, iar în dimineaţa celei de a treia zile ajunseră la Cleveland.

Conacul de la Cleveland era spaţios, modern, aşezat pe o pajişte în pantă. Nu avea un parc, dar terenurile ce-i aparţineau erau destul de întinse; şi, ca orice alt loc, de aceeaşi importanţă, îşi avea şi el aleile lui cu arbuşti şi boschete şi nu departe, poteca de plimbare prin pădure; un drum din pietriş neted, şerpuind în jurul unei plantaţii, te aducea până în faţa casei; pajiştea era împodobită de câţiva copaci; clădirea era străjuită de brazi, de frasini de munte şi de salcâmi, alcătuind laolaltă o perdea deasă din care, ici-colo, se înălţau plopi înalţi de Lombardia; dincolo de ea erau atenansele.

Marianne intră în casă cu inima plină de emoţia ce i-o

dădea conştiinţa faptului că se afla la numai optzeci de mile depărtare de Barton şi la mai puţin de treizeci de Combe Magna; şi nici nu stătuse zece minute între pereţii acestei case, în timp ce toată lumea era aferată, ajutând-o pe Charlotte să-şi arate copilul, menajerei, – că o părăsi din nou, şi strecurându-se printre tufişurile şerpuitoare, care tocmai începeau să fie în plină splendoare, ajunse pe o culme mai îndepărtată; din templul grecesc aflat acolo, privirile ei, străbătură o largă întindere deschisă spre sud-est, apoi se opriră pe şirul cel mai înalt de coline ce se vedeau în zare, închipuindu-şi că de pe culmile lor s-ar putea vedea Combe Magna.

În astfel de momente de profundă, nemăsurată tristeţe, se bucura plângând amarnic că se află la Cleveland; şi pe când se întorcea spre casă pe un alt drum, simţind toate privilegiile fericite ale libertăţii din sânul naturii, unde puteai umbla de colo-colo, bucurându-te slobod şi pe deplin de singurătate, ea hotărî să-şi petreacă aproape fiecare ceas al fiecărei zile, cât avea să rămână în tovărăşia Palmerilor, răsfăţându-se cu astfel de hoinăreli solitare.

Se reîntoarse tocmai la timp să se alăture celorlalţi, care plecau de acasă să facă o excursie de recunoaştere a locurilor; restul zilei fu petrecut în mod plăcut, plimbându-se cu toţii prin grădina de zarzavaturi, examinând florile de pe ziduri şi ascultându-l pe grădinarul care se plângea de mălură şi alte stricăciuni, zăbovind prin seră, unde pierderea plantelor favorite ale Charlottei, expuse în mod cu totul neînţelept şi muşcate de gerul ce mai stăruia încă, o făcu pe doamna Palmer să râdă, vizitând curtea de păsări, unde, speranţele dezamăgite ale fetei ce le îngrijea, din pricina găinilor ce-şi părăseau cuibarele sau a celor furate de vulpe, sau a morţii fulgerătoare a unor pui abia ieşiţi din găoace, în care-şi pusese mari speranţe – îi prilejuiră Charlottei noi surse de veselie.

Dimineaţa era frumoasă şi senină şi Marianne, în planul

ce şi-l făcuse de a sta mai mult pe afară nu pusese la socoteală niciun fel de schimbare a vremii, în timpul şederii lor la Cleveland. Nu mică-i fu surpriza, prin urmare, când fu împiedicată să mai iasă după masă, din pricina unei ploi ce începuse să cadă cu temei. Sperase ca pe la asfinţit să poată face o plimbare până la templul grecesc şi poate chiar să viziteze domeniul şi o simplă seară rece sau umedă n-ar fi reuşit să o facă să renunţe la intenţiile ei. Dar nici măcar ea nu mai putea considera o ploaie deasă şi aşezată drept vreme frumoasă sau potrivită pentru plimbare.

Societatea lor era destul de restrânsă şi orele treceau liniştite unele după altele. Doamna Palmer era ocupată cu băieţelul ei, iar doamna Jennings lucra la un covor: stăteau de vorbă despre prietenii pe care-i lăsaseră în urma lor; făceau planuri pentru activitatea mondenă a ladyei Middleton şi se întrebau dacă domnul Palmer şi colonelul Brandon vor călători mai departe de Reading în seara aceea. Oricât de puţin interesată era Elinor de cele ce se discutau, intră şi ea în vorbă, iar Marianne, care ştia întotdeauna să-şi găsească drumul spre bibliotecă, în orice casă, oricât de mult ar fi fost aceasta evitată de membrii familiei, reuşi în curând să-şi facă rost de o carte.

Doamna Palmer se străduia din răsputeri să le facă să se simtă cât mai bine prin tot ceea ce putea realiza o bună dispoziţie constantă şi prietenoasă. Felul ei sincer şi inimos de a fi, compensau lipsa de stăpânire de sine şi de eleganţă care o făceau adesea să nu se conformeze pe deplin normelor etichetei; bunătatea chipului ei, sporită şi mai mult de frumuseţea acestuia, era de-a dreptul cuceritoare; felul ei aiurit de a fi, deşi evident, nu era respingător pentru că nu dovedea nicio umbră de înfumurare; Elinor i-ar fi putut ierta totul, în afară de râs.

Cei doi domni sosiră a doua zi la ora mesei ce fusese întârziată din pricina lor, îmbogăţind în mod agreabil societatea şi adăugând o variaţie binevenită la conversaţia lor, care fusese redusă considerabil din

pricina unei lungi dimineţi în care ploaia nu mai contenise.

Elinor îl întâlnise atât de rar pe domnul Palmer, şi-n puţinul timp în care-l văzuse el se purtase atât de inconsecvent faţă de ea şi de sora ei, încât nu-şi putea închipui cum se va manifesta în mijlocul familiei lui. Constată totuşi că se comportă ca un adevărat gentleman faţă de toţi musafirii lui, fiind doar când şi când oarecum bădăran cu soţia şi cu soacra lui; îşi dădu seama că poate fi un om de lume plăcut şi că ceea ce îl împiedica să fie întotdeauna astfel era doar faptul că se considera superior oamenilor în general, aşa cum se simţea faţă de doamna Jennings şi de Charlotte. În ceea ce priveşte restul felului său de a fi şi obiceiurile, nu se distingeau, după câte putu constata Elinor, prin nimic deosebit de cele ale celorlalţi bărbaţi de aceeaşi vârstă. Mânca frumos şi nu era prea punctual; ţinea la băieţelul lui deşi pretindea că nu-i dă nicio atenţie; îşi pierdea dimineţile jucând biliard, în loc să se ţină de treburi. În orice caz în general îi plăcu mult mai mult decât se aşteptase şi în fundul sufletului ei nu-i părea rău că nu-l poate simpatiza şi mai mult; nu regretă când, observându-i epicurianismul, egoismul şi îngâmfarea, îşi aduse cu mulţumire aminte de firea generoasă a lui Edward, de gusturile lui simple şi de felul său neîncrezător de a fi.

Despre Edward, sau cel puţin despre o parte din preocupările lui, căpătă veşti de la colonelul Brandon, care fusese de curând în Dorsetshire şi care, tratând-o deopotrivă drept prietenă dezinteresată a domnului Ferrars şi amabila lui confidentă, îi vorbi pe larg despre casa parohială de la Delaford, îi descrise cusururile acesteia şi-i spuse ce intenţionează să facă spre a le înlătura. Comportarea lui faţă de ea în această privinţă, cât şi în toate celelalte privinţe, plăcerea lui vădită de a o întâlni, după o absenţă de numai zece zile, dorinţa lui de a sta de vorbă cu ea, şi respectul ce-l arăta faţă de părerile ei, puteau fi prea bine o dovadă a acelui

ataşament de care era convinsă doamna Jennings şi poate că Elinor însăşi ar fi putut bănui una ca asta, dacă n-ar fi ştiut, încă de la început, că Marianne este de fapt favorita lui. Dar aşa cum stăteau lucrurile, o astfel de idee nici nu-i trecuse prin cap, decât atunci când i-o sugerase doamna Jennings; şi Elinor era convinsă că este o mai fină observatoare decât doamna Jennings: ea îi urmărea privirile, pe când doamna Jennings se gândea numai la comportarea lui; şi în timp ce îngrijorarea şi solicitudinea lui faţă de Marianne, care având dureri de gât şi de cap, simţea apropierea unei răceli grave, trecură cu totul neobservate de doamna Jennings, din pricină că nu erau exprimate şi prin cuvinte, ea, Elinor, putu descoperi în ele sentimentele vii şi spaima exagerată a unui îndrăgostit.

În cea de-a treia şi cea de-a patra zi a şederii lor acolo, spre amurg, două plimbări încântătoare nu numai pe pietrişul uscat de pe aleile dintre boschete, dar pe întreg cuprinsul proprietăţii, chiar şi în cele mai îndepărtate colţuri ale ei, unde natura era mai sălbatică decât în rest, unde copacii erau mai bătrâni şi iarba mai lungă şi mai umedă, plimbări cu a căror ocazie Marianne făcuse marea imprudenţă de a rămâne cu ciorapii şi pantofii uzi, o făcuseră să se aleagă cu o răceală atât de zdravănă, încât deşi două-trei zile nu-i dădu importanţă, tratând-o cu indiferenţă, până la urmă, din pricina simptomelor tot mai evidente, fu observată de toată lumea şi Marianne însăşi trebui să o bage în seamă. Cu toţii o sfătuiră ce să facă şi ca de obicei refuză să ia în consideraţie recomandările lor. Deşi avea febră, se simţea toropită şi o dureau toate mădularele, deşi tuşea şi o ustura în gât, odihna sănătoasă de peste noapte avea s-o vindece pe de-a-ntregul; cu greu reuşi Elinor s-o convingă, când se duse la culcare, să încerce unul sau două dintre cele mai simple remedii.

XLIII

A DOUA ZI DIMINEAŢA, MARIanne se sculă la ora obişnuită; răspunse la toate întrebările, spunând că se simte mai bine şi intenţionă chiar s-o dovedească, încercând să se ocupe de îndeletnicirile ei obişnuite. Dar o zi pe care şi-o petrecu stând şi tremurând lângă foc, în mână cu o carte pe care n-o putu citi, sau zăcând istovită pe sofa, nu te prea lăsa să-ţi închipui că se simte mai bine; şi când, în cele din urmă, tot mai indispusă se duse devreme la culcare, colonelul Brandon nu fu surprins decât de calmul surorii ei, care deşi nu se dezlipise de ea toată ziua, îngrijind-o, în ciuda împotrivirilor Mariannei şi care o obligă în seara aceea să ia medicamentele necesare, se încrezu, întocmai ca şi sora ei cea mai mică, în eficacitatea neîndoielnică a somnului, şi nu se arătă din cale afară de alarmată.

Dar fură amândouă amăgite în această speranţă a lor, de o noapte foarte agitată, în care Marianne se dovedi a avea febră; iar a doua zi, când Marianne, deşi insistase să se scoale, mărturisi că nu este în stare să se ridice în capul oaselor şi rămase de bunăvoie în pat, Elinor se grăbi să ţină seama de sfatul pe care i-l dăduse doamna Jennings şi trimise după doctorul domnului Palmer.

Acesta veni, o examină pe pacientă şi deşi o încurajă pe domnişoara Dashwood cea mare, asigurând-o că sora ei îşi va reveni în decurs de câteva zile, totuşi, referindu-se la boala ei ca la ceva molipsitor, lăsând să-i scape printre buze cuvântul „infecţie”, o sperie numaidecât pe

doamna Palmer, din pricina copilaşului ei. Doamna Jennings, care încă de la început îşi dăduse părerea că boala Mariannei e mai serioasă decât îşi închipuise Elinor, arboră un aer foarte grav când află şi părerea domnului Harris şi confirmând temerile şi precauţia Charlottei, insistă asupra necesităţii ca ea să plece imediat cu băieţelul; domnul Palmer, deşi pretindea că temerile lor n-au niciun temei, constată că nu se poate împotrivi îngrijorării şi pisălogelii soţiei lui. Se hotărî aşadar ca ea să plece; şi cam la o oră după sosirea domnului Harris, porni, împreună cu băieţelul şi îngrijitoarea acestuia, spre casa unei rude apropiate de-a domnului Palmer, care locuia la câteva mile, de cealaltă parte a orăşelului Bath, unde în urma rugăminţilor repetate ale soţiei lui promise că va veni şi el într-o zi-două; şi unde doamna Palmer ţinea aproape tot atât de mult să fie însoţită de mama ei. Dar doamna Jennings, cu o desăvârşită bunătate a inimii, care o făcu pe Elinor să o iubească cu adevărat, declară că e ferm hotărâtă să nu se mişte de la Cleveland, atâta timp cât Marianne va fi bolnavă, străduindu-se, printr-o îngrijire atentă, să ţină locul mamei de lângă care o luase; şi Elinor constată că doamna Jennings este, în toate împrejurările, un ajutor zelos şi foarte energic, doritoare să împartă cu ea toată oboseala şi adesea de real folos, datorită faptului că avea o mai mare experienţă în această privinţă.

Biata Marianne, lâncezind istovită şi abătută din pricina bolii, şi simţindu-se prost, în general, nu mai putea spera că se va face bine până a doua zi; şi gândul la ce-ar fi putut aduce ziua de mâine de n-ar fi fost ghinionul să se îmbolnăvească, o făcu să se simtă încă şi mai rău; căci în acea zi ele urmau să-şi fi început călătoria spre casă şi, însoţite de un servitor de-al doamnei Jennings, trebuiau să-i facă mamei lor o surpriză în dimineaţa următoare. Puţinele cuvinte pe care le rosti exprimau toate profunda ei părere de rău pentru această inevitabilă întârziere; deşi Elinor încercă să o mai îmbărbăteze şi să o facă să creadă

– în momentul acela credea chiar şi ea – că amânarea nu va fi decât de scurtă durată.

Ziua următoare nu aduse mai nicio schimbare în starea pacientei; era sigur că nu se simţea mai bine dar, în afară de faptul că nu se putea observa vreo ameliorare, nu părea să se simtă mai prost. Apoi grupul de la Cleveland se restrânse şi mai mult căci domnul Palmer, deşi nu prea era doritor să plece, pe de o parte din bunăvoinţă şi omenie, iar pe de alta din cauză că nu voia să pară că se lăsase speriat de soţia lui, fu în cele din urmă convins de colonelul Brandon să-şi ţină promisiunea de a o urma; în timp ce domnul Palmer se pregătea să plece, colonelul, făcând un efort şi mai mare, începu să spună că ar trebui să plece şi el. Dar, de astă dată, amabilitatea doamnei Jennings interveni într-un chip cât se poate de nimerit; căci să-l lase pe colonel să plece, când iubita lui era atât de neliniştită din pricina bolii surorii sale, ar fi însemnat, după părerea ei, să-i lipsească pe amândoi de orice mângâiere; şi spunându-i, prin urmare, neîntârziat că şederea lui la Cleveland îi este necesară, că are nevoie de el ca să joace pichet, în serile în care Elinor era sus împreună cu sora ei şi aşa mai departe, insistă atât de mult să rămână încât el, care prin acceptarea propunerii doamnei Jennings nu făcea decât să-şi împlinească cea mai mare dorinţă a inimii lui, nu mai putu nici măcar să pretindă că obiectează în vreun fel; mai ales că rugămintea bătrânei doamne fu călduros susţinută de domnul Palmer, care părea că se simte şi el mai liniştit lăsând în urma lui o persoană atât de capabilă la caz de nevoie.

Fireşte că Mariannei nu i se spuse nimic despre toate aceste aranjamente. Ea nu ştia că, datorită ei, proprietarii domeniului Cleveland plecaseră, cam la şapte zile după ce sosiseră acolo. Nu fu câtuşi de puţin mirată să n-o vadă de loc pe doamna Palmer; şi cum nici n-o preocupa persoana acesteia nu-i pomeni niciodată numele.

Trecură două zile de când plecase domnul Palmer; şi

starea sănătăţii ei continuă, cu mici variaţii, să rămână aceeaşi. Domnul Harris, care venea să o vadă în fiecare zi, mai vorbea încă, cu destul curaj, de o însănătoşire rapidă; iar Elinor era şi ea la fel de optimistă; dar speranţele celorlalţi nu erau nici pe departe prea încurajatoare. Doamna Jennings ajunsese, încă de la început, la concluzia că Marianne nu se va mai însănătoşi; iar colonelul Brandon, care de obicei nu juca alt rol decât să asculte prevestirile doamnei Jennings, nu avea tăria să se împotrivească influenţei acestora. Încerca singur să se convingă că temerile lui n-au niciun temei, şi ele păreau într-adevăr absurde atunci când stătea de vorbă cu doctorul; dar zi de zi, în nenumăratele ore când rămânea absolut singur, era chinuit de gânduri sumbre; şi nu era în stare să scape de obsesia că n-o s-o mai vadă pe Marianne.

În dimineaţa celei de-a treia zile, presimţirile negre ale celor doi fură izgonite aproape cu totul; căci când sosi domnul Harris, declară că starea pacientei lui este incomparabil mai bună. Pulsul îi era mai puternic şi toate simptomele erau mai favorabile decât cu ocazia vizitei anterioare. Elinor, ale cărei speranţe frumoase erau astfel confirmate, era foarte veselă şi se bucura pentru că în scrisorile ce le trimisese mamei ei ţinuse seama de propriile-i păreri mai degrabă decât de cele ale doamnei Jennings şi se referise la motivul ce le mai reţinuse la Cleveland ca la o uşoară indispoziţie; mersese chiar atât de departe încât să precizeze şi ziua când Marianne va fi în stare să călătorească.

Dar ziua nu se termină atât de bine pe cât începuse. Spre seară Mariannei i se făcu iarăşi rău. Se simţi mai moale, mai agitată şi mai chinuită decât până atunci. Încă optimistă, sora ei era dispusă să pună schimbarea pur şi simplu pe seama faptului că se obosise stând în capul oaselor, pe când i se făcea patul; şi după ce-i administră cu grijă tonicele prescrise, observă, cu satisfacţie, că în cele din urmă aţipeşte; nădăjdui că somnul îşi va aduce

efectele binefăcătoare. Deşi nu petrecu o noapte atât de liniştită pe cât ar fi dorit Elinor, în schimb dormi mult; şi pentru că voia să observe chiar ea rezultatul, se hotărî să o vegheze tot timpul. Doamna Jennings, care nu ştia de schimbarea ce survenise în starea pacientei, se dusese la culcare neobişnuit de devreme; iar camerista ei, care era una dintre principalele îngrijitoare ale Mariannei, se odihnea şi ea în camera menajerei, aşa că Elinor rămase singură cu sora ei.

Somnul acesteia deveni tot mai agitat; şi Elinor, care o urmărea tot timpul cu o atenţie neostenită, care o vedea cum se tot întorcea de pe o parte pe alta şi auzea cum îi scapă foarte des printre buze gemete de durere, aproape că se gândea că n-ar fi rău să o scoale din acea toropeală chinuitoare, când Marianne, deşteptată de vreun zgomot întâmplător din casă, tresări şi se ridică în grabă, ţipând într-un delir al febrei:

— Mama nu vine?

— Încă nu, îi răspunse Elinor, ascunzându-şi groaza şi ajutându-şi sora să se culce la loc; dar nădăjduiesc că are să ajungă curând. Ştii, de aici şi până la Barton, e drum lung...

— Dar nu trebuia să vină prin Londra, strigă Marianne cu aceeaşi grabă. N-am s-o mai văd niciodată, dacă trece pe la Londra.

Elinor îşi dădu speriată seama că soră-sa aiurează şi, încercând s-o liniştească, îi luă, îngrijorată, pulsul. Era mai slab şi mai iute ca oricând. Şi pentru că Marianne încă mai vorbea fără şir despre mama ei, se sperie atât de tare, încât se hotărî să trimită de îndată după domnul Harris şi să expedieze pe cineva la Barton, după mama ei. De îndată ce stabili ce are de făcut se gândi să se consulte cu colonelul Brandon, asupra celui mai nimerit mijloc de a-şi anunţa mama şi după ce o chemă pe femeia de serviciu, rugând-o să rămână în locul ei, lângă Marianne, se grăbi să coboare în salon, unde ştia că, în general, colonelul poate fi găsit chiar şi la o oră mult mai

târzie.

Nu mai era timp de şovăit. Îi spuse de îndată care-i sunt temerile şi ce greutăţi întâmpină. Colonelul n-avea nici curajul şi nici încrederea care să-l facă să încerce a i le îndepărta: o ascultă cu o deznădejde mută; cât despre greutăţile cărora trebuia să le facă faţă Elinor, le găsi repede rezolvarea; căci cu o promptitudine care părea că nu mai are nevoie de explicaţii şi plănuind cum să-i fie de folos, se oferi chiar el să se ducă să o aducă pe doamna Dashwood. Obiecţiile lui Elinor fură uşor date la o parte. Îi mulţumi în cuvinte puţine, dar pline de o fierbinte recunoştinţă; şi pe când colonelul se duse să-şi trimită repede servitorul după domnul Harris şi să poruncească să i se pregătească de îndată caii, Elinor îi scrise câteva rânduri mamei ei.

Mângâierea de a avea în momentul acela un prieten de felul colonelului Brandon, un asemenea om care s-o întovărăşească pe mama lor, era mare; o, cât de recunoscătoare îi era pentru toate acestea! Un prieten a cărui judecată ar putea-o călăuzi pe mama ei, a cărui prezenţă avea cu siguranţă să-i aducă uşurare, şi a cărui prietenie ar putea-o alina! Dacă şocul unei astfel de chemări urgente putea fi cât de cât micşorat de ceva, apoi acest lucru nu l-ar fi putut realiza decât prezenţa lui, comportarea lui şi ajutorul ce i-l putea da.

Oricare i-ar fi fost simţămintele, el acţionă între timp cu toată fermitatea unei minţi ordonate, făcu toate aranjamentele necesare în cea mai mare grabă şi îşi calculă cu cea mai mare precizie momentul în care i-ar fi putut aştepta Elinor întoarcerea. Nu pierdu nicio clipă, nu zăbovi în niciun fel. Caii sosiră încă înainte ca ei să-i aştepte; şi strângându-i doar mâna cu un aer grav, după ce-i adresă câteva cuvinte pe un ton prea scăzut ca Elinor să-l poată auzi, se grăbi să se urce în trăsură. Era aproape miezul nopţii şi Elinor se întoarse în camera în care se afla sora ei ca să-l aştepte pe doctor şi s-o vegheze până dimineaţa. Fu o noapte la fel de chinuită

pentru amândouă. Orele se scurgeau una după alta aducându-i Mariannei o suferinţă ce n-o lăsa să doarmă, făcând-o să delireze, iar lui Elinor o îngrijorare cumplită ce dură până la sosirea domnului Harris. Temerile ei, o dată stârnite, îi zdrobiră încrederea ce o susţinuse până atunci; iar servitoarea care stătea şi ea împreună cu Elinor, căci aceasta nu voise să o cheme pe doamna Jennings, nu făcu decât s-o chinuiască şi mai tare, făcând aluzie la cele ce-i trecuseră mereu prin minte stăpânei ei.

Gândurile Mariannei se legau încă, din când în când, de mama ei; şi ori de câte ori îi pomenea numele, un fior o străbătea pe Elinor; nenorocită că nu poate aduce o alinare imediată, îşi închipuia că în curând orice uşurare ar putea deveni zadarnică şi că totul fusese amânat prea mult; şi-o imagină pe biata ei mamă sosind prea târziu ca să-şi mai vadă fiica iubită sau s-o mai poată găsi cu mintea întreagă.

Era tocmai pe punctul de a trimite din nou după domnul Harris sau dacă el nu putea veni, după alt om competent, când acesta sosi, dar nu înainte de ora cinci. Părerea lui însă îi scuză într-o oarecare măsură întârzierea; căci deşi recunoscu o schimbare în rău la pacienta sa – întru totul neaşteptată şi foarte neplăcută – îşi exprimă credinţa că nu poate fi vorba de o primejdie adevărată şi sugeră un alt tratament ce ar fi putut aduce o ameliorare, manifestând o încredere care-i fu comunicată în mai mică măsură şi lui Elinor. Promise să treacă din nou pe acolo după vreo trei-patru ore şi când le părăsi, atât pacienta, cât şi atenta ei îngrijitoare erau mai liniştite ca până atunci.

A doua zi dimineaţă doamna Jennings află de cele întâmplate cu multă îngrijorare şi le făcu multe reproşuri pentru faptul că nu fusese şi ea chemată în ajutor. Temerile ce le avusese până atunci, care-i fuseseră acum confirmate atât de categoric de cele întâmplate, o făcură să nu mai pună de loc la îndoială tristul deznodământ; şi deşi încercă să o consoleze pe Elinor, convingerea

bătrânei doamne despre primejdia în care se găsea Marianne nu-i îngădui să-i ofere lui Elinor mângâierea speranţei. Era într-adevăr mâhnită până în adâncul sufletului. Declinul rapid, moartea timpurie a unei fete atât de tinere şi de încântătoare ca Marianne ar fi impresionat şi o persoană mai puţin preocupată de binele ei. Dar doamna Jennings avea cu totul alte motive să o compătimească. Timp de trei luni Marianne îi fusese tovarăşă, se mai afla încă în grija ei şi toată lumea ştia că tânăra fată fusese din greu lovită de soartă şi că era adânc nefericită. Mai era şi martora suferinţei surorii ei, pe care o simpatiza în mod cu totul deosebit, iar cât despre mama lor, durerea ce o simţea doamna Jennings faţă de ea, când se gândea că Marianne înseamnă probabil pentru doamna Dashwood ceea ce Charlotte însemna pentru ea, compătimirea ei pentru suferinţele mamei, izvorau de-a dreptul din inimă.

Domnul Harris fu foarte punctual când reveni să-şi examineze pacienta; dar din păcate nu avu prilejul decât să-şi vadă înşelate speranţele ce şi le pusese în vizita lui anterioară. Doctoriile ce le prescrisese dăduseră greş; temperatura nu scăzuse de loc; iar Marianne, care era mai liniştită, dar foarte schimbată, părea extrem de toropită. Elinor, care sesiză într-o clipă temerea doctorului şi chiar mai mult decât ceea ce simţea el, propuse ca să se mai ceară şi sfaturile altcuiva. Domnul Harris nu consideră însă necesar acest lucru: mai avea ceva de încercat, un nou tratament, despre al cărui rezultat era la fel de încrezător cum se arătase a fi şi faţă de cel de până atunci; aşa că vizita lui se încheie cu asigurări încurajatoare, pe care Elinor le auzi, dar nu le mai putu crede. Era calmă, în afară de clipele când se gândea la mama ei; dar aproape că deznădăjduise; şi rămase aşa, pradă descurajării până la prânz, abia dezlipindu-se de patul unde zăcea sora ei, cu gândurile rătăcindu-i de la o imagine dureroasă, de la un prieten în suferinţă, la altul; o tortura cumplit conversaţia doamnei Jennings, care nu se

dădea de loc îndărăt să atribuie gravitatea şi puterea acestei crize nenumăratelor săptămâni de indispoziţie anterioară, produse de deziluzia pe care o încercase Marianne. Elinor, îşi dădea şi ea seama că această presupunere este foarte adevărată şi acest lucru fu o nouă sursă de suferinţă pentru gândurile ei.

Pe la prânz însă începu, dar cu multă precauţie, cu groaza de a nu mai încerca o nouă dezamăgire – care un timp o făcu să nu se destăinuiască nici măcar prietenei ei – să-şi închipuie şi să spere că poate percepe o foarte uşoară ameliorare a pulsului surorii ei; aşteptă, îl luă încă o dată şi încă o dată; şi-n cele din urmă, stăpânită de o agitaţie pe care şi-o putu ascunde sub un calm aparent, mult mai greu decât îşi tăinuise suferinţa ei de până atunci, îndrăzni să-i împărtăşească şi doamnei Jennings speranţele ce le avea. Deşi uitându-se la Marianne fu silită să recunoască o ameliorare temporară, doamna Jennings încercă să n-o lase pe tânăra ei prietenă să se mângâie cu ideea că aceasta va fi de durată; iar Elinor căutând să nu se mai lase înşelată de speranţe, îşi spuse şi ea că nu mai trebuie să nădăjduiască. Era însă prea târziu. Speranţa pusese stăpânire pe ea; şi îmboldită de o nerăbdare care făcea să i se strângă inima, se aplecă asupra surorii ei ca să observe – nici ea nu ştia ce. Trecu o jumătate de oră şi cu toate acestea simptomul favorabil nu dispăruse încă. Dimpotrivă, mai apărură şi altele care să-l confirme. Respiraţia Mariannei, pielea şi buzele ei, toate îi dădeau lui Elinor impresia a fi semne de ameliorare; iar Marianne îşi aţinti asupra ei o privire lucidă, deşi toropită. Acum era în egală măsură copleşită când de îngrijorare, când de speranţă şi nu avu o clipă de linişte. Până ce nu sosi domnul Harris, la ora patru, când, asigurările şi felicitările lui cu privire la însănătoşirea surorii ei, care întrecuse până şi aşteptările sale, îi dădură încredere, îi aduseră consolare şi lacrimi de bucurie în ochi.

Marianne se simţea mai bine în toate privinţele; şi el

declară că se află fără doar şi poate în afara oricărei primejdii. Doamna Jennings, mulţumită de parţiala justificare a sumbrelor ei preziceri, dovedită de spaima simţită până nu de mult, îşi permise să se încreadă în aprecierea lui şi recunoscu, cu sinceră bucurie şi curând cu o veselie lipsită de orice urmă de îndoieli, probabilitatea unei însănătoşiri complete.

Dar Elinor nu putea fi veselă. Bucuria ei era de cu totul altă natură şi ducea la ceva cu totul diferit de voioşie. Gândul că Marianne revenise la viaţă, la sănătate, la cei apropiaţi şi la mama ei care-o iubea nebuneşte, îi umplea inima de un sentiment de deplină uşurare şi de caldă recunoştinţă; dar nu-i prilejui manifestări exterioare de bucurie, nici prin vorbe şi nici prin zâmbete. În fundul sufletului ei Elinor simţea o mulţumire tăcută şi profundă.

Cu mici întreruperi continuă să stea la căpătâiul surorii ei întreaga după-amiază; potolindu-i temerile, satisfăcându-i toate dorinţele spiritului ei istovit, oferindu-i ajutorul ei în toate privinţele şi urmărindu-i fiecare răsuflare. Fireşte că, uneori, se mai gândea la posibilitatea vreunei reveniri a bolii, ceea ce o făcea din nou să-şi dea seama ce însemnează să fii îngrijorat; dar când observă, după ce o examină cu şi mai multă atenţie, că toate simptomele unei însănătoşiri se făceau în continuare simţite, când, pe la şase, o văzu pe Marianne căzând într-un somn profund şi liniştit, şi, după toate aparenţele, odihnitor, toate îndoielile ei fură înlăturate.

Se apropia acum momentul când s-ar fi putut înapoia colonelul Brandon. Elinor spera ca, pe la zece sau în orice caz nu mult mai târziu, mama ei să nu mai trăiască sub îngrozitoarea încordare pe care trebuia s-o încerce probabil în drumul ei spre Cleveland. Şi pe urmă şi colonelul! Nici el nu era probabil mai puţin de compătimit! Oh, cât de încet mai trecea timpul ce-i împiedica să afle vestea cea bună!

Pe la şapte, lăsând-o pe Marianne într-un somn dulce, coborî în salon să ia ceaiul împreună cu doamna Jennings.

La micul dejun nu putuse mânca cine ştie ce din pricina temerilor ei, iar la prânz de bucurie; aşa că gustarea pe care urma s-o ia în starea de mulţumire în care se afla, era foarte binevenită. După ce băură ceaiul, doamna Jennings ar fi vrut să o convingă să se odihnească puţin, înainte de sosirea mamei ei, lăsând-o pe ea să-i ia locul la căpătâiul Mariannei; dar Elinor nu simţea oboseala, nu era în stare să doarmă în clipele acelea şi nu putea fi ţinută departe de sora ei, dacă acest lucru nu era absolut necesar. Aşa că, după ce doamna Jennings o însoţi până sus, în camera bolnavei, să se convingă şi ea că totul merge bine, o lăsă acolo pe Elinor, cu îndeletnicirea şi gândurile ei, iar ea se retrase în propria-i cameră să scrie nişte scrisori şi apoi să se culce.

Noaptea fu rece şi furtunoasă. Vântul sufla în jurul casei şi ploaia răpăia în ferestre; dar Elinor, fericită în sinea ei, nu ţinea seama de ce se petrece afară: Marianne continua să doarmă în ciuda rafalelor puternice; cât despre călători, ei aveau să fie din plin răsplătiţi pentru neplăcerile prin care treceau acum.

Orologiul bătu ora opt. De-ar fi fost zece, Elinor ar fi fost convinsă în clipa aceea că aude o trăsură apropiindu-se de casă; iar convingerea ei că auzise totuşi aşa ceva fu atât de puternică, încât, în ciuda faptului că ar fi fost aproape imposibil ca ei să fi şi sosit se duse până în cămăruţa de toaletă de lângă odaia în care se afla, şi deschise un oblon ca să se convingă care este adevărul. Îşi dădu numaidecât seama că auzul n-o înşelase. Observă numaidecât felinarele pâlpâind ale unei trăsuri. La lumina lor neclară avu impresia că distinge că e trasă de patru cai şi această constatare, ce dovedea îngrijorarea extremă a bietei ei mame, explica într-o oarecare măsură faptul că sosiseră atât de repede.

Nicicând până atunci nu-i venise lui Elinor mai greu decât în clipa aceea să fie calmă. Fiind încredinţată de sentimentele pe care trebuie să le încerce mama ei, pe când trăsura urma să oprească la uşă – îndoielile, groaza,

disperarea ei poate – şi gândindu-se la ce avea ea să-i spună – era imposibil, să fie calmă fiind conştientă de toate acestea. N-avea altceva mai bun de făcut decât să se grăbească; aşa că, zăbovind în odaie doar până ce o putu lăsa în locu-i pe camerista doamnei Jennings, se grăbi să coboare.

Agitaţia pe care o auzi în vestibul, pe când trecea printr-un culoar interior, o asigură că musafirii intraseră în casă. Se repezi spre salon, intră – şi-l văzu doar pe Willoughby.

XLIV

TRESĂRIND ÎNGROZITĂ LA VEDEREA lui, Elinor nu făcu decât să se supună primei porniri a sufletului ei, dând să părăsească imediat încăperea; şi pusese mâna pe clanţă, dar se opri acolo pentru că el înaintă repede şi, pe un glas care îi poruncea mai degrabă decât o ruga, îi spuse:

— Domnişoară Dashwood, te implor să rămâi o jumătate de oră... măcar zece minute...

— Nu, domnule, îi răspunse ea hotărâtă. N-am să rămân. Dumneata nu poţi avea vreo treabă cu mine. Presupun că servitorii au uitat să te informeze că domnul Palmer nu este acasă.

— Chiar dacă mi-ar fi spus, strigă el cu vehemenţă, că domnul Palmer şi toate rudele lui s-au dus la naiba, şi tot nu m-ar fi făcut să mă întorc de la uşă. Am treabă cu dumneata şi numai cu dumneata.

— Cu mine! exclamă ea în culmea uimirii, ei bine, domnule, spune repede ce ai de spus, şi dacă se poate, fii, te rog, mai puţin violent.

— Atunci ia loc şi vom face precum zici.

Elinor ezită; nu ştia ce să facă. Se gândi că bravul colonel Brandon ar putea da peste el, acolo. Dar îi promisese să-l asculte. Şi voia să audă ce spune nu numai pentru că-şi dăduse cuvântul, dar şi pentru că îi stârnise curiozitatea. Aşadar, după o clipă în care îşi adună gândurile, ajungând la concluzia că prudenţa îi cerea să se grăbească şi că încuviinţarea ei nu putea decât să ajute la asta, se îndreptă fără o vorbă către un scaun şi se

aşează. Willoughby se aşează lângă ea şi un timp niciunul nu scoase o vorbă.

— Spune repede ce ai de spus, domnule, te rog, zise Elinor nerăbdătoare. Nu am timp de pierdut.

Willoughby şedea într-o atitudine de profundă meditaţie şi nu păru s-o audă.

— Sora dumitale, spuse el dintr-o dată, e în afară de orice pericol. Am aflat acest lucru de la servitor. Domnul fie lăudat! Dar e adevărat? E sigur?

Elinor nu vru să-i răspundă. El repetă întrebarea, cu şi mai multă insistenţă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, este sau nu este în afară de pericol?

— Sperăm că este.

Willoughby se ridică şi se plimbă prin odaie.

— Dac-aş fi ştiut-o cu o jumătate de oră în urmă... dar acuma, de vreme ce tot sunt aici, spuse el vorbind cu o vioiciune silită, pe când se întorcea la scaunul de pe care se ridicase, ce importanţă mai are? Măcar o dată, domnişoară Dashwood... chiar de-o fi poate ultima dată... să am de ce mă bucura... Spune-mi sincer, îi zise el, pe când obrajii i se împurpurară şi mai tare, mă crezi un ticălos sau un zevzec?

Elinor îl privi şi mai uimită. Începu să creadă că se află sub influenţa băuturii; ciudăţenia acestei vizite şi a comportării lui nu părea să aibă altă explicaţie; având aşadar această impresie se ridică numaidecât şi spuse:

— Domnule Willoughby, te sfătuiesc să te întorci la Combe Magna. Nu am răgaz să mai stau cu dumneata. Orice ai avea să-mi spui, mâine vei fi mai liniştit şi o să mă poţi lămuri mai bine.

— Te înţeleg, replică el cu un zâmbet foarte expresiv şi pe un glas cât se poate de calm; da, sunt beat! Jumătatea de litru de porto, pe care l-am băut după friptura de vacă de la Marlborough, a fost suficientă ca să mă dea peste cap.

— La Marlborough! strigă Elinor, înţelegând tot mai

puţin cele ce-i spunea.

— Da. Am plecat din Londra azi dimineaţă la opt şi de atunci singurele zece minute în care am coborât din trăsură au fost cele pe care le-am petrecut la Marlborough, când am luat o gustare.

Seriozitatea comportării sale şi privirea lui, de loc tulbure, aţintită asupra ei în timp ce-i vorbea, o convinseră pe Elinor că orice altă nebunie de neiertat l-ar fi putut aduce la Cleveland, nu pornise într-acolo într-un moment de beţie, aşa încât, după o clipă de gândire, îi spuse:

— Domnule Willoughby, s-ar cuveni să simţi, eu o simt în orice caz, că, după toate cele întâmplate, sosirea dumitale aici, în felul acesta, şi insistenţa cu care ai vrut să stai de vorbă cu mine, necesită scuze deosebite. Ce înseamnă de fapt întreaga dumitale comportare?

— Înseamnă, spuse el, energic şi grav, că vreau să te fac, dacă pot, să mă urăşti ceva mai puţin decât în momentul de faţă. Vreau să-ţi dau un fel de explicaţie, să mă scuz oarecum pentru cele întâmplate; vreau să-mi descarc sufletul faţă de dumneata şi convingându-te că, deşi am fost întotdeauna un dobitoc, n-am fost întotdeauna şi un ticălos, doresc să fiu într-o oarecare măsură iertat de Ma... de sora dumitale.

— Acesta este motivul adevărat pentru care ai venit?

— Acesta este, pe cuvântul meu, răspunse el, cu o căldură care i-l reaminti dintr-o dată pe fostul Willoughby, şi care o făcu, în pofida ei, să-l considere sincer.

— Dacă ai venit numai pentru asta, poţi fi mulţumit de pe acuma; căci Marianne te iartă, te-a iertat de mult.

— M-a iertat? exclamă el cu aceeaşi intensitate. Atunci înseamnă că m-a iertat înainte de a se fi cuvenit s-o facă. Dar o să mă ierte din nou, având motive mai temeinice. Vrei să m-asculţi acum?

Elinor încuviinţă, dând din cap.

— Nu ştiu, spuse el, după ce se lăsă o clipă de tăcere între ei, în care timp ea îl aşteptă să vorbească, iar el

rămase cufundat în gânduri, cum ţi-ai explicat dumneata comportarea mea faţă de sora dumitale, sau ce motiv diabolic i-ai putut atribui. Poate că n-ai să fii în stare să-ţi formezi o părere mai bună despre mine – merită totuşi să mă supun şi acestei grele încercări – dar o să afli totul. Când am început să mă împrietenesc cu familia dumitale, n-am avut altă intenţie şi nici alt scop decât să-mi petrec timpul în mod plăcut, cât voi fi obligat să rămân în Devonshire, într-un mod mult mai plăcut decât până atunci. Persoana încântătoare a surorii dumitale, cât şi manierele ei interesante, nu puteau să nu-mi placă; şi comportarea ei faţă de mine aproape de la început a fost de aşa natură... e uimitor când mă gândesc la felul ei de a fi şi la cum era ea, încât inima mea n-a rămas nesimţitoare! Dar, trebuie să mărturisesc că, la început, n-a făcut decât să-mi flateze orgoliul. Prea puţin preocupat de fericirea ei, gândindu-mă numai la propriul meu amuzament, lăsându-mă pradă unor simţăminte pe care mă obişnuisem să mi le permit, m-am străduit, pe cât îmi stătea în putinţă, să-i plac cât mai mult, fără să am însă intenţia de a răspunde afecţiunii ei.

În clipa aceea, aruncându-i o privire mânioasă şi plină de dispreţ, Elinor îl opri, spunându-i:

— Nu cred că mai merită, domnule Willoughby, ca dumneata să-ţi continui relatarea sau ca eu să te ascult. Un asemenea început nu mai poate fi urmat de nimic. Nu mă mai chinui, obligându-mă să aud restul poveştii.

— Insist să-mi dai ascultare până la capăt, replică el. N-am avut niciodată o avere prea mare şi am fost întotdeauna foarte risipitor, obişnuit să mă învârt în cercul unor oameni mai înstăriţi decât mine. Fiecare an ce s-a scurs după ce am devenit major sau chiar şi mai înainte, cred, n-a făcut decât să-mi sporească datoriile; şi deşi moartea bătrânei mele verişoare, doamna Smith, urma să mă scape de ele, evenimentul acela fiind nesigur şi poate foarte îndepărtat, aveam intenţia să-mi reabilitez situaţia, căsătorindu-mă cu o femeie bogată. Nu mă

puteam aşadar gândi în mod serios la o legătură cu sora dumitale; şi dând dovadă de meschinărie, de un egoism şi de o cruzime pe care nici măcar privirea indignată şi dispreţuitoare a dumitale, domnişoară Dashwood, n-o pot vreodată dezaproba îndeajuns – acţionam în aşa fel încât să-i cuceresc dragostea, fără să mă gândesc însă să răspund acestui sentiment. Un singur lucru pot spune în apărarea mea: chiar şi atunci, în starea aceea îngrozitoare de orgoliu egoist, nu ştiam ce suferinţă aveam să provoc, pentru că atunci nu ştiam ce înseamnă să iubeşti. Dar am ştiut-o vreodată? Acest lucru se poate prea bine pune la îndoială, căci, dac-aş fi iubit cu adevărat, aş fi putut oare să-mi sacrific sentimentele îngâmfării şi setei de bani? Sau mai mult decât atât, le-aş fi putut oare sacrifica pe ale ei? Dar am făcut-o. Pentru a evita o oarecare sărăcie, pe care dragostea şi prezenţa ei alături de mine ar fi lipsit-o de orice neplăceri, am pierdut, ajungând la bogăţie, toate bucuriile pe care mi le-ar fi putut aduce banii.

— Va să zică, spuse Elinor, oarecum îmblânzită, te-ai simţit la un moment dat ataşat de ea?

— Să fi fost orb la astfel de farmece, să fi rezistat unei asemenea duioşii! Există oare vreun bărbat pe pământul ăsta care ar fi putut să o facă? Da, încetul cu încetul, mi-am dat seama că încep să ţin sincer la Marianne; şi cele mai fericite ceasuri din viaţa mea sunt acelea petrecute alături de ea, când simţeam că intenţiile mele sunt onorabile, iar sentimentele fără prihană. Dar chiar şi atunci, când eram pe deplin hotărât să-i cer mâna, mi-am permis, aşa cum nu s-ar fi cuvenit s-o fac, să amân de la o zi la alta momentul, nedorind să mă logodesc, atâta timp cât situaţia în care mă găseam era atât de încurcată. N-am să argumentez în această privinţă şi nici n-am să mă opresc pentru ca dumneata să-mi vorbeşti pe larg despre absurditatea – ca să nu zicem mai rău – de a-mi face scrupule pentru că nu mi-am legat credinţa acolo unde-mi angajasem onoarea. S-a dovedit că am fost un

nătâng viclean, având mare grijă să găsesc un prilej favorabil de a deveni pentru totdeauna un om nenorocit şi vrednic de dispreţ. În cele din urmă m-am hotărât, totuşi; m-am decis, ca de îndată ce voi avea ocazia să fiu singur cu ea, să-i explic atenţia pe care i-o acordasem mereu şi s-o asigur deschis de afecţiunea de care mă străduisem atât de mult să dau dovadă. Dar între timp – în decursul câtorva ore ce aveau să mai treacă până când urma să am ocazia de a-i vorbi între patru ochi – s-a petrecut ceva... a avut loc o întâmplare nefericită care avea să-mi zdruncine hotărârea şi o dată cu ea şi fericirea. S-a făcut o descoperire – şi aici ezită plecând ochii în jos. Doamna Smith fusese într-un fel sau altul informată, de vreo rudă îndepărtată, îmi închipui, care avea tot interesul să mă facă să-mi pierd orice trecere pe lângă bătrâna mea verişoară, despre o intrigă amoroasă, o legătură... dar cred că nu mai este cazul să mă explic, adăugă el, privind-o cu ochii întrebători şi cu o faţă şi mai aprinsă încă, intimitatea dumitale cu... probabil că ai aflat de mult despre întreaga poveste.

— Da, am aflat, replică Elinor, roşind şi ea la rândul ei şi împietrindu-şi inima din nou, aşa încât să nu mai simtă nicio milă faţă de el, am auzit totul; şi trebuie să-ţi mărturisesc că nu ştiu ce explicaţie ai putea aduce pentru a te dezvinovăţi de această poveste îngrozitoare.

— Nu uita, strigă Willoughby, cine a fost acela care ţi-a prezentat-o. Să fi fost oare imparţial? Recunosc că ar fi trebuit să respect situaţia şi reputaţia domnişoarei respective. Nu intenţionez să mă justific, dar, pe de altă parte, nu te pot lăsa să presupui că n-am nimica de spus... că din pricină că a avut de suferit nu i se mai poate reproşa nimic şi din pricină că eu am fost desfrânat, ea trebuie să fie neapărat o sfântă. Dacă ardoarea ei pătimaşă, slăbiciunea minţii ei... dar nu vreau să mă apăr. Dragostea ce mi-a dovedit-o trebuia să mă facă să mă port mai frumos; şi adesea mă gândesc, făcându-mi reproşuri, la duioşia ei care, pentru scurtă

vreme, ar fi putut să mă aducă pe calea cea bună. Ce n-aş da, ce n-aş da ca lucrurile astea să nu se fi întâmplat cu adevărat! Dar eu nu i-am făcut rău numai ei; am făcut rău şi cuiva, a cărei dragoste pentru mine (pot s-o spun oare?) n-a fost mai puţin profundă decât a Elizei; şi a cărei minte... este infinit superioară!

— Şi cu toate acestea, indiferenţa dumitale faţă de fata aceea nenorocită – şi trebuie să-ţi spun acest lucru oricât de neplăcut mi-ar fi să discut un asemenea subiect – indiferenţa dumitale nu înseamnă o scuză pentru cruzimea cu care ai abandonat-o. Să nu te simţi scuzat – cruzimea dumitale iresponsabilă, atât de evidentă, nu poate fi scuzată de vreo slăbiciune oarecare, de vreo deficienţă a minţii ei. Trebuie să fi ştiut că pe când dumneata te distrai în Devonshire, făcându-ţi alte planuri, întotdeauna vesel şi fericit, ea era redusă la cea mai cumplită sărăcie.

— Dar pe cuvântul meu că n-am ştiut-o, replică cu înflăcărare Willoughby. Nu mi-am adus aminte că omisesem să-i las adresa; şi dac-ar fi avut puţin cap ar fi ştiut cum s-o afle.

— Ei bine, domnule, şi ce-a spus doamna Smith?

— M-a acuzat numaidecât pentru fapta mea şi îţi poţi da seama de încurcătura în care mă aflam. Puritatea vieţii ei, concepţiile ei rigide, faptul că nu cunoştea lumea – toate erau împotriva mea. Nu-mi puteam nega fapta şi în zadar am încercat să-i atenuez gravitatea. Presupun că se îndoia încă mai de demult de moralitatea comportării mele în general şi mai era, pe deasupra, nemulţumită de puţina atenţie şi de timpul prea scurt pe care i-l acordasem cu ocazia acelei vizite.

Pe scurt, totul s-a terminat cu o ruptură definitivă. M-aş fi putut salva într-un singur fel. Mânată de o înaltă moralitate, biata femeie se arătă dispusă să uite trecutul cu condiţia să mă însor cu Eliza. Dar asta n-o puteam face, aşa că am fost literalmente izgonit din casa şi din inima ei. Noaptea ce a urmat acestei întâmplări – trebuia

să plec a doua zi de dimineaţă – mi-am petrecut-o meditând la ceea ce aveam să fac în viitor. În sufletul meu s-a dat o luptă aprigă, dar de scurtă durată. Afecţiunea ce-o simţeam faţă de Marianne, convingerea mea fermă că şi ea mă iubeşte... toate acestea n-au fost suficiente pentru a înlătura groaza mea de sărăcie, n-au putut să învingă falsele idei despre necesitatea bogăţiei, spre care eram înclinat de la natură şi pe care le încurajase societatea de oameni avuţi în care mă învârtisem. Aveam motive să cred că actuala mea soţie se va căsători cu mine, dacă mă voi hotărî să-i cer mâna, şi am ajuns să mă conving că nu-mi rămâne nicio altă cale înţeleaptă de urmat. Trebuia însă să fac faţă unei situaţii extrem de dificile, înainte de a pleca din Devonshire: fusesem poftit să cinez cu dumneavoastră chiar în ziua aceea; era, aşadar, nevoie de o scuză care să-mi permită să nu mă ţin de cuvânt. Dar a trebuit să dezbat îndelung hotărârea dacă urma să-mi cer iertare în scris sau prin viu grai. Simţeam că ar fi îngrozitor să o mai văd pe Marianne; şi mă îndoiam chiar că dacă o voi revedea voi mai putea să mă ţin de hotărârea pe care o luasem. În această privinţă însă, aşa cum au dovedit-o şi cele ce s-au petrecut, mi-am subevaluat capacitatea mea spirituală; căci m-am dus, am văzut-o, mi-am dat seama cât este de nefericită şi-am părăsit-o aşa nenorocită cum era... am părăsit-o sperând să n-o mai văd niciodată.

— Dar de ce-ai mai trecut pe la noi, domnule Willoughby? întrebă Elinor cu reproş; un bileţel te-ar fi scos din încurcătură. De ce era necesar să ne mai vizitezi?

— Era necesar pentru propria mea mândrie. Nu puteam suporta să plec din ţinut într-un fel care să vă facă pe dumneavoastră sau pe cei din împrejurimi să bănuiţi ceva din cele petrecute între doamna Smith şi mine, aşa că m-am hotărât să trec pe la vilă, în drum spre Honiton. Dar imaginea pe care mi-a oferit-o scumpa dumitale soră, a fost într-adevăr înspăimântătoare; şi ce e mai rău e că am

găsit-o şi singură. Eraţi toate plecate nu ştiu unde. Abia cu o seară înainte o părăsisem atât de deplin, atât de ferm hotărât în sinea mea să mă comport aşa cum se cuvine! Doar câteva ceasuri să mai fi trecut şi am fi fost definitiv logodiţi; îmi aduc aminte cât de vesel şi de fericit mai eram, pe când mă întorceam de la vilă la Allenham, mulţumit de mine însumi, încântat de toată lumea! Dar în ultima noastră întrevedere m-am apropiat de ea cu un sentiment de vinovăţie, care aproape că mi-a răpit puterea de a mă preface. N-am să uit niciodată mâhnirea ei, dezamăgirea ei, profundul ei regret când i-am spus că sunt constrâns să părăsesc aşa, dintr-o dată, comitatul Devonshire – şi pe deasupra nădejdea, încrederea ce şi-o punea în mine! Oh, Doamne, ce nemernic lipsit de inimă am mai fost!

Tăcură amândoi câteva clipe. Elinor vorbi cea dintâi.

— I-ai spus că ai să te întorci în curând?

— Nu ştiu ce i-am spus, replică el enervat; fără îndoială că mai puţin decât ar fi trebuit să-i spun ţinând seama de trecut şi probabil mai multe decât cele confirmate de viitor. Nici nu mă mai pot gândi la scena aceea. E imposibil! Şi apoi a mai venit şi scumpa dumitale mamă să mă mai chinuiască în continuare, cu toată bunătatea şi încrederea ei faţă de mine. Doamne, Dumnezeule! A fost într-adevăr un chin! Mă simţeam îngrozitor. Nici nu-ţi închipui dumneata, domnişoară Dashwood, ce mângâiere înseamnă pentru mine să mă gândesc la nefericirea ce-am încercat-o. Îmi datorez mie însumi o astfel de răzbunare pentru nechibzuinţa prostească şi ticăloasă a propriei mele inimi, potrivit căreia toate suferinţele mele trecute nu înseamnă pentru mine acum decât triumf şi încântare. Ei bine, am plecat, am părăsit tot ceea ce îmi era drag şi m-am dus la cei cărora le eram, în cel mai bun caz, indiferent. În timpul călătoriei mele la Londra – am mers cu propriii mei cai, prin urmare a fost lungă, n-am avut pe nimeni cu cine să vorbesc; gândurile mi-erau atât de vesele, totul era atât de ademenitor când mă

gândeam la ce mă aşteaptă! Iar, pe de altă parte, când îmi întorceam privirile înapoi, spre Barton, aveam în faţa ochilor o imagine atât de mângâietoare! Oh, a fost o călătorie binecuvântată!

Se opri.

— Ei bine, domnule, spuse Elinor care, deşi îl compătimea, abia aştepta să-l vadă plecat, şi asta-i totul?

— Totul? Nu, ai uitat ce s-a întâmplat la Londra? Scrisoarea aceea ticăloasă? Nu ţi-a arătat-o?

— Da, am văzut întreaga corespondenţă.

— Când am primit primul bilet de la ea (şi l-am primit numaidecât, căci am fost tot timpul la Londra) nici n-am cuvinte să spun prin ce-am trecut – ca să folosesc o expresie atât de curentă; sau ca să vorbesc mai simplu, poate prea simplu pentru a mai stârni vreo emoţie, am încercat un sentiment foarte, foarte dureros. Fiecare rând, fiecare cuvânt a fost pentru mine – ca să folosesc o metaforă de mult banalizată şi pe care scumpa autoare a scrisorilor mi-ar interzice-o dacă ar fi aici – un pumnal înfipt în inima mea. Şi, uzând de un limbaj asemănător, aş spune că sosirea Mariannei la Londra a căzut asupra mea ca o lovitură de trăsnet! Trăsnete şi pumnale! Ce reproşuri mi-ar mai fi făcut! Gusturile ei, părerile ei, cred că i le cunosc mai bine decât pe ale mele şi sunt convins că îmi sunt mai dragi.

Inima lui Elinor, care în decursul acestei extraordinare conversaţii trecuse adesea de la un sentiment la altul, se îmblânzi din nou; cu toate acestea consideră că este de datoria ei să-l facă pe Willoughby să renunţe la asemenea idei ca cele exprimate mai în urmă.

— Asta nu-i drept, domnule Willoughby. Adu-ţi aminte că eşti căsătorit. Relatează, te rog, doar ceea ce potrivit conştiinţei dumitale socoteşti că este necesar să aud eu.

— Asigurându-mă că îi sunt încă la fel de drag ca în trecut, că în ciuda nenumăratelor săptămâni de despărţire sentimentele ei nu se schimbaseră şi că avea aceeaşi deplină încredere în statornicia mea, bileţelul

Mariannei mi-a deşteptat remuşcări cumplite. Spun că mi-a deşteptat, pentru că timpul şi faptul că trăiam în Londra, ocupaţiile şi desfrâul, mi le mai potoliseră într-o oarecare măsură; mă transformasem într-un ticălos înrăit, considerând că-mi este indiferentă şi preferând să-mi închipui că şi eu i-am devenit cu siguranţă indiferent; gândindu-mă la ataşamentul dintre noi ca la o poveste neserioasă, lipsită de importanţă, dând din umeri spre a-mi dovedi că aşa stau lucrurile, încercând să reduc la tăcere reproşurile ce mi le făceam, să-mi înfrâng scrupulele, spunându-mi uneori în sinea mea că voi fi tare bucuros să aflu că s-a măritat bine. Dar biletul primit de la ea m-a făcut să mă cunosc mai bine. Mi-am dat seama că îmi este mult mai dragă decât orice altă femeie de pe lume şi că mă port cu ea într-un chip scandalos. Dar tocmai atunci se stabilise totul între domnişoara Gray şi mine. Nu mai puteam da înapoi. Tot ceea ce puteam face era să vă evit pe amândouă. Nu i-am răspuns Mariannei, încercând astfel să o fac să nu-mi mai dea atenţie şi să nu mă mai caute; şi un timp am fost chiar foarte hotărât nici să nu trec măcar prin Berkeley Street; dar până la urmă, chibzuind că e mai înţelept să las impresia că sunt doar o cunoştinţă obişnuită, oarecare, într-o dimineaţă, după ce v-am văzut plecând, şi ştiindu-mă astfel în siguranţă, mi-am lăsat cartea de vizită.

— Ai aşteptat să ne vezi plecând!

— Exact precum spui. Ai fi uimită dacă ai afla de câte ori v-am supravegheat şi cât de des mi s-a întâmplat să fiu pe punctul de a vă întâlni. De multe ori a trebuit să intru în vreun magazin, spre a evita să fiu zărit de voi, în timp ce treceaţi cu trăsura. Deoarece locuiam în Bond Street, rar dacă trecea vreo zi în care să nu dau cu ochii de vreuna din voi. Şi numai o atenţie permanentă din partea mea, o dorinţă fermă şi neabătută de a nu mă lăsa văzut de voi ne-a făcut să nu ne întâlnim atâta vreme. I-am evitat cât am putut pe Middletoni şi nu numai pe ei, dar pe toţi aceia care se puteau dovedi a fi cunoştinţe

comune. Neştiind însă că Middletonii sunt la Londra, cred că am dat din greşeală peste sir John chiar în ziua sosirii lui, adică a doua zi după ce trecusem eu pe la doamna Jennings. M-a poftit să vin în seara aceea la o petrecere, o serată dansantă acasă la el. De nu mi-ar fi spus, încercând în felul acesta să-i accept invitaţia, că veniţi, dumneata şi sora dumitale, nu mi-ar fi fost de loc teamă să mă aflu în preajma lui. A doua zi de dimineaţă am primit un alt bilet de la Marianne; se mai arăta încă afectuoasă, sinceră, candidă şi încrezătoare, tot ce mă putea face să-mi urăsc propria comportare. Nu i-am putut răspunde. Am încercat, dar n-am fost în stare să aştern pe hârtie măcar o singură propoziţie. Dar cred că n-a existat clipă în ziua aceea în care să nu mă gândesc la ea. Dacă mă poţi compătimi, domnişoară Dashwood, compătimeşte-mă pentru situaţia în care mă aflam atunci. Gândindu-mă numai la sora dumitale, cu inima plină de dragoste pentru ea, eram silit să o fac pe fericitul îndrăgostit faţă de o altă femeie! Acele trei-patru săptămâni au fost îngrozitoare. Ei bine, nu mai trebuie să-ţi spun că, în cele din urmă, v-am întâlnit totuşi fără să vreau şi cât de frumos m-am mai comportat! Ce seară chinuitoare a fost! De o parte Marianne, frumoasă ca un înger şi spunându-mi Willoughby pe un asemenea ton! Vai, Doamne! Cum mi-a întins mâna, cerându-mi o explicaţie, cu ochii ei fermecători aţintiţi asupra feţei mele plini de o căldură atât de grăitoare! Iar de cealaltă parte Sophie, geloasă ca dracul, privind la tot ceea ce... Dar, nu mai are nicio importanţă, a trecut acum. Ce mai seară! Am fugit de voi toţi cât de repede am putut, dar nu înainte de a zări faţa dulce a Mariannei palidă ca moartea. Aceea a fost ultima, ultima dată când mi-a fost dat s-o mai văd; felul în care mi-a apărut pentru ultima oară? N-am să uit niciodată! Dar când m-am gândit la ea astăzi, crezând că e pe moarte, am fost oarecum consolat socotind că ştiam exact cum avea să le apară acelora ce aveau să fie ultimii care o mai văd în viaţă. Am avut-o

mereu în faţă, am avut-o tot timpul în faţa ochilor mei, cât am călătorit; avea aceeaşi înfăţişare şi culoare.

Urmă o scurtă pauză în care amândoi căzură pe gânduri. Willoughby fu primul ce reveni la realitate şi rupse tăcerea spunând:

— Ei, atunci să mă grăbesc şi să plec. Eşti sigură că sora dumitale e mai bine, că e în afară de pericol?

— Suntem încredinţaţi de asta.

— Şi biata voastră mamă, care, o iubeşte la nebunie pe Marianne!

— Dar despre scrisoare, domnule Willoughby, despre propria dumitale scrisoare nu ai nimica de spus?

— Da, da, mai ales despre scrisoarea aceea. Ştii, a doua zi, sora dumitale mi-a scris din nou. Ai văzut ce mi-a spus. Luam micul dejun în casa familiei Ellison şi scrisoarea ei mi-a fost adusă împreună cu altele. Sophie s-a întâmplat să dea cu ochii de ea înainte de a o vedea eu; şi forma ei, eleganţa hârtiei, scrisul de pe ea i-au trezit numaidecât bănuielile. Auzise foarte vag despre o legătură de a mea cu o domnişoară din Devonshire şi ceea ce se întâmplase chiar sub ochii ei cu o seară înainte îi dăduse posibilitatea să remarce cine este tânăra şi toate adunate la un loc o făcuseră să devină şi mai geloasă încă. Aşadar, arborând aerul jucăuş ce te încântă la femeia pe care o iubeşti, deschise neîntârziat scrisoarea şi-i citi conţinutul. Fu răsplătită aşa cum trebuie pentru neruşinarea ei. Citi ceea ce avea să o facă nefericită. I-aş fi putut suporta nefericirea, dar trebuia neapărat să-i potolesc mânia, răutatea. Ei, şi ce părere ai, pe scurt, despre stilul epistolar al soţiei mele? Un stil delicat, duios, cu adevărat feminin, nu-i aşa?

— Stilul soţiei dumitale! Dar scrisoarea era scrisă chiar de mâna dumitale.

— Da, dar n-am avut altceva de făcut decât să copiez în mod docil un şir de propoziţii sub care mi-a fost ruşine să mă iscălesc. Originalul a fost opera ei – fericite gânduri sugerate chiar de ea, într-un stil atât de dulce! Dar ce

puteam face? Eram logodiţi, totul era pregătit, ziua nunţii fixată – dar vorbesc ca un prost. Totul era pregătit, ziua fixată! Vorbind cinstit, aveam nevoie de banii ei şi în situaţia în care mă aflam trebuia să fac orice să evit o ruptură. Şi la urma urmelor, ce importanţă mai avea pentru reputaţia mea în ochii Mariannei şi ai celor din jurul ei felul în care îmi era formulat răspunsul? Nu aveam decât un singur scop. Trebuia să mă dovedesc un ticălos şi dacă o făceam cu eleganţă sau cu mojicie asta nu mai conta. „Şi-au pierdut pentru totdeauna orice iluzie ar mai fi putut avea despre mine, mi-am spus. Voi fi pentru totdeauna izgonit din societatea lor; mă consideră un om lipsit de scrupule; scrisoarea nu va face altceva decât să mă socotească şi un nemernic.” Astfel cugetam pe când, cu un fel de nepăsare disperată, copiam cuvintele soţiei mele, despărţindu-mă de tot ce-mi mai rămăsese de la Marianne. Am fost silit să-i dau cele trei bileţele ce mi le trimisese – din nefericire erau toate trei în portvizitul meu, căci altfel aş fi negat că le mai am şi le-aş fi păstrat cu sfinţenie. A trebuit să le scot la iveală şi n-am putut nici măcar să le sărut. Iar şuviţa ei de păr – pe aceea o purtasem întotdeauna asupra mea, în acelaşi portvizit care fu scotocit acum de doamna respectivă cu aceeaşi agresivitate zâmbitoare – acea scumpă şuviţă, totul, până şi ultima amintire îmi fu smulsă de ea.

— Greşeşti foarte mult domnule Willoughby; eşti foarte vinovat, spuse Elinor pe când, fără să vrea, vocea îi trăda o emoţie plină de compătimire; n-ar trebui să vorbeşti în felul acesta nici de doamna Willoughby şi nici de sora mea. Singur ţi-ai ales soarta. Nimeni nu te-a silit s-o faci. Îi datorezi soţiei dumitale cel puţin politeţe şi respect. Probabil că ţine la dumneata, căci altfel nu te-ar fi luat de bărbat. Dacă vorbeşti despre ea cu atât de puţină amabilitate şi cu dispreţ nu-i aduci nicio compensaţie Mariannei; şi nici nu cred că-ţi uşurezi în vreun fel conştiinţa.

— Să nu-mi vorbeşti de soţia mea, spuse el oftând din

greu; nu merită să-ţi fie milă de ea. Ştia că nu ţin la ea, atunci când m-am însurat. Ei bine, ne-am căsătorit şi ne-am dus la Combe Magna să fim fericiţi şi apoi ne-am întors la Londra să petrecem. Şi acum nu ţi-e milă de mine, domnişoară Dashwood? Sau ţi-am spus degeaba toate astea? Nu sunt oare – cât de cât – mai puţin vinovat în ochii dumitale decât până acum? N-am fost întotdeauna rău intenţionat. N-am reuşit să-mi spăl nici măcar o părticică de vină?

— Te-ai dezvinovăţit, fireşte, într-o oarecare, într-o foarte mică măsură. Te-ai dovedit a fi, în general, ceva mai puţin vinovat de cum te credeam eu. Inima dumitale s-a dovedit a fi mai puţin înrăită, mai puţin haină. Dar nu ştiu, zău dacă ştiu, cum ai fi putut aduce mai multă suferinţă decât ai izbutit să pricinuieşti.

— Ai să vrei să-i împărtăşeşti şi surorii dumitale, când se va face bine, cele ce ţi-am spus? Permite-mi să apar mai puţin vinovat şi în ochii ei, ca şi în ai dumitale. Mi-ai spus că m-a şi iertat. Dă-mi voie să-mi închipui că dacă are să ştie mai bine ce-i în inima mea şi care-s sentimentele mele de acum are să mă ierte mai spontan, mai firesc şi cu mai multă înţelegere. Vorbeşte-i, te rog, despre nefericirea şi căinţa mea; asigur-o de statornicia sentimentelor mele şi, dacă vrei, spune-i te rog că în momentul de faţă îmi este mai dragă ca oricând.

— Am să-i spun tot ceea ce este necesar să-ţi explice comportarea. Dar nu mi-ai pomenit încă de motivul anume care te-a făcut să vii acum şi nici de felul în care ai aflat despre boala ei.

— Aseară, în foaierul teatrului Drury Lane, m-am întâlnit cu sir John Middleton; şi când m-a văzut, mi-a vorbit, pentru prima dată în ultimele două luni. Constatasem, fără uimire sau resentiment, că de când m-am însurat se face că nu mă mai cunoaşte. Dar în clipa aceea, bun la suflet, cinstit şi prostuţ cum este, plin de indignare împotriva mea şi de îngrijorare faţă de sora dumitale, n-a putut rezista ispitei de a-mi spune ceea ce

ştia că ar fi trebuit să mă necăjească profund, deşi probabil se temea că totuşi vorbele lui n-au să aibă niciun efect asupra mea. Aşa că, mi-a spus foarte pe şleau că Marianne Dashwood este la Cleveland pe patul de moarte din cauza unei infecţii foarte grave; o scrisoare pe care o primise în dimineaţa aceea de la doamna Jennings arăta că este ameninţată de un pericol iminent, că Palmerii părăsiseră conacul înspăimântaţi; şi-aşa mai departe. Am fost prea izbit de această veste ca să mai pozez în nesimţitor, chiar şi în ochii unui om atât de puţin perspicace ca sir John. I s-a îmblânzit inima când m-a văzut suferind şi reaua-voinţă pe care o simţea faţă de mine a dispărut până într-atâta, încât, atunci când ne-am despărţit, mi-a strâns chiar şi mâna, amintindu-mi de o veche promisiune ce mi-o făcuse, de a-mi da un câine de vânătoare. Prin ce-am trecut când am auzit că sora dumitale este pe moarte şi mai ales că are să se prăpădească socotindu-mă cel mai mare ticălos de pe lume, dispreţuindu-mă şi urându-mă în ultimele clipe ale vieţii ei! Cum aş fi putut oare şti ce intenţii îngrozitoare mi se vor fi atribuit? Ştiam că există în orice caz o *anumită* persoană care mă putea înfăţişa ca fiind în stare de orice. Au fost nişte clipe oribile pentru mine! M-am hotărât repede şi azi-dimineaţă la opt eram în trăsură. Acum ştii totul.

Elinor nu-i răspunse. Tăcută, se gândea la răul ireparabil, pe care o independenţă prea devreme câştigată, – ce avusese drept consecinţe fireşti o predispoziţie spre trândăvie, desfrâu şi lux – i-l adusese minţii, caracterului şi fericirii unui bărbat care, pe lângă faptul că era atrăgător şi înzestrat, mai era şi sincer şi cinstit din fire, sensibil şi afectuos. Lumea îl făcuse să devină risipitor şi înfumurat – risipa şi înfumurarea îl transformaseră într-un om împietrit şi egoist. Înfumurarea, ce-şi căuta victorii vinovate în detrimentul altora, îl implicase într-o sinceră legătură de dragoste pe când risipa sau cel puţin vlăstarul ei, nevoia, ceruse

sacrificarea acestei iubiri. Fiecare înclinaţie greşită, mânându-l spre rău, îl mânase în acelaşi timp spre pedeapsă. Dragostea de care se rupsese, neţinând seama de onoare, de sentimente, de propriile lui interese de fericire, îi stăpânea acum – când nu şi-o mai putea permite – fiecare gând; şi legătura de dragul căreia şi, fără să aibă vreun scrupul, adusese nefericirea surorii ei, se dovedea a fi pentru el un izvor de suferinţă din care nu mai avea într-adevăr nicio scăpare. La capătul a câtorva minute Willoughby o făcu pe Elinor să-şi revină din reveria ei, trezindu-se el însuşi dintr-una cel puţin la fel de dureroasă; se sculă, tresărind şi gata de plecare îi spuse:

— N-are rost să mai rămân; trebuie să mă duc.

— Te întorci la Londra?

— Nu, la Combe Magna. Am treabă acolo; mă întorc în capitală într-o zi sau două. La revedere.

Îi întinse mâna, iar Elinor nu se simţi în stare să nu i-o dea pe a ei. Willoughby i-o strânse cu multă afecţiune.

— Sper că ai despre mine o părere ceva mai bună decât înainte, nu? spuse el, lăsându-i mâna şi sprijinindu-se de poliţa căminului, de parc-ar fi uitat că trebuie să plece.

Elinor îl asigură că are dreptate, că-l iartă, că-i pare rău de el şi că nu-i doreşte decât binele, c-ar vrea chiar să-l ştie mulţumit – şi-i dădu câteva sfaturi blânde de cum ar trebui să se poarte pentru a deveni mai fericit. Dar răspunsul lui nu fu prea încurajator:

— Cât despre asta, spuse el, trebuie să-mi duc crucea prin lume cum voi putea. Pentru mine fericirea conjugală este exclusă. Dacă totuşi mi se îngăduie să sper că dumneata şi ai dumitale vă interesaţi de soarta şi de faptele mele, acest lucru ar fi un mijloc – ar putea fi o pavăză – cel puţin aş avea un ţel în viaţă. Fără îndoială că pe Marianne am pierdut-o pentru totdeauna. Dacă vreo întâmplare fericită mi-ar reda libertatea...

Elinor îl opri cu un reproş.

— Bine, spuse el, atunci încă o dată la revedere. Acum plec să aştept cu groază să se producă un anumit eveniment.

— La ce te referi?

— La căsătoria surorii dumitale.

— Te înşeli foarte tare. N-o poţi pierde în mai mare măsură decât ai pierdut-o.

— Dar o va câştiga altcineva. Şi dacă acel altcineva va fi persoana pe care, dintre toate celelalte o preţuiesc cel mai puţin... dar n-am să mai rămân spre a nu pierde compătimirea dumitale îngăduitoare, dovedindu-mă mai puţin iertător tocmai cu cei pe care i-am rănit cel mai rău. Rămâi cu bine şi... Domnul să te aibă în pază!

Şi cu aceste cuvinte ieşi din odaie aproape în fugă.

XLV

CÂTVA TIMP DUPĂ CE WILLOUGHBY o părăsise şi chiar după ce zgomotul făcut de trăsura lui se pierdu în depărtare, Elinor rămase mult prea apăsată de o mulţime de gânduri – ce se băteau cap în cap, dar care aveau cu toatele drept rezultat doar o profundă tristeţe – ca să-şi mai poată măcar aduce aminte de sora ei.

Willoughby, pe care cu o jumătate de oră în urmă îl urâse, considerându-l cel mai nemernic dintre oameni, Willoughby, în ciuda tuturor cusururilor lui, îi deştepta o puternică compătimire pentru suferinţa pe care i-o provocau chiar ele. Ajunsese astfel să privească despărţirea lui definitivă de familia ei cu un sentiment de duioşie, de regret, care – după cum recunoscu ea curând în sinea ei – era mai degrabă pe măsura dorinţelor decât pe cea a meritelor lui. Era conştientă că influenţa pe care o exercita asupra minţii ei era mult sporită de împrejurări ce nu trebuiau să aibă, de fapt, vreo greutate, de marele lui farmec personal, de felul lui de a fi – deschis, afectuos şi înflăcărat – care nu însemnau merite în sine şi de dragostea lui încă fierbinte pentru Marianne, din păcate însă o iubire vinovată. Dar ea îşi dădu seama de cum stau cu adevărat lucrurile cu mult înainte de a se fi eliberat de influenţa lui.

Când în cele din urmă se reîntoarse la Marianne care încă mai dormea, constată că tocmai este pe punctul de a se deştepta, refăcută, aşa cum sperase ea, de un somn atât de lung şi de binefăcător. Elinor avea inima plină.

Trecutul, prezentul şi viitorul, vizita lui Willoughby, faptul că Marianne era în afara oricărei primejdii şi sosirea mamei ei ce trebuia să se producă atât de curând, toate acestea îi aduseră o agitaţie spirituală, care înlătură orice urmă de oboseală, făcând-o doar să se teamă că se va da de gol faţă de sora ei. Dar nu prea avu timp ca teama să pună stăpânire pe ea, căci la mai puţin de jumătate de oră de la plecarea lui Willoughby, zgomotul unei alte trăsuri o făcu să coboare iar scările. Dornică s-o cruţe pe mama ei chiar şi de o singură clipă inutilă de încordare chinuitoare, se repezi în vestibul şi ajunse la uşa din faţă pentru a o primi şi a o sprijini tocmai când aceasta intra în casă.

Doamna Dashwood, a cărei spaimă, în timp ce se apropiau de casă, aproape că o convinsese că Marianne nu mai era în viaţă, nu mai putu nici măcar să întrebe de ea, şi nici să-i spună vreo vorbă lui Elinor; dar aceasta, fără să mai aştepte salutări sau întrebări îi dădu pe dată vestea cea bună; iar mama ei, prinzând-o din zbor cu obişnuitul ei optimism, fu într-o clipă tot atât de copleşită de fericire pe cât fusese mai înainte de înspăimântată. Intră în salon, sprijinită pe de o parte de fiica ei, iar pe de alta de prietenul lor; şi o dată acolo, vărsând lacrimi de bucurie, şi încă incapabilă de a rosti vreo vorbă, o îmbrăţişă pe Elinor de nenumărate ori, întorcându-se din când în când către colonelul Brandon, spre a-i strânge mâna, aruncându-i priviri pline de recunoştinţă şi care dovedeau că este încredinţată că şi el e fericit. Colonelul îi împărtăşea sentimentele, dar într-o tăcere încă şi mai adâncă decât a ei.

De îndată ce doamna Dashwood îşi mai reveni puţin, prima ei dorinţă fu să o vadă pe Marianne şi peste două minute era alături de iubita ei copilă, care-i devenise încă şi mai dragă pentru că n-o văzuse de atâta vreme, pentru că avusese atâta de suferit şi pentru că fusese în pericol. Încântarea pe care o încercă Elinor când îşi dădu seama cât sunt ele de emoţionate să se revadă, nu fu umbrită

decât de teama că Mariannei o să-i piară somnul; dar doamna Dashwood ştia să fie calmă; şi chiar şi prudentă când era în joc viaţa unui copil; şi Marianne, mulţumită să ştie că mama ei este lângă ea şi conştientă de faptul că este prea slăbită să susţină o conversaţie, se supuse de bunăvoie tăcerii şi liniştei prescrise de toate îngrijitoarele ei. Doamna Dashwood ţinu cu tot dinadinsul s-o vegheze toată noaptea; iar Elinor, ascultând de rugăminţile mamei ei, se duse la culcare. Dar odihna ce părea a fi cerută de o noapte albă şi de multe ceasuri de istovitoare îngrijorare, întârzie să vină din pricina stării ei agitate. Willoughby, „bietul Willoughby”, aşa cum îşi permitea acum să-i spună, îi revenea neîncetat în minte: n-ar fi trebuit pentru nimic în lume să accepte să-l asculte dezvinovăţindu-se; şi când se acuza, când îşi dădea dreptate pentru că-l judecase atât de aspru până atunci. Dar gândul că-i promisese să-i relateze surorii ei ce aflase de la el constituia un chin permanent, îi era groază să facă acest lucru, îi era groază de efectul pe care l-ar putea avea asupra Mariannei: se îndoia că, după o asemenea explicaţie, ar mai putea fi fericită cu altul; şi o clipă i-ar fi plăcut să-l ştie pe Willoughby văduv. Dar apoi, aducându-şi aminte de Brandon, îşi reproşă acest gând, dându-şi seama că sora ei ar trebui să răsplătească suferinţele şi statornicia colonelului mult mai mult decât pe ale rivalului său şi dori orice altceva mai degrabă decât moartea doamnei Willoughby.

Şocul pe care ar fi trebuit să-l producă asupra doamnei Dashwood misiunea colonelului Brandon la Barton fusese mult atenuat de teama pe care o simţise mama fetelor. Era atât de neliniştită cu privire la starea Mariannei, încât se hotărâse să pornească înspre Cleveland chiar în ziua aceea, fără să mai aştepte alte veşti şi făcuse atâtea pregătiri în vederea plecării încă dinaintea sosirii colonelului, încât, când el veni, doamna şi domnul Carey tocmai trebuiau să treacă pe acolo să o ia pe Margaret la ei, deoarece doamna Dashwood nu voia s-o ducă într-un

loc unde ar fi putut exista pericol de molipsire.

Pe zi ce trecea, Marianne se simţea tot mai bine; iar veselia optimistă a înfăţişării şi vorbelor doamnei Dashwood dovedea că este, aşa cum o şi afirma în nenumărate rânduri, una dintre cele mai fericite fiinţe din lume. Elinor nu-i putea asculta această declaraţie şi vedea dovezile adevărului ei fără să se întrebe uneori dacă mama ei îşi mai aduce vreodată aminte de Edward. Dar, încrezându-se în seninătatea cu care Elinor îi înfăţişase într-o scrisoare dezamăgirea suferită de ea, doamna Dashwood fu luată pe sus de exuberanţa bucuriei ei, aşa încât nu se mai gândi la nimic altceva, decât la ceea ce i-ar fi putut-o spori. Soarta i-o redase pe Marianne, smulgând-o din ghearele unei primejdii la care contribuise şi ea, după câte începea să-şi dea seama, datorită faptului că în mod greşit încurajase acea nefericită idilă a Mariannei cu Willoughby; iar însănătoşirea fetei mai însemna pentru ea şi un alt izvor de bucurie, la care Elinor nu se gândise. Dar el îi fu împărtăşit lui Elinor de îndată ce se ivi ocazia ca ele să poată sta de vorbă între patru ochi.

— Iată-ne în sfârşit şi singure. Draga mea Elinor, tu încă nu ştii cât de profundă este fericirea mea. Colonelul Brandon o iubeşte pe Marianne. Mi-a spus-o chiar el.

Fiica ei, simţindu-se pe rând impresionată, întâi în mod plăcut, apoi în mod neplăcut, fiind mai întâi uimită şi pe urmă câtuşi de puţin mirată, o ascultă atentă, fără să scoată vreo vorbă.

— Să nu fi ştiut cât de puţin semeni cu mine, scumpa mea Elinor, m-aş fi mirat foarte tare văzând cât eşti de liniştită. Dacă m-aş fi hotărât să mă gândesc la vreun avantaj posibil pentru familia mea, aş fi ajuns la concluzia că lucrul cel mai de dorit pentru noi ar fi o căsătorie între colonelul Brandon şi una din voi; şi cred că de fapt Marianne va fi cea mai fericită ca soţie a lui.

Elinor aproape că ar fi vrut s-o întrebe ce motive are să gândească una ca asta, pentru că era sigură că n-ar fi

putut avea niciunul, dacă ar fi fost să ţină seama cu nepărtinire de vârsta, firea şi sentimentele lor; dar mama lor era întotdeauna furată de imaginaţie în orice privinţă; aşa că în loc s-o mai întrebe ceva, nu mai ţinu seama de atitudinea mamei ei şi zâmbi.

— Brandon mi s-a destăinuit pe de-a-ntregul ieri, în timpul călătoriei. Totul s-a pornit pe neaşteptate, fără nicio intenţie. După cum cred că-ţi închipui, eu nu puteam vorbi despre altceva decât despre copila mea, iar el nu şi-a putut ascunde tristeţea; mi-am dat seama că suferă la fel de mult ca şi mine; iar el, gândindu-se poate că aşa cum se prezintă astăzi lucrurile în lume, o simplă prietenie n-ar justifica o compătimire atât de fierbinte; sau mai degrabă, fără să se mai gândească de loc, dând, presupun, drumul unor sentimente pe care nu le mai putea ţine în frâu, îmi aduse la cunoştinţă dragostea lui statornică, serioasă şi sinceră pentru Marianne. S-a îndrăgostit de ea, dragă Elinor, de cum a văzut-o.

Dar în acest moment al relatării Elinor recunoscu nu limbajul şi declaraţiile colonelului, ci înfloriturile fireşti aduse de fantezia activă a mamei ei, care înfrumuseţa după cum simţea nevoia tot ce-i era pe plac.

— Afecţiunea lui pentru ea depăşind cu mult orice ar fi putut Willoughby să simtă sau să pretindă că simte, fiind mai caldă, mai sinceră şi mai statornică, oricum am vrea să-i spunem, nu l-a părăsit nici când a aflat de sentimentul nefericit pe care Marianne l-a manifestat pentru acel tânăr netrebnic! O dragoste lipsită de orice egoism ce nu era încurajată de nicio speranţă. S-ar fi încumetat chiar să o ştie fericită cu un alt bărbat! Ce suflet nobil! Ce caracter sincer şi deschis! Nimeni nu se poate înşela în privinţa *lui!*

— Toată lumea ştie, replică Elinor, că domnul Brandon este un om extraordinar.

— Sunt convinsă că aşa şi este, îi spuse mama ei, cu multă seriozitate, căci, după ce-am fost astfel încercată de soartă, aş fi ultima care să încurajeze o asemenea

iubire sau care să se bucure măcar la vederea unui astfel de sentiment. Dar faptul că a venit să mă aducă, în condiţiile în care a făcut-o, dovedind o prietenie atât de promptă, de plină de zel, e o dovadă suficientă că avem de-a face cu un om cu totul deosebit.

— Dar caracterul lui, îi răspunse Elinor, nu poate fi judecat numai după această faptă bună la care l-ar fi îndemnat dragostea lui pentru Marianne, chiar dacă n-ar mai fi să ţinem seama că era şi un gest de omenie. Doamna Jennings şi Middletonii îl cunosc bine de multă vreme şi-l iubesc şi-l respectă cu toţii; şi chiar şi eu, pot spune, că-l cunosc foarte bine, deşi nu de prea multă vreme; şi-l stimez şi-l preţuiesc atât de mult, încât, dacă Marianne poate fi fericită cu el, mă voi grăbi, întocmai ca şi tine, să consider această legătură, ca fiind pentru noi cea mai mare binecuvântare din lume. Dar ce răspuns i-ai dat? I-ai încurajat speranţele?

— Oh, iubita mea! Pe atunci nu-i puteam vorbi de speranţe nici lui şi nici mie. S-ar fi putut ca în clipa aceea Marianne să fie pe moarte. Dar el nu mi-a cerut să-i dau speranţe sau să-l încurajez. Nu mi s-a adresat ca unui părinte, ci mi-a făcut o destăinuire involuntară a unui sentiment irezistibil ca unei prietene de la care aşteaptă o consolare. Dar, e foarte adevărat că după un timp – la început nu i-am putut da nicio speranţă, căci eram prea copleşită – i-am spus că, dacă Marianne va trăi, aşa cum nădăjduiam că se va-ntâmpla, voi fi cât se poate de fericită să-i ajut să se căsătorească; şi de când am ajuns, de când mi-am dat seama că din fericire primejdia a trecut, i-am spus-o cu şi mai multă tărie, l-am încurajat pe cât am putut. Timpul, i-am spus, are să facă totul. Inima Mariannei n-are să tânjească la nesfârşit după un om de teapa lui Willoughby. Fără îndoială că meritele pe care le are Brandon o să-i câştige dragostea Mariannei.

— Dac-ar fi însă să judecăm după starea de spirit a colonelului, nu s-ar putea spune c-ai reuşit să-l faci prea optimist.

— Nu, el crede că iubirea Mariannei are rădăcini prea adânci, ca să-i treacă în scurt timp; şi chiar presupunând că inima ei ar fi liberă, e prea puţin încrezător în forţele lui, ca să mai poată crede că ar fi vreodată în stare s-o facă să simtă ceva pentru el, ţinând seama de deosebirea de vârstă şi de temperament dintre ei. Dar în această privinţă se înşeală. El e mai în vârstă decât ea doar atât încât acest lucru să însemne un avantaj: să-l facă să aibă o fire statornică şi principii stabile; şi sunt sigură că şi temperamentul lui este tocmai potrivit pentru a o face fericită pe sora ta. Înfăţişarea şi manierele lui îl avantajează şi ele. Dar să nu-ţi închipui că sunt orbită de părtinire: fără îndoială că nu e la fel de frumos ca Willoughby; pe de altă parte însă chipul lui are ceva mult mai plăcut. Nu ştiu dacă-ţi aduci aminte că în ochii lui Willoughby era întotdeauna ceva ce mi-a displăcut.

Elinor nu-şi putu aminti de una ca asta; dar fără să aştepte vreo încuviinţare din partea fetei ei, doamna Dashwood continuă:

— Şi comportarea lui, a colonelului vreau să zic, nu numai că-mi este mai pe plac decât mi-a fost vreodată a lui Willoughby, dar dovedeşte ceva care ştiu prea bine că are să stabilească o legătură mai solidă între Marianne şi el. Bunătatea lui, atenţia sinceră pe care o arată faţă de semenii lui şi simplitatea-i bărbătească, atât de firească, e mult mai potrivită cu adevăratul ei temperament decât vioiciunea, adesea artificială şi adesea deplasată, a celuilalt. Sunt încredinţată că, dacă s-ar fi dovedit că Willoughby este într-adevăr un om cumsecade, cum nu s-a arătat a fi, cu toate acestea Marianne n-ar fi fost niciodată la fel de fericită cu el cum va fi cu domnul Brandon.

Se opri. Fiica ei nu putu fi cu totul de acord cu ea, dar nu-şi exprimă cu glas tare părerea, aşa încât nu aduse nicio jignire.

— La Delaford nu va fi prea departe de mine, adăugă doamna Dashwood, chiar dac-am să rămân la Barton; dar

după toate probabilităţile – căci după câte am auzit satul e mare – nu mă îndoiesc că trebuie să existe pe aproape vreo căsuţă sau vilişoară care să ne convină tot atât de mult ca actuala noastră locuinţă.

Biata Elinor!... Avea din nou de înfruntat perspectiva de a ajunge la Delaford!... Dar ea avea o fire hotărâtă.

— Şi pe urmă când te gândeşti şi cât e de bogat!... Căci, ştii, când ajungi la vârsta mea, toată lumea ţine seama de *asta;*...şi deşi eu nu ştiu şi nici nu vreau să ştiu exact ce avere are, sunt sigură că e destul de frumuşică.

Tocmai atunci fură întrerupte de intrarea unei alte persoane; şi Elinor se retrase pentru a chibzui în linişte la toate, pentru a-i ura succes prietenului ei şi totuşi nu fără a simţi o strângere de inimă pentru Willoughby.

XLVI

BOALA MARIANNEI, DEŞI PRIN natura ei nu putea să n-o slăbească, durase destul de puţin pentru a nu-i întârzia însănătoşirea; iar tinereţea, vigoarea ei firească şi ajutorul oferit de prezenţa mamei sale, o făcură să-şi revină atât de lin încât să-i permită ca, la patru zile de la sosirea doamnei Dashwood, să se poată muta în budoarul doamnei Palmer. Şi o dată instalată acolo, colonelul Brandon fu poftit s-o viziteze, chiar la insistenţele Mariannei, care ardea de nerăbdare să-i exprime caldele ei mulţumiri pentru că îi adusese mama.

După părerea lui Elinor, emoţia pe care el o manifestă când intră în odaie şi văzu cât de mult se schimbase şi-i luă mâna palidă pe care Marianne i-o întinse numaidecât, izvora probabil şi din altceva decât din dragostea ce-o simţea pentru ea sau din faptul că îşi dădea seama că ceilalţi sunt conştienţi de sentimentele lui; curând Elinor descoperi în ochii lui trişti şi în felul în care se schimba la faţă în timp ce o privea pe sora ei, că el îşi aduce probabil aminte de multe scene nefericite din trecut, amintiri sugerate desigur de acea asemănare dintre Marianne şi Eliza, despre care el îi pomenise şi care devenise acum, fără-ndoială şi mai izbitoare, din pricina ochilor duşi în fundul capului, a pielii de o culoare bolnăvicioasă, a felului în care stătea sprijinindu-se pe spate, din cauza slăbiciunii, cât şi din pricina căldurii cu care-şi arăta recunoştinţa faţă de el.

Doamna Dashwood, care şi ea era la fel de atentă ca şi Elinor la cele ce se petreceau, având însă cu totul altceva

în minte şi aşadar căutând să descopere cu totul altceva, nu văzu nimic în purtarea colonelului decât ceea ce îi sugerau cele mai simple şi mai evidente senzaţii, iar vorbele şi acţiunile Mariannei – ajunse ea să se convingă – lăsau să se întrevadă ceva mai mult decât simpla gratitudine.

După alte două-trei zile, deoarece Marianne îşi revenea vizibil pe zi ce trecea, doamna Dashwood, îndemnată atât de propriile ei dorinţe, cât şi de acelea ale fiicei ei, începu să vorbească de plecarea la Barton. De hotărârile ei depindeau măsurile ce trebuiau să le ia cei doi prieteni ai lor: doamna Jennings nu putea pleca de la Cleveland atâta timp cât doamna Dashwood şi fiicele ei mai erau încă acolo; şi foarte curând, după ce fu rugat de toată lumea, colonelul fu convins să-şi considere şederea acolo ca fiind la fel de certă, dacă nu şi la fel de indispensabilă. Pe de altă parte, la insistenţele lui şi ale doamnei Jennings, doamna Dashwood acceptă să se folosească de trăsura colonelului în drumul lor de întoarcere, pentru ca fiica ei bolnavă să călătorească mai confortabil; iar domnul Brandon, la invitaţia ce-i fu adresată de către doamna Dashwood şi chiar şi de doamna Jennings, a cărei fire binevoitoare şi activă o făcea să fie săritoare şi prietenoasă nu numai în ceea ce o privea, ci şi în numele altora, se oferi cu plăcere să treacă peste vreo câteva săptămâni pe la vilă să le facă o vizită, cu ocazia căreia avea să-şi ia înapoi trăsura.

Sosi şi ziua despărţirii, când trebuiau să plece de la Cleveland. Marianne îşi luă rămas bun de la doamna Jennings cu manifestări deosebite şi îndelungi de profundă recunoştinţă – o recunoştinţă respectuoasă şi însoţită de nenumărate urări de bine, care păreau să izvorască din străfundul inimii ei, dintr-o tainică pocăinţă pentru lipsa de atenţie ce-o dovedise faţă de ea în trecut; îi spuse la revedere colonelului Brandon cu o cordialitate prietenească. El o ajută, cu multă grijă, să se urce în trăsură, arătându-se parcă doritor ca ea să ocupe cel

puţin jumătate din aceasta. Apoi intrară doamna Dashwood şi Elinor, iar colonelul şi doamna Jennings rămaseră singuri să mai vorbească despre prietenele ce tocmai plecaseră, şi să simtă cât sunt de trişti, până când doamna Jennings fu chemată în trăsura ei, să se mai consoleze puţin de pierderea celor două tinere prietene ale ei, pălăvrăgind cu camerista şi numaidecât după aceea colonelul Brandon porni de unul singur spre Delaford.

Doamna Dashwood şi fetele ei călătoriră două zile, iar Marianne le suportă fără să dea semne de oboseală prea mare. Tot ce putea realiza afecţiunea cea mai zeloasă şi grija cea mai plină de solicitudine pentru a o face să se simtă bine constitui preocuparea fiecăreia dintre cele două grijulii însoţitoare ale Mariannei şi amândouă fură răsplătite prin faptul că ea călători comod şi liniştit. Seninătatea surorii ei îi oferi o deosebită satisfacţie lui Elinor. După ce o văzuse pe Marianne suferind neîncetat săptămâni de-a rândul, cu sufletul chinuit de durere, neavând nici curajul să se destăinuie şi nici bărbăţia să ascundă totul, Elinor observă acum, cu o bucurie pe care nimeni altul nu o putea împărtăşi, o evidentă linişte sufletească, linişte care fiind, după cum nădăjduia ea, rezultatul unor meditaţii profunde, aveau cu siguranţă s-o aducă în cele din urmă la mulţumire şi voioşie.

Pe când se apropiau de Barton însă, şi dădură peste peisaje în care fiecare câmpie şi fiecare copac îi aduceau aminte de ceva deosebit şi dureros, Marianne deveni tăcută şi gânditoare şi întorcându-şi faţa ca ele să n-o poată vedea, rămase cu privirea aţintită la cele ce i se perindau pe dinaintea ochilor. Dar Elinor nici nu se miră şi nici nu-i găsi vreo vină pentru această atitudine; şi când, ajutând-o să coboare din trăsură, Elinor observă că Marianne plânsese, acest lucru i se păru o emoţie foarte firească ce nu putea în niciun caz să deştepte un sentiment mai puţin tandru decât compătimirea, iar faptul că încercase să-şi ascundă lacrimile era doar spre

lauda ei. În întreaga sa comportare de după aceea, Elinor remarcă tendinţa unei minţi ce devenise conştientă că trebuie să se stăpânească; fiindcă, nici nu intrară bine în salonaşul lor, că Marianne se uită de jur împrejur cu un aer dârz, de parcă ar fi fost ferm hotărâtă să se obişnuiască de îndată cu toate obiectele ce i-ar fi putut aduce aminte de Willoughby. Nu vorbi decât puţin, dar toate cuvintele pe care le rosti erau menite să stârnească voioşie; şi deşi uneori îi scăpa câte un suspin, era întotdeauna compensat de zâmbet. După-masă vru să-şi încerce pianul. Se duse până la el, dar notele pe care i se opriră ochii mai întâi erau ale unei opere de care-i făcuse rost Willoughby şi care conţinea câteva dintre duetele lor favorite, având numele lui, scris cu propria-i mână, pe prima foaie. Asta era prea mult. Clătină din cap, puse notele deoparte şi după ce-şi plimbă câteva minute degetele pe clape, se plânse că simte o slăbiciune în degete şi închise capacul declarând, totuşi, cu tărie, că în viitor va exersa foarte mult.

Ziua următoare nu aduse vreo modificare acestor simptome favorabile. Dimpotrivă, cu mintea şi trupul întărite deopotrivă de odihnă, se comportă şi vorbi cu mai multă vioiciune autentică spunând că abia aşteaptă întoarcerea lui Margaret şi discutând despre nepreţuita unitate a familiei ce va fi astfel restabilită, despre obiceiurile lor comune şi despre buna dispoziţie a societăţii lor, ca despre singura fericire pe care merita să o doreşti.

— Când vremea se va linişti şi după ce o să-mi revin în puteri, spuse ea, o să facem împreună plimbări lungi în fiecare zi. O să mergem până la ferma de la marginea dunei şi-o să vedem cum le mai merge copiilor; o să ne ducem până la noile plantaţii ale lui sir John de la Barton Cross şi de la Abbeyland, să vizităm deseori vechile ruine ale mânăstirii şi-o să încercăm să dăm de urma vechilor fundaţii până unde ni s-a spus că ajungeau pe vremuri. Sunt încredinţată că vom fi fericite. Sunt convinsă că ne

vom petrece vara în deplină mulţumire. Nu vreau să mă scol niciodată mai târziu de ora şase şi de atunci şi până la cină am să-mi împart tot timpul între muzică şi lectură. Mi-am făcut eu un plan al meu şi sunt hotărâtă să încep un studiu serios. Cunosc prea bine biblioteca noastră ca să mai pot recurge la ea pentru altceva decât ca să mă amuz. Dar la Barton Park sunt o mulţime de lucrări ce merită să fie citite, şi mai sunt şi altele, mai moderne pe care ştiu că le-aş putea împrumuta de la colonelul Brandon. Citind chiar numai şase ore pe zi, voi câştiga în decurs de un an o educaţie care simt că-mi lipseşte în momentul de faţă.

Elinor îşi preţui sora pentru un plan atât de nobil, deşi zâmbi în sinea ei când îşi dădu seama de fantezia-i nesăţioasă, aceeaşi care o împinsese până la extrema unei indolenţe trândave şi a unei nemulţumiri egoiste şi care acum făcea să pară excesiv un plan privitor la îndeletniciri atât de raţionale şi la o stăpânire de sine atât de lăudabilă. Zâmbetul i se transformă totuşi în suspin când îşi aduse aminte că nu-şi îndeplinise încă făgăduiala ce i-o făcuse lui Willoughby şi-i era teamă că ceea ce trebuia să-i comunice ar putea tulbura din nou starea de spirit a Mariannei, distrugând, cel puţin pentru un timp, această frumoasă perspectivă de paşnică activitate. Dorind, aşadar, să mai amâne acel ceas nefast, se hotărî să aştepte până ce sora ei se va mai înzdrăveni. Dar n-avu încotro şi curând trebui să-şi încalce hotărârea.

Marianne era acasă de vreo două-trei zile, înainte ca vremea să fi devenit destul de frumoasă ca să-i permită unei convalescente să se aventureze în aer liber. Dar în cele din urmă avură parte de o dimineaţă blândă, plăcută, o dimineaţă ce-ar fi putut ispiti dorinţele fiicei şi-ar fi putut îndreptăţi încrederea mamei; aşa că Marianne, sprijinindu-se de braţul lui Elinor, începu să se plimbe pe aleea din faţa casei atâta timp cât o putea face fără să obosească.

Cele două surori porniră încetişor, aşa cum o cerea

sănătatea şubredă a Mariannei, care nu se mai plimbase de când fusese bolnavă; şi nu se îndepărtaseră decât atât cât să poată vedea pe de-a-ntregul dealul din spatele casei lor, când, cu ochii aţintiţi asupra lui, Marianne se opri şi spuse calm:

— Uite-acolo, chiar acolo, zise ea, arătând cu mâna, pe movila aceea, acolo am căzut, şi-acolo l-am văzut prima dată pe Willoughby.

Vocea i se stinse când îi rosti numele, dar revenindu-şi numaidecât, adăugă:

— Sunt mulţumită să constat că pot privi fără să mă întristez spre locul acela. Să mai discutăm oare subiectul, Elinor? spuse ea, ezitând. Sau poate ar fi o greşeală? Sper că acum pot vorbi despre asta aşa cum se cuvine.

Elinor o îndemnă cu multă duioşie să-şi deschidă inima.

— Cât priveşte părerile de rău, zise Marianne, nu prea mai simt aşa ceva în legătură cu el. N-am de gând să-ţi vorbesc despre sentimentele ce le-am avut pentru el, ci despre ceea ce simt eu acum. În momentul de faţă, dac-aş fi sigură într-o anumită privinţă, dacă mi s-ar permite să gândesc că n-a jucat *întotdeauna* teatru, că nu m-a înşelat *întotdeauna,* dar mai presus de toate dac-aş fi încredinţată că n-a fost niciodată chiar atât de ticălos cum m-a făcut uneori imaginaţia mea să mă tem că este, după ce-am aflat de povestea nefericită a acelei fete...

Se opri. Elinor se bucură auzindu-i cuvintele şi-i spuse:

— Dac-ai fi încredinţată de acest lucru, ai impresia că te-ai simţi mai liniştită.

— Da. Liniştea mea sufletească este de două ori tulburată de această situaţie; căci nu numai că este îngrozitor să bănuieşti de asemenea intenţii pe cineva, care-a însemnat ce-a însemnat pentru mine, dar cum apar eu în propriii mei ochi? Într-o situaţie ca a mea, ce altceva decât o afecţiune ruşinos de nestăpânită m-a putut expune la...

— Bine, dar atunci, o întrebă sora ei, cum îţi explici comportarea lui?

— Atunci l-aş socoti – oh, şi cu câtă bucurie – l-aş socoti doar frivol, din cale-afară de frivol.

Elinor nu mai spuse nimic. În sinea ei se dădea o luptă: ce era mai bine să facă: să-i spună povestea chiar atunci sau s-o amâne pe când Marianne se va fi înzdrăvenit; şi câteva minute merseră în tăcere.

În cele din urmă, Marianne spuse, oftând:

— Nu-i doresc prea mult bine din moment ce-aş vrea ca gândurile lui tainice să nu fie mai puţin plăcute decât ale mele. Va avea destul de suferit în cazul acesta.

— Îţi compari oare comportarea cu a lui?

— Nu. O compar cu ce-ar fi trebuit să fie; o compar cu a ta, Elinor.

— Dar situaţiile noastre nu se aseamănă câtuşi de puţin.

— Ba s-au asemănat mai mult decât purtarea noastră. Draga mea Elinor, nu apăra, din bunătate, ceea ce ştiu că judecata ta condamnă cu siguranţă. Boala mi-a dat prilejul să reflectez. Mi-a dat răgazul şi calmul necesar pentru o serioasă reculegere. Cu mult înainte de a-mi fi revenit îndeajuns pentru a putea vorbi, eram perfect capabilă să reflectez. M-am gândit la trecut; şi propria mea comportare de la începutul cunoştinţei noastre cu el, nu m-a făcut să constat decât un şir de imprudenţe faţă de mine însămi şi de mici răutăţi faţă de alţii. Mi-am dat seama că propriile mele simţăminte mi-au adus suferinţe şi că lipsa mea de tărie sufletească faţă de el era cât pe-aci să mă bage în groapă. Ştiam prea bine că boala mea mi-o datoresc mie însămi, din pricina unei neglijenţe pe care am manifestat-o faţă de propria-mi sănătate şi care, încă de pe atunci, mi-am dat seama că este greşită. Dac-aş fi murit, ar fi însemnat sinucidere. N-am fost conştientă de pericolul în care m-am aflat, decât după ce-am scăpat de el; dar mă mir cum de mi-am mai revenit, încercând sentimentele pe care mi le-au provocat aceste reflecţii... mă mir cum de însăşi dorinţa mea de a trăi pentru a avea timp să-mi răscumpăr greşelile în faţa lui Dumnezeu şi a

voastră, a tuturor, nu m-a ucis pe dată. Şi dac-aş fi murit câtă suferinţă ţi-aş fi provocat ţie, îngrijitoarea mea, prietena mea, sora mea! Tu, care-ai văzut tot egoismul meu fără astâmpăr din ultima vreme; tu care ştiai de tot zbuciumul inimii mele! Cum aş fi rămas oare în amintirea ta? Şi-apoi mama! Cum ai fi putut s-o consolezi! Nici nu găsesc cuvinte să-mi exprim oroarea pe care o am faţă de mine însămi. Ori de câte ori îmi îndreptam gândurile spre trecut, nu vedeam decât vreo datorie neglijată sau vreo slăbiciune căreia mă lăsasem pradă. Mi se părea că i-am rănit pe toţi. N-am răsplătit decât cu un dispreţ lipsit de orice urmă de recunoştinţă bunătatea, nesfârşita bunătate a doamnei Jennings. Am fost insolentă şi nedreaptă cu familiile Middleton, Palmer şi Steele, şi chiar cu oricare dintre cunoştinţele noastre obişnuite; inima îmi era împietrită, nu le mai recunoştea meritele şi mă iritau până şi atenţiile lor. Lui John, ba şi lui Fanny chiar, până şi lor, le-am dat mai puţin decât le datoram, chiar dacă nu meritau prea mult. Dar tu, tu mai presus de toată lumea, mai presus chiar şi decât mama, ai fost nedreptăţită de mine. Eu şi numai eu ştiam ce-i în inima ta şi cât suferi; şi în ce măsură m-a influenţat acest lucru?... Nu m-a dus la niciun fel de compătimire care să-ţi fie de folos ţie sau mie. Îţi aveam exemplul în faţă; dar la ce mi-a slujit? Am ţinut seama oare mai mult de tine şi de tihna ta? Ţi-am imitat eu stăpânirea ta de sine sau ţi-am micşorat oare obligaţiile luând parte la acele îndeletniciri de generală complezenţă sau de deosebită gratitudine pe care a trebuit de atunci să le duci la bun sfârşit de una singură? Nu, nici măcar atunci când te ştiam nefericită şi cu atât mai puţin când te credeam că te simţi în largul tău; n-am făcut niciun efort pe calea datoriei sau a prieteniei, permiţând durerii să sălăşluiască doar în sufletul meu, regretând numai *acea* inimă care mă nedreptăţise şi mă părăsise şi lăsându-te pe tine – faţă de care pretindeam că am o nesfârşită afecţiune – să fii nefericită din pricina mea.

Dar aici încetă şuvoiul de reproşuri ce şi le făcea; iar Elinor, nerăbdătoare s-o aline, deşi prea cinstită pentru a o măguli, îi aduse pe dată laudele şi sprijinul atât de mult meritate de sinceritatea şi de pocăinţa Mariannei. Aceasta o strânse de braţ şi răspunse:

— Eşti foarte bună. Viitorul o va dovedi. M-am gândit eu la un plan al meu, şi dac-am să mă pot ţine de el am să reuşesc să-mi stăpânesc sentimentele şi să-mi schimb în bine caracterul. N-am să le mai las să-i supere pe alţii şi nici să mă mai chinuie pe mine. De aici înainte n-am să trăiesc decât pentru familia mea. Tu, mama şi Margaret veţi fi de azi înainte întregul meu univers; o să-mi împart dragostea numai între voi. N-am să mai doresc niciodată câtuşi de puţin să mă îndepărtez de voi sau de căminul meu: şi dac-am să mai apar vreodată în societate, apoi atunci am s-o fac numai ca să vă arăt că sunt mai smerită, că inima mea e mai bună şi că pot face faţă cum se cuvine îndatoririlor mondene, obligaţiilor minore pe care ni le impune viaţa, cu amabilitate şi răbdare. Iar în ceea ce-l priveşte pe Willoughby, cred că n-ar avea niciun rost să pretind că-l voi uita curând sau că-l voi uita vreodată. Amintirea ce i-o port n-o să poată fi înlăturată de vreo schimbare a situaţiei şi nici a părerilor mele. Dar va fi ţinută în frâu, dominată de credinţă, de raţiune, de o activitate asiduă. Se opri şi adăugă cu un glas mai scăzut:

— Dac-aş putea măcar şti ce-i în inima lui, mi-ar fi mult mai uşor să suport totul.

Elinor, care de câtva timp tot chibzuia dacă ar fi potrivit sau nu să îndrăznească să-i relateze spusele lui Willoughby chiar atunci, îi auzi vorbele, fără însă ca acest lucru să o ajute să ia în sfârşit o hotărâre; şi dându-şi seama că dacă reflecţia nu e de niciun folos, curajul trebuie să facă totul, se pomeni deodată că începe să-i spună adevărul.

Reuşi să-i relateze faptele cu destulă dibăcie, după părerea ei; o pregăti cu multă precauţie pe nerăbdătoarea ei ascultătoare; îi povesti simplu şi cinstit

punctele principale pe care îşi întemeiase Willoughby scuzele; recunoscu toată căinţa lui drept sinceră şi nu atenuă decât declaraţiile sale că ar mai iubi-o şi acum pe Marianne. Marianne nu scoase o singură vorbă. Tremura, iar privirile îi erau aţintite în pământ. Buzele îi păliră încă şi mai tare decât când era bolnavă. Inima ei era chinuită de mii de întrebări, dar nu îndrăzni să rostească niciuna. Sorbea toate cuvintele lui Elinor cu nesaţ, cu răsuflarea întretăiată de emoţie; fără să-şi dea seama, mâna ei o strânse pe aceea a surorii sale, iar lacrimile îi şiroiră pe obraji.

Fiindu-i teamă că sora ei prea se obosise, Elinor o conduse spre casă; şi până ce ajunseră la uşa vilei lor, dându-şi prea bine seama cât de curioasă trebuie să fie Marianne, deşi aceasta nu-i puse nici măcar o singură întrebare, Elinor nu-i vorbi decât de Willoughby şi despre conversaţia ce-o avusese cu el; şi-i relată cu o atentă minuţiozitate fiecare detaliu referitor la înfăţişarea lui şi la cuvintele ce i le adresase, bineînţeles în măsura în care-şi putea permite să-i dea amănunte, fără a stârni vreo primejdie. De îndată ce intrară în casă, Marianne o părăsi şi se retrase sus, în camera ei, după ce o sărută cu recunoştinţă şi după ce rosti doar câteva cuvinte, pe care abia le putu articula printre lacrimi:

— Spune-i şi mamei.

Elinor nici nu vru măcar să încerce să tulbure singurătatea pe care sora ei o căuta acum pe bună dreptate; şi cu gândurile preocupate de a-i prevedea rezultatul şi hotărâtă să reia subiectul, dacă cumva s-ar fi întâmplat ca Marianne să nu-l redeschidă, se îndreptă spre salonaş spre a duce la îndeplinire rugămintea pe care Marianne i-o adresase la despărţire.

XLVII

DOAMNA DASHWOOD NU ASCULTĂ fără emoţie apărarea ce i se aduse fostului ei favorit. Se bucură să ştie că poate fi absolvit de o parte din acuzaţiile ce i se aduseseră; îi păru rău pentru el; ar fi vrut să-l ştie fericit. Dar nu mai putu avea pentru el sentimentele din trecut. Nimic nu i-l mai putea aduce înapoi Mariannei, cu o reputaţie nepătată şi o credinţă neclintită. Nimic nu putea şterge suferinţele ce i le pricinuise Mariannei şi nici atitudinea lui vinovată faţă de Eliza. Nimic nu putea aşadar să o facă pe doamna Dashwood să aibă aceeaşi stimă ce i-o purtase şi nici să-i atingă în vreun fel oarecare interesele colonelului Brandon.

Dacă, la fel ca şi Elinor, doamna Dashwood ar fi auzit întreaga poveste chiar de la Willoughby, dac-ar fi fost martora tulburării lui profunde şi-ar fi fost influenţată de înfăţişarea şi comportarea lui – este foarte probabil că l-ar fi compătimit mai mult. Dar Elinor n-avea nici puterea, nici dorinţa să stârnească asemenea sentimente în inima interlocutoarelor ei, printr-o amănunţită relatare, aceleaşi sentimente pe care le încercase ea când îl ascultase. Meditaţia o făcuse să judece calm şi îi temperase propriile ei păreri despre meritele lui Willoughby; aşa că nu dorea altceva decât să prezinte pur şi simplu realitatea şi să dea în vileag adevăratele lui trăsături de caracter, fără ca vreo subliniere duioasă să permită fanteziei să facă tot felul de presupuneri.

În aceeaşi seară, pe când erau împreună toate trei,

Marianne începu să vorbească din nou despre el din proprie iniţiativă. Dar faptul că un timp rămăsese cufundată într-o meditaţie agitată, neliniştită, că i se îmbujoraseră obrajii, pe când vorbea şi că vocea îi era nesigură, toate acestea dovedeau limpede că n-o făcea fără efort.

— Aş vrea să vă asigur pe amândouă, spuse ea, că văd lucrurile aşa cum aţi dori voi să le văd.

Doamna Dashwood ar fi întrerupt-o imediat, încercând să o calmeze cu manifestări de duioşie, dacă Elinor, care voia cu adevărat să afle părerea sinceră a surorii ei, nu ar fi îndemnat-o cu un semn nerăbdător să tacă. Marianne continuă încet:

— Cele ce mi-au fost împărtăşite de Elinor azi dimineaţă au fost o mare mângâiere pentru mine; am auzit-o spunându-mi exact ceea ce aş fi vrut să aflu.

Vocea i se stinse câteva momente, dar revenindu-şi adăugă, mai calmă decât până atunci:

— Acum sunt pe deplin mulţumită şi nu mai doresc nimic altceva. N-aş fi putut fi niciodată fericită alături de el dacă aş fi aflat toate acestea, aşa cum era normal să se întâmple, mai curând sau mai târziu. N-aş mai fi avut nici încredere, nici stimă pentru el.

— Ştiu, ştiu că aşa este, strigă mama ei. Să fi fost fericită alături de un bărbat atât de desfrânat! Alături de cineva care-a tulburat liniştea celui mai drag dintre prietenii noştri, celui mai bun dintre oameni! Nu – nu i-ar fi stat în fire Mariannei să fie fericită cu un asemenea bărbat! Conştiinţa ei, conştiinţa ei atât de sensibilă ar fi simţit tot ce-ar fi trebuit să simtă cea a soţului ei.

Marianne oftă şi repetă:

— Nu mai vreau nimic altceva.

— Priveşti chestiunea, zise Elinor, exact cum trebuie să fie ea considerată de o minte înţeleaptă şi sănătoasă; şi îndrăznesc să spun că îţi dai seama, la fel de bine ca şi mine, că nu numai în această împrejurare, dar şi în multe altele, ai motive suficiente să fii convinsă că mariajul tău

ţi-ar fi adus negreşit multe bucluri şi dezamăgiri ce nu pot fi puse la îndoială, în care ai fi fost prea puţin sprijinită de o afecţiune care, din partea lui, s-ar fi dovedit mult mai puţin solidă. Dacă te-ai fi căsătorit cu el, ai fi fost întotdeauna săracă. El singur recunoaşte că e un risipitor şi întreaga-i comportare demonstrează că jertfa de sine este un cuvânt pe care nici nu-l înţelege. Pretenţiile lui pe de o parte şi pe de alta lipsa ta de experienţă, într-o căsnicie întemeiată pe un venit mic, foarte mic, n-ar fi făcut decât să ducă la supărări, care n-ar fi fost mai puţin dureroase pentru tine, cu atât mai mult cu cât ţi-ar fi fost cu totul necunoscute şi neaşteptate. Ştiu că sentimentul tău de onoare şi cinste te-ar fi făcut, când ţi-ai fi dat seama de cum stau lucrurile, să încerci să fii cât se poate mai econoamă; şi, poate că dacă cumpătarea s-ar fi mărginit numai la bunăstarea ta, ţi s-ar fi permis să o practici – dar mai departe... şi-n ce măsură ar fi reuşit doar propria ta administrare, împinsă la maximum, să împiedice ruina ce-ar fi început încă înainte de căsătoria ta? Dincolo de aceasta, oricât de raţională ar fi fost strădania ta de a-i restrânge costisitoarele plăceri, n-ar trebui oare să ne temem că, în loc să convingi un om atât de egoist să consimtă la aşa ceva, ai fi reuşit doar să ai mai puţină influenţă asupra inimii lui şi să-l faci să regrete legătura care l-a implicat în asemenea dificultăţi?

Buzele Mariannei tremurară şi repetă cuvântul „egoist” pe un ton ce spunea: „Crezi într-adevăr că aşa este?”

— Întreaga lui comportare, replică Elinor, de la începutul şi până la sfârşitul idilei voastre, nu s-a bazat decât pe egoism. Din egoism s-a jucat la început cu sentimentele tale şi tot din egoism, atunci când şi el a început să te îndrăgească, a amânat mărturisirea acestui lucru şi a plecat, în cele din urmă, de la Barton. Propria lui plăcere sau comoditate i-au fost principiul călăuzitor în toate amănuntele.

— E foarte adevărat. Nu s-a gândit niciodată la fericirea

mea.

— În momentul de faţă, continuă Elinor, regretă ce-a făcut. Şi de ce-o regretă? Pentru că a constatat că cele ce-a făcut nu i-au priit. Nu l-au făcut fericit. În prezent nu mai are încurcături financiare – nu mai suferă din pricina unui rău de felul acesta, aşa că nu se gândeşte decât la faptul că s-a însurat cu o femeie a cărei fire este mai puţin plăcută decât a ta. Dar poţi oare din toate acestea să tragi concluzia că, dacă s-ar fi însurat cu tine, ar fi fost fericit? Ar fi avut neplăceri de altă natură, în cazul din urmă ar fi suferit din pricina nevoilor materiale, care, acum că nu le mai cunoaşte, le consideră a fi cu totul lipsite de importanţă. Ar fi avut o soţie de care nu s-ar fi putut plânge, dar ar fi fost întotdeauna strâmtorat, mereu sărac; şi probabil că foarte curând ar fi învăţat să preţuiască nenumăratele avantaje ale unei moşii fără datorii şi ale unui venit frumuşel ca fiind mult mai importante decât chiar fericirea casnică şi decât însăşi firea unei neveste.

— Nu mă îndoiesc că aşa este, spuse Marianne, şi că n-am nimic de regretat... nimic altceva decât propria-mi nebunie.

— Spune mai degrabă că nu regreţi decât imprudenţa mamei tale, copila mea, spuse doamna Dashwood; ea este răspunzătoare de întreaga situaţie.

Marianne nu vru să o lase să continue; şi Elinor, mulţumită că fiecare dintre ele îşi dă seama de propria greşeală, vru să evite amintirea trecutului ce-ar fi putut înrăutăţi starea de spirit a surorii ei; aşa că revenind la primul subiect, Elinor continuă numaidecât:

— Eu cred că întreaga poveste ne poate face să tragem o singură concluzie corectă şi anume că toate greutăţile lui Willoughby au provenit din primul lui păcat împotriva virtuţii, din comportarea lui faţă de Eliza Williams. Această ticăloşie pe care a săvârşit-o a fost punctul de plecare al tuturor celor ce i-au urmat – mai puţin grave – şi al întregii lui nemulţumiri de acum.

Marianne încuviinţă din inimă observaţiile lui Elinor, iar acestea din urmă fură un prilej pentru mama lor de a enumera suferinţele şi meritele colonelului Brandon, cu căldura dictată atât de prietenie cât şi de interes. Dar Marianne nu părea că aude mare lucru din ce spune mama ei.

După cum se şi aşteptase, Elinor observă în următoarele două-trei zile că Marianne nu se mai întremează aşa cum începuse; dar cum hotărârea ei părea a fi neabătută şi cum ea încerca încă să pară veselă şi degajată, Elinor rămase încredinţată că timpul îşi va spune cuvântul asupra sănătăţii ei.

Se întoarse şi Margaret şi astfel întreaga familie ajunse să fie din nou împreună, şi-şi reîncepură viaţa tihnită în vilişoara lor, şi chiar dacă încă nu-şi îndeplineau îndeletnicirile obişnuite cu tot atâta energie ca atunci când se stabiliseră la Barton, plănuiră cel puţin să le continue cu mult zel în viitor.

Elinor devenise nerăbdătoare să mai afle unele lucruri despre Edward. Nu mai auzise nimic despre el de când plecase ea de la Londra, nu ştia nimic nou despre intenţiile lui şi nici nimic sigur despre actuala lui reşedinţă. Din pricina bolii Mariannei, între Elinor şi fratele ei avusese loc un schimb de scrisori; şi în prima scrisoare ce o primise de la John, dăduse peste următoarea propoziţie: *„Nu ştim nimic despre nefericitul nostru Edward, şi nu pot nici măcar să mă interesez în legătură cu acest subiect, interzis cu străşnicie, dar trag concluzia că mai este încă la Oxford”;* numai atât află ea despre Edward din corespondenţa lui John, căci numele lui Edward nu mai fu nici măcar pomenit în următoarele scrisori. Dar nu-i era sortit să rămână multă vreme neştiutoare despre măsurile ce le luase el.

Într-o dimineaţă, servitorul lor fusese trimis la Exeter cu nişte treburi; şi pe când le servea masa şi după ce răspunsese la întrebările stăpânei lui cu privire la felul în care îşi îndeplinise misiunea, le făcu şi următoarea

comunicare din proprie iniţiativă:

— Cred că ştiţi, doamnă, că domnul Ferrars s-a căsătorit.

Marianne tresări îngrozitor, îşi aţinti ochii asupra lui Elinor, o văzu pălind şi se lăsă pe spate, pradă unei crize de nervi. Doamna Dashwood, ale cărei priviri se îndreptaseră instinctiv în aceeaşi direcţie, pe când îi răspundea servitorului, fu şocată să constate, după înfăţişarea lui Elinor, cât de mult suferă de fapt; şi, o clipă mai târziu, speriată în aceeaşi măsură şi din cauza Mariannei, nu mai ştiu căreia dintre cele două fete ale ei să-i dea atenţie mai întâi.

Servitorul, care nu observă decât că domnişoara Marianne nu se simte bine, fu îndeajuns de înţelept să o cheme pe una dintre fetele de serviciu, care, cu ajutorul doamnei Dashwood, o duse aproape pe sus până în cealaltă odaie. Între timp Marianne îşi mai reveni puţin; iar mama ei, lăsând-o în grija lui Margaret şi a slujnicei, se reîntoarse la Elinor care, deşi încă mult tulburată, îşi recăpătase până-ntr-atât stăpânirea de sine şi glasul, încât tocmai se pregătea să-l întrebe pe Thomas de unde aflase vestea. Doamna Dashwood îşi luă imediat asupra ei toată bătaia de cap în această privinţă, aşa că Elinor beneficie de informaţii fără să-şi mai dea osteneala să le ceară.

— Cine ţi-a spus că domnul Ferrars s-a căsătorit, Thomas?

— L-am văzut chiar eu pe domnul Ferrars azi dimineaţă la Exeter, doamnă, şi am văzut-o şi pe doamna dumnealui, domnişoara Steele cum îi zicea înainte. Erau amândoi într-o trăsură ce s-a oprit în faţa hanului New London, când eu m-am dus acolo cu un bilet de-al lui Sally, de la Barton Park, pentru fratele ei, care este unul dintre surugii. S-a întâmplat că mi-am ridicat ochii când am trecut pe lângă trăsură, aşa că am văzut imediat că în ea e domnişoara Steele a mică; aşa că mi-am scos pălăria şi ea m-a cunoscut şi m-a chemat şi a întrebat de

dumneavoastră, doamnă, şi de domnişoarele, mai ales de domnişoara Marianne şi mi-a poruncit să vă spun din partea ei salutări şi din partea lu domn Ferrars, cele mai frumoase salutări şi urări şi cât de rău le pare că nu are timp să vină să vă vadă, da ei era foarte grăbiţi să meargă mai departe, că trebuia să mai meargă niţeluş o bucată de vreme, da orişicât că are să treacă neapărat să vă vadă când s-or întoarce.

— Dar ţi-a spus că s-a măritat, Thomas?

— Da, doamnă. A zâmbit şi mi-a spus cum şi-a schimbat numele de când este prin părţile astea. Dumneaei a fost întotdeauna o domnişoară binevoitoare, care vorbeşte pe şleau şi care se poartă frumos. Aşa că mi-am luat şi eu coraj să-i urez fericire.

— Şi era şi domnul Ferrars cu ea în trăsură?

— Da, doamnă, l-am văzut chiar când se lăsa pe spate pe pernă, dar nu s-a uitat în sus: dumnealui nu prea e un domn care să vorbească mult.

Inima lui Elinor îşi dădea foarte bine seama că lui Lucy nu-i prea convenea să se afişeze şi probabil că doamna Dashwood îşi explică lucrurile cam în acelaşi fel.

— Şi nu mai era nimeni în trăsură?

— Nu, doamnă, nu era decât ei doi.

— Nu ştii de unde veneau?

— Drept de la Londra, cum mi-a spus domnişoara Lucy – vreau să zic doamna Ferrars.

— Şi se duceau mai departe, spre apus?

— Da, doamnă, dar nu ca să zăbovească mult. O să se-ntoarcă repede şi-o să treacă negreşit pe aici.

La auzul acestor cuvinte, doamna Dashwood se uită la fiica ei; dar Elinor era prea înţeleaptă ca să le aştepte vizita. O recunoştea întru totul pe Lucy în mesajul pe care-l primise, dar era încredinţată că Edward nu va trece niciodată pe la ele. Remarcă, pe un ton scăzut, că probabil se duceau la domnul Pratt, lângă Plymouth.

Se părea că Thomas nu mai ştia nimic în plus. Dar Elinor avea aerul că ar fi vrut să mai afle şi alte lucruri.

— Şi ai aşteptat să-i vezi plecând, înainte de a te întoarce?

— Nu, doamnă – caii ieşea chiar atunci, dar eu n-am putut să mai zăbovesc; mi-a fost frică să nu întârziu.

— Şi doamna Ferrars arăta bine?

— Da, doamnă, şi mi-a zis că se simte foarte bine; şi eu am zis întotdeauna că e o domşoară foarte frumoasă... şi părea că-i grozav de mulţumită.

Doamnei Dashwood nu-i mai veni în minte nicio altă întrebare; aşa că îl pofti pe Thomas să strângă faţa de masă şi să se retragă, nemaiavând nevoie de nimic. Marianne îi trimisese vorbă că n-o să mai mănânce, cât despre doamna Dashwood şi Elinor, îşi pierduseră şi ele pofta de mâncare; iar Margaret se putea considera a fi foarte privilegiată pentru că, după toate necazurile prin care trecuseră surorile ei în ultima vreme, după ce ele fuseseră în atâtea rânduri în situaţia de a nu le mai arde de mâncare ea, Margaret, nu fusese niciodată nevoită să rămână nemâncată.

După ce se aduse desertul şi vinul, doamna Dashwood şi Elinor rămaseră singure şi multă vreme stătură împreună, cufundate în gânduri, fără ca vreuna să scoată o vorbă. Doamna Dashwood nu îndrăznea să facă nicio remarcă, fiindu-i teamă să încerce a o mângâia. Îşi dădea acum seama că greşise atunci când se bizuise pe seninătatea pe care Elinor voise să o simuleze; şi pe bună dreptate trase concluzia că fata ei mai mare îi prezentase anume lucrurile într-o lumină atenuată, spre a nu-i mai spori nefericirea ce i-o pricinuise suferinţa Mariannei. Constată că fusese indusă în eroare de atenţia grijulie, înţeleaptă a fiicei ei, care o lăsase să-şi închipuie că ataşamentul, pe care ea îl observase în trecut, foarte limpede, era de fapt mult mai puţin decât se obişnuise să creadă sau decât se dovedea acum a fi. Doamnei Dashwood îi era tare teamă că din pricina acestei impresii greşite fusese nedreaptă, lipsită de atenţie, ba, mai mult încă, fusese rea cu Elinor a ei; că mâhnirea Mariannei,

pentru că fusese mai făţiş recunoscută, mai sub ochii ei, o făcuse să-şi manifeste prea mult duioşia faţă de Marianne, şi să uite că poate şi Elinor, cealaltă fiică a ei, suferă aproape tot atât de mult, evident fără să exagereze lucrurile şi fără să se dea bătută.

XLVIII

ELINOR ÎŞI DĂDU ACUM SEAMA de deosebirea dintre aşteptarea unui eveniment neplăcut, despre care ştii prea bine că are să aibă loc, şi situaţia faptului împlinit. Constată aşadar că, fără să vrea, păstrase întotdeauna în inima ei speranţa că, atâta timp cât Edward e încă neînsurat, s-ar mai putea întâmpla ceva care să împiedice căsătoria lui cu Lucy; că propria lui hotărâre, intervenţia unor prieteni sau vreun mariaj mai avantajos pentru domnişoara Steele ar putea surveni, în aşa fel încât toată lumea să fie fericită. Dar acum el era însurat; şi ea se condamnă în inima ei pentru că se mai lăsase încă amăgită de asemenea iluzii care făceau ca acum vestea pe care o primise să-i aducă şi mai multă suferinţă.

La început rămase puţin mirată să afle că se însurase atât de repede, înainte (după câte îşi închipuia) să fi fost hirotonisit şi înainte, aşadar, de a fi intrat în stăpânirea parohiei, dar îşi dădu curând seama cât de probabil era ca Lucy, în grija ei egoistă, în graba ei de a pune mâna pe el, să nu mai ţină seama de nimic altceva decât de riscul ce i-l putea aduce o amânare. Se căsătoriseră – se căsătoriseră la Londra – şi în momentul acela se grăbeau să ajungă la unchii ei. Ce trebuie să fi simţit Edward aflându-se la doar patru mile de Barton... văzându-l pe servitorul mamei ei... şi auzind mesajul transmis de Lucy!

Presupunea că foarte curând se vor stabili la Delaford: – Delaford – locul unde se unelteau atâtea lucruri ce-o puteau interesa; locul pe care dorea să-l cunoască şi pe

care voia, totuşi, să-l evite. Într-o clipă îi şi văzu în căsuţa parohială: o văzu pe Lucy organizând totul, energică, şi izbutind să le ducă pe toate la bun sfârşit, îmbinând dorinţa unei aparenţe elegante cu o cumpătare dusă la extrem şi fiindu-i ruşine să nu fie cumva bănuită măcar de jumătate din şiretlicurile ce avea să le folosească pentru a face economii, urmărindu-şi propriile interese în toate privinţele; încercând să obţină favorurile colonelului Brandon, ale doamnei Jennings şi a tuturor prietenilor ei avuţi. Pe Edward nu şi-l putu închipui într-un fel anume, şi nici nu vroia să şi-l închipuie. Fericit sau nefericit, nu putea fi nicicum mulţumită, gândindu-se la el: încerca să-şi alunge din minte orice imagine a lui.

Lui Elinor îi plăcea să creadă că vreuna dintre cunoştinţele lor din Londra le va scrie pentru a le anunţa evenimentul şi pentru a le mai da şi alte amănunte; dar zilele treceau fără ca ele să primească veşti sau vreo scrisoare. Deşi nu era convinsă că vreunul dintre prietenii ei este cu adevărat de condamnat, ea îi găsea vinovaţi pe toţi. Erau cu toţii nepăsători sau indolenţi.

— Când te gândeşti să-i scrii colonelului Brandon, mămică? Întrebarea izbucni ca urmare a nerăbdării lui Elinor, care dorea să afle mai multe amănunte.

— I-am scris săptămâna trecută, iubita mea, şi mă aştept mai degrabă să-l văd sosind decât să primesc vreo scrisoare de la el. L-am rugat insistent să vină la noi şi nu m-aş mira de loc să-l văd intrând în casă azi, mâine sau în oricare din zile.

Asta însemna ceva... era un lucru pe care-l putea aştepta cu nerăbdare. Era imposibil ca domnul Brandon să nu-i poată da vreo informaţie.

Nici nu-i trecuseră bine prin minte toate aceste gânduri, când silueta unui bărbat călare o făcu să-şi îndrepte privirile spre fereastră. Călăreţul se opri la poarta casei lor. Era un gentilom... trebuia să fie chiar colonelul Brandon. Acum avea să afle şi alte amănunte şi începu să tremure în aşteptarea lor. Dar nu era colonelul

Brandon; noul venit n-avea nici aerul şi nici înălţimea colonelului. Dacă ar fi fost cu putinţă ar fi spus mai degrabă că este Edward. Privi din nou. Bărbatul tocmai descălecase: nu mai putea fi vorba de vreo eroare – era Edward în persoană. Elinor se retrase de la fereastră şi se aşează. „Vine de la domnul Pratt anume să ne vadă. Promit să fiu calmă... promit să mă stăpânesc.”

Într-o clipă văzu că şi mama şi surorile ei îşi dăduseră seama de greşeală. O văzu pe mama ei şi pe Marianne schimbându-se la faţă... le văzu uitându-se la ea şi şoptindu-şi ceva între ele. Ar fi dat orice să poată vorbi, spre a le face să înţeleagă că nu doreşte ca ele să manifeste răceală, sau lipsă de consideraţie în atitudinea lor faţă de el; dar nu putu rosti un singur cuvânt şi fu silită să lase totul pe seama propriului lor tact.

Nimeni nu scoase vreo vorbă. Aşteptau toate patru în tăcere ca vizitatorul să-şi facă apariţia. Îi auziră paşii pe pietrişul aleii: o clipă mai târziu era pe coridor şi apoi, în cea următoare, se afla în faţa lor.

Nici măcar lui Elinor înfăţişarea lui nu i se păru aceea a unui om foarte fericit. Era palid şi tulburat; îţi făcea impresia că-i este teamă de primirea care i se va face şi că e conştient că nu merită una cordială. Dar doamna Dashwood, fiind încredinţată că nu face altceva decât să se conformeze dorinţelor acelei fiice ale ei, de care intenţiona acum, din toată inima, să se lase călăuzită în orice privinţă, îl întâmpină cu un aer de falsă încântare, îi întinse mâna şi-i ură fericire.

Edward roşi şi bâigui un răspuns pe care nu-l putură înţelege. Buzele lui Elinor se mişcaseră şi ele o dată cu cele ale mamei ei; şi, după ce trecu acest moment în care ar fi trebuit să se dovedească mai activă, îi păru rău că nu-i strânsese şi ea mâna. Dar era prea târziu; cu o înfăţişare care ar fi dorit să fie sinceră, se aşează la loc şi începu să vorbească despre vreme.

Marianne se retrăsese mai într-un colţ al odăii, să fie văzută cât mai puţin, să-şi poată ascunde mâhnirea; iar

Margaret, înţelegând numai într-o oarecare măsură cum stau lucrurile, consideră că se cuvine să arboreze un aer demn, aşa încât se aşează cât mai departe de el şi tăcu tot timpul.

După ce Elinor încetă să-şi arate încântarea faţă de vremea frumoasă de afară, se lăsă o tăcere grea. Fu întreruptă de doamna Dashwood, care se simţi obligată să-şi arate speranţele că doamna Ferrars se simte bine. Edward răspunse grăbit că da, aşa este.

Urmă apoi o altă pauză.

Hotărâtă să se stăpânească, deşi îi era teamă că n-are să poată vorbi cu glasul ei firesc, Elinor întrebă:

— Doamna Ferrars este la Longstaple?

— La Longstaple! replică Edward cu un aer uimit. Nu. Mama e la Londra.

— Mă interesam de doamna *Edward* Ferrars, spuse Elinor, luând lucrul de mână de pe masă.

Nu îndrăzni să-şi ridice privirile; dar atât doamna Dashwood cât şi Marianne îşi aţintiră ochii asupra lui. Edward se înroşi, păru încurcat de parcă s-ar fi îndoit de ceva şi după o oarecare ezitare, spuse:

— Vă referiţi poate la fratele meu... vreţi poate să spuneţi doamna... doamna *Robert* Ferrars...

— Doamna Robert Ferrars! repetară Marianne şi doamna Dashwood cu un glas ce trăda o profundă uimire; şi deşi Elinor nu putu să rostească niciun cuvânt, până şi ochii ei îl fixau cu aceeaşi mirare nerăbdătoare. Edward se ridică de pe scaun şi se duse până la fereastră, dând impresia că nu ştie ce-ar trebui să facă; luă de pe pervazul ferestrei un foarfece şi stricându-l pentru că îi tăie teaca în bucăţele în timp ce vorbea, spuse, în grabă mare:

— Poate că nu ştiţi; se prea poate să nu fi aflat că fratele meu s-a căsătorit de curând cu... cu cea mai tânără dintre... cu domnişoara Lucy Steel.

Vorbele lui fură repetate cu o uimire de nedescris de mama şi de surorile ei, dar nu de Elinor care şedea, cu

capul aplecat asupra lucrului de mână, atât de agitată încât abia dacă mai ştia unde se află.

— Da, spuse el, s-au căsătorit săptămâna trecută şi acum sunt la Dawlish.

Elinor nu mai putu rămâne locului. Ieşi aproape alergând din salonaş; şi de îndată ce uşa se închise în urma ei, izbucni în lacrimi de bucurie, care, i se păru că nu se vor mai opri niciodată. Edward, care până atunci se uitase ori încotro numai la Elinor nu, o văzu că pleacă în grabă şi îşi dădu probabil seama de emoţia de care era stăpânită sau poate că o şi auzi chiar: căci imediat după aceea căzu într-o reverie ce nu putu fi întreruptă de nicio observaţie, de nicio întrebare şi nici măcar de vorbele pline de afecţiune ale doamnei Dashwood; şi în cele din urmă, fără să mai spună nimic, părăsi încăperea şi porni pe jos spre sat, lăsându-i pe ceilalţi în culmea uimirii şi în mare încurcătură, neştiind ce să creadă despre această schimbare atât de neaşteptată şi de minunată a situaţiei – căci n-aveau niciun alt mijloc de a se lămuri decât propriile lor presupuneri.

XLIX

ORICÂT DE INEXPLICABILE I S-AR fi părut, întregii familii, împrejurările ce duseseră la această eliberare, era cert că Edward scăpase; şi era pentru toată lumea uşor de prevăzut cum avea el să se folosească de această libertate; căci după ce cunoscuse timp de mai bine de patru ani *binefacerile* unei logodne pripite, pe care o făcuse fără consimţământul mamei lui – având în vedere prima sa încercare ce dăduse greş, la ce altceva te puteai aştepta de la el decât să se logodească pe dată din nou?

De fapt, misiunea cu care venise la Barton, era foarte simplă. Nu voia decât să o roage pe Elinor să se mărite cu el; şi ţinând seama că nu era cu totul lipsit de experienţă într-o asemenea privinţă, putea să pară ciudat că se simte atât de stânjenit cum era de fapt făcând o cerere în căsătorie, că avea nevoie de atâta încurajare şi de aer curat.

Dar cred că nu este nevoie să mai spunem cât timp a trebuit să se plimbe până ce a luat hotărârea, cât de curând s-a ivit prilejul ca el să şi-o pună în aplicare, în ce fel a făcut-o şi cum a fost primită propunerea lui. Ceea ce trebuie neapărat relatat este că pe la patru, când se aşezară cu toţii la masă, deci la trei ore după sosirea lui, Edward fusese acceptat de Elinor, căpătase încuviinţarea mamei ei şi nu numai că se putea manifesta ca un îndrăgostit entuziast, ci şi era, de fapt şi de drept, unul dintre cei mai fericiţi oameni. Situaţia lui îi aducea într-adevăr mai mult decât deplină mulţumire sufletească. Nu numai că se putea bucura de obişnuitul succes al unei

iubiri împărtăşite, ce-i umplea inima de încântare, făcându-l să fie vesel şi binedispus. Se eliberase, şi pe lângă toate, fără să aibă nimic să-şi reproşeze, dintr-o încurcătură care îl făcuse multă vreme să se simtă nenorocit, scăpase de o femeie pe care de multă vreme încetase s-o mai iubească; şi ajunsese dintr-o dată într-o situaţie de paşnică siguranţă, la care se gândise probabil aproape cu disperare, de îndată ce apucase să o dorească din inimă. Atinsese fericirea pornind nu de la îndoială şi încordare, ci de la o cumplită suferinţă sufletească; şi schimbarea se manifestă vădit printr-o voioşie atât de sinceră, de debordantă şi de plină de recunoştinţă, cum nu le mai fusese dat prietenelor lui să vadă vreodată la el.

Acum îşi deschise sufletul faţă de Elinor; îi mărturisi toate slăbiciunile şi greşelile de care se făcuse el vinovat şi ataşamentul de tânără fără experienţă faţă de Lucy, fu acum analizat cu demnitatea filosofică a celor douăzeci şi patru de ani ai lui.

— A fost o pornire prostească, nebunească din partea mea, spuse el, rezultatul faptului că nu cunoşteam lumea şi că n-aveam altceva mai bun de făcut. Dacă la optsprezece ani, atunci când m-a luat de la domnul Pratt, mama s-ar fi gândit să mă facă să îmbrăţişez vreo profesie, cred, ba sunt chiar sigur, că nu s-ar fi întâmplat să mă logodesc; căci deşi am plecat din Longstaple cu o dragoste – pe care o socoteam pe atunci de nezdruncinat – pentru nepoata lui, dacă atunci aş fi avut vreo îndeletnicire care să mă preocupe şi să mă ţină câteva luni departe de ea, aş fi scăpat foarte curând de acea afecţiune închipuită, mai ales dacă m-aş fi învârtit şi eu mai mult prin lume, aşa cum aş fi fost obligat de o asemenea situaţie. Dar în loc să am ceva de făcut, în loc ca familia mea să se gândească să-mi aleagă o profesie sau să mă lase pe mine s-o fac, m-am întors acasă să-mi pierd timpul trândăvind; şi în anul care a urmat n-am reuşit să am vreo ocupaţie nici măcar cu numele – ca de

pildă să fiu la universitate – căci nu m-au înscris la Oxford decât când am împlinit nouăsprezece ani. Aşa că n-aveam nimic alta mai bun de făcut în lume decât să-mi închipui că sunt îndrăgostit; şi cum mama mea n-a reuşit în niciun fel să transforme casa noastră într-un cămin agreabil, cum n-aveam un prieten şi un tovarăş în fratele meu şi nu-mi plăcea să leg noi cunoştinţe, a fost cât se poate de firesc ca eu să revin foarte adesea la Longstaple, unde mă simţeam întotdeauna ca acasă şi unde ştiam că sunt întotdeauna bine primit; aşa că acolo mi-am petrecut cea mai mare parte din timp, între optsprezece şi nouăsprezece ani: Lucy îmi apărea drept cea mai blândă şi mai amabilă fată din lume. Pe deasupra mai era şi drăguţă – sau cel puţin aşa mi se părea mie pe atunci; şi văzusem atât de puţine alte femei, încât nu puteam face comparaţii ca să fiu conştient şi de defecte. Ţinând aşadar seama de toate acestea, sper că, oricât de nechibzuită ar fi fost logodna noastră, aşa cum s-a dovedit de fapt a fi, în toate privinţele, n-a fost, la timpul acela o nebunie nefirească sau de neiertat.

Schimbarea ce se produsese, în decurs de câteva ore, în mintea şi starea de spirit a celor din familia Dashwood fu atât de mare, de fericită, încât promitea să le ofere satisfacţia unei nopţi de nesomn. Doamna Dashwood, prea încântată ca să se mai gândească la odihnă, nu ştia cum să-şi manifeste dragostea ei faţă de Edward, şi nici cum să o laude mai mult pe Elinor, nu ştia cum să fie suficient de recunoscătoare sorţii pentru că-l eliberase pe Edward, fără să-i rănească sentimentele delicate şi nici cum să le lase răgaz tinerilor să stea de vorbă nestingheriţi şi, totodată, să se poată şi ea bucura, aşa cum dorea, de vederea şi societatea lor.

Marianne nu-şi putu exprima fericirea altfel decât vărsând lacrimi. Vrând-nevrând, mintea ei făcea comparaţii şi încerca regrete; iar bucuria ei, deşi la fel de sinceră şi adevărată pe cât era şi dragostea ce-o simţea pentru sora ei, nu era de natură s-o facă să devină nici

veselă şi nici vorbăreaţă.

Dar Elinor? Cum ar trebui să descriem sentimentele ei? Din clipa în care aflase că Lucy s-a căsătorit cu altul, că Edward e liber şi până în clipa în care el dăduse temei speranţelor pe care ea şi le făcuse neîntârziat, Elinor nu mai avusese o clipă de linişte, deşi încercase, între timp, sentimente foarte diferite. Dar când trecu şi momentul cel greu, când toate îndoielile şi întreaga ei îngrijorare fură înlăturate, când îşi compară situaţia cu cea de până atunci, când îl văzu pe Edward scăpat în mod onorabil de logodna lui anterioară, când văzu cum, profitând fără întârziere de această eliberare, venise la ea să-i spună că o iubeşte cu tot atâta duioşie şi statornicie, precum presupusese ea întotdeauna – când îşi dădu seama de toate acestea, fu copleşită, doborâtă de propria ei fericire; şi cum, spre norocul nostru, mintea omenească se obişnuieşte uşor cu orice schimbare în bine, nu-i trebuiră decât câteva ceasuri să-şi potolească starea de spirit şi să-şi liniştească inima.

Edward era acum stabilit la vilă pe cel puţin o săptămână, căci orice treburi ar fi avut el de dus la îndeplinire, era imposibil să acorde mai puţin de o săptămână bucuriei lui de a fi alături de Elinor sau să mărturisească jumătate din câte avea el de spus despre trecut, prezent şi viitor; căci deşi două fiinţe raţionale sunt în măsură să discute în câteva ore de conversaţie neîntreruptă mai multe subiecte decât se întâmplă în mod obişnuit, lucrurile stau însă altfel când este vorba de doi îndrăgostiţi. Ei nu socotesc niciodată încheiat un subiect şi nici terminată o comunicare, dacă n-au mai făcut-o de cel puţin douăzeci de ori până atunci.

Fireşte că unul dintre primele subiecte luate în discuţie de către cei doi îndrăgostiţi fu căsătoria lui Lucy, uimirea firească şi nesfârşită pe care ea o stârnea tuturora; şi cum Elinor îi cunoştea foarte bine pe amândoi, atât pe Lucy cât şi pe Robert, acest lucru o făcea să considere mariajul lor ca reprezentând cea mai extraordinară şi

inexplicabilă situaţie de care aflase până atunci. Cum de ajunseseră să se căsătorească şi ce anume nu-i reuşiseră să-l facă pe Robert să se-nsoare cu o fată, despre a cărei frumuseţe îl auzise chiar ea vorbind fără pic de admiraţie – o fată care mai era, pe deasupra, logodită cu fratele lui şi din pricina căreia acel frate fusese izgonit din familie – acestea reprezentau mistere ce-i depăşeau puterea de înţelegere. Întreaga poveste îi desfăta inima, imaginaţia ei o considera ridicolă, dar pentru mintea ei, pentru judecata ei, era enigma cea mai de nedezlegat.

Edward se strădui totuşi să o explice, făcând presupunerea că, poate, după ce se întâlniseră întâmplător, îngâmfarea unuia fusese atât de măgulită de linguşelile celeilalte, încât până la urmă se ajunsese la deznodământul ştiut. Elinor îşi aduse aminte de cele ce-i spusese Robert în Harley Street, despre părerea acestuia cu privire la influenţa pe care intervenţia lui ar fi putut s-o aibă asupra situaţiei fratelui său, dacă ea ar fi fost făcută la timp. Îi relată lui Edward spusele fratelui lui, Robert.

— În cele ce mi-ai spus îl recunosc întocmai pe Robert, remarcă Edward numaidecât. Şi poate că la *asta* s-a şi gândit, adăugă el după aceea, când a făcut cunoştinţă cu ea. Şi este foarte probabil că Lucy a încercat la început să-i obţină serviciile în favoarea mea. Şi abia după aceea s-ar putea să se fi născut alte planuri.

Dar de când existau relaţii între Lucy şi Robert, în această privinţă nici Edward şi nici Elinor nu ştiau absolut nimic; căci la Oxford, unde se hotărâse Edward să stea, după ce părăsise Londra, nu avusese prilejul să afle alte lucruri despre ea, decât cele pe care i le comunica Lucy personal, iar scrisorile acesteia, până în ultima clipă, n-au fost nici mai rare şi nici mai puţin afectuoase decât de obicei. Aşa că n-a avut nici cea mai mică bănuială care să-l pregătească pentru ceea ce avea să se întâmple; şi când în cele din urmă află noutatea printr-o scrisoare pe care o primi chiar de la Lucy, un timp, rămase, după părerea lui, pe jumătate prostit, încercând sentimente

când de uimire şi de groază, când de bucurie la gândul că devenise astfel un om liber. Edward îi înmânã lui Elinor scrisoarea ce o primise de la Lucy.

„Dragă domnule,

Fiind foarte sigură că am pierdut de multă vreme dragostea dumitale, am considerat că sunt liberă să-mi dăruiesc sentimentele altui bărbat şi nu mă îndoiesc că voi fi la fel de fericită cu el, cum credeam pe vremuri că aş putea fi cu dumneata; dar consider că e mai prejos de demnitatea mea să accept mâna cuiva care şi-a dăruit inima altei femei. Doresc din suflet să fii fericit în alegerea dumitale şi nu va fi vina mea dacă nu vom rămâne prieteni buni, aşa cum s-ar cuveni să fim, datorită legăturilor de rudenie ce există acum între noi. Recunosc deschis că nu-ţi port de loc pică şi sunt sigură că vei fi prea generos să ne faci vreun rău. Fratele dumitale mi-a câştigat pe de-a-ntregul inima, şi cum n-am putea trăi unul fără celălalt, tocmai ne-am întors de la altar, ne aflăm în drum spre Dawlish, unde vom rămâne câteva săptămâni; scumpul dumitale frate ţine mult să vadă acest loc, dar eu m-am gândit ca înainte de a pleca să te deranjez cu aceste câteva rânduri, rămânând sincera dumitale prietenă şi cumnată, care-ţi doreşte tot binele,

Lucy Ferrars”

„Am ars toate scrisorile dumitale şi o să-ţi înapoiez cu prima ocazie medalionul. Distruge şi dumneata, te rog, mâzgălelile mele – dar dacă doreşti, poţi păstra inelul cu şuviţa mea de păr.”

Elinor citi scrisoarea şi i-o înapoie fără niciun comentariu.

— N-am să-ţi cer părerea în legătură cu felul în care e scrisă, spuse Edward. Pe vremuri n-aş fi vrut pentru nimic

în lume ca tu să vezi vreo scrisoare de-a ei. E groaznic să ai şi o cumnată ce scrie astfel, dar încă o soţie! Cât mi-a mai fost de ruşine citindu-i rândurile ce mi le trimitea! Şi cred că pot spune că încă din prima jumătate de an a logodnei noastre aceasta este prima scrisoare ce-am primit-o de la ea al cărei conţinut compensează, pentru mine, defectele de stil.

— Oricum se vor fi întâmplat lucrurile, spuse Elinor după o pauză, nu încape îndoială că s-au căsătorit; şi mama ta s-a pedepsit singură. Independenţa materială cu care l-a înzestrat pe Robert, din cauza resentimentelor ce le avea împotriva ta, i-a dat acestuia posibilitatea să aleagă singur; şi de fapt n-a făcut altceva decât să-l mituiască cu o mie de lire pe an pentru ca el să săvârşească însăşi fapta pentru care te-a dezmoştenit pe tine când ţi-a aflat intenţiile. Presupun că nu va fi mai puţin lovită de căsătoria lui Robert cu Lucy, decât ar fi fost dacă te-ai fi însurat tu cu ea.

— Va fi încă şi mai rău lovită, căci Robert a fost întotdeauna favoritul ei. Va fi mult mai lovită şi din aceleaşi considerente îl va ierta mult mai repede.

Edward nu ştia care era în momentul acela adevărata stare de lucruri dintre mama lui şi Robert, căci nu încercase încă să ia legătura cu nimeni din familie. Părăsise Oxfordul la mai puţin de douăzeci şi patru de ore după ce primise scrisoarea lui Lucy şi neavând decât un singur ţel, cel mai apropiat drum spre Barton, nu avusese răgaz să se gândească la vreun alt plan de comportare decât la cel strict legat de destinaţia sa. Nu putea acţiona în niciun fel până când nu avea să ştie ce soartă îi hărăzeşte domnişoara Dashwood. Şi se poate presupune că iuţeala cu care venise să-şi întâmpine această soartă – în ciuda geloziei cu care se gândise odinioară la colonelul Brandon, a modestiei cu care-şi aprecia propriile merite şi a politeţii cu care se vorbea de îndoielile ce le avea în inimă – nu-l făcuse totuşi să se aştepte la o primire foarte proastă. Era de datoria lui, totuşi, să spună că se temuse

de aşa ceva şi o făcu într-un chip foarte elegant. Ce-ar fi putut spune despre acelaşi lucru un an mai târziu îşi poate închipui orice soţ şi orice soţie.

Elinor îşi dădea perfect de bine seama că Lucy intenţionase fără îndoială, să le inducă în eroare, să-i facă lui Edward un rău, când le trimisese mesajul prin Thomas; şi Edward însuşi, care era şi el acum pe deplin edificat cu privire la caracterul ei, nu-şi făcea scrupule s-o creadă capabilă de cea mai cumplită josnicie a unei firi nejustificat de răuvoitoare. Deşi îşi dăduse de multă vreme seama, încă dinainte de a face cunoştinţă cu Elinor, de ignoranţa lui Lucy şi de lipsa de orizont manifestată de unele dintre părerile ei, el pusese totul pe seama faptului că nu este suficient de instruită; şi până ce nu primise ultima ei scrisoare, fusese întotdeauna încredinţat că este o fată binevoitoare, bună la suflet şi care ţine mult la el. Doar această convingere îl determinase să nu rupă o logodnă care, cu mult înainte ca ea să fi fost descoperită şi să stârnească mânia mamei lui, însemnase un izvor permanent de nelinişte şi de regret pentru el.

— Am considerat, spuse el, că, indiferent de propriile mele sentimente, este de datoria mea să o las pe ea să aleagă dacă vrea să continue sau să rupă logodna, atunci când mama ne-a renegat şi când am rămas fără niciun ajutor pe lume. Într-o asemenea situaţie, în care nimic nu părea să ispitească avariţia sau vanitatea vreunei fiinţe omeneşti, cum să-mi pot închipui – când ea a insistat atât de serios, cu atâta căldură, să-mi împărtăşească soarta, oricare-ar fi ea – că Lucy nu este animată de cea mai dezinteresată afecţiune? Şi nu pot înţelege nici chiar acum ce motiv o fi avut sau ce avantaj îşi închipuia că poate avea rămânând legată de un om faţă de care nu avea nici cea mai mică afecţiune şi care n-avea nimic alta pe lume decât două mii de lire. Nu putea să prevadă că domnul Brandon îmi va oferi parohia.

— Nu, dar îşi putea închipui că se va întâmpla ceva în

favoarea ta; că până la urmă familia ta s-ar mai îndupleca. Şi în orice caz n-avea nimic de pierdut, rămânând logodită cu tine, căci, după cum a şi dovedit-o, acest lucru nu i-a încătuşat nici pornirile şi nici acţiunile. Legătura cu tine era cât se poate de onorabilă şi probabil că, prin ea, a câştigat în ochii prietenilor ei; şi, de nu s-ar fi ivit ceva mai avantajos, atunci era mai bine pentru ea să se mărite cu tine, decât să nu se căsătorească de loc.

Edward fu, fireşte, imediat convins că nimic n-ar fi putut fi mai firesc decât comportarea lui Lucy şi nici mai evident decât motivul acesteia.

Elinor îl certă cu asprime pe Edward, aşa cum fac întotdeauna femeile când imprudenţa bărbaţilor nu este altceva decât un compliment ce li se aduce lor, că îşi petrecuse atâta timp cu ele la Norland, când de fapt cu siguranţă îşi dădea seama că se arăta nestatornic faţă de Lucy.

— Te-ai comportat fără îndoială greşit, spuse ea; căci, lăsând la o parte propria mea convingere, datorită comportării tale, legăturile dintre noi creau o impresie greşită făcând lumea să se aştepte la ceva ce nu se putea întâmpla, din pricina situaţiei în care te găseai.

Edward nu putu decât să-i spună cât de neştiutoare îi fusese inima şi cât de tare greşise încrezându-se în trăinicia logodnei lui.

— Am fost destul de prost să cred că, din pricină că inima mea era promisă alteia, nu putea exista vreo primejdie dacă mă aflam în preajma ta; conştiinţa faptului că sunt logodit mă făcea să sper că atât afecţiunea cât şi cinstea mea sunt sacre şi de neatins. Îmi dădeam seama că te admir, dar îmi ziceam că asta nu înseamnă decât prietenie; şi n-am constatat cât de departe au mers lucrurile, până ce n-am început să fac comparaţii între tine şi Lucy. Din clipa aceea însă, bănuiesc, am făcut rău, zăbovind în Sussex; şi argumentele cu care mă convingeam că e necesar să rămân acolo se rezumau la următoarele: pericolul mă priveşte doar pe mine; nu fac

niciun rău altcuiva decât mie însumi.

Elinor zâmbi şi clătină din cap.

Edward află cu plăcere de apropiata sosire la vilă a colonelului Brandon, deoarece dorea cu adevărat nu numai să-l cunoască mai bine, dar să aibă un prilej pentru a-l convinge că nu mai e supărat că i-a oferit parohia Delaford.

— Lucru care, spuse el, în momentul de faţă, după ce atunci i-am mulţumit cu atât de puţină politeţe, îl va fi făcut să creadă că nu l-am iertat niciodată pentru propunerea aceea.

Şi acum, începu să se mire şi el că nu se dusese încă să vadă locul. Dar întreaga poveste îl interesase atât de puţin, încât toate câte le ştia el despre casă, grădină şi domeniile bisericii, despre întinderea parohiei, starea pământului, cât de mare era dajdia ce o primea biserica, nu erau decât informaţii primite de la Elinor, care şi ea le aflase de la colonelul Brandon şi le ascultase cu atâta atenţie încât ajunsese să cunoască pe deplin subiectul.

Până la urmă o singură chestiune rămase încă în suspensie; mai aveau de înfruntat o singură dificultate. Erau legaţi de o afecţiune reciprocă, aprobată cu toată căldura de prietenii lor adevăraţi; faptul că se cunoşteau atât de bine unul pe celălalt părea să prevadă fericirea lor ca pe o certitudine şi singurul lucru ce le trebuia era un venit din care să poată trăi. Edward dispunea de două mii de lire, iar Elinor de una; asta, împreună cu parohia Delaford, era toată averea lor; căci era imposibil ca doamna Dashwood să-i mai ajute cu ceva; şi niciunul dintre ei nu era chiar atât de îndrăgostit încât să creadă că un venit de trei sute cincizeci de lire pe an le putea asigura un trai confortabil.

Edward mai spera totuşi într-o schimbare în bine a atitudinii mamei lui faţă de el; şi pe asta se bizuia el pentru a-şi rotunji veniturile. Dar Elinor nu-şi făcea astfel de speranţe; căci, de vreme ce Edward tot nu se va putea căsători cu domnişoara Morton şi cum doamna Ferrars se

referise – în acei termeni măgulitori – la o eventuală căsătorie între ea, Elinor, şi Edward doar ca la un rău mai mic decât la căsătoria dintre el şi Lucy Steele, lui Elinor îi era tare teamă că lovitura ce i-o dăduse Robert mamei lui nu va servi la nimic altceva decât să o îmbogăţească pe Fanny.

Cam la patru zile după sosirea lui Edward, îşi făcu apariţia şi colonelul Brandon, desăvârşind astfel bucuria doamnei Dashwood şi făcându-i onoarea ca, pentru prima dată de când se aflau la Barton, să aibă mai mulţi musafiri decât putea să găzduiască vilişoara. Lui Edward i se rezervă privilegiul de prim sosit, aşa că domnul Brandon se ducea în fiecare seară la Barton Park, unde mai stătuse de atâtea ori şi de unde se întorcea de obicei dimineaţa, destul de devreme pentru a întrerupe *tête-à-tête*-ul celor doi îndrăgostiţi dinaintea micului dejun.

O şedere de trei săptămâni la Delaford, unde, în orele de seară, mai ales, nu prea avea mare lucru de făcut decât să calculeze disproporţia dintre vârsta de treizeci şi şase de ani şi cea de şaptesprezece, îl aduse la Barton, într-o stare de spirit care avu nevoie, pentru a deveni mai optimistă, de înfăţişarea mult mai sănătoasă a Mariannei, de căldura cu care ea îl primi, şi de încurajările mamei ei. Dar, între prieteni ca cei de la Barton, măgulit de aprecierea lor, Brandon se mai învioră. Nu-i ajunsese încă la urechi nicio veste despre căsătoria lui Lucy; nu ştia nimic despre cele întâmplate; aşa că, primele ceasuri ale vizitei lui şi le petrecu ascultând şi minunându-se. Doamna Dashwood îi explică totul; şi colonelul găsi un nou motiv să se bucure pentru ceea ce făcuse pentru domnul Ferrars, deoarece până la urmă ajutorul lui promova interesul lui Elinor.

E inutil să spunem că domnii ajunseră să se aprecieze tot mai mult, pe măsură ce se cunoşteau mai bine, căci altfel nici nu se putea. Probabil că asemănarea dintre ei, dintre principiile lor sănătoase şi bunul lor simţ, asemănarea dintre temperamentul lor şi felul lor de a

gândi, ar fi fost probabil suficientă pentru a-i face să se împrietenească, chiar şi fără să mai existe şi alte motive; dar faptul că erau îndrăgostiţi de două surori şi mai cu seamă de două surori ce ţineau atât de mult una la alta, făcu ca respectul reciproc dintre ei să devină inevitabil şi imediat ceea ce altfel ar fi trebuit poate să mai aştepte efectul timpului şi al judecăţii.

Scrisorile ce le primiră de la Londra, care cu câteva zile în urmă ar fi făcut fiecare nerv din trupul lui Elinor să se-nfioare de emoţie, ajunseră acum să fie citite mai degrabă cu veselie decât cu emoţie. Doamna Jennings le scrise să le anunţe nemaipomenita întâmplare, să-şi dea drumul la cinstita ei indignare faţă de neseriozitatea fetei ce rupsese logodna şi să-şi reverse compătimirea faţă de bietul domn Edward. După cum era ea încredinţată, acesta o iubise la nebunie pe acea femeiuşcă ticăloasă şi nemernică şi acum, după toate probabilităţile, era la Oxford, cu inima zdrobită de durere. *„Cred că nimic nu s-a pus la cale cu atâta şiretenie,* continuă ea, *căci nu sunt mai mult de două zile de când Lucy a trecut pe la mine şi-a stat aici vreo câteva ore. Nimeni n-a bănuit absolut nimic, nici măcar Nancy care, biata de ea, a venit plângând a doua zi, fiindu-i foarte frică de doamna Ferrars şi neştiind cum să ajungă la Plymouth; căci se pare că, înainte de a se duce să se mărite, Lucy îi luase cu împrumut toţi banii, presupun că anume, ca să se poată făli cu ei, aşa că biata Nancy nu mai rămăsese nici măcar cu şapte şilingi; de aceea m-am bucurat foarte mult că i-am putut da cinci lire, ca să ajungă la Exeter, unde se gândeşte să stea vreo trei-patru săptămâni la doamna Burgess, sperând, după cum i-am spus şi eu, să se poată întâlni cu preotul. Şi după părerea mea răutatea lui Lucy care n-a vrut s-o ia şi pe Nancy în trăsură cu ei, le întrece pe toate. Bietul domn Edward! Nu-mi mai iese din minte, dar trebuie să-l poftiţi să vină la Barton, şi domnişoara Marianne trebuie să încerce să-l consoleze.”*

Jelaniile domnului Dashwood erau mai solemne.

Doamna Ferrars era cea mai nefericită femeie din lume... biata Fanny trecuse prin chinuri cumplite... şi el îşi exprima mirarea şi recunoştinţa faţă de providenţă că după o asemenea lovitură cele două femei au mai putut rămâne în viaţă. Fapta lui Robert era de neiertat, dar a lui Lucy era infinit mai ticăloasă. Doamna Ferrars nu vroia să i se mai pomenească despre niciunul dintre ei şi chiar dacă mai târziu ar fi putut fi cumva convinsă să-şi ierte fiul, soţia lui nu va fi niciodată recunoscută drept noră şi nici nu i se va permite să apară în faţa ei. În mod foarte rezonabil, John Dashwood considera felul tainic în care ascunseseră totul ca sporind foarte mult gravitatea faptei lor căci, dacă ceilalţi ar fi bănuit ceva, s-ar fi luat măsurile cuvenite pentru a le împiedica mariajul; şi făcu apel la Elinor să regrete împreună cu el că logodna dintre Lucy şi Edward nu-şi găsise împlinirea, pentru că, aşa cum stăteau lucrurile, Lucy avusese posibilitatea să producă şi alte suferinţe familiei lor. John Dashwood continua astfel:

„Doamna Ferrars n-a menţionat încă numele lui Edward, fapt care nu ne surprinde; dar spre marea noastră uimire, n-am primit niciun rând de la el cu această ocazie. Cine ştie, poate că păstrează tăcerea ca să nu mai supere pe nimeni; aşa că *am să-i trimit un bileţel la Oxford. Şi să-i spun că atât sora lui cât şi eu ne gândim că o scrisoare cuviincioasă şi supusă din partea lui, adresată eventual lui Fanny, care la rândul ei s-o arate mamei, n-ar fi poate luată în nume de rău; căci ştim cu toţii câtă duioşie încape în inima doamnei Ferrars şi că nu doreşte nimic altceva decât să fie în termeni buni cu copiii ei.”*

Acest paragraf putea să aibă o oarecare importanţă pentru perspectivele şi comportarea lui Edward. Îl hotărî să încerce o împăcare, deşi nu tocmai în genul aceleia sugerate de sora şi de cumnatul lui.

— O scrisoare cuviincioasă şi supusă! repetă el; poate

că vor să-i cer mamei iertare pentru ingratitudinea lui Robert faţă de ea şi pentru necinstea lui faţă de mine? De supus n-am să mă supun. Cele prin care am trecut nu m-au făcut să devin nici umil şi nici pocăit. Am devenit un om fericit, dar asta nu-i interesează. Nu ştiu de vreun act de supunere pe care s-ar cuveni să-l fac.

— Fără îndoială că o poţi ruga să te ierte, spuse Elinor, pentru că ai jignit-o; şi cred că acum ar fi cazul să îndrăzneşti să pretinzi că-ţi pare rău că ai făcut o logodnă care a atras asupra ta supărarea mamei tale.

Edward încuviinţă că asta ar putea-o face.

— Şi poate că, după ce te-a iertat, n-ar fi nepotrivit să dovedeşti puţină smerenie când ai să-i aduci la cunoştinţă o a doua logodnă, care în ochii ei este aproape tot atât de neînţeleaptă ca şi prima.

Edward nu avu nimic de spus împotriva celor sugerate, dar se mai împotrivi ideii de a le trimite o scrisoare chiar atât de umilă; aşa că, pentru a-i uşura situaţia, şi deoarece le declară că e dispus să facă concesii mai degrabă prin viu grai decât prin scris, ajunseră la hotărârea ca, în loc să-i trimită o scrisoare lui Fanny, să se ducă la Londra s-o roage din suflet să intervină în favoarea lui.

— Şi dacă au să-l ajute cu adevărat să se împace cu mama lui, spuse Marianne cu noul ei gen de candoare, o să ajung să cred că până şi John şi Fanny sunt nişte oameni de treabă.

După ce colonelul Brandon stătu la ele vreo trei-patru zile, cei doi bărbaţi plecară împreună de la Barton. Trebuiau să se ducă întâi la Delaford pentru ca Edward să ia cunoştinţă personal de viitoarea lui casă şi să-şi ajute prietenul şi protectorul să hotărască ce anume îmbunătăţiri trebuie să i se aducă; şi de acolo, după vreo câteva zile, urma să plece mai departe la Londra.

L

DUPĂ CE DOAMNA FERRAS SE ÎMpotrivi îndeajuns, cu destulă vehemenţă şi fermitate ca să fie pusă la adăpost de reproşurile de care îi era parcă întotdeauna teamă – şi anume că a fost prea blândă – Edward căpătă în cele din urmă permisiunea să se înfăţişeze dinaintea ei şi fu recunoscut din nou drept fiul ei.

În ultima vreme familia ei suferise fluctuaţii considerabile. Timp de mulţi ani avusese doi fii; dar crima de care se făcuse vinovat Edward cu câteva săptămâni în urmă, urmată de desfiinţarea lui, i-l răpise pe unul dintre ei, iar apoi desfiinţarea similară a lui Robert o lăsase, timp de două săptămâni fără niciunul; şi acum, prin reînvierea lui Edward, avea din nou un fiu.

În ciuda faptului că i se dăduse din nou permisiunea de a trăi, Edward simţi că viaţa îi mai este şi acum în primejdie atâta timp cât nu-i dezvăluise încă mamei lui actuala sa logodnă; căci, îi era tare teamă că darea ei în vileag ar putea aduce cu sine o schimbare bruscă în starea lui şi l-ar putea face să dispară tot atât de repede ca şi prima dată. Aşa încât îi dezvălui adevărul cu o precauţie temătoare; şi fu ascultat cu un calm neaşteptat. La început doamna Ferrars se străduí să-l convingă să nu se însoare cu domnişoara Dashwood, folosindu-se de toate argumentele ce-i stăteau la îndemână; îi spuse că dacă se va căsători cu domnişoara Morton, va avea o soţie de un rang social superior şi-şi sublinie afirmaţia, observând că domnişoara Morton este fiica unui

aristocrat, posesorul a treizeci de mii de lire, în timp ce domnişoara Dashwood nu era decât fiica unui simplu gentilom de ţară şi nu avea mai mult de trei mii de lire; când doamna Ferrars constată însă că, deşi recunoscând pe de-a-ntregul adevărul spuselor ei, Edward nu este totuşi de loc dispus să ţină seamă de el, ea chibzui că e mai înţelept, ţinând seama de experienţa din trecut, să cedeze; aşa că, după o amânare suficient de neplăcută pentru a-i salva – după părerea ei – demnitatea şi care nu făcu decât să împiedice orice bănuială de slăbiciune, îşi proclamă decretul prin care consimţea la căsătoria lui Edward cu Elinor.

Ce avea să facă pentru a le spori veniturile, acest lucru avea să fie luat în discuţie după aceea; şi, cu acest prilej, reieşi foarte clar că, deşi Edward era acum singurul ei fiu, el nu era totuşi şi fiul ei cel mai mare; căci pe când Robert dispunea prin însăşi firea lucrurilor de o mie de lire pe an, nu se obiectă în niciun fel împotriva hirotonisirii lui Edward, pentru ca acesta să poată obţine astfel un câştig de cel mult două sute cincizeci de lire pe an; şi nici nu i se făcu vreo promisiune pentru prezent sau viitor, în afară de cele zece mii de lire care-i fuseseră date şi lui Fanny.

Această sumă însă era exact atât – sau poate chiar mai mult – decât ceea ce doreau şi la ce se aşteptaseră Edward şi Elinor; şi doamna Ferrars, prin scuzele ei şovăielnice păru a fi singura persoană care se miră că nu oferă mai mult.

De îndată ce le fu astfel asigurat un venit cu totul suficient pentru a le acoperi nevoile, nu mai avură nimic alta de aşteptat, după ce Edward intră în posesia parohiei, decât să li se pună casa la punct, căreia colonelul Brandon, ţinând foarte mult s-o instaleze cum nu se poate mai bine pe Elinor, îi aducea considerabile îmbunătăţiri; şi după ce aşteptară câtva timp să fie terminate, după ce fură supuşi, aşa cum se întâmplă de obicei, la nenumărate dezamăgiri şi întârzieri, din pricina meşterilor din cale-afară de zăbavnici, Elinor, ca de

obicei, fu aceea care renunţă la hotărârea lor fermă de a nu se căsători până ce totul nu va fi fost pus la punct, şi ceremonia avu loc în biserica din Barton, pe la începutul toamnei.

Îşi petrecură prima lună de căsnicie, împreună cu prietenul lor, la conac, de unde puteau supraveghea felul în care înaintau reparaţiile de la casa parohială, putând da pe loc îndrumările dorite; aleseră tapetele, proiectară aleile cu boschete şi cele cu pietriş. Profeţiile doamnei Jennings se adeveriră în bună măsură, deşi puţin altfel, căci, înainte de căderea frunzelor fu în măsură să-l viziteze pe Edward şi pe soţia lui în casa parohială; şi, aşa cum îşi şi închipuia, constată că Elinor şi soţul ei alcătuiau cea mai fericită pereche din lume. Ei nu-şi mai doreau fireşte nimic decât să o vadă pe Marianne măritată cu colonelul Brandon şi să aibă o păşune mai bună pentru vacile lor.

La început, imediat după ce se stabiliră în casă, fură vizitaţi de mai toate rudele şi prietenii lor. Doamna Ferrars veni să inspecteze fericirea conjugală pe care îi era aproape ruşine că o autorizase; şi chiar şi John Dashwood cu soţia lui îşi permiseră luxul unei călătorii din Sussex pentru a-i onora cu o vizită.

— N-am să-ţi spun că sunt dezamăgit, scumpa mea soră, îi spuse John, pe când se plimbau împreună într-o dimineaţă prin faţa porţii conacului Delaford, asta ar însemna că spun, prea mult, căci, aşa cum stau lucrurile, nu încape îndoială că ai fost una dintre cele mai norocoase fete din lume. Dar trebuie să-ţi mărturisesc că mi-ar face mare plăcere să-l pot avea drept cumnat pe colonelul Brandon. Proprietatea lui de aici, domeniile lui, conacul... totul atât de respectabil şi într-o stare excepţională! Şi pădurile ce le stăpâneşte... pe cinstea mea dac-am mai văzut în tot comitatul Dorsetshire cherestea mai bună decât aceea ce se află acum în depozitul din Delaford. Şi poate că deşi Marianne nu pare a fi persoana cea mai indicată să-l ispitească, cred, totuşi,

că ar fi recomandabil să-i faci să vină mai des pe la voi; căci, întrucât am impresia că domnul Brandon stă mai mult pe acasă, nu se ştie niciodată ce se poate întâmpla. Atunci când oamenii au ocazia să se întâlnească mai adesea şi nu mai văd altă lume... şi ţie are să-ţi vină întotdeauna uşor s-o pui în valoare. Şi-aşa mai departe. Pe scurt, ai putea să-i oferi Mariannei o şansă: înţelegi ce vreau să spun.

Dar deşi doamna Ferrars veni într-adevăr să-i vadă şi-i tratã întotdeauna de parcă ar fi simţit o sinceră afecţiune pentru ei, nu fură niciodată deranjaţi de o adevărată favoare şi preferinţă din partea ei. Şi aceasta datorită nebuniei lui Robert şi vicleniei soţiei lui; căci ei reuşiră să o câştige de partea lor într-o perioadă de numai câteva luni. Deşteptăciunea şi egoismul lui Lucy, care la început îl băgaseră pe Robert în bucluc, fură principalul instrument al scăpării lui; căci smerenia ei respectuoasă, asiduitatea atenţiilor şi nesfârşitele sale linguşeli de îndată ce găsiră cel mai neînsemnat prilej pentru a le pune în practică, o făcură pe doamna Ferrars să se împace cu alegerea lui şi-i dădură posibilitatea să se bucure din nou de toate favorurile ei.

Întreaga comportare a lui Lucy în toată povestea, încoronată în cele din urmă de prosperitate, oferă aşadar un exemplu cât se poate de încurajator de ceea ce este în stare să realizeze o grijă serioasă, permanentă faţă de interesele proprii – oricâte piedici li s-ar pune în cale – în a-şi asigura toate avantajele sorţii, fără alt sacrificiu decât acela al timpului şi conştiinţei. Când Robert încercă să facă la început cunoştinţă cu ea şi se duse personal să o viziteze la Bartlett’s Buildings, n-o făcu decât cu scopul ce i-l încredinţase fratele lui. N-avusese altă intenţie decât aceea de a o face să renunţe la logodna ei cu Edward; şi cum n-avea nimic mai greu de înfrânt decât afecţiunea lor reciprocă i se păruse foarte firesc să rezolve problema într-o întrevedere sau două. Dar în această privinţă, şi numai în aceasta, se dovedi a nu avea dreptate; căci deşi

curând Lucy îi dădu speranţe că elocvenţa lui o va convinge cu timpul, mai era întotdeauna nevoie de încă o vizită şi de încă o conversaţie pentru ca ea să se lase pe deplin convinsă. Când se despărţeau, în minte îi zăboveau întotdeauna anumite îndoieli, ce n-ar fi putut fi înlăturate decât de o altă jumătate de oră de conversaţie cu el. În felul acesta reuşi să-l aducă mereu în preajma ei, iar restul urmă de la sine. Încet, încet, în loc să mai vorbească despre Edward, ajunseră să vorbească despre Robert – un subiect despre care acesta avea întotdeauna mai multe de spus decât orice altceva şi pentru care Lucy avea în curând să trădeze un interes la fel de mare ca şi al lui; pe scurt, deveni repede evident pentru amândoi că Robert luase pe de-a-ntregul locul fratelui său. Era mândru de cucerirea lui, mândru de a-l fi păcălit pe Edward, mândru că se căsătorise în secret, fără consimţământul mamei lor. Se ştie ce-a urmat imediat după aceea. Petrecură câteva luni de mare fericire la Dawlish; căci Lucy avea multe rude şi vechi cunoştinţe de care trebuia să se debaraseze – iar el întocmi mai multe planuri pentru câteva vilişoare splendide. Întorcându-se de acolo, la Londra, reuşi să obţină iertarea doamnei Ferrars, printr-un mijloc foarte simplu, de care se folosi la îndemnul lui Lucy şi anume acela că se duse să i-o ceară. Aşa cum era şi de aşteptat, iertarea îl incluse la început numai pe Robert, iar Lucy, care nu-i datora nimic mamei lui, aşa că nu putuse păcătui în niciun fel, rămase neabsolvită încă vreo câteva săptămâni. Dar perseverând într-o atitudine umilă şi trimiţându-i tot felul de mesaje smerite, condamnând chiar ea vina lui Robert şi arătând recunoştinţă pentru lipsa de bunăvoinţă cu care era tratată de doamna Ferrars, Lucy obţinu, în cele din urmă, atenţia trufaşă a soacrei ei, care o copleşi prin bunăvoinţa sa condescendentă şi care, curând după aceea, într-un ritm foarte rapid, ajunse la cel mai înalt grad de afecţiune şi influenţă, Lucy îi deveni la fel de necesară doamnei Ferrars cum îi erau Robert sau Fanny; şi dacă Edward nu

fu nicicând iertat din inimă pentru că intenţionase o dată să se însoare cu ea şi dacă Elinor, deşi superioară lui Lucy în ceea ce priveşte atât averea, cât şi originea socială, era numită intrusă, Lucy fu considerată în toate privinţele, fapt recunoscut în mod făţiş, drept un copil favorit. Se stabiliră la Londra, primiră un ajutor foarte generos din partea doamnei Ferrars, fiind în cei mai buni termeni posibili cu John şi Fanny Dashwood; şi dacă nu ţinem seama de geloziile şi duşmănia care au dăinuit tot timpul între Fanny şi Lucy şi în care, fireşte, erau amestecaţi şi soţii lor şi nici de nenumăratele neînţelegeri domestice chiar dintre Robert şi Lucy, s-ar putea spune că nimic nu putea întrece armonia în care trăiau cu toţii.

Ce anume făcuse Edward pentru a-şi pierde dreptul de fiu mai mare ar fi putut fi pentru mulţi o enigmă de nedezlegat. Iar ce făcuse Robert pentru a câştiga acest drept putea să-i uimească şi mai tare pe aceştia. Era, totuşi, un aranjament ce-şi avea justificarea în efectele lui, dacă nu şi în cauza lui, căci nimic din stilul de viaţă sau de exprimare al lui Robert nu dădu vreodată de bănuit că şi-ar fi regretat bogăţia fie pentru că îi lăsa prea puţin fratelui său, fie pentru că îi aducea lui prea mult; şi dacă ar fi fost să-l judecăm pe Edward după felul prompt în care-şi îndeplinea îndatoririle, după afecţiunea sa tot mai profundă pentru soţia şi căminul lui şi după veselia sa constantă, nu l-am putea considera mai puţin mulţumit de soarta lui sau mai puţin doritor să intervină vreo schimbare.

Căsătorindu-se, Elinor se despărţi cât mai puţin cu putinţă de familia ei fără însă a face vilişoara de la Barton să devină cu totul inutilă – căci mama şi surorile ei îşi petreceau mai bine de jumătate din timp la ea. Doamna Dashwood acţiona din plăcere, cât şi din motive strategice făcând vizite atât de dese la Delaford; căci dorinţa ei de a o face pe Marianne să se întâlnească cu colonelul Brandon nu era de loc mai puţin serioasă, deşi era fără îndoială mai cuprinzătoare în vederi decât cea

exprimată de John. Devenise acum preocuparea ei favorită. Oricât de preţioasă ar fi fost pentru ea prezenţa fiicei sale, nu dorea nimic mai mult decât să renunţe la această permanentă bucurie a ei în favoarea apreciatului ei prieten; Edward şi Elinor ţineau şi ei să o vadă pe Marianne instalată la conac. Atât Edward, cât şi soţia lui, îşi dădeau seama de mâhnirea colonelului şi de obligaţiile lor faţă de acesta, aşa că Marianne, printr-un fel de încuviinţare tacită, urma să fie răsplata tuturor acestora.

Având de înfruntat o asemenea coaliţie, fiind acum convinsă de bunătatea colonelului, de profunda lui afecţiune faţă de ea, de care deveni şi ea, în cele din urmă, conştientă – ce mai putea face Marianne?

Mariannei Dashwood îi fusese menită o soartă cu totul aparte. Fusese menită să descopere ce concepţii greşite avea şi să compenseze prin conduita ei maximele preferate. Fusese menită să-şi înfrângă dragostea simţită la vârsta înaintată de şaptesprezece ani şi să accepte să se căsătorească cu un altul, neavând pentru acesta decât stimă şi o vie prietenie! Iar acest din urmă bărbat, era un om ce nu suferise mai puţin decât ea din pricina unei iubiri anterioare; pe acest bărbat îl considerase cu doi ani în urmă, prea bătrân spre a se mai putea căsători – şi care, pe lângă toate, mai simţea nevoia să fie protejat de o vestă de flanelă!

Dar aşa s-a întâmplat. În loc să fie sacrificată pe altarul unei pasiuni irezistibile, aşa cum se gândea ea odinioară că i-ar place să se petreacă lucrurile, în loc să rămână de-a pururi alături de mama ei şi să-şi găsească plăcere într-o viaţă retrasă şi în studiu, aşa cum se hotărâse ea odată, când chibzuise cu mai mult calm şi cumpătare, – la nouăsprezece ani ajunse să accepte o nouă legătură, asumându-şi noi îndatoriri, într-o casă a ei, în calitate de soţie, stăpână a unei familii şi proteguitoare a unui sat întreg.

Colonelul Brandon era acum la fel de fericit cum considera că merită să fie toţi cei ce-l iubeau. Marianne îl

consolă pentru tot ceea ce suferise el în trecut; dragostea şi prezenţa ei îl făcură să devină vioi şi vesel; şi faptul că Marianne ajunse să fie fericită ştiind că-i aduce fericire, deveni convingerea şi încântarea acelora care o urmăreau cu atenţie. În dragoste, Marianne nu putea umbla cu jumătăţi de măsură şi cu timpul întreaga-i inimă deveni tot atât de devotată soţului ei pe cât îi fusese odată lui Willoughby.

Willoughby nu află de căsătoria ei fără o strângere de inimă; şi curând după aceea fu pedepsit pe deplin, prin aceea că doamna Smith, îl iertă din proprie iniţiativă. Dând drept justificare a înduplecării ei faptul că el se căsătorise cu o femeie de bună condiţie, doamna Smith îi dădu să înţeleagă că, de s-ar fi comportat în chip onorabil faţă de Marianne, ar fi putut deveni dintr-o dată fericit şi bogat. Şi nu trebuie să punem la îndoială faptul că regretul lui pentru felul în care se comportase – ceea ce adusese cu sine propria lui pedeapsă – era într-adevăr sincer; şi nici că l-a invidiat multă vreme pe colonelul Brandon sau că i-a părut rău după Marianne. Dar nu trebuie, pe de altă parte, să ne aşteptăm că a rămas pentru totdeauna neconsolat, că a fugit de societate sau că felul lui de a fi a devenit sumbru şi mohorât – căci nu s-a întâmplat nimic din toate acestea. Rămase un om activ şi adesea se distra după pofta inimii. Soţia lui nu era întotdeauna prost dispusă şi nici căminul lui nu era întotdeauna dezagreabil; şi şi-a găsit destulă mulţumire crescând cai şi câini şi practicând tot felul de sporturi.

Dar, în ciuda nepoliteţii comise de a supravieţui după ce o pierduse pe Marianne, Willoughby a păstrat întotdeauna pentru ea o certă afecţiune, care-l făcea să se intereseze de tot ce i se întâmpla, considerând-o, în taină, a fi un etalon de perfecţiune feminină; şi pe multe femei frumoase le-a desconsiderat după aceea, declarând că nu suferă comparaţie cu doamna Brandon.

Doamna Dashwood fu îndeajuns de precaută să rămână la vilă, fără să încerce să se mute la Delaford; şi

când Marianne părăsi Bartonul, Margaret ajunsese – din fericire pentru sir John şi doamna Jennings – la o vârstă foarte potrivită pentru dans, fiind destul de atrăgătoare pentru a se putea presupune că are un admirator.

Între Barton şi Delaford se stabili acea constantă comunicare dictată în chip firesc de o puternică afecţiune de familie; şi printre meritele şi fericirea lui Elinor şi a Mariannei nu trebuie să considerăm de mică importanţă faptul că, deşi surori şi deşi stând atât de aproape una de cealaltă, ele reuşiră să convieţuiască fără să se certe sau să strecoare vreodată cea mai mică răceală între soţii lor.

SFÂRŞIT